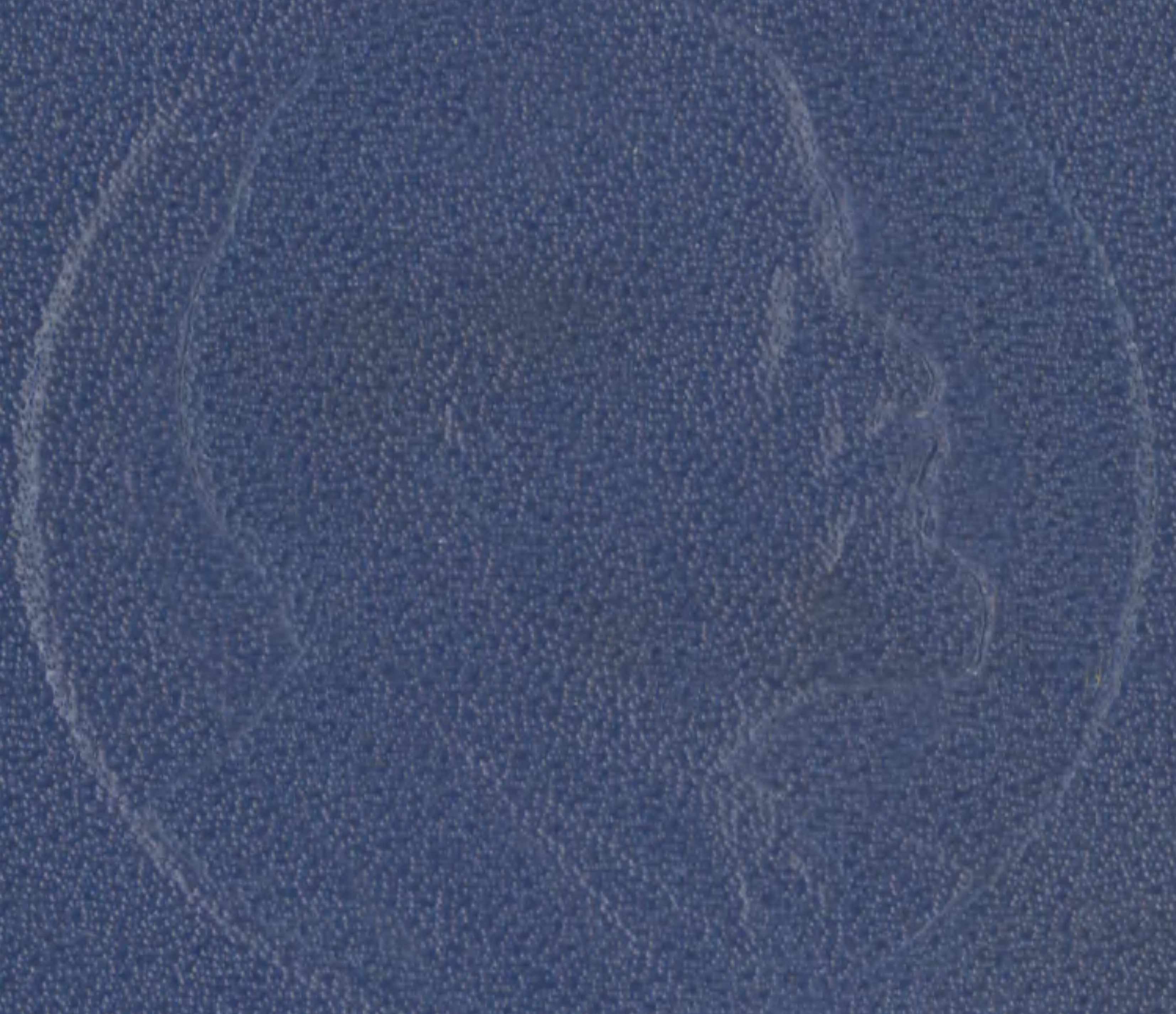

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

22

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1973

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ
22

Ἰούλης 1912 – Φλεβάρης 1913

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ εἰκοστός δεύτερος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β.Ι. Λένιν περιλαβαίνει τά ἔργα, πού γράφτηκαν τόν Ἰούλη 1912-Φλεβάρη 1913.

Οἱ πιό πολλές ἐργασίες αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἀφιερωμένες στήν ἀνάλυση τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, στήν ἐξήγηση τῆς τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων στίς νέες συνθῆκες, στήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καί τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του με τίς μάζες, στό ξεσκέπασμα τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δράσης τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν, στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπειλή τοῦ ἐπερχόμενου παγκοσμίου πολέμου. Πολλή προσοχή δίνει ὁ Λένιν στά οἰκονομικά ζητήματα.

Ὁ Λένιν, ἄν καί ἔμενε στό ἐξωτερικό στήν Κρακοβία, εἶχε στενή σύνδεση μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας καί καθοδηγοῦσε ἄμεσα τό ἐπαναστατικό κίνημα. Στήν Κρακοβία συγκεντρωνόταν ὅλη ἡ δουλιά τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἐδῶ γίνονταν οἱ συσκέψεις καί οἱ συνεδριάσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐδῶ ἔρχονταν σημαίνοντα κομματικά στελέχη, ἀπό δῶ στέλνονταν ὑποδείξεις καί ὁδηγίες στίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας.

Ἀπό τήν Κρακοβία ὁ Λένιν ἔστελνε σχεδόν καθημερινά γράμματα, ἄρθρα καί σημειώματα στή σύνταξη τῆς «Πράβντα». Στόν τόμο συμπεριλήφθηκαν 59 ἄρθρα, πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα». Ὁ Λένιν ἔδειχνε ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τά σοβαρότερα γεγονότα τῆς Ρωσίας καί τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔδινε ἀπαντήσεις σ' ὅλα τά φλέγοντα ζητήματα τῆς κομματικῆς ζωῆς.

Τά ἄρθρα «Ἐξεγέρσεις στό στρατό καί στό στόλο», «Σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη», «Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς ἀπεργίας καί τῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους»,

«Ἡ ζωή διδάσκει», «Μερικά λόγια γιά τίς ἀπεργίες» καί ἄλλα εἶναι ἀφιερωμένα στήν ἐκτίμηση τῆς ἀναπτυσσόμενης στή Ρωσία ἐπαναστατικῆς πάλης. Στά ἄρθρα αὐτά δίνεται ἀνάλυση τοῦ χαρακτήρα καί τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, τῶν σταδίων ἀνάπτυξης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ὁ Λένιν ὀνόμασε τό 1912 «χρόνο μεγάλης, ἱστορικῆς στροφῆς στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 262). Ἡ ἐργατική τάξη πέρασε σέ μαζική ἐπίθεση ἐνάντια στούς καπιταλιστές καί στήν τσαρική μοναρχία. Ἀπεργήσανε πάνω ἀπό 1,5 ἑκατομ. ἄτομα, καί περίπου 1 ἑκατομ. πῆρε μέρος στίς πολιτικές ἀπεργίες. Ὡς πρός τήν ἔκταση τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος ἡ Ρωσία βρέθηκε τό 1912 μπροστά ἀπ' ὅλες, ἀκόμη καί τίς πιό ἀναπτυγμένες χῶρες τοῦ κόσμου· ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἦταν ἀσύγκριτα πιό ψηλά, ἀπ' ὅτι πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Στή χώρα ὡρίμαζε ἡ ἐπαναστατική κρίση, ἡ Ρωσία τραβοῦσε γρήγορα πρός τή νέα ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση.

Στήν πορεία τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης γεννήθηκε ἡ ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία, πού ἀσκοῦσε ἰσχυρή ἐπίδραση στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων, ξεσήκωνε στήν πάλη τήν ἀγροτιά, τραβοῦσε στό ἐπαναστατικό κίνημα τό στρατό καί τό στόλο. Ὁ Λένιν, δίνοντας ἐκτίμηση στίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ναυτῶν καί τῶν στρατιωτῶν τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς καί τῆς Μαύρης Θάλασσας καί τοῦ Τουρκεστάν τό καλοκαίρι τοῦ 1912, τόνιζε τήν ἄμεση σύνδεσή τους μέ τό ἀπεργιακό κίνημα καί ὑπογράμμιζε ταυτόχρονα ὅτι οἱ ταραχές στό στρατό καί στό στόλο μαρτυροῦν τήν αὔξηση τῆς δυσαρέσκειας καί τοῦ ἀναβρασμοῦ μέσα στήν ἀγροτιά, πού ἀποτελεῖ τή βασική μάζα τοῦ στρατοῦ.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου πέρασε ἀπό τίς ἀπεργίες τοῦ Ἀπρίλη-Μάη πρός τίς ἀπεργίες καί τίς διαδηλώσεις τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι τό φθινόπωρο τοῦ 1912 τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας ἀνέβηκε σέ καινούργια, πιό ψηλή βαθμίδα. Τόν Ὀχτώβρη οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἀπάντησαν μέ ἀπεργία διαμαρτυρίας καί μέ συλλαλητήρια στήν προσπάθεια τῆς κυβέρνησης νά στερήσει ἀπό τούς μισούς ἐργάτες τό δικαίωμα συμμετοχῆς στίς ἐκλογές τῆς Δούμας. Τό Νοέμβρη οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, τῆς Ρίγας καί τῆς Μόσχας ἀπάντησαν μέ πολιτικές ἀπεργίες καί μέ διαδηλώσεις στήν καταδικαστική ἀπόφαση τοῦ τσαρικοῦ δικαστηρίου κατά τῶν ναυτῶν τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θά-

λασσας. Τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης τή σημείωσαν μέ λαϊκή πολιτική διαδήλωση. Ὁ Λένιν ἔδοσε ὑψηλή ἐκτίμηση στή σημασία αὐτῆς τῆς διαδήλωσης. «Ὑπέροχη ἦταν ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς γιά τή διαδήλωση! — ἔγραφε ὁ Λένιν. — Θαυμάσιο ἦταν τό προλεταριακό ἔνστικτο, ἡ ἱκανότητα νά ἀντιπαραθέσουν καί νά παραβάλουν τό ἄνοιγμα τῆς μαύρης «βουλῆς» μέ τίς κόκκινες σημαῖες στούς δρόμους τῆς πρωτεύουσας!» (σελ. 215).

Ὁ Λένιν, δίνοντας χαρακτηρισμό τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τοῦ 1912 καί κάνοντας σύγκριση μέ τίς παραμονές τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης, τόνιζε τίς παρακάτω ἰδιομορφίες τοῦ νέου σταδίου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος: πρῶτο, μεγάλωσε σημαντικά ὁ ἀριθμός τοῦ προλεταριάτου· δεύτερο, αὐξήθηκε ἡ συγκέντρωση τοῦ προλεταριάτου στίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις· ἐνισχύθηκε τό καθαρά προλεταριακό βασικό στήριγμα τοῦ κινήματος, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἐργάτης ἀπαλλάχτηκε γρήγορα ἀπό τή σύνδεσή του μέ τή γῆ· τέταρτο, μεγάλωσε σέ τεράστιες διαστάσεις ἡ μάζα τοῦ προλεταριακοῦ καί μισοπρολεταριακοῦ πληθυσμοῦ στή βιοτεχνία καί στήν ἀγροτική οἰκονομία· πέμπτο, ἀναπτύχθηκε ἡ συνειδητότητα, ἡ πείρα καί ἡ ἀποφασιστικότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε τόν παλλαϊκό χαρακτήρα τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού ἔχει τή συμπάθεια τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, καί τόνιζε ὅτι μεγάλο πλεονέκτημα τοῦ κινήματος τοῦ 1912 εἶναι ὁ πιό ξεκάθαρος διαχωρισμός τῶν θέσεων τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τῆς δημοκρατίας.

Τό νέο στάδιο στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἀπαιτοῦσε ἀπό τούς μπολσεβίκους τή λύση μιᾶς σειρᾶς νέων καθηκόντων στόν τομέα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς. Ἀπό τόν καιρό τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας (Γενάρης 1912) τό κόμμα συσσώρευσε μεγάλη πείρα ἐπαναστατικῆς πάλης. Ἡ ἄνοδος τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, ἡ αὔξηση καί ἡ στερέωση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων κατά τόπους, τό δυνάμωμα τῆς ἐπιρροῆς τῶν μπολσεβίκων καί τό ὁλοένα καί μεγαλύτερο ξεσκέπασμα τῶν λικβινταριστῶν στά μάτια τῶν ἐργατῶν, ἡ ἔκδοση τῆς πρώτης νόμιμης μαζικῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἡ δράση τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας, ὅλα αὐτά διεύρυναν σημαντικά τά πλαίσια καί τόν ὄγκο τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, ἀπαιτοῦσαν ἀπό τούς μπολσεβίκους προσεκτική καί συγκεκριμένη καθοδήγηση, σωστή τοποθέτηση τῶν προβλη-

μάτων τακτικῆς. Μεγάλο ρόλο στή λύση ὅλων αὐτῶν τῶν ζητημάτων ἔπαιξε ἡ σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, πού ἔγινε στήν Κρακοβία στίς 26 τοῦ Δεκέμβρη 1912-1 τοῦ Γενάρη 1913 (8-14 τοῦ Γενάρη 1913) μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν. Στή σύσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῆς Πετρούπολης, τῆς περιοχῆς Μόσχας, τοῦ Νότου, τῶν Οὐραλίων καί τοῦ Καυκάσου. Ὁ Λένιν ἔκανε στή σύσκεψη τίς εἰσηγήσεις «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, οἱ ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα» (τό κείμενο τῶν εἰσηγήσεων δέν διασώθηκε), ἔγραψε ἐπίσης καί τήν «Ἀνακοίνωση» τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη, καθώς καί τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης.

Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἦταν ἕνα παραπέρα βῆμα στήν ἀνάπτυξη καί συγκεκριμενοποίηση τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Πράγας γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σέ σχέση μέ τή νέα ἐπαναστατική ἄνοδο στή χώρα. Ἡ σύσκεψη τόνισε τήν ἀνάγκη νά μελετηθεῖ ἡ πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ 1912. Στήν «Ἀνακοίνωση» γιά τή σύσκεψη τονιζόταν ὅτι στήν ἐργατική τάξη πέφτει τό μεγάλο καθῆκον τῆς ἐπαναστατικῆς ἀφύπνισης καί διαπαιδαγώγησης ὅλων τῶν δημοκρατικῶν μαζῶν, τῆς καθοδήγησής τους γιά τήν ὁρμητική ἔφοδο ἐνάντια στόν τσαρισμό «Ἡ ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῆς ἀνοιχτῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν, ἡ ὀργάνωσή της, ἡ διεύρυνση, τό βάθαιμα καί τό δυνάμωμά της — αὐτό εἶναι τό βασικό καθῆκον τῆς σημερινῆς στιγμῆς»,— ἔγραφε ὁ Λένιν (σελ. 262).

Ἡ κομματική σύσκεψη ὑπογράμμισε τήν ἐξαιρετική σπουδαιότητα τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν στίς συνθῆκες ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης καί ψήφισε πάνω στό ζήτημα αὐτό λεπτομερειακή ἀπόφαση. Ἡ ἀπόφαση πρόβαλε σάν πρωταρχικό καθῆκον τήν ἀνάγκη τῆς ὁλόπλευρης ὑποστήριξης τῶν ἐπαναστατικῶν ἀπεργιῶν· ταυτόχρονα ἔκανε πρόταση στίς κομματικές ὀργανώσεις νά ὀργανώνουν ἐπαναστατικές διαδηλώσεις στούς δρόμους, χρησιμοποιώντας τις τόσο σέ συνδυασμό μέ τίς πολιτικές ἀπεργίες, ὅσο καί αὐτοτελῶς. Στήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές ἔκανε σύσταση νά ὑπολογίζουν τίς συγκεκριμένες οἰκονομικές συνθῆκες τῆς ἀπεργίας καί νά ψάχνουν νά βρίσκουν νέες μορφές πάλης.

Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἔδοσε μεγάλη προσοχή στά ζητήματα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. Οἱ βασικές προσπάθειες τῶν μπολσεβίκων ἐδῶ κατευθύνονταν στήν ἐξάπλωση καί

στερέωση τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων κατά τόπους. Αὐτή ἡ γενική θέση τῆς ὀργανωτικῆς συγκρότησης, ἀπό τήν ὁποία ἦταν ὑποχρεωμένα νά ξεκινοῦν στή δουλιά τους ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, δέν ἀπόκλειε καθόλου τήν ποικιλομορφία τῶν ὀργανωτικῶν δεσμῶν τῶν παράνομων κομματικῶν πυρήνων μέ τούς νόμιμους συλλόγους. «...Ὁ μοναδικά σωστός τύπος τῆς ὀργανωτικῆς συγκρότησης στήν περίοδο πού περνᾶμε, — ἔλεγε ἡ ἀπόφαση «Συγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης», — εἶναι: παράνομο κόμμα, σάν ἕνα σύνολο κομματικῶν πυρήνων, πού περιβάλλονται ἀπό ἕνα δίχτυ νόμιμων καί μισονόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων» (σελ. 270). Μιλώντας ἐνάντια στό δογματισμό καί τή ρουτίνα στήν ὀργανωτική συγκρότηση ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι ἐγγύηση τῆς βιωσιμότητας τῆς παράνομης ὀργάνωσης εἶναι ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν κάλυψης τῶν παράνομων πυρήνων, ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη εὐλυγισία στήν προσαρμογή τῆς δουλιᾶς στίς τοπικές καί βιοτικές συνθῆκες.

Ἡ σύσκεψη, ξεκινώντας ἀπό τίς συνθῆκες τῆς γρήγορης ἀνάπτυξης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἔβαλε σάν κύριο καθῆκον τῆς στιγμῆς στόν τομέα τῆς ὀργανωτικῆς συγκρότησης κατά τόπους, τή δημιουργία σ' ὅλες τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια καθαρά κομματικῶν παράνομων ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, πού νά ἀποτελοῦνται ἀπό τούς πιό δραστήριους ἐργάτες, καί σέ κάθε κέντρο, τή δημιουργία ἀπό τίς διασκορπισμένες τοπικές ὁμάδες μιᾶς καθοδηγητικῆς ὀργάνωσης. Ἐφαρμόστηκε τό σύστημα τῶν ἔμπιστων προσώπων, πού διαλέγονταν ἀπό τούς κατά τόπους ἐργάτες-καθοδηγητές.

Ἔτσι, ὁ Λένιν, οἱ μπολσεβίκοι, στίς ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας, ἀναπτύσσοντας παραπέρα τήν ἀπόφαση τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Πράγας «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς» καί στηριζόμενοι στήν πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ 1912, χάραξαν συγκεκριμένες μορφές συγκρότησης τῆς παράνομης κομματικῆς ὀργάνωσης στή Ρωσία.

Μεγάλη ὑπηρεσία πρόσφερε ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας, προβάλλοντας σάν ἕνα ἀπό τά κεντρικά καθήκοντα τοῦ κόμματος τήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Στήν ἀπόφαση «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα» δόθηκε τό σύνθημα τῆς δημιουργίας τῆς ἑνότητας ἀπό τά κάτω, ἑνότητας πού νά πραγματοποιεῖται ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες στή βάση τῆς ἀναγνώρισης τῆς παράνομης

ὀργάνωσης καί τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς. Ἡ σύσκεψη ξεσκέπασε τούς λικβινταριστές, τονίζοντας ὅτι συνεχίζουν τή διασπαστική τους δράση, ὅτι τορπιλίζουν τήν ἑνότητα.

Ὕστερα ἀπό τή Συνδιάσκεψη τῆς Πράγας πού ἔδιωξε τούς λικβινταριστές ἀπό τό κόμμα, αὐτοί δέν εἶχαν πιά τήν προηγούμενη δύναμη. Ἡ προδοτική τους τακτική εἶχε σάν συνέπεια νά ἀπομονώνονται ὅλο καί πιό πολύ ἀπό τήν ἐργατική τάξη. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε τήν πολιτική χρεοκοπία τῶν λικβινταριστῶν καί τήν πτώση τῆς ἐπιροῆς τους. «Οἱ λικβινταριστές εἶναι ἕνα πτῶμα, — ἔγραφε στό ἄρθρο του «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα», — καί κανενός εἴδους τρομερές... «ἑνώσεις ὁμάδων, κέντρων, παρατάξεων, ρευμάτων καί κατευθύνσεων» τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν θά μπορέσουν νά αναστήσουν τό πτῶμα αὐτό» (σελ. 9). Οἱ λικβινταριστές ὅμως παραπλανοῦσαν τούς ἐργάτες. Καλυπτόμενοι μέ τό σύνθημα τῆς «ἑνότητας», στήν πράξη ἐξακολουθοῦσαν νά κάνουν ζύμωση γιά τό λεγόμενο ἀνοιχτό κόμμα, ἐνάντια στήν παρανομία, γιά τή ρεφορμιστική, ἀποκλειστικά νόμιμη τακτική. Ἔπρεπε νά ἀποκαλυφθεῖ ὅλη ἡ ζημιά αὐτῆς τῆς ζύμωσης. Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ὑπενθύμιζε τήν ἀπόφαση τῆς Πέμπτης συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) γιά τό λικβινταρισμό καί ὑπογράμμιζε ὅτι ἕνα ἀπό τά βασικότερα καθήκοντα τοῦ κόμματος ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἡ ἐξήγηση στίς ἐργατικές μάζες τοῦ κινδύνου τοῦ λικβινταρισμοῦ καί ἡ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Λούτς».

Δέν πέρασε πολύς καιρός ὕστερα ἀπό τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς κομματικῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας καί ὁ Λένιν στήν ἔκκληση «Πρός τούς σοσιαλδημοκράτες», ἀναφέροντας τίς τελευταῖες ἀπροκάλυπτες δηλώσεις τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στό παράνομο κόμμα, ἔγραφε: «Ξεσκίστηκε ἡ μάσκα τους. Γιά ἑνότητα μέ τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τῆς «Λούτς» καί τοῦ «Νάσα Ζαριά» μποροῦν νά μιλοῦν τώρα μόνο οἱ ὑποκριτές» (σελ. 325). Στό ξεσκέπασμα τοῦ λικβινταρισμοῦ εἶναι ἀφιερωμένες ἐπίσης οἱ ἑξῆς ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού περιέχονται σ' αὐτό τόν τόμο: «Τό παράνομο κόμμα καί ἡ νόμιμη δουλιά», «Ἡ ἀρρώστια τοῦ ρεφορμισμοῦ», «Γιά τό νόμιμο κόμμα». Αὐτές οἱ ἐργασίες συμπληρώνουν τήν ἀπόφαση τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας γιά τό λικβινταρισμό, σ' αὐτές ἀναλύονται λεπτομερειακά τά γεγονότα τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δράσης τῶν λικβινταριστῶν.

Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἀποκάλυψε τό ὀπορτουνιστικό νόημα τῆς συνδιάσκεψης πού συγκάλεσε ὁ Τρότσκι τόν Αὔγουστο τοῦ 1912, ὅπου διαμορφώθηκε ὁ ἀντιμπολσεβικικός συνασπισμός μιᾶς σειρᾶς φραξιονιστικῶν ὁμάδων. Ἡ σύσκεψη τόνισε ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου ἀποδείχτηκε στήν πράξη λικβινταριστική, ὅτι τό κύριο καί καθοδηγητικό της τμῆμα τό ἀποτέλεσε ἡ ἀποσπασμένη ἀπό τό κόμμα καί ξεκομένη ἀπό τίς ἐργατικές μάζες τῆς Ρωσίας φιλολογική ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν.

Ἀντικείμενο εἰδικῆς συζήτησης στή Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἀποτέλεσε τό ἐθνικό ζήτημα. Ἡ σύσκεψη ἐπιβεβαίωσε τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Πράγας γιά τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί κάλεσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας «στήν πιό ἀποφασιστική ἀπόκρουση τοῦ πολεμοχαροῦς ἐθνικισμοῦ τῆς ἀντίδρασης, στήν πάλη ἐνάντια σέ κάθε λογῆς ἐκδήλωση ἐθνικιστικοῦ πνεύματος στίς γραμμές τῶν ἐργαζομένων μαζῶν καί στήν πιό στενή συσπείρωση καί συγχώνευση τῶν κατά τόπους σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν σέ ἑνιαῖες ὀργανώσεις τοῦΣΔΕΚΡ» (σελ. 278).

Ἡ σύσκεψη καταδίκασε τίς προσπάθειες τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων (τῆς ΚΕ τῆς Μπούντ, τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου Πολωνίας καί Λιθουανίας, τῆς ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας) νά ξεκόψουν ἀπό τό ΣΔΕΚΡ καί νά ὑποστηρίξουν τή διασπαστική δράση τῶν λικβινταριστῶν. Αὐστηρή κριτική ἔγινε στή Μπούντ γιά τήν ἄκρα ὀπορτουνιστική στάση της, γιατί ἀρνοῦνταν τήν πάλη γιά τή λαοκρατική δημοκρατία, γιατί ἀρνοῦνταν τό παράνομο κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Ἡ σύσκεψη στήν ἀπόφασή της ἔκφρασε τή βαθιά της λύπη γιά τή διάσπαση, σ' ἐκείνη τήν περίοδο, τῶν γραμμῶν τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ὑπόδειξε τά λάθη τῆς Κεντρικῆς Διοίκησής της. Σέ τοῦτο τόν τόμο περιλαβαίνονται μιά σειρά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Πρός τή Γραμματεία τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου», «Τά «φλέγοντα ζητήματα» τοῦ κόμματός μας», «Ἡ διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας», πού δείχνουν μέ πόση ἐπιμονή καί συνέπεια πάλευε ὁ Λένιν γιά τήν ἑνότητα τῶν γραμμῶν τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὅπως καί τῶν ἄλλων ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων.

Σπουδαία θέση στίς ἐργασίες τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακο-

βίας κατέλαβαν τά ζητήματα, πού συνδέονταν μέ τή δουλιά τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ μέσου πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν ἐργαζομένων. Γύρω ἀπό τήν «Πράβντα» διαμορφώθηκε μιά πολυάριθμη στρατιά ἐργατῶν ἀνταποκριτῶν, πιστῶν φορέων τῶν λενινιστικῶν ἰδεῶν στίς μάζες. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ πόρους τῶν ἐργατῶν καί εἶχε κερδίσει τή μεγάλη ἀγάπη τους. Ὁ Λένιν ἔδινε ἐξαιρετική προσοχή στή δουλιά τῆς «Πράβντα», γιατί ἔβλεπε σ' αὐτήν «τό ἀπαραίτητο ὀργανωτικό μέσο γιά τή συσπείρωση καί τό ἀνέβασμα τοῦ κινήματος» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 49). Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας χάραξε τά μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς τῆς ἐφημερίδας. Ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν αναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», πού πρώτη φορά μπῆκε στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόνιζε ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἡ σύνταξη νά τηρεῖ καί νά ἐφαρμόζει πιό αὐστηρά ὅλες τίς κομματικές ἀποφάσεις. Ἡ ἐφημερίδα ἔπρεπε νά δίνει μεγαλύτερη προσοχή στήν ἐξήγηση τῆς ζημιᾶς πού προξενεῖ ὁ λικβινταρισμός καί ἰδιαίτερα στό ξεσκέπασμα τοῦ κηρύγματος τῆς «Λούτς». Ἡ σύσκεψη πρότεινε στή σύνταξη νά χρησιμοποιεῖ καλύτερα τήν «Πράβντα» γιά τό φώτισμα τῆς κομματικῆς ζωῆς, τῆς κατάστασης καί τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Σ' αὐτή τή σπουδαιότατη πλευρά τῆς δράσης τῆς ἐφημερίδας, ὁ Β. Ι. Λένιν στάθηκε ἐπίσης καί στό ἄρθρο του «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»», πού ἔγραψε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 καί στό ὁποῖο τόνιζε: «Ἡ ἐργατική ἐφημερίδα εἶναι ἕνα ἐργατικό βῆμα. Ἐδῶ, μπροστά σ' ὅλη τή Ρωσία πρέπει νά μποῦν τό ἕνα ὕστερα ἀπό τό ἄλλο τά προβλήματα τῆς ἐργατικῆς ζωῆς γενικά καί τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἰδικότερα» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 74). Ἡ σύσκεψη ἐπέστησε τήν προσοχή τῆς σύνταξης στό ζήτημα τῆς σπουδαιότητας πού ἔχει ἡ προσέλκυση στή δραστήρια συμμετοχή στήν ἐφημερίδα καί στήν ἐξάπλωσή της τῶν ἐργατικῶν συλλόγων, τῶν ἑνώσεων, τῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ὁμάδων καί τῶν χωριστῶν ἀτόμων.

Ἡ ἐπίλυση τῶν ζητημάτων τῆς λειτουργίας τῆς σύνταξης τῆς «Πράβντα» ἀπό τή Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας δείχνει πόσο ἀποτελεσματικά καί συγκεκριμένα ἡ ΚΕ μ' ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν καθοδηγοῦσε τό σοβαρότατο αὐτό νόμιμο ὄργανο τοῦ κόμματος. Οἱ ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά βελτιώσει ἡ σύνταξη τῆς «Πράβντα» τή δουλιά της, νά ἀρχίσει νά βάζει τά ζητήματα μέ μεγαλύτερη ὀξύτητα, νά παλεύει ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές πιό ἀποφασιστικά,

νά παίρνει θέση πιό γρήγορα στά αἰτήματα τῆς ἐργατικῆς ζωῆς.

Ἡ κομματική Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας, στήν ὁποία παρευρίσκονταν καί τέσσερις μπολσεβίκοι-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας, ἔδοσε μεγάλη προσοχή στό ζήτημα τῆς δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Τό μπολσεβίκικο τμῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, καί ἀργότερα ἡ ἀνεξάρτητη μπολσεβίκικη ὁμάδα, ἦταν, δίπλα στήν «Πράβντα», σπουδαῖο πανρωσικό νόμιμο ὄργανο τοῦ κόμματος. Οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές ἦταν οἱ φορεῖς τῶν ἰδεῶν τοῦ κόμματος στίς ἐργατικές μάζες.

Ἡ σύσκεψη συνόψισε τά πορίσματα τῆς πρώτης περιόδου τῆς δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, τονίζοντας τίς ἐπιτυχίες καί τά σφάλματα τῆς δουλιᾶς της. Χαιρέτισε τήν ἀποφασιστική δραστηριότητα τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν, τίς πετυχημένες ἀγορεύσεις τους, τίς ἐπερωτήσεις πού ὑπόβαλαν στή Δούμα καί καταδίκασε αὐστηρά τίς ὄχι σωστές ἐνέργειες τοῦ λικβινταριστικοῦ τμήματος τῆς ὁμάδας. Ἡ σύσκεψη τόνισε ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα εἶναι ὄργανο πού ὑποτάσσεται στό κόμμα, καί ὅτι πρός τό συμφέρον τῆς πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς σωστῆς τοποθέτησης τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος στή Δούμα εἶναι ἀνάγκη νά προσέχεται κάθε βῆμα τῆς ὁμάδας, νά ἐλέγχεται ἡ δουλιά της.

Ἡ Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στήν Κρακοβία, ἀποτέλεσε σπουδαῖο στάδιο τῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου γιά τήν ἀναδημιουργία τοῦ μαζικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος. Ἡ σύσκεψη ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν ἐπεξεργασία τῶν νέων μορφῶν κομματικῆς δουλιᾶς, στή διεύρυνση καί στερέωση τῶν δεσμῶν τοῦ κόμματος μέ τίς μάζες τῶν ἐργαζομένων, στό ξεσκέπασμα τῆς ὀπορτουνιστικῆς γραμμῆς τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν.

Μεγάλο μέρος τοῦ τόμου καταλαμβάνουν τά ἔργα πού ἀντανακλοῦν τή δράση τοῦ Λένιν στήν καθοδήγηση τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα, καί, μετά τίς ἐκλογές, τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας.

«Ἀπό τήν ἔκβαση τῶν ἐκλογῶν ἐξαρτιῶνται πάρα πολλά γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ κόμματος», — ἔγραφε ὁ Λένιν στόν Γκόρκι στίς ἀρχές τοῦ Ὀχτώβρη 1912 (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 33). Τά πιό πολλά ἄρθρα πού ἔγραψε ὁ Λένιν τό καλοκαίρι καί τό φθινόπωρο τοῦ 1912, εἶναι ἀφιερωμένα στίς

ἐκλογές ἤ ἔχουν σχέση μ' αὐτές. Στά ἄρθρα «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιό τήν IV Δούμα», «Μιά ἀκόμη ἐκστρατεία κατά τῆς δημοκρατίας», «Μέ ποιά πλατφόρμα κατεβαίνουν οἱ καντέτοι στίς ἐκλογές;», «Ἡ πλατφόρμα τῶν ρεφορμιστῶν καί ἡ πλατφόρμα τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν» καί σέ ἄλλα ὁ Λένιν ἀποκαλύπτει τήν οὐσία τῶν προγραμμάτων καί τῆς ἐκλογικῆς πλατφόρμας τῶν πολιτικῶν κομμάτων πού κατεβαίνουν στίς ἐκλογές, διατυπώνει τά καθήκοντα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος καί καθορίζει τό ρόλο του στήν ἐκλογική καμπάνια.

Θεμελιακή σημασία γιά τόν καθορισμό τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν ἐκλογική καμπάνια τῆς Δούμας εἶχε ἡ σωστή λύση τοῦ προβλήματος τῆς διάταξης τῶν ταξικῶν δυνάμεων στή χώρα. Ὁ Λένιν ἔδειξε, ὅτι στή Ρωσία ὑπῆρχαν τρία πολιτικά στρατόπεδα: Ἡ ἄρχουσα ἀντίδραση, ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί ἡ δημοκρατία. Ὁ Λένιν ξεσκέπαζε τούς καντέτους καί τούς λικβινταριστές, οἱ ὁποῖοι, καταπολεμώντας τήν αὐτοτέλεια τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν, ἐπιδίωκαν νά σβήσουν τή διαφορά ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στούς δημοκράτες καί δήλωναν ὅτι στή Ρωσία ὑπάρχουν μόνο δυό πολιτικά στρατόπεδα: τό συνταγματικό καί τό ἀντισυνταγματικό.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ φιλελευθερισμός φοβᾶται τή δημοκρατία περισσότερο ἀπό τήν ἀντίδραση. Στίς ἐκλογικές πλατφόρμες καί στά προγράμματά τους τά φιλελεύθερα ἀστικά κόμματα ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη μιᾶς νέας ἐπανάστασης στή Ρωσία. Τά αἰτήματά τους περιορίζονταν μόνο σέ μετριοπαθεῖς συνταγματικές μεταρυθμίσεις.

Μιλώντας γιά τό στρατόπεδο τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τό στρατόπεδο αὐτό δέν εἶναι ὁμοιογενές. Ἡ πρωτοπορία του, ἡ ἐργατική δημοκρατία μ' ἐπικεφαλῆς τό Μπολσεβίκικο κόμμα, ἐπιδίωκε νά διευρύνει καί νά δυναμώσει τή μαζική ἐπαναστατική ἄνοδο, νά τήν ἀνεβάσει ὥς τό στάδιο τῆς ἐπανάστασης. Οἱ μπολσεβίκοι κατέβαιναν στίς ἐκλογές μέ τά συνθήματα: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση τῶν τσιφλικάδικων γαιῶν. Ἡ ἐκλογική καμπάνια ἦταν γι' αὐτούς πάλη γιά τίς ἐπαναστατικές ἀρχές, γιά τή συσπείρωση τῶν μαζῶν γύρω ἀπό τήν ἐπαναστατική πολιτική πλατφόρμα, κι' ὄχι πάλη γιά βουλευτικές ἕδρες. «Ὄχι πρόγραμμα «γιά τίς ἐκλογές», ἀλλά ἐκλογές γιά τήν ἐφαρμογή ἑνός *ἐπαναστατικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ* προγράμμα-

τος!», τόνιζε ὁ Β. Ι. Λένιν (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 6).

Ἡ ἀστική δημοκρατία (οἱ ναρόντνικοι καί οἱ τρουντοβίκοι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων) ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στήν ἐργατική τάξη. Στό χαρακτηρισμό τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἶναι ἀφιερωμένα τά ἄρθρα «Δυό οὐτοπίες», «Ἡ καινούργια δημοκρατία», «Γιά τό ναροντνικισμό». Στά ἄρθρα αὐτά ὁ Λένιν, κάνοντας κριτική στόν οὐτοπιστικό χαρακτήρα τῶν διεκδικήσεων τῶν τρουντοβίκων καί τῶν ναρόντνικων, ὅπως π.χ. ὁ «λαϊκός» σοσιαλισμός, ὁ ἐξισωτισμός, ἡ κοινωνικοποίηση τῆς γῆς, ἔβαλε μπροστά στούς μαρξιστές τό καθῆκον νά μποροῦν νά ξεχωρίζουν ἀπό τή φλούδα τῶν ναροντνικιστικῶν οὐτοπιῶν, «τόν ὑγιή καί πολύτιμο πυρήνα τοῦ εἰλικρινοῦς, ἀποφασιστικοῦ, μαχητικοῦ δημοκρατισμοῦ τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν» (σελ. 126).

Ὁ Λένιν, δίνοντας ἐκτίμηση στήν πλατφόρμα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν, δείχνει ὅτι αὐτοί χρησιμοποιοῦσαν τήν ἐπαναστατική φρασεολογία μόνο γιά προκάλυμμα, ἐνῶ στήν πράξη σέρνονταν πίσω ἀπό τούς φιλελευθέρους, πρόβαλαν τό ρεφορμιστικό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας τῶν συνασπισμῶν». Οἱ λικβινταριστές χρησιμοποιοῦσαν τίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα γιά νά προπαγανδίζουν τίς συνταγματικές μεταρυθμίσεις καί γιά νά ἔρχονται σέ συναλλαγή μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Στό ἄρθρο «Γιά τήν πολιτική γραμμή» ὁ Λένιν ξεσκέπαζε τή δόλια καί δειλή στάση τῶν λικβινταριστῶν, πού ὑποστήριξαν τήν ὀπορτουνιστική γραμμή καί πού φοβοῦνταν νά δηλώσουν ἀνοιχτά ὅτι παραιτοῦνται ἀπό τήν αὐτοτελή προλεταριακή πολιτική.

Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν ἐπιβεβαίωσαν πέρα γιά πέρα τήν ἐκτίμηση τῆς κατάστασης καί τῆς διάταξης τῶν δυνάμεων στήν περίοδο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, πού ἔδοσαν οἱ μπολσεβίκοι. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν» τόνιζε ὅτι στήν πορεία τῶν ἐκλογῶν τό στρατόπεδο τῆς κυβερνητικῆς ἀντεπανάστασης εἶχε ἐξασθενίσει τόσο, πού χρειάστηκε νά νοθεύσει τίς ἐκλογές. Τό στρατόπεδο τοῦ φιλελευθερισμοῦ τράβηξε ἀκόμη δεξιότερα, πρός τή μεγαλοαστική τάξη, οἱ καντέτοι φανέρωσαν τήν ἀντεπαναστατικότητά τους, συμμαχώντας μέ τή μαυροεκατονταρχία. Οἱ ἐκλογές ἀπόδειξαν ἀκόμη πιό καθαρά τήν πολιτική χρεοκοπία τῶν λικβινταριστῶν. Αὐτό τό ἐπιβεβαίωσαν τά ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας στίς ἐργατικές κουρίες ἕξι κυβερνείων. Οἱ μπολσεβίκοι πῆραν τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν ψήφων, οἱ βουλευτές

τους βγῆκαν ἀπό τά βασικά βιομηχανικά κυβερνεῖα, ὅπου ἦταν συγκεντρωμένα τά τέσσερα πέμπτα τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι-βουλευτές ἐκλέχτηκαν μέ τίς ψήφους τῆς μικροαστικῆς τάξης τῶν πόλεων. Αὐτό ἦταν μιά μεγάλη νίκη τῶν μπολσεβίκων.

Τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Δεκέμβρη 1912 ὁ Λένιν ἔγραψε μιά σειρά ἄρθρα «Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ «κοινοβουλευτική» ἀντιπροσώπευσή της», ὅπου συνόψισε τήν πείρα τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στή II καί III Δούμα καί καθόρισε τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στήν IV Δούμα. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ἐπανειλημμένα τή σκέψη, ὅτι τό κόμμα πρέπει νά κάνει δουλιά στήν ἀντιπροσωπεία του στή Δούμα, νά τήν καθοδηγεῖ, νά παλεύει γιά τή σωστή κομματική γραμμή τῆς ὁμάδας.

Ὁ Λένιν, δίνοντας μεγάλη σημασία στήν πρωτη ἀγόρευση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν IV Δούμα, ἔγραψε τίς θέσεις «Σχετικά μέ μερικές ἀγορεύσεις τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν» καί τό σχέδιο διακήρυξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν στή Δούμα καί τή διακήρυξή τους». Ὁ Λένιν πρότεινε στούς μπολσεβίκους-βουλευτές νά δηλώσουν ὅτι ἡ δράση τους ἔχει μιά σύνδεση διαδοχῆς μέ τή δράση τῶν προηγούμενων σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στίς Κρατικές δοῦμες, νά ποῦν θαραλέα ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας εἶναι ἕνα ἀπό τά ἀποσπάσματα τῆς διεθνοῦς στρατιᾶς τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, ὅτι πλησιάζει ὁ καιρός πού θά μπεῖ τέρμα στόν καπιταλισμό καί τά ἑκατομμύρια τῶν προλετάριων θά δημιουργήσουν τή σοσιαλιστική κοινωνία. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι στή διακήρυξη πρέπει νά φωτίζεται ἡ δύσκολη ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας, νά δείχνεται ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ πολιτική ἐλευθερία γιά τή Ρωσία, νά ὑπογραμμίζεται ἰδιαίτερα ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ προλεταριάτου στό ἀπελευθερωτικό κίνημα. Ὁ Λένιν συνιστοῦσε στούς μπολσεβίκους-βουλευτές νά ἐκφράσουν ἀνοιχτά τή διαμαρτυρία τους ἐνάντια στόν ἐπερχόμενο πόλεμο.

Πρίν ἀπό τήν ψήφιση τῆς διακήρυξης ἔγινε σκληρή πάλη τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν ἐνάντια στή μενσεβίκικη ἑφτάδα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές πέτυχαν νά συμπεριληφθοῦν στή διακήρυξη τά βασικά αἰτήματα τῆς μπολσεβίκικης πλατφόρμας. Ἡ διακήρυξη κυκλοφόρησε πλατιά στίς ἐργατικές μάζες κι' ἔπαιξε σημαντικό ρόλο

στήν ἐνίσχυση τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Ὁ Λένιν πέτυχε ν' ἀποκατασταθεῖ στενή ἐπαφή μέ τούς μπολσεβίκους-βουλευτές. Ὅλη ἡ δράση τους διεξαγόταν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγησή του. Ἦταν σέ γνώση του κάθε ἀγόρευσή τους, κάθε ἐπερώτηση, προετοίμαζε τά σχέδια τῶν σπουδαιότερων ἀγορεύσεων τῶν μπολσεβίκων - βουλευτῶν. Στόν τόμο γιά πρώτη φορά δημοσιεύεται τό σχέδιο ἀγόρευσης τοῦ σοσιαλδημοκράτη βουλευτῆ στήν IV Κρατική δούμα «Σχέδιο λόγου πάνω στόν προϋπολογισμό». Οἱ μπολσεβίκοι - βουλευτές ἔρχονταν στήν Κρακοβία γιά συμβουλές καί καθοδηγητικές ὑποδείξεις. Ὁ Λένιν τούς μάθαινε πῶς νά χρησιμοποιοῦν καθημερινά τό βῆμα τῆς Δούμας γιά τό συμφέρον τῆς ἐπανάστασης, νά μποροῦν νά συνδυάζουν τή νόμιμη καί τήν παράνομη δουλιά, νά εἶναι πιστοί στίς ἀρχές καί ἀκλόνητοι, νά ὑπερασπίζουν σταθερά τίς διεκδικήσεις τοῦ προλεταριάτου. Ἔτσι, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν διαπαιδαγωγήθηκε ὁ νέος τύπος τοῦ ἐπαναστάτη βουλευτῆ, γνήσιου ἐκπρόσωπου τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἀργότερα ὁ Λένιν ἔδοσε ὑψηλή ἐκτίμηση στή δράση τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας. «...Βρέθηκε στή Ρωσία ἕνα ἐργατικό κόμμα — ἔγραφε τό Μάρτη τοῦ 1905 — πού οἱ βουλευτές του δέν ἔλαμπαν οὔτε μέ τήν κούφια ρητορεία, οὔτε μέ τίς «συχνές ἐμφανίσεις» τους στά ἀστικά, διανοουμενίστικα σαλόνια, οὔτε μέ τήν καπατσωσύνη τοῦ «εὐρωπαίου» δικηγόρου καί τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἄνδρα, ἀλλά μέ τούς δεσμούς τους μέ τίς ἐργατικές μάζες, μέ τή γεμάτη αὐταπάρνηση δουλιά τους μέσα σ' αὐτές τίς μάζες, μέ τήν ἐκπλήρωση τῆς ταπεινῆς, ἄσημης, βαριᾶς, ἄχαρης καί πολύ ἐπικίνδυνης δουλιᾶς τοῦ παράνομου προπαγανδιστῆ καί ὀργανωτῆ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 151).

Πολλά ἀπό τά ἄρθρα πού περιλαβαίνονται στόν τόμο, εἶναι ἀφιερωμένα στά ζητήματα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς καί ἰδιαίτερα στήν πάλη τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν καί τῶν κομμάτων του ἐνάντια στήν ἀπειλή τοῦ ἐπερχόμενου παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Ὁ Λένιν ἔδειχνε τά δεινά πού προξενοῦν οἱ πόλεμοι (βλ. τό ἄρθρο «Οἱ φρίκες τοῦ πολέμου»), καλοῦσε τούς ἐργαζόμενους νά συσπειρωθοῦν καί νά ἀποκρούσουν τούς ἐπιδρομεῖς. Στά ἄρθρα «Τυχερό παιχνίδι», «Οἱ βαλκανικοί λαοί καί ἡ εὐρωπαϊκή διπλωματία», «Ἡ ἀλεπού καί τό κοτέτσι», «Ἐπαίσχυντη ἀπόφαση», «Ἡ ἀστική

τάξη καί ὁ ρεφορμισμός» ξεσκεπάζονται οἱ ἐπεκτατικές τάσεις τῶν κυβερνήσεων Αὐστρουγγαρίας, Ἰταλίας, Ρωσίας, Γερμανίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας καί τῶν ἄλλων ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν. Ὁ Λένιν μέ ἀγανάκτηση στιγματίζει τούς αἱματηρούς τυχοδιωκτισμούς τῶν ἰμπεριαλιστῶν, ξεσκεπάζει τούς σωβινιστές, πού καλυπτόμενοι πίσω ἀπό τίς μεγαλόσχημες φράσεις γιά «ἱερό ἀγώνα ὑπέρ τῆς ἀνεξαρτησίας» προσπαθοῦν νά σπρώξουν τούς λαούς στή σφαγή, χάρη τῶν κερδῶν τῶν τραπεζιτῶν καί τῶν βιομηχάνων.

Ὁ Λένιν πρότεινε στούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας νά διακηρύξουν δημόσια ἀπό τό βῆμα τῆς βουλῆς τά συνθήματα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας: «Πόλεμος στόν πόλεμο! Ἐνάντια σέ κάθε ἐπέμβαση! Γιά τήν εἰρήνη!» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 205-206).

Μεγάλη προσοχή ἔδινε ὁ Λένιν στό βαλκανικό πόλεμο, πού ἄρχισε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1912. Στόν τόμο δημοσιεύεται ἕνα νέο ντοκουμέντο τοῦ Β. Ι. Λένιν ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σ' ὅλους τούς πολίτες τῆς Ρωσίας», ὅπου γίνεται βαθιά ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς κατάστασης, ἀποκαλύπτεται ἡ οὐσία τῆς βαλκανικῆς κρίσης, δίνεται χαρακτηρισμός τῆς στάσης τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας ἀπέναντι στό βαλκανικό πόλεμο. «Ἡ βαλκανική κρίση, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — εἶναι ἕνας ἀπό τούς κρίκους στήν ἁλυσίδα τῶν γεγονότων, ἡ ὁποία ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ὁδηγεῖ παντοῦ σέ ὄξυνση τῶν ταξικῶν καί διεθνῶν ἀντιθέσεων σέ πολέμους καί ἐπαναστάσεις» (σελ. 140). Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος ξεσκέπασε τήν ἐπεκτατική, τή ληστρική πολιτική τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας καί τῶν κυβερνήσεων τῶν ἄλλων ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων στά Βαλκάνια, ἔκφρασε τή συμπάθειά της στήν πάλη τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν βαλκανικῶν χωρῶν γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τήν ἐθνική καί κοινωνική καταπίεση.

Ὁ Λένιν ξεχώριζε αὐστηρά τίς κατακτητικές ἐπιδιώξεις τῶν βαλκανικῶν ἀστῶν ἐθνικιστῶν καί τούς ἀπελευθερωτικούς σκοπούς τῶν βαλκανικῶν λαῶν σ' αὐτό τόν πόλεμο. Στό ἄρθρο «Ἡ κοινωνική σημασία τῶν σερβοβουλγαρικῶν νικῶν», τονίζοντας τό γενικό θετικό ἀποτέλεσμα τῶν πολεμικῶν ἐπιτυχιῶν τῶν βαλκανικῶν κρατῶν (χτύπημα στά ὑπολείμματα τοῦ μεσαιωνισμοῦ στά Βαλκάνια, ὁλοκλήρωση τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν βαλκανικῶν λαῶν ἀπό τόν τουρκικό ζυγό), ὁ Λένιν ταυτόχρονα ὑπογράμμιζε, ὅτι ἄν αὐτή ἡ ἀπελευθέρωση «γινόταν

μέ ἐπανάσταση, δηλαδή μέ τήν πάλη καί τῶν σέρβων καί τῶν βουλγάρων καί τῶν *τούρκων* ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες *ὅλων* τῶν ἐθνοτήτων (καί ἐνάντια στίς τσιφλικάδικες βαλκανικές κυβερνήσεις), τότε ἡ ἀπελευθέρωση, ἀσφαλῶς, θά κόστιζε στούς βαλκανικούς λαούς ἑκατό φορές λιγότερες ἀνθρώπινες ζωές ἀπ' ὅ,τι ὁ σημερινός πόλεμος. Ἡ ἀπελευθέρωση θά κατακτιόταν μέ ἀσύγκριτα λιγότερες θυσίες καί θά ἦταν ἀσύγκριτα πιό ὁλοκληρωμένη» (σελ. 194).

Ὁ Λένιν ἦταν φλογερός μαχητής κατά τῆς ἀποικιοκρατίας. Στό ἄρθρο «Τό τέλος τοῦ πολέμου τῆς Ἰταλίας ἐνάντια στήν Τουρκία» ὁ Λένιν κατάγγειλε τίς ληστρικές ἐνέργειες τῆς Ἰταλίας στήν Ἀφρική καί τίς ὀνόμαζε τυπικό παράδειγμα ἀποικιακοῦ πολέμου ἑνός «πολιτισμένου» κράτους τοῦ 20οῦ αἰώνα, πολέμου πού δέν ἦταν τίποτε ἄλλο, παρά ἀριστοτεχνική ὁμαδική σφαγή ἀνθρώπων, ἕνα μακελειό τῶν ἀράβων μέ «νεότατα» ὅπλα. Συνοψίζοντας τά ἀποτελέσματα τῶν «νικῶν» τῆς Ἰταλίας, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι, παρά τήν «εἰρήνη», ὁ πόλεμος στήν πραγματικότητα θά συνεχιστεῖ ἀκόμη, γιατί οἱ ἀραβικές φυλές στό ἐσωτερικό τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου, μακρυά ἀπό τίς ἀκτές, δέν πρόκειται νά ὑποταχθοῦν. «Θά χρειαστεῖ νά τούς «ἐκπολιτίζουν» γιά πολύν καιρό ἀκόμη μέ τίς λόγχες, τίς σφαῖρες, τήν κρεμάλα, τή φωτιά, τό βιασμό γυναικῶν» (σελ. 119). Τέτια εἶναι ἡ «ἐκπολιτιστική» ἀποστολή τῶν ἀποικιοκρατικῶν δυνάμεων, πού καί τώρα ἀκόμη οἱ θεωρητικοί τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, γαντζωμένοι ἀπό τά συντρίμια τοῦ ἀποικιακοῦ συστήματος πού καταρέει, προσπαθοῦν νά τήν παρουσιάσουν γιά ἀγαθό.

Ὁ Λένιν, καταγγέλλοντας τήν ἀποικιακή πολιτική τῶν ἰταλῶν ἰμπεριαλιστῶν, τόνιζε ταυτόχρονα ὅτι ἡ Ἰταλία δέν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση ἀνάμεσα στίς ἄλλες καπιταλιστικές χῶρες, ὅλες αὐτές τίς κυβερνάει κατά τόν ἴδιο τρόπο ἡ ἀστική τάξη πού δέν διστάζει μπροστά σέ ὁποιαδήποτε σφαγή, προκειμένου νά ἐξασφαλίσει καινούργιες πηγές κέρδους.

Γιά τήν κατακτητική πολιτική τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν στήν Ἀνατολή, μιλάει τό ἄρθρο «Ἡ ἀναγεννημένη Κίνα». Ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τήν ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας, τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γερμανίας, πού ἔβλεπε τήν Κίνα μόνο σάν ἕνα κομμάτι λείας, ἀναμένοντας τήν κατάλληλη εὐκαιρία γιά ν' ἀρχίσει νά κόβει σέ κομμάτια τό μεγάλο αὐτό κράτος. Ταυτόχρονα τό ἄρθρο ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ Κίνα μέ τά τετρακόσια ἑκατομμύρια ἄτομα ἀφυπνίστηκε, μπῆκε στήν

πολιτική ζωή, στήν ἐνεργό πάλη καί παρόλες τίς δυσκολίες τραβάει μπροστά.

Μιά σειρά ἐργασίες, ποὐ περιλαβαίνονται στόν τόμο: «Ἐπιτυχίες τῶν ἀμερικανῶν ἐργατῶν», «Τά ἀποτελέσματα καί ἡ σημασία τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν στήν Ἀμερική», «Ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές στήν Ἀμερική», «Ἡ σημασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πουανκαρέ», «Ἡ κυβέρνηση Μπριάν», εἶναι ἀφιερωμένες στό χαρακτηρισμό τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας τῆς Δύσης. Ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τήν οὐσία τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ, πού βασίζεται στήν ἀπάτη τοῦ λαοῦ, ἀποκαλύπτει τό κυνικό ἐμπόριο τῆς «κομματικότητας» τῶν ἀστῶν πολιτικῶν. Στό παράδειγμα τοῦ δικομματικοῦ συστήματος τῆς Ἀμερικῆς ὁ Λένιν δείχνει, πῶς οἱ ἰμπεριαλιστές μέ τίς ἐντυπωσιακές καί χωρίς περιεχόμενο μονομαχίες τῶν δυό ἀστικῶν κομμάτων ἐξαπατοῦν τό λαό καί ἀποσποῦν τούς ἐργαζόμενους ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στόν καπιταλισμό. Ὑπογραμμίζοντας τόν ἀντιδραστικό ρόλο τοῦ ἀμερικανικοῦ καί τοῦ ἀγγλικοῦ δικομματικοῦ συστήματος, ὁ Λένιν τονίζει ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ «ἕνα ἀπό τά πιό ἰσχυρά μέσα γιά νά ἐμποδίσουν τήν ἐμφάνιση τοῦ αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ, δηλαδή πραγματικά σοσιαλιστικοῦ κόμματος» (σελ. 200). Οἱ ὑποδείξεις αὐτές τοῦ Β. Ι. Λένιν ἔχουν τεράστια σημασία καί γιά τό σύγχρονο ἐπαναστατικό κίνημα. Διδάσκουν τήν ἐργατική τάξη νά μπορεῖ νά διακρίνει τήν ἀπάτη τῆς ἀστικῆς τάξης, μέ ὅποια μάσκα κι' ἄν καλύπτεται.

Ὁ Λένιν δείχνει τήν ἐξάρτηση τῶν ἀστῶν κρατικῶν παραγόντων ἀπό τούς μεγάλους βιομηχάνους, τονίζει ὅτι οἱ ἀστικές κυβερνήσεις εἶναι ἐντολοδόχοι τῆς τάξης τῶν καπιταλιστῶν. Στά ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀναφέρονται παραδείγματα γιά τό πῶς οἱ μονοπωλητές τῶν ΕΠΑ στή διάρκεια τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν ἐξαγοράζουν τούς ὑποψήφιους προέδρους, πῶς στή Γαλλία οἱ ἐπιχειρηματίες καί οἱ κερδοσκόποι, πού οἱ συγγενεῖς τους βρίσκονται στίς διοικήσεις τῶν μεγαλύτερων ἀνωνύμων ἑταιριῶν, παίρνουν τά ὑπουργικά χαρτοφυλάκια. Κάνοντας ἐκτίμηση τῆς σημασίας τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πουανκαρέ σάν προέδρου τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, ὁ Λένιν τονίζει ὅτι αὐτή εἶναι «τυπική καριέρα ἀστοῦ καταφερτζῆ, πού πουλάει τόν ἑαυτό του μέ τή σειρά σ' ὅλα τά κόμματα στήν πολιτική καί σ' ὅλους τούς πλουσίους «ἔξω» ἀπό τήν πολιτική... Οἱ πλούσιοι καί οἱ μεγιστάνες τοῦ χρήματος ὅλων τῶν χωρῶν ἐκτιμοῦν πάρα πολύ τίς πολιτικές σχέσεις, πού ἔχουν οἱ τέτιοι καπάτσοι καριερίστες» (σελ. 308).

Τά ἄρθρα «Στήν Ἑλβετία», «Ἀγγλικές διαμάχες γιά τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική», «Στήν Ἀμερική» κ.ἄ. εἶναι ἀφιερωμένα στήν κριτική τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ. Ὁ Λένιν ἀποκαλύπτει τίς ρίζες τοῦ ὀπορτουνισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς. «Ἡ κύρια ἱστορική αἰτία πού καθόρισε τήν ἰδιαίτερη προβολή καί τήν (προσωρινή) δύναμη τῆς ἀστικῆς ἐργατικῆς πολιτικῆς στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική εἶναι ἡ ἀπό πολύ παλιά πολιτική ἐλευθερία καί οἱ ἀσυνήθιστα εὐνοϊκές, σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες χῶρες, συνθῆκες γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ κατά βάθος καί πλάτος. Ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν συνθηκῶν στήν ἐργατική τάξη ξεχώριζε ἡ ἀριστοκρατία, πού προσπαθοῦσε νά ἐξομοιωθεῖ μέ τήν ἀστική τάξη, *προδίνοντας* τήν τάξη της» (σελ. 242). Ὁ Λένιν, ξεσκεπάζοντας τόν ὀπορτουνισμό τοῦ Ἀνεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ἀγγλίας, τόνιζε ὅτι τό κόμμα αὐτό εἶναι «ἀνεξάρτητο» μόνο ἀπό τό σοσιαλισμό, ἀλλά εἶναι πολύ ἐξαρτημένο ἀπό τό φιλελευθερισμό.

Στόν τόμο περιέχονται μιά σειρά ἐργασίες, ὅπου φωτίζονται σοβαρά οἰκονομικά προβλήματα. Στίς ἐργασίες αὐτές ὁ Β.Ι. Λένιν, ἀναλύοντας τούς ἀριθμητικούς δεῖκτες τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας καί τῆς Δύσης, διατυπώνει μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς στήν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Στό ἄρθρο «Ἡ συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς στή Ρωσία» ὁ Λένιν ἐξετάζει ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας: τό προτσές τῆς συγκέντρωσης τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς. Στό ἄρθρο παρατίθεται πίνακας, πού χαρακτηρίζει τήν κατάσταση τῆς φαμπρικο-ἐργοστασιακῆς βιομηχανίας τῆς Ρωσίας τό 1910 σέ σύγκριση μέ τό 1901. Μέ βάση τά στοιχεῖα αὐτά ὁ Λένιν ἀποδείχνει πῶς συντελεῖται ἡ καταστροφή καί τό πνίξιμο τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων καί ἡ συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς στά χέρια λίγων ἑκατομμυριούχων, πῶς πραγματοποιεῖται ἡ συγκέντρωση τῶν ἐργατῶν στίς μεγάλες ἐπιχειρήσεις· ὑπογραμμίζει ὅτι τό μερίδιο τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων σ' ὅλη τήν παραγωγή αὐξάνει πολύ πιό γρήγορα, ἀπ ὅ,τι ὁ ἀριθμός τους.

Μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τό ἄρθρο «Ἡ ἐξαθλίωση στήν καπιταλιστική κοινωνία». Τό ζήτημα τῆς ἐξαθλίωσης τῶν μαζῶν στόν καπιταλισμό εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό φλέγοντα καί ἐπίκαιρα ζητήματα τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ζήτημα οἱ ὀπορτουνιστές περισσότερο ἀπό παντοῦ

ἀλλοῦ προσπαθοῦσαν καί προσπαθοῦν ὥς τά σήμερα ν' ἀναθεωρήσουν τή μαρξιστική πολιτική οἰκονομία. 'Ακόμη στά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα ὁ Λένιν σέ μιά σειρά ἐργασίες του καταπιάστηκε εἰδικά μέ τό ξεσκέπασμα τῶν ἀναθεωρητικῶν θέσεων τοῦ Ε. Μπέρνσταϊν γιά τό ὅτι ἡ μαρξιστική θεωρία τῆς ἐξαθλίωσης τῶν μαζῶν στόν καπιταλισμό δῆθεν «πάλιωσε». Στό ἄρθρο «Ἡ ἐξαθλίωση στήν καπιταλιστική κοινωνία» ὁ Λένιν ἐπανέρχεται ξανά στό ζήτημα αὐτό καί ὑποβάλλει σέ ἐξουθενωτική κριτική τίς ἀναθεωρητικές ἀντιλήψεις τῶν «νέων» καί «παλιῶν» σοσιαλρεφορμιστῶν, παραθέτει τά τελευταῖα στοιχεῖα γιά τήν καταστροφή τῶν ἐργαζομένων καί τήν ἰλιγγιώδη αὔξηση τοῦ πλούτου τῶν καπιταλιστῶν. Στήν ἐργασία αὐτή ὁ Λένιν, στηριζόμενος στίς θέσεις τοῦ «Κεφαλαίου» τοῦ Κ. Μάρξ, δίνει τόν ὁρισμό τῆς ἔννοιας τῆς ἀπόλυτης καί σχετικῆς ἐξαθλίωσης τῶν μαζῶν στόν καπιταλισμό. Ὁ Λένιν ἀποδείχνει ὅτι στήν καπιταλιστική κοινωνία τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν ἀκόμη καί σέ εὐνοϊκές συνθῆκες αὐξάνουν πολύ πιό ἀργά ἀπ' ὅ,τι ἀνεβαίνουν τά ἀναγκαῖα ἔξοδα γιά τήν ἀναπαραγωγή τῆς ἐργατικῆς δύναμης. Ἔτσι, στήν καπιταλιστική κοινωνία ὑπάρχει ἡ τάση τῆς ἀπόλυτης ἐξαθλίωσης τῶν μαζῶν. «Πιό χτυπητή ὅμως, — γράφει ὁ Λένιν, — εἶναι ἡ *σχετική* ἐξαθλίωση τῶν ἐργατῶν, δηλ. ἡ ἐλάττωση τῆς *μερίδας* πού παίρνουν ἀπό τό κοινωνικό εἰσόδημα. Ἡ *ἀναλογική* μερίδα τῶν ἐργατῶν στήν καπιταλιστική κοινωνία πού πλουτίζει μέ γοργούς ρυθμούς, ὅλο καί μικραίνει, γιατί ὅλο καί πιό γοργά πλουτίζουν οἱ ἑκατομμυριοῦχοι» (σελ. 231).

Στό παράδειγμα τῆς φαμπρικο-ἐργοστασιακῆς βιομηχανίας τῆς Ρωσίας (ἄρθρα «Τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν καί τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν στή Ρωσία», «Ἡ ἐργάσιμη μέρα στίς φάμπρικες τοῦ κυβερνείου Μόσχας», «Ἡ ἐργάσιμη μέρα καί τό ἐργάσιμο ἔτος στό κυβερνεῖο Μόσχας» ὁ Λένιν ἀποδείχνει πῶς καί σέ βάρος τίνος γίνεται ἡ καταλήστευση τῶν ἐργατῶν στίς φάμπρικες, πῶς οἱ καπιταλιστές κάνουν ὁλοένα καί πιό εντατική τή δουλιά, πετυχαίνουν τήν παράταση τῆς ἐργάσιμης μέρας, πῶς συντελεῖται ἡ μείωση τοῦ πραγματικοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ τῶν ἐργατῶν.

Ὁ Λένιν δίδασκε ὅτι στήν τάση τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας γιά ἐξαθλίωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, γιά χειροτέρευση τῆς ὑλικῆς τους κατάστασης, στέκει ἐμπόδιο ἕνας ἰσχυρός παράγοντας, ὅπως εἶναι ἡ πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τό ἀνέβασμα τοῦ μισθοῦ ἐργασίας καί τή βελτίωση τῶν συνθη-

κῶν ἐργασίας. Στό ἄρθρο «Ἡ ἀπεργιακή πάλη καί ὁ μισθός ἐργασίας» ὁ Λένιν μελετάει διεξοδικά τή νομοτέλεια τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ὕψους τοῦ μισθοῦ ἐργασίας σ' ἐξάρτηση ἀπό τήν ἀπεργιακή πάλη. Στρέφει τήν προσοχή στό γεγονός ὅτι ὕστερα ἀπό τίς ἐπαναστατικές μάχες τοῦ 1905 ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἀνέβηκε ἀμέσως πάνω ἀπό 10%. Στό ἄρθρο «Τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα τό 1912» ὁ Λένιν δείχνει πώς σάν ἀποτέλεσμα τῆς μεγαλειώδους ἀπεργίας τῶν ἄγγλων ἀνθρακωρύχων, ἡ κυβέρνηση ἐξαναγκάστηκε νά ψηφίσει νόμο πού καθορίζει τό κατώτερο ὅριο τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, πού κάτω ἀπ' αὐτό δέν πρέπει νά κατεβαίνει. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι οἱ ἄγγλοι ἐργάτες δέν πρέπει νά ξεγελαστοῦν ἀπό τή νίκη τους, ὅτι ὁ νόμος αὐτός, ὅπως καί ὅλες οἱ ἀστικές μεταρυθμίσεις, εἶναι ἕνα ἐλεεινό ἡμίμετρο καί ἐνμέρει μιά καθαρή ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν. Μόνο ὁ δρόμος τῆς ὀργανωμένης καί ἀδιάκοπης πάλης θά ὁδηγήσει τήν ἐργατική τάξη, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος, σέ ριζική ἀλλαγή τῆς κατάστασης τοῦ προλεταριάτου καί στήν τελική νίκη του.

Σπουδαία σημασία γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ ΚΚΣΕ ἔχει τό ἄρθρο «Γιά τόν μπολσεβικισμό», πού δημοσιεύεται σ αὐτό τόν τόμο. Στήν ἐργασία αὐτή, πού γράφτηκε τό Γενάρη τοῦ 1913, ὁ Λένιν δίνει ἐκτίμηση τοῦ δρόμου πού πέρασαν οἱ μπολσεβίκοι. Τονίζει τά κύρια στάδια τῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους, ἀποκαλύπτει τίς ριζικές διαφωνίες μεταξύ τους. Ὁ Λένιν δείχνει ὅτι ἡ γένεση τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ὅλη ἡ ἱστορία του συνδέονται ἀδιάρηκτα μέ τήν πάλη τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στά διάφορα ὀπορτουνιστικά ρεύματα· στήν πορεία αὐτῆς τῆς πάλης δυνάμωνε καί ἀτσαλωνόταν τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων.

* * *

Στόν τόμο αὐτό μπῆκαν ἑφτά νέα ντοκουμέντα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Μέσα σ' αὐτά εἶναι: ἡ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σ' ὅλους τούς πολίτες τῆς Ρωσίας», τά ἄρθρα «Ἀστάθεια πολιτικοῦ χαρακτήρα (Γράμμα στή σύνταξη)», «Καί πάλι γιά τούς ἀγρότες βουλευτές τῆς IV Δούμας» καί ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», πού ψηφίστηκε στή Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στε-

λεχῶν, πού ἔγινε στήν Κρακοβία. Στό τμῆμα «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» μπῆκαν τά ντοκουμέντα τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας, πού δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά: «Πρωταρχικό πρόχειρο σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας»» καί «Πρωταρχικό πρόχειρο σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα»», καθώς καί προσχέδιο τῆς ἀγόρευσης τοῦ σοσιαλδημοκράτη βουλευτῆ στήν IV Κρατική δούμα «Σχέδιο λόγου πάνω στόν προϋπολογισμό».

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΤΟΛΟ[1]

Τόν τελευταῖο καιρό παρεισφρύσανε μερικές πληροφορίες ἀκόμη καί στό νόμιμο τύπο μας γιά ἐπαναστατικό ἀναβρασμό μέσα στό στρατό. Ἂς σημειώσουμε τίς τρεῖς κυριότερες εἰδήσεις.

Στό στόλο τῆς Μαύρης θάλασσας. Τό Ναυτοδικεῖο τῆς Σεβαστούπολης στίς 27 τοῦ Ἰούνη ἐκδίκασε κεκλεισμένων τῶν θυρῶν τήν ὑπόθεση τοῦ Ζελένιν, ἠλεκτροτεχνίτη τοῦ θωρηκτοῦ «Ἰοάν Ζλατοούστ». Κατηγοροῦνταν ὅτι μαζί μέ τούς Καρπίσιν καί Σιλιάκοφ εἶχε συντάξει καί κυκλοφορήσει προκήρυξη πού καλοῦσε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Ὁ Ζελένιν, ὁ Καρπίσιν καί ὁ Σιλιάκοφ καταδικάστηκαν σέ θάνατο καί στίς 10 τοῦ Ἰούλη ἐκτελέστηκαν.

Τό ἴδιο ἀκριβῶς δικαστήριο στίς 2 τοῦ Ἰούλη ἐκδίκασε τήν ὑπόθεση μιᾶς ὁμάδας τοῦ πληρώματος τοῦ ἴδιου θωρηκτοῦ. 16 ναῦτες κατηγοροῦνταν ὅτι ὑποκίνησαν τήν κατάληψη τοῦ θωρηκτοῦ. Δέκα ἀπ' αὐτούς καταδικάστηκαν σέ θάνατο, 5 σέ 6 χρόνια καταναγκαστικά ἔργα. Ἐπίσημα τηλεγραφήματα μέ ἡμερομηνία 4 τοῦ Ἰούλη ἀναφέρουν ὅτι οἱ δέκα καταδικασμένοι σέ θάνατο ὑπόβαλαν αἴτηση χάριτος.

Στό στόλο τῆς Βαλτικῆς. Στίς 16 Ἰούλη καθορίστηκε στό Ναυτοδικεῖο τοῦ λιμανιοῦ τῆς Κροστάνδης ἡ ἐκδίκαση τῆς ὑπόθεσης *65 ναυτῶν* τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ «Ντβινά», τοῦ καταδρομικοῦ «Ἀβρόρα» καί τοῦ θωρηκτοῦ «Σλάβα». Στίς 3 τοῦ Ἰούλη τηλεφώνησαν ἀπό τήν Πετρούπολη στήν ἐφημερίδα τῶν ὀχτωβριστῶν «Γκόλος Μοσκβί»[2], ὅτι στήν πόλη συζητοῦν πολύ γιά τήν πολύκροτη αὐτή δίκη. Οἱ 65 ναῦτες κατηγοροῦνται ὅπως λένε, ὅτι εἶναι μέλη τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν[3] καί «ὅτι ἀνήκουν σέ μιά μυστική εταιρία πού ἀποφάσισε τήν ἀνοιχτή ἐξέγερση καί τή δολοφονία τῶν διοικη-

τῶν-ἀξιωματικῶν». Ὅπως λέει ἡ ἴδια πληροφορία ἡ δικαστική δίωξη ἄρχισε μέ τή σύλληψη ἑνός ναύτη τοῦ «Ντβινά» στίς 22 τοῦ Γενάρη 1912.

Ἐπίσης εἶναι γνωστό ὅτι τό Μάη ἔγιναν συλλήψεις ναυτῶν τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς στό Ἕλσινγκφορς.

Τέλος τήν 1η τοῦ Ἰούλη στό χωριό Τρόιτσκογε, κοντά στήν Τασκέντη, ἔγινε ἀπόπειρα ἐξέγερσης σέ μιά μονάδα σκαπανέων. Οἱ στασιαστές σκότωσαν τό λοχαγό Πόχβισνιεφ μέ τίς ξιφολόγχες. *Τό τηλεγράφημα πού μιλοῦσε γιά τό γεγονός αὐτό δέν δόθηκε στή δημοσιότητα.* Μόλις στίς 10 τοῦ Ἰούλη δημοσιεύτηκε στήν Πετρούπολη ἕνα κομμάτι παρμένο ἀπό τήν ἐπίσημη ἐφημερίδα «Τουρκεστάνσκιγε Βέντομοστι»[4], πού ὁμολογεῖ ὅτι *ἔγινε μάχη* μέ τούς στασιαστές. Οἱ τουφεκιοφόροι καί οἱ κοζάκοι τσάκισαν τούς στασιαστές σκαπανεῖς, πού ἦταν, λέει, ὅλο-ὅλο 100 μέ 130 ἄνδρες. Ἡ ἐξέγερση ἄρχισε τό βράδυ καί τέλειωσε, σύμφωνα μέ τήν ἐπίσημη ἀνακοίνωση, τό πρωί. Πιάστηκαν *περίπου 380 σκαπανεῖς*, ἀπ' αὐτούς «περισσότεροι ἀπό τούς μισούς (βεβαιώνει ἡ κυβερνητική ἐφημερίδα) ἀσφαλῶς(;;) δέν εἶχαν πάρει μέρος» στήν ἐξέγερση. Ἐκτός ἀπό τόν Πόχβισνιεφ, οἱ στασιαστές σκότωσαν δυό ἀνθυπολοχαγούς, τόν Κρασόβσκι καί τόν Κόστσενετς καί 2 κατώτερους βαθμοφόρους, τραυμάτισαν 5 ἀξιωματικούς καί 12 κατώτερους βαθμοφόρους. Ἡ κυβερνητική ἐφημερίδα δέν λέει πόσοι ἀπό τούς στασιαστές σκοτώθηκαν.

Αὐτές εἶναι οἱ λιγοστές καί ὁλοφάνερα ἐλλιπεῖς, παραποιημένες καί μειωμένες ἀπό τήν ἀστυνομία πληροφορίες, πού ἔχουμε σήμερα στή διάθεσή μας.

Τί σημαίνουν, λοιπόν, τά γεγονότα αὐτά;

Ἐπιβεβαιώνουν πέρα γιά πέρα ὅσα τονίσαμε στίς ἀποφάσεις τῆς Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912[5], καί ἐξηγήσαμε ἀναλυτικά στό Κεντρικό Ὄργανο «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»[6] ἀρ. φύλ. 27, πρίν ἕνα μήνα*.

Στή Ρωσία ἄρχισε *ἐπαναστατική* ἄνοδος. Οἱ μαζικές ἀπεργίες τοῦ Ἀπρίλη καί Μάη ἦταν ἡ ἀρχή τοῦ περάσματος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου στήν ἐπίθεση *καί* ἐνάντια στό κεφάλαιο, *καί* ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία, *καί* γιά τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἐργατῶν, πού βασανίστηκαν ἀπό τούς διωγμούς καί τήν καταπίεση τῆς ἀντεπανάστασης τοῦ 1908-1911, *καί* γιά τήν ἐλευθερία ὅλου τοῦ λαοῦ, γιά τή λαοκρατική δημοκρατία.

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 351-357. *Ἡ Σύντ.*

Οἱ φιλελεύθεροι (καί μαζί τους οἱ λικβινταριστές τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκι Γκόλος» [7]) διαδίδουν τό ἀνόητο παραμύθι, ὅτι τάχα τό κίνημα τοῦ Ἀπρίλη-Μάη εἶχε γιά βάση του τήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Τά γεγονότα διάψευσαν αὐτό τό παραμύθι. Δέν μπορεῖ νά παλεύει κανείς γιά ἕνα μόνο πολιτικό δικαίωμα στή Ρωσία τῆς δουλείας, δέν μπορεῖ νά παλεύει γιά συνταγματικές μεταρυθμίσεις, ὅταν ὑπάρχει ἡ τσαρική ἀπολυταρχία. Ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου ξεχύθηκε σάν ἕνα κύμα ἀπεργιῶν σ' ὅλη τή Ρωσία, οἱ ἀπεργίες αὐτές ἦταν *καί* οἰκονομικές *καί* πολιτικές. Στή συνένωση τῶν δυό μορφῶν βρισκόταν καί βρίσκεται ἡ *δύναμη* τοῦ κινήματος. Δέν εἶναι ἁπλές ἀπεργίες, εἶναι μιά *ἐπαναστατική* ἄνοδος τῶν μαζῶν, εἶναι ἡ *ἀρχή τῆς ἐπίθεσης* τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

Οἱ μαζικές ἀπεργίες δέν μποροῦσαν παρά νά ἀνάψουν *παντοῦ* τήν ἐπαναστατική φλόγα. Καί τά ἐπαναστατικά ξεσπάσματα στό στρατό *ἀπόδειξαν* ὅτι ἡ φλόγα αὐτή καίει, — *παντοῦ* ὑπάρχει εὔφλεκτη ὕλη, — *παντοῦ* συσσωρεύονται ἐπαναστατικές διαθέσεις στίς μάζες, ἀκόμη καί στίς γραμμές ἐκείνων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πού τούς συνθλίβει τό σκληρό καθεστώς τοῦ στρατώνα.

Οἱ μαζικές ἀπεργίες στή Ρωσία συνδέονται ἀναπόσπαστα μέ τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Φουντώνουν οἱ ἀπεργίες, φουντώνει καί ἡ ἐξέγερση.

Αὐτό ἀπόδειξαν τά γεγονότα πού ἀναφέραμε στήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου.

Ἀπό τά γεγονότα αὐτά βγαίνει τό δίδαγμα πού ἀναφέρει τό 27ο φύλλο τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Τό κάλεσμα σέ ἐξέγερση θά ἦταν σήμερα ἐξαιρετικά παράλογο. Οἱ ἐξεγέρσεις εἶναι ἀκόμη *πρόωρες*. Μόνο μιά *κοινή* ἐπίθεση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς καλύτερης μερίδας τοῦ στρατοῦ μπορεῖ νά δημιουργήσει τούς ὅρους μιᾶς *νικηφόρας*, δηλαδή *ἐπί*καιρης ἐξέγερσης.

Καί οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες πρέπει νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια γιά νά δυναμώσουν, νά ἀνορθώσουν, νά ἀναπτύξουν τό *παράνομο* κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό ΣΔΕΚΡ. *Μόνο* ἕνα τέτιο κόμμα, κάνοντας ἐπαναστατική ζύμωση, χρησιμοποιώντας ὅλα τά μέσα τῆς νόμιμης προπαγάνδας μέσω τοῦ ἐργατικοῦ τύπου καί μέσω τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν στή Δούμα, θά εἶναι σέ θέση νά ἐμποδίσει τή διασπάθιση τῶν δυνάμεων σέ χωρίς ἐλπίδα ἐπιτυχίας μικρές ἐξεγέρσεις καί νά προετοιμάσει

τό στρατό τοῦ προλεταριάτου γιά τή μεγάλη νικηφόρα ἐξέγερση.

Ζήτω οἱ ἐπαναστάτες στρατιῶτες καί ναῦτες!

Ζήτω ἡ κοινή, σταθερή καί ἐπίμονη ἐπαναστατική δουλιά γιά τήν ἀνάπτυξη μιᾶς πλατιᾶς ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν, τῶν ἐργατικῶν ἀπεργιῶν, τῶν ἀγροτικῶν κινημάτων! Τό ἐπαναστατικό τμῆμα τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ μόνο ἄν θά βρίσκεται ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπίθεσης τῶν ἑκατομμυρίων, μόνο σέ στενότατη, ἀδιάσπαστη συμμαχία μαζί τους μπορεῖ νά νικήσει καί θά νικήσει τήν τσαρική μοναρχία!!

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 9,
30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς
«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ IV ΔΟΥΜΑ [8]

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, παρ' ὅλους τούς ἄγριους διωγμούς, παρά τίς μαζικές συλλήψεις, παρουσιάστηκε προεκλογικά μέ πιό καθαρό, σαφές καί συγκεκριμένο πρόγραμμα, τακτική, πλατφόρμα, ἀπό ὁποιοδήποτε ἄλλο κόμμα.

Ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912, ἔβγαλε τά συμπεράσματα ἀπό τήν ἰδεολογική-πολιτική δουλιά στά δύσκολα χρόνια τῆς ἀντεπανάστασης. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης ἔδοσαν ὁλοκληρωμένες ἀπαντήσεις σ' ὅλα τά φλέγοντα προβλήματα τοῦ κινήματος. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα δέν ἦταν παρά ὁ τελικός λόγος, ἕνα συμπέρασμα πού βγῆκε ἀπ' αὐτές τίς ἀποφάσεις. Τό πρόγραμμα τό κυκλοφόρησε ἡ ΚΕ στή Ρωσία, καί τό ἐπανέκδοσαν ὕστερα πολλές τοπικές ὀργανώσεις [9]. Ὅλος ὁ ἀστικός τύπος ἔδοσε πληροφορίες γιά τή συνδιάσκεψη καί δημοσίευσε ὁρισμένες ἀποφάσεις της.

Στό μισό χρόνο πού πέρασε ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη, στόν κομματικό τύπο καί σέ δεκάδες εἰσηγήσεις, σέ ἑκατοντάδες λόγους πού ἐκφωνήθηκαν σέ ἐργοστασιακούς ὁμίλους, στίς συγκεντρώσεις τοῦ Ἀπρίλη-Μάη ἀναλύθηκαν καί ἐφαρμόστηκαν οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης. Τά συνθήματα τοῦ κόμματος — δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων — ἔκαναν τό γύρο ὅλης τῆς Ρωσίας καί

υἱοθετήθηκαν ἀπό τούς πρωτοπόρους προλετάριους. Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τῶν μαζῶν, ἀρχίζοντας ἀπό τίς ἀπεργίες καί τίς συγκεντρώσεις καί τελειώνοντας μέ τίς ἐξεγέρσεις στό στρατό ἀπόδειξε ὅτι τά συνθήματα αὐτά εἶναι σωστά, ὅτι ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα.

Τίς ἐκλογές τίς ἐκμεταλλεύτηκε ἤδη καί τίς ἐκμεταλλεύτηκε πλατιά τό κόμμα μας. Καμιά ἐπεξήγηση τῆς ἀστυνομίας, καμιά παραποίηση (παπαδίστικη εἴτε ἄλλη) τῆς IV Δούμας δέν θά μπορέσουν νά ἐξαφανίσουν τό ἀποτέλεσμα *αὐτό*. Ἡ ζύμωση, πού ὀργανώθηκε μέ αὐστηρά κομματικό πνεῦμα, ἔγινε ἤδη παντοῦ, *κι' ἔδοσε τόν τόνο* σ' ὅλη τή σοσιαλδημοκρατική ἐκλογική καμπάνια.

Τά ἀστικά κόμματα γράφουν στά γρήγορα, στά πεταχτά «προγράμματα *γιά* τίς ἐκλογές», γιά νά δόσουν ὑποσχέσεις, γιά νά ἐξαπατήσουν τούς ἐκλογεῖς. Κι' οἱ λικβινταριστές ἐπίσης, πού σέρνονται στήν οὐρά τῶν φιλελευθέρων, σκαρώνουν τώρα ἕνα *νόμιμο* «πρόγραμμα *γιά* τίς ἐκλογές». Οἱ λικβινταριστές φωνάζουν γιά προγράμματα στό νόμιμο, τόν ἐλεγχόμενο ἀπό τή λογοκρισία τύπο, προσπαθώντας νά συγκαλύψουν τήν ὁλοκληρωτική τους σύγχυση, τήν ἀποδιοργάνωσή τους καί τήν ἔλλειψη ἰδεῶν μέ ἕνα εὐπρεπές, λογοκριμένο «πρόγραμμα γιά τίς ἐκλογές».

Ὄχι πρόγραμμα «γιά τίς ἐκλογές», ἀλλά ἐκλογές γιά τήν ἐφαρμογή ἑνός *ἐπαναστατικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ* προγράμματος!, νά πῶς βλέπει τό πρόβλημα τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐμεῖς ἔχουμε κιόλας χρησιμοποιήσει τίς ἐκλογές γιά τό σκοπό αὐτό καί θά τίς χρησιμοποιήσουμε ὥς τό τέλος, θά χρησιμοποιήσουμε ἀκόμη καί τήν πιό μαύρη τσαρική Δούμα γιά νά προπαγανδίσουμε τήν ἐπαναστατική πλατφόρμα, τήν τακτική, τό πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Ἀξία ἔχουν μόνο τά προγράμματα πού ὁλοκληρώνουν μιά μακρόχρονη ἐργασία *ἐπαναστατικῆς* ζύμωσης, πού ἔχει δόσει *ὁλοκληρωμένες* ἀπαντήσεις *σ' ὅλα* τά προβλήματα τοῦ κινήματος, κι' ὄχι τά προγράμματα (ἰδιαίτερα τά νόμιμα!) σάν τῶν λικβινταριστῶν, πού σκαρώνονται στά πεταχτά, γιά νά βουλώσουν τρύπες, γιά νά γίνουν φανταχτερές ταμπέλες.

Πέρασε μισός χρόνος ἀπό τότε πού ἀναστηλώθηκε τό κόμμα, καί, — ὑπερνικώντας ἀπίστευτες δυσκολίες, ἀντιμετωπίζοντας ἄγριους διωγμούς, δοκιμάζοντας πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ διακοπές στή δουλιά τῶν τοπικῶν κέντρων καί τοῦ γενικοῦ

κέντρου, τῆς ΚΕ, — τό κόμμα προχωρεῖ, ναί, τραβάει μπροστά, ἀναπτύσσοντας τή δουλιά καί τήν ἐπιροή του μέσα στίς μάζες. Ἡ ἀνάπτυξη αὐτή τῆς δουλιᾶς προχωρεῖ μέ *νέο τρόπο:* στούς παράνομους πυρῆνες, τούς μυστικούς, τούς στενούς, τούς περισσότερο συνωμοτικούς ἀπ' ὅ,τι προηγούμενα, προστίθεται μιά πιό πλατιά νόμιμη μαρξιστική προπαγάνδα. Αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἰδιομορφία τῆς νέας προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης στίς νέες συνθῆκες τή σημείωσε καί τήν παραδέχτηκε ἀπό καιρό τό κόμμα.

Κι' ἐμεῖς τώρα μποροῦμε νά δόσουμε ὁλοκληρωτική ἀπάντηση στίς θορυβώδεις ἐκδηλώσεις τῶν λικβινταριστῶν, πού ἀπειλοῦν μέ τίς «παράλληλες ὑποψηφιότητες»[10]. Μάταιες ἀπειλές, πού δέν συγκινοῦν κανένα. Οἱ λικβινταριστές εἶναι τόσο τσακισμένοι καί ἀνίσχυροι, πού *καμιά βοήθεια* δέν μπορεῖ νά τούς δόσει ζωή. Δέν μποροῦν οὔτε καί νά σκεφτοῦν νά ἐμφανιστοῦν μέ «παράλληλες ὑποψηφιότητες»: ἄν τό ἔκαναν αὐτό οἱ λικβινταριστές, θά συγκέντρωναν ἕνα τιποτένιο, σέ γελοῖο βαθμό μηδαμινό ἀριθμό ψήφων. Τό ξέρουν καί δέν κάνουν αὐτό τό πείραμα. Θορυβοῦν μόνο γιά τά μάτια, γιά νά συγκαλύψουν τήν ἀλήθεια.

«Καμιά βοήθεια», εἴπαμε ἐμεῖς. Οἱ λικβινταριστές ὑπολογίζουν σέ βοήθεια ἀπό τό ἐξωτερικό. Οἱ φίλοι τους, ἰδιαίτερα οἱ λεττονοί[11], ἡ Μπούντ[12] καί ὁ Τρότσκι, δήλωσαν ὅτι θά συγκαλέσουν *δέκα* «κέντρα, ὀργανώσεις καί ὁμάδες»![13] Δέν εἶναι ἀστεῖα! Τό ἐξωτερικό εἶναι πλούσιο, μεγάλο καί ἀπέραντο. Ὁλόκληρα «10 κέντρα»!! Οἱ μέθοδοι ἐδῶ εἶναι οἱ ἴδιες μέ τίς μεθόδους πού χρησιμοποιεῖ ἡ κυβέρνηση στήν IV Δούμα: προετοιμασία μιᾶς ἐκπροσώπησης, μετατροπή μιᾶς σειρᾶς μηδενικῶν σέ φαινομενικά «μεγάλους ἀριθμούς». Πρῶτο, ὁ Τρότσκι (στή Ρωσία εἶναι ἕνα 0, εἶναι μόνο ὁ συνεργάτης τῆς *«Ζιβόγε Ντιέλο»*[14], οἱ πράκτορές του εἶναι μόνο ὑπερασπιστές τῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν). Δεύτερο, ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»[15], δηλαδή πάντα οἱ ἴδιοι ἀνίσχυροι λικβινταριστές. Τρίτο, ἡ «Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου»[16], δηλ. ἕνα καί τό αὐτό μηδενικό, τρίτη κατηγορία. Τέταρτο, ἡ «Ὀργανωτική ἐπιτροπή»[17] — τέταρτη κατηγορία τῶν *ἴδιων ἀκριβῶς* λικβινταριστῶν. Πέμπτο καί ἕκτο, οἱ λεττονοί καί ἡ Μπούντ, πού εἶναι τώρα πέρα γιά πέρα λικβινταριστική... Ἀλλά, νομίζω πώς φτάνει!

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα μας ὑποδέχεται μέ γέλια τό παιχνίδι αὐτό τῶν κουφιοκεφαλάκηδων τοῦ ἐξωτε-

ρικοῦ. Δέν θά κατορθώσουν νά δόσουν ζωή σ' ἕνα πτῶμα, καί οἱ λικβινταριστές στή Ρωσία εἶναι ἕνα πτῶμα.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα:

Ἐπί μισό χρόνο οἱ λικβινταριστές καί *ὅλοι* οἱ φίλοι τους διεξάγουν μιά ἀπεγνωσμένη πάλη ἐνάντια στό κόμμα. Ὑπάρχει ἕνας νόμιμος *μαρξιστικός* τύπος. Ὁ τύπος αὐτός εἶναι τρομερά φιμωμένος, τσιμουδιά δέν τολμάει νά βγάλει γιά δημοκρατία, οὔτε γιά τό κόμμα μας, οὔτε γιά ἐξέγερση, οὔτε γιά τήν τσαρική συμμορία. Εἶναι γελοῖο ἀκόμη καί νά σκεφτεῖ κανείς νά ἐκλαϊκεύσει τά συνθήματα τοῦ ΣΔΕΚΡ μέσω αὐτοῦ τοῦ τύπου.

Ὁ ἐργάτης ὅμως τῆς Ρωσίας δέν εἶναι πιά αὐτός πού ἦταν ἄλλοτε. Ἔγινε δύναμη. Ἄνοιξε τό δρόμο του. Ἔχει τό *δικό του* τύπο, ἕναν τύπο φιμωμένο, μά πού εἶναι δικός του καί ὑπερασπίζει *θεωρητικά* τό μαρξισμό.

Στόν ἀνοιχτό αὐτό στίβο ὅλοι καί καθένας μποροῦν νά δοῦν τίς «ἐπιτυχίες» τῆς πάλης τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στούς ἀντιλικβινταριστές. Ὁ βπεριοντοφικός Σ. Β. [18] στή λικβινταριστική «Πράβντα»[19] τοῦ Τρότσκι, πού βγαίνει στή Βιέννη, ἐπισήμανε κιόλας τίς ἐπιτυχίες αὐτές: οἱ *ἔρανοι* ἀκριβῶς τῶν ἐργατῶν — ἔγραφε — ὅλοι σχεδόν πηγαίνουν στούς ἀντιλικβινταριστές. Καί παρηγοροῦσε τόν ἑαυτό του: κι' αὐτό ὄχι γιατί οἱ ἐργάτες συμπαθοῦν τούς «λενινιστές».

Ὤ, ναί, βέβαια, «ὄχι γιατί», ἀγαπητέ φίλε τῶν λικβινταριστῶν!

Παρ' ὅλα ὅμως αὐτά, κοιτάξτε τά γεγονότα.

Μισός χρόνος ἀνοιχτῆς πάλης γιά μιά *καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα*.

Οἱ λικβινταριστές ἀπό τό 1910 φωνάζουν γι' αὐτήν. Ἡ ἐπιτυχία τους; Μέσα σέ μισό χρόνο, ἀπό τό Γενάρη ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1912, οἱ ἐφημερίδες τους *«Ζιβόγε Ντιέλο»* καί *«Νιέβσκι Γκόλος»* δημοσίευσαν ἀπολογισμούς γιά **15** (*δεκαπέντε*) ἐράνους ἐργατικῶν ὁμάδων γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα!! Δεκαπέντε ἐργατικές ὁμάδες μέσα σέ μισό χρόνο.

Πάρτε τίς ἐφημερίδες τῶν ἀντιλικβινταριστῶν. Δέστε τούς ἀπολογισμούς ἐράνων γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα [20] μέσα στόν ἴδιο μισό χρόνο. Μετρεῖστε τόν ἀριθμό τῶν ἐράνων ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες. Θά βρεῖτε ὅτι ἔγιναν **504** *ὁμαδικές ἐργατικές εἰσφορές*!

Νά τά συγκεκριμένα στοιχεῖα κατά μήνα καί κατά περιοχή τῆς Ρωσίας:

	Ἀριθμός ὁμαδικῶν ἐργατικῶν ἐράνων γιά τήν καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912	
	γιά τίς ἀντιλικβινταριστικές ἐφημερίδες	γιά τίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες
Γενάρης	14	0
Φλεβάρης	18	0
Μάρτης	76	7
Ἀπρίλης	227	8
Μάης	135	0
Ἰούνης	34	0
Σύνολο	504	15
Πετρούπολη καί προάστια	415	10
Νότος	51	1
Ὑπόλοιπη Ρωσία	38	4
Σύνολο	504	15

Οἱ λικβινταριστές ἔσπασαν τά μοῦτρα τους μπροστά στίς ἐργατικές ὁμάδες τῆς Ρωσίας. Οἱ λικβινταριστές εἶναι ἕνα πτῶμα καί κανενός εἴδους τρομερές (ὤ, τί τρομερές!) «ἑνώσεις ὁμάδων, κέντρων, παρατάξεων, ρευμάτων καί κατευθύνσεων» τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν θά μπορέσουν νά ἀναστήσουν τό πτῶμα αὐτό.

Κανενός εἴδους ἠχηρές διακηρύξεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, κανενός εἴδους ψευτοσυνδιασκέψεις τῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας» [21] μέ τούς λικβινταριστές δέν θά ἀποσοβήσουν, οὔτε θά μετριάσουν τήν πλήρη αὐτή ἥττα τῶν λικβινταριστῶν μπροστά στίς *ἑκατοντάδες ἐργατικές ὁμάδες τῆς Ρωσίας*.

Ἡ ἑνότητα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν στή Ρωσία εἶναι *ἐξασφαλισμένη*. Ἔχει ἐξασφαλιστεῖ ὄχι «μέ συμφωνίες» μέ τούς λικβινταριστές, ἀλλά μέ τήν πλήρη νίκη ἐνάντια στούς λικβινταριστές πού τώρα περιορίστηκαν στόν πραγματικό τους ρόλο, στό ρόλο τῶν φιλελεύθερων διανοουμένων. Κοιτάξτε, πῶς πάνω στήν ὥρα ἦρθε στό «Νάσα Ζυριά» [22] ὁ ἐσερικός λικβινταριστής Σάβιν. Κοιτάξτε πῶς ἐγκωμιάζει ὁ Λ. Μ. στό «Λιστόκ Γκόλοσα Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» [23] τήν «πρωτοβουλία» τῶν ἐσέρων, πού ξεπέφτουν (ἀπό τή ζαλάδα τοῦ ὀτζοβισμοῦ!) σέ διαρκή λικβινταρισμό. Σκεφτεῖτε τή σημασία τοῦ γεγονότος ὅτι στήν ἴδια φυλλάδα σάν παράδειγμα ἀπέναντι στόν Πλεχάνοφ παρουσιάζουν τό γνωστό ἐσερικό «παράγοντα» Αὐξέντιεφ. Θυμηθεῖτε πῶς ἀσπάζονται τή *μή* σοσιαλδημοκρατική «ἀριστερά» τοῦ P.P.S. [24]

ὅλοι οἱ λικβινταριστές. Λικβινταριστές ὅλων τῶν κομμάτων, ἑνωθεῖτε!

Ὅλοι βρίσκουν στό τέλος τή θεσούλα τους. Οἱ ὁμάδες τῶν διανοούμενων λικβινταριστῶν ἀπό τούς πρώην μαρξιστές καί ἀπό τούς πρώην φιλελευθέρους συσπειρώνονται ἐσπευσμένα λόγω τῆς πορείας τῶν γεγονότων.

Καί τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό ΣΔΕΚΡ, μέσα σέ μισό χρόνο, ἀφοῦ ἀπαλλάχτηκε ἀπό τά δεσμά ἐκείνων πού τό διάλυαν, ἔκανε — αὐτό φαίνεται ἀπό τά στοιχεῖα πού παραθέσαμε — ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός.

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 9, 30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ ΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ»;

Στό νόμιμο τύπο οἱ λικβινταριστές μέ τόν Τρότσκι ἐπικεφαλῆς ἀποδείχνουν ὅτι μπορεῖ. Προσπαθοῦν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις νά *παραποιήσουν* τόν πραγματικό χαρακτήρα τοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν. Οἱ προσπάθειες ὅμως αὐτές δέν ἔχουν ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Οἱ λικβινταριστές, πού πνίγονται, πιάνονται ἀπό τά μαλλιά τους, γιά νά σώσουν τήν ἄδικη ὑπόθεσή τους.

Τό 1910 οἱ ὁμαδοῦλες τῶν διανοουμένων ἄρχισαν μιά καμπάνια μέ τό *αἴτημα* τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Ἦταν μιά καμπάνια *φτιαχτή*. Οἱ ἐργατικές μάζες ἔμειναν ἀδιάφορες. Δέν μπορεῖς νά φλογίσεις τό προλεταριάτο μ' αὐτές τίς κούφιες ἐπινοήσεις. Μόνο οἱ φιλελεύθεροι μπορεῖ νά πιστεύουν σέ πολιτικές μεταρυθμίσεις *στίς συνθῆκες* τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας. Οἱ ἐργάτες κατάλαβαν ἀμέσως τήν ἀπάτη αὐτῆς τῆς ἐνέργειας καί δέν τῆς ἔδοσαν καμιά σημασία.

Οἱ ἐργάτες δέν εἶναι ἐνάντια στήν πάλη γιά μεταρυθμίσεις, ἀγωνίστηκαν γιά τό νόμο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Χρησιμοποίησαν μέσω τῶν βουλευτῶν τους κάθε εὐκαιρία πού παρουσιαζόταν στήν ΙΙΙ Δούμα [25] γιά νά πετύχουν ἔστω καί τήν ἐλάχιστη βελτίωση. Γεγονός ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ΙΙΙ Δούμα καί ὁ νόμος τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων δέν εἶναι ἐπινόηση, ἀλλά πολιτικά γεγονότα, ἐνῶ ἡ «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι», τή στιγμή *πού παραμένει* ἡ μοναρχία τοῦ Ρομάνοφ τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, εἶναι μιά κούφια ὑπόσχεση τῶν σαπισμένων φιλελευθέρων.

Οἱ φιλελεύθεροι εἶναι ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης. Ἀκόμη καί τώρα τάσσονται ἀνοιχτά ἐναντίον της, ἡ μαυροεκατονταρχίτικη ΙΙΙ Δούμα δέν τούς ἀπάλλαξε ἀπό τό φόβο τῆς ἐπανάστασης. Οἱ φιλελεύθεροι, πού φοβοῦνται τήν ἐπανάσταση, βαυκαλί-

ζονται μέ τήν ἐλπίδα τῶν *συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων* καί γιά τούς ἐργάτες προπαγανδίζουν μιά ἀπό τίς μεταρυθμίσεις αὐτές: τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι.

Οἱ ἐργάτες ὅμως δέν πιστεύουν στή χίμαιρα τοῦ «συντάγματος» ἐφόσον ὑπάρχει ἡ ΙΙΙ Δούμα, γενική ἔλλειψη δικαιωμάτων, ἐφόσον ὀργιάζει ἡ αὐθαιρεσία. Οἱ ἐργάτες ἀπαιτοῦν *σοβαρά* ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί *γι' αὐτό* ἀγωνίζονται γιά τήν ἐλευθερία ὅλου τοῦ λαοῦ, γιά τήν *ἀνατροπή τῆς μοναρχίας*, γιά τή δημοκρατία.

Οἱ ἀπεργίες τοῦ Ἀπρίλη-Μάη ἀπόδειξαν στήν πράξη ὅτι τό προλεταριάτο ξεσηκώθηκε σέ *ἐπαναστατική ἀπεργία*. Ὁ συνδυασμός τῆς πολιτικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς ἀπεργίας, τά ἐπαναστατικά συλλαλητήρια, τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας πού ἔριξαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης τήν Πρωτομαγιά, ὅλα αὐτά τά γεγονότα ἀπόδειξαν ὁριστικά ὅτι ἄρχισε μιά *ἐπαναστατική ἄνοδος*.

Ἡ πραγματική, ἡ ἀντικειμενική κατάσταση στή Ρωσία εἶναι τούτη: τό προλεταριάτο ἄρχισε τήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν γιά τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς μοναρχίας, στό στρατό μεγαλώνει ὁ ἀναβρασμός, πράγμα πού σημαίνει προσχώρηση στήν πάλη αὐτή. Ἡ ἀγροτική δημοκρατία, ἡ καλύτερη μερίδα της, γυρνάει τίς πλάτες στούς φιλελευθέρους καί ἀφουγκράζεται τή φωνή τῆς ἐργατικῆς πρωτοπορίας.

Οἱ φιλελεύθεροι ὅμως ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης ὑποστηρίζουν *μόνο* τό «συνταγματικό» δρόμο, *ἀντιπαραθέτουν* στήν ἐπανάσταση τήν ὑπόσχεση (τήν κούφια καί ψεύτικη ὑπόσχεση) τῆς «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι» *στίς συνθῆκες* τῆς τσαρικῆς μοναρχίας τῆς Ρωσίας.

Νά πῶς παρουσιάζεται στήν πραγματικότητα ἡ πολιτική κατάσταση. Νά ποιές εἶναι οἱ πραγματικές κοινωνικές δυνάμεις: 1) ἡ τσαρική μοναρχία πού καταπατεῖ κάθε «σύνταγμα»· 2) οἱ φιλελεύθεροι-μοναρχικοί ἀστοί, πού ἀπό τό φόβο τῆς ἐπανάστασης καμώνονται πώς πιστεύουν στή συνένωση τῆς «ἐλευθερίας» μέ τήν τσαρική ἐξουσία καί 3) ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία· στίς γραμμές της ὀρθώθηκε κιόλας ὁ ἡγέτης — οἱ ἐργατικές μάζες, καί οἱ ναῦτες καί οἱ στρατιῶτες ἀπό τό Ἕλσινγκφορς ὥς τήν Τασκέντη ἀπαντοῦν στό κάλεσμα τῶν μαζῶν αὐτῶν.

Κοιτάξτε πόσο ἀπελπιστικά ἀνόητοι εἶναι μέσα στήν κατάσταση αὐτή οἱ λόγοι τῶν λικβινταριστῶν περί «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι». Ἀπ' ὅλες τίς «μεταρυθμίσεις» αὐτοί

οἱ σοφοί τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς διάλεξαν τή συνταγματική μεταρύθμιση, πού εἶναι *ἀνεφάρμοστη*, πού δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ὑπόσχεση καί παίζουν, διασκεδάζουν μέ τόν «εὐρωπαϊκό» συνταγματισμό.

Ὄχι! Οἱ ἐργάτες διώχνουν ἀπό κοντά τους τούς φιλελευθέρους καί τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. *Κάθε* μεταρύθμιση πραγματικά ἐπίκαιρη καί στήν III καί στήν IV Δούμα, ἀρχίζοντας ἀπό τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις καί καταλήγοντας στήν αὔξηση τῶν μισθῶν τῶν σκλάβων τῶν γραφείων, οἱ ἐργάτες θά τήν ὑποστηρίξουν, θά τήν ἀναπτύξουν, θά τήν κάνουν ἀντικείμενο τῆς καμπάνιας *τους*.

Οἱ ἐργάτες ὅμως ὑποδέχονται μέ εἰρωνική περιφρόνηση τήν κούφια καί ἀνόητη ὑπόσχεση *συνταγματικῆς* πολιτικῆς μεταρύθμισης *στίς συνθῆκες* τῆς ἀπολυταρχίας. Ζήτω ἡ διεύρυνση καί τό δυνάμωμα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν, πού ἄρχισε, γιά τήν ἀνατροπή τῆς μοναρχίας, γιά τή δημοκρατία! Ἡ πάλη θά δείξει ποιές συνταγματικές μεσοβέζικες μεταρυθμίσεις θά γίνουν ἄν *ἡττηθεῖ* ἡ νέα ἐπανάσταση, τώρα ὅμως — στήν ἀρχή τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης — μόνο «ἄνθρωποι σέ καβούκι» μποροῦν νά μιλοῦν στίς μάζες γιά *μή* ἐπαναστατικό δρόμο, γιά εἰρηνική συνταγματική μεταρύθμιση.

Ἡ ἐπαναστατική ἐπίθεση πού ἄρχισε, ἀπαιτεῖ ἐπαναστατικά συνθήματα. Κάτω ἡ μοναρχία! Ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία, ἡ 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, ἡ δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων!

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 9, 30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΩΝ

Μόλις ζωντάνεψε λίγο ἡ ἐκλογική καμπανια, ἡ ἐπίσημη ἐφημερίδα τῶν καντέτων «Ρέτς»[26] ἄρχισε νά μιλάει (ἐπιτέλους τό ἀποφάσισε!) γιά τίς διαφωνίες ἀρχῶν πού ἔχει μέ τούς ἀριστερούς.

«Δέν σκεπτόμασταν καί δέν σκεπτόμαστε νά συμβιβαστοῦμε μέ τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» — γράφει ἡ «Ρέτς».

Δέν εἶναι ἀλήθεια. Σκεπτόσασταν καί σκέπτεστε, κύριοι καντέτοι[27]. Ἀπόδειξη: οἱ λόγοι σας γιά «ὑπεύθυνη» ἀντιπολίτευση καί ἀντιπολίτευση σέ γενική πτώση[28]. Αὐτά δέν εἶναι ἁπλῶς «σκέψεις» γιά εἰρήνη, ἀλλά πολιτική «εἰρήνης» ἀπέναντι στό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Καί οἱ θεοσεβεῖς λόγοι τοῦ Καραοῦλοφ στή θεοσεβή ΙΙΙ Δούμα; Καί τό γεγονός ὅτι οἱ καντέτοι ψήφισαν τόν προϋπολογισμό καί τά κυριότερα ἄρθρα του; Καί οἱ λόγοι τοῦ Μπερεζόβσκι τοῦ 2ου* πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα; Καί οἱ πρόσφατες δηλώσεις τοῦ Γκρεντεσκούλ πού ἀναδημοσιεύτηκαν στή «Ρέτς»; Μήπως ὅλα αὐτά δέν ἀποτελοῦν ἀκριβῶς πολιτική *εἰρήνης ἀπέναντι στίς βάσεις* τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη; Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἀποτελοῦν.

«Ἐπί πέντε χρόνια δέν εἴδαμε — γράφει ἡ «Ρέτς» — νά εἶναι διαφορετική ἡ τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας *στά πλαίσια τῆς Δούμας* ἀπό τήν τακτική τῶν ἄλλων ἀντιπολιτευόμενων κομμάτων. Καί στήν προκειμένη περίπτωση γίνεται λόγος γιά τίς ἐκλογές στή Δούμα».

Νά ἕνα πρότυπο σοφιστείας καί παραποίησης τῆς ἀλήθειας! Σέ κανένα ζήτημα ἡ τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν ΙΙΙ Δούμα δέν συγγένευε μέ τήν τακτική τῶν καντέτων. Σέ ὅλα τά ζητήματα ἦταν ἀπό ἄποψη ἀρχῶν διαφορετική. *Δέν* ἦταν τακτική «εἰρήνης», *δέν* ἦταν τακτική φιλελευθερισμοῦ· ἦταν *πάντοτε* τακτική *δημοκρατίας* καί τακτική *ταξικῆς πάλης*.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 51, ὑποσημείωση. *Ἡ Σύντ.*

Σοβαρά θά ἰσχυριστεῖ ἡ «Ρέτς» ὅτι μπορεῖ νά θεωρεῖται *ὁμοιότητα* τακτικῆς μόνο μιά «καταψήφιση», χωρίς νά ὑπάρχει ὁμοιότητα στήν τοποθέτηση *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* τοῦ ζητήματος στούς λόγους τῶν ρητόρων τῆς Δούμας, στίς προτάσεις περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα;

Σοβαρά ἡ «Ρέτς» θά τολμήσει νά ἰσχυριστεῖ ὅτι ἐπιτρέπεται νά λέμε ἄλλα μέσα στή Δούμα καί ἄλλα ἔξω ἀπό τή Δούμα; Μήπως αὐτό γίνεται γιά νά πνίξουν τό πρόβλημα τοῦ *μή* δημοκρατικοῦ περιεχομένου τῆς προπαγάνδας πού κάνουν οἱ καντέτοι *ἔξω ἀπό τή Δούμα;*

«Δέν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε — γράφει ἡ «Ρέτς» — τό δικαίωμα ἀνεξάρτητων καθηκόντων καί ἐκδηλώσεων στή «δημοκρατία», πού στήν ὑπηρεσία της βρισκόμαστε καί οἱ ἴδιοι».

Δέν εἶναι ἀλήθεια, κύριοι μορφωμένοι φιλελεύθεροι! Δοκιμάστε νά ἀναπτύξετε τίς δικές σας ἀπόψεις ἀρχῶν σχετικά μέ τή διαφορά τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τή δημοκρατία. Δοκιμάστε νά ἐξηγήσετε τίς ἀπόψεις αὐτές μέ παραδείγματα ἀπό τήν ἀγγλική, τή γαλλική ἤ τή γερμανική ἱστορία, ἀφήνοντας κατά μέρος ἀκόμη καί τήν εἰδικά ἐργατική, προλεταριακή, μαρξιστική δημοκρατία. Δέν θά μπορέσετε ν' ἀρνηθεῖτε τή διαφορά τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας σχετικά μέ τή στάση τους ἀπέναντι στό παλιό καθεστώς. Κι' ἐμεῖς θά σᾶς ἀποδείχνουμε πάντοτε ὅτι εἶστε κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης καί δέν εἶστε καθόλου δημοκρατικό κόμμα.

Τήν ἀστική δημοκρατία στή Ρωσία τήν ἀποτελοῦν οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ ναρόντνικοι κάθε μορφῆς.

«Μιά πού μπῆκες στό χορό πρέπει νά χορέψεις». Μιά πού ἀρχίσατε νά μιλᾶτε γιά τίς ἀρχές τῶν καντέτων καί τῶν ἀριστερῶν, τότε, ἐμπρός, ἐξηγεῖστε πραγματικά τίς ἀρχές. Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ἀνέβει ἡ ἐκλογική ζύμωση σέ ἐπίπεδο λίγο ψηλότερο ἀπό τέτια ζητήματα ὅπως, πόσες παρανομίες διαπράττει ὁ τάδε ἀστυνόμος, ὁ τάδε κυβερνήτης ἤ ἡ τάδε διοικητική ἀρχή.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 79,
31 τοῦ 'Ιούλη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΒΕΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ[29]

'Αγαπητοί σύντροφοι!

'Εξονόματος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας δηλώνω μπροστά σ' ὅλους τούς ἐλβετούς συντρόφους, ὅτι ἡ γενική κομματική συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος αὐτοῦ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912, μέ εἰδική ἀπόφασή της *τονίζει ὅτι δέν φέρνει καμιά εὐθύνη γιά τίς χωριστές ρωσικές ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ.*

Δηλώνω ἐπίσης ὅτι ἡ Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ κόμματός μας *ὥς τώρα ἀναγνωρίζει μιά καί μόνο* ρωσική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ καί συγκεκριμένα τήν *'Επιτροπή τῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ*[30] καί *τό τμῆμα Ζυρίχης τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς*. Σᾶς στέλνω συνημμένα τήν μπροσούρα πού τήν ἔχει ἐκδόσει τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματός μας στά γερμανικά. Στή μπροσούρα αὐτή περιγράφεται λεπτομερειακά ἡ στάση τῶν ἀποδιοργανωτικῶν μικροομάδων τῶν ρώσων τοῦ ἐξωτερικοῦ*.

Μέ κομματικούς χαιρετισμούς *Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ)*

'Αντιπρόσωπος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο[31].

Γράφτηκε τόν 'Ιούλη τοῦ 1912

Πολυγραφήθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 στή Ζυρίχη, σέ ἰδιαίτερο φυλλάδιο στά γερμανικά

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου
Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 457-477. *Ἡ Σύντ.*

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΙΚΛΕΙΔΑ

Τελειώσαμε τό προηγούμενο ἄρθρο μας μέ θέμα τό ἀγροτικό πρόβλημα, ὅπως μπαίνει σήμερα στή Ρωσία (βλ. «Νιέβσκαγια Ζβεζντά»[32], ἀρ. φύλ. 15) μέ τά λόγια:

«Ἡ πραγματική ὁμοιότητα τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ Στολίπιν μέ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων βρίσκεται στό ὅτι καί τά δυό ἀποβλέπουν σ' ἕνα ριζικό σπάσιμο τῆς παλιᾶς, τῆς μεσαιωνικῆς γαιοκτησίας. Κι' αὐτό εἶναι πολύ καλό. Τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό σπάσιμο δέν τῆς ἀξίζει. Οἱ πιό ἀντιδραστικοί ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ καντέτοι τῶν ἐφημερίδων «Ρέτς» καί «Ρούσκιγε Βέντομοστι»[33] πού κατηγοροῦν τόν Στολίπιν γιά τό σπάσιμο αὐτό, ἀντί νά ἀποδείχνουν ὅτι τό σπάσιμο πρέπει νά εἶναι ἀκόμη πιό συνεπές καί πιό ἀποφασιστικό. Θά δοῦμε στό ἑπόμενο ἄρθρο ὅτι τό σπάσιμο πού κάνει ὁ Στολίπιν *δέν μπορεῖ* νά ἐξαλείψει τήν ὑποδούλωση καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἐνῶ τό σπάσιμο μέ τό πνεῦμα τῶν ναρόντνικων *μπορεῖ*.

Γιά τήν ὥρα θά ἀναφέρουμε ὅτι τό μοναδικό καί ἐντελῶς ρεαλιστικό ἀποτέλεσμα τοῦ σπασίματος μέ τόν τρόπο τοῦ Στολίπιν εἶναι ὁ λιμός 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Καί εἶναι ἀκόμη ἄγνωστο, ἄν τό σπάσιμο μέ τόν τρόπο τοῦ Στολίπιν δέν θά διδάξει στό ρωσικό λαό *πῶς πρέπει* νά κάνει ἕνα πιό ἀποφασιστικό σπάσιμο. Τό ὅτι αὐτό τόν διδάσκει εἶναι ἀναμφισβήτητο. Θά τόν διδάξει μέχρι τό τέλος; Ὁ καιρός θά δειξει»*.

Κι' ἔτσι προβάλλει μπροστά μας τό ἐρώτημα: γιατί τό στολιπινικό σπάσιμο τῆς μεσαιωνικῆς γαιοκτησίας[34] *δέν μπορεῖ*, ἐνῶ τό σπάσιμο τό ἀγροτικό-τρουντοβικικό εἴτε τό ναροντνικιστικό *μπορεῖ* νά ἐξαλείψει τήν ὑποδούλωση καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά;

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 400. *Ἡ Σύντ.*

Πρίν ἀρχίσουμε τήν ἐξέταση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, θά τονίσουμε πώς ἕνα ἀπό τά κυριότερα σφάλματα τῶν πιό διαδομένων ἀντιλήψεων σχετικά μέ τό δοσμένο θέμα — οἱ ἀντιλήψεις τῶν φιλελευθέρων, τῶν ναρόντνικων καί ἐνμέρει τῶν ἀναθεωρητῶν (Π. Μάσλοφ) — εἶναι ὅτι *τοποθετοῦν* τό πρόβλημα ἀφηρημένα, ὅτι ξεχνοῦν τή συγκεκριμένη ἱστορική «ἀντικατάσταση» πού συντελεῖται στήν πραγματικότητα. Στή Ρωσία συντελεῖται μιά ἀντικατάσταση πού ἔχει συντελεστεῖ ἀπό καιρό τώρα στίς προηγμένες χῶρες τῆς Δύσης: ἡ ἀντικατάσταση τῆς δουλοπαροικιακῆς οἰκονομίας ἀπό τήν καπιταλιστική.

Ἐδῶ γίνεται καί μπορεῖ νά γίνει λόγος ἀποκλειστικά γιά τίς μορφές, τούς ὅρους, τήν ταχύτητα, τίς συνθῆκες τῆς ἀντικατάστασης *αὐτῆς*: ὅλες οἱ *ἄλλες* ἀντιλήψεις, πού προωθοῦνται συχνά στήν πρώτη γραμμή, εἶναι ἁπλῶς μιά ἀσυνείδητη περιπλάνηση γύρω ἀπό τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, γύρω ἀκριβῶς ἀπό τήν ἀντικατάσταση αὐτή.

Ἡ δουλοπαροικιακή μορφή πού ἐπικρατεῖ στή σημερινή ρωσική γεωργία εἶναι ἡ φεουδαρχική ὑποδούλωση καί ἡ ξεπληρωμή μέ δουλιά. Διατήρηση σέ σχετικά σημαντικό βαθμό τῆς φυσικῆς οἰκονομίας: ἡ ὕπαρξη τοῦ μικρογεωργοῦ πού δέν εἶναι σέ θέση νά τά βγάλει πέρα καί καλλιεργεῖ ἕνα μικρούτσικο κομματάκι ἄσχημης γῆς μέ παλιά, πανάθλια ἐργαλεῖα καί παλιές μεθόδους παραγωγῆς, ἡ οἰκονομική ἐξάρτηση τοῦ μικρογεωργοῦ αὐτοῦ ἀπό τό γειτονικό τσιφλικά, πού τόν ἐκμεταλλεύεται ὄχι μόνο σάν μισθωτό ἐργάτη (αὐτό πιά ἀποτελεῖ ἀρχή τοῦ καπιταλισμοῦ), ἀλλά καί σάν μικρογεωργό (αὐτό ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς ἀγγαρείας), αὐτές εἶναι οἱ συνθῆκες πού γεννοῦν τή φεουδαρχική ὑποδούλωση καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἤ καλύτερα: πού χαρακτηρίζουν καί τή μιά καί τήν ἄλλη.

Σέ 30.000 μεγαλοτσιφλικάδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας ἀναλογοῦν 10.000.000 πάμπτωχα ἀγροτικά νοικοκυριό. Αὐτό μᾶς δίνει κατά μέσο ὅρο περίπου τήν ἑξῆς εἰκόνα: γύρω ἀπό ἕνα τσιφλικά πού ἔχει πάνω ἀπό 2.000 ντεσιατίνες γῆς, ζοῦν 300 περίπου ἀγροτικά νοικοκυριά μέ 7 περίπου ντεσιατίνες ἄγονη καί ἐξαντλημένη γῆ τό καθένα, μέ γεωργικά ἐργαλεῖα σέ ἀφάνταστο βαθμό παλιά καί πρωτόγονα (ἀπό τήν εὐρωπαϊκή ἄποψη, χωρίς ν' ἀναφέρουμε τήν ἀμερικανική).

Μιά μερίδα εὔπορων ἀγροτῶν «γίνονται ἄνθρωποι», δηλαδή γίνονται μικροαστοί καί καλλιεργοῦν τή γῆ μέ μισθωτή

ἐργασία. Στήν ἴδια μορφή ἐργασίας καταφεύγει γιά ὁρισμένο μέρος τῶν χωραφιῶν του καί γιά ὁρισμένες γεωργικές ἐργασίες καί ὁ τσιφλικάς που στίς περισσότερες περιπτώσεις ἦταν ὥς χτές ἀκόμη ἀφέντης δουλοπάροικων ἤ γιός ἀφέντη δουλοπάροικων.

Ἐκτός ὅμως ἀπό τίς καπιταλιστικές αὐτές σχέσεις καί ἐκτοπίζοντας σ' ὅλα τά παλιά ρωσικά κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας σέ δεύτερη μοίρα τίς σχέσεις αὐτές, ὑπάρχει καί ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων μέ ἐργαλεῖα τῶν ἀγροτῶν, δηλαδή ἡ ξεπληρωμή μέ δουλιά πού εἶναι συνέχεια τῆς χτεσινῆς «ἀγγαρείας», ὑπάρχει καί ἡ «χρησιμοποίηση» τῆς ἀπελπιστικῆς φτώχιας τοῦ μικρογεωργοῦ (ἀκριβῶς σάν *γεωργοῦ*, σάν μικρονοικοκύρη) γιά τήν «ἐξυπηρέτηση» τῆς γειτονικῆς τσιφλικάδικης «οἰκονομίας», δηλαδή ἡ φεουδαρχική *ὑποδούλωση*. Καί τά χρηματικά δάνεια πού ἐξοφλοῦνται μέ ἐργασία, καί τά δάνεια σιτηρῶν, καί ἡ χειμωνιάτικη μίσθωση, καί ἡ ἐνοικίαση τῆς γῆς, καί τό δικαίωμα νά χρησιμοποιοῦν τούς δρόμους, τίς ποτίστρες τῶν ζώων, τά λειβάδια, τίς βοσκές, τό δάσος καί τό δάνεισμα ἐργαλείων κτλ. κτλ., εἶναι ὁρισμένες ἀπό τίς πολυποίκιλες μορφές τῆς σημερινῆς φεουδαρχικῆς ὑποδούλωσης.

Τά πράγματα φτάνουν ὁρισμένες φορές στό σημεῖο νά ὑποχρεώνεται ὁ ἀγρότης νά λιπάνει τά χωράφια τοῦ ἀφεντικοῦ μέ δική του κοπριά, καί ἡ «νοικοκυρά» ὑποχρεώνεται νά τοῦ πηγαίνει αὐγά, κι' αὐτό ὄχι στό δέκατο ὄγδοο, ἀλλά στόν εἰκοστό αἰώνα μετά Χριστόν!

Εἶναι ἀρκετό νά βάλει κανείς καθαρά καί μέ ἀκρίβεια τό πρόβλημα τῶν ὑπολειμμάτων αὐτῶν τοῦ μεσαιωνισμοῦ καί τῆς δουλοπαροικίας στή σημερινή ρωσική γεωργία, γιά νά ἐκτιμήσει τή σημασία τῆς «μεταρύθμισης» τοῦ Στολίπιν. Ἡ «μεταρύθμιση» αὐτή ἔδοσε, βέβαια, μιά παράταση στήν ἑτοιμοθάνατη δουλοπαροικία, ἀκριβῶς ὅπως ἡ περιβόητη μεταρύθμιση τοῦ 1861 [35], ἡ λεγόμενη «ἀγροτική» (καί στήν πράξη *τσιφλικάδικη*), πού τόσο τήν ἐξύμνησαν οἱ φιλελεύθεροι, καί οἱ ναρόντνικοι, *ἔδοσε παράταση* στήν ἀγγαρεία, διαιωνίζοντάς την κάτω ἀπό ἄλλο περίβλημα ὥς τό 1905.

Ἡ «παράταση» πού ἔδοσε ὁ Στολίπιν στό παλιό καθεστώς καί στήν παλιά δουλοπαροικιακή γεωργία συνίσταται στό γεγονός ὅτι ἀνοίχτηκε ἀκόμη μιά δικλείδα καί μάλιστα ἡ *τελευταία* πού μποροῦσε νά ἀνοιχτεῖ, χωρίς νά ἀπαλλοτριωθεῖ ὅλη ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία. Ἀνοίχτηκε ἡ δικλείδα κι'

έφυγε κάμποσος άτμός, γιατί μιά μερίδα άγροτῶν, πού εἶχαν ἐξαθλιωθεῖ ἐντελῶς, «κατοχύρωσαν» τούς κλήρους τους στήν ἀτομική τους ἰδιοκτησία κι' ἔπειτα τούς πούλησαν, κι' ἔτσι μετατράπηκαν ἀπό προλετάριους μέ κλῆρο σέ καθαρούς προλετάριους, ὅπως ἐπίσης καί γιατί μιά μερίδα εὔπορων ἀγροτῶν, ἀφοῦ κατοχύρωσε τούς κλήρους της καί σέ ὁρισμένες περιπτώσεις τακτοποιήθηκε στά ὅτρουμπ*, δημιούργησε μιά πιό σταθερή καπιταλιστική οἰκονομία ἀπό ὅ,τι προηγούμενα. Τέλος, ἀνοίχτηκε ἡ δικλείδα κι' ἔφυγε ὁ ἀτμός, γιατί ἐξαλείφθηκε ποῦ καί ποῦ ὁ ἐξαιρετικά μεγάλος κατατεμαχισμός τῆς γῆς καί διευκολύνθηκε ἡ ἀπαραίτητη στόν καπιταλισμό ἀξιοποίηση τῆς γῆς τοῦ ἀγρότη.

Ἡ παράταση ὅμως αὐτή ἐλάττωσε ἤ αὔξησε τό σύνολο τῶν ἀντιθέσεων στό χωριό; ἐλάττωσε ἤ αὔξησε τήν καταπίεση ἀπό μέρους τῶν δουλοπαροικιακῶν λατιφούντιων; ἐλάττωσε ἤ αὔξησε τό συνολικό ὄγκο τοῦ «ἀτμοῦ»; Στά ἐρωτήματα αὐτά δέν μπορεῖ ν' ἀπαντήσει κανείς ἀλλιῶς παρά μέ τή δεύτερη ἔννοια.

Ὁ λιμός τῶν 30 ἑκατομμυρίων ἀπόδειξε στήν πράξη, ὅτι στήν προκειμένη στιγμή μπορεῖ νά δοθεῖ μόνο ἡ τελευταία αὐτή ἀπάντηση. Ὁ λιμός αὐτός ἔπνιξε τούς μικρονοικοκυρέους. Ὁ λιμός αὐτός εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς κρίσης τοῦ *ἴδιου ἀκριβῶς ἐκείνου* ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, τοῦ παλιοῦ, τοῦ ὑποδουλωμένου, τοῦ φτωχοῦ, πού τό ἔπνιγαν τά δουλοπαροικιακά λατιφούντια. Τέτιοι λιμοί στά μεγάλα, μή δουλοπαροικιακά κτήματα, στά καπιταλιστικά λατιφούντια τῆς Εὐρώπης, δέν ὑπάρχουν καί δέν μποροῦν να ὑπάρξουν.

Ἡ μάζα τῶν ἀγροτῶν, ἄν ἐξαιρεθοῦν οἱ προλετάριοι πού λυτρώθηκαν τελείως ἀπό τή γῆ (πού «κατοχύρωσαν» τή γῆ γιά νά τήν πουλήσουν) καί μιά ἐλάχιστη μειοψηφία εὐπόρων μουζίκων, βρίσκεται στήν κατάσταση πού βρισκόταν πρίν καί ἀκόμη χειρότερα. Καμιά κατοχύρωση τῆς γῆς μέ τή μορφή ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, κανένα μέτρο ἐνάντια στόν κατατεμαχισμό τῆς γῆς δέν μπορεῖ νά κάνει τίς μάζες τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, — πού ἔχουν ἄγονη, ἐξαντλημένη γῆ, μόνο παμπάλαια, ἐντελῶς φθαρμένα γεωργικά ἐργαλεῖα, πεινασμένα ἀροτρι-

---

* — κομμάτι γῆς πού περικόπηκε (1906-1916) ἀπό τήν κοινόχρηστη (κοινοτική) γῆ τοῦ χωριοῦ καί δόθηκε σέ ἀγρότες μέ τό σκοπό νά δημιουργηθεῖ ἀπ' αὐτούς ἕνα στρῶμα ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης σάν στήριγμα τῆς ἀπολυταρχίας στήν ὕπαιθρο. *Σημ. μετ.*

ῶντα καί κερασφόρα ζῶα — νοικοκυρέους μέ κάπως πολιτισμένα νοικοκυριά.

Γύρω ἀπ' τόν τσιφλικά (τύπου Μάρκοφ ἤ Πουρισκέβιτς) πού ἔχει 2.000 ντεσιατίνες γῆ, αὐτοί πού ἔχουν μικρούτσικα κομμάτια γῆς ἀπό 7 ντεσιατίνες θά παραμείνουν ἀναπόφευκτα σκλάβοι τῆς φτώχιας, ὅπως κι' ἄν τούς ἐγκαταστήσουν, ὅσο κι' ἄν τούς ἀπελευθερώσουν ἀπό τήν κοινότητα, ὅσο κι' ἄν «κατοχυρωθοῦν» τά ἄγονα χωράφια τους στήν ἀτομική τους ἰδιοκτησία.

Ἡ μεταρύθμιση τοῦ Στολίπιν *δέν μπορεῖ* νά ἐξαλείψει οὔτε τή φεουδαρχική ὑποδούλωση τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, οὔτε τούς λιμούς τῶν ἀγροτῶν. Χρειάζονται τέτιοι ἀκριβῶς περιοδικοί λιμοί πολλῶν δεκαετιῶν γιά νά σβήσει βασανιστικά ἡ μάζα τῶν σημερινῶν νοικοκυριῶν, γιά νά «πετύχει» ἡ μεταρύθμιση τοῦ Στολίπιν, δηλαδή γιά νά ἐγκαθιδρυθεῖ στό χωριό μας τό καθιερωμένο ἀστικό καθεστώς πανευρωπαϊκοῦ τύπου. Σήμερα ὅμως, ὕστερα ἀπό ἕξι χρόνων δοκιμή τῆς «μεταρύθμισης» τοῦ Στολίπιν καί ἕξι χρόνων «λαμπρή» πρόοδο ἐκείνων «πού κατοχύρωσαν τή γῆ» κτλ., δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἡ παραμικρότερη ἀμφιβολία, ὅτι ἡ μεταρύθμιση αὐτή δέν ἐξάλειψε καί δέν μπορεῖ νά ἐξαλείψει τήν κρίση.

Καί ὁσοναφορᾶ τό παρόν καί ὁσοναφορᾶ τό ἄμεσο μέλλον τῆς Ρωσίας παραμένει ἐντελῶς ἀδιαφιλονίκητο τό γεγονός ὅτι ἔχουμε μπροστά μας τήν παλιά κρίση τῆς δουλοπαροικιακῆς οἰκονομίας — δουλοπαροικιακῆς ἀπό ὁλόκληρη σειρά ὑπολειμμάτων — τήν παλιά κρίση τῆς μικρῆς γεωργίας, πού ἔχει ἐξαθλιωθεῖ, πού ἔχει ὑποδουλωθεῖ στά τσιφλίκια τύπου Μάρκοφ καί Πουρισκέβιτς.

Καί ἡ κρίση αὐτή, πού τήν ἀποδείχνει τόσο παραστατικά ὁ λιμός τῶν 30 ἑκατομμυρίων, στέκεται μπροστά μας, παρόλο πού ὁ Στολίπιν ἄνοιξε τήν *τελευταία* δικλείδα πού διαθέτουν ἀκόμη γενικά οἱ Μάρκοφ καί Πουρισκέβιτς. Αὐτοί (καί μαζί μ' αὐτούς τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν [36]) τίποτε ἄλλο δέν μπορυῦσαν νά ἐπινοήσουν *, τίποτε ἄλλο δέν μποροῦν

* Εἶναι αὐτονόητο ὅτι τή λέξη «νά ἐπινοήσουν» πρέπει νά τήν πάρουμε μέ κάποια «δόση ἅλατος»: ἡ «ἐπινόηση» τῆς ἄρχουσας τάξης ἦταν περιορισμένη καί καθορισμένη ἀπ' ὅλη τήν πορεία τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας κι' ὅλου τοῦ κόσμου. Μέ τό δοσμένο συσχετισμό τῶν τάξεων στήν καπιταλιστικά ἀναπτυσσόμενη Ρωσία, τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν δέν μποροῦσε νά ἐνεργήσει διαφορετικά, ἄν ἤθελε νά διατηρήσει τήν ἐξουσία του.

ἀκόμη νά ἐπινοήσουν γιά τή διατήρηση τῆς γῆς καί τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῶν Πουρισκέβιτς, ἐκτός ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς ἀπό τούς ἴδιους αὐτούς Πουρισκέβιτς.

Τό σύνολο τῶν ἀντιθέσεων τοῦ σημερινοῦ ρωσικοῦ χωριοῦ συνοψίζεται σέ τοῦτο: ἐφαρμογή τῆς ἀστικῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἀπό τούς παλιούς ἀφέντες δουλοπάροικων, με διατήρηση στό ἀκέραιο τῆς γῆς τους καί τῆς ἐξουσίας τους. Στόν ἀγροτικό τομέα αὐτό σημαίνει ἐπίσης «ἕνα βῆμα πρός τή μετατροπή σέ ἀστική μοναρχία» [37].

Τό βῆμα αὐτό πρός τό καινούργιο ἔγινε ἀπό τό παλιό πού διατήρησε τήν παντοδυναμία του, τή γῆ του, τή μορφή καί τίς συνθῆκες ὕπαρξής του. Εἶναι τό τελευταῖο βῆμα πού μπορεῖ νά κάνει τό παλιό. Εἶναι ἡ τελευταία δικλείδα. Οἱ Πουρισκέβιτς πού διοικοῦν μιά ἀστική χώρα, δέν ἔχουν πιά στή διάθεσή τους καί δέν μποροῦν νά ἔχουν ἄλλες δικλεῖδες.

Καί ἀκριβῶς ἐπειδή τό βῆμα πρός αὐτό τό καινούργιο ἔγινε ἀπό τό παλιό πού διατήρησε τήν παντοδυναμία του, τό βῆμα αὐτό δέν μποροῦσε νά ὁδηγήσει καί δέν ὁδηγεῖ σέ τίποτε τό σταθερό. Ἀντίθετα, ὁδηγεῖ — αὐτό μᾶς τό δείχνουν καθαρά ὅλα τά συμπτώματα τῆς στιγμῆς πού περνοῦμε — στό δυνάμωμα τῆς παλιᾶς κρίσης πού ἀναπτύσσεται πάνω σέ μιά ἄλλη πιό ὑψηλή βαθμίδα καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας.

Ἡ παλιά κρίση δυναμώνει κατά καινούργιο τρόπο, μέσα σέ καινούργια κατάσταση, σέ συνθῆκες πού εἶναι πολύ πιό καθορισμένες οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις, ὡστόσο δυναμώνει, ἐνῶ ἡ κοινωνικο-οἰκονομική (κι᾿ ὄχι μόνο ἡ οἰκονομική) φύση της παραμένει στήν οὐσία αὐτή πού ἦταν προηγούμενα.

Ἕνας μηδαμινός ἀριθμός καλῶν νοικοκυριῶν τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, πού δημιουργήθηκαν ἀπό ὄτρουμπ, — δίπλα στή μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προλετάριων, πού εἶναι δεμένοι μέ τόν κλῆρο, — δίπλα στή διατήρηση τῆς παντοδυναμίας τῶν Πουρισκέβιτς, — δίπλα στήν τεράστια μάζα τῶν ὑποδουλωμένων μεσαίων ἀγροτῶν, πού ἐξαθλιώθηκαν καί σβήνουν ἀπό τήν πείνα, — δίπλα στήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προλετάριων, πού εἶναι δεμένοι μέ τόν κλῆρο, — αὐτή εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ ρωσικοῦ χωριοῦ.

Χρειάζεται ἄραγε νά ἀποδείξουμε ἀκόμη ὅτι τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ Στολίπιν δέν μπορεῖ νά ἐξαφανίσει τή φεουδαρχική ὑποδούλωση καί τήν ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἐνῶ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων (μέ τήν ἱστορική-ταξική

σημασία τῆς λέξης αὐτῆς) μπορεῖ; Μπορεῖ ἄραγε ἡ σημερινή κατάσταση τοῦ χωριοῦ νά μή δημιουργεῖ τέτιες σκέψεις ὅτι, ὅσο ὑπάρχει πλήρης ἐλευθερία ἀξιοποίησης τῆς γῆς, ἡ ὕπαρξη ὁρισμένων καλῶν νοικοκυριῶν, ὀργανωμένων μέ βάση τά ὄτρουμπ, ἀναπόφευκτα θά ἔβαζε ἀμέσως τέρμα σ' ὅλους τούς μεσαιωνικούς λιμούς, σέ κάθε φεουδαρχική ὑποδούλωση καί σέ κάθε ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἄν τά νοικοκυριά αὐτά θά δημιουργοῦνταν μέ τήν ἐλεύθερη ἐκλογή τῶν ἀγροτῶν πάνω καί στίς ἑβδομήντα ἑκατομμύρια ντεσιατίνες τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, πού γιά τήν ὥρα βρίσκονται ἔξω ἀπό τή «γαιορύθμιση»; Καί δέν θά μᾶς ἀναγκάσει, μήπως, ἡ εἰρωνία τῆς ἱστορίας νά ποῦμε, πώς οἱ χωρομέτρες τοῦ Στολίπιν ἦταν ὅ,τι χρειαζόταν γιά τή Ρωσία τῶν «τρουντοβίκων»;

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 20,
5 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Ρ. Σ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Τό ζήτημα, ἄν οἱ καντέτοι μας εἶναι δημοκράτες ἤ κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, παρουσιάζει μεγάλο ἐπιστημονικό ἐνδιαφέρον.

Ὑπενθυμίζουμε πώς ἀκόμη καί ὁ τρουντοβίκος[38] (ἀστός δημοκράτης) Βοντοβόζοφ παρουσίασε ταλαντεύσεις στό ζήτημα αὐτό.

Ἡ «Πράβντα», θίγοντας τό ζήτημα αὐτό, ἀναφέρθηκε στίς *πρόσφατες δηλώσεις τοῦ κ. Γκρεντεσκούλ, πού ἀναδημοσιεύτηκαν στή «Ρέτς»* *.

Ἡ «Ρέτς» ἀπαντᾶ: «δέν ξέρουμε γιά ποιές δηλώσεις τοῦ κ. Γκρεντεσκούλ μιλάει ἡ «Πράβντα»».

Δέν εἶναι, ἀλήθεια, πολύ χαριτωμένο; Ἡ «Πράβντα» εἶπε καθαρά καί ξάστερα ὅτι μιλάει γιά τίς δηλώσεις πού *ἀναδημοσιεύτηκαν* στή «Ρέτς». Τί συμβαίνει; Ἤ μήπως ἡ «Ρέτς» *δέν ξέρει τί δημοσιεύεται* στή «Ρέτς»;; Δέν εἶναι πιό φυσικό νά ὑποθέσουμε ὅτι οἱ φιλελεύθεροι, γιά νά παριστάνουν προεκλογικά τό δημοκράτη, *θέλουν* νά ξεχάσουν κάτι ἀπό τό πρόσφατο παρελθόν τους;

Πάντως, γιά νά ξεκαθαρίσουμε ἕνα σπουδαῖο ἐπιστημονικό ζήτημα, θά παραθέσω τά λόγια πού εἶπε ὁ κ. Γκρεντεσκούλ, σέ μιά σειρά δημόσιες διαλέξεις καί τά *ἐπανάλαβε* στή «Ρέτς», ἀρ. φύλ. 117 (2071), χωρίς καμιά ἐπιφύλαξη ἀπό μέρους τῆς σύνταξης:

«Στό τέλος τῆς διάλεξής μου, — ἔγραφε ὁ κ. Γκρεντεσκούλ, — ἀντικρούοντας τόν ἰσχυρισμό τῆς «Βέχι» ὅτι τό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα (ἐξαιτίας τάχα τῆς διανόησης) δέν πέτυχε, καί συγκρίνοντάς τον μέ τή γνώμη ἐκείνων πού βρίσκονται πολύ πιό ἀριστερά ἀπό τόν Π. Μπ. Στροῦβε, ἀλλά νομίζουν κι' αὐτοί ὅτι τό κίνημα δέν μᾶς ἔδοσε τίποτε τό

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 14. *Ἡ Σύντ.*

ἀποφασιστικό, ὑποστήριξα, ἀντίθετα μ' ὅλα αὐτά, τή θέση ὅτι, ἀπεναντίας, ἔχουν γίνει πάρα πολλά, ὅτι μπῆκαν τά ἴδια τά θεμέλια τοῦ μελλοντικοῦ συνταγματικοῦ οἰκοδομήματος καί μάλιστα θεμέλια πολύ βαθιά καί σταθερά, στηριγμένα στά κατάβαθα τῆς λαϊκῆς μάζας. Γιά νά διασταυρώσω κριτικά τούς δυό αὐτούς ἰσχυρισμούς καί ταυτόχρονα νά διατυπώσω μιά γνώμη, πού τή θεωρῶ ἐπίσης ἐξαιρετικά σοβαρή ἀπό πολιτική ἄποψη γιά τήν ἐποχή μας, ἐξέτασα καί τούς δυό αὐτούς ἰσχυρισμούς κάτω ἀπό τό πρίσμα τοῦ μέλλοντος, καί ἔδειξα ὅτι σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τοῦ πρώτου ἰσχυρισμοῦ (ἄν στά 1905-1906 δέν ἔγινε τίποτε) πρέπει ὅλα ν' ἀρχίσουν ἀπ' τήν ἀρχή, δηλαδή, μ' ἄλλα λόγια, πρέπει νά ὀργανωθεῖ δεύτερο κίνημα, ἐνῶ, ἀπεναντίας, σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τοῦ δεύτερου ἰσχυρισμοῦ (ὅτι στά 1905-1906 μπῆκαν τά θεμέλια τοῦ ρωσικοῦ συντάγματος) δεύτερο λαϊκό κίνημα δέν χρειάζεται, χρειάζεται μόνο ἤρεμη, ἐπίμονη καί σταθερή συνταγματική δουλιά.

Στό σημεῖο αὐτό ἀκριβῶς μέ διέκοψε ὁ διευθυντής τῆς ἀστυνομίας τῆς Λιμπάβα (ἡ διάλεξη ἔγινε στή Λιμπάβα). Ἔτσι, στή Λιμπάβα ἐπακολούθησε ἐπέμβαση τῆς ἀστυνομίας ἐνάντια στήν δημόσια ἄρνηση τῆς ἀνάγκης γιά μιά νέα ἐπανάσταση στή Ρωσία» («Ρέτς», 1912, ἀρ. φύλ. 117 (2071)).

Ὁ κ. Γκρεντεσκούλ ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα ὅτι ὁ κ. διευθυντής τῆς ἀστυνομίας τῆς Λιμπάβα ἔκανε λάθος. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ὅμως, ὁ κ. Γκρεντεσκούλ ἀπόδειξε ἀκόμη δυό σπουδαῖα πράγματα: 1) ὅτι ἡ πολεμική τοῦ κ. Γκρεντεσκούλ καί Σίας ἐνάντια στή «Βέχι» [39] εἶναι ὑποκρισία, εἶναι χωρίς περιεχόμενο. Στήν πραγματικότητα *ὅλο* τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι «βεχοβικό» σ' ὅλα τά οὐσιώδη σημεῖα, 2) ὁ χαρακτηρισμός πού ἔδοσαν οἱ μαρξιστές στό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι ἀπόλυτα σωστός σύμφωνα μέ τά ἐπιστημονικά, οἰκονομικά καί πολιτικά κριτήρια.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 85,
8 Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Ν. Μπ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΑ ΜΕΡΟΚΑΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Τό 1908 ἔγινε μιά ἔρευνα στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια τῆς Ρωσίας[40]. Ἡ ἔρευνα αὐτή ἔδοσε, ἀναμφισβήτητα, ἐξογκωμένους ἀριθμούς γιά τό μέγεθος τοῦ μεροκάματου τῶν ἐργατῶν καί μειωμένους γιά τίς διαστάσεις τῆς παραγωγῆς καί τό μέγεθος τῶν κερδῶν τῶν καπιταλιστῶν, γιατί στή χώρα μας οἱ ἔρευνες τοῦ εἴδους αὐτοῦ γίνονται ὅλες ἀπό τίς δημόσιες ὑπηρεσίες, καί μάλιστα ρωτοῦν μόνο τούς καπιταλιστές καί δέν θεωροῦν ἀπαραίτητο νά ρωτήσουν τούς ἐργάτες.

Ἄς δοῦμε, λοιπόν, τί ἔδειξε αὐτή ἡ τόσο εὐνοϊκή γιά τούς καπιταλιστές στατιστική.

Σύμφωνα μέ τά προκαταρκτικά στοιχεῖα, τά μόνα πού δημοσιεύτηκαν ὥς τώρα, ὑπῆρχαν συνολικά στή Ρωσία σχεδόν 20.000 φάμπρικες καί ἐργοστάσια (ὁ ἀκριβής ἀριθμός εἶναι 19.983· θά παραθέσουμε σέ παρενθέσεις τούς ἀκριβεῖς ἀριθμούς καί στό κείμενο θά τούς στρογγυλεύουμε λιγάκι, ὥστε κατά τήν ἀνάγνωση πιό εὔκολα ν' ἀντιλαμβανόμαστε καί νά ἀποτυπώνουμε στή μνήμη μας τά κύρια στοιχεῖα).

Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ἐργατῶν καί τῶν δυό φύλων ἦταν 2 $^{1}/_{4}$ ἑκατομμύρια (2.253.787). Σ' αὐτούς συμπεριλήφθηκαν καί οἱ ἐργάτες μεταλλείων, καί οἱ ἐργάτες τῶν ἐπιχειρήσεων πού ὑπόκεινται σέ ἔμμεση φορολογική ἐπιβάρυνση.

Τό ποσό πού εἰσέπραξαν ἀπό μεροκάματα ὅλοι αὐτοί οἱ ἐργάτες ἦταν *πάνω ἀπό μισό δισεκατομμύριο* ρούβλια (555.700.000).

Γιά νά βροῦμε τό μέσο μεροκάματο ἑνός ἐργάτη, πρέπει νά διαιρέσουμε τό συνολικό ποσό τῶν μεροκάματων μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν. Κάνοντας τή διαίρεση αὐτή θά ἔχουμε τόν ἀριθμό 246 ρούβλια.

Ἔτσι, *δυό ἑκατομμύρια διακόσιες πενήντα χιλιάδες* ἐργοστασιακοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας ἔπαιρναν τό 1908 κατά μέσο ὅρο συνολικά, δηλ. στρογγυλά, ὅλο-ὅλο ἀπό *εἴκοσι* ρούβλια καί πενήντα καπίκια τό μήνα ὁ καθένας!

Ἄν πάρουμε ὑπόψη ὅτι μέ τό ποσό αὐτό πρέπει νά συντηρηθεῖ μιά οἰκογένεια,— κι' αὐτό μέ τή σημερινή ἀκρίβεια τῶν ἐνοικίων καί τῶν τροφίμων — ἕνα τέτιο μεροκάματο δέν μποροῦμε νά μήν τό ποῦμε μεροκάματο πείνας.

Ἄς δοῦμε τώρα, ποιά ἦταν τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν. Γιά νά καθορίσουμε τά κέρδη πρέπει νά ἀφαιρέσουμε ἀπό τό συνολικό ποσό τῆς παραγωγῆς, δηλ. ἀπό τίς ἀκαθάριστες εἰσπράξεις, πού πραγματοποίησαν ὅλες οἱ φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια, ὅλα τά ἔξοδα τῶν καπιταλιστῶν.

Τό συνολικό ποσό τῆς παραγωγῆς ξεπερνᾶ τά 4 $^1/_2$ δισεκατομμύρια ρούβλια (4.651.000.000 ρούβλια). Ὅλα τά ἔξοδα τῶν καπιταλιστῶν εἶναι 4 δισεκατομμύρια (4.082.000.000 ρούβλια).

Δηλαδή τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν *ξεπερνοῦν τό μισό δισεκατομμύριο ρούβλια* (568.700.000 ρούβλια).

Κατά μέσο ὅρο σέ κάθε ἐπιχείρηση ἀναλογοῦν *28.500 ρούβλια* κέρδος. Ὁ κάθε ἐργάτης ἀποδίδει στόν καπιταλιστή κέρδος *252 ρούβλια τό χρόνο*.

Ἄς συγκρίνουμε τώρα τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν καί τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν. Ὁ κάθε ἐργάτης κατά μέσο ὅρο (δηλ. ὑπολογίζοντας στρογγυλά) παίρνει τό χρόνο 246 ρούβλια μεροκάματο, καί ἀποδίδει στόν καπιταλιστή κέρδος 252 ρούβλια τό χρόνο *.

Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι ὁ ἐργάτης δουλεύει *λιγότερο ἀπό μισή* μέρα γιά τόν ἑαυτό του καί *περισσότερο ἀπό μισή μέρα* γιά τόν καπιταλιστή. Ἄν λ.χ., πάρουμε σάν μέση διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας τίς 11 ὧρες, τότε ἀποδείχνεται πώς ὁ ἐργάτης πληρώνεται γιά 5 $^1/_2$ μόνο ὧρες, καί μάλιστα κάτι λιγότερο ἀπό τίς 5 $^1/_2$ ὧρες. Τίς ὑπόλοιπες 5 $^1/_2$ ὧρες ὁ ἐργάτης τίς δουλεύει δωρεάν, χωρίς καμιά πληρωμή, κι' ὅλη ἡ παραγωγή τοῦ ἐργάτη στή μισή αὐτή μέρα ἀποτελεῖ τό κέρδος τῶν καπιταλιστῶν.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 85,
8 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

---

* Συνολικά ὁ ἐργάτης δημιουργεῖ τό χρόνο 498 ρούβλια καινούργιες ἀξίες.

Η ΑΠΕΡΓΙΑΚΗ ΠΑΛΗ ΚΑΙ Ο ΜΙΣΘΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εἶναι πασίγνωστο ὅτι ἡ περίφημη ἀπεργιακή πάλη τῶν ρώσων ἐργατῶν τό 1905 σημείωσε ἐξαιρετικά μεγάλες ἐπιτυχίες ὄχι μόνο στόν πολιτικό, ἀλλά καί στόν οἰκονομικό τομέα. Σήμερα τά στοιχεῖα τῶν ὑπολογισμῶν τῶν ἐπιθεωρητῶν ἐργασίας[41] ἐπιτρέπουν νά σχηματίσουμε μιάν ἀρκετά ἀκριβή εἰκόνα γιά τό μέγεθος τῶν ἐπιτυχιῶν αὐτῶν.

Τό μέσο μεροκάματο τοῦ ρώσου ἐργοστασιακοῦ ἐργάτη, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα αὐτά ἦταν:

τό 1901	201	ρούβλ.	τό 1906	231	ρούβλ.
» 1902	202	»	» 1907	241	»
» 1903	208	»	» 1908	242	»
» 1904	213	»	» 1909	236	»
» 1905	205	»	» 1910	242	»
κατά μέσο ὅρο στήν πενταετία	206	»	κατά μέσο ὅρο στήν πενταετία	238	»

Ἀπό δῶ βλέπουμε ὅτι τό 1905 ἦταν χρόνος στροφῆς. Ἀκριβῶς ὕστερα ἀπό τό 1905 τό μεροκάματο ἀνέβηκε *ἀμέσως* ἀπό τά 205 στά 231 ρούβλια τό χρόνο, δηλ. *26 ρούβλια,* περισσότερο ἀπό 10%.

Σχετικά μέ τό 1905, πού δείχνει πτώση τοῦ μεροκάματου κατά 8 ρούβλια σέ σύγκριση μέ τό 1904, πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη τά παρακάτω: πρῶτο, τό 1905 ἦταν χρόνος οἰκονομικῆς ὕφεσης, δηλαδή πτώσης τῆς βιομηχανίας· δεύτερο, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου, οἱ ἐργάτες ἔχασαν στό χρόνο αὐτό ἐπειδή δέν πῆραν τά μεροκάματα τῶν ἡμερῶν τῆς ἀπεργίας *17.500.000 ρούβλια,* δηλ. κατά μέσο ὅρο πάνω ἀπό 10 ρούβλια τό χρόνο ὁ κάθε ἐργάτης.

Συνεπῶς, μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὅτι τό πραγματικό μεροκάματο τοῦ 1905 ἦταν 215 ρούβλια τό χρόνο, οἱ ἐργάτες ὅμως θυσίασαν ἀπό τά 215 αὐτά ρούβλια τά 10 γιά τήν ἀπεργιακή

πάλη, πού τό 1905 διακρίθηκε γιά τήν ἐξαιρετική, πρωτοφανέρωτη ὥς τότε στόν κόσμο ἐπιμονή καί τό πλάτος της.

Καί ἔχουμε σάν ἀποτέλεσμα τό γεγονός ὅτι σήμερα, ἐξετάζοντας τά στοιχεῖα μιᾶς ὁλόκληρης δεκαετίας, 1901-1910, βλέπουμε καθαρά τήν *καταπληκτική* διαφορά ἀνάμεσα στήν *προεπαναστατική* καί τή *μετεπαναστατική* ἐποχή.

Ὥς τό 1905 ὁ μέσος μισθός ἐργασίας τοῦ ρώσου ἐργοστασιακοῦ ἐργάτη ἦταν 206 ρούβλια. Ὕστερα ἀπό τό 1905 ἦταν 238 ρούβλια, δηλ. *κατά 32 ρούβλια τό χρόνο μεγαλύτερο*. Αὔξηση κατά 15,5%.

Ἡ ἄνοδος τοῦ μισθοῦ ἐργασίας μέσα σ' ἕνα χρόνο σημείωσε τέτιο ἅλμα ὥστε ὅλες οἱ μετέπειτα προσπάθειες τῶν καπιταλιστῶν (πού, ὅπως ξέρουμε, ἀφαιροῦσαν ὅλες τίς κατακτήσεις τοῦ 1905 τή μιά ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη) δέν μπόρεσαν νά κατεβάσουν τόν ἐργάτη στό προηγούμενο χαμηλό ἐπίπεδο ζωῆς. Τό 1905 ἀνέβασε τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ ρώσου ἐργάτη τόσο, ὅσο σέ συνηθισμένους καιρούς δέν ἀνεβαίνει μέσα σέ κάμποσες δεκαετίες.

Οἱ ἐργάτες ἔχασαν στίς ἀπεργίες τοῦ 1905, σύμφωνα μέ τήν ἐπίσημη στατιστική, 17.500.000 ρούβλια, ἐπειδή δέν πῆραν τά μεροκάματα τῶν ἡμερῶν τῆς ἀπεργίας. Σύμφωνα μέ τήν ἴδια στατιστική οἱ καπιταλιστές τό 1905 ἔχασαν ἀπό μείωση τῆς παραγωγῆς 127.300.000 ρούβλια.

Ἀπό τό ἀνέβασμα ὅμως τοῦ μισθοῦ ἐργασίας ὕστερα ἀπό τό 1905 οἱ ἐργάτες κέρδισαν μέσα στήν πενταετία (1906-1910) κατά μέσο ὅρο ἀπό 32 ρούβλια ὁ κάθε ἐργάτης, δηλ. συνολικά, ὑπολογίζοντας τούς ἐργάτες σέ 1.800.000, 57.600.000 ρούβλια τό χρόνο ἤ *286 ἑκατομμύρια ρούβλια σ' ὅλη τήν πενταετία.*

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 86,
9 τοῦ Αὐγούστου 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΡΓΑΣΙΜΗ ΜΕΡΑ
ΣΤΙΣ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΜΟΣΧΑΣ

Ὁ μηχανικός Ι. Μ. Κοζμίνιχ-Λάνιν ἔχει ἐκδόσει ἕνα βιβλίο γιά τή διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας καί τοῦ ἐργάσιμου ἔτους στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τοῦ κυβερνείου Μόσχας.

Τό ὑλικό πού συγκέντρωσε ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται στό τέλος τοῦ 1908 καί ἀφορᾶ 219.669 ἐργάτες, δηλ. λίγο περισσότερο ἀπό τά $^{7}/_{10}$ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας (307.773).

Ὁ συγγραφέας μέ βάση τά στοιχεῖα αὐτά καθόρισε τή μέση ἐργάσιμη μέρα σέ *9 $^{1}/_{2}$ ὧρες* γιά τούς ἐνήλικους καί τούς ἔφηβους καί 7 $^{1}/_{2}$ ὧρες γιά τούς ἀνήλικους.

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι στά στοιχεῖα αὐτά δέν ὑπολογίζονται καθόλου οἱ ὑπερωρίες (γιά τίς ὑπερωρίες ὁ συγγραφέας ἔχει ἕτοιμη γιά ἔκδοση εἰδική ἐργασία), καί δεύτερο ὅτι τά στοιχεῖα τοῦ συγγραφέα βασίζονται ἀποκλειστικά στόν «ὑποχρεωτικό γιά τούς ἐπιχειρηματίες καί τούς ἐργάτες κανονισμό τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς» τῶν ἐργοστασίων.

Ἄν τηρεῖται στήν πράξη ὁ κανονισμός αὐτός, εἶναι ἕνα ζήτημα πού ὁ μηχανικός μας οὔτε κάν τό ἔθεσε. Μόνο τά συνδικάτα, καταρτίζοντας τή δική τους στατιστική, θά μποροῦσαν νά συγκεντρώσουν στοιχεῖα καί πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Στίς διάφορες ἐπιχειρήσεις ἡ ἐργάσιμη αὐτή μέρα τῶν 9 $^{1}/_{2}$ ὡρῶν ἔχει πολλές διακυμάνσεις.

Ἀπό τούς πίνακες τοῦ συγγραφέα φαίνεται ὅτι *33.466 ἐργάτες* δουλεύουν *πάνω ἀπό 10 ὧρες τήν ἡμέρα!* Ὁ ἀριθμός αὐτός ἀποτελεῖ πάνω ἀπό τά 15% ὅλων τῶν ἐργατῶν πού περιλαβαίνει ἡ ἔρευνα.

13.189 ἐργάτες δουλεύουν *πάνω ἀπό 11 ὧρες τήν ἡμέρα,* καί 75 ἐργάτες πάνω ἀπό 12 ὧρες τήν ἡμέρα. Ἡ βασική μάζα τῶν

ἐργατῶν πού τούς τσακίζει αὐτή ἡ ἐξαιρετικά μεγάλη διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας, ἀνήκει στήν ὑφαντουργική βιομηχανία.

Ἄν πάρουμε ὑπόψη ὅτι περίπου τό ἕνα τρίτο τῶν ἐργατῶν δέν ἔχει συμπεριληφθεῖ στήν ἔρευνα τοῦ συγγραφέα, βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι γιά *πάνω ἀπό 20 χιλιάδες* ἐργοστασιακούς ἐργάτες τοῦ κυβερνείου Μόσχας ἡ ἐργάσιμη μέρα εἶναι φοβερά μεγάλη.

Τέλος, τά στοιχεῖα τοῦ μηχανικοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν δείχνουν ὅτι ἀκόμη καί τόν ἐξαιρετικά ἀπαρχαιωμένο ρωσικό νόμο τοῦ 1897, πού ἐπιτρέπει ἐργάσιμη μέρα 11 $^1/_2$ ὡρῶν (!!!), *οἱ ἐργοστασιάρχες δέν τόν τηροῦν*. Σύμφωνα μέ τό νόμο αὐτό, ὅταν δουλεύουν δυό βάρδιες, ὁ ἐργάσιμος χρόνος γιά κάθε ἐργάτη, κάνοντας τόν ὑπολογισμό γιά 2 βδομάδες, δέν πρέπει νά ξεπερνάει τίς 9 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο.

Στήν πραγματικότητα ὅμως, ἀπό τούς 83.990 ἐργάτες πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες, καί πού ἔχει περιλάβει ὁ συγγραφέας στήν ἔρευνα, οἱ 14.376 δούλευαν *πάνω ἀπό 9 ὧρες*. Αὐτοί ἀποτελοῦν τά 17% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες. Καί ἀπό τούς 3.733 ἐργάτες πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες καί πού ἀσχολοῦνται μέ ἐπιδιορθώσεις καί βοηθητικές δουλιές οἱ 2.173, δηλ. *τά $^3/_5$ σχεδόν*, δούλευαν πάνω ἀπό 9 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο! Συνολικά 16.500 ἐργάτες — σύμφωνα καί μέ τά ἐπίσημα στοιχεῖα ἀκόμη — τούς ὑποχρεώνουν νά δουλεύουν περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ νόμος!

Ἡ 8ωρη ἐργάσιμη μέρα στό κυβερνεῖο Μόσχας τό 1908 ἐφαρμοζόταν μόνο γιά 4.398 ἐργάτες, ἀπό τούς 219.669 τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν πού περιλαβαίνει ἡ ἔρευνα. Αὐτό σημαίνει ὡστόσο ὅτι ἡ 8ωρη ἐργάσιμη μέρα καί τώρα εἶναι ἀπόλυτα δυνατό νά ἐφαρμοστεῖ, ἀρκεῖ μόνο οἱ 215 χιλιάδες ἐργάτες νά φτάσουν τίς τέσσερις αὐτές χιλιάδες.

«Πράβντα», ἀρ φύλ. 88,
11 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΡΓΑΣΙΜΗ ΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΑΣΙΜΟ ΕΤΟΣ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟ ΜΟΣΧΑΣ

Ἡ ἐργασία τοῦ μηχανικοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν, πού ἔχει ἐκδοθεῖ μέ τόν τίτλο αὐτό (Μόσχα 1912, ἔκδ. Μόνιμης ἐπιτροπῆς τοῦ μουσείου γιά τά ζητήματα τῆς ἐργασίας τοῦ Τμ. Μόσχας τοῦ Ρωσ. αὐτοκρ. τεχν. Ὁμίλου, τιμή 1 ρούβλ. 75 καπ.) ἀποτελεῖ ἕνα συνοπτικό πίνακα στοιχείων πού ἀναφέρονται στό τέλος τοῦ 1908.

Τά στοιχεῖα ἀφοροῦν 219.669 ἐργάτες, δηλ. τά 71,37% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν τοῦ κυβερνείου (307.773). Ὁ συγγραφέας λέει ὅτι «τό ὑλικό ἐρευνήθηκε ἐπισταμένα ἀπό τόν ἴδιο γιά κάθε βιομηχανική ἐπιχείρηση χωριστά, καί στό γενικό συνοπτικό πίνακα ἔχει περιληφθεῖ μόνο τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὑλικοῦ πού δέν προκαλοῦσε καμιά ἀμφιβολία».

Ἡ στατιστική αὐτή θά παρουσίαζε — παρ' ὅλη τή μεγάλη καθυστέρηση — ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον, ἄν ὁ συνοπτικός πίνακας τῶν στοιχείων ἦταν περισσότερο μελετημένος. Δυστυχῶς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά χρησιμοποιήσουμε αὐτήν ἀκριβῶς τή λέξη γιατί, ἄν καί οἱ πίνακες τοῦ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν εἶναι καταρτισμένοι μέ ἐξαιρετική προσοχή καί ἡ ἐργασία πού κατέβαλε ὁ ἴδιος γιά τόν ὑπολογισμό τῶν κάθε λογῆς ἀποτελεσμάτων καί ποσοστῶν εἶναι πολύ μεγάλη, ὅμως ἡ ἐργασία αὐτή δέν χρησιμοποιήθηκε ὀρθολογιστικά.

Τό πλούσιο ὑλικό σάν νά ἔπνιξε τό συγγραφέα. Ἔκανε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ὑπολογισμούς, ἐντελῶς περιττούς, πού μόνο παραφορτώνουν τήν ἐργασία, καί δέν ἔκανε μερικές δεκάδες λογαριασμούς πού ἦταν ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητοι, γιατί χωρίς αὐτούς δέν ἔχουμε τή γενική εἰκόνα τοῦ φαινομένου.

Πραγματικά στούς βασικούς πίνακες τοῦ συγγραφέα, πού πιάνουν ὅλο σχεδόν τό βιβλίο, ἀναφέρονται πολύ λεπτομερειακά στοιχεῖα: λ.χ., ὅτι οἱ ἐργάτες πού δουλεύουν ἀπό 9 ὥς 10 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο ὑποδιαιροῦνται σέ 16 *ὑποδιαιρέσεις* — ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν σέ

δυό διαδοχικές βδομάδες (ἀπό 109 ὥς 120 ὧρες) — καί γιά κάθε ὑποδιαίρεση ὑπολογίζεται ὁ μέσος ἀριθμός τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο! Κι' ὅλα αὐτά ἔγιναν δυό φορές: γιά τούς ἐργάτες πού δουλεύουν ἄμεσα στήν παραγωγή καί γιά τούς βοηθητικούς ἐργάτες.

Δέν μπορεῖ παρά νά συμφωνήσει κανείς ὅτι ἡ λεπτολογική αὐτή ἀνάλυση, πρῶτο, εἶναι ἐντελῶς περιττή, ὅτι ἐδῶ παρουσιάζεται μιά ὑπερβολική ἀπασχόληση μέ τή στατιστική χάρη τῆς στατιστικῆς, ἕνα εἶδος παιχνίδι μέ τούς ἀριθμούς *σέ βάρος* τῆς σαφήνειας τῆς εἰκόνας καί τῆς καταλληλότητας τοῦ ὑλικοῦ γιά μελέτη. Καί, δεύτερο, τά ἐννιά δέκατα τῶν «μέσων» αὐτῶν ποσοστῶν πού ἔχουν ὑπολογιστεῖ ἀπό τό συγγραφέα μέ ἀκρίβεια ἑνός ἑκατοστοῦ, ἀποτελοῦν τελείως χαμένη ἐργασία, γιατί μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε ὅτι στούς χίλιους ἀναγνῶστες τοῦ βιβλίου (καί εἶναι ζήτημα ἄν τό βιβλίο θά βρεῖ χίλιους ἀναγνῶστες) ἴσως ἕνας θά αἰσθανθεῖ τήν ἀνάγκη ἑνός τέτιου «μέσου» ποσοστοῦ (καί μάλιστα ὁ ἕνας αὐτός θά μποροῦσε *μόνος του* νά ὑπολογίσει τό μέσο *αὐτό* ποσοστό, ἄν τόν ἔβρισκε μιά τέτια μεγάλη συμφορά!).

Ταυτόχρονα στό βιβλίο *δέν ὑπάρχουν καθόλου* οἱ ἐντελῶς ἀπαραίτητοι συνοπτικοί πίνακες, πού ὁ συγγραφέας *μποροῦσε* νά τούς καταρτίσει μέ ἀσύγκριτα λιγότερη κατανάλωση ἐργασίας καί πού χωρίς αὐτούς εἶναι ἀδύνατο νά κάνεις δουλιά, ἄν θέλεις νά μελετήσεις κατά τρόπο ὀρθολογιστικό τά στοιχεῖα τῆς ἔρευνας. Δέν ὑπάρχουν συνοπτικοί πίνακες: 1) πού ν' ἀθροίζουν κατά ὁμάδες παραγωγῆς τούς ἐργάτες, πού δουλεύουν μιά βάρδια, δυό βάρδιες, καί τρεῖς βάρδιες· 2) τούς ἐργάτες πού δουλεύουν ἄμεσα στήν παραγωγή καί σέ βοηθητικές ἐργασίες· 3) πού νά δίνουν τό μέσο ἀριθμό τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν κατά ὁμάδες παραγωγῆς· 4) πού νά δίνουν τά γενικά ἀθροίσματα τοῦ ἐργάσιμου χρόνου τῶν ἐνήλικων καί τῶν ἀνήλικων· 5) πού νά ταξινομοῦν τίς φάμπρικες ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν.

Ἄς σταθοῦμε στό τελευταῖο αὐτό σημεῖο. Ὁ συγγραφέας ὅπως φαίνεται, εἶναι τόσο φιλόπονος — ἄν κρίνουμε ἀπό τόν κατάλογο τῶν ἐργασιῶν πού ἔχει δημοσιεύσει ἤ ἔχει ἕτοιμες γιά ἔκδοση — ἔχει στή διάθεσή του τόσο πλούσιο καί ἐνδιαφέρον ὑλικό πού ἡ κριτική ἀνάλυση τῶν μεθόδων του μπορεῖ, ἴσως, νά προσφέρει ὄχι μόνο θεωρητική, ἀλλά καί ἄμεσα πρακτική ὠφέλεια. Σχετικά μέ τό συγκεντρωμένο ὑλικό παραθέσαμε κιόλας τά λόγια τοῦ συγγραφέα ὅτι «τό ὑλικό ἐρευνή-

θηκε ἐπισταμένα ἀπό τόν ἴδιο γιά κάθε βιομηχανική ἐπιχείρηση *χωριστά*».

Συνεπῶς, ἡ συνόψιση τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ, ἔστω καί γιά ἐκεῖνες τίς ὁμάδες τῶν ἐργοστασίων, πού τίς ἀποδέχτηκε ἀκόμη καί ἡ ἐπίσημη στατιστική μας (μέχρι 20 ἐργάτες, ἀπό 21-50, ἀπό 51-100, ἀπό 101-500, ἀπό 501-1.000 καί πάνω ἀπό 1.000) ἦταν ὁλότελα δυνατό νά γίνει. Ἦταν ἄραγε ἀπαραίτητη;

Ὁπωσδήποτε ἦταν. Ἡ στατιστική πρέπει νά δίνει ὄχι αὐθαίρετες στῆλες ἀριθμῶν, ἀλλά νά φωτίζει μέσω τῶν ἀριθμῶν τούς διάφορους κοινωνικούς τύπους τοῦ ἐξεταζόμενου φαινομένου, τύπους πού παρουσίασε ἤ παρουσιάζει ὁλοκληρωμένα ἡ ζωή. Μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἐπιχειρήσεις μέ 50 καί μέ 500 ἐργάτες ἀνήκουν σέ οὐσιαστικά διαφορετικούς *κοινωνικούς τύπους* τοῦ φαινομένου πού μᾶς ἐνδιαφέρει; ὅτι ἡ ὅλη κοινωνική ἐξέλιξη ὅλων τῶν πολιτισμένων χωρῶν δυναμώνει τή *διαφορά* τῶν τύπων αὐτῶν καί ὁδηγεῖ στήν *ἐκτόπιση* τοῦ ἑνός τύπου ἀπό τόν ἄλλο;

Ἄς πάρουμε συγκεκριμένα τά στοιχεῖα γιά τήν ἐργάσιμη μέρα. Ἀπό τό συνοπτικό γενικό πίνακα τοῦ συγγραφέα — ἄν κάνουμε οἱ *ἴδιοι* κάποια ἀπαραίτητη στατιστική ἐργασία, πού δέν τή βρίσκουμε στό βιβλίο — μποροῦμε νά βγάλουμε τό συμπέρασμα ὅτι 33.000 ἐργάτες (ἀπό τίς 220.000 πού ἔχει περιλάβει ἡ ἔρευνα) δουλεύουν *πάνω ἀπό δέκα ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο*. Καί ἡ μέση διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας γιά τό σύνολο τῶν 220.000 ἐργατῶν ἰσοδυναμεῖ μέ $9\,^1/_2$ ὧρες. Γεννιέται τό ἐρώτημα: μήπως οἱ ἐργάτες αὐτοί, πού τούς τσακίζει ἡ ὑπέρμετρα μεγάλη διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας, δουλεύουν σέ *μικρές* ἐπιχειρήσεις;

Τό ἐρώτημα αὐτό γεννιέται φυσιολογικά καί ἀπαραίτητα. Δέν τό διαλέξαμε καθόλου αὐθαίρετα. Ἡ πολιτική οἰκονομία καί ἡ στατιστική ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου μᾶς *ὑποχρεώνουν* νά θέσουμε αὐτό ἀκριβῶς τό ἐρώτημα, ἐπειδή ἡ παράταση τῆς ἐργάσιμης μέρας στίς μικρές ἐπιχειρήσεις παρατηρεῖται πολύ συχνά. Οἱ συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας προκαλοῦν στά μικροαφεντικά τήν ἀνάγκη μιᾶς τέτιας παράτασης.

Κι' ἀποδείχνεται ὅτι στό ὑλικό πού εἶχε στή διάθεσή του ὁ συγγραφέας *ὑπῆρχαν* στοιχεῖα γιά τήν ἀπάντηση σ' ἕνα τόσο σπουδαῖο ἐρώτημα, στό συνοπτικό ὅμως πίνακα τοῦ συγγραφέα χάθηκαν! Ὁ συγγραφέας στό συνοπτικό πίνακα μᾶς ἔδοσε ἄχρηστες μακροσκελέστατες στῆλες μέ λεπτομερειακά

«μέσα» ποσοστά καί *δέν έδοσε* τήν άπαραίτητη διαίρεση τών έργοστασίων σύμφωνα μέ τόν άριθμό τών έργατών.

Ἡ διαίρεση αὐτή στό κυβερνεῖο Μόσχας, εἶναι περισσότερο ἀπαραίτητη (ἄν ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιήσουμε ἐδῶ συγκριτικό βαθμό), ἀπό ὅ,τι εἶναι γενικά, γιατί στό κυβερνεῖο Μόσχας, δίπλα στήν τεράστια συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς, βλέπουμε ἕναν σχετικά πολύ μεγάλο ἀριθμό μικρῶν ἐπιχειρήσεων. Σύμφωνα μέ τή στατιστική τοῦ 1910 ὑπῆρχαν στό κυβερνεῖο αὐτό συνολικά 1.440 ἐπιχειρήσεις μέ 335.190 ἐργάτες. Οἱ μισοί ἀπό τούς ἐργάτες αὐτούς (167.199) ἦταν συγκεντρωμένοι σέ *66 φάμπρικες,* ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη πλευρά εἴχαμε 669 ἐπιχειρήσεις μέ συνολικό ἀριθμό ἐργατῶν 18.277. Εἶναι φανερό ὅτι ἔχουμε μπροστά μας ὁλότελα διαφορετικούς κοινωνικούς τύπους, καί μιά στατιστική πού δέν κάνει τόν ξεχωρισμό αὐτό εἶναι τελείως ἄχρηστη.

Ὁ συγγραφέας παρασύρθηκε σέ τέτιο βαθμό ἀπό τά νούμερα πού ἀφοροῦν τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν πού ἀπασχολοῦνται 94 ἤ 95 κτλ. μέχρι 144 ὧρες σέ δυό διαδοχικές βδομάδες, ὥστε *παράλειψε ἐντελῶς* τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ ἀριθμός αὐτός ἀναφέρεται γιά τό δεύτερο μέρος τοῦ ἔργου του, ὅπου γίνεται λόγος γιά τή διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους, ἐνῶ στό πρῶτο μέρος, ὅπου γίνεται λόγος γιά τήν ἐργάσιμη μέρα, δέν ἀναφέρονται καθόλου στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπιχειρήσεων, ἄν καί ὁ συγγραφέας, ἀναμφισβήτητα, εἶχε τά στοιχεῖα αὐτά στή διάθεσή του.

Οἱ πολύ μεγάλες φάμπρικες τοῦ κυβερνείου Μόσχας δέν εἶναι μόνο ἰδιόμορφοι τύποι βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλά καί ἰδιόμορφοι τύποι συνοικισμῶν, μέ ἰδιαίτερες βιοτικές καί πολιτιστικές (ἤ πιό σωστά, ἀπολίτιστες) συνθῆκες. Ἡ ταξινόμηση τῶν ἐργοστασίων αὐτῶν, ἡ λεπτομερής ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων χωριστά γιά τήν κάθε κατηγορία ἐπιχειρήσεων μέ βάση τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο ὅρο γιά μιά ὀρθολογική-οἰκονομική στατιστική.

Θά παραθέσουμε τά κυριότερα συμπεράσματα ἀπό τό ἔργο τοῦ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν.

Ἡ ἔρευνά του γιά τή διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας περιέλαβε, ὅπως εἴπαμε ἤδη, 219.669 ἐργοστασιακούς ἐργάτες τῆς Μόσχας, δηλ. τά 71,37% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τους· συνάμα οἱ ὑφαντουργοί περιλαβαίνονται στή στατιστική του κατά

ένα μεγαλύτερο κάπως άριθμό άπ' ὅ,τι οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων παραγωγικῶν κλάδων. Στήν ἔρευνα ἔχουν περιληφθεῖ τά 74,6% ὅλων τῶν ὑφαντουργῶν καί μόνο τά 49-71% τῶν ἐργατῶν τῶν ὑπόλοιπων παραγωγικῶν κλάδων. *Ὅπως φαίνεται*, τά στοιχεῖα τῶν *μικρῶν* ἐπιχειρήσεων ἔχουν ἐρευνηθεῖ λιγότερο: πάντως, ἡ στατιστική σχετικά μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργάσιμων ἡμερῶν ἑνός χρόνου ἔχει περιλάβει τά 58% τῶν ἐπιχειρήσεων (811 ἀπό τίς 1.394 πού ὑπῆρχαν τό 1908) καί τά 75% τῶν ἐργατῶν (231.130 ἀπό τούς 307.773). Εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ ἔχουν παραλειφθεῖ ἀκριβῶς οἱ πιό μικρές ἐπιχειρήσεις.

Τελικά στοιχεῖα γιά τή διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας ὁ συγγραφέας δίνει μόνο γιά τό συνολικό ἀριθμό τῶν ἐργατῶν, πού παίρνονται ὅλοι μαζί. Προκύπτει μέσος ὅρος 9 1/2 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο γιά τούς ἐνήλικους καί 7 1/2 ὧρες γιά τούς ἀνήλικους. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀνήλικων, πρέπει νά σημειώσουμε, δέν εἶναι μεγάλος: 1.363 ἔναντι 218.306 ἐνήλικων. Αὐτό γεννάει τή σκέψη μήπως «ἔκρυψαν» ἀπό τά μάτια τῶν ἐπιθεωρητῶν εἰδικά τούς ἀνήλικους ἐργάτες;

Ἀπό τό συνολικό ἀριθμό τῶν 219.669 ἐργατῶν, σέ μιά βάρδια δούλευαν 128.628 (58,56%), σέ δυό βάρδιες 88.552 (40,31%) καί σέ τρεῖς βάρδιες 2.489 (1,13%). Στήν ὑφαντουργική βιομηχανία ἡ δουλιά σέ δυό βάρδιες ὑπερισχύει ἀπέναντι στή δουλιά σέ μιά βάρδια: 75.391 ἐργάτες δουλεύουν σέ δυό βάρδιες (ἄμεσα «στήν παραγωγή», δηλ. χωρίς τούς βοηθητικούς), ἔναντι 68.604 ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ μιά βάρδια. Προσθέτοντας τούς ἐργάτες πού δουλεύουν στίς ἐπισκευές καί στίς βοηθητικές ἐργασίες ἔχουμε 78.107 ἐργάτες πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες καί 78.321 σέ μιά βάρδια. Ἀντίθετα, στούς ἐργάτες μετάλλου ὑπερισχύει σημαντικά ἡ δουλιά σέ μιά βάρδια (17.821 ἐνήλικοι ἐργάτες) ἀπέναντι στή δουλιά σέ δυό βάρδιες (7.673).

Ἀθροίζοντας τό συνολικό ἀριθμό τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν διαφορετικό ἀριθμό ἐργάσιμων ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο, ἔχουμε τά παρακάτω στοιχεῖα:

Ἀριθμός ἐργάσιμων ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο	Ἀριθμός ἐργατῶν	
Ὡς 8 ὧρες	4.398	
Ἀπό 8 ὥς 9 ὧρες	87.402	
» 9 » 10 »	94.403	
» 10 » 11 »	20.202	33.466
» 11 » 12 »	13.189	
» 12 καί πάνω	75	
Σύνολο	219.669	

Ἀπό δῶ φαίνεται πόσο μικρός εἶναι ἀκόμη στή Ρωσία ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν πού δέν δουλεύουν περισσότερο ἀπό 8 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο: συνολικά 4.398 ἀπό τούς 219.669. Ἀντίθετα, ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν μέ ἐργάσιμη μέρα ἐξαιρετικά, ἐξοργιστικά μεγάλης διαρκείας εἶναι πολύ μεγάλος: 33.466 ἀπό τίς 220 χιλ., δηλ. πάνω ἀπό τά 15% τῶν ἐργατῶν δουλεύουν *περισσότερο ἀπό 10 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο!* Κι' ἐδῶ δέν ὑπολογίζονται ἀκόμη οἱ ὑπερωρίες.

Παρακάτω. Ἡ διαφορά στή διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας γιά τούς ἐργάτες πού δουλεύουν σέ μιά βάρδια καί τούς ἐργάτες πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες φαίνεται κι' ἀπό τά ἑπόμενα στοιχεῖα πού ἀφοροῦν μόνο τούς ἐνήλικους «ἐργάτες πού δουλεύουν ἄμεσα στήν παραγωγή», δηλ. χωρίς τούς ἐργάτες πού δουλεύουν στίς ἐπισκευές καί στίς βοηθητικές ἐργασίες καί πού ἀποτελοῦν τά 8% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν.

Διάρκεια τῆς ἐργάσιμης μέρας	Ποσοστό τῶν ἐργατῶν (πού δουλεύουν τόν ἀναφερόμενο ἀριθμό ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο) σέ μιά βάρδια	σέ δυό βάρδιες
Ὡς 8 ὧρες	1,3	1,0
Ἀπό 8 ὥς 9 ὧρες	13,3	81,9
» 9 » 10 »	60,7	14,7
» 10 » 11 »	15,2	1,4
» 11 » 12 »	9,5	1,0
» 12 καί πάνω	—	—
Σύνολο	100,0	100,0

Ἀπό δῶ φαίνεται, ἐκτός ἀπό τ' ἄλλα, ὅτι τά 17% τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ δυό βάρδιες, δουλεύουν *περισσότερο ἀπό 9 ὧρες* τό εἰκοσιτετράωρο, δηλ. περισσότερο ἀπ' ὅτι ἐπιτρέπει ἀκόμη καί ὁ νόμος μας τοῦ 1897, πού ὁ κ. Λάνιν δικαιολογημένα τόν θεωρεῖ πάρα πολύ καθυστερημένο. Σύμφωνα μέ τό νόμο αὐτό, ὅταν δουλεύουν σέ δυό βάρδιες, ὁ ἀριθμός τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν δέν πρέπει νά ξεπερνάει τίς 9 ὧρες τό εἰκοσιτετράωρο, κάνοντας ὑπολογισμό γιά δυό ἑβδομάδες. Καί ὁ κ. Λάνιν σ' ὅλους τούς ὑπολογισμούς καί σ' ὅλους τούς πίνακές του παίρνει ἀκριβῶς τήν περίοδο τῶν «2 διαδοχικῶν ἑβδομάδων».

Ὅταν παραβιάζεται τόσο ἔκδηλα ὁ ἀπόλυτα συγκεκριμένος καί ἀκριβής αὐτός νόμος, μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς τί γίνεται μέ τίς περισσότερες ἀπό τίς ὑπόλοιπες διατάξεις τῆς ἐργοστασιακῆς νομοθεσίας μας.

῾Ο μέσος ἀριθμός τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο γιά ἕναν ἐργάτη πού δουλεύει σέ μιά βάρδια (μόνο γιά τόν ἐνήλικο καί μόνο γιά τόν «ἐργάτη πού δουλεύει ἄμεσα στήν παραγωγή») εἶναι 9,89 ὧρες. Δηλαδή, ἐπικρατεῖ ἡ *δεκάωρη ἐργάσιμη μέρα* χωρίς καμιά μείωσή της, ἀκόμη καί τό Σάββατο, χωρίς νά ὑπολογίζονται καί οἱ ὑπερωρίες. Δέν χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι μιά τέτια διάρκεια τῆς ἐργασίας εἶναι ἀναμφισβήτητα ὑπερβολική καί ἀπαράδεκτη.

῾Ο μέσος ἀριθμός τῶν ἐργάσιμων ὡρῶν τό εἰκοσιτετράωρο γιά ἕναν ἐργάτη πού δουλεύει σέ δυό βάρδιες εἶναι 8,97 ὧρες, δηλ. στήν πράξη ἐπικρατεῖ ἡ ἐργάσιμη μέρα τῶν 9 ὡρῶν, πού ἀπαιτεῖ ὁ νόμος στίς περιπτώσεις αὐτές. ῾Η μείωσή της ὥς τίς 8 ὧρες ἀποτελεῖ ἐξαιρετικά ἐπιτακτική ἀνάγκη, γιατί ὅταν ὑπάρχουν δυό βάρδιες, ἡ «νύχτα» ὑπολογίζεται ἀπό τίς 10 τό βράδυ ὥς τίς 4 (!!) τό πρωί, δηλαδή στήν πράξη ἕνα πάρα πολύ μεγάλο μέρος τῆς *νύχτας* θεωρεῖται γιά τόν ἐργάτη *«μέρα»*. ᾿Εργάσιμη μέρα 9 ὡρῶν μέ μετατροπή τῆς νύχτας σέ μέρα, μέ συνεχή νυχτερινή ἐργασία, αὐτό εἶναι τό σύστημα πού ἐπικρατεῖ στό κυβερνεῖο Μόσχας!

Κλείνοντας τήν ἐπισκόπησή μας τῶν στοιχείων τοῦ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν, θ' ἀναφέρουμε ὅτι καθορίζει τή μέση διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους σέ 270 μέρες. Στούς ὑφαντουργούς ὅμως ὁ ἀριθμός αὐτός εἶναι λίγο μικρότερος: 268,8 μέρες, στούς ἐργάτες μετάλλου λίγο μεγαλύτερος: 272,3 μέρες.

᾿Επίσης, ἡ ἐπεξεργασία ἀπό τόν Κοζμίνιχ-Λάνιν τῶν στοιχείων αὐτῶν γιά τή διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητική. ᾿Από τό ἕνα μέρος ἔχουμε μιά ὑπερβολική καί τελείως ἀδικαιολόγητη λεπτολογική ἀνάλυση: μετρήσαμε 130 ὁλόκληρες ὁριζόντιες στῆλες στό συνοπτικό πίνακα γιά τή διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους! Τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν ἐργατῶν κτλ. ἀναφέρονται ἐδῶ *χωριστά* γιά τόν κάθε ἀριθμό ἐργάσιμων ἡμερῶν (τό χρόνο) πού συναντάει, ἀρχίζοντας ἀπό τίς 22 μέρες καί τελειώνοντας στίς 366. Μιά τέτια «λεπτολογική ἀνάλυση» μοιάζει περισσότερο μέ ἐντελῶς «ἀχώνευτο» ἀκατέργαστο ὑλικό.

᾿Από τό ἄλλο μέρος δέν ὑπάρχουν κι' ἐδῶ οἱ ἐντελῶς ἀπαραίτητοι συνοπτικοί πίνακες καί γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν κατά φάμπρικες, καί γιά τό διαχωρισμό τῶν κινητήρων κατά κατηγορίες (χειροκίνητες καί μηχανοκίνητες φάμπρικες). Γι' αὐτό δέν μπορεῖς νά σχηματίσεις καμιά εἰκόνα πού νά σοῦ ἐπιτρέπει *νά καταλάβεις* τήν ἐξάρτηση τῆς διάρκειας τῆς ἐργά-

σιμης μέρας ἀπό τίς διάφορες συνθῆκες. Τό πλούσιο ὑλικό πού συγκέντρωσε ὁ συγγραφέας *πῆγε χαμένο,* λόγω τῆς ἐξαιρετικά κακῆς συνόψισης.

Τή σημασία τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στή μεγάλη καί στή μικρή παραγωγή μποροῦμε — κατά προσέγγιση καί κάθε ἄλλο παρά μέ ἀκρίβεια! — νά τήν παρακολουθήσουμε καί ἀπό τά στοιχεῖα τοῦ συγγραφέα, ἄν τά ἐπεξεργαστοῦμε κάπως. Ἄς πάρουμε τίς *τέσσερις* κύριες ὁμάδες τῶν ἐπιχειρήσεων μέ βάση τή διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους: 1) αὐτές πού ἐργάζονται ὥς 200 ἡμέρες τό χρόνο· 2) ἀπό 200 μέχρι 250· 3) ἀπό 250 μέχρι 270 καί 4) ἀπό 270 καί πάνω.

Ἀθροίζοντας τόν ἀριθμό τῶν ἐργοστασίων τῆς κάθε ὁμάδας καί τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν καί τῶν δυό φύλων πού δουλεύουν σ' αὐτές ἔχουμε τήν παρακάτω εἰκόνα:

Διάρκεια τοῦ ἐργάσιμου ἔτους	Μέσος ἀριθμός τῶν ἐργάσιμων ἡμερῶν τό χρόνο	Ἀριθμός Ἐργοστασίων	Ἀριθμός ἐργατῶν	Μέσος ἀριθμός ἐργατῶν κατά ἐργοστάσιο
Ὥς 200 ἡμέρες	96	74	5.676	76
200 — 250 »	236	91	14.400	158
250 — 270 »	262	196	58.313	297
270 καί πάνω	282	450	152.741	339
Σύνολο	270	811	231.130	285

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά ὅτι ὅσο μεγαλύτερες εἶναι οἱ φάμπρικες, τόσο μεγαλύτερης διάρκειας (γενικά) εἶναι τό ἐργάσιμο ἔτος. Συνεπῶς, ἡ κοινωνικο-οἰκονομική σημασία τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων στήν πραγματικότητα εἶναι ἀκόμη πολύ *πιό μικρή* ἀπό ὅ,τι θά νόμιζε κανείς, κρίνοντας ἀπό τό μερίδιο λ.χ., τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν στό γενικό ἀριθμό τῶν ἐργατῶν. Τό ἐργάσιμο ἔτος στίς ἐπιχειρήσεις αὐτές εἶναι τόσο σύντομο, σέ σύγκριση μέ τίς μεγάλες, ὥστε τό μερίδιο τῆς παραγωγῆς σ' αὐτές πρέπει νά εἶναι ἐντελῶς μηδαμινό. Καί, ἐκτός ἀπ' αὐτό, οἱ φάμπρικες αὐτές (οἱ μικρές), ἐπειδή τό ἐργάσιμο ἔτος τους εἶναι σύντομο, δέν εἶναι σέ θέση νά δημιουργήσουν μόνιμα στελέχη τοῦ προλεταριάτου, συνεπῶς ἐδῶ οἱ ἐργάτες πιό πολύ εἶναι «συνδεμένοι» μέ τή γῆ, πληρώνονται ἴσως χειρότερα, εἶναι λιγότερο πολιτισμένοι κτλ.

Ἡ μεγάλη φάμπρικα δυναμώνει τήν ἐκμετάλλευση, παρατείνοντας τό ἐργάσιμο ἔτος ὥς τόν ἀνώτατο βαθμό, καί δημιουργεῖ ἔτσι ἕνα προλεταριάτο πού ξεκόβει τελείως ἀπό τό χωριό.

Ἂν ἐξετάσουμε τίς διαφορές τῆς διάρκειας τοῦ ἐργάσιμου ἔτους σέ συνάρτηση μέ τήν τεχνική κατάσταση τῶν ἐργοστασίων (χειροκίνητοι καί μηχανοκίνητοι κινητῆρες κτλ.), θά μπορούσαμε νά βροῦμε, χωρίς ἀμφιβολία, πάρα πολλά ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιά τίς συνθῆκες ζωῆς τοῦ πληθυσμοῦ, γιά τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν, γιά τήν ἐξέλιξη τοῦ καπιταλισμοῦ μας κτλ. Ὁ συγγραφέας ὅμως, μποροῦμε νά τό ποῦμε, οὔτε ἔθιξε κάν ὅλα αὐτά τά προβλήματα.

Ὁ συγγραφέας ἔδοσε μόνο τούς ἀριθμούς τῆς μέσης διάρκειας τοῦ ἐργάσιμου ἔτους στίς φάμπρικες τῶν διαφόρων ὁμάδων παραγωγῆς. Οἱ διακυμάνσεις τῆς γενικῆς μέσης διάρκειας εἶναι πολύ μικρές: ἀπό 246 ἐργάσιμες ἡμέρες τό χρόνο στήν IX ὁμάδα (ἐπεξεργασία ὀρυκτῶν) μέχρι 291 ἐργάσιμες ἡμέρες τό χρόνο στή XII ὁμάδα (χημικοί κλάδοι παραγωγῆς).

Οἱ διαφορές αὐτές, ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶναι πολύ μικρότερες ἀπό τίς διαφορές τῆς διάρκειας τοῦ ἐργάσιμου ἔτους πού παρατηρεῖται στίς μικρές καί τίς μεγάλες φάμπρικες γενικά, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν κλάδο παραγωγῆς στόν ὁποῖο ἀνήκουν οἱ φάμπρικες αὐτές.

Οἱ διαφορές ὡς πρός τό εἶδος παραγωγῆς εἶναι *λιγότερο* χαρακτηριστικές καί λιγότερο οὐσιαστικές γιά τήν κοινωνικοοἰκονομική στατιστική ἀπό ὅ,τι εἶναι οἱ διαφορές ὡς πρός τίς *διαστάσεις* τῆς παραγωγῆς. Αὐτό δέν σημαίνει βέβαια ὅτι θά μπορούσαμε νά ἀγνοήσουμε τίς πρῶτες διαφορές. Αὐτό ὅμως σημαίνει ὅτι, χωρίς νά ὑπολογίσουμε τίς δεύτερες, εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά ἔχουμε μιά στατιστική μέ ὀρθολογικό χαρακτῆρα.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 21,
12 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Ὁ ἀγγλικός φιλελευθερισμός ἑξήμισι χρόνια βρίσκεται στήν ἐξουσία. Τό ἐργατικό κίνημα στήν Ἀγγλία δυναμώνει ὅλο καί περισσότερο. Οἱ ἀπεργίες γίνονται μαζικές καί ἐκτός ἀπ' αὐτό παύουν νά εἶναι καθαρά οἰκονομικές καί μετατρέπονται σέ πολιτικές ἀπεργίες.

Ὁ Ρόμπερτ Σμάιλι, ἡγέτης τῶν ἀνθρακωρύχων τῆς Σκωτίας, πού ἔδειξαν τελευταῖα μιά τέτια δύναμη μαζικῆς πάλης[42], δηλώνει πώς τό αἴτημα τῶν ἀνθρακωρύχων στήν ἑπόμενη μεγάλη μάχη τους θά εἶναι ἡ μεταβίβαση τῶν ἀνθρακωρυχείων στήν ἰδιοκτησία τοῦ κράτους. Κι' αὐτή ἡ ἑπόμενη μεγάλη μάχη ἐπέρχεται ἀναπόφευκτα, γιατί ὅλοι οἱ ἀνθρακωρύχοι στήν Ἀγγλία καταλαβαίνουν πολύ καλά ὅτι ὁ περιβόητος νόμος γιά τό κατώτατο μεροκάματο δέν μπορεῖ νά φέρει σοβαρή ἀλλαγή τῆς κατάστασής τους πρός τό καλύτερο.

Καί ὁ ἀγγλικός φιλελευθερισμός, χάνοντας τό ἔδαφος κάτω ἀπ' τά πόδια του, ἐπινοεῖ ἕνα καινούργιο μαχητικό σύνθημα, γιά νά ξυπνήσει ξανά γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα στίς μάζες τῶν ἐκλογέων τήν ἐμπιστοσύνη πρός τούς φιλελεύθερους. Δέν ἐξαπατᾶς — δέν πουλᾶς, αὐτό εἶναι τό σύνθημα τοῦ καπιταλισμοῦ στό ἐμπόριο. Δέν ἐξαπατᾶς— δέν παίρνεις ἕδρες στή βουλή, αὐτό εἶναι τό σύνθημα τῆς καπιταλιστικῆς πολιτικῆς στίς ἐλεύθερες χῶρες.

Τό σύνθημα τῆς «μόδας», πού ἐπινόησαν οἱ φιλελεύθεροι γιά τό σκοπό αὐτό, εἶναι τό αἴτημα τῆς «ἀγροτικῆς μεταρύθμισης». Τί ἀκριβῶς ἐννοοῦν μ' αὐτό οἱ φιλελεύθεροι, καί ὁ εἰδικός τους στά ζητήματα τῆς ἐξαπάτησης τῶν μαζῶν Λόϋντ Τζώρτζ, παραμένει σκοτεινό. Ὅπως φαίνεται, πρόκειται ἁπλῶς καί μόνο γιά αὔξηση τοῦ φόρου πάνω στή γῆ. Ἡ συγκέντρωση καινούργιων ἑκατομμυρίων γιά πολεμικούς τυχοδιωκτισμούς, γιά τό στόλο, νά τί κρύβεται στήν πραγματικότητα κάτω ἀπό τίς πομπώδεις φράσεις γιά «ἐπιστροφή τῆς γῆς στό λαό» κτλ.

Στήν Ἀγγλία ἡ γεωργία διεξάγεται πέρα γιά πέρα καπιταλιστικά: οἱ φάρμερ-καπιταλιστές νοικιάζουν τή γῆ κατά κομμάτια μέσων διαστάσεων ἀπό τούς λέντλορντ (γαιοκτήμονες) καί καλλιεργοῦν τή γῆ μέ τή βοήθεια μισθωτῶν ἐργατῶν.

Σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων, καμιά «ἀγροτική μεταρύθμιση» δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει κατά τίποτε τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν γῆς. Ἡ ἐξαγορά τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στήν Ἀγγλία θά μποροῦσε νά μετατραπεῖ ἀκόμη καί σέ καινούργια καταλήστευση τοῦ προλεταριάτου, γιατί οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές, διατηρώντας τήν κρατική ἐξουσία, θά πουλοῦσαν τή γῆ τους πανάκριβα. Καί θά πλήρωνε ὁ φορολογούμενος, δηλ. πάλι ὁ ἴδιος ὁ ἐργάτης.

Ὁ θόρυβος πού ξεσήκωσαν οἱ φιλελεύθεροι γύρω ἀπό τό πρόβλημα τῆς γῆς ὠφέλησε μόνο ἀπό μιά ἄποψη: ξύπνησε τό ἐνδιαφέρον τῶν ἐργατῶν γῆς γιά ὀργάνωση.

Σάν ξυπνήσουν οἱ ἐργάτες γῆς στήν Ἀγγλία κι' ἑνωθοῦν σέ συνδικάτα, τότε οἱ φιλελεύθεροι δέν θά ξεφύγουν μέ ἀγύρτικες «ὑποσχέσεις γιά μεταρύθμιση» ἤ χορήγηση κλήρων στούς ἐργάτες γῆς καί στούς μεροκαματιάρηδες.

Τελευταῖα, κάποιος συνεργάτης μιᾶς ἐργατικῆς ἐφημερίδας στήν Ἀγγλία ἐπισκέφθηκε τόν Τζότζεφ Ἄρτς, τόν γηραιό ἡγέτη τῶν ἐργατῶν γῆς, πού μόχθησε πολύ γιά τό ξύπνημά τους σέ μιά συνειδητή ζωή. Τό ἔργο αὐτό δέν πέτυχε ἀμέσως· ἁπλοϊκό ἦταν καί τό σύνθημα τοῦ Ἄρτς: «τρία ἄκρ γῆς (τό ἄκρ εἶναι λίγο μεγαλύτερο ἀπό τό $^{1}/_{3}$ τῆς ντεσιατίνας) καί μιά ἀγελάδα» στόν κάθε ἐργάτη γῆς. Χάθηκε τό συνδικάτο πού ἵδρυσε, τό ἔργο του ὅμως δέν χάθηκε καί ἡ ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν γῆς στήν Ἀγγλία μπαίνει ξανά στήν ἡμερήσια διάταξη.

Ὁ Ἄρτς εἶναι τώρα 83 χρονῶν. Ζεῖ στό ἴδιο χωριό καί στό ἴδιο σπίτι πού γεννήθηκε. Σέ συζήτησή του μέ τό συνομιλητή του τόνισε ὅτι τό συνδικάτο τῶν ἐργατῶν γῆς πέτυχε ν' ἀνεβάσει τό μεροκάματο στά 15, 16 καί 17 σελίνια τήν ἑβδομάδα (τό σελίνι ἰσοδυναμεῖ μέ 48 περίπου καπ.). Καί τώρα τό μεροκάματο τῶν ἐργατῶν γῆς στήν Ἀγγλία ἔπεσε πάλι, στό Νόρφολκ, ὅπου ζεῖ ὁ Ἄρτς, στά 12-13 σελίνια τήν ἑβδομάδα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 89,
12 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Π.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Στή Ρωσία, ὅπως καί σ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, συντελεῖται μιά συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς, δηλ. συνάθροισή της σέ ὅλο καί μικρότερο ἀριθμό μεγάλων καί πολύ μεγάλων ἐπιχειρήσεων.

Στό καπιταλιστικό καθεστώς ἡ κάθε αὐτοτελής ἐπιχείρηση βρίσκεται σέ πλήρη ἐξάρτηση ἀπό τήν ἀγορά. Καί σέ μιά τέτια ἐξάρτηση, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἐπιχείρηση, τόσο φθηνότερα μπορεῖ νά πουλάει τό προϊόν της. Ὁ μεγάλος καπιταλιστής ἀγοράζει φθηνότερα τά ἀκατέργαστα ὑλικά, τά καταναλώνει οἰκονομικότερα, χρησιμοποιεῖ καλύτερες μηχανές κτλ. Οἱ μικρές ἐπιχειρήσεις καταστρέφονται καί χάνονται. Ἡ παραγωγή ὅλο καί περισσότερο συναθροίζεται, συγκεντρώνεται στά χέρια λίγων ἑκατομμυριούχων. Συνήθως οἱ ἑκατομμυριοῦχοι δυναμώνουν πιό πολύ τήν ἐξουσία τους μέσω τῶν μετοχικῶν ἑταιριῶν, πού βάζουν στή διάθεσή τους τά κεφάλαια τῶν μεσαίων καί τῶν «μικρῶν» νοικοκυρέων.

Ὁρίστε, λ.χ., τά στοιχεῖα γιά τήν ἐργοστασιακή βιομηχανία τῆς Ρωσίας τό 1910 σέ σύγκριση μέ τό 1901[43].

Ὁμάδες ἐπιχειρήσεων σύμφωνα μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν	Ἀριθμός ἐπιχειρήσεων 1901	1910	Ἀριθμός ἐργατῶν σέ χιλιάδες 1901	1910
Ὡς 50	12.740	9.909	244	220
51 — 100	2.428	2.201	171	159
101 — 500	2.288	2.213	492	508
501 — 1000	403	433	269	303
πάνω ἀπό 1000	243	324	526	713
Σύνολο ...	18.102	15.080	1.702	1.903

Αὐτή εἶναι ἡ συνηθισμένη εἰκόνα σ' ὅλες τίς καπιταλι-

στικές χῶρες. Ὁ ἀριθμός τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων *λιγοστεύει*: ἡ μικροαστική τάξη, οἱ μικροεπιχειρηματίες καταστρέφονται καί χάνονται, περνοῦν στίς γραμμές τῶν ὑπαλλήλων, κάποτε καί τῶν προλετάριων.

Ὁ ἀριθμός τῶν πολύ μεγάλων ἐπιχειρήσεων αὐξάνει γρήγορα, καί ἀκόμη πιό πολύ αὐξάνει τό ποσοστό τους στό σύνολο τῆς παραγωγῆς.

Ἀπό τό 1901 ὥς τό 1910 ὁ ἀριθμός τῶν πολύ μεγάλων ἐργοστασίων, πού ἔχουν πάνω ἀπό 1.000 ἐργάτες, αὐξήθηκε σχεδόν μιάμιση φορά: ἀπό 243 σέ 324.

Τά ἐργοστάσια αὐτά τό 1901 εἶχαν περίπου μισό ἑκατομμύριο (526.000) ἐργάτες, δηλ. λιγότερους ἀπό τό ἕνα τρίτο τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ, ἐνῶ τό 1910 εἶχαν *πάνω ἀπό 700.000*, δηλ. περισσότερους ἀπό τό ἕνα τρίτο τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν.

Τά πολύ μεγάλα ἐργοστάσια πνίγουν τά μικρά καί συγκεντρώνουν ὅλο καί περισσότερο τήν παραγωγή. Ὁλοένα καί μεγαλύτερες μάζες ἐργατῶν συγκεντρώνονται σέ ἕνα μικρό ἀριθμό ἐπιχειρήσεων, ἐνῶ ὅλα τά κέρδη ἀπό τήν ἐργασία τῶν ἑκατομμυρίων συνενωμένων ἐργατῶν πᾶνε σέ μιά χούφτα ἑκατομμυριούχων.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 89,
12 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΜΙΑ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

῾Ο ἑκατομμυριοῦχος Α. Σ. Σουβόριν, ἐκδότης τῆς «Νόβογε Βρέμια»[44], πού πέθανε τελευταῖα, καθρεπτίζει καί ἐκφράζει μέ τήν ἱστορία τῆς ζωῆς του μιά πολύ ἐνδιαφέρουσα περίοδο τῆς ἱστορίας ὅλης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας τῆς Ρωσίας.

Φτωχός, φιλελεύθερος, ἀκόμη καί δημοκράτης στήν ἀρχή τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς του, ἑκατομμυριοῦχος, αὐτοϊκανοποιημένος καί ξεδιάντροπος ὑμνητής τῆς ἀστικῆς τάξης, δουλοπρεπής μπροστά σέ κάθε στροφή τῆς πολιτικῆς τῶν ἰθυνόντων στό τέλος τῆς σταδιοδρομίας του. Μήπως ἡ περίπτωσή του δέν ἀποτελεῖ τυπική περίπτωση γιά τή *μάζα* τῶν «μορφωμένων» καί τῶν «διανοούμενων» ἐκπροσώπων τῆς λεγόμενης καλῆς κοινωνίας; Βέβαια, ὅλοι ὅσοι παίρνουν τό δρόμο τῆς ἀποστασίας δέν ἔχουν τόσο τεράστια τύχη, ὥστε νά γίνουν ἑκατομμυριοῦχοι, ὅμως τά ἐννιά δέκατα, ἄν ὄχι τά ἐνενήντα ἐννιά ἑκατοστά, ἀκολουθοῦν αὐτόν ἀκριβῶς τό δρόμο τῆς ἀποστασίας, *ἀρχίζοντας* σάν ριζοσπάστες σπουδαστές καί *τελειώνοντας* μέ «προσοδοφόρες θεσοῦλες» στίς διάφορες ὑπηρεσίες, ἤ στίς διάφορες ὕποπτες ἐπιχειρήσεις.

Φτωχός σπουδαστής, πού δέν πῆγε στό πανεπιστήμιο ἐπειδή δέν εἶχε τά μέσα· δάσκαλος σέ κάποιο νομαρχιακό σχολειό, πού ταυτόχρονα ἔκανε τό γραμματέα τοῦ προεστοῦ τῶν εὐγενῶν, ἤ παράδινε ἰδιωτικά μαθήματα σέ σπίτια εὐγενῶν καί πλουσίων τσιφλικάδων· φιλελεύθερος, ἀκόμη καί δημοκράτης στίς ἀρχές τοῦ δημοσιογραφικοῦ του σταδίου, πού συμπαθοῦσε τόν Μπελίνσκι καί τόν Τσερνισέβσκι κι᾽ ἐχθρευόταν τήν ἀντίδραση, νά πῶς *ἄρχισε* ὁ Σουβόριν τήν 6η καί 7η δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα.

῾Ο φιλελεύθερος τσιφλικάς Κατκόφ, πού συμπαθοῦσε τήν ἀγγλική ἀστική τάξη καί τό ἀγγλικό σύνταγμα, τόν καιρό τῆς

πρώτης δημοκρατικῆς ἀνόδου στή Ρωσία (στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1860-1870) στράφηκε πρός τόν ἐθνικισμό, τό σωβινισμό καί τό λυσσασμένο μαυροεκατονταρχισμό.

Ὁ φιλελεύθερος δημοσιογράφος Σουβόριν τόν καιρό τῆς δεύτερης δημοκρατικῆς ἀνόδου στή Ρωσία (στά τέλη τῆς δεκαετίας 1870-1880) στράφηκε πρός τόν ἐθνικισμό, τό σωβινισμό, τήν ἀσύστολη δουλοπρέπεια μπροστά στούς ἰθύνοντες. Ὁ ρωσοτουρκικός πόλεμος βοήθησε τόν καριερίστα αὐτόν «νά βρεῖ τόν ἑαυτό του», νά βρεῖ τό δρόμο του, τό δρόμο τοῦ λακέ, πού ἀμείφθηκε μέ τά τεράστια ἔσοδα τῆς ἐφημερίδας του «*Τί ἐπιθυμεῖτε;*».

Ἡ «Νόβογε Βρέμια» τοῦ Σουβόριν ἐξασφάλισε γιά πολλές δεκαετίες τό παρατσούκλι αὐτό «*Τί ἐπιθυμεῖτε;*». Ἡ ἐφημερίδα αὐτή ἔγινε στή Ρωσία πρότυπο πουλημένης ἐφημερίδας. Ὁ «νοβοβρεμενισμός» ἔγινε ἔκφραση ταυτόσημη μέ τίς ἔννοιες: ἀπάρνηση, ἀποστασία, δουλοπρέπεια. Ἡ «Νόβογε Βρέμια» τοῦ Σουβόριν ἔγινε πρότυπο ζωηροῦ ἐμπορίου πού πουλάει «λιανικά καί χονδρικά». Ἐδῶ ἐμπορεύονται τά πάντα, ἀρχίζοντας ἀπό τίς πολιτικές πεποιθήσεις καί τελειώνοντας στίς πορνογραφικές ἀγγελίες.

Καί τώρα, ὕστερα ἀπό τήν τρίτη δημοκρατική ἄνοδο στή Ρωσία (ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα), πόσοι ἀκόμη φιλελεύθεροι δέν στράφηκαν, ἀκολουθώντας τό δρόμο τῶν «Βέχι», πρός τόν ἐθνικισμό, πρός τό σωβινισμό, πρός τήν κατασπίλωση τῆς δημοκρατίας, πρός τά κοψομεσιάσματα μπροστά στήν ἀντίδραση!

Κατκόφ — Σουβόριν — «βεχιστές», ὅλα αὐτά εἶναι ἱστορικοί σταθμοί τῆς στροφῆς πού ἀκολούθησε ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας, στροφῆς *ἀπό τή δημοκρατία πρός* τήν ὑπεράσπιση τῆς ἀντίδρασης, πρός τό σωβινισμό καί τόν ἀντισημιτισμό.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἀτσαλώνουν τίς πεποιθήσεις τους, καταλαβαίνοντας ὅτι ἡ στροφή αὐτή τῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι ἀναπόφευκτη ὅπως ἀναπόφευκτη εἶναι καί ἡ στροφή τῶν ἐργαζομένων μαζῶν πρός τίς ἰδέες τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 94,
18 τοῦ Αὐγούστου 1912,
Ὑπογραφή: Ι. Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

31 τοῦ Αὐγούστου 1912

Ἀξιότιμε σύντροφε!

Πῆρα ἀπό μέρους σας τήν ἐγκύκλιο ἀρ. 15 (Ἰούλης 1912), ὅπου ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ)[45] γνωστοποιεῖ ὅτι ἐπῆλθε διάσπαση στήν ὀργάνωση αὐτή[46].

Σάν ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο εἶμαι ὑποχρεωμένος νά διαμαρτυρηθῶ κατηγορηματικά ἐνάντια στή γνωστοποίηση αὐτή γιά τούς παρακάτω λόγους. —

1. Ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ δηλώνει, ὅτι ἡ Ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας «δέν ἀνήκει στό ΣΔΕΚΡ, τοῦ ὁποίου ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἀποτελεῖ αὐτόνομο τμῆμα».

Ἡ Κεντρική ὅμως Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ δέν ἔχει κανένα ἀπολύτως δικαίωμα οὔτε νά ἀποφασίζει, οὔτε νά δηλώνει ποιός ἀνήκει στό ΣΔΕΚΡ, πού τό ἀντιπροσωπεύω ἐγώ.

Σήμερα ἡ ἴδια ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ δέν ἀνήκει στό κόμμα μας, γιατί δέν ἔχει ὀργανωτική σύνδεση οὔτε μέ τήν ἐκλεγμένη στή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 Κεντρική Ἐπιτροπή, πού ἐκπροσωπῶ ἐγώ, οὔτε μέ τό ἀντίθετο κέντρο τῶν λικβινταριστῶν (τή λεγόμενη «Ὀργανωτική ἐπιτροπή»).

2. Δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια ὁ ἰσχυρισμός τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ ὅτι ἡ διάσπαση ἔγινε δῆθεν «ξαφνικά τίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν Κρατική δούμα».

Γνωρίζω προσωπικά ὅτι ἡ ἴδια αὐτή Κεντρική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ πρίν ἀπό δυό ἤδη χρόνια, ὅταν προκάλεσε μιά σοβαρή σύγκρουση μέ τά πρώην μέλη της Μαλέτσκι καί Γκανέτσκι καί ἀπομάκρυνε τόν Γκανέτσκι ἀπό τή Διοίκηση,

ὅτι ἡ Κεντρική Διοίκηση ἔπρεπε ἀπό τότε κιόλας νά εἶχε προβλέψει τή διάσπαση.

3. Ἀποτελεῖ ὑποκρισία ἡ δήλωση τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης πρῶτο, ὅτι στήν ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας «ὅπως καί σ' ὅλες τίς ἄλλες ἐπαναστατικές ὀργανώσεις τῆς τσαρικῆς Ρωσίας» τρύπωσαν προβοκάτορες,

δεύτερο, ὅτι ἡ διάσπαση ἔγινε μέ «τή δραστήρια σύμπραξη τῆς ἀσφάλειας», ἄν καί ἡ Κεντρική Διοίκηση δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναφέρει οὔτε ἕνα ὀνοματεπώνυμο, δέν τολμάει νά ἐκφράσει καμιά συγκεκριμένη ὑπόνοια!

Πόση ὑποκρισία χρειάζεται ὥστε, μέ τό σκοπό νά ἐξοντώσεις ἠθικά τούς πολιτικούς σου ἀντιπάλους, νά ρίχνεις δημόσια τήν ἀνέντιμη κατηγορία γιά «σύμπραξη τῆς ἀσφάλειας», μ' ὅλο πού σοῦ λείπει τό θάρος γιά ν' ἀναφέρεις ἔστω κι' ἕνα ὀνοματεπώνυμο, νά ἐκφράσεις μιά ὁποιαδήποτε συγκεκριμένη ὑπόνοια!

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι κάθε μέλος τῆς Διεθνοῦς θ' ἀπορίψει μέ ἀγανάκτηση τίς πρωτάκουστες αὐτές μεθόδους πάλης.

Γνωρίζω ἀπό πολλά χρόνια τά δυό πρώην μέλη τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ — τόν Μαλέτσκι καί τόν Γκανέτσκι, πού βαδίζουν ἀνοιχτά χέρι-χέρι μέ τήν Ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας. Πῆρα ἀπό τήν ἴδια τήν Ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας ἐπίσημες πληροφορίες πού ἐπιβεβαιώνουν τό γεγονός αὐτό.

Καί μέ τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε, θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νά φέρω σέ γνώση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τή συνημμένη διαμαρτυρία τῆς Ἐπιτροπῆς Βαρσοβίας τῆς ΣΔΒΠ καί Λ.

Ἐπειδή ἡ δήλωση τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης στάλθηκε σ' ὅλα τά μέλη τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά Σᾶς παρακαλέσω, ἀξιότιμε σύντροφε, νά στείλετε καί τή δική μου δήλωση, μαζί μέ τή διαμαρτυρία τῆς Ἐπιτροπῆς Βαρσοβίας, στούς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν κομμάτων, πού ἀνήκουν στή Διεθνή.

Μέ κομματικούς χαιρετισμούς *Ν. Λένιν*

«Gazeta Robotnicza», ἀρ. φύλ. 19, 21 τοῦ Νοέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
Μετάφραση ἀπό τά πολωνικά

ΟΙ ΚΑΝΤΕΤΟΙ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Οἱ καντέτοι στήν πολεμική τους ἐνάντια στήν «Πράβντα» ὅσο κι' ἄν προσπάθησαν, δέν μπόρεσαν νά παρακάμψουν τό ζήτημα, ἄν εἶναι κόμμα δημοκρατικό ἤ φιλελευθερομοναρχικό. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό. Δέν ἔχει ἁπλῶς γενική σημασία ἀρχῶν, δίνοντας ὑλικό γιά τή διευκρίνιση βασικῶν πολιτικῶν ἐννοιῶν. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τό ζήτημα γιά τήν οὐσία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, πού διεκδικεῖ νά καθοδηγήσει ὁλόκληρη τήν ἀντιπολίτευση, συνδέεται κατά τόν πιό ἀδιάρηκτο τρόπο μέ *ὅλα* τά βασικά προβλήματα τοῦ ρωσικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος γενικά. Γι' αὐτό, ὅποιος παίρνει συνειδητή στάση ἀπέναντι στήν ἐκλογική καμπάνια, ὅποιος ἀναγνωρίζει τή σημασία της στό ἔργο τῆς πολιτικῆς διαφώτισης τῶν μαζῶν, πρέπει νά παρακολουθήσει μέ τή μεγαλύτερη προσοχή τή συζήτηση αὐτή σχετικά μέ τήν οὐσία τοῦ καντέτικου κόμματος.

Ἡ ἐφημερίδα τῶν καντέτων «Ρέτς» προσπαθεῖ τώρα νά κόψει τή συζήτηση αὐτή, νά σκεπάσει τά ζητήματα ἀρχῶν μέ ὑπεκφυγές καί ὑβριστικές ἐπιθέσεις («ψέμα», «διαστρέβλωση» κτλ.), νά χρησιμοποιήσει τίς διάφορες βρισιές πού ἔβαλαν σέ κυκλοφορία οἱ λικβινταριστές ἐναντίον μας στίς στιγμές τῆς μεγαλύτερης προσωπικῆς ἔξαψης, ἡ ὁποία εἶχε προκληθεῖ ἀπό τίς ὀξύτατες ὀργανωτικές συγκρούσεις. Ὅλα αὐτά εἶναι γνωστές καί τριμένες μέθοδοι ἀνθρώπων πού νιώθουν τήν ἀδυναμία τους σέ μιά συζήτηση ἀρχῶν. Καί γι' αὐτό στήν ἀπάντησή μας πρός τούς καντέτους πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε καί πάλι τά προβλήματα ἀρχῶν.

Ποιά διαφορά ὑπάρχει, γενικά, ἀνάμεσα στό δημοκρατισμό καί στό φιλελευθερισμό; Καί ὁ ἀστός δημοκράτης καί ὁ φιλελεύθερος (ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι εἶναι ἀστοί φιλελεύθεροι, δέν εἶναι ὅμως καί ὅλοι οἱ δημοκράτες ἀστοί δημοκράτες)

εἶναι κατά τῆς παλιᾶς κατάστασης, τῆς ἀπολυταρχίας, τῆς δουλοπαροικίας, τῶν προνομίων τῶν ἀνώτερων στρωμάτων κτλ., εἶναι ὑπέρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καί ἑνός συνταγματικοῦ καθεστῶτος «δικαίου». Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ὁμοιότητά τους.

Ἡ διαφορά τους. Ὁ δημοκράτης ἐκπροσωπεῖ τή μάζα τοῦ πληθυσμοῦ. Συμμερίζεται τίς μικροαστικές προλήψεις της καί ἐλπίζει λ.χ. ὅτι ἕνας καινούργιος, «ἐξισωτικός» ἀναδασμός ὅλων τῶν γαιῶν, ὄχι μόνο θά ἐξαλείψει ὅλα τά ἴχνη τῆς δουλοπαροικίας (μιά τέτια ἐλπίδα θά ἦταν βάσιμη), ἀλλά καί θά ὑπονομεύσει τίς βάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ (πράγμα τελείως ἀβάσιμο γιατί *κανενός εἴδους* ἀναδασμός τῶν γαιῶν δέν μπορεῖ νά ἐξαλείψει οὔτε τήν ἐξουσία τῆς ἀγορᾶς καί τοῦ χρήματος, οὔτε τήν ἐξουσία καί τήν παντοδυναμία τοῦ κεφαλαίου). Ὁ δημοκράτης, ὅμως, πιστεύει στό κίνημα τῶν μαζῶν, στή δύναμή του, στό δίκιο του καί δέν φοβᾶται καθόλου τό κίνημα αὐτό. Ὁ δημοκράτης παλεύει γιά τήν ἐξάλειψη *ὅλων* τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων χωρίς καμιά ἐξαίρεση.

Ὁ φιλελεύθερος δέν ἐκπροσωπεῖ τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλά τή μειοψηφία του καί συγκεκριμένα τή μεγάλη καί τή μεσαία φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ὁ φιλελεύθερος φοβᾶται τό κίνημα τῶν μαζῶν καί τή συνεπή δημοκρατία *περισσότερο* ἀπ' ὅ,τι φοβᾶται τήν ἀντίδραση. Ὁ φιλελεύθερος ὄχι μόνο δέν παλεύει γιά τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη ὅλων τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων, ἀλλά καί *ὑπερασπίζει* ἀνοιχτά ὁρισμένα πολύ οὐσιαστικά προνόμια, ἐπιδιώκοντας ὥστε τά προνόμια αὐτά νά μοιραστοῦν ἀνάμεσα στούς Πουρισκέβιτς καί στούς Μιλιουκόφ καί νά μήν καταργηθοῦν ἐντελῶς.

Ὁ φιλελεύθερος ὑπερασπίζει τήν πολιτική ἐλευθερία καί τό σύνταγμα πάντοτε μέ κουτσουρέματα (ὅπως εἶναι τό σύστημα τῶν δυό βουλῶν καί πολλά ἄλλα), καί κάθε κουτσούρεμα ἀποτελεῖ διατήρηση τῶν προνομίων τῶν τσιφλικάδων. Ἔτσι, ὁ φιλελεύθερος ταλαντεύεται διαρκῶς ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στή δημοκρατία· ἀπό δῶ πηγάζει καί ἡ πολύ μεγάλη, ἡ σχεδόν ἀπίστευτη *ἀδυναμία* τοῦ φιλελευθερισμοῦ σέ ὅλα τά κάπως σοβαρά προβλήματα.

Ρωσική δημοκρατία εἶναι ἡ ἐργατική τάξη (προλεταριακή δημοκρατία) καί οἱ ναρόντνικοι καί οἱ τρουντοβίκοι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων (ἀστική δημοκρατία). Ρωσικός φιλελευθερισμός εἶναι τό Κόμμα τῶν καντέτων, καθώς καί οἱ «προοδευτικοί»[47] καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τῆς ΙΙΙ Δούμας.

Ἡ ρωσική δημοκρατία ἔχει σοβαρές νίκες, ὁ ρωσικός φιλε-

λευθερισμός οὔτε μιά. Ἡ πρώτη ἤξερε ν' ἀγωνίζεται καί οἱ ἧττες της ἦταν πάντοτε μεγάλες, ἱστορικές ἧττες ὁλόκληρης τῆς Ρωσίας, καί μάλιστα ἀκόμη κι' ὕστερα ἀπό τήν ἧττα ἕνα μέρος τῶν διεκδικήσεων τῆς δημοκρατίας πραγματοποιοῦνταν πάντοτε. Ὁ δεύτερος, δηλ. ὁ φιλελευθερισμός, *δέν ἤξερε* νά ἀγωνίζεται καί στή ρωσική ἱστορία δέν ἔχει τίποτε στό ἐνεργητικό του, ἐκτός ἀπό μιά συνεχή ταπεινωτική κακομεταχείριση τῶν φιλελευθέρων ἀπό μέρους τῶν τσιφλικάδων, πού τούς μεταχειρίζονταν ὅπως οἱ ἀφεντάδες τούς δούλους.

Ἄς ἐλέγξουμε τούς γενικούς αὐτούς συλλογισμούς καί τίς βασικές ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀναφορές στό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν καντέτων. Ἡ «Πράβντα» δήλωσε στούς καντέτους ὅτι ὁ μή δημοκρατισμός τους ἀποδείχνεται ἀπό τίς ἀγορεύσεις τοῦ καντέτου Μπερεζόβσκι τοῦ 2ου στήν ΙΙΙ Δούμα σχετικά μέ τό ἀγροτικό ζήτημα*.

Ἡ καντέτικη «Ρέτς» ἀπάντησε στό φύλ. ἀρ. 208: «Ἡ ἀγόρευση τοῦ Μπερεζόβσκι τοῦ 2ου ἦταν, ὅπως εἶναι γνωστό, μιά ἐπιβεβαίωση τοῦ προγράμματος τῶν καντέτων πάνω στό ἀγροτικό πρόβλημα».

Κοιτάξτε πόσο παρελκυστική εἶναι ἡ ἀπάντηση αὐτή! Ἐμεῖς δηλώσαμε ὅτι ἡ ἀγόρευση τοῦ Μπερεζόβσκι τοῦ 1ου** εἶναι ὑπόδειγμα *μή* δημοκρατικῆς τοποθέτησης τοῦ προβλήματος. Ἡ «Ρέτς» ξέρει πολύ καλά τί ἀκριβῶς θεωροῦμε ἐμεῖς σάν διακριτικό γνώρισμα τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τό δημοκρατισμό. Αὐτή ὅμως οὔτε κάν σκέπτεται νά ἀναλύσει τό πρόβλημα σοβαρά, νά καθορίσει ποιά ἀκριβῶς διακριτικά γνωρίσματα τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τό δημοκρατισμό θεωρεῖ αὐτή, ἡ «Ρέτς», σωστά καί νά ἐλέγξει, ἄν ὑπάρχουν τά γνωρίσματα αὐτά στήν ἀγόρευση τοῦ Μπερεζόβσκι τοῦ 1ου. Ἡ «Ρέτς» δέν κάνει τίποτε ἀπ' αὐτά. Ἡ «Ρέτς» ἀποφεύγει ν' ἀπαντήσει στό ζήτημα αὐτό, παρουσιάζοντας ἔτσι μιά θεμελιακή ἀδυναμία καί μιά ὄχι καθαρή συνείδηση.

Ἀλλά ἀκόμη καί ἡ «Ρέτς» δέν τόλμησε ν' ἀρνηθεῖ τήν εὐθύνη *ὅλου* τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων γιά τήν ἀγόρευση τοῦ Μπερεζόβσκι τοῦ 1ου. Παραδέχτηκε, ἦταν ὑποχρεωμένη νά παραδεχτεῖ τήν εὐθύνη αὐτή, ἀποκαλώντας τήν ἀγόρευση τοῦ

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 14. *Ἡ Σύντ.*

** Καί ἡ «Πράβντα» καί ἡ «Ρέτς» ἔκαναν λάθος, μιλώντας γιά Μπερεζόβσκι *2ο*. Καντέτος εἶναι ὁ Μπερεζόβσκι ὁ *1ος*, ὁ Ἀλεξάντρ Ἐλεαζάροβιτς, τσιφλικάς ἀπό τό Σιμπίρσκ.

Μπερεζόβσκι τοῦ 1ου «ἐπιβεβαίωση τοῦ προγράμματος τῶν καντέτων πάνω στό ἀγροτικό πρόβλημα».

Πολύ ὡραῖα. Κι' ἐμεῖς θά παραθέσουμε τά κυριότερα μέρη ἀπ' αὐτήν, τήν ἀναμφισβήτητα καί ἐπίσημα καντέτικη ἀγόρευση τοῦ βουλευτῆ τῆς ΙΙΙ Δούμας Α. Ε. Μπερεζόβσκι καί τσιφλικᾶ ἀπό τό Σιμπίρσκ. Θά ἐξετάσουμε, ἀναλύοντας τούς συλλογισμούς τοῦ ὁμιλητῆ, ἄν στέκεται σέ δημοκρατική ἤ φιλελεύθερη ἄποψη. Καί θά δοῦμε, ἄν θά πετύχουν οἱ κ.κ. καντέτοι νά μᾶς διαψεύσουν στά ἄφθονα ἔντυπά τους ἤ στίς συγκεντρώσεις.

«Ἔχω τήν ἀκράδαντη πεποίθηση — εἶπε ὁ κ. Α. Ε. Μπερεζόβσκι τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1908 στήν ΙΙΙ Δούμα (παίρνουμε τό ἀπόσπασμα ἀπό τά στενογραφημένα πρακτικά πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ροσσίγια» [48]), ὅτι τό σχέδιο αὐτό» (τό ἀγροτικό σχέδιο τῶν καντέτων) «συμφέρει πολύ περισσότερο καί στούς γαιοκτήμονες» (κι' ὄχι μόνο στούς ἀγρότες) «καί τό λέω αὐτό κύριοι, σάν ἄνθρωπος πού ξέρει τή γεωργία, γιατί σ' ὅλη μου τή ζωή ἀσχολοῦμαι μ' αὐτή καί εἶμαι καί ὁ ἴδιος κάτοχος γῆς. Γιά ἕνα συγχρονισμένο ἀγροτικό νοικοκυριό τό σχέδιο τοῦ Κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας θά ἦταν, χωρίς ἀμφιβολία, πιό ὠφέλιμο ἀπό τή σημερινή τάξη πραγμάτων. Δέν πρέπει νά πιανόμαστε ἁπλῶς ἀπό τό γεγονός τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτρίωσης, νά ἀγανακτοῦμε γι' αὐτό καί νά λέμε ὅτι ἀποτελεῖ βία, ἀλλά πρέπει νά δοῦμε καί νά ἐκτιμήσουμε *τό πραγματικό περιεχόμενο αὐτοῦ πού προτείνεται στό σχέδιό μας καί πῶς θά ἐφαρμόζεται ἡ ἀναγκαστική αὐτή ἀπαλλοτρίωση*...».

Ὑπογραμμίσαμε αὐτά τά χρυσά στ' ἀλήθεια λόγια τοῦ κ. Α. Ε. Μπερεζόβσκι, χρυσά γιά τή σπάνια εἰλικρίνειά τους. Ὅποιος θυμᾶται τούς λόγους καί τά ἄρθρα τῶν μαρξιστῶν-μπολσεβίκων ἐνάντια στούς καντέτους τόν καιρό τῆς Ι Κρατικῆς δούμας [49] ἤ ὅποιος θά κάνει τόν κόπο νά διαβάσει τώρα τά ἄρθρα αὐτά, θά πρέπει νά συμφωνήσει ὅτι ὁ κ. Α. Ε. Μπερεζόβσκι στά 1908 ἐπιβεβαίωσε λαμπρά τούς μπολσεβίκους τοῦ 1906. Κι' ἐμεῖς δέν διστάζουμε νά ποῦμε ἀπό τά πρίν, ὅτι ὁποιαδήποτε, κάπως ἀντικειμενική ἱστορία θά ἐπιβεβαιώσει μέ τό παραπάνω τήν πολιτική *τους*.

Λέγαμε τό 1906: μήν πιστεύετε τόν *ἦχο* τῶν λέξεων «ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση». Ὅλο τό πρόβλημα εἶναι τοῦτο δῶ: *ποιός ποιόν* θά ἀναγκάσει. Ἄν οἱ τσιφλικάδες ἀναγκάσουν τούς ἀγρότες νά πληρώσουν τήν ἄσχημη γῆ πανάκριβα, ὅπως ἔγινε μέ τήν περιβόητη ἐξαγορά τοῦ 1861, μιά τέτια «ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση» θά εἶναι *τσιφλικάδικη* μεταρύθμιση,

ὠφέλιμη γιά τούς τσιφλικάδες καί καταστρεπτική γιά τούς ἀγρότες*.

Οἱ φιλελεύθεροι, οἱ καντέτοι, ἔβαζαν τό ζήτημα τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτρίωσης, *μανουβράροντας* ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στούς ἀγρότες, ἀνάμεσα στούς μαυροεκατονταρχίτες καί στή δημοκρατία. Τό 1906 ἀπευθύνονταν στή δημοκρατία, προσπαθώντας νά παρουσιάσουν τήν «ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση» πού πρότειναν σάν κάτι τό δημοκρατικό. Τό 1908 ἀπευθύνονται στούς ὑπεραντιδραστικούς τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας καί τούς ἀποδείχνουν ὅτι πρέπει νά δοῦν «τό πραγματικό περιεχόμενο αὐτοῦ πού προτείνεται στό σχέδιό μας καί πῶς θά ἐφαρμόζεται ἡ ἀναγκαστική αὐτή ἀπαλλοτρίωση».

Ἄς ἀκούσουμε, ὅμως, τόν ἐπίσημο ὁμιλητή τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων.

«Πάρτε τό σχέδιο τῶν 42 μελῶν τῆς Ι Κρατικῆς δούμας — ἔλεγε ὁ Α. Ε. Μπερεζόβσκι, — αὐτό περιέχει μόνο» (ἀκριβῶς, κ. Μπερεζόβσκι!) «τήν ἀναγνώριση ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀπαλλοτριωθεῖ σέ πρώτη σειρά ἐκείνη ἡ γῆ πού δέν τήν ἐκμεταλλεύονται οἱ ἴδιοι οἱ ἰδιοκτῆτες της. Μετά τό Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας ὑποστήριζε τό σχηματισμό ἐπιτροπῶν ἐπί τόπου, πού μέσα σέ ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἔπρεπε νά ξεκαθαρίσουν ποιά γῆ ὑπόκειται σέ ἀπαλλοτρίωση, ποιά δέν ὑπόκειται καί πόση γῆ χρειάζεται γιά νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ ἀγρότες. Οἱ ἐπιτροπές αὐτές θά συγκροτοῦνταν κατά τέτιο τρόπο, ὥστε τά μισά μέλη τους νά εἶναι ἀγρότες καί τά ἄλλα μισά μή-ἀγρότες».

Ὁ κ. Α. Ε. Μπερεζόβσκι παράλειψε νά πεῖ κάτι. Ὅποιος θελήσει νά συμβουλευτεῖ τό ἀγροτικό σχέδιο τοῦ Κοῦτλερ (ἀναγνωρισμένου ἐκπροσώπου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων στό ἀγροτικό ζήτημα), πού δημοσιεύτηκε στό ΙΙ τόμο τῆς καντέτικης ἔκδοσης «Τό ἀγροτικό ζήτημα», θά δεῖ ὅτι τούς προέδρους τῶν ἐπιτροπῶν, σύμφωνα μέ τό ἴδιο σχέδιο, τούς διορίζει ἡ κυβέρνηση, εἶναι δηλ. κι' αὐτοί ἐκπρόσωποι τῶν τσιφλικάδων.

Ἄς παραδεχτοῦμε ἀκόμη ὅτι ὁ Α. Ε. Μπερεζόβσκι διατύπωσε τίς ἀπόψεις τῶν καντέτων μέ περισσότερη ἀκρίβεια ἀπό τόν Κοῦτλερ. Ἄς παραδεχτοῦμε ὅτι ὁ Α. Ε. Μπερεζόβσκι τά εἶπε *ὅλα* κι' ὅτι οἱ καντέτοι θέλουν πραγματικά ἐπιτροπές, πού νά ἀποτελοῦνται *ἐξίσου* ἀπό ἀγρότες καί «μή-ἀγρότες» χωρίς ἀντιπροσώπους τῆς ταξικῆς κυβέρνησης. Λοιπόν; Θά τολμήσει κανείς νά ἰσχυριστεῖ ὅτι ἕνα τέτιο σχέδιο εἶναι δημοκρατικό;;

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 101-104. *Ἡ Σύντ.*

Δημοκρατία εἶναι ἡ κυριαρχία τῆς πλειοψηφίας. Δημοκρατικές μποροῦν νά ὀνομαστοῦν μόνο οἱ ἐκλογές πού εἶναι γενικές, ἄμεσες, ἴσες. Δημοκρατικές ἐπιτροπές εἶναι μόνο ἐκεῖνες πού ἐκλέγονται ἀπό *ὅλο* τόν πληθυσμό μέ βάση τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα. Αὐτά βγαίνουν κατά τρόπο τόσο ἀναντίρητο ἀπό τίς γενικές, τίς βασικές, τίς στοιχειώδεις ἀλήθειες τοῦ δημοκρατισμοῦ, πού ἀπορεῖς γιατί ἀναγκάζεσαι ὅλα αὐτά νά τά κάνεις λιανά στούς κυρίους καντέτους.

Οἱ καντέτοι στά χαρτιά ἀναγνωρίζουν τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα. *Στήν πράξη* σ' ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα ζητήματα τοῦ ρωσικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος, τό ἀγροτικό, οἱ καντέτοι *δέν* ἀναγνωρίζουν τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα! Καμιά ὑπεκφυγή καί καμιά ἐπιφύλαξη δέν θά ἐξαλείψουν τό γεγονός αὐτό πού ἔχει πρωταρχική σημασία.

Καί μή νομίσετε πώς οἱ καντέτοι κάνουν ἐδῶ ἁπλῶς μιά ὑποχώρηση ἀπό τήν ἀρχή τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἀπό τήν ἀρχή τῆς δημοκρατίας. Ὄχι. Παίρνουν σάν βάση *ἄλλη* ἀρχή, τήν ἀρχή τῆς *«συμφωνίας»* τοῦ παλιοῦ μέ τό καινούργιο, τοῦ τσιφλικᾶ μέ τόν ἀγρότη, τῆς μαυροεκατονταρχίας μέ τή δημοκρατία. Τό μισό οἱ πρῶτοι καί τό ἄλλο μισό οἱ δεύτεροι, νά τί διακηρύσσουν οἱ καντέτοι.

Αὐτό εἶναι ἀκριβῶς καί ἡ χαρακτηριστική ἀρχή πού πρεσβεύει ἡ ταλαντευόμενη φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη. Δέν θέλει τήν *κατάργηση* τῶν προνομίων τοῦ μεσαίωνα, ἀλλά τό *μοίρασμά* τους ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στήν ἀστική τάξη. Πραγματικά, μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσει κανείς ὅτι ἡ παροχή στούς «μή-ἀγρότες» (δηλ. στούς τσιφλικάδες, γιά νά μιλήσουμε χωρίς ὑπονοούμενα) *ἰσοτιμίας* μέ τούς ἀγρότες, με τά $^7/_{10}$ τοῦ πληθυσμοῦ, δέν εἶναι *διατήρηση* καί *ἐπικύρωση* τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων; Τί ἄλλο ἀποτελοῦσε τά μεσαιωνικά προνόμια, ἄν ὄχι τό γεγονός ὅτι ἕνας τσιφλικάς μόνος του εἶχε τόση βαρύτητα στήν πολιτική, ὅση εἶχαν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἀγρότες μαζί.

Ἀπό τήν *ἰσότητα* τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἀγροτῶν ἀντικειμενικά δέν εἶναι δυνατό νά ἔχουμε ἄλλη διέξοδο, ἐκτός ἀπό τό μοίρασμα τῶν προνομίων ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στήν ἀστική τάξη. Αὐτό ἀκριβῶς ἔγινε τό 1861: οἱ τσιφλικάδες παραχώρησαν τό $^1/_{1000}$ τῶν προνομίων τους στήν ἀστική τάξη πού γεννιόταν, ἐνῶ ἡ ἀγροτική μάζα καταδικάστηκε σέ *μισοῦ αἰώνα* (1861+50=1911) μαρτύρια: αὐθαιρεσίες, ταπεινώσεις, ἀργό θάνατο ἀπό τήν πείνα, ξεζούμισμα ἀπό τούς

φόρους κτλ. Ἐκτός ἀπ' αὐτό δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι, παραχωρώντας τό 1861 τό $^1/_{1000}$ τῶν πολιτικῶν προνομίων τους στήν ἀστική τάξη (μεταρύθμιση τῶν ζέμστβο, δημοτική καί δικαστική μεταρύθμιση κτλ.), οἱ τσιφλικάδες ἄρχιζαν καί οἱ ἴδιοι νά μετατρέπονται ἀπό οἰκονομική ἄποψη σέ ἀστική τάξη, φτιάχνοντας ἐργοστάσια οἰνοπνευματοποιΐας, ζάχαρης, μπαίνοντας στά διοικητικά συμβούλια τῶν μετοχικῶν εταιριῶν κτλ.

Θά δοῦμε τώρα ποιά τελική διέξοδο ὑπόδειξε ὁ ἴδιος ὁ κ. Α. Ε. Μπερεζόβσκι ἀπ' αὐτή τήν «ἰσότητα» ἀνάμεσα στό μηδαμινό ἀριθμό τῶν τσιφλικάδων καί τόν τεράστιο ἀριθμό τῶν ἀγροτῶν. Πρέπει ὅμως προηγούμενα νά ὑπογραμμίσουμε ἀκόμη ὅλη τή σημασία πού ἔχουν τά λόγια τοῦ Μπερεζόβσκι, ὅτι οἱ περιβόητες αὐτές ἐπιτροπές ἔπρεπε «νά ξεκαθαρίσουν ποιά γῆ *ὑπόκειται* σέ ἀπαλλοτρίωση, *ποιά δέν ὑπόκειται* καί πόση γῆ *χρειάζεται* γιά νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ ἀγρότες».

Ὅλες οἱ συζητήσεις γιά διάφορες «νόρμες» χορήγησης κλήρων στούς ἀγρότες κτλ., ὅλα αὐτά εἶναι ἁπλῶς καί μόνο κούφια λόγια, μέ τά ὁποῖα, ἄς τό ποῦμε μέ τήν εὐκαιρία, ζαλίζουν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἀγρότες συχνά καί οἱ δικοί μας ναρόντνικοι-διανοούμενοι, χωρίς νά ἐξαιροῦνται καί οἱ πιό «ἀριστεροί». Σοβαρή σημασία ἔχει μόνο *ἕνα* ζήτημα: ὅλη ἡ γῆ θά ὑπόκειται σέ ἀπαλλοτρίωση ἤ ὄχι ὅλη; καί στήν τελευταία περίπτωση: *ποιός* θά καθορίζει *«ποιά δέν ὑπόκειται»*; (καί δέν μιλάω γιά τό *ποιός* θά καθορίζει τό ποσό τῆς ἐξαγορᾶς, γιατί ἡ ἴδια ἡ ἐξαγορά τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων εἶναι μέτρο φιλελευθεροαστικό, πού εἶναι ὅμως ριζικά, βασικά ἀπόλυτα μή-δημοκρατικό, ἀντιδημοκρατικό).

Ὅλες οἱ παράγραφοι τῶν καντέτικων ἀγροτικῶν νομοσχεδίων, πού ἀναλύονται καί χτενίζονται μέ χαρτογιακάδικη σχολαστικότητα εἶναι καθαρή γραφειοκρατία. Τό μόνο σοβαρό ἐρώτημα εἶναι: *ποιός* θά καθορίζει *ποιά* γῆ καί *μέ ποιούς ὅρους* θά ὑπόκειται σέ ἀπαλλοτρίωση; Τό πιό ἰδανικό νομοσχέδιο, ὅταν παρακάμπτει τό ζήτημα αὐτό, εἶναι καθαρή ἀγυρτεία καί τίποτε περισσότερο.

Πῶς λύνει, λοιπόν, τό μοναδικό σοβαρό αὐτό πρόβλημα ὁ κ. Μπερεζόβσκι; Εἶναι φανερό ὅτι σέ συνθῆκες ἰσότητας ἀγροτῶν καί «μή-ἀγροτῶν» δέν θά ὑπάρξει συμφωνία στίς περισσότερες περιπτώσεις, ἐξάλλου δέν χρειαζόταν καί νά γραφοῦν νόμοι γιά φιλική συμφωνία τῶν τσιφλικάδων μέ τούς χτεσινούς δουλοπάροικους. Οἱ τσιφλικάδες καί χωρίς καθόλου

νόμους εἶναι πάντοτε σύμφωνοι γιά *«φιλική»* συμφωνία» μέ τούς δουλοπάροικους.

Καί ὁ κ. Μπερεζόβσκι ἀπάντησε μέ σαφήνεια στούς ὑπεραντιδραστικούς τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας πάνω στό νευραλγικό αὐτό πρόβλημα. Ἀκοῦστε τή συνέχεια τοῦ λόγου του:

«Ἔτσι, μέ τή συγκεκριμένη αὐτή ἀπό κοινοῦ δουλιά ἐπί τόπου, θά ξεκαθάριζε, φυσικά, καί ἡ ἔκταση «τῆς γῆς *πού μπορεῖ*» (ἀκοῦστε!) «νά ἀπαλλοτριωθεῖ καί ἡ ἔκταση τῆς γῆς πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τούς ἀγρότες» (ἀπαραίτητη γιά ποιό σκοπό; γιά νά ξεπληρώνουν τίς ὑποχρεώσεις; πάνω σ' αὐτό οἱ τσιφλικάδες ἦταν πάντοτε σύμφωνοι!) «καί τέλος, οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες θά πείθονταν ὥς ποιό βαθμό μποροῦν νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ δίκαιες» (χμ! χμ! θεέ μου, φύλαγέ μας ἀπό τήν ὀργή τοῦ ἀφέντη, ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ ἀφέντη καί ἀπό τή «δικαιοσύνη» τοῦ τσιφλικᾶ) «διεκδικήσεις τους. Σέ συνέχεια ὅλα αὐτά θά περνοῦσαν ἀπό τήν Κρατική δούμα καί» (ἀκοῦστε! ἀκοῦστε!) «ἀπό τό Κρατικό Συμβούλιο, καί ὕστερα ἀπό τήν ἐπεξεργασία τους» (χμ! χμ!) «θά ἔφταναν ὥς τήν ὁριστική ἐπικύρωση» (δηλ. τήν ἔγκριση τοῦ νόμου). «Τό ἀποτέλεσμα τῆς σχεδιασμένης αὐτῆς δουλιᾶς» (δέν ὑπάρχει πιά τίποτε τό «πιό σχεδιασμένο»!) «θά ἦταν χωρίς ἀμφιβολία, μιά πραγματική ἱκανοποίηση τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ καί ἡ συνδεόμενη μ' αὐτή τήν ἱκανοποίηση καθησύχαση καί διατήρηση τῶν συγχρονισμένων νοικοκυριῶν πού *ποτέ τό Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας δέν ἤθελε νά διαλυθοῦν χωρίς ἐπιτακτική ἀνάγκη*».

Ἔτσι μίλησε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ «Κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», πού δικαιολογημένα θἄπρεπε νά τό ὀνομάσουμε κόμμα τῆς καθησύχασης τῶν τσιφλικάδων.

Ἐδῶ εἶναι φῶς-φανάρι πώς ἡ «ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση» πού ὑποστηρίζουν οἱ καντέτοι σημαίνει *ἐξαναγκασμό τῶν ἀγροτῶν ἀπό μέρους τῶν τσιφλικάδων*. Ὅποιος θά διανοοῦνταν νά τό ἀρνηθεῖ αὐτό θά πρέπει ν' ἀποδείξει ὅτι στό Κρατικό Συμβούλιο [50] οἱ ἀγρότες ὑπερτεροῦν τῶν τσιφλικάδων! Στήν ἀρχή «ἰσότητα» τῶν τσιφλικάδων μέ τούς ἀγρότες καί στό τέλος — ἄν δέν ἐπακολουθήσει φιλική συμφωνία — «*ἐπεξεργασία*» τοῦ σχεδίου ἀπό τό Κρατικό Συμβούλιο.

«Τό Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας ποτέ δέν ἤθελε νά διαλυθοῦν χωρίς ἐπιτακτική ἀνάγκη τά συγχρονισμένα νοικοκυριά», — δήλωσε ὁ κ. τσιφλικάς Α. Ε. Μπερεζόβσκι, πού ἀσφαλῶς θεωρεῖ «συγχρονισμένο» τό δικό του νοικοκυριό. Κι' ἐμεῖς ρωτᾶμε: *ποιός* θά καθορίζει, *τίνος* τό νοικοκυριό καί σέ ποιά τμήματα εἶναι «συγχρονισμένο» κι' ἀπό ποῦ ἀρχίζει ἡ «ἐπιτακτική ἀνάγκη»; Ἡ ἀπάντηση εἶναι: αὐτό θά τό καθορίζουν στήν ἀρχή οἱ ἐπιτροπές ἀπό *ἴσο ἀριθμό* τσιφλικάδων καί ἀγροτῶν καί ὕστερα τό Κρατικό Συμβούλιο...

Λοιπόν; Τί εἶναι οἱ καντέτοι, δημοκρατικό κόμμα ἤ ἀντεπαναστατικό κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης; Εἶναι κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» ἤ τῆς καθησύχασης τῶν τσιφλικάδων;

Ἡ ρωσική ἀστική δημοκρατία, δηλ., οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ ναρόντνικοι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, ἔκανε μεγάλο λάθος, περιμένοντας ἀπό τό πέρασμα τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες ἕναν «ἐξισωτισμό», μιά ἐπικράτηση τῶν «ἐργασιακῶν ἀρχῶν» κτλ.· ἔκανε ἐπίσης λάθος, γιατί μέ τίς κούφιες συζητήσεις γιά διάφορες «νόρμες» γαιοκτησίας καταχώνιαζε τό πρόβλημα, ἄν θά διατηρηθεῖ ἤ ὄχι ἡ μεσαιωνική γαιοκτησία, ἡ δημοκρατία ὅμως αὐτή βοηθοῦσε τό καινούργιο νά ἐκτοπίσει τό παλιό καί δέν σκάρωνε σχέδια *διατήρησης* μιᾶς σειρᾶς προνομίων ὑπέρ τοῦ παλιοῦ.

Ὄχι, τό ν' ἀρνεῖται κανείς τό γεγονός ὅτι οἱ καντέτοι δέν εἶναι δημοκρατικό κόμμα, ἀλλά κόμμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς, τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης σημαίνει ἁπλῶς καί μόνο ὅτι περιφρονεῖ τά πασίγνωστα γεγονότα.

Κλείνοντας, ἄς ἐξετάσουμε σύντομα ἕνα ἄλλο ἐρώτημα, πού θά μποροῦσαν, ἴσως, νά ὑποβάλουν μερικοί ἀφελεῖς καντέτοι. Ἄν ἡ «ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση», πού ὑποστηρίζουν οἱ καντέτοι, ἦταν ἐξαναγκασμός τῶν ἀγροτῶν ἀπό μέρους τῶν τσιφλικάδων, γιατί ἡ πλειοψηφία τῶν τσιφλικάδων τήν ἀπόριψε;

Τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό τήν ἔδοσε ἄθελά του ὁ κ. Μιλιουκόφ στό λόγο του τῆς 31 τοῦ Ὀχτώβρη 1908 στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα, ὅταν μίλησε *σάν ἱστορικός*. Ὁ *ἱστορικός* Μιλιουκόφ ἦταν ὑποχρεωμένος νά ὁμολογήσει ὅτι ὡς τό τέλος τοῦ 1905 καί ἡ ἐξουσία καί οἱ *τσιφλικάδες* θεωροῦσαν τήν ἀγροτιά *συντηρητική δύναμη*. Στή διάσκεψη τοῦ Πετερχόφ τῆς 19-26 τοῦ Ἰούλη 1905 — ἡ διάσκεψη αὐτή προετοίμασε τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν [51] — οἱ στυλοβάτες τοῦ μελλοντικοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν — Α. Α. Μπομπρίνσκι, Ναρίσκιν κτλ., *ὑποστήριξαν τήν ἄποψη νά δοθεῖ στούς ἀγρότες ἡ ὑπεροχή στή Δούμα*. Ὁ Βίττε ὑποστήριξε τότε τήν ἴδια γνώμη, ὅτι στήριγμα τῆς ἀπολυταρχίας πρέπει νά εἶναι (καί μπορεῖ νά εἶναι) *ὄχι* οἱ εὐγενεῖς, *οὔτε* καί ἡ ἀστική τάξη, ἀλλά ἡ «ἀγροτική δημοκρατία»*.

---

* Βλ. «Ἀπολογισμός δράσης τῆς ὁμάδας τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας» γιά

«Κύριοι, — ἔλεγε ὁ κ. Μιλιουκόφ, — ἡ στιγμή αὐτή εἶναι ἐνδιαφέρουσα, γιατί τή στιγμή ἀκριβῶς αὐτή γεννήθηκε στήν κυβέρνηση ἡ ἰδέα γιά ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση (Φωνές: στόν Κοῦτλερ). Μάλιστα, ὁ Κοῦτλερ, κύριοι... *Ὁ Κοῦτλερ καταπιάστηκε μέ τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτρίωσης.*

...Αὐτός δούλεψε, κύριοι· *ἡ δουλιά αὐτή κράτησε* δέν ξέρω *ἕνα ἤ δυό μῆνες — ὥς τό τέλος τοῦ 1905.* Συνεχιζόταν ἀνεμπόδιστα ὥς τή στιγμή πού ξέσπασαν τά γνωστά γεγονότα τῆς Μόσχας· ὕστερα ἀπ' αὐτά οἱ διαθέσεις ἄλλαξαν αἰσθητά».

Στίς 4 τοῦ Γενάρη 1906 συνῆλθε τό συνέδριο τῶν προεστῶν τῶν εὐγενῶν. Τό συνέδριο ἀπόριψε τό σχέδιο τοῦ Κοῦτλερ, πού τό ἤξερε ἀπό φῆμες καί ἀπό ἰδιωτικές πληροφορίες. Ψήφισε τό δικό του ἀγροτικό πρόγραμμα (τό μελλοντικό «στολιπινικό» πρόγραμμα). Τό Φλεβάρη τοῦ 1906 παραιτεῖται ὁ ὑπουργός Κοῦτλερ. Στίς 30 τοῦ Μάρτη 1906 τήν κυβέρνηση Βίττε (μέ τό «ἀγροτικό» πρόγραμμα) τή διαδέχεται ἡ κυβέρνηση Γκοῦρκο-Γκορεμίκιν (μέ τό «στολιπινικό» πρόγραμμα, τό πρόγραμμα τῶν εὐγενῶν καί τῆς ἀστικῆς τάξης).

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα, πού ἀναγκάστηκε νά ὁμολογήσει ὁ *ἱστορικός* Μιλιουκόφ.

Ἀπό τά γεγονότα αὐτά βγαίνει ἕνα καθαρό συμπέρασμα. Τό πρόγραμμα «τῶν καντέτων» γιά ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση ἦταν σχέδιο τοῦ *ὑπουργοῦ* Κοῦτλερ στήν κυβέρνηση Βίττε, πού ὀνειρευόταν μιά ἀπολυταρχία, πού νά στηρίζεται στούς ἀγρότες! Ὅταν ἡ ἀγροτική δημοκρατία βρισκόταν σέ ἄνοδο, προσπάθησαν τή δημοκρατία αὐτή νά τήν ἐξαγοράσουν, νά τή διαφθείρουν, νά τήν ἐξαπατήσουν μέ τό σχέδιο τῆς «εἰρηνικῆς», τῆς «ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτρίωσης», τῆς «δεύτερης ἀπελευθέρωσης», μέ τό σχέδιο τοῦ γραφειοκρατικοῦ «ἐξαναγκασμοῦ τῶν ἀγροτῶν ἀπό μέρους τῶν τσιφλικάδων».

Αὐτό μᾶς λένε τά ἱστορικά γεγονότα. Τό ἀγροτικό σχέδιο τῶν καντέτων εἶναι τό σχέδιο ἑνός ὑπουργοῦ τῆς κυβέρνησης Βίττε «νά παραστήσει» τόν ἀγροτικό καισαρισμό.

Ἡ ἀγροτική δημοκρατία δέν δικαίωσε τίς ἐλπίδες. Ἔδειξε — μέσα στήν Ι Κρατική δούμα ἀκόμη πιό καθαρά, ἴσως, κι' ἀπό τό 1905 — ὅτι, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1861, *συνειδητοποιήθηκε.* Μέ *μιά τέτια* ἀγροτιά τό κουτλεροκαντέτικο σχέδιο καταντοῦσε παραλογισμός, οἱ ἀγρότες ὄχι μόνο δέν θ' ἄφηναν

τήν περίοδο τῆς 2ης συνόδου τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας (Πετρούπολη, ρωσ. ἔκδ. 1909), σελ. 43. Κρίμα, πολύ κρίμα, πού οἱ καντέτοι *δέν* ἀναδημοσίευσαν τό λόγο τοῦ Μπερεζόβσκι...

νά τούς ἐξαπατήσουν μέ τόν παλιό τρόπο, ἀλλά θά χρησιμοποιοῦσαν ἀκόμη καί τίς καντέτικες τοπικές ἐπιτροπές γῆς γιά τήν ὀργάνωση καινούργιας ἐπίθεσης.

Οἱ προεστοί τῶν εὐγενῶν στίς 4 τοῦ Γενάρη 1906 ἔκριναν σωστό ὅτι τό σχέδιο τῶν φιλελεύθερων τσιφλικάδων (Κοῦτλερ καί Σία) δέν εἶναι σίγουρο πράγμα καί τό ἀπόριψαν. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος *ἔκανε* τή φιλελευθερογραφειοκρατική σχεδιομανία νά εἶναι *ξεπερασμένη*. Ἡ ταξική πάλη ἔσβησε τά ὄνειρα, γιά «κοινωνική εἰρήνη» κι' ἔβαλε τό πρόβλημα ὀρθά-κοφτά «ἤ μέ τόν τρόπο τοῦ Στολίπιν, ἤ μέ τόν τρόπο τῶν τρουντοβίκων».

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 22,
19 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Β. Φ ρ έ ι

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΑΣΧΗΜΗ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ

Στὴν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 86 τῆς 9 Αὐγούστου, στό ἄρθρο «Ἡ ἀπεργιακή πάλη καί ὁ μισθός ἐργασίας»* παραθέσαμε στοιχεῖα ἀπό τήν ἐπίσημη στατιστική μας γιά τό μέσο μεροκάματο τῶν ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν στήν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά ἀποδείχνεται ὅτι οἱ ἐργάτες μέ τήν περίφημη ἀπεργιακή πάλη τοῦ 1905 ἀνέβασαν τό μεροκάματό τους ἀπό 206 ρούβλια (κατά μέσο ὅρο τό χρόνο σέ ἕνα ἐργάτη) σέ 238, δηλ. κατά 32 ρούβλια ἤ κατά 15,5%.

Τό συμπέρασμά μας δέν ἄρεσε στήν ἐπίσημη ἐφημερίδα «Ροσσίγια». Στό φύλλο τῆς 15 Αὐγούστου ἀφιερώνει τό κύριο ἄρθρο της σέ μιά λεπτομερή ἐπανάληψη τῶν στοιχείων πού παραθέσαμε (συνάμα, ἄγνωστο γιατί, δέν ἀναφέρει μέ ἀκρίβεια τήν ἐφημερίδα ἀπ' ὅπου πῆρε τά στοιχεῖα αὐτά) καί προσπαθεῖ ν' ἀνατρέψει τά συμπεράσματά μας.

«Ὅτι τό μεροκάματο ἔκανε τό 1906 ἕνα ἀπότομο πήδημα πρός τά πάνω, φυσικά, αὐτό εἶναι σωστό — γράφει ἡ «Ροσσίγια» — εἶναι ὅμως ἐπίσης σωστό ὅτι μαζί μ' αὐτό καί τόν ἴδιο ἀκριβῶς καιρό ἀνέβηκαν ἀμέσως ἐπίσης καί οἱ τιμές ὅλων τῶν ἐμπορευμάτων καί ὅλων τῶν τροφίμων...» Καί ἡ «Ροσσίγια» παραθέτει σέ συνέχεια τό δικό της ὑπολογισμό, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο ὁ μισθός ἐργασίας αὐξήθηκε κατά 20%, ἐνῶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς ἀνέβηκε κατά 24%. Ὁ ὑπολογισμός τῆς «Ροσσίγια» εἶναι πολύ λαθεμένος ἀπό κάθε ἄποψη. Στήν πραγματικότητα ἡ αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας εἶναι μικρότερη, ἐνῶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς σημαντικότερη.

Τώρα ὅμως δέν θά διορθώσουμε τά λάθη τῆς «Ροσσίγια». Θά πάρουμε τούς ἀριθμούς της.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 28-29. *Ἡ Σύντ.*

«...Οἱ ἀριθμοί δέν δείχνουν καθόλου — γράφει ἡ «Ροσσίγια» — ὅτι οἱ ἐργάτες κάτι κέρδισαν. Καί κρίνοντας ἀπό τά συχνά παράπονά τους γιά δύσκολους καιρούς, μποροῦμε μάλλον νά καταλήξουμε καί στό ἀντίθετο ἀκόμη συμπέρασμα: ὅτι ζήτημα εἶναι ἄν κέρδισαν κάτι».

Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι σκέπτεται περίεργα ἡ «Ροσσίγια»; Ἄν ὁ μισθός ἐργασίας αὐξήθηκε λιγότερο ἀπ' ὅ,τι ἀνέβηκαν οἱ τιμές τῶν εἰδῶν διαβίωσης, αὐτό σημαίνει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ν' αὐξηθεῖ ὁ μισθός ἐργασίας *πολύ περισσότερο ἀκόμη!* Μήπως αὐτό δέν εἶναι ὁλοφάνερο;

Καί μέ ποιόν τρόπο μποροῦν οἱ ἐργάτες νά πετύχουν αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, ἄν δέν κάνουν οἰκονομική πάλη καί ἀπεργίες; Μήπως ἔχει δεῖ ἡ «Ροσσίγια» τέτιους καπιταλιστές πού νά πρότειναν οἱ *ἴδιοι* στούς ἐργάτες αὔξηση στό μεροκάματό τους, ἐπειδή ἀνέβηκαν οἱ τιμές τῶν εἰδῶν διαβίωσης;

Ἡ «Ροσσίγια» παραδέχεται, ὅτι ὁ μισθός ἐργασίας ἔκανε ἀπότομο πήδημα πρός τά πάνω τό 1906, δηλ. χάρη στήν πλατιά, μαζική, πρωτόφαντη στόν κόσμο γιά τήν ἐπιμονή της ἀπεργιακή πάλη. Οἱ τιμές ὅμως τῶν τροφίμων ἄρχισαν ν' ἀνεβαίνουν *νωρίτερα ἀπό τό 1905*. Στή Ρωσία *ἀπό τό 1903* ἡ τιμή τοῦ ψωμιοῦ λ.χ. δέν ἔπεφτε, ἀλλά μόνο ἀνέβαινε. Ἀπό τό 1901 οἱ τιμές τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων δέν ἔπεφταν, ἀλλά μόνο ἀνέβαιναν.

Συνεπῶς οἱ ἐργάτες μέ τήν ἀπεργιακή ἀποκλειστικά πάλη πέτυχαν ν' ἀρχίσει ἡ αὔξηση *καί* τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, ἀκολουθώντας τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ ψωμιοῦ καί τῶν ἄλλων προϊόντων. Ἄν ἡ αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας δέν εἶναι ἀρκετή — κι' αὐτό τό παραδέχεται *ἀκόμη καί* ἡ «Ροσσίγια» — τότε πρέπει νά γίνει νέα αὔξησή του.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 96,
21 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ Η «ΕΝΟΤΗΤΑ»[52]

Μόνο σάν ὑστερικό παροξυσμό μπορεῖ νά χαρακτηρίσει κανείς τό ἕβδομο φύλλο τῆς «Νιέβσκι Γκόλος» πού βγῆκε τίς μέρες αὐτές. Σχεδόν δυό σελίδες τῆς ἐφημερίδας περιέχουν ἀντί ἐργατικό χρονικό, αἰσχρό ὑβρεολόγιο ἐνάντια στήν «Πράβντα» καί στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά». Καί εἶναι τραγελαφικό ὅτι τίς βρισιές αὐτές τίς σερβίρουν μέ τό σύνθημα τῆς «ἑνότητας» τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς «ἑνότητας» τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας.

Κύριοι, — θ' ἀπαντήσουμε στούς λικβινταριστές, — ἡ ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι ἀρχή μεγάλη. Εἶναι ὅμως ἁπλούστατα γελοῖο, ὅταν, φωνάζοντας γιά «ἑνότητα», θέλετε νά ἐπιβάλλετε στήν ἐργατική τάξη τήν πλατφόρμα καί τίς ὑποψηφιότητες τῆς ὁμάδας τῶν φιλελεύθερων διανοουμένων-λικβινταριστῶν.

Ἡ «Πράβντα» ἀπόδειξε *μὲ ἀκριβεῖς* ἀριθμούς ὅτι «ὁ λικβινταρισμός δέν ἀντιπροσωπεύει τίποτε μέσα στό ἐργατικό κίνημα· ὅτι εἶναι ἰσχυρός μόνο μέσα στή φιλελεύθερη διανόηση» («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 80, 1 τοῦ Αὐγούστου 1912*). Τώρα ἡ «Νιέβσκι Γκόλος», στό φύλ. ἀρ. 7 τῆς 17 τοῦ Αὐγούστου βρίζει τά ἄρθρα αὐτά τῆς «Πράβντα», ἀποκαλώντας τα «χρονογραφικά», «χλεστακοφικά»** κτλ. Ὡστόσο καί μόνο τό ἁπλό ἐφημερίδων τό ὅλο *15*, ἡ «Νιέβσκι Γκόλος» δέν ἐπιχειρεῖ κάν νά τό ἀμφισβητήσει.
γεγονός ὅτι σ' ἕνα ἑξάμηνο ἔγιναν ὑπέρ τῆς «Πράβντα» *504* ὁμαδικοί ἐργατικοί ἔρανοι καί ὑπέρ τῶν λικβινταριστικῶν

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 448-452. *Ἡ Σύντ.*

** — χλεστακοφικός — ἀναιδής, ἀχαλίνωτος κομπασμός. Ἀπό τό ὄνομα τοῦ Χλεστακόφ, ἥρωα τῆς κωμωδίας τοῦ Γκόγκολ «Ὁ ἐπιθεωρητής». *Σημ. μετ.*

Ποιό ἄλλο συμπέρασμα μποροῦμε νά βγάλουμε ἀπό δῶ, ἐκτός ἀπό τό ὅτι οἱ κραυγές, ὁ θόρυβος, οἱ βρισιές καί οἱ φωνασκίες γιά ἑνότητα, ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν ἁπλῶς ἕνα παραπέτασμα γιά νά κρύβεται ἡ ἐξαιρετικά μεγάλη καί ὁριστική ἀδυναμία τῶν λικβινταριστῶν μέσα στήν ἐργατική τάξη;

Ὅσο κι' ἄν μᾶς βρίζει ἡ «Νιέβσκι Γκόλος», ἐμεῖς θά ὑποδείχνουμε μέ ἠρεμία στούς ἐργάτες τά ἀδιάβλητα γεγονότα. Κοιτάξτε τούς ἐράνους πού ἀπαριθμεῖ ἡ «Νιέβσκι Γκόλος» στό φύλ. ἀρ. 7, τούς ἐράνους πού συγκεντρώθηκαν τόν Ἰούλη καί τόν Αὔγουστο «γιά ἐνίσχυση τοῦ ταμείου τῆς ἐφημερίδας» (δηλ., μιλώντας ἀνοιχτά, γιά τήν ἐπανέκδοση τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας, πού εἶχε σταματήσει, γιατί οἱ ἐργατικές μάζες δέν τήν ὑποστήριζαν ἀρκετά). Ὁ ἀπολογισμός γιά τούς ἐράνους αὐτούς παρουσιάζει 52 εἰσφορές πού ἀνέρχονται στό ποσό τῶν 827 ρουβλιῶν καί 11 καπ. Ἀπό τούς ἐράνους αὐτούς μόνο δυό εἶναι ὁμαδικοί: ὁ ἕνας τῆς *«ὁμάδας πρωτοβουλίας τῆς Μόσχας»* — 35 ρούβλια καί ὁ ἄλλος τῆς *«ὁμάδας φίλων ἀπό τό Παρίσι»* — 8 ρούβλια, 54 καπ. Ἀπό τίς ὑπόλοιπες 50 ἀτομικές εἰσφορές οἱ 35 ἀνέρχονται στό ποσό τῶν 708 ρούβλ., δηλ. *κατά μέσο ὅρο, περισσότερο ἀπό 20 ρούβλια ἡ κάθε εἰσφορά.*

Ἄς θυμώνει κι' ἄς βρίζει ἡ «Νιέβσκι Γκόλος», τά γεγονότα παραμένουν γεγονότα. Ὅτι οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» εἶναι ὁμάδες λικβινταριστῶν πού *ἀποσπάστηκαν* ἀπό τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, αὐτό εἶναι πασίγνωστο. Τό ἀναγνώρισε ἀκόμη καί ὁ Πλεχάνοφ καθαρά καί ξάστερα ἤδη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912.

Ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν πού ἀποσπάστηκε ἀπό τό κόμμα, ἐπανεκδίδει μέ εἰσφορές τῶν ἀστῶν φιλελεύθερων διανοουμένων τήν ἐφημερίδα της γιά νά παλέψει ἐνάντια στόν ἐργατικό τύπο!! Καί ἡ ὁμάδα αὐτή φωνάζει γιά «ἑνότητα». Εἶναι, λοιπόν, νά μή σέ πάρουν τά γέλια;

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 99,
24 τοῦ Αὐγούστου 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΓΙΑ «ΚΑΝΤΕΤΟΦΑΓΙΑ»

Ἡ «Πράβντα» καί ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ἔδοσαν στούς κ.κ. Μπλάνκ, Κορόμπκα, τήν Κουσκόβα καί Σία μιά αὐστηρή ἀπάντηση γιά τίς βρωμερές φιλελεύθερες ἐπιθέσεις τους ἐνάντια στόν ἐργατικό τύπο, ἀπάντηση πού τούς ἄξιζε πέρα γιά πέρα.

Ὡστόσο, ὅσο καλές κι' ἄν ἦταν οἱ ἀπαντήσεις πού δόθηκαν «στούς κυρίους πού σαμποτάρουν τούς ἐργάτες», ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἕνα πολύ σοβαρό ζήτημα ἀρχῶν, πού ἀπαιτεῖ ἐξέταση. Οἱ διάφοροι κ.κ. Μπλάνκ, Κουσκόβα κτλ. μέ τίς ἀσύστολες ψευτιές τους προσπάθησαν νά τό σβήσουν, νά τό συσκοτίσουν. Ἐμεῖς ὅμως δέν πρέπει νά ἐπιτρέπουμε νά καταχωνιάζουν ζητήματα ἀρχῶν, πρέπει ν' ἀποκαλύπτουμε ὅλη τή σημασία τους, νά βγάζουμε στήν ἐπιφάνεια μέσα ἀπό τό σωρό τῶν διαστρεβλώσεων, τῶν συκοφαντιῶν καί τῶν ὕβρεων τῶν Μπλάνκ καί Κουσκόβα τίς ρίζες τῶν διαφωνιῶν πού ἐνδιαφέφέρουν κάθε συνειδητό ἐργάτη.

Μιά ἀπό τίς ρίζες αὐτές μποροῦμε νά τήν ἐκφράσουμε μέ τή λέξη: «καντετοφαγία». Προσέχετε τίς μεμονωμένες, μά ἐπίμονες φωνές τῶν λικβινταριστῶν, τίς παρατηρήσεις τοῦ ἀκαταστάλακτου ἀπό κομματική ἄποψη κοινοῦ καί θά δεῖτε συχνά, ἄν ὄχι μιά ἐπίκριση τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πάντως μιά κρυφή ἀποδοκιμασία γιά τήν «καντετοφαγία» τους.

Ἄς ἐξετάσουμε λοιπόν τό θεμελιακό ζήτημα τῆς «καντετοφαγίας».

Δυό περιστατικά κατά πρῶτο λόγο καί πάνω ἀπ' ὅλα ἐξηγοῦν τήν ἐμφάνιση τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν κατά τῆς «Πράβντα»: 1) ἡ μή κατανόηση τῆς οὐσίας τοῦ προβλήματος τῆς ὕπαρξης «δυό καί τριῶν στρατοπέδων» στήν ἐκλογική καμπάνια καί

στή σημερινή πολιτική γενικά· 2) ή ἔλλειψη προσοχῆς ἀπέναντι στίς ἰδιαίτερες συνθῆκες, στίς ὁποῖες βρίσκεται σήμερα ὁ μαρξιστικός τύπος, οἱ ἐφημερίδες τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τό πρῶτο ζήτημα.

Ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι στέκουν στή βάση τῆς θεωρίας τῶν δυό στρατοπέδων: *ὑπέρ* τοῦ συντάγματος καί *κατά* τοῦ συντάγματος. Ἀπό τόν Μιλιουκόφ ὥς τόν Ἰζγκόγεφ, ἀπό τόν Προκοπόβιτς ὥς τόν Μ. Μ. Κοβαλέβσκι, ὅλοι τους εἶναι σύμφωνοι πάνω σ' αὐτό. Καί δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ θεωρία τῶν δυό στρατοπέδων πηγάζει ἀναπόφευκτα ἀπό τήν *ταξική οὐσία* ὅλου τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Σέ τί συνίσταται ἡ οὐσία αὐτή ἀπό οἰκονομική ἄποψη; Στό γεγονός ὅτι ὁ φιλελευθερισμός εἶναι κόμμα τῆς ἀστικῆς τάξης, πού φοβᾶται τό κίνημα τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, κι' ἀκόμη πιό πολύ τό κίνημα τῶν ἐργατῶν, γιατί τό κίνημα αὐτό εἶναι ἱκανό *νά περιορίσει* (τώρα κιόλας, στό ἄμεσο μέλλον, χωρίς ἀλλαγή τοῦ ὅλου καπιταλιστικοῦ συστήματος) τίς διαστάσεις καί τίς μορφές τῶν *οἰκονομικῶν* προνομίων της. Καί τό οἰκονομικό προνόμιο τῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι ἡ ἰδιοκτησία πάνω στό κεφάλαιο, πού στή Ρωσία ἀποδίδει δυό καί τρεῖς φορές περισσότερα κέρδη ἀπ' ὅ,τι ἀποδίδει στήν Εὐρώπη.

Γιά νά προασπίσει τό «ρωσικό» αὐτό ὑπερκέρδος, δέν πρέπει νά ἐπιτρέψει τήν αὐτοτέλεια τοῦ τρίτου στρατοπέδου.

Λογουχάρη, ἡ ἀστική τάξη μπορεῖ νά κυριαρχεῖ ἀπόλυτα καί στήν περίπτωση πού θά ὑπάρχει 8ωρη ἐργάσιμη μέρα. Καί, μάλιστα ἡ κυριαρχία της τότε θά εἶναι πιό πλήρης, πιό ἀμιγής, πιό πλατιά καί πιό ἐλεύθερη, παρά ὅταν ὑπάρχει 10ωρη καί 11ωρη ἐργάσιμη μέρα. Ἡ διαλεκτική ὅμως τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι τέτια πού ἡ ἀστική τάξη ποτέ, χωρίς ἀπόλυτη ἀνάγκη, χωρίς ἔσχατη ἀνάγκη δέν θ' ἀντικαταστήσει τήν ἥσυχη, τή συνηθισμένη, τήν προσοδοφόρα (προσοδοφόρα μέ τό πνεῦμα τοῦ Ὀμπλόμοφ*) 10ωρη ἐργάσιμη μέρα μέ τήν 8ωρη.

Ὅσα εἰπώθηκαν γιά τήν 8ωρη ἐργάσιμη μέρα ἀφοροῦν καί τήν ἄνω βουλή καί τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία καί πολλά ἄλλα.

Ἡ ἀστική τάξη δέν θά ἐγκαταλείψει τίς παλιές ρωσικές, ἥσυχες, βολικές, προσοδοφόρες μορφές ἐκμετάλλευσης γιά

* — πνεῦμα τοῦ Ὀμπλόμοφ: τεμπελιά, ἀβουλία, ἀναποφασιστικότητα, ἀδράνεια. Ὀμπλόμοφ: ὁ ἥρωας τοῦ ὁμώνυμου μυθιστορήματος τοῦ ρώσου συγγραφέα Γκοντσάροφ. *Σημ. μετ.*

νά τίς άντικαταστήσει μέ *άποκλειστικά* εὐρωπαϊκές, *άποκλειστικά* δημοκρατικές (γιατί ή δημοκρατία, καί μή πρός κακοφανισμό σας, άψεῖς ἥρωες τοῦ «Ζαβέτι»[53], εἶναι *ἐπίσης* μιά μορφή άστικῆς κυριαρχίας), δέν θά τίς ἐγκαταλείψει λέμε, χωρίς άπόλυτη, χωρίς ἔσχατη ἀνάγκη.

Τήν ἀνάγκη αὐτή μπορεῖ νά τή δημιουργήσει μόνο τό κίνημα τῶν μαζῶν σάν φτάσει σέ μιά ὁρισμένη μορφή ὀργάνωσης καί ἀποκτήσει ὁρισμένη δύναμη. Καί ή άστική τάξη, ὑπερασπίζοντας τά οἰκονομικά της συμφέροντα, παλεύει ἐνάντια στό κίνημα αὐτό, *δηλαδή* ἐνάντια στήν αὐτοτέλεια τοῦ τρίτου στρατοπέδου.

Σέ τί συνίσταται ή οὐσία τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τήν ἄποψη τῆς πολιτικῆς; Στό φόβο ἀπέναντι στό κίνημα τῶν ἴδιων αὐτῶν κοινωνικῶν στοιχείων, γιατί τό κίνημα αὐτό εἶναι ἱκανό νά ὑποσκάψει τά πολιτικά προνόμια πού τά θεωρεῖ πολύτιμα ή άστική τάξη. Ὁ φιλελευθερισμός φοβᾶται περισσότερο τή δημοκρατία ἀπ' ὅ,τι φοβᾶται τήν ἀντίδραση. Αὐτό ἀπόδειξε τό 1905, τό 1906 καί τό 1907.

Γιά νά προασπίσουν τά πολιτικά προνόμια στόν ἄλφα ἤ βήτα βαθμό, πρέπει νά μήν ἐπιτρέψουν τήν αὐτοτέλεια τοῦ τρίτου στρατοπέδου, πρέπει νά κρατήσουν *ὅλη* τήν ἀντιπολίτευση σ' *ἐκείνη* καί μόνο σ' ἐκείνη τή θέση πού ἐκφράζεται μέ τή διατύπωση: *ὑπέρ* ἤ *κατά* τοῦ συντάγματος.

Ἡ διατύπωση αὐτή ἐκφράζει μιά θέση *ἀποκλειστικά* συνταγματική. Ἡ διατύπωση αὐτή *δέν βγαίνει* ἀπό τά πλαίσια τῶν συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων. Τήν οὐσία τῆς διατύπωσης αὐτῆς τήν ἔχει ἐκφράσει ὑπέροχα καί σωστά ὁ κ. Γκρεντεσκούλ — τοῦ ξέφυγε ἄθελά του — στίς δηλώσεις του ἐκεῖνες πού τίς ἐπανέλαβε ή «Ρέτς» χωρίς καμιά ἐπιφύλαξη καί τίς ἀναδημοσίευσε τελευταῖα ή «Πράβντα»*.

Ἡ οὐσία τῆς διατύπωσης αὐτῆς εἶναι τελείως «βεχική», γιατί ή «Βέχι» δέν χρειάζεται καί τίποτε περισσότερο, στήν οὐσία ή «Βέχι» δέν προπαγάνδιζε τίποτε τό διαφορετικό. Ἡ «Βέχι» δέν εἶναι καθόλου ἐνάντια στό σύνταγμα, δέν εἶναι ἐνάντια στίς συνταγματικές μεταρυθμίσεις. Ἡ «Βέχι» εἶναι *«μόνο»* ἐνάντια στή δημοκρατία καί στήν κριτική πού κάνει ή δημοκρατία στίς συνταγματικές αὐταπάτες κάθε μορφῆς.

Ὁ ρωσικός φιλελευθερισμός ἀποδείχτηκε ἀρκετά «καπάτσος» πολιτικάντης, γιά νά αὐτοτιτλοφορηθεῖ «δημοκρατι-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 24-25. *Ἡ Σύντ.*

κός» μέ σκοπό νά παλέψει ἐνάντια στή δημοκρατία καί νά πνίξει τήν αὐτοτέλειά της. Αὐτός εἶναι ὁ συνηθισμένος καί κανονικός τρόπος δράσης κάθε φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης σ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες: νά ἐξαπατάει τίς μάζες μέ τήν ταμπέλα τοῦ δημοκρατισμοῦ γιά νά τίς *ἐξαναγκάσει νά ξεκόψουν* ἀπό τήν πραγματικά δημοκρατική θεωρία καί ἀπό τήν πραγματικά δημοκρατική πρακτική δράση.

Καί ἡ πείρα ὅλων τῶν χωρῶν, μαζί καί τῆς Ρωσίας, ἔδειξε κατά τρόπο ἀναμφισβήτητο, ὅτι μόνο μιά τέτια πρακτική δράση εἶναι ἱκανή νά δόσει πραγματική κίνηση πρός τά μπρός, ἐνῶ ὁ φιλελευθερισμός μέ τό φόβο του ἀπέναντι στή δημοκρατία, μέ τίς θεωρίες του, θεωρίες τῆς «Βέχι» καί τοῦ Γκρεντεσκούλ, καταδικάζει ἀναπόφευκτα τόν ἑαυτό του στήν ἀδυναμία: ἀδυναμία τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ στά 1861-1904, τοῦ γερμανικοῦ φιλελευθερισμοῦ στά 1849-1912.

Τό τρίτο στρατόπεδο, τό στρατόπεδο τῆς δημοκρατίας, ἡ ὁποία κατανοεῖ τή στενότητα ἀντίληψης τοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό τό μεσοβέζικο πνεῦμα του καί τήν πλαδαρότητά του, ἀπό τίς ταλαντεύσεις καί τίς φοβισμένες ματιές του πρός τά πίσω, τό στρατόπεδο αὐτό δέν μπορεῖ νά διαμορφωθεῖ, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει χωρίς συστηματική, σταθερή, καθημερινή κριτική τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ὅταν τήν κριτική αὐτή τήν ἀποκαλοῦν μέ περιφρόνηση ἤ ἐχθρότητα «καντετοφαγία», τότε συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα γίνονται φορεῖς *φιλελεύθερων* ἀκριβῶς ἀπόψεων. Γιατί στήν πράξη *ὅλη* ἡ κριτική στόν καντετισμό εἶναι *κατ' αὐτόν τόν τρόπο*, ἀπό τήν ἴδια τήν τοποθέτηση τῶν προβλημάτων, κριτική στήν ἀντίδραση, κριτική στούς δεξιούς. Ἡ πολεμική μας ἐνάντια στούς φιλελευθέρους — ἔγραψε ἀπόλυτα δικαιολογημένα ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» (ἀρ. φύλ. 12)* — «ἔχει *περισσότερο βάθος καί περισσότερο περιεχόμενο* ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς» **.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 375. *Ἡ Σύντ.*

** Ἡ «Ρέτς» ἔχει ἀντιρήσεις γι' αὐτό: ἄν εἶναι ἔτσι, γιατί οἱ δεξιοί παραθέτουν μέ συμπάθεια *περικοπές* ἀπό τήν «Πράβντα» ἐνάντια στή «Ρέτς»; Ἡ «Ρέτς» κάνει ἐδῶ λαθροχειρία: ἄν οἱ δεξιοί ἔδιναν περισσότερη *ἐλευθερία* στήν «Πράβντα» ἀπ' ὅ,τι στή «Ρέτς», αὐτό θά ἦταν σοβαρό ἐπιχείρημα ἐνάντια στή σοσιαλδημοκρατία. Εἶναι ὅμως πασίγνωστο ὅτι συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ὁ τύπος μας ἔχει ἑκατό φορές λιγότερες ἐλευθερίες ἀπό τή «Ρέτς», σταθερότητα χίλιες φορές λιγότερη, «συνταγματική» ὑπεράσπιση 10.000 φορές λιγότερη. Ὁ καθένας πού ξέρει γράμ-

Στήν πραγματικότητα στίς έκατό φιλελεύθερες έφημερίδες τῆς Ρωσίας ζήτημα εἶναι ἄν ἀναλογεῖ μιά μαρξιστική, συνεπῶς τό νά λέει κανείς ὅτι κάνουμε «ὑπερβολική» κριτική στούς καντέτους, εἶναι ἁπλούστατα γελοῖο: ἐμεῖς δέν κάνουμε ἀκόμη οὔτε τό έκατοστό τῆς δουλιᾶς πού ἀπαιτεῖται γιά ν' ἀντικατασταθοῦν οἱ «γενικές-ἀντιπολιτευτικές» διαθέσεις, πού κυριαρχοῦν στήν κοινωνία καί τό λαό, μέ ἀντιφιλελεύθερες, κατηγορηματικά καί συνειδητά δημοκρατικές διαθέσεις. Χωρίς μιά τέτια «ἀντικατάσταση» οὔτε ἔγινε ποτέ, οὔτε πρόκειται νά γίνει στή Ρωσία κάτι τό λογικό, κάτι τῆς προκοπῆς.

Οἱ κατηγορίες γιά «καντετοφαγία» ἤ τά περιφρονητικά χαμόγελα ἀπ' ἀφορμή τήν «καντετοφαγία» δέν εἶναι παρά façon de parler *, τρόπος διοχέτευσης τῶν ἀπόψεων τῶν φιλελευθέρων, κι' ὅταν αὐτά λέγονται μπροστά στούς ἐργάτες ἤ γιά τούς ἐργάτες, τότε πρόκειται ἀκριβῶς γιά διοχέτευση τῶν ἀπόψεων τῆς ἐργατικῆς πολιτικῆς τῶν φιλελευθέρων.

Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κάπως συνεποῦς καί κάπως μελετημένου λικβινταρισμοῦ οἱ κατηγορίες γιά «καντετοφαγία» εἶναι κατανοητές καί *ἀπαραίτητες*. Ἐκφράζουν ἀκριβῶς τήν οὐσία τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Κοιτάξτε τίς ἀπόψεις τῶν λικβινταριστῶν στό σύνολό τους, τήν ἐσωτερική λογική τῶν ἀπόψεων αὐτῶν, τή σύνδεσή τους καί τήν ἀλληλεξάρτηση τῶν διαφόρων θέσεων: ἡ «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι» εἶναι συνταγματική μεταρύθμιση, — οἱ οἰκονομικές ἀπεργίες συνοδεύονται μέ «πολιτική *ἀναζωογόνηση*» καί τίποτε περισσότερο, — ἕνα ἐκλογικό πρόγραμμα πού βλέπει πολύ μακριά, ἀνακηρύσσεται «παραφροσύνη», — τό πρόβλημα διατυπώνεται σάν πρόβλημα πάλης γιά νόμιμη ὕπαρξη τοῦ *κόμματος*, δηλ. διατυπώνεται καί πάλι σάν συνταγματική μεταρύθμιση, — ἡ ἐξουσία στή Ρωσία ἀνακηρύσσεται ἤδη ἀστική (Λάριν), ἡ ἐμποροβιομηχανική ἀστική τάξη ἀνακηρύσσεται ἤδη κυρίαρχη τάξη, — στούς ἐργάτες λένε ὅτι εἶναι «ἀρκετό» νά ἀγκιστρωθοῦν ἀπό τήν ἀντίθεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στό συνταγματισμό (Μάρτοφ)[54].

ματα καταλαβαίνει ὅτι ἡ «Ροσσίγια» καί ἡ «Νόβογε Βρέμια» ἀναφέρουν τήν «Πράβντα» γιά νά *ἐξερεθίζουν* τή «Ρέτς», τήν *«Πράβντα»* ὅμως τήν πνίγουν, ἐνῶ ἐνάντια στή «Ρέτς» ἁπλῶς γκρινιάζουν καί βρίζουν. Πρόκειται γιά «δυό πράγματα ἐντελῶς διαφορετικά».

* — τρόπος τοῦ λέγειν. *Ἡ Σύντ.*

Στό σύνολό τους αὐτά εἶναι ἀκριβῶς *ρεφορμισμός*, αὐτά ἀκριβῶς ἀποτελοῦν τό σύστημα τῶν ἀπόψεων τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Τό πράγμα δέν ἀλλάζει καθόλου ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Ἰβάν ἤ ὁ Πιότρ, ὑποστηρίζοντας τίς ἀπόψεις αὐτές (*στόν ἄλφα ἤ βήτα βαθμό*, γιατί ὁ λικβινταρισμός βρίσκεται στό «προτσές τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀναπτυσσόμενων προβλημάτων»), θεωροῦν οἱ *ἴδιοι* τόν ἑαυτό τους μαρξιστή.

Ἡ ὑπόθεση δέν βρίσκεται στίς ἀγαθές προθέσεις τους (ἄν τίς ἔχουν ὁρισμένοι), ἀλλά στήν ἀντικειμενική σημασία τῆς πολιτικῆς τους, δηλ. στό τί βγαίνει ἀπ' αὐτή, *cui* αὐτή *prodest* ποιόν ὠφελεῖ, ποιόν μύλο γυρίζει στήν πράξη αὐτό τό νερό.

Αὐτό εἶναι ὑπεράσπιση τῶν ἐργατικῶν συμφερόντων *στό ἔδαφος* πού δημιουργεῖ ἡ «πάλη» (ἤ ὁ καυγάς;) *τῶν φιλελευθέρων* ἐνάντια στούς δεξιούς, καί δέν εἶναι πάλη *γιά* δημοκρατική, ἀντιφιλελεύθερη *βάση* ἐξασθένισης τῶν δεξιῶν. Οἱ λικβινταριστές εἶναι ὀπαδοί τῶν ἐργατῶν, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. *Καταλαβαίνουν* ὅμως τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν κατά τέτιο τρόπο, ὥστε ὑπερασπίζουν τά συμφέροντα αὐτά *στά πλαίσια ἐκείνης* τῆς Ρωσίας, πού ὑπόσχονται νά οἰκοδομήσουν οἱ φιλελεύθεροι, κι' ὄχι τῆς Ρωσίας πού οἰκοδομοῦσαν χτές καί θά οἰκοδομοῦν αὔριο (οἰκοδομοῦν καί σήμερα μέ ἀφανή τρόπο) *οἱ δημοκράτες παρά καί ἐνάντια* στή θέληση τῶν φιλελευθέρων.

Ἐδῶ εἶναι ἡ οὐσία ὅλου τοῦ ζητήματος. Καινούργια Ρωσία δέν ὑπάρχει ἀκόμη. Δέν ἔχει ἀκόμη οἰκοδομηθεῖ. Πρέπει οἱ ἐργάτες νά χτίζουν γιά τόν ἑαυτό τους μιά «ταξική» (στήν πραγματικότητα συντεχνιακή) φωλίτσα σ' ἐκείνη τή Ρωσία καί σάν αὐτή τή Ρωσία πού οἰκοδομοῦν οἱ Μιλιουκόφ μέ τούς Πουρισκέβιτς ἤ μήπως οἱ ἐργάτες πρέπει νά οἰκοδομήσουν οἱ *ἴδιοι*, μέ τό δικό τους τρόπο μιά καινούργια Ρωσία χωρίς καθόλου Πουρισκέβιτς καί παρά καί ἐνάντια στή θέληση τῶν Μιλιουκόφ;

Ἡ καινούργια αὐτή Ρωσία θά εἶναι πάντως ἀστική, ὅμως, ἀπό τήν ἀστική (ἀγροτική καί μή-ἀγροτική) πολιτική τοῦ Στολίπιν ὡς τήν *ἀστική* πολιτική τοῦ Σούν Γιάτ-σέν ὑπάρχει «σημαντική ἀπόσταση».

Ὅλη ἡ οὐσία τῆς ἐποχῆς πού ζοῦμε στή Ρωσία βρίσκεται στόν καθορισμό τοῦ μεγέθους τῆς ἀπόστασης αὐτῆς.

«Παρά καί ἐνάντια στή θέληση τῶν Μιλιουκόφ» — εἴ-

παμε. Αὐτό τό «παρά καί ἐνάντια» ἀποτελεῖ καί τήν «καντετοφαγία». Γι' αὐτό, χωρίς νά μᾶς τρομάζουν οἱ λέξεις, ἀπό ἄποψη ἀρχῶν εἴμαστε καί θά ἐξακολουθήσουμε νά εἴμαστε «*καντετοφάγοι*», χωρίς νά ξεχνᾶμε οὔτε μιά στιγμή τά ἰδιαίτερα καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης **καί** ἐνάντια στούς Μιλιουκόφ **καί** ἐνάντια στούς Σούν Γιάτ-σέν.

Ἡ κατηγορία γιά «καντετοφαγία» δέν εἶναι παρά ἡ τάση (συνειδητή ἤ ἀσυνείδητη, τό ἴδιο κάνει) νά σέρνονται οἱ ἐργάτες κατά τήν οἰκοδόμηση τῆς καινούργιας Ρωσίας πίσω ἀπό τούς Μιλιουκόφ καί νά μήν τραβᾶνε πίσω τους τούς δικούς μας μικρούς Σούν Γιάτ-σέν, παρά καί ἐνάντια στή θέληση τῶν Μιλιουκόφ...

Μᾶς μένει νά ποῦμε λίγα λόγια γιά τό δεύτερο περιστατικό, πού τό ξεχνοῦν ὅσοι μιλοῦν γιά «καντετοφαγία».

Λένε: γιατί νά μήν ἀναπτύσσουμε *θετικά* τίς ἀπόψεις μας; Τί λόγο ἔχει ἡ ὑπερβολική *πολεμική;* Ὅσοι τά λένε αὐτά σκέπτονται, ὅπως φαίνεται, ἔτσι: ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἐνάντια σέ μιά ἰδιαίτερη γραμμή πού νά διαφέρει τελείως ἀπό τή γραμμή τῶν καντέτων — δέν εἴμαστε ἐνάντια στά τρία στρατόπεδα, — εἴμαστε μόνο ἐνάντια στήν «ἀντικατάσταση τῆς πολιτικῆς μέ τήν πολεμική», γιά νά χρησιμοποιήσουμε ἕνα τσουχτερό λογάκι ἑνός φίλου τῶν λικβινταριστῶν[55].

Ἡ ἀπάντηση σέ ὅσους λένε τέτια πράγματα δέν εἶναι δύσκολη: πρῶτο, δέν μπορεῖ ν' ἀναπτύσσει κανείς καινούργιες ἀπόψεις μέ ἄλλο τρόπο παρά μόνο μέ τήν πολεμική (καί οἱ μαρξιστικές ἀπόψεις σέ σύγκριση μέ τίς φιλελεύθερες εἶναι καινούργιες καί σχετικά μέ τό χρόνο τῆς ἐμφάνισής τους καί σχετικά μέ τήν ἔκταση τῆς διάδοσής τους). Δεύτερο, τό πεδίο ὅπου δροῦν ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί ἡ «Πράβντα» εἶναι πεδίο *ἀποκλειστικά θεωρητικῆς* μαρξιστικῆς προπαγάνδας. Θά ἦταν λάθος νά θεωρούσαμε τό πεδίο αὐτό γιά κάτι περισσότερο: εἶναι *ἁπλῶς* τό θεωρητικό «a b c... » μιά ἀλφαβήτα, μιά θεωρητική εἰσαγωγή, ὑπόδειξη τῆς κατεύθυνσης τῆς δουλιᾶς, δέν εἶναι ὅμως ἀκόμη ἡ ἴδια ἡ δουλιά.

Οἱ μαρξιστές δέν μποροῦν νά δόσουν μέ «θετική» μορφή τά πρακτικά τους συμπεράσματα στό πεδίο πού ἀναφέραμε γιά λόγους «ἀνεξάρτητους ἀπό τή θέλησή τους». Γι' αὐτό τό νά ὑπερβάλλουμε τή σημασία τοῦ πεδίου αὐτοῦ θά ἦταν *λικβινταριστικό* λάθος. Τό περισσότερο πού μπορεῖ νά γίνει στόν τομέα αὐτό εἶναι ἡ ὑπόδειξη τῆς *κατεύθυνσης* καί μάλιστα *μόνο* μέ τή μορφή τῆς κριτικῆς τῶν καντέτων.

Ἡ «Νόβογε Βρέμια» καί ἡ «Ζέμστσινα»[56], γιά νά *ἐξερεθίσουν* τούς καντέτους, παριστάνουν τά πράγματα ἔτσι: νά, ἐσᾶς, τούς καντέτους σᾶς *τρῶνε* καί τίποτε περισσότερο. Ἡ «Ρέτς», γιά λόγους πολύ εὐνόητους, *καμώνεται* πώς συμμερίζεται μιά τέτια «ἐξήγηση». Οἱ Κορόμπκι καί οἱ Κουσκόβες, ἄλλος ἀπό ὑπερβολική βλακεία, ἄλλος ἀπό ὑπερβολικό «καντετολακεδισμό», καμώνονται τά ἴδια μέ τή «Ρέτς».

Ὅμως, κάθε πολιτικά κατατοπισμένος ἄνθρωπος βλέπει θαυμάσια ὅτι ἡ μαρξιστική «καντετοφαγία» δείχνει σέ *κάθε* χωρίς ἐξαίρεση σημεῖο τῆς κριτικῆς ἐνάντια στούς καντέτους τήν κατεύθυνση μιᾶς **ἄλλης** «ἀντιπολίτευσης», ἄν ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιήσω τήν ἀκατάλληλη αὐτή λέξη.

Ὅταν ὁ μαρξιστής «τρώει» τόν καντέτο γιά τούς «θεοσεβούμενους» λόγους τοῦ Καραοῦλοφ, ὁ μαρξιστής δέν ἔχει τή δυνατότητα ν' ἀναπτύξει τή δική του θετική ἄποψη. Κάθε ὅμως κατατοπισμένος ἄνθρωπος καταλαβαίνει: ἡ δημοκρατία δέν μπορεῖ νά εἶναι δημοκρατία, ἄν εἶναι θεοσεβούμενη.

Ὅταν ὁ μαρξιστής «τρώει» τόν καντέτο γιά τούς λόγους τοῦ Γκρεντεσκούλ, ὁ μαρξιστής δέν ἔχει τή δυνατότητα ν' ἀναπτύξει τή δική του θετική ἄποψη. Κάθε ὅμως κατατοπισμένος ἄνθρωπος καταλαβαίνει: ἡ δημοκρατία δέν μπορεῖ νά εἶναι δημοκρατία, ὅταν συμμερίζεται τίς ἀπόψεις τοῦ Γκρεντεσκούλ.

Ὅταν ὁ μαρξιστής... ἀλλά δέν θά τελειώναμε, ποτέ, ἄν σκεπτόμασταν νά ἐξετάσουμε μ' αὐτό τόν τρόπο ὅλα τά ζητήματα καί ὅλα τά σημεῖα τῆς «καντετοφαγίας» μας. Φτάνουν τά δυό παραδείγματα, γιά νά ἐξηγήσουμε πλήρως τή θέση μας σχετικά μέ τό *δεύτερο* περιστατικό: *οἱ κατηγορίες γιά καντετοφαγία εἶναι μορφή ἔκφρασης τῆς μικροαστικῆς, ἐπιζήμιας, σιχαμερῆς πρόληψης ὅτι τό γνωστό πεδίο εἶναι τάχα ἀρκετά πλατύ.*

Θὰ ἐξακολουθήσουμε νά εἴμαστε «καντετοφάγοι», ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, ἀκριβῶς γιά νά πολεμοῦμε τήν ἐπιζήμια αὐτή πρόληψη.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 23,
26 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Κ. Σ - ι

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ Η «ΠΡΑΒΝΤΑ»

Ἡ «Πράβντα» ἔβγαλε ἤδη μερικά συμπεράσματα σχετικά μέ τήν ἑξάμηνη δουλιά *.

Τά συμπεράσματα αὐτά ἔδειξαν πρίν ἀπ' ὅλα καί πάνω ἀπ' ὅλα ὅτι *μόνο* χάρη στίς προσπάθειες τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, *μόνο* χάρη στήν τεράστια ἔξαρση τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τους, τῆς ἀποφασιστικότητας καί τῆς ἐπιμονῆς τους στήν πάλη, *μόνο* ὕστερα ἀπό τό κίνημα τοῦ Ἀπρίλη-Μάη μπόρεσε νά ἐμφανιστεῖ ἡ ἐργατική ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης «Πράβντα».

Ἡ «Πράβντα» στά συμπεράσματά της περιορίστηκε βασικά στά στοιχεῖα τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν εἰσφορῶν ὑπέρ τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Τά στοιχεῖα αὐτά μᾶς φανερώνουν μόνο ἕνα *μικρό μέρος* τῆς ὑποστήριξής της ἀπό τούς ἐργάτες, ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά δέν φαίνεται ἄμεσα ἡ πολύ πιό πολύτιμη καί πολύ πιό δύσκολη ὑποστήριξη: ἡ ἠθική ὑποστήριξη, ἡ ὑποστήριξη μέ τήν προσωπική συμμετοχή, ἡ ὑποστήριξη τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς ἐφημερίδας, ἡ ὑποστήριξη μέ ὑλικό, μέ συζητήσεις, μέ τή διάδοση κτλ.

Ὅμως καί τά περιορισμένα αὐτά στοιχεῖα, πού εἶχε στή διάθεσή της ἡ «Πράβντα», ἔδειξαν ἕναν πολύ ἐπιβλητικό ἀριθμό ἐργατικῶν ὁμάδων πού συνδέθηκαν *ἄμεσα* μ' αὐτήν. Ἄς ρίξουμε μιά γενική ματιά στά συμπεράσματα:

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 441-455. *Ἡ Σύντ.*

Ἀριθμός τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν εἰσφορῶν ὑπέρ τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

Τό	Γενάρη	τοῦ	1912	14
»	Φλεβάρη	»	»	18
»	Μάρτη	»	»	76
»	Ἀπρίλη	»	»	227
»	Μάη	»	»	135
»	Ἰούνη	»	»	34
»	Ἰούλη	»	»	26
»	Αὔγουστο (ὥς τίς 19)	»	»	21
	Σύνολο			551

Συνολικά *πεντακόσιες πενήντα μία* ἐργατικές ὁμάδες ὑποστήριξαν τήν «Πράβντα» μέ τίς εἰσφορές τους.

Θά εἶχε ἐνδιαφέρον νά βγάζαμε συμπεράσματα γιά πολλούς ἄλλους ἐράνους καί εἰσφορές τῶν ἐργατῶν. Στήν «Πράβντα» βλέπαμε τακτικά ἀπολογισμούς εἰσφορῶν γιά τήν ὑποστήριξη διαφόρων ἀπεργιῶν. Βλέπαμε ἀπολογισμούς γιά τούς ἐράνους ὑπέρ «τῶν καταδιωκομένων», ὑπέρ «τῶν θυμάτων τοῦ Λένα», ὑπέρ διαφόρων συντακτῶν τῆς «Πράβντα», ἐράνους γιά τήν ἐκλογική καμπάνια, γιά τή βοήθεια τῶν λιμοκτονούντων κτλ., κ.ο.κ.

Λόγω τῆς ποικιλίας τῶν ἐράνων αὐτῶν εἶναι πολύ πιό δύσκολο νά βγάλουμε συμπεράσματα καί δέν μποροῦμε ἀκόμη νά ποῦμε, ἄν ὁ στατιστικός ὑπολογισμός εἶναι σέ θέση νά δόσει μιά ἱκανοποιητική εἰκόνα τοῦ φαινομένου. Πάντως, ὅμως, εἶναι φανερό ὅτι οἱ ποικιλόμορφοι αὐτοί ἔρανοι ἀγκαλιάζουν ἕνα πολύ σημαντικό μέρος τῆς *ἐργατικῆς ζωῆς*.

Ἐξετάζοντας τούς ἀπολογισμούς τῶν ἐργατικῶν ἐράνων *σέ συνδυασμό* μέ τά γράμματα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλήλων ἀπ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας, οἱ ἀναγνῶστες τῆς «Πράβντα», πού στίς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι σκορπισμένοι κι' ἀπομονωμένοι ἐξαιτίας τῶν σκληρῶν συνθηκῶν τῆς ρωσικῆς ζωῆς· σχηματίζουν *κάποια* ἰδέα γιά τό πῶς παλεύουν, πῶς ξυπνοῦν γιά νά ὑπερασπίσουν τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας οἱ προλετάριοι τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ἐπαγγέλματος, τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης περιοχῆς.

Τό χρονικό τῆς ἐργατικῆς ζωῆς στήν «Πράβντα» μόλις *ἀρχίζει* νά ἀναπτύσσεται καί νά σταθεροποιεῖται. Στό μέλλον, χωρίς ἀμφιβολία, ἐκτός ἀπό τά γράμματα γιά ὑπερβασίες στίς φάμπρικες, γιά τήν ἀφύπνιση ἑνός καινούργιου προλεταρια-

κοῦ στρώματος, γιά ἐράνους ὑπέρ τῶν διαφόρων τομέων τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης, θά φτάνουν στήν ἐργατική ἐφημερίδα καί πληροφορίες γιά τίς ἀπόψεις καί τίς διαθέσεις τῶν ἐργατῶν, γιά τήν ἐκλογική καμπάνια, γιά τίς ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων τῶν ἐργατῶν, γιά τό τί διαβάζουν οἱ ἐργάτες, γιά τά ζητήματα πού τούς ἐνδιαφέρουν ἰδιαίτερα κτλ.

Ἡ ἐργατική ἐφημερίδα εἶναι ἕνα ἐργατικό βῆμα. Ἐδῶ, μπροστά σ' ὅλη τή Ρωσία πρέπει νά μποῦν τό ἕνα ὕστερα ἀπό τό ἄλλο τά προβλήματα τῆς ἐργατικῆς ζωῆς γενικά καί τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας εἰδικότερα. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἔκαναν τήν ἀρχή. Στή δραστηριότητά τους χρωστάει τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας τήν πρώτη καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα ὕστερα ἀπό τά δύσκολα χρόνια τῆς στασιμότητας. Ἄς συνεχίσουμε τό ἔργο τους, ὑποστηρίζοντας ὁμόθυμα καί ἀναπτύσσοντας τήν ἐργατική ἐφημερίδα τῆς πρωτεύουσας, τό πρῶτο χελιδόνι τῆς ἄνοιξης ἐκείνης, πού θά σκεπάσει ὁλόκληρη τή Ρωσία μ' ἕνα δίχτυ ἐργατικῶν ὀργανώσεων πού θά ἔχουν ἐργατικές ἐφημερίδες.

Τή Ρωσία *αὐτή* ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες, ὀφείλουμε νά τή δημιουργήσουμε καί *θά τή δημιουργήσουμε.*

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 103,
29 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Στ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Ἐδῶ καί δεκαοχτώ χρόνια, τό 1894 τό ἐργατικό κίνημα στήν Πετρούπολη μόλις εἶχε ἀρχίσει νά γεννιέται μέ τή νεότατη, τή μαζική καί φωτισμένη μέ τό φῶς τῆς μαρξιστικῆς διδασκαλίας μορφή του.

Τό κίνημα τῆς δεκαετίας 1870-1880 ἄγγιξε ἐντελῶς ἀσήμαντες κορυφές τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ πρωτοπόροι του ἔδειξαν ἀπό τότε κιόλας πώς εἶναι μεγάλοι ἀγωνιστές τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, ἡ μάζα ὅμως κοιμόταν ἀκόμη. Μόνο στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900 ἄρχισε ἡ ἀφύπνισή *της* καί ταυτόχρονα ἄρχισε μιά νέα, πιό ἔνδοξη περίοδος τῆς ἱστορίας ὅλης τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας.

Δυστυχῶς, κάνοντας τό μικρό μας παραλληλισμό, εἴμαστε ἐδῶ ὑποχρεωμένοι νά περιοριστοῦμε μόνο στή μιά πλευρά μιᾶς ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, καί συγκεκριμένα στήν οἰκονομική πάλη καί τίς οἰκονομικές «ἀποκαλύψεις».

Τότε, τό 1894, ἕνας πολύ μικρός ἀριθμός κύκλων πρωτοπόρων ἐργατῶν συζητοῦσαν μέ θέρμη τό σχέδιο ὀργάνωσης μιᾶς καμπάνιας ἀποκαλύψεων σχετικά μέ τό καθεστώς πού ἐπικρατοῦσε στίς φάμπρικες. Ὁ βαρυσήμαντος λόγος τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, πού ἀπευθυνόταν στούς συντρόφους τους καί ὑπόδειχνε τίς πιό κατάφωρες περιπτώσεις κατάχρησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό κεφάλαιο, ἦταν τότε κάτι τό ἐξαιρετικά σπάνιο. Δέν μποροῦσαν να μιλήσουν ἀνοιχτά γιά τέτια πράγματα, οὔτε λόγος μποροῦσε νά γίνει γιά κάτι τέτιο.

Ὡστόσο ἡ ἀφυπνιζόμενη ἐργατική μάζα κατόρθωνε ν' ἁρπάζει τίς ἐργοστασιακές ἀποκαλύψεις, πού ἀπευθύνονταν

σ' αὐτήν, παρ' ὅλες τίς δυσκολίες καί παρ' ὅλα τά ἐμπόδια. Μεγάλωνε ἡ ἀπεργιακή πάλη, ἀναπτυσσόταν ἀκατάσχετα ἡ *σύνδεση* τῆς οἰκονομικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς ἄλλες, τίς ἀνώτερες μορφές πάλης. Τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς δημοκρατίας τῆς Ρωσίας ξυπνοῦσε, κι' ὕστερα ἀπό *δέκα* χρόνια ἔδειξε ὅλο τό ἀνάστημά του. Μόνο στή δύναμη αὐτή χρωστάει ἡ Ρωσία τό σπάσιμο τοῦ παλιοῦ περιβλήματος.

Γιά ὅσους θυμοῦνται τίς πρῶτες ἐργοστασιακές ἀποκαλύψεις, πού οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες τῆς Πετρούπολης γνωστοποίησαν τό 1894 στίς μάζες, εἶναι πολύ ἐνδιαφέρον καί διδακτικό νά τίς συγκρίνουμε μέ τίς ἐργοστασιακές ἀποκαλύψεις τῆς «Πράβντα». Ἡ μικρή αὐτή σύγκριση μιᾶς ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τῆς ἐργατικῆς πάλης δείχνει παραστατικά τήν ἀνάπτυξη *ὅλης* τῆς ἔκτασής της, τοῦ πλάτους της, τοῦ βάθους της, τῆς δύναμής της καί τά λοιπά.

Τότε εἴχαμε κάπου πέντε-ἕξι ἐργοστασιακές ἀποκαλύψεις πού τίς κυκλοφοροῦσαν οἱ ἐργάτες μυστικά σέ μερικές δεκάδες ἀντίτυπα.

Τώρα ἔχουμε δεκάδες χιλιάδες ἀντίτυπα τῆς καθημερινῆς «Πράβντα», πού στό κάθε φύλλο της δίνει κάμποσες ἐργοστασιακές ἀποκαλύψεις, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν τούς πιό διαφορετικούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς.

Τότε εἴχαμε κάπου πέντε-ἕξι ἀπό τούς λεγόμενους «κύκλους», πού συζητοῦσαν κρυφά, ἐννοεῖται, τήν κατάσταση στά ἐργοστάσια, μέ συμμετοχή τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου διανοούμενου μαρξιστῆ, καί καθόριζαν τό περιεχόμενο τῶν σημείων πού ἔπρεπε «νά δημοσιευτοῦν».

Τώρα ἔχουμε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐργατικές ὁμάδες, πού ἐμφανίζονται αὐθόρμητα, συζητοῦν τίς ζωτικές ἀνάγκες τους καί στέλνουν αὐτοτελῶς στήν «Πράβντα» τά γράμματά τους, τίς ἀποκαλύψεις τους, τίς ἐκκλήσεις τους γιά ἀντίσταση καί γιά συνένωση.

Πέρασαν μόνο δεκαοχτώ χρόνια καί οἱ ἐργάτες ἀπό τίς πρῶτες ἀναλαμπές, ἀπό τήν πιό ἄτολμη ἀρχή, προχώρησαν στό *μαζικό* κίνημα μέ τήν πιό κυριολεκτική σημασία τῆς λέξης.

Δυστυχῶς, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά περιοριστοῦμε *μόνο* στόν παραλληλισμό τῶν ἐργοστασιακῶν ἀποκαλύψεων. Ὅμως κι' αὐτές δείχνουν πόσο μεγάλος εἶναι ὁ δρόμος πού περάσαμε καί ποῦ ὁδηγεῖ ὁ δρόμος αὐτός.

Δεκαοχτώ χρόνια εἶναι ἕνα μικρό χρονικό διάστημα γιά

τήν ἱστορία μιᾶς ὁλόκληρης τάξης, πού τῆς ἔλαχε ἕνα πολύ μεγάλο καθῆκον παγκόσμιας σημασίας, τό καθῆκον τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἀνθρωπότητας.

Μεγάλο μέρος τοῦ δρόμου αὐτοῦ τό διαβήκαμε μέσα σέ σκοτάδια. Τώρα βρήκαμε τή στράτα. Πιό θαρρετά καί πιό ὁμόψυχα ἐμπρός!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 104,
30 τοῦ Αὐγούστου 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Στή Βιέννη συνεδριάζει τώρα τό πρῶτο διεθνές συνέδριο τῶν δικαστῶν, καθώς καί τό 31ο συνέδριο τῶν γερμανῶν νομικῶν. Στούς λόγους τῶν ἀξιωματούχων ἀντιπροσώπων ἐπικρατεῖ ἐξαιρετικά ἀντιδραστικό πνεῦμα. Οἱ κύριοι ἀστοί νομικοί καί δικαστές κήρυξαν ἐκστρατεία ἐνάντια στή συμμετοχή τοῦ λαοῦ στήν ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης.

Δυό εἶναι οἱ κύριες μορφές μιᾶς τέτιας συμμετοχῆς, πού ἔχουν καθιερωθεῖ στά σημερινά κράτη: 1) τό δικαστήριο τῶν ἐνόρκων, οἱ ὁποῖοι κρίνουν μόνο τό ζήτημα τῆς ἐνοχῆς· τήν ποινή τήν καθορίζουν καί τή διαδικασία τή διευθύνουν μόνο οἱ δικαστές τοῦ κράτους· 2) τό δικαστήριο τῶν λαϊκῶν συνέδρων πού συμμετέχουν, ὅπως οἱ δικοί μας «ἀντιπρόσωποι τῶν κλειστῶν τάξεων», ἐξίσου μέ τούς δικαστές τοῦ κράτους στή λύση *ὅλων* τῶν προβλημάτων.

Καί νά, οἱ «μορφωμένοι» δικαστές τῶν συνταγματικῶν κρατῶν ἐκφωνοῦν βροντερούς λόγους ἐνάντια σέ κάθε συμμετοχή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων στήν ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης. Ἕνας ἀπό τούς ἀντιπροσώπους, ὁ Ἔλσνερ, καταφερόμενος δριμύτατα ἐνάντια στό δικαστήριο τῶν ἐνόρκων καί τῶν λαϊκῶν συνέδρων, πού ὁδηγεῖ τάχα σέ «ἀναρχία στόν τομέα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων», ὑποστήριζε ν' ἀντικατασταθεῖ μέ τήν *ἰσοβιότητα* τῶν δικαστῶν.

Θά σημειώσουμε σχετικά μ' αὐτό πώς ἐδῶ προβάλλεται γιά συγκάλυψη τῆς ὁλοκληρωτικῆς ὑποχώρησης ἀπό τό δημοκρατισμό, ἕνα φιλελεύθερο αἴτημα στή θέση τοῦ δημοκρατικοῦ. Ἡ συμμετοχή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων στό δικαστήριο εἶναι, χωρίς ἀμφιβολία, δημοκρατική ἀρχή. Ἡ συνεπής ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς αὐτῆς συνίσταται, πρῶτο, στό νά μήν ὑπάρχει *τίμημα* γιά τήν ἐκλογή τῶν ἐνόρκων, δηλ. περιορισμός τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος μέ ὅρους μόρφωσης, ἰδιοκτησίας, μόνιμης διαμονῆς κτλ.

Σήμερα, ἐπειδή ἀποκλείονται οἱ ἐργάτες, μεταξύ τῶν ἐνόρκων συχνά ἐπικρατεῖ ἰδιαίτερα τό ἀντιδραστικό μικροαστικό στοιχεῖο. Τό ἀντιφάρμακο γιά τό κακό αὐτό πρέπει νά εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ δημοκρατισμοῦ ὥς τή συνεπή καί πλήρη μορφή του καί ὄχι ἡ πρόστυχη ἀπάρνηση τοῦ δημοκρατισμοῦ. Εἶναι γνωστό ὅτι σάν δεύτερος ὅρος τοῦ συνεποῦς δημοκρατισμοῦ στόν τομέα τῆς συγκρότησης τοῦ δικαστηρίου θεωρεῖται σ' ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες ἡ αἱρετότητα τῶν δικαστῶν καί ἡ ἐκλογή τους ἀπό τό λαό.

Ἐνῶ ἡ ἰσοβιότητα τῶν δικαστῶν, πού τόσο πολύ φροντίζουν γι' αὐτήν οἱ φιλελεύθερι ἀστοί γενικά καί οἱ δικοί μας ρῶσοι εἰδικότερα, δέν εἶναι παρά μόνο *μοίρασμα* τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων ἀνάμεσα στούς Πουρισκέβιτς καί στούς Μιλιουκόφ, ἀνάμεσα στούς φεουδάρχες καί στήν ἀστική τάξη. Στήν *πράξη* ἡ ἰσοβιότητα δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ στό ἀκέραιο καί εἶναι κουτό νά τήν ὑποστηρίζει κανείς, ὅταν ὑπάρχουν ἀκατάλληλοι, ἀμελεῖς καί κακοί δικαστές. Στό μεσαίωνα ὁ διορισμός τῶν δικαστῶν βρισκόταν ἀποκλειστικά στά χέρια τῶν φεουδαρχῶν καί τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ ἀστική τάξη, πού εἰσχώρησε σήμερα πλατιά στούς δικαστικούς κύκλους, *ὑπερασπίζει τόν ἑαυτό της* ἀπό τούς φεουδάρχες μέ τήν «ἀρχή τῆς ἰσοβιότητας» (γιατί οἱ διορισμένοι δικαστές στήν πλειοψηφία τους θά προέρχονται ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ἀστική τάξη, γιά τό λόγο ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν «μορφωμένων» νομικῶν ἀνήκει στήν ἀστική τάξη). Ἔτσι, ὑπερασπίζοντας τόν ἑαυτό της *ἀπό τούς φεουδάρχες*, ἡ ἀστική τάξη, μέ τό νά ὑποστηρίζει τό διορισμό τῶν δικαστῶν, ὑπερασπίζει ταυτόχρονα τόν ἑαυτό της *ἀπό τή δημοκρατία*.

Ἔχει ἐνδιαφέρον ν' ἀναφέρουμε, σέ συνέχεια, τά ἀκόλουθα σημεῖα ἀπό τό λόγο τοῦ δόκτορα Χίνσμπεργκ, δικαστῆ ἀπό τή Δρέσδη. Αὐτός καταπιάστηκε στό λόγο του μέ τήν *ταξική δικαιοσύνη*, δηλ. μέ τήν ἐκδήλωση τῆς ταξικῆς καταπίεσης καί τῆς ταξικῆς πάλης στή σημερινή ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης

«Ὅποιος νομίζει — ἀναφώνησε ὁ δόκτορ Χίνσμπεργκ — ὅτι ἡ συμμετοχή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ στό δικαστήριο καταργεῖ τήν ταξική δικαιοσύνη, αὐτός γελιέται οἰκτρά...»

Σωστά, κ. δικαστά! Ἡ δημοκρατία δέν καταργεῖ γενικά τήν ταξική πάλη, παρά μόνο τήν κάνει συνειδητη, ἐλεύθερη, ἀνοιχτή. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἐπιχείρημα ἐνάντια στή δημο-

κρατία. Αὐτό εἶναι ἐπιχείρημα γιά τή συνεπή ἀνάπτυξή της ὥς τό τέλος.

«...Ταξική δικαιοσύνη, χωρίς ἀμφιβολία, ὑπάρχει πραγματικά» — συνέχισε ὁ δικαστής ἀπό τή Σαξωνία (καί οἱ δικαστές τῆς Σαξωνίας φημίζονται στή Γερμανία γιά τίς ἀπάνθρωπες καταδικαστικές ἀποφάσεις τους ἐνάντια στούς ἐργάτες), — «κάθε ἄλλο ὅμως παρά μέ τήν ἔννοια πού τῆς δίνουν οἱ σοσιαλδημοκράτες, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἐπιδεικνύεται εὔνοια ἀπέναντι στούς πλούσιους σέ σύγκριση μέ τούς φτωχούς. Ἀπεναντίας, ἡ ταξική δικαιοσύνη ὑπάρχει μέ τήν ἀντίθετη ἀκριβῶς ἔννοια. Μοῦ ἔτυχε τούτη ἡ περίπτωση. Δικάζαμε τρεῖς. Ἐγώ καί δυό λαϊκοί σύνεδροι. Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς, ἀπροκάλυπτος σοσιαλδημοκράτης, ὁ ἄλλος κάτι παρόμοιο. Κατηγορούμενος ἕνας ἀπεργός πού ξυλοκόπησε κάποιον ἀπεργοσπάστη («ἐργάτη πού ἤθελε νά δουλέψει» — εἶπε κατά λέξη ὁ κύριος δικαστής τῆς Σαξωνίας), τόν ἅρπαξε ἀπό τό λαιμό καί φώναζε: «Θά λογαριαστοῦμε μέ σένα τώρα, καταραμένε κανάγια!».

Συνήθως, σέ τέτιες περιπτώσεις ἐπιβάλλεται ποινή φυλάκισης 4 ὥς 6 μῆνες, κι' αὐτό εἶναι τό λιγότερο πού πρέπει νά ἐπιβάλεται γιά μιά τόσο βάρβαρη πράξη. Καί νά, χρειάστηκε νά καταβάλω πολύ μεγάλο κόπο γιά νά καταφέρω νά μήν ἀθωωθεῖ ὁ ὑπόδικος. Ὁ λαϊκός σύνεδρος — ὁ σοσιαλδημοκράτης — μοῦ λέει, πώς δέν καταλαβαίνω τήν ψυχολογία τῶν ἐργατῶν. Κι' ἐγώ τοῦ ἀπαντάω, πώς καταλαβαίνω πολύ καλά τήν ψυχολογία τοῦ δαρμένου...»

Οἱ γερμανικές ἐφημερίδες πού παραθέτουν τό κείμενο τοῦ λόγου τοῦ δικαστῆ Χίνσμπεργκ, σημειώνουν στό μέρος αὐτό: *«Γέλια»*. Οἱ κύριοι νομικοί καί οἱ κύριοι δικαστές γελοῦσαν. Πρέπει νά ὁμολογήσουμε πώς κι' ἐμεῖς, ἄν μᾶς τύχαινε ν' ἀκούσουμε τό δικαστή αὐτό τῆς Σαξωνίας, θά γελούσαμε ἐπίσης μέ τήν ψυχή μας.

Ἡ θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι ἕνα τέτιο πράγμα, πού μπορεῖ ἀκόμη καί νά φανταστεῖ κανείς ἄκαρπες προσπάθειες ἐπιστημονικῆς (δῆθεν ἐπιστημονικῆς) καταπολέμησής της. Φτάνει ὅμως νά βάλει κανείς τό ζήτημα πρακτικά, νά προσέξει τά συνηθισμένα φαινόμενα τῆς ζωῆς καί — ἀμέσως! — καί ὁ πιό φανατικός ἀντίπαλος τῆς θεωρίας αὐτῆς μπορεῖ ν' ἀποδειχτεῖ ἕνας ἐξίσου προικισμένος προπαγανδιστής τῆς ταξικῆς πάλης, σάν τόν κύριο δικαστή τῆς Σαξωνίας Χίνσμπεργκ.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 104,
30 τοῦ Αὐγούστου 1912
Ὑπογραφή: Ι. Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Στήν «Πράβντα» τῆς 12 τοῦ Ἰούλη, ἀρ. φύλ. 63, ἐξιστορήσαμε στούς ἀναγνῶστες τή γενική ἀπεργία τῆς Ζυρίχης, πού ἔγινε στίς 29 τοῦ Ἰούνη (12 τοῦ Ἰούλη ν. ἡμ.)*. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι ἡ ἀπεργία ἀποφασίστηκε *παρά* τή θέληση τῶν ἡγετῶν τῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων. Ἡ συνέλευση 425 ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ζυρίχης, πού τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀπεργίας, δέχτηκε μέ τήν κραυγή «αἶσχος!» τή δήλωση τῶν τυπογράφων ὅτι εἶναι κατά τῆς ἀπεργίας.

Σήμερα παρουσιάστηκαν στόν τύπο στοιχεῖα πού ξεσκεπάζουν τόν ὀπορτουνισμό αὐτό.

Ἀποδείχνεται πώς ὁ ὀπορτουνισμός τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν τῶν ἐλβετῶν ἐργατῶν ἔφτασε ὥς τήν ἀνοιχτή *προδοσία τοῦ κόμματος*. Τά καλύτερα ὄργανα τοῦ ἐλβετικοῦ καί τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ τύπου μ' αὐτά ἀκριβῶς τά αὐστηρά, ἀλλά δίκαια λόγια χαρακτηρίζουν τή διαγωγή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς Ζυρίχης. Τό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Ζυρίχης, *ὑπερασπίζοντας τούς καπιταλιστές*, ἀπαγόρευσε τίς ἀπεργιακές φρουρές (καί τότε οἱ ἐργάτες ἀποφάσισαν νά διαμαρτυρηθοῦν μέ εἰκοσιτετράωρη γενική ἀπεργία).

Τό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Ζυρίχης ἔχει ἐννιά μέλη, τά τέσσερα ἀπ' αὐτά εἶναι σοσιαλδημοκράτες: ὁ Ἔρισμαν, ὁ Πφλιοῦγκερ, ὁ Φόγκελζάνγκερ καί ὁ Κλιότι.

Καί νά, τώρα ἔγινε γνωστό, ὅτι ἡ ἀπαγόρευση τῶν ἀπεργιακῶν φρουρῶν ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό τό Δημοτικό συμβούλιο, δηλ. ὁ Ἔρισμαν καί οἱ τρεῖς συνάδελφοί του σοσιαλδημοκράτες ψήφισαν *ὑπέρ!!!* Ἡ κυβέρνηση τοῦ καντονίου τῆς Ζυ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 411-413. *Ἡ Σύντ.*

ρίχης ζήτησε ἀπό τό Δημοτικό συμβούλιο ν' ἀπαγορευτοῦν οἱ ἀπεργιακές φρουρές *γενικά*, ἀλλά οἱ τέσσερις πανέξυπνοι γωβιοί, οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς Ζυρίχης, ἤθελα νά πῶ, ὑπόβαλαν μιά «*συμβιβαστική*» πρόταση: ν' ἀπαγορευτοῦν οἱ ἀπεργιακές φρουρές μόνο στό χῶρο γύρω ἀπ' τά δυό μηχανουργεῖα, ὅπου εἶχε σταματήσει ἡ δουλιά.

Φυσικά, στήν πραγματικότητα μιά τέτια μερική ἀπαγόρευση τῶν φρουρῶν ἦταν ἀκριβῶς αὐτό πού ζητοῦσε ἡ ἀστική τάξη, καί ἡ πρόταση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (;!) ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τήν ἀστική πλειοψηφία τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου! Κάτι περισσότερο. Τελευταῖα τό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Ζυρίχης δημοσίευσε ἀπολογισμό τῶν γεγονότων πού συνδέονται μέ τή γενική ἀπεργία. Οἱ καπιταλιστές γιά νά ἐκδικηθοῦν, κήρυξαν τριήμερο λοκάουτ. Τό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Ζυρίχης, *ὁμόφωνα*, μέ τή συμμετοχή *καί τῶν τεσσάρων* σοσιαλδημοκρατῶν μελῶν του, ψήφισε ἀπόφαση ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο, γιά τή διατήρηση τῆς τάξης, νά ἐνισχυθοῦν οἱ δυνάμεις τῆς ἀστυνομίας *μέ στρατό*.

Καί δέν εἶναι μόνο αὐτά. Τό ἀστικό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Ζυρίχης ξαπόλυσε μιά σειρά λυσσασμένους διωγμούς ἐνάντια στούς ὑπαλλήλους καί στούς ἐργάτες τῶν δημοτικῶν ἐπιχειρήσεων πού πῆραν μέρος στήν ἀπεργία. Τό Δημοτικό συμβούλιο ἀπόλυσε 13 ἐργάτες καί σέ 116 ἐπέβαλε πειθαρχικές ποινές (ὑποβιβασμός, περικοπή ἀποδοχῶν). Οἱ ἀποφάσεις αὐτές τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου πάρθηκαν ἐπίσης *ὁμόφωνα*, μέ συμμετοχή τοῦ Ἔρισμαν καί δυό συναδέλφων του.

Τή διαγωγή τοῦ Ἔρισμαν καί Σίας δέν μπορεῖς νά τήν ὀνομάσεις διαφορετικά παρά προδοσία τοῦ κόμματος.

Δέν πρέπει νά μᾶς κάνει ἐντύπωση τό γεγονός ὅτι οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστές στήν Ἑλβετία ἔχουν κάποια ἐπιτυχία, ἀφοῦ τούς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά ἐπικρίνουν μπροστά στούς ἐργάτες ἕνα τέτιο σοσιαλιστικό κόμμα, πού ἀνέχεται στίς γραμμές του παρόμοιους ὀπορτουνιστές-προδότες. Ἡ προδοσία τοῦ Ἔρισμαν καί Σίας ἔχει μεγάλη διεθνή σημασία ἀκριβῶς γιατί μᾶς δείχνει *παραστατικά ἀπό ποῦ* καί *μέ ποιόν τρόπο* ἀπειλεῖ τό ἐργατικό κίνημα ὁ κίνδυνος *ἐσωτερικῆς* ἀποσύνθεσης.

Ὁ Ἔρισμαν καί Σία δέν εἶναι καθόλου τυχαῖοι αὐτόμολοι στό στρατόπεδο τοῦ ἐχθροῦ, εἶναι ἁπλῶς εἰρηνικοί μικροαστοί, ὀπορτουνιστές, πού ἔχουν συνηθίσει στίς κοινοβουλευτικές «ψιλοδουλιές», πού ἔχουν βουλιάξει στίς συνταγματικές δημοκρατικές αὐταπάτες. Μόλις ἡ ταξική πάλη ἔφτασε σέ ὀξύ ση-

μεῖο, ἔγιναν ἀμέσως κουρνιαχτός καί στάχτη οἱ αὐταπάτες τῆς συνταγματικῆς «τάξης πραγμάτων» καί τῆς «λαοκρατικῆς δημοκρατίας», τά ἔχασαν καί κατρακύλησαν στό βάλτο οἱ φιλισταῖοι σοσιαλδημοκράτες μας, μέλη τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες μποροῦν νά δοῦν στό θλιβερό αὐτό παράδειγμα, ποῦ ὁδηγεῖ ἀναγκαστικά ἡ διάδοση τοῦ ὀπορτουνισμοῦ μέσα στό ἐργατικό κόμμα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 105,
31 Αὐγούστου τοῦ 1912
Ὑπογραφή: Π. Π.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Ο ΚΛΗΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ὅπως εἶναι γνωστό, σήμερα καταβάλλονται οἱ πιό απεγνωσμένες προσπάθειες γιά νά *ξεσηκώσουν* ὅλο τόν κλῆρο στίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας καί νά τόν ὀργανώσουν σέ μιά συμπαγή μαυροεκατονταρχίτικη δύναμη.

Εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό τό γεγονός ὅτι *ὁλόκληρη* ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας — καί ἡ κυβερνητική, ἡ ὀχτωβριστική, καί ἡ ἀντιπολιτευτική, ἡ καντέτικη — ξεσκεπάζουν καί καταδικάζουν μέ τόν ἴδιο ζῆλο καί μέ τήν ἴδια ταραχή τά σχέδια αὐτά τῆς κυβέρνησης.

Ὁ ρῶσος ἔμπορος καί ὁ ρῶσος φιλελεύθερος τσιφλικάς (πιό σωστά, ἴσως, ὁ φιλελευθερίζων) φοβοῦνται τό δυνάμωμα τῆς ἀνεύθυνης κυβέρνησης πού ἐπιθυμεῖ «νά μαζέψει» γιά τόν ἑαυτό της τούς ψήφους τῶν πειθήνιων παπάδων. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι στό ζήτημα αὐτό ἡ δημοκρατία ἀντιπολιτεύεται (γιά νά ἐκφραστοῦμε μέ ἤπιο τόνο κι' ὄχι μέ ἀκρίβεια) πολύ πιό ἀποφασιστικά ἀπό τό φιλελευθερισμό.

Ἐμεῖς ἔχουμε ἤδη τονίσει ἀπό τίς στῆλες τῆς «Πράβντα» ὅτι οἱ φιλελεύθεροι τοποθετοῦν κατά τρόπο μή δημοκρατικό τό ζήτημα τοῦ κλήρου. Οἱ φιλελεύθεροι εἴτε ὑπερασπίζουν ἀνοιχτά τήν ἀρχιαντιδραστική θεωρία τῆς «μή ἀνάμιξης» τοῦ κλήρου στήν πολιτική, εἴτε συμβιβάζονται μέ τή θεωρία αὐτή *.

Ὁ δημοκράτης εἶναι κατηγορηματικά ἀντίθετος καί στήν παραμικρότερη *νοθεία* τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος καί τῶν ἐκλογῶν, εἶναι ὅμως ὁπωσδήποτε *ὑπέρ* τῆς ἄμεσης καί ἀνοιχτῆς προσέλκυσης στήν πολιτική τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν ὁποιουδήποτε κλήρου. Ἡ μή συμμετοχή τοῦ κλήρου στήν πολιτική πάλη εἶναι πολύ ἐπιζήμια ὑποκρισία. Στήν πραγματικότητα ὁ κλῆρος συμμετεῖχε *πάντοτε* στήν πολιτική σκεπα-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 484-485. *Ἡ Σύντ.*

σμένα καί τό πέρασμα τοῦ κλήρου στήν ἀνοιχτή πολιτική μόνο θά ὠφελήσει τό λαό.

Ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον πάνω στό ζήτημα αὐτό παρουσιάζει τό ἄρθρο τοῦ παλαιόπιστου ἐπισκόπου Μιχαήλ πού δημοσιεύτηκε τίς ἡμέρες αὐτές στή «Ρέτς». Οἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα αὐτοῦ εἶναι πολύ ἀφελεῖς: φαντάζεται λ.χ. ὅτι ὁ «κληρικαλισμός (σέ μᾶς) στή Ρωσία εἶναι ἄγνωστος», ὅτι πρίν τήν ἐπανάσταση τό ἔργο του (τοῦ κλήρου) ἦταν μόνο ἐπουράνιο κτλ.

Εἶναι ὅμως διδακτική ἡ πραγματική ἐκτίμηση τῶν γεγονότων ἀπ' αὐτόν τόν κατατοπισμένο, ὅπως φαίνεται, ἄνθρωπο.

«...Ὅτι ὁ θρίαμβος τῶν ἐκλογῶν δέν θά εἶναι θρίαμβος τοῦ κληρικαλισμοῦ — γράφει ὁ ἐπίσκοπος Μιχαήλ — μοῦ φαίνεται ἀναμφισβήτητο. Ἑνωμένος, ἄν καί τεχνητά, καί ταυτόχρονα πληγωμένος, βέβαια, μέ τόν τρόπο πού πᾶνε νά ἐκμεταλλευτοῦν τούς ψήφους καί τή συνείδησή του, ὁ κλῆρος θά δεῖ τόν ἑαυτό του στό μέσο δυό δυνάμεων... Κι' ἀπό δῶ ἡ ἀπαραίτητη στροφή, ἡ κρίση, ἡ ἐπιστροφή στή φυσική συμμαχία μέ τό λαό. Ἄν τό κληρικόφρονο καί ἀντιδραστικό ρεῦμα... πρόφτανε νά δυναμώσει καί νά ὡριμάσει μόνο του αὐτό ἴσως, καί νά μή γινόταν. Τώρα πού τόν τράβηξαν ἀπό τήν ἠρεμία, ἐνῶ διατηρεῖ ἀκόμη ὑπολείμματα τῆς προηγούμενης ἀναταραχῆς, ὁ κλῆρος θά συνεχίζει τήν ἱστορία του. Καί ὁ δημοκρατισμός τοῦ κλήρου εἶναι τό ἀναπόφευκτο καί τελευταῖο στάδιο τῆς ἱστορίας του πού θά συνδεθεῖ μέ τήν πάλη τοῦ κλήρου γιά τόν ἑαυτό του».

Στήν πραγματικότητα δέν πρόκειται γιά «ἐπιστροφή στή φυσική συμμαχία», ὅπως ἀφελῶς νομίζει ὁ ἀρθρογράφος, ἀλλά γιά τό πῶς θά κατανεμηθεῖ ὁ κλῆρος ἀνάμεσα στίς τάξεις πού παλεύουν. Ἡ σαφήνεια, ἡ ἔκταση καί ἡ συνειδητότητα μιᾶς τέτιας κατανομῆς ὁπωσδήποτε θά κέρδιζαν ἀπό τό τράβηγμα τοῦ κλήρου στήν πολιτική.

Καί τό γεγονός ὅτι κατατοπισμένοι παρατηρητές παραδέχονται τήν ὕπαρξη, τή ζωτικότητα καί τή δύναμη τῶν «ὑπολειμμάτων τῆς προηγούμενης ἀναταραχῆς» ἀκόμη καί σ' ἕνα τέτιο κοινωνικό στρῶμα τῆς Ρωσίας, ὅπως ὁ κλῆρος, πρέπει νά προσεχτεῖ πολύ.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 106,
1 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Ι. Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ «Βέχι», τό ἐπαίσχυντης φήμης αὐτό βιβλίο, πού σημείωσε τεράστια ἐπιτυχία στούς κύκλους τῆς φιλελεύθερης-ἀστικῆς κοινωνίας, τῆς ποτισμένης ὥς τό μεδούλι μέ τό πνεῦμα τῆς ἀποστασίας, δέν πῆρε μιά ἱκανοποιητική ἀπάντηση καί οὔτε ἀναλύθηκε ἀρκετά βαθιά στό στρατόπεδο τῆς δημοκρατίας.

Ὥς ἕνα σημεῖο αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι ἡ περίοδος τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς συλλογῆς «Βέχι» συνέπεσε μέ τήν περίοδο πού ὁ «νόμιμος» τύπος τῆς δημοκρατίας εἶχε σχεδόν ὁλότελα στραγγαλιστεῖ.

Τώρα ὁ κ. Στσέπετεφ κάνει τήν ἐμφάνισή του στό περιοδικό «Ρούσκαγια Μίσλ» [57] (Αὔγουστος) μέ μιά κάπως ἀνακαινισμένη ἔκδοση τοῦ πνεύματος τῆς «Βέχι». Πράγμα ἐντελῶς φυσικό γιά ὄργανο τῶν βεχιστῶν, πού ἔχει διευθυντή τόν κύριο Π. Μπ. Στροῦβε, ἀρχηγό τῶν ἀποστατῶν. Θά εἶναι ὅμως ἐξίσου φυσικό καί γιά τή δημοκρατία, ἰδιαίτερα τήν ἐργατική δημοκρατία, ἄν ἀποδόσει τώρα ἔστω κι᾽ ἕνα μικρό μέρος ἀπ᾽ ὅσα χρωστάει στούς «βεχιστές».

I

Ὁ κ. Στσέπετεφ δημοσιεύει ἕνα σεμνό στή μορφή «γράμμα ἀπό τή Γαλλία» *γιά τούς ρώσους στό Παρίσι*. Κάτω ὅμως ἀπ᾽ τή σεμνή αὐτή μορφή στήν πραγματικότητα κρύβεται μιά πολύ συγκεκριμένη «κρίση» γιά τή ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905 καί γιά τή ρωσική δημοκρατία.

«Ὅλοι μας θυμόμαστε ἀκόμη — γράφει ὁ βεχιστής — ἐκεῖνον τό συνταρακτικό (ἔτσι λοιπόν! μά *γιά ποιόν* ἦταν συνταρακτικός, ἀξιότιμε κύ-

ριε φιλελεύθερε;), τόν ἀνήσυχο καί τόσο πολύ μπερδεμένο χρόνο, τό 1905...»

«Ἀνήσυχος καί τόσο πολύ μπερδεμένος»! Πόση βρωμιά καί βοῦρκο πρέπει νά ἔχει στήν ψυχή του ἕνας ἄνθρωπος πού εἶναι ἱκανός νά γράφει τέτια πράγματα. Στή Γερμανία οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848 ἀποκαλοῦσαν τό χρόνο αὐτό χρόνο «παραφροσύνης». Τήν ἴδια ἐπίσης σκέψη, ἤ μάλλον τόν ἴδιο ἀνόητο καί πρόστυχο φόβο ἐκφράζει καί ὁ ρῶσος καντέτος στό «Ρούσκαγια Μίσλ».

Ἐμεῖς θά τοῦ ἀντιτάξουμε μόνο λίγα, τά πιό ἀντικειμενικά καί τά πιό «σεμνά» γεγονότα. Μέσα σ' ἐκεῖνο τό χρόνο τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν αὐξήθηκαν περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Τά μισθώματα τῆς γῆς πού ἐνοικιαζόταν ἔπεφταν. Ὅλες οἱ μορφές συνένωσης τῶν ἐργατῶν, ἀκόμη καί τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, ἀναπτύχθηκαν μέ πρωτοφανή ἐπιτυχία. Ὁ λαός, ἡ μάζα, τό πλῆθος, τά «κατώτατα στρώματα» διάβαζαν ἑκατομμύρια φτηνές ἐκδόσεις πάνω σέ πολιτικά θέματα μέ τέτια δίψα, πού ποτέ ὥς τότε δέν διάβαζαν στή Ρωσία.

Ὁ Νεκράσοφ ἀναφωνοῦσε σέ πολύ παλιούς καιρούς:

...Δέν θἄρθει τάχα ἕνας καιρός,
(Ἔλα, ἔλα ποθητέ μου!)
πού ὁ λαός θά φέρνει ἀπ' τό παζάρι
τόν Μπελίνσκι καί τόν Γκόγκολ
κι' ὄχι τόν Μπλύχερ
οὔτε τό χαζομυλόρδο; [58]

Ὁ ποθητός γιά ἕναν ἀπό τούς παλιούς ρώσους δημοκράτες «καιρός» ἦρθε. Οἱ ἔμποροι παράτησαν τό ἐμπόριο τῆς βρώμης κι' ἄρχισαν ἕνα πιό ἐπικερδές ἐμπόριο, τό ἐμπόριο τῆς δημοκρατικῆς φτηνῆς μπροσούρας. Τό δημοκρατικό βιβλιαράκι ἔγινε προϊόν τοῦ *παζαριοῦ*. Μ' ἐκεῖνες τίς ἰδέες τοῦ Μπελίνσκι καί τοῦ Γκόγκολ, πού ἔκαναν τούς συγγραφεῖς αὐτούς ἀγαπητούς στόν Νεκράσοφ — καί σέ κάθε τίμιο ανθρωπο τῆς Ρωσίας — ἦταν πέρα γιά πέρα διαποτισμένη ἡ καινούργια αὐτή φιλολογία τοῦ παζαριοῦ...

...Τί «ἀνησυχία»! — ἀναφώνησε τό καλοθρεμμένο, αὐτοϊκανοποιημενο φιλελεύθερο γουρούνι, πού παριστάνει τό μορφωμένο, ἐνῶ στήν πραγματικότητα εἶναι βρωμερό καί ἀποκρουστικό, ὅταν εἶδε *στήν πράξη* τό «λαό» αὐτό νά φέρνει ἀπό τό παζάρι... τό γράμμα τοῦ Μπελίνσκι πρός τόν Γκόγκολ.

Καί γιά νά κυριολεκτήσουμε — αὐτό εἶναι ἕνα «διανοουμε-

νίστικο» γράμμα — ἀνακήρυξε ἡ «Βέχι» κάτω ἀπό τά θυελλώδη χειροκροτήματα τοῦ Ροζάνοφ-Νοβοβρέμενετς καί τοῦ Ἀντόνι Βολίνσκι.

Τί ἐπονείδιστο θέαμα! — θά πεῖ ἕνας δημοκράτης ἀπό τούς καλύτερους ναρόντνικους. Τί διδακτικό θέαμα! — θά προσθέσουμε ἐμεῖς. Πόσο γρήγορα σωφρονίζει ὅσους ἔβλεπαν *συναισθηματικά* τά προβλήματα τῆς δημοκρατίας, πόσο *ἀτσαλώνει* καθετί τό ζωντανό καί τό ἰσχυρό στίς γραμμές τῆς δημοκρατίας, σαρώνοντας ἀδυσώπητα τίς σαπισμένες, ἀρχοντικές-ὀμπλομοφικές αὐταπάτες!

Εἶναι πολύ ὠφέλιμο πράγμα γιά ὅποιον εἶχε γοητευτεῖ κάποτε ἀπό τό φιλελευθερισμό νά χάσει κάθε αὐταπάτη σχετικά μ' αὐτόν. Κι' ὅποιος θελήσει νά θυμηθεῖ τήν παλιά ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ, θά δεῖ κιόλας στή στάση τοῦ φιλελεύθερου Καβέλιν ἀπέναντι στό δημοκράτη Τσερνισέβσκι ἕνα πιστότατο πρότυπο τῆς στάσης τοῦ καντέτικου *κόμματος* τῶν φιλελεύθερων ἀστῶν ἀπέναντι στό ρωσικό δημοκρατικό *κίνημα τῶν μαζῶν*. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη στή Ρωσία «βρῆκε τόν ἑαυτό της» ἤ, πιό σωστά, βρῆκε τήν οὐρά της. Δέν εἶναι ἄραγε καιρός νά βρεῖ ἡ δημοκρατία τῆς Ρωσίας τό κεφάλι της;

Εἶναι ἐξαιρετικά ἀνυπόφορο νά βλέπει κανείς μερικά ὑποκείμενα σάν τούς Στσέπετεφ, Στροῦβε, Γκρεντεσκούλ, Ἰζγκόγεφ καί τούς ἄλλους τῆς καντέτικης παρέας ν' ἁρπάζονται ἀπό τήν ἄκρη τοῦ σακακιοῦ τοῦ Νεκράσοφ, τοῦ Στσεντρίν κτλ. Ὁ Νεκράσοφ, ὄντας ἀδύνατος χαρακτήρας, ταλαντευόταν ἀνάμεσα στόν Τσερνισέβσκι καί στούς φιλελευθέρους, ὅλες ὅμως οἱ συμπάθειές του ἦταν μέ τό μέρος τοῦ Τσερνισέβσκι. Ὁ Νεκράσοφ, ἐξαιτίας τῆς ἴδιας αὐτῆς ἀδυναμίας τοῦ χαρακτήρα του, ἔπεφτε στό ἁμάρτημα νά τοῦ ξεφεύγουν μερικές νότες φιλελεύθερης δουλοφροσύνης, ὁ ἴδιος ὅμως ἔκλαψε πικρά γιά τά «ἁμαρτήματά» του καί *μετάνιωνε δημόσια* γι' αὐτά:

> Δέν εἶχα γώ γιά ἐμπόριο τή λύρα,
> μά λάχαινε, ὅταν μ' ἀπειλοῦσε ἄσπλαχν' ἡ μοίρα,
> νά βγάζει τό χέρι τό δικό μου,
> *τόνο παράφωνο* ἀπ' τή λύρα...

«Τόνο παράφωνο» — νά πῶς ὀνόμαζε ὁ ἴδιος ὁ Νεκράσοφ τά σφάλματα τῆς φιλελεύθερης δουλοφροσύνης του. Καί ὁ Στσεντρίν κορόιδευε ἀμείλικτα τούς φιλελευθέρους καί τούς

στιγμάτισε γιά πάντα μέ τό ρητό: «Προσαρμογή στήν προστυχιά» [59].

Πόσο παλιωμένο φαίνεται τό ρητό αὐτό ἐφαρμοσμένο στούς Στσέπετεφ, Γκρεντεσκούλ καί λοιπούς* βεχιστές! Τώρα δέν πρόκειται καθόλου γιά τό γεγονός ὅτι οἱ κύριοι αὐτοί *προσαρμόστηκαν* στήν προστυχιά. Ποῦ τέτιο πράγμα! Αὐτοί οἱ ἴδιοι μέ δική τους πρωτοβουλία, μέ τόν τρόπο τους, ξεκινώντας ἀπό τό νεοκαντιανισμό [60] καί ἄλλες «εὐρωπαϊκές» θεωρίες τῆς μόδας, ἔφτιαξαν τή *δική τους θεωρία* τῆς «προστυχιᾶς».

II

«Ὁ τόσο πολύ μπερδεμένος χρόνος, τό 1905» — γράφει ὁ κ. Στσέπετεφ. «Τά πάντα ἀναταράχτηκαν καί μπερδεύτηκαν μέσα στή γενική σύγχυση καί ἀνακατωσούρα».

Καί στό σημεῖο αὐτό μποροῦμε νά φέρουμε λίγες μόνο θεωρητικές ἀντιρήσεις. Νομίζουμε πώς τά ἱστορικά γεγονότα πρέπει νά κρίνονται ἀνάλογα μέ τά κινήματα τῶν *μαζῶν* καί τῶν τάξεων στό σύνολό τους, κι' ὄχι ἀνάλογα μέ τίς διαθέσεις ὁρισμένων προσώπων ἤ μικροομάδων.

Τήν τεράστια μάζα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας τήν ἀποτελοῦν οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες. Σέ τί μπορεῖ νά δεῖ κανένας τή «γενική σύγχυση καί ἀνακατωσούρα» σέ σχέση μέ τή μάζα αὐτή τοῦ πληθυσμοῦ; Ἐντελῶς τό ἀντίθετο, τά ἀντικειμενικά γεγονότα μαρτυροῦν ἀδιάψευστα ὅτι ἀκριβῶς μέσα στίς μάζες τοῦ πληθυσμοῦ ἔγινε ἕνα πρωτοφανές σέ πλάτος καί ἐπιτυχημένο ξεκαθάρισμα, πού ἔβαλε μιά *γιά πάντα* τέρμα στή «σύγχυση καί στήν ἀνακατωσούρα».

Ὥς τότε μέσα στόν «κοσμάκη» ἦταν πραγματικά «μπερδεμένα καί μπλεγμένα» «μέσα στή γενική ἀνακατωσούρα» τά στοιχεῖα τῆς πατριαρχικῆς ἀποχαύνωσης καί τά στοιχεῖα τοῦ δημοκρατισμοῦ. Αὐτό μαρτυροῦν τά ἀντικειμενικά γεγονότα, πού ἔκαναν δυνατό νά ἐμφανιστοῦν φαινόμενα σάν τό ζουμπατοφισμό καί τόν «παπαγκαπονισμό».

Ἀκριβῶς τό 1905 ἔβαλε μιά γιά πάντα τέρμα στήν «ἀνακατωσούρα» αὐτή. Στήν ἱστορία τῆς Ρωσίας ἀκόμη δέν ὑπῆρξε

---

* Μπορεῖ νά μᾶς προβάλουν τήν ἀντίρηση πώς ὁ Γκρεντεσκούλ, καθώς καί ὁ Μιλιουκόφ καί Σία *ἔκαναν πολεμική* στή «Βέχι». Πραγματικά ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, *ἐξακολουθοῦσαν νά εἶναι* βεχιστές. Βλέπε ἀνάμεσα στ' ἄλλα τήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 85. (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 24-25. *Ἡ Σύντ.*

ἄλλη ἐποχή πού νά ἔχει ξεδιαλύνει μέ τέτια ἐξαιρετική σαφήνεια, μέ ἔργα κι' ὄχι μέ λόγια, τίς σχέσεις, τίς μπερδεμένες ἀπό τήν προαιώνια στασιμότητα καί τίς προαιώνιες ἐπιβιώσεις τῆς δουλοπαροικίας. Δέν ὑπῆρξε ἄλλη ἐποχή, στήν ὁποία τόσο καθαρά καί «μυαλωμένα» νά ἔχουν διαχωριστεῖ οἱ *τάξεις*, νά ἔχουν καθορίσει τή στάση τους οἱ *μάζες* τοῦ πληθυσμοῦ καί νά ἔχουν ἐλεγχθεῖ ἐπίσης οἱ θεωρίες καί τά προγράμματα τῶν «διανοουμένων» *ἀπό τή δράση* ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Πῶς ἔγινε, λοιπόν, δυνατό ἀναμφισβήτητα ἱστορικά γεγονότα νά πάρουν μιά τόσο διαστρεβλωμένη μορφή στό κεφάλι τοῦ μορφωμένου καί φιλελεύθερου ἀρθρογράφου τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ»; Ἡ ἐξήγηση τοῦ φαινομένου εἶναι πολύ ἁπλή: ὁ βεχιστής αὐτός πάει νά ἐπιβάλει σ' ὅλο τό λαό τίς δικές του ὑποκειμενικές διαθέσεις. Ὁ ἴδιος προσωπικά καί ὅλη ἡ ὁμάδα του — ἡ φιλελεύθερη ἀστική διανόηση — βρέθηκαν τήν ἐποχή ἐκείνη σέ μιά κατάσταση ἐξαιρετικῆς «ἀνακατωσούρας», «πολύ μπερδεμένη». Καί τή δυσαρέσκειά του, πού ἦταν φυσικό ἐπακόλουθο τῆς ἀνακατωσούρας αὐτῆς καί τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ μάζες ξεσκέπασαν σ' ὅλη της τήν ἔκταση τήν ποταπότητα τοῦ φιλελευθερισμοῦ, ὁ φιλελεύθερος πάει νά τή μετατοπίσει στίς μάζες, φορτώνοντας τίς δικές του ἁμαρτίες σ' αὐτές.

Μήπως δέν ἦταν πραγματικά μπερδεμένη ἡ κατάσταση τῶν φιλελευθέρων τόν Ἰούνη τοῦ 1905; Ἤ ὕστερα ἀπό τίς 6 τοῦ Αὐγούστου, ὅταν καλοῦσαν νά πάρουμε μέρος στή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἐνῶ ὁ λαός *στήν πράξη* προχωροῦσε παράμερα ἀπό τή Δούμα καί πέρα ἀπό τή Δούμα; Ἤ τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905, ὅταν οἱ φιλελεύθεροι ἀναγκάστηκαν «νά τρέξουν πίσω ἀπό τά γεγονότα» καί νά χαρακτηρίσουν τήν ἀπεργία «ἔνδοξη», παρ' ὅλο πού χτές ἀκόμη τήν καταπολεμοῦσαν; Ἤ τό Νοέμβρη τοῦ 1905, ὅταν ὅλη ἡ ἀξιοθρήνητη ἀδυναμία τοῦ φιλελευθερισμοῦ βγῆκε στήν ἐπιφάνεια καί ἀποδείχτηκε ἀπό ἕνα τόσο εὔγλωττο γεγονός, ὅπως ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Στροῦβε στόν Βίττε;

Ἄν ὁ βεχιστής Στσέπετεφ θελήσει νά διαβάσει τό βιβλιαράκι τοῦ βεχιστῆ Ἰζγκόγεφ γιά τόν Στολίπιν, θά δεῖ πώς ὁ Ἰζγκόγεφ *ἀναγκάστηκε* νά παραδεχτεῖ τήν «ἀνακατωσούρα» αὐτή στή θέση τῶν καντέτων «μεταξύ δυό πυρῶν» στήν Ι καί τή ΙΙ Κρατική δούμα [61]. Καί ἦταν ἡ «ἀνακατωσούρα» αὐτή καί ἡ ἀδυναμία τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀναπόφευκτη, γιατί ὁ φιλε-

λευθερισμός δέν εἶχε *μαζικό* στήριγμα οὔτε ψηλά στήν ἀστική τάξη, οὔτε κάτω στήν ἀγροτιά.

Οἱ συλλογισμοί τοῦ κ. Στσέπετεφ γιά τήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία τελειώνουν μέ τοῦτο δῶ τό μαργαριτάρι:

«Ἄλλωστε, ὅλη αὐτή ἡ σύγχυση δέν κράτησε πολύ. Οἱ κορυφές σιγά-σιγά ἀπαλλάχτηκαν ἀπό τό φόβο πού τούς εἶχε κυριέψει, καί πού ἔφτανε σχεδόν τά ὅρια τοῦ πανικοῦ, καί καταλήγοντας στό ἁπλό συμπέρασμα πώς ἕνας καλός λόχος στρατιωτῶν εἶναι ἀποτελεσματικότερος ἀπό κάθε ἐπαναστατική φιλολογία στό σύνολό της, ὀργάνωσαν «καταδιωκτικά ἀποσπάσματα» κι' ἔβαλαν σ' ἐνέργεια τήν ταχυβόλα δικαιοσύνη. Τά ἀποτελέσματα ξεπέρασαν κάθε προσδοκία. Μέσα σέ δυό-τρία χρόνια ἡ ἐπανάσταση εἶχε τσακιστεῖ καί ἐξολοθρευτεῖ σέ τέτιο βαθμό, πού ὁρισμένα ὄργανα τῆς ὀχράνας ἦταν ὑποχρεωμένα πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ νά τή σκηνοθετοῦν...»

Ἄν τούς προηγούμενους συλλογισμούς τοῦ ἀρθρογράφου μπορούσαμε νά τούς συνοδεύσουμε ἔστω καί μέ μερικά θεωρητικά σχόλια, τώρα δέν ἔχουμε οὔτε αὐτή τή δυνατότητα. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά περιοριστοῦμε στό νά καρφώσουμε τούς περιβόητους αὐτούς συλλογισμούς ὅσο μπορεῖ πιό γερά στό στύλο καί ὅσο τό δυνατό ψηλότερα, γιά νά μπορεῖ νά τούς βλέπει ὁ κόσμος ὅσο τό δυνατό περισσότερο καιρό, κι' ἀπ' ὅσο τό δυνατό πιό μακριά...

Ἐξάλλου, μποροῦμε ἀκόμη νά ρωτήσουμε τόν ἀναγνώστη: εἶναι ἄραγε ἐκπληκτικό πού ἡ ὀχτωβριστική ἐφημερίδα «Γκόλος Μοσκβί», μαζί μέ τή «Νόβογε Βρέμια», αὐτό τόν ἐθνικιστικό Ἰούντουσκα, παράθεσαν ἀποσπάσματα τοῦ Στσέπετεφ, τρελλές ἀπό ἐνθουσιασμό; Κατά τί διαφέρει, πραγματικά, ἡ «ἱστορική» ἐκτίμηση πού δίνει τό «συνταγματικό-δημοκρατικό» περιοδικό, ἀπό τήν ἐκτίμηση τῶν δυό ἐντύπων πού ἀναφέραμε;

III

Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Στσέπετεφ περιέχει σκίτσα ἀπό τή ζωή τῶν ἐκπατρισμένων. Γιά νά βρεῖ κανείς κάτι ἀνάλογο μ' αὐτά τά σκίτσα, θἄπρεπε νά ξεθάψει τό περιοδικό «Ρούσκι Βέστνικ» [62] τῆς ἐποχῆς τοῦ Κατκόφ καί νά πάρει ἀπό κεῖ μυθιστορήματα πού περιγράφουν γενναιόδωρους προεστούς τῶν εὐγενῶν, καλόκαρδους κι' εὐχαριστημένους μουζίκους, δυσαρεστημένους κακούργους καί παλιανθρώπους ἐπαναστάτες-τέρατα.

Ὁ κ. Στσέπετεφ ἔβλεπε τό Παρίσι (ἄν τό ἔβλεπε) μέ τά μά-

τια φιλισταίου, ἐξοργισμένου ἐνάντια στή δημοκρατία, γιά τόν ὁποῖο ἡ πρώτη ἐμφάνιση τοῦ μαζικοῦ δημοκρατικοῦ βιβλίου στή Ρωσία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μόνο «ἀνησυχία».

Εἶναι γνωστό πώς ὁ καθένας βλέπει στό ἐξωτερικό, ἐκεῖνο πού θέλει νά δεῖ. Ἤ κι' ἀλλιῶς: Ὁ καθένας βλέπει στήν καινούργια κατάσταση *τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του*. Ὁ μαυροεκατονταρχίτης βλέπει στό ἐξωτερικό ὑπέροχους τσιφλικάδες, στρατηγούς καί διπλωμάτες. Ὁ ἀστυνομικός τῆς ὀχράνας βλέπει ἐκεῖ εὐγενέστατους ἀστυνομικούς. Ὁ φιλελεύθερος ρῶσος ἀποστάτης βλέπει στό Παρίσι καλοπροαίρετες γυναῖκες-θυρωρούς καί μαγαζάτορες μέ «πρακτικό μυαλό»*, πού διδάσκουν τό ρῶσο ἐπαναστάτη ὅτι σ' αὐτούς «τά ἀνθρωπιστικά καί ἀλτρουϊστικά αἰσθήματα ἔχουν ἤδη πνίξει σέ μεγάλο βαθμό τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου καί συχνά αὐτό γινόταν σέ βάρος τῆς γενικῆς προόδου καί τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης ὅλης τῆς χώρας μας»**.

Ἕνας λακές στήν ψυχή ἐνδιαφέρεται, φυσικά, περισσότερο γιά τά κουτσομπολιά καί τά μικροσκάνδαλα πού γίνονται στόν κόσμο τῶν λακέδων. Τά ἰδεολογικά ζητήματα, πού ἀποτελοῦν θέματα τῶν διαλέξεων τοῦ Παρισιοῦ καί τοῦ ρωσόγλωσσου παρισινοῦ τύπου, ὁ μαγαζάτορας καί ὁ θυρωρός-λακές, ἐννοεῖται, δέν τά βλέπει. Ποῦ νά δεῖ, λ.χ., ὅτι ὁ τύπος αὐτός ἀκόμη ἀπό τό 1908 ἔθεσε τά ἴδια αὐτά προβλήματα γιά τήν κοινωνική φύση τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, γιά τίς ταξικές ρίζες τῶν νέων ρευμάτων στό δημοκρατισμό κτλ.***, προβλήματα πού μπόρεσαν πολύ ἀργότερα, πιό διαστρεβλωμένα πιά νά βροῦν τό μονοπάτι (κουτσουρεμένα) γιά τόν τύπο πού τόν «προστάτευε» ἐνισχυμένη φρουρά;

Ὁ μαγαζάτορας καί ὁ λακές, οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν τέτια ψυχή μέ ὁποιεσδήποτε «διανοουμενίστικες» ἐνδυμασίες κι' ἄν στολιστοῦν, δέν εἶναι σέ θέση νά δοῦν καί νά καταλάβουν τά προβλήματα αὐτά. Ἄν ὁ λακές αὐτός ὀνομάζεται «δημοσιολόγος» φιλελεύθερου περιοδικοῦ, τότε ὁ «δημοσιολόγος» αὐτός θ' ἀντιπαρέλθει μέ ἀπόλυτη σιγή τά μεγάλα ἰδεολογικά προβλήματα, πού πουθενά ἀλλοῦ, ἐκτός ἀπό τό Παρίσι, δέν μπῆκαν ἀνοιχτά καί καθαρά. Σέ ἀντάλλαγμα, ὅμως, ὁ τέτιος

* Σελ. 139 τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Στσέπετεφ («Ρούσκαγια Μίσλ», 1912, ἀρ. τεύχ. 8).

** Στό ἴδιο, σελ. 153.

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 276-289. *Ἡ Σύντ.*

«δημοσιολόγος» θά σᾶς διηγηθεῖ μέ λεπτομέρειες ὅλα ὅσα ξέρει πολύ καλά ὁ κόσμος τῶν λακέδων.

Αὐτός, λοιπόν, ὁ εὐγενής καντέτος θά σᾶς διηγηθεῖ ἀπό τίς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ τοῦ εὐγενέστατου κ. Στροῦβε, ὅτι ἀπό «τό διαμέρισμα μιᾶς πολύ γνωστῆς στό Παρίσι ἐπαναστάτριας» ἔκαναν ἔξωση «ὄχι χωρίς τή βοήθεια τῆς ἀστυνομίας» σέ μιά δυστυχισμένη ἐκπατρισμένη-πόρνη, — ὅτι σ' ἕνα χορό, ὀργανωμένο γιά φιλανθρωπικούς σκοπούς, οἱ «ἄνεργοι» πάλι δημιούργησαν φασαρίες, — ὅτι κάποιος γραφιάς σ' ἕνα σπίτι, γνωστό στόν κ. Στσέπετεφ, «ἔβαλε στό χέρι σάν προκαταβολή ἕνα ἀρκετά σημαντικό χρηματικό ποσό κι' ὕστερα ἄρχισε νά ρεμπελεύει», — ὅτι οἱ ἐκπατρισμένοι «σηκώνονται στίς 12 ἡ ὥρα, πέφτουν νά κοιμηθοῦν στίς 2-3 μετά τά μεσάνυχτα, ὅλη μέρα ἐπισκέπτες, θόρυβος, τσακωμοί, ἀταξία».

Ὅλα αὐτά τό λακέδικο περιοδικό τοῦ καντέτου κ. Στροῦβε θά σᾶς τά διηγηθεῖ λεπτομερειακά, μέ εἰκόνες, μέ γοῦστο, μέ πιπέρι, καθόλου χειρότερα ἀπό τόν Μένσικοφ καί τόν Ροζάνοφ τῆς «Νόβογε Βρέμια».

«Κατέβαινε λεφτά, ἀλλιῶς θά σοῦ σπάσω τή μούρη — αὐτή τήν καθαρά ἐχθρική μορφή πῆραν οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στίς κορυφές καί στόν ἁπλό κοσμάκη τῶν ἐκπατρισμένων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἔκφραση αὐτή δέν χρησιμοποιήθηκε σέ πλατιά κλίμακα καί τό «ἀκραῖο ρεῦμα τοῦ ἁπλοῦ κοσμάκη» ἀντιπροσωπεύτηκε» (ἔτσι γράφει ὁ γραμματισμένος καντέτος στό περιοδικό τοῦ κ. Στροῦβε!) «ὅλο-ὅλο ἀπό καμιά εἰκοσαριά πολύ ἀμφίβολα στοιχεῖα, πού δέν ἀποκλείεται νά τά κατεύθυνε κάποιο ἐπιδέξιο χέρι ἀπ' ἔξω...»

Σταθεῖτε, ἀναγνώστη, στό συλλογισμό αὐτό καί σκεφτεῖτε ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα σ' ἕναν συνηθισμένο λακέ καί σ' ἕναν λακέ-δημοσιολόγο. Ὁ ἁπλός λακές— στήν πλειοψηφία του, βέβαια, ἐκτός ἀπό τά συνειδητά ἐκεῖνα στοιχεῖα, πού ἔχουν πιά τοποθετηθεῖ σέ ταξική σκοπιά καί ψάχνουν νά βροῦν διέξοδο ἀπό τή λακέδικη κατάστασή τους, — εἶναι ἀφελής, ἀμόρφωτος, συνήθως ἀγράμματος καί καθυστερημένος· εἶναι συγχωρητέο τό ἁπλοϊκό πάθος του νά φλυαρεῖ γιά ὅ,τι φτάνει πιό εὔκολα σ' αὐτόν, γιά ὅ,τι τοῦ εἶναι πιό κατανοητό καί προσιτό. Ὁ λακές-δημοσιολόγος εἶναι ἄνθρωπος «μορφωμένος», γίνεται δεκτός στά καλύτερα σαλόνια! Καταλαβαίνει ὅτι ἀνάμεσα στούς ἐκπατρισμένους πολύ λίγοι εἶναι οἱ ἐγκληματίες ἐκβιαστές («καμιά εἰκοσαριά» μέσα *σέ χιλιάδες* ἐκπατρισμένους). Καταλαβαίνει μάλιστα ὅτι τούς ἐκβιαστές αὐτούς «δέν ἀποκλείεται νά τούς *κατευθύνει*» *«κάποιο ἐ-*

πιδέξιο χέρι» — ἀπό τόν καφενέ τῆς Ἕνωσης τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ [63].

Καί, καταλαβαίνοντας ὅλα αὐτά, ὁ λακές-δημοσιολόγος ἐνεργεῖ «σάν μορφωμένος». Ὦ, αὐτός ξέρει νά ἐξαφανίζει τά ἴχνη καί δείχνει τό ἐμπόρευμα ἀπ' τήν καλή. Δέν εἶναι πουλημένος γραφιάς τῆς μαυροεκατονταρχίας, κάθε ἄλλο. Μάλιστα *«ὁ ἴδιος»* ἔχει ὑποδείξει ὅτι *δέν ἀποκλείεται* κάποιος νά κατευθύνει τούς καμιά δεκαριά-εἰκοσαριά ἐκβιαστές, ταυτόχρονα ὅμως, δέν κάνει *τίποτε ἄλλο* ἀπό τοῦ νά διηγεῖται *ἀκριβῶς* γιά τούς ἐκβιαστές αὐτούς, γιά τά σκάνδαλα καί τό ρεμπελιό τῶν γραφιάδων.

Ἡ σχολή τῆς «Νόβογε Βρέμια» γιά τούς *«συγγραφεῖς»* τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» δέν πῆγε χαμένη. Ὁ Σουβόριν τῆς «Νόβογε Βρέμια» παινευόταν ὅτι ποτέ δέν πῆρε ἐπιχορήγηση, *ἁπλῶς* «ἤξερε μόνος του» νά τά καταφέρνει.

Τό «Ρούσκαγια Μίσλ» δέν παίρνει ἐπιχορήγηση, ὁ θεός νά φυλάει! *Ἁπλῶς* «ξέρει μόνο του» νά τά καταφέρνει ἔτσι, πού νά γίνεται εὐχάριστο στούς ὀπαδούς τῆς «Νόβογε Βρέμια» καί στά «παλληκάρια» τοῦ Γκουτσκόφ.

IV

Μάλιστα, πολλές δυσκολίες ἀντιμετωπίζει ὁ κόσμος τῶν ἐκπατρισμένων. Μέσα στόν κόσμο αὐτό, καί μόνο μέσα σ' αὐτόν, τέθηκαν στά χρόνια τῆς κακοτυχίας καί τῆς κάλμας τά πιό σπουδαῖα προβλήματα ἀρχῶν ὁλόκληρης τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας. Στόν κόσμο αὐτό ὑπάρχει μεγαλύτερη δυστυχία καί ἀθλιότητα παρά στούς ἄλλους. Σ' αὐτόν εἶναι ἰδιαίτερα μεγάλο τό ποσοστό τῶν αὐτοκτονιῶν, εἶναι σέ ἀπίστευτα, τρομακτικά μεγάλο βαθμό τό ποσοστό τῶν ἀνθρώπων πού ὅλος ὁ ὀργανισμός τους εἶναι μιά μάζα ἀπό ἄρρωστα νεῦρα. Μά μπορεῖ νά μήν εἶναι ἔτσι σ' ἕναν κόσμο βασανισμένων;

Οἱ διάφοροι ἄνθρωποι θά παρουσιάσουν διαφορετικά ἐνδιαφέροντα ὅταν βρεθοῦν ἐκπατρισμένοι. Ὁρισμένους τούς ἐνδιαφέρει ἡ ἀνοιχτή τοποθέτηση τῶν σπουδαιότερων θεμελιακῶν προβλημάτων τῆς πολιτικῆς. Ἄλλους τούς ἐνδιαφέρουν οἱ ἀφηγήσεις γιά ἕνα σκάνδαλο σέ κάποιο χορό, γιά κάποιον ἀσυνείδητο γραφιά, γιά τή δυσαρέσκεια ἀπό τόν τρόπο ζωῆς τῶν ἐκπατρισμένων ἀνάμεσα στίς γυναῖκες-θυρωρούς καί τούς μαγαζάτορες... Ὁ καθένας καί τό δικό του.

Κι' ὅμως, ὅταν δοκιμάζεις ὅλες τίς δυσκολίες τῆς βασανι-

σμένης, τῆς ἀποκρουστικῆς καί ἀρρωστιάρικης-ἐκνευριστικῆς ζωῆς τῆς προσφυγιᾶς καί σκέπτεσαι τή ζωή τῶν κυρίων Στσέπετεφ, Στροῦβε, Γκολοβίν, Ἰζγκόγεφ καί Σίας, δέν μπορεῖς μέ κανένα τρόπο νά κρατηθεῖς καί νά μήν πεῖς: τί μεγάλη εὐτυχία πού δέν ἀνήκουμε στήν κοινωνία αὐτή τῶν «καθώς πρέπει ἀνθρώπων», στήν κοινωνία πού δέχεται εὐπρόσδεκτα τά ἄτομα αὐτά, πού τούς δίνει τό χέρι!

Σ' αὐτή τήν «καθώς πρέπει κοινωνία», ἀσφαλῶς, δέν γίνεται κανένα σκάνδαλο. Οἱ πόρνες μάλλον δέν πηγαίνουν στά διαμερίσματα τῶν κυρίων αὐτῶν νά τούς κρατήσουν συντροφιά. Ὄχι. Αὐτές μένουν σ' ἄλλα διαμερίσματα.

Οἱ ἄνεργοι δέν δημιουργοῦν φασαρίες στούς χορούς τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ. Αὐτοί δίνουν ἐπίσημους χορούς. Σ' αὐτούς ὑπάρχει διαχωρισμός: οἱ πόρνες (ἀπό τίς ἄνεργες) στό ἕνα διαμέρισμα καί οἱ χοροί στό ἄλλο. Κι' ὅταν παίρνουν στήν ὑπηρεσία τους γραφιάδες, σέ καμιά περίπτωση δέν ἐπιτρέπουν τέτια διαφθορά, ὥστε ὁ γραφιάς νά βάλει στό χέρι σάν προκαταβολή χρήματα καί νά τολμήσει μάλιστα νά ρεμπελεύει.

Σκάνδαλα γιά χρηματικούς λόγους εἶναι ἀδύνατο νά γίνουν σ' αὐτούς. Γύρω τους δέν ὑπάρχει κόσμος πεινασμένος, βασανισμένος, μέ σπασμένα τά νεῦρα του, ἕτοιμος ν' αὐτοκτονήσει. Κι' ἄν τά «ἑκατομμύρια συναδελφώνονται» — σήμερα μέ τήν «ἐπιστήμη» στό πρόσωπο τοῦ κ. Στροῦβε καί Σίας, — αὔριο μέ τό ἀξίωμα τοῦ βουλευτῆ στό πρόσωπο τοῦ κ. Γκολοβίν καί Σίας, — μεθαύριο μέ τό ἀξίωμα τοῦ βουλευτῆ καί τοῦ δικηγόρου στό πρόσωπο τοῦ κ. Μακλάκοφ καί Σίας[64], — τί τό σκανδαλῶδες ὑπάρχει σ' ὅλα αὐτά;

Ἐδῶ δέν ὑπάρχει παρά μόνο εὐγένεια ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Ἄν τά γραφτά τῶν κ.κ. Στροῦβε, Γκρεντεσκούλ, Στσέπετεφ καί Σίας ἐνάντια στή δημοκρατία προξενοῦν ἱκανοποίηση στούς Ριαμπουσίνσκι κτλ., τί τό κακό ὑπάρχει σ' αὐτό; Ἀφοῦ ὁ Στροῦβε δέν χρηματοδοτεῖται, «μόνος του» τά καταφέρνει. Κανείς δέν μπορεῖ νά πεῖ ὅτι τό «Ρούσκαγια Μίσλ» τό συντηροῦν οἱ κ.κ. Ριαμπουσίνσκι. Κανείς δέν σκέφτηκε νά συγκρίνει τήν ἱκανοποίηση πού προσφέρουν στούς κ.κ. Ριαμπουσίνσκι μερικοί «δημοσιολόγοι», μέ τήν ἱκανοποίηση πού πρόσφεραν τόν παλιό καιρό στούς τσιφλικάδες οἱ κόρες τῶν δουλοπάροικων, ὅταν τούς ἔξυναν τίς φτέρνες.

Τί φταίει, λοιπόν, ἀλήθεια ὁ κ. Στροῦβε ἤ ὁ κ. Γκρεντεσκούλ, ὁ Στσέπετεφ κτλ., ἄν τά γραφτά καί οἱ λόγοι τους, ὅπου διατυπώνουν τίς πεποιθήσεις τους, ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος

ξυσίματος τῆς φτέρνας τοῦ ἐξοργισμένου κατά τῆς ἐπανάστασης ρώσου ἐμπόρου καί τσιφλικᾶ;

Τί τό σκανδαλῶδες ὑπάρχει στό γεγονός ὅτι ὁ πρώην βουλευτής κ. Γκολοβίν πέτυχε μιά προσοδοφόρα ἐκχώρηση; Ἀφοῦ παραιτήθηκε ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ βουλευτῆ!! Ἄρα, ὅταν ἦταν βουλευτής, ἡ ἐκχώρηση δέν ὑπῆρχε, μόνο προετοιμαζόταν. Κι' ὅταν πῆρε τήν ἐκχώρηση ἔπαψε νά εἶναι βουλευτής. Δέν εἶναι φανερό ὅτι ἡ ὑπόθεση αὐτή εἶναι καθαρή;

Δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι μόνο συκοφάντες μποροῦν νά δείξουν μέ τό δάχτυλο τόν Μακλάκοφ; Αὐτός ὑπεράσπιζε τόν Ταγκίεφ — ὅπως δήλωσε ὁ ἴδιος σέ γράμμα του πρός τή «Ῥέτς» — «σύμφωνα μέ τίς πεποιθήσεις του». Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι οὔτε μιά παριζιάνα θυρωρός κι' οὔτε ἕνας παριζιάνος μπακάλης δέν θά βρεῖ τίποτε ἀπολύτως, μάλιστα, ἀπολύτως τίποτε τό ἀξιοκατάκριτο, τό ἐπιλήψιμο, τό σκανδαλῶδες στόν τρόπο ζωῆς καί στίς ἐνέργειες ὅλου τοῦ ἀξιότιμου αὐτοῦ καντέτικου κοινοῦ.

V

Τό γενικό θεμελιακό συλλογισμό τοῦ κ. Στσέπετεφ ἀξίζει νά τόν παραθέσουμε ὁλόκληρο:

«Μέχρι τώρα, ἰδίως στούς κύκλους τούς προσκείμενους στήν ἐπανάσταση, τά ἀνθρωπιστικά καί ἀλτρουϊστικά αἰσθήματα εἶχαν πνίξει σέ μεγάλο ἤδη βαθμό τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου καί συχνά αὐτό γινόταν σέ βάρος τῆς γενικῆς προόδου καί τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης ὅλης τῆς χώρας μας. Ἡ προσπάθεια γιά τό «κοινωνικό ὄφελος» καί γιά τό «καλό ὅλου τοῦ λαοῦ» σέ ὑποχρέωνε νά ξεχνᾶς πολύ τόν ἑαυτό σου, τίς προσωπικές σου ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις, νά τά ξεχνᾶς τόσο πολύ, ὥστε τά πιό κοινωνικά αἰσθήματα καί ἐπιδιώξεις νά μήν μποροῦν νά ἐκπληρωθοῦν μέ μιά θετική (!!) δημιουργική καί ὁλότελα συνειδητή δουλιά, ἀλλά νά ὁδηγοῦν μοιραῖα σέ παθητικές μορφές αὐτοθυσίας. Ἀλήθεια, ὄχι μόνο εἰδικά στόν τομέα αὐτό, ἀλλά καί στή σφαίρα τῶν πιό συνηθισμένων σχέσεων, οἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου καταπιέζονταν συνεχῶς καί μέ κάθε τρόπο «ἀπό τήν ἄρρωστη συνείδηση», ἀπό τή μιά μεριά, πού ὁδηγοῦσε συχνά στό νά παίρνει ἡ δίψα αὐτή τῶν κατορθωμάτων καί τῆς αὐτοθυσίας ὑπερτροφικές διαστάσεις, κι' ἀπό τήν ἄλλη, ἀπό τή λειψή ἐκτίμηση τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς, λόγω τῆς χαμηλῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ μας. Καί εἴχαμε σάν ἀποτέλεσμα ἕνα μόνιμο διχασμό, μιά μόνιμη συναίσθηση ὅτι ἡ ζωή μας εἶναι ἀντικανονική, ἀκόμη καί «ἁμαρτωλή», μιά μόνιμη τάση νὰ θυσιάσεις τόν ἑαυτό σου, νά προστρέξεις σέ βοήθεια τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀπόκληρων, νά βρεθεῖς, τέλος, «στό στρατόπεδο αὐτῶν πού χάνονται», γεγονός πού βρῆκε μιά τόσο πλήρη καί τόσο χτυπητή ἔκφραση στή φιλολογία μας.

Τίποτε τό παρόμοιο δέν θά βρεῖς στίς ἀντιλήψεις καί στά ἤθη τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ...»

Αὐτό εἶναι σχόλιο πάνω στίς πολιτικές καί προγραμματικές δηλώσεις τοῦ κ. Γκρεντεσκούλ πού τίς δημοσίευσε ἡ «Ρέτς» χωρίς καμιά ἐπιφύλαξη, δηλώσεις πού τίς ὑπενθύμισε ἡ «Πράβντα» (ἀρ. φύλ. 85), ὅταν ἡ «Ρέτς» ἤθελε νά τίς ξεχάσει.

Αὐτό ἀποτελεῖ συνέχιση καί ἐπανάληψη τῆς «Βέχι». Γιά πολλοστή φορά μπορεῖ καί ὀφείλει νά πειστεῖ κανείς μέ τό παράδειγμα τοῦ συλλογισμοῦ αὐτοῦ ὅτι ἡ «Βέχι» μόνο φαινομενικά ἀντιπαλεύει τή «διανόηση», ὅτι στήν πραγματικότητα *ἀντιπαλεύει τή δημοκρατία,* ἀπαρνιέται ὁλοκληρωτικά τή δημοκρατία.

Ἡ ἑνότητα τῆς «Βέχι», τοῦ Γκρεντεσκούλ καί τῆς «Ρέτς» πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ἰδιαίτερα τώρα, τίς μέρες τῶν ἐκλογῶν, ὅταν οἱ καντέτοι, πουλώντας δημοκρατισμό, βάζουν ὅλα τά δυνατά τους νά συγκαλύψουν καί νά σβήσουν ὅλα τά πραγματικά σπουδαῖα καί θεμελιακά προβλήματα ἀρχῶν τῆς πολιτικῆς. Ἕνα ἀπό τά ζωτικά πρακτικά καθήκοντα τῆς δημοκρατίας εἶναι νά θέσει τά προβλήματα αὐτά στίς ἐκλογικές συγκεντρώσεις, νά ἐξηγήσει σέ πλατύτερο ὅσο τό δυνατό κοινό τό νόημα καί τή σημασία τῶν λόγων τῶν κ.κ. Στσέπετεφ καί ὅλων τῶν βεχιστῶν, νά ξεσκεπάσει τήν ὑποκρισία τῆς «Ρέτς» καί τῶν Μιλιουκόφ, ὅταν προσπαθοῦν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν εὐθύνη γιά τό «Ρούσκαγια Μίσλ», παρ' ὅλο πού ἀρθρογραφοῦν σ' αὐτό *μέλη τοῦ Κόμματος* τῶν καντέτων.

Οἱ «διαφωνίες» μέ τούς βεχιστές, ἡ «πολεμική» τῶν κ.κ. Γκρεντεσκούλ, Μιλιουκόφ καί λοιπῶν ἐνάντιά τους δέν εἶναι παρά στάχτη στά μάτια καί ὑποκριτική συγκάλυψη τῆς μεγάλης ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀλληλεγγύης ὁλόκληρου τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων μέ τή «Βέχι». Γιατί εἶναι δυνατό, στ' ἀλήθεια, «νά διαφωνεῖς» μέ τίς βασικές θέσεις τῆς περικοπῆς πού παραθέσαμε; Εἶναι δυνατό νά παραμένεις στό ἴδιο κόμμα μέ ἀνθρώπους πού ἔχουν τέτιες ἀπόψεις καί νά μή φέρνεις *ὅλη* τήν εὐθύνη γιά ἕνα τέτιο κήρυγμα πού ἀπαρνιέται πέρα γιά πέρα τίς πιό στοιχειώδεις ἀρχές κάθε δημοκρατίας;

Τό ζήτημα τό συσκοτίζουν ὅσοι συμφωνοῦν νά τό θέσουν à la «Βέχι» μέ μιά ὁρολογία ἀντιπαράθεσης τοῦ «ἀτομικισμοῦ» στόν ἀλτρουϊσμό κτλ. Τό πολιτικό νόημα τῶν φράσεων αὐτῶν εἶναι ὁλοκάθαρο: εἶναι στροφή *ἐνάντια* στή δημοκρατία, στροφή πρός τόν *ἀντεπαναστατικό* φιλελευθερισμό.

Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἡ στροφή αὐτή δέν εἶναι τυχαία, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς ταξικῆς θέσης τῆς ἀστικῆς τάξης. Πρέπει νά βγάλουμε ἀπ' αὐτό τά ἀναγκαῖα πολιτικά συμπερά-

σματα σχετικά μέ τό σαφή διαχωρισμό τῆς δημοκρατίας ἀπό τό φιλελευθερισμό. Ἄν δέν καταλάβουμε τίς ἀλήθειες αὐτές, ἄν δέν τίς διαδόσουμε πλατιά στή μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνεται γιά κάποιο σοβαρό βῆμα πρός τά μπρός.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 24 καί 25, 2 καί 9 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΝΤΕΤΩΝ ΚΑΙ ΝΟΒΟΒΡΕΜΕΝΙΤΩΝ

Στή χώρα μας συμβαίνει πολύ συχνά νά βλέπουν τήν ἐκλογική καμπάνια σάν πάλη γιά τίς ἕδρες, δηλ. γιά τίς θεσοῦλες στή Δούμα.

Γιά τούς συνειδητούς ἐργάτες ἡ καμπάνια αὐτή εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα πάλη γιά ἀρχές, δηλ. γιά τίς βασικές ἀντιλήψεις, γιά τίς πολιτικές πεποιθήσεις. Ἡ πάλη αὐτή, πού διεξάγεται μπροστά στίς μάζες καί τραβάει στήν πολιτική τίς μάζες, ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά κύρια πλεονεκτήματα τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος.

Οἱ καντέτοι μας, ἀπαντώντας στά ζητήματα ἀρχῶν πού θέσαμε γιά τό φιλελευθερισμό καί τό δημοκρατισμό, γιά τήν πολιτική τῆς «εἰρήνης» καί τήν πολιτική τῆς ταξικῆς πάλης, ἀποφεύγουν τήν πολεμική πάνω στήν οὐσία καί περιορίζονται νά μουρμουρίζουν δεξιά κι' ἀριστερά γιά τή δῆθεν «καντετοφαγία» μας.

Στό μεταξύ τά γεγονότα τῆς συγκινητικῆς ἕνωσης ἀπό τήν ἄποψη ἀρχῶν τῶν καντέτων καί τῶν νοβοβρεμενιτῶν στόν τομέα τῆς ἐκτίμησης τῶν πρωταρχικῆς σημασίας ζητημάτων τῆς ρωσικῆς ζωῆς εἶναι ὁλοφάνερα.

Βγῆκε τό 8ο τεῦχος τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ». Τό περιοδικό αὐτό τό διευθύνει ὁ καντέτος Στροῦβε καί ἀρθρογραφοῦν σ'αὐτό οἱ καντέτοι Ἰζγκόγεφ, Σεβεριάνιν, Γκάλιτς καί πολλοί ἄλλοι.

Ὁ κ. Α. Στσέπετεφ δημοσιεύει σ' αὐτό μέ τόν τίτλο «Οἱ ρῶσοι στό Παρίσι» ἕνα βρωμερό μαυροεκατονταρχίτικο λίβελλο κατά τῆς ἐπανάστασης καί τῶν ἐπαναστατῶν. Ἡ «Νόβογε Βρέμια» ἁρπάζει *ἀμέσως* τό τραγουδάκι πού ἄρχισε τό «Ρούσκαγια Μίσλ», παραθέτει ἀπ' αὐτό ὁλόκληρη σειρά «μαργαριτάρια» καί, θριαμβολογώντας, ἀναφωνεῖ: «Γιά σκεφτεῖτε μόνο ὅτι οἱ ἄθλιοι αὐτοί ἐκπρόσωποι τῆς ἀνθρωπότητας (δηλ. οἱ ἐπαναστάτες, ὅπως τούς παρουσιάζει τό «Ρούσκαγια Μίσλ») εἶχαν τήν ἀξίωση νά παίξουν τό ρόλο τῶν ἀνακαινιστῶν τῆς ρωσικῆς ζωῆς».

Τί ἔχει νά μᾶς πεῖ ἡ ἐπίσημη καντέτικη «Ρέτς»; ὅτι αὐτό

«δέν ἀφορᾶ» τίς ἐκλογές, δηλ. τήν πάλη γιά τίς θεσοῦλες; ἤ ὅτι αὐτή «δέν εὐθύνεται» γιά τό «Ρούσκαγια Μίσλ», δηλ. τό κόμμα δέν εὐθύνεται γιά τά μέλη του, πού ποτέ δέν τά κατάκρινε *ἔστω καί μιά* καντέτικη συνδιάσκεψη;

Ἄς προσπαθεῖ νά ξεφεύγει καί νά ἑλίσσεται ἡ «Ρέτς», οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἔχουν ἀρχές καί χαρακτήρα ἄς σηκώνουν τούς ὤμους, παίρνοντας ἀφορμή ἀπ' τήν «καντετοφαγία» μας· ἐμεῖς δέν θά πάψουμε νά λέμε στούς πολίτες τῆς Ρωσίας: ἐμβαθύνετε στό πνεῦμα τῶν *ἀρχῶν* τῶν καντέτων καί μή μένετε ἐπονείδιστα ἀδιάφοροι, ὅταν οἱ «συνταγματικοί δημοκράτες» περιλούζουν μέ βρωμόνερα τή δημοκρατία.

Νά λίγες, ὅμως ἐξαιρετικά χτυπητές περικοπές ἀπό τό ἄρθρο τοῦ καντέτου-μαυροεκατονταρχίτη κ. Στσέπετεφ, πού ἀναφέρονται σέ ζητήματα ἀρχῶν καί δέν εἶναι κουτσομπολιά:

«Μέχρι τώρα, ἰδίως στούς κύκλους τούς προσκείμενους στήν ἐπανάσταση, τά οὐμανιστικά» (δηλ. τά ἀνθρωπιστικά) «καί ἀλτρουϊστικά» (ἀνιδιοτελῆ, πού δέν περιορίζονται στίς φροντίδες γιά τό τομάρι σου) «αἰσθήματα εἶχαν πνίξει σέ *μεγάλο ἤδη βαθμό* τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου καί συχνά αὐτό γινόταν σέ βάρος τῆς γενικῆς προόδου καί τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης ὅλης τῆς χώρας μας. Ἡ προσπάθεια γιά τό «κοινωνικό ὄφελος» καί γιά τό «καλό ὅλου τοῦ λαοῦ» (τά εἰρωνικά εἰσαγωγικά εἶναι τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ») σέ ὑποχρέωνε νά ξεχνᾶς πολύ τόν ἑαυτό σου, τίς προσωπικές σου ἀνάγκες καί ἀπαιτήσεις... Καί εἴχαμε σάν ἀποτέλεσμα ἕνα μόνιμο διχασμό, μιά μόνιμη συναίσθηση ὅτι ἡ ζωή μας εἶναι ἀντικανονική, ἤ ἀκόμη καί «ἁμαρτωλή», μιά μόνιμη τάση νά θυσιάσεις τόν ἑαυτό σου, *νά προστρέξεις σέ βοήθεια τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀπόκληρων*, νά βρεθεῖς, τέλος, «στό στρατόπεδο αὐτῶν πού χάνονται», γεγονός πού βρῆκε μιά τόσο πλήρη καί τόσο χτυπητή ἔκφραση στή φιλολογία μας» («Ρούσκαγια Μίσλ», τεῦχος 8, σελ. 152-153).

Πόσο ἀξιοκαταφρόνητο εἶναι ἕνα κόμμα, πού, ἐνῶ κόβεται γιά τό δημοκρατισμό, ἀνέχεται στίς γραμμές του τούς κυρίους αὐτούς πού περιλούζουν μέ βρωμόνερα τίς πιό πασίγνωστες, τίς πιό στοιχειώδεις ἀντιλήψεις, πεποιθήσεις καί ἀρχές *ὅλης τῆς δημοκρατίας*.

Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη μίσησε τή δημοκρατία, αὐτό ἔδειξε τό βιβλιαράκι «Βέχι», αὐτό δείχνει κάθε μήνα τό «Ρούσκαγια Μίσλ», αὐτό ἔδειξαν οἱ διάφοροι Καραοῦλοφ καί Γκρεντεσκούλ.

Οἱ φιλελεύθεροι μόνοι τους βάζουν σύνορα ἀνάμεσα στόν ἑαυτό τους καί στή δημοκρατία.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 109,
5 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Ι. Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Ν. Σ. ΠΟΛΙΑΝΣΚΙ

Τό γράμμα τοῦ Ν. Σ. Πολιάνσκι ἀπό τήν ὕπαιθρο, πού δημοσιεύεται στό σημερινό φύλλο τῆς «Πράβντα», βάζει ἕνα πολύ ἐνδιαφέρον ζήτημα. Θά ἦταν εὐχῆς ἔργο, ἄν οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες ἔλεγαν πιό συχνά τίς γνῶμες τους πάνω στό ζήτημα αὐτό.

Ἀπό τήν πλευρά μας θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά τονίσουμε τά παρακάτω.

Ὁ Ν. Σ. Πολιάνσκι ἔχει ἀπόλυτα δίκιο ὅτι μόνο ἕνας «τεμπελχανάς» μπορεῖ νά θεωρεῖ τήν ἐπαρχιακή συνέλευση, συνέλευση ἠλιθίων. Μόνο οἱ *ἴδιοι* οἱ ἀγρότες μποροῦν νά κρίνουν ποιά μορφή γαιοχρησίας καί γαιοκτησίας εἶναι ἡ πιό κατάλληλη στή μιά ἤ τήν ἄλλη περιφέρεια. Κάθε ἐπέμβαση τοῦ νόμου ἤ τῆς διοίκησης στό ζήτημα τῆς ἐλεύθερης διαχείρισης τῆς γῆς ἀπό μέρους τῶν ἀγροτῶν εἶναι ὑπόλειμμα δουλοπαροικίας. Μιά τέτια ἐπέμβαση δέν μπορεῖ νά φέρει παρά μόνο ζημιά στήν ὑπόθεση, ταπείνωση καί προσβολή τοῦ ἀγρότη.

Ὁ ἀγρότης-ἐργάτης στό γράμμα του, πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 38, ἔδειξε θαυμάσια τί παράλογη κωλυσιεργία φέρνει μιά τέτια ἐπέμβαση.

Καί τώρα ἄς δοῦμε πῶς πρέπει νά βλέπουν οἱ δεκάδες ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, πού αἰώνια δουλεύουν καί αἰώνια βρίσκονται κάτω ἀπό τήν ἐκμετάλλευση, τό ζήτημα: χοῦτορ* ἤ κοινότητα;

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν ἔχουν νά σκεφτοῦν καθόλου, ἄν πρέπει νά διαλέξουν τό χοῦτορ ἤ τήν κοινότητα. Πρέπει νά

* — χοῦτορ — χωριστό κομμάτι γῆς, τό ὁποῖο ἔπαιρναν σάν ἀτομική ἰδιοκτησία οἱ ἀγρότες πού μέ βάση τό νόμο τοῦ Στολίπιν ἔβγαιναν ἀπό τήν κοινότητα. *Σημ. μετ.*

σκεφτοῦν ποιός τούς ἐκμεταλλεύεται, πῶς νά κάνουν πιό ἐλαφριά καί νά ἐξαλείψουν τήν ἐκμετάλλευση αὐτή.

Στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία, λογουχάρη, 30.000 μεγαλοτσιφλικάδες ἔχουν 70.000.000 ντεσιατίνες γῆ καί ἄλλη τόση γῆ ἔχουν 10.000.000 πάμπτωχοι ἀγρότες. Ἀπό τό ἄν οἱ ἀγρότες αὐτοί θά ἔχουν χοῦτορ ἤ θά ἀνήκουν στήν κοινότητα, ἡ ἄθλια ζωή τους δέν θ' ἀλλάξει οὔτε κατά μιά τρίχα. Ἄν στήν οἰκογένειά μου πέφτουν ἑφτά ντεσιατίνες παλιοχώραφα, ἐνῶ ὁ τσιφλικάς δίπλα μου διαθέτει 2.000 ντεσιατίνες πολύ καλά χωράφια, τότε ἄν θά ὑπάρχει χοῦτορ ἤ κοινότητα, τό ἴδιο κάνει, θά εἶναι σχεδόν ὅπως στή δουλοπαροικία.

Τόν πεινασμένο τόν ξεγελᾶνε μέ κουβέντες: χοῦτορ ἤ κοινότητα, γαλατόπητα ἤ λαχανόπητα. Κι' ὅμως τρῶμε τσουκνίδια, ζοῦμε στό βάλτο ἤ στίς ἀμμοῦδες, ὅσο γιά πότισμα τῶν ζωντανῶν, γιά βοσκή καί γιά χωράφια πᾶμε καί δουλεύουμε ἀγγαρεία στούς τσιφλικάδες.

Μέ τά χοῦτορ θέλουν νά φτιάξουν «μικρούς τσιφλικάδες» γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν μεγαλοτσιφλικάδων. Ἀλλά τά ἑκατομμύρια καί οἱ δεκάδες ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν ἀπ' αὐτό ἁπλούστατα θά πεινοῦν ἀκόμη πιό πολύ.

Στή Δυτική Εὐρώπη ἡ ἀγροτική οἰκονομία ἀναπτύχθηκε πραγματικά γοργά καί μ' ἐπιτυχία *μόνο ἐκεῖ,* ὅπου ἐξαλείφθηκαν ὁλοκληρωτικά ὅλα τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικιακῆς καταπίεσης.

Στίς χῶρες τίς πραγματικά ἐλεύθερες, ὅπου ἡ γεωργία ἔχει ὀργανωθεῖ καλά, ἔμεινε μονάχα μιά δύναμη πού πιέζει τόν ἀγρότη καί τόν ἐργάτη, ἡ δύναμη τοῦ κεφαλαίου. Ἐνάντια στή δύναμη αὐτή μόνο ἕνα πράγμα μπορεῖ νά βοηθήσει: ἡ ἐλεύθερη ἕνωση τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καί τῶν καταστραμμένων ἀγροτῶν. Ἀπό τίς ἑνώσεις αὐτές ἀναπτύσσεται τό νέο κοινωνικό καθεστώς, ὅπου οἱ καλλιεργημένες ἐκτάσεις, οἱ τελειοποιημένες μηχανές, ὁ ἀτμός καί ὁ ἠλεκτρισμός θά ἐξυπηρετοῦν τή βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν ἴδιων τῶν ἐργαζομένων, κι' ὄχι τόν πλουτισμό μιᾶς χούφτας ἑκατομμυριούχων.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 118,
15 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Φ ρ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ

Ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» καί ἡ «Πράβντα» ἀπόκτησαν ἀναμφισβήτητα μιά ἀπόλυτα καθορισμένη φυσιογνωμία πού τή γνωρίζουν ὄχι μόνο οἱ ἐργάτες, μά καί ὅλα τά πολιτικά κόμματα στή Ρωσία, χάρη στίς ἐπιθέσεις ἐνάντια στήν «Πράβντα» καί στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» τόσο ἀπό μέρους τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν καί τῶν ὀχτωβριστῶν («Ροσσίγια», «Νόβογε Βρέμια», «Γκόλος Μοσκβί» κτλ.) ὅσο καί ἀπό μέρους τῶν φιλελευθέρων («Ρέτς», «Ζαπρόσι Ζίζνι»[65] κ.ἄ.).

Ἡ ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς γραμμῆς πού ἐφαρμόζουν οἱ παραπάνω ἐφημερίδες παρουσιάζει ἀπό τήν ἄποψη τῆς προεκλογικῆς καμπάνιας ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιατί μέ βάση τήν ἐκτίμηση αὐτή, ἐλέγχονται ἀναπόφευκτα οἱ ἀπόψεις πάνω στά θεμελιακά ζητήματα ἀρχῶν. Γι' αὐτό εἴμαστε διατεθειμένοι νά ἀσχοληθοῦμε μέ τό ἄρθρο τοῦ Ν. Νικόλιν στή «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 9, σχετικά μέ τή γραμμή τῶν ἐφημερίδων «Πράβντα» καί «Νιέβσκαγια Ζβεζντά». Τό ἄρθρο αὐτό, ὅπως θά δεῖ ὁ ἀναγνώστης, δέν ὑστερεῖ σέ ἐξαιρετικά πικρόχολα λόγια, αὐτό ὅμως μποροῦμε (καί πρέπει) νά τό παραβλέψουμε, μπροστά στήν προσπάθεια τοῦ ἀρθρογράφου νά θίξει σοβαρά ζητήματα οὐσίας.

«Ὀφείλω νά ὁμολογήσω — γράφει ὁ Ν. Νικόλιν — ὅτι ἡ «Πράβντα» ἀπό πολλές ἀπόψεις ἐκπληρώνει ἀρκετά ἱκανοποιητικά τό καθῆκον νά εἶναι ὁ ἐκφραστής τῶν πόθων, τῶν ἀναγκῶν, τῶν ἀπαιτήσεων καί τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας. Δυστυχῶς, τήν ὠφέλιμη αὐτή δουλιά της τή μειώνει σημαντικά μέ τόν τελείως ἀνόητο, μακριά ἀπ' τήν ἀλήθεια καί ἐξαιρετικά ἐπιζήμιο ὡς πρός τίς συνέπειές του τρόπο, μέ τόν ὁποῖο παρουσιάζει τήν πολιτική πραγματικότητα».

Ἄς ἀφήσουμε κατά μέρος τά πικρόχολα λόγια κι' ἄς πάρουμε τό κύριο: πῶς παρουσιάζει τήν πολιτική πραγματικότητα. Γιά τήν ἀνοιχτή αὐτή, πραγματικά θεμελιακή τοποθέτηση

τοῦ ζητήματος, εὐχαρίστως θά συγχωρήσουμε τόν ἐκνευρισμό τοῦ ἀρθρογράφου. Ἄς συζητήσουμε λοιπόν ἐπί τῆς οὐσίας. Στήν πραγματικότητα δέν μποροῦμε νά κάνουμε οὔτε βῆμα στόν τομέα τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς, χωρίς σταθερές ἀπόψεις πάνω στό ζήτημα: *ποιά λοιπόν εἶναι* ἡ «πολιτική μας πραγματικότητα».

Βάζοντας ἀνοιχτά τό ζήτημα, ὁ Ν. Νικόλιν δίνει τήν ἑξῆς ἀπάντηση σ᾿ αὐτό:

«Ἡ «Πράβντα», ἀκολουθώντας στήν περίπτωση αὐτή τό παράδειγμα τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», προσπαθεῖ νά πείσει τούς ἀναγνῶστες της ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά οἰκοδομήσει τή νέα Ρωσία χωρίς τούς φιλελευθέρους. Αὐτό φυσικά ἀντηχεῖ περήφανα, ἀλλά ἐκτός ἀπό ἀνοησία, τίποτε ἄλλο δέν περιέχει. Τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ ἴδιου τοῦ Ν. Νικόλιν) μέσα στό σύνθετο προτσές τῆς πάλης τῶν διαφορετικῶν συμφερόντων, καί τό καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης δέν εἶναι νά ἀσχολεῖται μέ χιμαιρικά σχέδια οἰκοδόμησης τῆς νέας Ρωσίας *γιά τούς ἄλλους καί χωρίς ὅλους αὐτούς τούς ἄλλους,* ἀλλά νά δημιουργήσει στά πλαίσια αὐτῆς τῆς τελευταίας, τούς πιό εὐνοϊκούς ὅρους γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξή της».

Καί στό σημεῖο αὐτό εὐχαρίστως συγχωροῦμε τό «θυμό» τοῦ ἀρθρογράφου, τόν ὑπερεκνευρισμό του, μιά καί δοκιμάζει νά πιάσει τόν ταῦρο ἀπό τά κέρατα. Ὁ Ν. Νικόλιν πιό σταράτα, πιό εἰλικρινά καί πιό μελετημένα ἀπό πολλούς ἄλλους λικβινταριστές θίγει ἐδῶ μιά ἀπό τίς πιό βαθιές αἰτίες τῶν βαθιῶν διαφωνιῶν μας.

«...Τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* μέσα στό προτσές...» ποιός δέν διακρίνει στόν περίφημο αὐτό συλλογισμό τό βασικό καί ἀναλλοίωτο λάιτμοτίβ ὅλης τῆς λικβινταριστικῆς (καί πιό πολύ: ὅλης τῆς ὀπορτουνιστικῆς) μουσικῆς;

Ἄς ἐξετάσουμε λοιπόν πιό προσεκτικά τό συλλογισμό αὐτό.

Ἄν ἡ νέα Ρωσία οἰκοδομεῖται μέσα στό προτσές τῆς πάλης τῶν διαφορετικῶν συμφερόντων, αὐτό θά πεῖ ὅτι οἱ *τάξεις,* πού ἔχουν *διαφορετικά* συμφέροντα, *οἰκοδομοῦν* κατά διαφορετικό τρόπο ἡ κάθε μιά τή νέα Ρωσία. Αὐτό εἶναι καθαρό, ὅσο καθαρός εἶναι ὁ ξάστερος οὐρανός. Τί νόημα λοιπόν ἔχει ἡ *ἀντιπαράθεση* τοῦ Ν. Νικόλιν: «τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* κτλ.»;

Κανένα ἀπολύτως νόημα δέν ἔχει. Εἶναι ἀνοησία ἀπό τήν ἄποψη τῆς πιό στοιχειώδους λογικῆς.

Ἡ ἀνοησία ὅμως αὐτή ἔχει τή *λογική της*, τή λογική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναπόφευκτα, κι᾿ ὄχι τυχαῖα, κατρα-

κυλάει στά λάθη τοῦ Νικόλιν, προσπαθώντας νά ὑπερασπίσει «μαρξιστικά» τή θέση του. Μ' αὐτήν ἀκριβῶς τή «λογική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ» πρέπει νά ἀσχοληθοῦμε.

Ὅποιος λέει: τή νέα Ρωσία τήν *οἰκοδομοῦν* οἱ τάδε τάξεις, αὐτός στηρίζεται τόσο σταθερά στό ἔδαφος τοῦ μαρξισμοῦ, πού ὄχι μόνο τά πικρόχολα λόγια τοῦ Ν. Νικόλιν, μά ἀκόμη... ἀκόμη καί οἱ «ἑνωτικές-λικβινταριστικές» συνδιασκέψεις καί ὅλες οἱ φραστικές «ἀπειλές» δέν εἶναι σέ θέση νά τόν κλονίσουν.

Ὅποιος λέει: «τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* κτλ.», αὐτός ἀπό τόν ἀντικειμενισμό τῆς ταξικῆς πάλης (δηλ. ἀπό τό μαρξισμό) κυλάει στόν «ἀντικειμενισμό» τῆς ἀστικῆς δικαίωσης τῆς πραγματικότητας. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ αἰτία τοῦ ἁμαρτήματος πού διαπράττει ὁ Ν. Νικόλιν (χωρίς ὁ ἴδιος νά τό καταλαβαίνει), κατρακυλώντας ἀπ' τό μαρξισμό στόν ὀπορτουνισμό.

Ἄν θά πῶ: τή νέα Ρωσία *πρέπει* νά τήν οἰκοδομήσουμε *ἔτσι ἀκριβῶς* ἀπό τήν ἄποψη, ἄς ὑποθέσουμε, τῆς ἀλήθειας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐργασιακῆς ἐξίσωσης κτλ., αὐτό θά εἶναι ὑποκειμενισμός, πού θά μέ ὁδηγοῦσε στή χίμαιρα. Στήν πραγματικότητα ἡ πάλη τῶν τάξεων κι' ὄχι οἱ δικές μου ἐπιθυμίες, ἔστω κι' οἱ πιό ἀγαθές, θά καθορίσει τήν οἰκοδόμηση τῆς νέας Ρωσίας. Τά δικά μου ἰδανικά οἰκοδόμησης τῆς νέας Ρωσίας δέν θά ἀποτελοῦν χίμαιρα, μόνο ὅταν ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῆς τάξης πού ὑπάρχει πραγματικά, πού τήν ὑποχρεώνουν οἱ ὅροι τῆς ζωῆς νά δρᾶ σέ μιά ὁρισμένη κατεύθυνση. Ὅταν στέκομαι σ' αὐτή τή θέση τοῦ ἀντικειμενισμοῦ τῆς ταξικῆς πάλης, δέν δικαιώνω καθόλου τήν πραγματικότητα, μά ἀντίθετα δείχνω τίς πιό βαθιές (κι' ἄς μή φαίνονται ἀπό τήν πρώτη ματιά) αἰτίες καί δυνάμεις πού ὑπάρχουν στήν *ἴδια* τήν πραγματικότητα γιά τό μετασχηματισμό της.

Ἄν ὅμως θά πῶ: «τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* στήν πάλη τῶν συμφερόντων», τότε ἀμέσως ρίχνω κάποιο πέπλο πάνω στήν καθαρή εἰκόνα τῆς πάλης τῶν *τάδε* τάξεων, κάνω παραχώρηση σ' ἐκείνους πού βλέπουν μόνο τίς συντελούμενες στήν ἐπιφάνεια ἐνέργειες τῶν κυρίαρχων τάξεων, δηλ. τῆς ἀστικῆς κυρίως τάξης. Ἄθελα κατρακυλάω στή δικαίωση τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀντί νά πάρω σάν κριτήριο τόν ἀντικειμενισμό τῆς ταξικῆς πάλης, παίρνω σάν τέτιο τήν ἀστική κατεύθυνση, πού εἶναι πιό εὐδιάκριτη ἤ ἔχει μιά προσωρινή ἐπιτυχία.

Ἄς τό κάνουμε πιό κατανοητό μ' ἕνα παράδειγμα ἀπό τήν ἱστορία. Ἡ νέα Γερμανία (ἡ Γερμανία τῆς δεύτερης πεντηκονταετίας τοῦ 19ου αἰώνα) «οἰκοδομοῦνταν» στό προτσές τῆς πάλης τῶν διαφορετικῶν συμφερόντων. Κανείς ἀστός ἀπό τούς μορφωμένους δέν θά τό ἀμφισβητήσει αὐτό, μά καί δέν θά προχωρήσει πιό πέρα ἀπ' αὐτό.

Καί νά πῶς σκεπτόταν ὁ Μάρξ στήν πιό «κρίσιμη» περίοδο τῆς οἰκοδόμησης τῆς *νέας* Γερμανίας.

«Ἡ μεγαλοαστική τάξη — ἔγραφε ὁ Μάρξ τό 1848 — ἀντεπαναστατική ἀπό τήν πρώτη στιγμή, ἔκλεισε ἀμυντική καί ἐπιθετική συμμαχία μέ τήν ἀντίδραση, γιατί φοβόταν τό λαό, δηλ. τούς ἐργάτες καί τή δημοκρατική ἀστική τάξη». «Ἡ γαλλική ἀστική τάξη τοῦ 1789 οὔτε στιγμή δέν ἐγκατέλειψε τούς συμμάχους της, τούς ἀγρότες. Ἤξερε ὅτι βάση τῆς κυριαρχίας της ἦταν ἡ ἐξάλειψη τῆς φεουδαρχίας στό χωριό, ἡ δημιουργία ἐλεύθερης ἀγροτικῆς τάξης μέ ἰδιόκτητη γῆ. Ἡ γερμανική ἀστική τάξη τοῦ 1848 χωρίς τύψη συνείδησης προδίνει τούς ἀγρότες, τούς πιό φυσικούς συμμάχους της, πού εἶναι σάρκα ἀπό τή σάρκα της καί χωρίς αὐτούς εἶναι ἀνίσχυρη ἀπέναντι στούς εὐγενεῖς. Διατήρηση τῶν φεουδαρχικῶν δικαιωμάτων... αὐτό εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848. Τό ὄρος ἔτεκε μῦν» [66].

Μπροστά στόν Μάρξ ὀρθώνονται ἀμέσως σάν ζωντανές οἱ *τάξεις* ἐκεῖνες, πού *οἰκοδομοῦσαν* τή νέα Γερμανία.

Ὁ ἀστός ἐπιστήμονας, δικαιώνοντας τήν πραγματικότητα στό ὄνομα τοῦ «ἀντικειμενισμοῦ», λέει: Ὁ Βίσμαρκ νίκησε τόν Μάρξ, ὁ Βίσμαρκ πῆρε ὑπόψη του, πῶς «*οἰκοδομοῦνταν* ἡ νέα Γερμανία στό σύνθετο προτσές τῆς πάλης τῶν διαφορετικῶν συμφερόντων». Ἐνῶ ὁ Μάρξ «καταγινόταν μέ χιμαιρικά σχέδια οἰκοδόμησης» τῆς μεγαλογερμανικῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, χωρίς τούς φιλελευθέρους, μέ τίς δυνάμεις τῶν ἐργατῶν καί τῆς δημοκρατικῆς (πού δέν συμμαχοῦσε μέ τήν ἀντίδραση) ἀστικῆς τάξης.

Αὐτό ἀκριβῶς λένε μέ χίλιους τρόπους οἱ ἀστοί ἐπιστήμονες. Ἐξετάζοντας τό ζήτημα αὐτό ἀπό καθαρά θεωρητική ἄποψη, βάζουμε τό ἐρώτημα: Ποῦ βρίσκεται τό λάθος τους; Στό ὅτι συγκαλύπτουν καί συσκοτίζουν τήν ταξική πάλη. Στό ὅτι ἀποκρύπτουν (μέ τή βαθυστόχαστη δῆθεν στροφή τοῦ λόγου: ἡ Γερμανία *οἰκοδομοῦνταν* στό προτσές κτλ.) τούτη τήν ἀλήθεια, ὅτι τή Γερμανία τοῦ Βίσμαρκ τήν οἰκοδόμησε ἡ ἀστική

τάξη, τῆς ὁποίας οἱ «ἀποστασίες καί οἱ προδοσίες» τήν ἔκαναν «ἀνίσχυρη ἀπέναντι στούς εὐγενεῖς».

Ἀντίθετα, ὁ ἀντικειμενισμός τῆς ταξικῆς πάλης ἐπέτρεψε στόν Μάρξ νά κατανοήσει μέ βαθύτητα καί ἀκρίβεια ἑκατό φορές μεγαλύτερη τήν *πολιτική πραγματικότητα,* χωρίς καθόλου νά τή δικαιώνει, ἀλλά δείχνοντας καί ξεχωρίζοντας μέσα σ' αὐτήν ἀκριβῶς τίς τάξεις ἐκεῖνες πού οἰκοδομοῦσαν τη δημοκρατική Γερμανία, πού μπόρεσαν νά γίνουν τό στήριγμα τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀκόμη κι' ὅταν τά γεγονότα πῆραν ἐξαιρετικά εὐνοϊκή στροφή γιά τόν Βίσμαρκ.

Ὁ Μάρξ κατάλαβε τήν πολιτική πραγματικότητα τόσο σωστά καί τόσο βαθιά, ὥστε τό 1848, μισό αἰώνα νωρίτερα, ἔδοσε τήν *οὐσία* τῆς Γερμανίας τοῦ Βίσμαρκ: εἶναι ἡ Γερμανία τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς «ἀνίσχυρης ἀπέναντι στούς εὐγενεῖς». Στίς ἐκλογές τοῦ 1912, 64 χρόνια ὕστερα ἀπό τήν ἐκτίμηση τοῦ Μάρξ, ἡ στάση τῶν φιλελευθέρων ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τήν ἐκτίμηση αὐτή.

Κάνοντας ἀπό τό 1848 ἀδυσώπητη, ἀφάνταστα σκληρή πάλη ἐνάντια στούς φιλελευθέρους, πάλη πού προκάλεσε τά οὐρλιαχτά ὅλων τῶν φιλελευθέρων (συγγνώμη γιά τό ἀπότομο ὕφος, ἀγαπητέ Νικόλιν!), ὁ Μάρξ καί οἱ μαρξιστές δέν ἦταν καθόλου ἄνθρωποι τῆς «χίμαιρας», ὅταν ὑπεράσπιζαν τό «σχέδιο» ἑνός μεγαλογερμανικοῦ δημοκρατικοῦ κράτους.

Ἀντίθετα, ὑπερασπίζοντας τό «σχέδιο» αὐτό, προπαγανδίζοντάς το σταθερά, μαστιγώνοντας τούς φιλελευθέρους καί τούς δημοκράτες πού τό πρόδοσαν, ὁ Μάρξ καί οἱ μαρξιστές διαπαιδαγωγοῦσαν ἐκείνη ἀκριβῶς τήν τάξη, πού ἔχει μέσα της τίς *ζωντανές* δυνάμεις τῆς «νέας Γερμανίας» καί πού στέκει σήμερα — χάρη στό συνεπές καί ἐξαιρετικά ἀποφασιστικό κήρυγμα τοῦ Μάρξ — πάνοπλη, ἕτοιμη νά ἐκπληρώσει τόν ἱστορικό της ρόλο, τό ρόλο τοῦ νεκροθάφτη ὄχι μόνο τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ Βίσμαρκ, ἀλλά καί κάθε ἀστικῆς τάξης γενικά.

* * *

Τό παράδειγμα ἀπό τήν ἱστορία τῆς Γερμανίας μᾶς δείχνει τή *λογική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ* στίς ἀπόψεις τοῦ Νικόλιν, πού μᾶς βρίζει πικρόχολα γιά «μεγάλη καντετοφαγία», *ἀκριβῶς ἐπειδή δέν βλέπει* ὅτι ὁ ἴδιος κατρακυλάει στίς λικβινταριστικές ἰδέες τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Ὅσο περισσότερο θά θυμώνει καί θά ἀπομακρύνεται ὁ Ν.

Νικόλιν (καί δέν εἶναι ὁ μόνος!), μέ τόσο περισσότερη σαφήνεια καί περισσότερα στοιχεῖα θά τοῦ ἐπαναλαβαίνουμε ἐμεῖς, σάν δημοσιογράφοι, ὅτι ἡ πάλη μας ἐνάντια στούς καντέτους καί στούς λικβινταριστές ἀπορέει ἀπό σκέψεις πού ἔχουν βαθιά μελετηθεῖ καί στή διάρκεια πέντε καί πάνω χρόνων (ἤ γιά νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, δέκα καί πάνω χρόνων) ἔχουν κατοχυρωθεῖ πολλές φορές στίς ἐπίσημες ἀποφάσεις ὅλων τῶν μαρξιστῶν. Τό δυστύχημα γιά τόν Ν. Νικόλιν — ὅπως καί γιά τούς λικβινταριστές πού ὑπερασπίζει — εἶναι ὅτι δέν μποροῦν σ' αὐτές τίς παλιές, πολυάριθμες, ἀκριβεῖς, ἐπίσημες ἀποφάσεις τακτικῆς ν' ἀντιπαραθέσουν *τίποτε* πού νά εἶναι, ἔστω καί κάπως διαμορφωμένο, συγκεκριμένο, καθαρό.

Ὅτι «οἱ ἐργάτες πρέπει νά οἰκοδομήσουν τή νέα Ρωσία χωρίς τούς φιλελευθέρους», αὐτό δέν εἶναι καθόλου «περήφανη» φράση. Ὁ Ν. Νικόλιν ξέρει θαυμάσια ὅτι ἡ ἰδέα αὐτή ἔχει διατυπωθεῖ σέ πολλές ἀποφάσεις τακτικῆς, πού τίς παραδέχονται οἱ περισσότεροι μαρξιστές. Στήν οὐσία αὐτό δέν εἶναι παρά μιά ἁπλή *συνόψιση* τῆς πολιτικῆς πείρας τῆς Ρωσίας στήν τελευταία τουλάχιστο δεκαετία. Τό ὅτι τά τελευταῖα 10 χρόνια ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας *οἰκοδομοῦσε* τή νέα Ρωσία «χωρίς τούς φιλελευθέρους», εἶναι τό πιό ἀναντίρρητο ἱστορικό γεγονός. Ἡ δουλιά γιά τήν «οἰκοδόμηση» αὐτή *ποτέ* δέν χάνεται χωρίς ν' ἀφήσει ἴχνη, ὅσες κι' ἄν εἶναι οἱ προσωρινές «ἐπιτυχίες» τῶν ρώσων πού διεκδικοῦν τό ρόλο τοῦ Βίσμαρκ.

Ὁ ρωσικός ὀπορτουνισμός, ἀσαφής, ἀκαθόριστος, ὅμοιος μέ δεντρόφιδο, ὅπως καί ὁ ὀπορτουνισμός τῶν ἄλλων χωρῶν, δέν εἶναι σέ θέση νά διατυπώσει τίς ἀπόψεις του συγκεκριμένα καί καθαρά, νά πεῖ ἐπίσημα ὅτι ἡ ἐργατική τάξη *δέν* πρέπει νά οἰκοδομεῖ τή νέα Ρωσία χωρίς τούς φιλελευθέρους, ἀλλά πρέπει νά κάνει τό καί τό. Ὁ ὀπορτουνισμός δέν θά ἦταν ὀπορτουνισμός, ἄν θά ἦταν ἱκανός νά δίνει σαφεῖς καί ἀπερίφραστες ἀπαντήσεις. Τή δυσαρέσκειά του ὅμως ἀπό τήν πολιτική τῶν ἐργατῶν, τό τράβηγμά του πρός τήν ἀστική τάξη, ὁ ὀπορτουνισμός ὅλα αὐτά τά διατυπώνει μέ τή φράση: «τή νέα Ρωσία κανείς δέν τήν οἰκοδομεῖ, αὐτή *οἰκοδομεῖται* στό προτσές τῆς πάλης τῶν συμφερόντων».

Καί ἀπ' αὐτό πού *οἰκοδομεῖται*, ἐκεῖνο πού φαίνεται πιό πολύ, πού χτυπάει πιό πολύ στά μάτια, πού ἔχει τή μεγαλύτερη ἐπιτυχία τῆς στιγμῆς καί τό θαυμασμό τοῦ «ὄχλου» εἶναι ἡ «οἰκοδόμηση» τῶν εὐγενῶν καί τῆς ἀστικῆς τάξης, πού τή *βελ-*

τιώνουν οἱ φιλελεύθεροι. «Νά καθόμαστε καί νά ἐξετάζουμε ποιές τάξεις οἰκοδομοῦν καί πῶς ἀκριβῶς οἰκοδομοῦν, εἶναι χίμαιρα. Νά πάρουμε αὐτό πού *οἰκοδομεῖται*», νά ποιά εἶναι ἡ πραγματική σημασία τῶν συλλογισμῶν τοῦ Νικόλιν, νά ποιά εἶναι ἡ πραγματική «λογική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ».

Αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει ὅτι ξεχνᾶς τήν ταξική πάλη. Αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τή θεμελιακή βάση τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Μ' αὐτήν ἀκριβῶς τή «λογική» ἡ ἐργατική τάξη ὑποβιβάζεται ἀπό τό ρόλο τοῦ ἡγεμόνα, δηλ. τοῦ καθοδηγητῆ μιᾶς ἀληθινῆς, συνεποῦς, ὁλοκληρωμένης δημοκρατίας στό ρόλο τοῦ νεροκουβαλητῆ τῶν φιλελευθέρων.

Ἀπό δῶ ἀπορρει τό πολύ γνωστό σέ μᾶς, τούς ρώσους, γεγονός ὅτι οἱ ὀπορτουνιστές *στά λόγια* παραδέχονται τήν «αὐτοτελή» γραμμή καί τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, τήν παραδέχεται, φυσικά, καί ὁ Νικόλιν. *Στήν πράξη* ὅμως ὑποστηρίζει μιά γραμμή ἴσα-ἴσα *ὄχι αὐτοτελή*, τή γραμμή τῆς φιλελεύθερης ἐργατιτικῆς πολιτικῆς.

Ὁ Νικόλιν μᾶς ἐπεξηγεῖ, μᾶς δείχνει, τί μικρή σημασία ἔχει ἡ *ἀνακήρυξη* τῆς αὐτοτέλειας τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τήν ἀνακήρυξε τήν αὐτοτέλεια αὐτή καί ἡ πλατφόρμα τῶν λικβινταριστῶν, πού δημοσιεύτηκε στή «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 8, τήν ἀνακήρυξε κι' ὁ ἴδιος ὁ Νικόλιν, ἀλλά ἀμέσως, τήν ἴδια στιγμή πού *ἀνακηρύσσει* τήν «αὐτοτέλεια», κηρύσσει μιά πολιτική *μή αὐτοτελή*.

Ὁ Νικόλιν, ἀρνούμενος στήν ἐργατική τάξη τό δικαίωμα νά ἐφαρμόζει στήν τωρινή πολιτική, σ' ὅλα τά ζητήματα τοῦ δημοκρατισμοῦ, τή δική της γραμμή (ἤ, *πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο,* νά οἰκοδομεῖ τή νέα Ρωσία), χωρίς τούς φιλελευθέρους, στήν πραγματικότητα καλεῖ τήν ἐργατική τάξη νά σέρνεται στήν οὐρά τῶν φιλελευθέρων!

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Αὐτή εἶναι ἡ «λογική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ». Καί οἱ κουβέντες σάν κι' αὐτές, ὅτι τήν ἐργατική τάξη δέν πρέπει νά τήν «ἀπομονώνουμε», ὅτι «τό βάρος τῆς πάλης γιά τήν πολιτική ἐλευθερία δέν πρέπει νά πέφτει στίς πλάτες τῶν ἐργατῶν», ὅτι χρειάζεται «συντονισμός κι' ὄχι κομμάτιασμα τῶν δυνάμεων» κτλ., ὅλα αὐτά δέν εἶναι παρά μιά κούφια μεγαλοστομία. Στήν πραγματικότητα ὅλα αὐτά δέν εἶναι παρά περιγραφές καί παραφράσεις τοῦ ἴδιου πράγματος: μήν ἀπομονώνεστε *(ἀπό τούς φιλελευθέρους)*, «συντονίστε τίς δυνάμεις σας» *(μέ τήν πολιτική τῶν φιλελευθέρων)*, παραδεχτεῖτε τή φιλελεύθερη πολιτική σάν πραγματική πάλη

γιά τήν πολιτική ἐλευθερία κι'ὄχι γιά συναλλαγή μέ τούς Πουρισκέβιτς κτλ. κ.ο.κ.

Δέν ἀσχοληθήκαμε μέ τή μεγαλοστομία αὐτή, γιατί ἄν θέλουμε νά συζητήσουμε πάνω στήν οὐσία, πρέπει νά πάρουμε πραγματικά τά σημεῖα ἀφετηρίας, τίς ρίζες τῆς διαφωνίας, κι' ὄχι τά μεγαλόστομα στολίδια μιᾶς ὄχι σωστῆς στή βάση της γραμμῆς.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 26,
16 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Μ.Μ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

ΜΕ ΠΟΙΑ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΤΕΒΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΚΑΝΤΕΤΟΙ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

Τό κύριο ἄρθρο τῆς «Ρέτς», πού δημοσιεύτηκε τό Σάββατο στίς 15 τοῦ Σεπτέμβρη, ἀποτελεῖ μιά πραγματική ἔκθεση τῶν βασικῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τοῦ Κόμματος τῶν συνταγματικῶν δημοκρατῶν. Σέ τί ἀκριβῶς συνοψίζονται τώρα αὐτές οἱ ἀρχές τοῦ κυριότερου κόμματος τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης;

Σέ τρία σημεῖα: 1) «ἐπέκταση τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος», 2) «ριζική μεταρύθμιση τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου» καί 3) «εὐθύνη τῆς κυβέρνησης ἔναντι τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ». Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἐδῶ περιλαβαίνονται ἡ ἐλευθερία τῶν ἑνώσεων (τοῦ συνεταιρίζεσθαι) καί ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ἐλευθερίες, ἡ ἰσοτιμία τῶν ἐθνοτήτων, «ἡ καθυστέρηση καί ἐπιβράδυνση» τῆς διαφοροποίησης τοῦ χωριοῦ κτλ. κ.ο.κ.

Ἄς συγκρίνουν οἱ ἀναγνῶστες αὐτά τά «τρία σημεῖα» τῶν φιλελευθέρων μέ τά «τρία σημεῖα» τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, ἡ ὁποία ἔδοσε πραγματική ἀπάντηση καί στό ζήτημα τό πολιτικό, καί στό ζήτημα τό ἐργατικό, καί στό ζήτημα τό ἀγροτικό. Τά «τρία σημεῖα» τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας δείχνουν πολύ καθαρά καί τήν πραγματική πηγή ὅλων τῶν δεινῶν καί συμφορῶν, τήν πραγματική ἑστία τους, καί τό πῶς θά ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτά.

Ἡ φιλελεύθερη ὅμως πλατφόρμα — γιατί ὄχι μόνο τυπικά, ἀλλά καί στήν οὐσία αὐτό ἀκριβῶς εἶναι καί ἡ ἐκλογική πλατφόρμα — τῶν καντέτων εἶναι μόνο μιά *ἐπιθυμία* γιά περιορισμένες συνταγματικές μεταρυθμίσεις. Ἡ ἐπιθυμία αὐτή πολύ λίγο διαφέρει ἀπό τίς ἐπιθυμίες τῶν ὀχτωβριστῶν.

Τό βασικό καθόλου δέν φωτίζεται. Γιά τό βασικό δέν ἔχει νά πεῖ τίποτε τό κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἄν οἱ καντέτοι θέλουν «νά κερδίσουν με τή μετριοπά-

θεια», δέν έχουμε παρά νά τούς ύπενθυμίσουμε ότι οί κύριοι Γκουτσκόφ δοκίμασαν στήν πράξη τή μετριοπάθεια, καί ποιό τό άποτέλεσμα; Τό άποτέλεσμα είναι ίσο μέ τό μηδέν!

Ἐμεῖς θέλουμε λίγα, καυχιῶνται οἱ καντέτοι. Αὐτό ὅμως τό «ἀτοῦ», κύριοι, τό ἔπαιξαν ἤδη οἱ ὀχτωβριστές. Καί στίς τρεῖς Δοῦμες οἱ καντέτοι καί οἱ ὀχτωβριστές[67], ποιός νά πρωτοπρολάβει, βεβαίωναν τήν «ἐξουσία» καί τήν «κοινωνία» ὅτι αὐτοί θέλουν λίγα, ἀσήμαντα, τό ἐλάχιστο ἀπ' ὅ,τι ὑπάρχει στήν Εὐρώπη. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ἴσο μέ τό μηδέν!

Ὄχι, κύριοι, εἴτε σέ τρία εἴτε σέ εἴκοσι σημεῖα θ' ἀπαριθμεῖτε τίς συνταγματικές μεταρυθμίσεις, ἡ πλατφόρμα σας θά παραμείνει τό ἴδιο νεκρή. Γιά συνταγματικές μεταρυθμίσεις μπορεῖ κανένας νά μιλάει, χωρίς νά γίνεται γελοῖος, μόνο ἐκεῖ καί τότε, ὅπου κι' ὅταν ἤδη ὑπάρχουν, διαμορφώθηκαν, ἐξασφαλίστηκαν, σταθεροποιήθηκαν οἱ βάσεις καί τά θεμέλια τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας.

Ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ξέρετε ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχει ἀκόμη αὐτή ἡ κατάσταση καί γι' αὐτό οἱ ἀγαθές σας ἐπιθυμίες δέν δείχνουν διέξοδο στή δημοκρατία, ἀλλά τήν ἐξαπατοῦν μέ ἀπατηλές ἐλπίδες!

Γράφτηκε στίς 17-18 τοῦ Σεπτέμβρη (30 τοῦ Σεπτέμβρη-1 τοῦ 'Οχτώβρη) 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Τό τελευταῖο φύλλο τῆς ἀμερικανικῆς ἑβδομαδιαίας ἐργατικῆς ἐφημερίδας «Ἔκκληση στό λογικό»[68] πού ἦλθε στήν Εὐρώπη γράφει ὅτι ἡ κυκλοφορία τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς ἔφτασε τά 984.000 φύλλα. Ἀπό γράμματα καί αἰτήσεις πού ἔρχονται ἀπό διάφορα μέρη — γράφει ἡ σύνταξη (ἀρ. φύλ. 875, τῆς 7 τοῦ Σεπτέμβρη μέ τό ν. ἡμ.) — βγαίνει ἀναμφίβολα ὅτι θά ξεπεράσουμε τό ἑκατομμύριο στίς ἀμέσως ἑπόμενες ἑβδομάδες.

Ὁ ἀριθμός αὐτός — ἕνα ἑκατομμύριο φύλλα μιᾶς σοσιαλιστικῆς ἐφημερίδας, πού ξετσίπωτα τήν κατατρέχουν καί τήν καταδιώκουν τά ἀμερικανικά δικαστήρια καί ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει μέσα στή φωτιά τῶν διώξεων, — δείχνει πιό παραστατικά ἀπ' ὅ,τι δείχνουν οἱ ἀτέλειωτες συζητήσεις, τί στροφή σιμώνει στήν Ἀμερική.

Τελευταῖα ἡ δουλόπρεπη ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια», ὄργανο τῶν πουλημένων κοντυλοφόρων, ἔγραφε γιά τή «δύναμη τοῦ χρήματος» στήν Ἀμερική, ἀφηγούμενη μέ χαιρεκακία γεγονότα πού δείχνουν πόσο πολύ εἶναι πουλημένοι ὁ Τάφτ, ὁ Ροῦζβελτ, ὁ Οὐίλσον *ὅλοι* οἱ ὑποψήφιοι τῶν ἀστικῶν κομμάτων γιά τό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας. Νά την λοιπόν, ἡ ἐλεύθερη, λαοκρατική δημοκρατία, τσίριζε ἡ πουλημένη ρωσική ἐφημερίδα.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἤρεμα καί περήφανα θά ἀπαντήσουν σ'αὐτά: ἐμεῖς δέν ξεγελιόμαστε καθόλου σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τή σημασία τῆς πλατιᾶς δημοκρατίας. Καμιά δημοκρατία στόν κόσμο δέν θά ἐξαλείψει τήν ταξική πάλη καί τήν παντοδυναμία τοῦ χρήματος. Ἡ σημασία καί τό ὄφελος τῆς δημοκρατίας δέν βρίσκεται καθόλου σ' αὐτό. Ἡ σημασία της βρίσκεται στό ὅτι κάνει τήν ταξική πάλη πλατιά, ἀνοιχτή, συνειδητή. Κι' αὐτό δέν ἀποτελεῖ μαντεία, οὔτε εὐχή, ἀλλά γεγονός.

Όταν στή Γερμανία, ό άριθμός τῶν μελῶν τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἔφτασε τίς 970.000, ὅταν στήν 'Αμερική ή έβδομαδιαία σοσιαλιστική ἐφημερίδα ἔφτασε νά κυκλοφορεῖ σέ 984.000 φύλλα, ὅποιος ἔχει μάτια γιά νά βλέπει, ὀφείλει νά ὁμολογήσει: ό προλετάριος μόνος του εἶναι ἀνίσχυρος· τά ἑκατομμύρια προλετάριοι εἶναι πανίσχυροι.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 120,
18 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Μ. Ν.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν «Λούτς» [69], πού βγῆκε — ὅπως σωστά τόνισε ἕνας συνεργάτης τῆς «Πράβντα» — *τήν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν* γιά νά παραβιάσει τήν ἑνότητα, εἶναι γεμάτη ἀπό ὄμορφα λόγια γιά τήν «ἑνότητα».

Αὐτές τίς μέρες, τήν Παρασκευή 5 τοῦ Ὀχτώβρη, θά φτάσουμε στήν ἀποφασιστική στιγμή τῶν ἐκλογῶν τῆς ἐργατικῆς κουρίας τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης. Αὐτή τήν ἡμέρα οἱ ἐργάτες ἀντιπρόσωποι θά ἐκλέξουν 6 ἐκλέκτορες. *Αὐτές* ἀκριβῶς οἱ ἐκλογές ἔχουν ἀποφασιστική σημασία, γιατί, ἄν *ὅλοι* οἱ ἐκλέκτορες *δέν* θά εἶναι σταθεροί, συνεπεῖς ἐργάτες δημοκράτες καί ἀντίπαλοι τῶν λικβινταριστῶν, τότε δέν θά ὑπάρχει καμιά σοβαρή ἐγγύηση ὅτι στήν Κρατική δούμα θά ἐκλεγεῖ τέτιος βουλευτής πού νά τόν θέλει ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Γιά νά μήν ὑποχωρήσουμε τήν ἀποφασιστική στιγμή, πρέπει νά καταλάβουμε καθαρά τά καθήκοντα τῶν ἐργατῶν δημοκρατῶν καί τίς συνθῆκες στίς ὁποῖες δροῦν οἱ ἀντιπρόσωποι.

Ὅλη ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης *τώρα* συνίσταται στό ὅτι οἱ λικβινταριστές, ἐνῶ κόβονται γιά τήν ἑνότητα, *παραβιάζουν* τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, πᾶνε νά ἐπιβάλλουν στήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τούς *διασπαστές* ὑποψηφίους τῆς *μειοψηφίας* τῶν διανοουμένων, συγκεκριμένα τούς λικβινταριστές διανοούμενους.

Ὅλες οἱ ἐκλογές σέ μιά ἀστική χώρα συνοδεύονται ἀπό ἕνα ὄργιο φουσκωμένης φρασεολογίας, ἀπό ἀχαλίνωτα ψεύτικες ὑποσχέσεις. Βασική ἀρχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι νά μή πιστεύουν στά λόγια, νά ξεκαθαρίζουν τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Τά λόγια τῶν λικβινταριστῶν γιά τήν ἑνότητα στήν ἐφημερίδα τους «Λούτς» εἶναι ἕνα χοντρό ψέμα. *Στήν πραγματικότητα* ἡ ἑνότητα πραγματοποιήθηκε κιόλας στήν Πετρούπολη ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν *ἐνάντια στούς λικβινταριστές*, πραγματοποιήθηκε μέ τήν ἐκδήλωση τοῦ Μάη, πραγματοποιήθηκε μέ τήν ὑποστήριξη πού ἔδοσαν στήν «Πράβντα» οἱ 550 ὁμάδες ἐργατῶν ἔναντι τῶν 16 ὁμάδων λικβινταριστῶν.

Κι' αὐτά δέν εἶναι λόγια, ἀλλά ἔργα. Ὅταν 550 ὁμάδες συσπειρώνονται ἔναντι 16, αὐτό λέγεται *ἑνότητα*. Ὅταν οἱ 16 *ἐπιβάλλουν* στούς 550 τόν «δικό τους» ὑποψήφιο, αὐτό λέγεται διάσπαση.

Οἱ λικβινταριστές κάνουν διάσπαση, ἐνῶ κόβονται γιά ἑνότητα, ὅπως ὁ κλέφτης πού, τρέχοντας νά φύγει, φωνάζει: «πιάστε τόν κλέφτη!».

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες δέν πρέπει νά ξεγελαστοῦν μέ κούφιες φωνασκίες καί κούφια λόγια.

Μήν πιστεύετε στά λόγια, κοιτάξτε νηφάλια πῶς πᾶνε τά πράγματα. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν-μαρξιστῶν εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ λικβινταρισμοῦ. Τούς λικβινταριστές τούς ἀκολουθεῖ μιά ἀσήμαντη μειοψηφία ἐργατῶν, ἐνῶ ἡ «δύναμη» τῶν λικβινταριστῶν εἶναι ἡ ἀστική διανόηση, πού μπορεῖ νά ἐκδόσει ἕνα ἀσήμαντο περιοδικό, νά βγάλει τήν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν μιά καινούργια ἐφημερίδα, νά διαθέσει «γνωριμίες», ἀνθρώπους γιά τίς διανοουμενίστικες ἐκλογικές ἐπιτροπές κτλ. Τά γεγονότα αὐτά εἶναι γνωστά σέ κάθε σοσιαλδημοκράτη τῆς Πετρούπολης.

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά ποιά σημασία ἔχουν οἱ φωνασκίες τῶν λικβινταριστῶν γιά τήν ἑνότητα. Καλυπτόμενη πίσω ἀπ' αὐτές τίς κραυγές, ἡ ἀστική διανόηση πού συμπαθεῖ τούς λικβινταριστές θέλει νά *καταστρέψει* τήν ἑνότητα τῶν *ἐργατῶν*, ἐπιβάλλοντάς τους ὑποψήφιο τῶν λικβινταριστῶν.

Νά ποῦ βρίσκεται ὁ κόμπος. Νά ποιά εἶναι ἡ «πονηρή μηχανή» τῆς «Λούτς» τῶν λικβινταριστῶν.

Ὅποιος θέλει τήν *πραγματική* ἑνότητα τῶν ἐργατῶν-μαρξιστῶν, αὐτός ὀφείλει νά βοηθήσει νά ἐκλεγοῦν ὅλοι οἱ ἀντιλικβινταριστές ἐκλέκτορες.

Ὅποιος θέλει τήν πραγματική ἑνότητα, αὐτός βοηθάει νά πραγματοποιηθεῖ ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Ὅποιος βοηθάει τή μειοψηφία νά παραβιάζει αὐτή τή θέληση, αὐτός εἶναι ὁ χειρότερος διασπαστής, ὁποιαδήποτε ἠχηρά λόγια γιά τήν ἑνότητα κι' ἄν ξεφωνίζει.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 18 τοῦ Σεπτέμβρη (1 τοῦ 'Οχτώβρη) 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ὅπως εἶναι γνωστό ἀπό τά τηλεγραφήματα, οἱ προκαταρκτικοί ὅροι τῆς εἰρήνης ἔχουν ὑπογραφεῖ ἀπό τούς πληρεξούσιους τῆς Ἰταλίας καί τῆς Τουρκίας.

Ἡ Ἰταλία «νίκησε». Πρίν ἕνα χρόνο ρίχτηκε νά ληστέψει τά τουρκικά ἐδάφη στήν Ἀφρική, καί ἀπό σήμερα ἡ Τριπολίτιδα θά ἀνήκει στήν Ἰταλία. Δέν εἶναι περιττό νά ρίξουμε μιά ματιά στόν τυπικό αὐτό ἀποικιακό πόλεμο ἑνός «πολιτισμένου» κράτους τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Ποιά αἰτία προκάλεσε τόν πόλεμο; Ἡ ἀπληστία τῶν ἰταλῶν μεγαλοχρηματιστῶν καί κεφαλαιοκρατῶν, πού τούς χρειάζεται καινούργια ἀγορά, τούς χρειάζονται ἐπιτυχίες τοῦ ἰταλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Τί πόλεμος ἦταν αὐτός; Ἀριστοτεχνική, πολιτισμένη ἀνθρωποσφαγή, μακελειό τῶν ἀράβων μέ «νεότατα» ὅπλα.

Οἱ ἄραβες πρόβαλλαν ἀπεγνωσμένη ἀντίσταση. Ὅταν οἱ ἰταλοί ναύαρχοι στήν ἀρχή τοῦ πολέμου ἀποβίβασαν χωρίς νά πάρουν μέτρα 1.200 ναῦτες, οἱ ἄραβες τούς ἐπιτέθηκαν καί ἐξόντωσαν κάπου 600. «Γιά τιμωρία» ἐξοντώθηκαν κάπου 3.000 ἄραβες, ἐρημώθηκαν καί σφάχτηκαν ὁλόκληρες οἰκογένειες, σκοτώθηκαν γυναικόπαιδα. Οἱ ἰταλοί εἶναι πολιτισμένο, συνταγματικό ἔθνος.

1.000 περίπου ἄραβες τούς κρέμασαν.

Οἱ ἀπώλειες τῶν ἰταλῶν ξεπέρασαν τίς 20 χιλιάδες ἄτομα· μέσα σ' αὐτούς 17.429 ἄρρωστοι, 600 ἀγνοούμενοι, 1.405 νεκροί.

Ὁ πόλεμος αὐτός στοίχισε στούς ἰταλούς πάνω ἀπό 800 ἑκατομμύρια λιρέττες, δηλ. πάνω ἀπό 320 ἑκατομμύρια ρούβλια. Φοβερή ἀνεργία, στασιμότητα τῆς βιομηχανίας εἶναι οἱ συνέπειες τοῦ πολέμου.

Ἄραβες σκοτώθηκαν περίπου 14.800. Ὁ πόλεμος, παρά τήν ὑπογραφή «εἰρήνης», στήν πραγματικότητα θά συνεχίζεται ἀκόμη, γιατί οἱ ἀραβικές φυλές στό ἐσωτερικό τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου, μακριά ἀπό τίς ἀκτές, δέν πρόκειται νά ὑποταχθοῦν. Θά χρειαστεῖ νά τούς «ἐκπολιτίζουν» γιά πολύ καιρό ἀκόμη μέ τίς λόγχες, τίς σφαῖρες, τήν κρεμάλα, τή φωτιά, τό βιασμό γυναικῶν.

Φυσικά, ἡ Ἰταλία δέν εἶναι οὔτε καλύτερη οὔτε χειρότερη ἀπό τίς ἄλλες καπιταλιστικές χῶρες. Ὅλες αὐτές κατά τόν ἴδιο τρόπο τίς διευθύνει ἡ ἀστική τάξη, πού δέν διστάζει μπροστά σέ ὁποιαδήποτε σφαγή, προκειμένου νά ἐξασφαλίσει καινούργιες πηγές κέρδους.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 129,
28 τοῦ Σεπτέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΥΧΕΡΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Ἡ «Νόβογε Βρέμια» φανερώνει πέρα γιά πέρα τά σχέδια τῶν ρώσων ἐθνικιστῶν. Ὅταν διαβάζεις αὐτή τήν ἐφημερίδα, πού ἔχει τόσο «κύρος» ἀνάμεσα στούς ἐθνικιστές καί τούς ὀχτωβριστές, βλέπεις καθαρά τό σχέδιό τους νά ληστέψουν τήν Τουρκία, σχέδιο πού τό ἐφαρμόζουν σταθερά.

Ὅπως πάντα, ἡ πολιτική τοῦ σωβινισμοῦ καί τῆς κατάληψης ξένων ἐδαφῶν ἐφαρμόζεται πρίν ἀπ' ὅλα μέ τήν ἐχθρική ὑποκίνηση τῆς κοινῆς γνώμης ἐνάντια στήν Αὐστρία. «Οἱ βαλκανικοί λαοί — γράφει ἡ «Νόβογε Βρέμια» — ξεσηκώθηκαν σέ ἱερό ἀγώνα γιά τήν ἀνεξαρτησία. Ὁ αὐστριακός διπλωμάτης καραδοκεῖ τή στιγμή πού θα εἶναι κατάλληλη νά τούς ληστέψει».

Ἡ Αὐστρία ἀπόσπασε ἕνα κομμάτι (τή Βοσνία καί τήν Ἐρζεγοβίνη), ἡ Ἰταλία ἀπόσπασε ἕνα κομμάτι (τήν Τριπολίτιδα), τώρα εἶναι ἡ σειρά μας νά ἐπωφεληθοῦμε, νά ἡ πολιτική τῆς «Νόβογε Βρέμια». «Ὁ ἱερός ἀγώνας γιά τήν ἀνεξαρτησία» δέν εἶναι παρά μιά φράση γιά τήν ἐξαπάτηση τῶν ἁπλοϊκῶν, γιατί μέσα στήν ἴδια μας τή χώρα, τή Ρωσία, κανείς δέν ποδοπάτησε τόσο τίς πραγματικές δημοκρατικές ἀρχές τῆς ἀληθινῆς ἀνεξαρτησίας *ὅλων* τῶν λαῶν, ὅσο οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές.

Γιατί οἱ ἐθνικιστές θεωροῦν τή στιγμή αὐτή εὐνοϊκή γιά μιά πολιτική καταλήστευσης; Κι' αὐτό φαίνεται καθαρά ἀπό τή «Νόβογε Βρέμια». Ἡ Ἰταλία, βλέπετε, δέν πρόκειται νά πολεμήσει, γιά τήν Αὐστρία εἶναι ἐπικίνδυνο ν' ἀρχίσει πόλεμο ἐνάντια στούς σλάβους τῆς βαλκανικῆς, γιατί ἔχουν συγγενικό τους ἕναν πληθυσμό πολλῶν ἑκατομμυρίων καί ἡ Γερμανία δέν πρόκειται νά μπεῖ σ' ἕναν εὐρωπαϊκό πόλεμο ἐξαιτίας τῆς συντριβῆς τῆς Τουρκίας.

Οἱ ὑπολογισμοί τῶν ἐθνικιστῶν εἶναι τελείως ἀπροκάλυπτοι καί ξετσίπωτοι. Λένε παχιά λόγια γιά «ἱερό ἀγώνα ὑπέρ τῆς ἀνεξαρτησίας» τῶν λαῶν, ἐνῶ οἱ ἴδιοι μέ τή μεγαλύτερη ψυχραιμία παίζουν μέ τή ζωή ἑκατομμυρίων, σπρώχνοντας τούς λαούς στή σφαγή γιά τά κέρδη μιᾶς χούφτας ἐμπόρων καί βιομηχάνων.

Ἡ τριπλή συμμαχία (Γερμανία, Αὐστρία, Ἰταλία)[70] σήμερα ἔχει ἐξασθενίσει, γιατί ἡ Ἰταλία ξόδεψε 800 ἑκατομμύρια φράγκα στόν πόλεμο ἐνάντια στούς τούρκους, καί στά Βαλκάνια τά «συμφέροντα» τῆς Ἰταλίας καί τῆς Αὐστρίας δέν συμπέφτουν. Ἡ Ἰταλία θέλει ν' ἀποσπάσει ἕνα κομμάτι ἀκόμη, τήν Ἀλβανία, ἡ Αὐστρία δέν θέλει νά τό ἐπιτρέψει. Ποντάροντας σ' αὐτό, οἱ ἐθνικιστές μας παίζουν ἕνα ριψοκίνδυνο τυχερό παιχνίδι, στηριζόμενοι στή δύναμη καί στόν πλοῦτο τῶν δυό δυνάμεων τῆς τριμεροῦς συνεννόησης (Ἀγγλία καί Γαλλία)[71] καί στό ὅτι ἡ «Εὐρώπη» δέν θά θελήσει ἕνα γενικό πόλεμο γιά τά Στενά ἤ γιά τό «στρογγύλεμα» τῶν ἐδαφῶν «μας» σέ βάρος τῆς ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Στήν κοινωνία τῆς μισθωτῆς σκλαβιᾶς ὁ κάθε ἔμπορος, ὁ κάθε ἰδιοκτήτης παίζει τυχερό παιχνίδι: «ἤ θά καταστραφῶ, ἤ θά πλουτίσω καί θά καταστρέψω ἄλλους». Κάθε χρόνο χρεοκοποῦν ἑκατοντάδες καπιταλιστές καί καταστρέφονται ἑκατομμύρια ἀγρότες, βιοτέχνες, ἐπαγγελματίες. Παρόμοιο τυχερό παιχνίδι παίζουν καί τά καπιταλιστικά κράτη, παιχνίδι μέ τό αἷμα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων πού ἐξαποστέλλονται πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ στή σφαγή γιά τήν κατάληψη ξένων ἐδαφῶν καί τήν καταλήστευση τῶν ἀδύνατων γειτόνων.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 134,
4 τοῦ Ὀχτώβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΔΥΟ ΟΥΤΟΠΙΕΣ

῾Η λέξη οὐτοπία εἶναι ἑλληνική: ἀπό τό «οὐ», στά ἑλληνικά θά πεῖ «ὄχι», καί τή λέξη «τόπος». Οὐτοπία θά πεῖ ἀνύπαρκτος τόπος, φαντασία, ἐπινόηση, παραμύθι.

῾Η οὐτοπία στήν πολιτική εἶναι μιά τέτια ἐπιθυμία, πού δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ μέ κανένα τρόπο οὔτε τώρα, οὔτε ἀργότερα, ἐπιθυμία πού δέν στηρίζεται σέ κοινωνικές δυνάμεις καί δέν ἐνισχύεται ἀπό τήν αὔξηση, τήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτικῶν, τῶν ταξικῶν δυνάμεων.

῞Οσο λιγότερη ἐλευθερία ὑπάρχει στή χώρα, ὅσο πιό πενιχρές εἶναι οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀνοιχτῆς πάλης τῶν τάξεων, ὅσο πιό χαμηλό εἶναι τό μορφωτικό ἐπίπεδο τῶν *μαζῶν*, τόσο πιό εὔκολα παρουσιάζονται συνήθως πολιτικές οὐτοπίες καί τόσο περισσότερο διατηροῦνται.

Στή σύγχρονη Ρωσία δυό εἰδῶν πολιτικές οὐτοπίες διατηροῦνται πιό σταθερά καί ἀσκοῦν μέ τή γοητεία τους μιά ὁρισμένη ἐπίδραση στίς μάζες. ῾Η μιά εἶναι ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία καί ἡ ἄλλη ἡ ναροντνικιστική οὐτοπία.

῾Η φιλελεύθερη οὐτοπία συνίσταται στό ὅτι θά ἦταν τάχα δυνατό, εἰρηνικά καί μέ τό καλό, χωρίς νά θίξουμε κανένα, χωρίς ν' ἀπομακρύνουμε τούς Πουρισκέβιτς, χωρίς νά διεξάγουμε σκληρή καί ὥς τό τέλος ταξική πάλη, νά πετύχουμε κάποιες σοβαρές βελτιώσεις στή Ρωσία, στήν πολιτική ἐλευθερία της, στήν κατάσταση τῶν μαζῶν τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ. Αὐτή εἶναι ἡ οὐτοπία τῆς *εἰρήνης* τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας μέ τούς Πουρισκέβιτς.

῾Η ναροντνικιστική οὐτοπία εἶναι τό ὄνειρο τοῦ διανοούμενου-ναρόντνικου καί τοῦ ἀγρότη-τρουντοβίκου, ὅτι θά ἦταν τάχα δυνατό μέ μιά νέα καί δίκαιη διανομή ὅλων τῶν γαιῶν *νά ἐξαλείψουμε* τήν οὐσία καί τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, νά ἐξαλείψουμε τή μισθωτή δουλεία ἤ ὅτι θά ἦταν δυνατό τάχα *νά διατηρήσουμε* μιά «δίκαιη», «ἐξισωτική» διανομή τῶν γαιῶν στίς συνθῆκες τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἐ-

ξουσίας τοῦ χρήματος καί τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς.

Πῶς γεννήθηκαν οἱ οὐτοπίες αὐτές; Γιατί διατηροῦνται ἀρκετά σταθερά στή σύγχρονη Ρωσία;

Γεννήθηκαν ἀπό τά συμφέροντα τῶν τάξεων πού διεξάγουν πάλη ἐνάντια στό παλιό καθεστώς, τή δουλοπαροικία, τήν ἀνομία, μέ λίγα λόγια «ἐνάντια στούς Πουρισκέβιτς» καί δέν κατέχουν αὐτοτελή θέση στήν πάλη αὐτή. Ἡ οὐτοπία, τό ὀνειροπολήματα εἶναι γέννημα τῆς ἔλλειψης αὐτῆς τῆς αὐτοτέλειας, γέννημα αὐτῆς τῆς *ἀδυναμίας*. Ἡ ὀνειροπόληση εἶναι ἡ μοίρα τῶν *ἀδύνατων*.

Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη γενικά, ἡ φιλελεύθερη ἀστική διανόηση εἰδικά, δέν μπορεῖ παρά νά ἐπιδιώκει τήν ἐλευθερία καί τή νομιμότητα, γιατί χωρίς αὐτά ἡ κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης δέν εἶναι πλήρης, δέν εἶναι ἀδιαίρετη, δέν εἶναι ἐξασφαλισμένη. Ἡ ἀστική τάξη ὅμως φοβᾶται τό κίνημα τῶν μαζῶν *περισσότερο* ἀπό τήν ἀντίδραση. Σ' αὐτό ὀφείλεται ἡ καταπληκτική, ἡ ἀπίστευτη *ἀδυναμία* τοῦ φιλελευθερισμοῦ στήν πολιτική, ἡ παντελής ἀνικανότητά του. Ἀπό δῶ πηγάζει καί μιά ἀτέλειωτη ἁλυσίδα ἀπό διφορούμενες σκέψεις, ἀπό ψευτιά, ὑποκρισία, δειλές ὑπεκφυγές σέ ὅλη τήν πολιτική τῶν φιλελευθέρων, πού *εἶναι ὑποχρεωμένοι* νά παίζουν τό παιχνίδι τοῦ δημοκρατισμοῦ, γιά νά τραβήξουν μέ τό μέρος τους τίς μάζες, καί ταυτόχρονα εἶναι βαθιά ἀντιδημοκρατικοί, βαθιά ἐχθρικοί ἀπέναντι στό κίνημα τῶν μαζῶν, στό ξεκίνημά τους, στήν πρωτοβουλία τους, στήν προσπάθειά τους «νά κάνουν ἔφοδο ἐνάντια στόν οὐρανό», ὅπως εἶχε ἐκφραστεῖ κάποτε ὁ Μάρξ γιά ἕνα ἀπό τά εὐρωπαϊκά μαζικά κινήματα τοῦ περασμένου αἰώνα [72].

Ἡ οὐτοπία τοῦ φιλελευθερισμοῦ εἶναι οὐτοπία ἀδυναμίας στό ἔργο τῆς πολιτικῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Ρωσίας, οὐτοπία τῆς ἰδιοτέλειας τοῦ μπεζαχτᾶ, πού θέλει «νά μοιραστεῖ» εἰρηνικά τά προνόμια μέ τούς Πουρισκέβιτς, παρουσιάζοντας τήν εὐγενική αὐτή ἐπιθυμία σάν θεωρία τῆς «εἰρηνικῆς» νίκης τῆς ρωσικῆς δημοκρατίας. Ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία εἶναι τό ὀνειροπόλημα νά βρεθεῖ ἕνας τρόπος νά νικηθοῦν οἱ Πουρισκέβιτς, χωρίς νά ὑποστοῦν ἧττα, νά συντριβοῦν, χωρίς ὅμως νά πονέσουν. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ οὐτοπία *αὐτή* εἶναι βλαβερή ὄχι μόνο γιατί εἶναι οὐτοπία, ἀλλά καί γιατί *διαφθείρει* τή δημοκρατική συνείδηση τῶν μαζῶν. Οἱ μάζες πού πιστεύουν στήν οὐτοπία *αὐτή*, δέν θά κερδίσουν ποτέ λευτεριά· οἱ μάζες αὐτές δέν εἶναι ἄξιες νά ἀποκτήσουν τή λευτεριά· οἱ μάζες αὐτές εἶ-

ναι ἄξιες πέρα γιά πέρα νά τίς κοροϊδεύουν οἱ Πουρισκέβιτς.

Ἡ οὐτοπία τῶν ναρόντνικων καί τῶν τρουντοβίκων εἶναι τό ὀνειροπόλημα τοῦ μικρονοικοκύρη, πού στέκεται ἀνάμεσα στόν καπιταλιστή καί στό μισθωτό ἐργάτη, νά ἐξαλειφθεῖ ἡ μισθωτή σκλαβιά χωρίς ταξική πάλη. Ὅταν τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀπελευθέρωσης γίνει γιά τή Ρωσία τόσο κοντινό, τόσο ἄμεσο καί *ἐπίκαιρο*, ὅπως εἶναι τώρα τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἀπελευθέρωσης, τότε ἡ οὐτοπία τῶν ναρόντνικων *δέν θά εἶναι λιγότερο* βλαβερή ἀπό τήν οὐτοπία τῶν φιλελευθέρων.

Τώρα ὅμως ἡ Ρωσία βρίσκεται ἀκόμη στήν ἐποχή τοῦ ἀστικοῦ καί ὄχι τοῦ προλεταριακοῦ μετασχηματισμοῦ της· τό ζήτημα πού ὡρίμασε *πέρα γιά πέρα* δέν εἶναι τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, δηλαδή (στήν οὐσία) τῆς πλήρους ἀστικῆς ἐλευθερίας.

Καί στό τελευταῖο αὐτό ζήτημα ἡ οὐτοπία τῶν ναρόντνικων παίζει ἕναν ἰδιόμορφο ἱστορικό ρόλο. Ὄντας οὐτοπία σχετικά μέ τό ποιές πρέπει νά εἶναι (καί θά εἶναι) οἱ οἰκονομικές συνέπειες μιᾶς νέας διανομῆς τῶν γαιῶν, εἶναι συνοδοιπόρος *καί σύμπτωμα* τῆς μεγάλης, μαζικῆς *δημοκρατικῆς* ἀνόδου τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, δηλ. τῶν μαζῶν πού ἀποτελοῦν τήν *πλειοψηφία* τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀστικῆς-δουλοπαροικιακῆς σύγχρονης Ρωσίας. (Σέ μιά καθαρά ἀστική Ρωσία, ὅπως στήν καθαρά ἀστική Εὐρώπη, ἡ ἀγροτιά δέν θά ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ).

Ἡ οὐτοπία τῶν φιλελευθέρων διαφθείρει τή δημοκρατική συνείδηση τῶν μαζῶν. Ἡ οὐτοπία τῶν ναρόντνικων, ἐνῶ διαφθείρει τή *σοσιαλιστική* τους συνείδηση, εἶναι συνοδοιπόρος, σύμπτωμα, ἐνμέρει μάλιστα καί ἐκφραστής τῆς δημοκρατικῆς ἀνόδου τους.

Ἡ διαλεκτική τῆς ἱστορίας εἶναι τέτια, πού οἱ ναρόντνικοι καί οἱ τρουντοβίκοι προτείνουν καί ἐφαρμόζουν σάν ἀντικαπιταλιστικό μέσο ἕνα στόν ἀνώτατο βαθμό συνεπές καί ἀπόλυτα καπιταλιστικό μέτρο στόν τομέα τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στή Ρωσία. Ἡ «ἐξισωτική ἀρχή» μιᾶς νέας διανομῆς τῶν γαιῶν εἶναι οὐτοπία, ὡστόσο ὅμως τό ἀπαραίτητο γιά μιά *νέα* διανομή ὁλοκληρωτικό ξέκομα ἀπό ὅλες τίς παλιές μορφές γαιοκτησίας, καί τήν τσιφλικάδικη, καί τήν κληρουχική, καί ἐκείνη τοῦ «δημοσίου», εἶναι γιά ἕνα κράτος σάν τή Ρωσία τό πιό ἀναγκαῖο, οἰκονομικά-προοδευτικό, τό πιό ἐπιτακτικό μέτρο πρός τήν ἀστικοδημοκρατική κατεύθυνση.

Πρέπει νά θυμόμαστε τό περίφημο ἀπόφθεγμα τοῦ Ἔνγκελς:

«Ἕνα πράγμα λαθεμένο ἀπό τυπική-οἰκονομική ἄποψη, μπορεῖ νά εἶναι μιά ἀλήθεια ἀπό κοσμοϊστορική ἄποψη» [73].

Ὁ Ἔνγκελς διατύπωσε τή βαθυστόχαστη αὐτή θέση, παίρνοντας ἀφορμή ἀπ' τόν οὐτοπικό σοσιαλισμό: ὁ σοσιαλισμός αὐτός ἦταν «λαθεμένος» ἀπό τυπική-οἰκονομική ἄποψη. Ὁ σοσιαλισμός αὐτός ἦταν «λαθεμένος», ὅταν διακήρυσσε ὅτι ἡ ὑπεραξία εἶναι *ἀδικία* ἀπό τήν ἄποψη τῶν νόμων τῆς ἀνταλλαγῆς. Οἱ θεωρητικοί τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τασσόμενοι ἐνάντια στό σοσιαλισμό *αὐτό*, εἶχαν δίκιο ἀπό τυπική-οἰκονομική ἄποψη, γιατί ἡ ὑπεραξία πηγάζει ἀπό τούς νόμους τῆς ἀνταλλαγῆς ἐντελῶς «φυσιολογικά», ἐντελῶς «δίκαια». Ὁ οὐτοπικός σοσιαλισμός ὅμως εἶχε *δίκιο* ἀπό κοσμοϊστορική ἄποψη, γιατί ἦταν σύμπτωμα, ἐκφραστής, προάγγελος τῆς τάξης πού τή γεννάει ὁ καπιταλισμός καί τώρα, στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, ἀναπτύχθηκε σέ μαζική δύναμη, ἱκανή νά βάλει τέρμα στόν καπιταλισμό καί τραβάει ἀσυγκράτητα πρός τό σκοπό αὐτό.

Τή βαθυστόχαστη θέση τοῦ Ἔνγκελς πρέπει νά τή θυμόμαστε, ὅταν κρίνουμε τή σύγχρονη οὐτοπία τῶν ναρόντνικων ἤ τῶν τρουντοβίκων στή Ρωσία (κι' ἴσως ὄχι μόνο στή Ρωσία, μά καί σέ πολλά ἀσιατικά κράτη, πού τόν 20ό αἰώνα βρίσκονται στήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων).

Ὁ λαθεμένος ἀπό τυπική-οἰκονομική ἄποψη ναροντνικιστικός *δημοκρατισμός* εἶναι μιά ἀλήθεια ἀπό *ἱστορική* ἄποψη· ὁ δημοκρατισμός *αὐτός*, λαθεμένος σάν σοσιαλιστική οὐτοπία, εἶναι ἡ *ἀλήθεια* τῆς ἰδιόμορφης ἐκείνης ἱστορικά καθορισμένης δημοκρατικῆς πάλης τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, πού ἀποτελεῖ ἀδιάσπαστο στοιχεῖο τοῦ ἀστικοῦ μετασχηματισμοῦ καί ὅρο γιά τήν πλήρη νίκη του.

Ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία ξεμαθαίνει τίς ἀγροτικές μάζες ἀπό τό νά παλεύουν. Ἡ ναροντνικιστική οὐτοπία ἐκφράζει τήν προσπάθειά τους νά παλέψουν καί τούς ὑπόσχεται, σέ περίπτωση νίκης, ἕνα ἑκατομμύριο ἀγαθά, τή στιγμή πού ἡ νίκη αὐτή στήν πραγματικότητα θά τούς δόσει μόνο ἑκατό ἀγαθά. Δέν εἶναι ὅμως φυσικό ὅτι τά ἑκατομμύρια πού τραβοῦν στήν πάλη, τά ἑκατομμύρια πού ἔζησαν ἐπί αἰῶνες μέσα σ' ἕνα ἀφάνταστο σκοτάδι, ἀφάνταστη ἀνέχεια, ἀθλιότητα, βρωμιά, ἐγκατάλειψη, κακομοιριά, μεγαλοποιοῦν κατά δέκα φορές τούς καρπούς τῆς πιθανῆς νίκης;

Ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία συγκαλύπτει τήν ἰδιοτελή ἐπιθυμία τῶν καινούργιων ἐκμεταλλευτῶν νά μοιραστοῦν τά προνόμια μέ τούς παλιούς ἐκμεταλλευτές. Ἡ ναροντνικιστική οὐτοπία ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς προσπάθειας τῶν ἑκατομμυρίων τῶν ἐργαζομένων τῆς μικροαστικῆς τάξης νά τελειώσουν *ὁλωσδιόλου* μέ τούς παλιούς, τούς φεουδάρχες ἐκμεταλλευτές, καί μιά ψεύτικη ἐλπίδα νά ἀπαλλαγοῦν «ταυτόχρονα» καί ἀπό τούς καινούργιους, τούς καπιταλιστές ἐκμεταλλευτές.

Εἶναι φανερό ὅτι οἱ μαρξιστές, ὄντας ἐχθροί *κάθε* οὐτοπίας, πρέπει νά ὑπερασπίζονται τήν αὐτοτέλεια τῆς τάξης πού μπορεῖ ν' ἀγωνιστεῖ μέ *αὐταπάρνηση* ἐνάντια στή φεουδαρχία, γιατί ἀκριβῶς οὔτε κατά ἕνα ἑκατοστό δέν «ἔβαλε τό νυχάκι της» γιά νά πάρει μέρος στήν ἰδιοκτησία, ἐνῶ ἡ τέτια συμμετοχή φτιάχνει ἀπό τήν ἀστική τάξη ἕνα μεσοβέζικο ἀντίπαλο καί συχνά μάλιστα ἕνα σύμμαχο τῶν φεουδαρχῶν. Οἱ ἀγρότες «ἔχουν τό νυχάκι τους» στή μικρή ἐμπορευματική παραγωγή· σέ περίπτωση εὐνοϊκῆς συγκυρίας τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν αὐτοί *μποροῦν* νά πετύχουν τήν πιό πλήρη ἐξάλειψη τῆς φεουδαρχίας, *πάντα* ὅμως θά ἐκδηλώνουν ἀναπόφευκτα, κι' ὄχι τυχαῖα, ὁρισμένες ταλαντεύσεις ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί στό μαρξισμό.

Εἶναι φανερό ὅτι οἱ μαρξιστές πρέπει νά ξεχωρίζουν μέ φροντίδα ἀπό τό κέλυφος τῶν ναροντνικιστικῶν οὐτοπιῶν τόν ὑγιή καί πολύτιμο πυρήνα τοῦ εἰλικρινοῦς, ἀποφασιστικοῦ, μαχητικοῦ δημοκρατισμοῦ τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν.

Στήν παλιά μαρξιστική φιλολογία τῆς περιόδου 1880-1890 μπορεῖ κανείς νά βρεῖ μιά συστηματική προσπάθεια ξεχωρισμοῦ τοῦ πολύτιμου αὐτοῦ δημοκρατικοῦ πυρήνα. Κάποτε οἱ ἱστορικοί θά μελετήσουν συστηματικά τήν προσπάθεια αὐτή καί θά παρακολουθήσουν τή σύνδεσή της μ' ἐκεῖνο πού στήν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰώνα πῆρε τό ὄνομα «μπολσεβικισμός».

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Ζίζν», τεῦχ. 1
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΔΙΑΜΑΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εἶναι γνωστό ὅτι στήν Ἀγγλία ὑπάρχουν δυό ἐργατικά κόμματα: οἱ σοσιαλδημοκράτες πού φέρουν τώρα τόν τίτλο «Βρετανικό σοσιαλιστικό κόμμα»[74] καί τό λεγόμενο «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα»[75].

Ἡ διάσπαση αὐτή στό ἀγγλικό σοσιαλιστικό ἐργατικό κίνημα δέν εἶναι τυχαία. Ἔχει παλιά προέλευση. Τήν προκάλεσαν οἱ ἰδιομορφίες τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας. Στήν Ἀγγλία ὁ καπιταλισμός ἀναπτύχθηκε νωρίτερα ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες χῶρες, καί γιά πολύ καιρό αὐτή ἦταν τό «ἐργαστήρι» ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀποκλειστική, ἡ μονοπωλιακή αὐτή θέση δημιούργησε στήν Ἀγγλία ὑποφερτούς σχετικά ὅρους ζωῆς γιά τήν *ἐργατική ἀριστοκρατία*, δηλ. γιά τή μειοψηφία τῶν εἰδικευμένων, τῶν καλοπληρωμένων ἐργατῶν.

Ἐδῶ ἔχει τίς ρίζες του τό μικροαστικό κλειστό συντεχνιακό πνεῦμα στίς γραμμές τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας, πού ξέκοβε ἀπό τήν τάξη της, σερνόταν πίσω ἀπό τούς φιλελεύθερους, κορόιδευε τό σοσιαλισμό σάν «οὐτοπία». Τό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα» εἶναι τό κόμμα τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Σωστά λένε ὅτι τό κόμμα αὐτό εἶναι «ἀνεξάρτητο» μόνο ἀπό τό σοσιαλισμό, ἐνῶ εἶναι πολύ ἐξαρτημένο ἀπό τό φιλελευθερισμό.

Τόν τελευταῖο καιρό τό μονοπώλιο τῆς Ἀγγλίας ὑπονομεύτηκε ὁριστικά. Οἱ παλιότεροι ὑποφερτοί σχετικά ὅροι ζωῆς παραχώρησαν τή θέση τους σέ μιά ἐξαιρετικά μεγάλη ἀνέχεια λόγω τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς. Ὀξύνεται σέ τεράστιο βαθμό ἡ ταξική πάλη καί μαζί μέ τήν ὄξυνση αὐτή ὑπονομεύεται καί τό ἔδαφος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὑπονομεύεται ἡ παλιά βάση πού

ἔκανε δυνατή τή διάδοση στήν ἐργατική τάξη τῶν ἰδεῶν τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Ἐφόσον οἱ ἰδέες αὐτές ἔπιαναν σέ μιά σημαντική μερίδα τῶν ἐργατῶν τῆς Ἀγγλίας, δέν μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά ξεπέρασμα τῆς διάσπασης τῶν ἐργατῶν. Μέ λόγια καί εὐχές δέν μπορεῖς νά *δημιουργήσεις* ἑνότητα, ἐφόσον δέν θά ἔχει ἐκλείψει ἀκόμη ἡ πάλη τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. *Τώρα* ὅμως ἡ ἑνότητα αὐτή ἀρχίζει νά γίνεται στ' ἀλήθεια ἐφικτή, γιατί *μέσα στό ἴδιο* τό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα» *αὐξάνει ἡ διαμαρτυρία* ἐνάντια στή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική.

Μπροστά μας ἔχουμε τά ἐπίσημα πρακτικά τοῦ κόμματος αὐτοῦ γιά τό τελευταῖο συνέδριό του, «τήν 20ή ἐτήσια συνδιάσκεψη», πού συνῆλθε στό Μέρθαιρ ((Merthyr) στίς 27 καί 28 τοῦ Μάη 1912. Στά πρακτικά αὐτά ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ συζητήσεις πάνω στό ζήτημα τῆς «κοινοβουλευτικῆς τακτικῆς»· — στήν οὐσία οἱ συζητήσεις αὐτές ἀφοροῦσαν ἕνα πιό θεμελιακό ζήτημα, τό ζήτημα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς καί τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς, ἄσχετα ἄν οἱ ὁμιλητές δέν χρησιμοποίησαν τίς ἐκφράσεις αὐτές.

Τή συζήτηση στό συνέδριο τήν ἄνοιξε ὁ βουλευτής Τζόουατ, πού κατάθεσε ἀπόφαση κατά τῆς ὑποστήριξης τῶν φιλελευθέρων· γιά τήν ἀπόφαση αὐτή θά μιλήσουμε τώρα πιό λεπτομερειακά, ἐνῶ ὁ ὁμοϊδεάτης του Κόνουαϊ πού ὑποστήριξε αὐτή τήν ἀπόφαση, δήλωσε ἀνοιχτά: «ὁ ἁπλός ἐργάτης βάζει πάντα τό ἐρώτημα: ἔχει ἄραγε τό Ἐργατικό κόμμα στό κοινοβούλιο τή δική του αὐτοτελή γραμμή;» Στούς ἐργάτες μεγαλώνει ἡ ὑποψία ὅτι τό Ἐργατικό κόμμα εἶναι «αἰχμάλωτο» τῶν φιλελευθέρων. «Στή χώρα παίρνει ὅλο καί πλατύτερη ἔκταση ἡ γνώμη ὅτι τό ἐργατικό κόμμα εἶναι ἁπλῶς μιά πτέρυγα τοῦ Φιλελεύθερου κόμματος». Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τό «Ἐργατικό κόμμα» στό κοινοβούλιο τό ἀποτελοῦν *ὄχι μόνο* οἱ βουλευτές πού ἀνήκουν στό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα», ἀλλά καί οἱ βουλευτές πού ἔχουν ἐκλεγεῖ ἀπό τά συνδικάτα. Οἱ βουλευτές αὐτοί αὐτοτιτλοφοροῦνται ἐργατικοί βουλευτές καί μέλη τοῦ «Ἐργατικοῦ κόμματος», *χωρίς ν' ἀνήκουν* στό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα». Οἱ ἄγγλοι ὀπορτουνιστές πραγματοποίησαν ἐκεῖνο πού ἐπιδιώκουν πολύ συχνά οἱ ὀπορτουνιστές τῶν ἄλλων χωρῶν, δηλαδή: νά συνενώσουν τούς ὀπορτουνιστές «σοσιαλιστές» βουλευτές μέ τούς βουλευτές τῶν ἀκομματικῶν δῆθεν συνδικάτων. Τό περιβόητο «πλατύ ἐργα-

τικό κόμμα»[76], γιά τό όποῖο μιλοῦσαν τό 1906-1907 στή χώρα μας όρισμένοι μενσεβίκοι, πραγματοποιήθηκε στήν Ἀγγλία καί μόνο στήν Ἀγγλία.

Γιά νά δόσει πρακτική διατύπωση στίς ἀπόψεις του ὁ Τζόουατ κατάθεσε τήν ἀπόφαση. Διατυπώθηκε μέ καθαρά «ἀγγλικό τρόπο»: καμιά γενική ἀρχή (οἱ ἄγγλοι περηφανεύονται γιά τόν «πρακτικισμό» τους καί τήν ἀντιπάθειά τους πρός τίς γενικές ἀρχές· αὐτό δέν εἶναι παρά ἡ ἀπήχηση τοῦ ἴδιου κλειστοῦ συντεχνιακοῦ πνεύματος στό ἐργατικό κίνημα). Ἡ ἀπόφαση καλοῦσε τήν ἐργατική ὁμάδα στή Βουλή τῶν κοινοτήτων *νά ἀγνοεῖ* (νά μή δίνει προσοχή) *κάθε ἀπειλή* ὅτι ἡ φιλελεύθερη κυβέρνηση μπορεῖ νά βρεθεῖ σέ μειοψηφία καί, συνεπῶς, θά ὑποχρεωθεῖ νά παραιτηθεῖ, *καί νά ψηφίζει στό κάθε ζήτημα σταθερά* (steadfastly), *ὅπως ἐπιβάλλει ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης* (on the merits of the questions).

Ὁ Τζόουατ μέ τήν ἀπόφασή του «ἔπιασε τόν ταῦρο ἀπό τά κέρατα». Ἡ φιλελεύθερη κυβέρνηση στήν Ἀγγλία, καθώς καί ὁλόκληρο τό Φιλελεύθερο κόμμα[77], καλλιεργεῖ μ' ὅλες του τίς δυνάμεις στούς ἐργάτες τούτη τήν ἰδέα: πρέπει νά συνενώνουμε τίς δυνάμεις ἐνάντια στήν ἀντίδραση (δηλ. ἐνάντια στό Συντηρητικό κόμμα[78])· πρέπει νά διαφυλάγουμε τή φιλελεύθερη πλειοψηφία πού μπορεῖ νά διαλυθεῖ, ἄν οἱ ἐργάτες δέν ψηφίσουν μαζί μέ τούς φιλελευθέρους· οἱ ἐργάτες δέν πρέπει ν' ἀπομονώνονται, πρέπει νά ὑποστηρίζουν τούς φιλελευθέρους. Καί νά, ὁ Τζόουατ βάζει τό ζήτημα καθαρά: ψηφίστε «σταθερά», μήν παίρνετε ὑπόψη σας τίς ἀπειλές γιά πτώση τῆς φιλελεύθερης κυβέρνησης, ψηφίστε ὄχι ὅπως ἀπαιτεῖ τό συμφέρον τοῦ Φιλελεύθερου κόμματος, ἀλλά ὅπως ἐπιβάλλει ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, δηλ. — γιά νά μιλήσουμε μέ μαρξιστική γλώσσα, — ἀκολουθῆστε αὐτοτελή προλεταριακή ταξική πολιτική, κι' ὄχι φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική.

(Στίς γραμμές τοῦ «Ἀνεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος» ὁ μαρξισμός ἀπορίπτεται *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* καί γι' αὐτό ἡ μαρξιστική γλώσσα δέν χρησιμοποιεῖται καθόλου).

Τήν ἴδια κιόλας στιγμή ρίχτηκαν ἐνάντια στόν Τζόουατ οἱ ὀπορτουνιστές πού κυριαρχοῦν στό κόμμα. Καί — πράγμα χαρακτηριστικό! — ρίχτηκαν ἐνάντιά του ἀκριβῶς σάν ὀπορτουνιστές, μέ μανοῦβρες, μέ ὑπεκφυγές. Νά ποῦν *ἀνοιχτά* ὅτι εἶναι *ὑπέρ* τῆς ὑποστήριξης τῶν φιλελευθέρων, δέν ἤθελαν. Διατύπωσαν τή σκέψη τους μέ *γενικές φράσεις*, θυμίζοντας ὁπωσδήποτε τήν «αὐτοτέλεια» τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Δηλαδή, ἀκριβῶς ὅπως οἱ δικοί μας λικβινταριστές, πού πάντα φωνάζουν πολύ δυνατά γιά τήν «αὐτοτέλεια» τῆς ἐργατικῆς τάξης ἴσα-ἴσα τότε πού ἑτοιμάζονται *στήν πράξη* νά ὑποκαταστήσουν τήν αὐτοτέλεια αὐτή μέ τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική.

῾Ο ἐκπρόσωπος τῆς ὀπορτουνιστικῆς πλειοψηφίας, ὁ Μέρρεϊ, πρότεινε μιά «τροποποίηση», δηλ. ἀντισχέδιο ἀπόφασης μέ τό ἀκόλουθο περιεχόμενο:

«῾Η συνδιάσκεψη ἀναγνωρίζει ὅτι τό ᾿Εργατικό κόμμα, γιά νά πετύχει καλύτερα τούς σκοπούς του, πρέπει, ὅπως καί προηγούμενα, νά παίρνει ὑπόψη του ὅλα τά πιθανά, τόσο τά ἄμεσα ὅσο καί τά ἔμμεσα, ἀποτελέσματα καί ὅλες τίς πιθανές συνέπειες τῆς τακτικῆς του, χωρίς νά ξεχνάει οὔτε στιγμή ὅτι οἱ ἀποφάσεις του πρέπει νά ἀποβλέπουν ἀποκλειστικά στήν ἱκανοποίηση τῶν δικῶν του συμφερόντων, σάν κόμματος, καί νά ἐπιδιώκουν νά αὐξάνουν τόν ἀριθμό τῶν κατάλληλων περιπτώσεων γιά τήν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν του».

Συγκρίνετε τίς δυό ἀποφάσεις. Σ᾿ ἐκείνη τοῦ Τζόουατ ὑπάρχει ἡ καθαρή ἀπαίτηση νά ξεκόψουν ἀπό τήν πολιτική τῆς ὑποστήριξης τῶν φιλελευθέρων· στοῦ Μέρρεϊ ὑπάρχουν γενικές θέσεις πού δέν λένε τίποτε, ἀρκετά εὔσχημες καί ἀδιάβλητες ἀπό πρώτη ματιά, *στήν πραγματικότητα* ὅμως συγκαλύπτουν *ἀκριβῶς* τήν πολιτική ὑποστήριξης τῶν φιλελευθέρων. Ἄν ὁ Μέρρεϊ κατεῖχε τόν Μάρξ καί μιλοῦσε μπροστά σέ ἀνθρώπους πού σέβονται τό μαρξισμό, δέν θά τοῦ στοίχιζε τίποτε νά στολίσει τόν ὀπορτουνισμό του μέ μαρξιστικά σχήματα λόγου καί νά πεῖ: ὁ μαρξισμός, βλέπετε, ἀπαιτεῖ νά ὑπολογίζουμε ὅλα τά συγκεκριμένα περιστατικά κάθε περίπτωσης, ὅτι ἐμεῖς δέν δένουμε τά χέρια μας, ὅτι, διατηρώντας τήν αὐτοτέλειά μας, «ἐπωφελούμαστε ἀπό τίς συγκρούσεις», «πιανόμαστε ἀπό τήν ἀχίλλεια πτέρνα τῶν ἀντιθέσεων» τοῦ δοσμένου καθεστῶτος κτλ. κ.ο.κ.

Τόν ὀπορτουνισμό μπορεῖ νά τόν διατυπώσει κανείς, χρησιμοποιώντας τήν ὁρολογία *ὁποιασδήποτε* θεωρίας, *μαζί καί τοῦ μαρξισμοῦ*. Ὅλη ἡ ἰδιομορφία τῶν «πεπρωμένων τοῦ μαρξισμοῦ» στή Ρωσία βρίσκεται σ᾿ αὐτό ἀκριβῶς, ὅτι ὄχι μόνο ὁ ὀπορτουνισμός τοῦ ᾿Εργατικοῦ κόμματος, ἀλλά καί ὁ ὀπορτουνισμός τοῦ Φιλελεύθερου κόμματος (᾿Ιζγκόγεφ καί Σία) ἀγαπάει νά στολίζεται μέ τήν «*ὁρολογία*» τοῦ μαρξισμοῦ. Αὐτά ὅμως σέ παρένθεση. Ἄς γυρίσουμε στό Μέρθαιρ.

῾Υπέρ τοῦ Τζόουατ μίλησε ὁ Μάκ-Λάχλαν.

«Σέ τί συνίστανται τά συμφέροντα ἑνός πολιτικοῦ κόμματος; — εἶπε.—

Μήπως μονάχα στό νά διατηρήσει τίς βουλευτικές ἕδρες του στή Βουλή τῶν κοινοτήτων; Ἄν πάρουμε ὑπόψη πραγματικά τά συμφέροντα τοῦ κόμματος, τότε πρέπει νά ὑπολογίζουμε τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες ἔξω ἀπό τό κοινοβούλιο, τό ἴδιο, ὅπως καί τούς βουλευτές στό κοινοβούλιο. Εἴμαστε σοσιαλιστική ὀργάνωση. Ὀφείλουμε στήν πολιτική μας δράση νά ἐφαρμόζουμε τίς ἀρχές μας».

Καί ὁ Μάκ-Λάχλαν ἀναφέρθηκε στήν ψηφοφορία ἐξαιτίας μιᾶς περίπτωσης στίς φυλακές τοῦ Χέσβαλ: ἕνα παιδάκι, κρατούμενο τῶν φυλακῶν αὐτῶν, τό βασάνισαν ὥσπου πέθανε. Ἔγινε ἐπερώτηση στή βουλή. Ἡ φιλελεύθερη κυβέρνηση κινδυνεύει νά γκρεμιστεῖ: ἡ Ἀγγλία δέν εἶναι Πρωσσία, καί ἄν ἡ κυβέρνηση βρεθεῖ σέ μειοψηφία, παραιτεῖται. Καί νά, οἱ ἐργατικοί βουλευτές, γιά νά σώσουν τήν κυβέρνηση, ψηφίζουν ὑπέρ τῆς ἀθώωσης τοῦ βασανιστῆ.

Τό Ἐργατικό κόμμα — εἶπε ὁ Μάκ-Λάχλαν — παίρνει πάντοτε ὑπόψη του τί ἐπίδραση θά ἔχει ἡ ψηφοφορία του στήν τύχη τῆς κυβέρνησης. Θά πέσει, λένε, ἡ κυβέρνηση, θά διαλύσουν τό κοινοβούλιο καί θά ὁρίσουν νέες ἐκλογές. Μά δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά φοβόμαστε ἀπ' αὐτό. Τό ἀποτέλεσμα τῆς πτώσης τῶν κυβερνήσεων καί τοῦ καθορισμοῦ νέων ἐκλογῶν θά ἦταν *ἡ συνένωση τῶν δυό ἀστικῶν κομμάτων* (ὁ Μάκ-Λάχλαν εἶπε ἁπλῶς «τῶν δυό κομμάτων» χωρίς τή λέξη «ἀστικῶν»: οἱ ἄγγλοι δέν ἀγαποῦν τή μαρξιστική ὁρολογία!). *Ὅσο ὅμως πιό γρήγορα θά ἑνωθοῦν τά δυό αὐτά κόμματα, τόσο τό καλύτερο γιά τό κίνημά μας.* Αὐτό πού λένε οἱ προπαγανδιστές μας, αὐτό πρέπει καί νά ἐφαρμόζουν οἱ βουλευτές μας στό κοινοβούλιο. Ὅσο δέν θά γίνεται αὐτό, ὁ ἐργάτης-τόρυ (δηλ. ὁ συντηρητικός) *δέν πρόκειται ποτέ νά πιστέψει ὅτι ὑπάρχει κάποια διαφορά ἀνάμεσα στό Φιλελεύθερο καί στό Ἐργατικό κόμμα.* Ἔστω κι' ἄν χάσουμε ὅλες τίς ἕδρες στό κοινοβούλιο, ἄν ὅμως ὑπερασπίζουμε τίς ἀρχές μας, ἀπ' αὐτό θά ἔχουμε περισσότερο ὄφελος, παρά ἀπό τίς προσπάθειες νά ἱκανοποιοῦμε τή φιλελεύθερη κυβέρνηση γιά νά πετύχουμε ἀπ' αὐτήν παραχωρήσεις!

Ὁ Κέιρ Χάρντι, βουλευτής, εἶναι ἀρχηγός τοῦ κόμματος. Αὐτός ἑλίσσεται, κλωθογυρίζει...

«Ἐδῶ πού τά λέμε, ἡ κατάσταση στό κοινοβούλιό μας δέν εἶναι ἀμφιρρεπής: οἱ φιλελεύθεροι μέ τούς ἰρλανδούς εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπό τή συμμαχία τόρυδων καί ἐργατικῶν... Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ βασανισμοῦ στό Χέσβαλ ἐγώ ψήφισα ὑπέρ τῆς κυβέρνησης ἀπό πεποίθηση ὅτι μιά τέτια ψηφοφορία ἐπί τῆς οὐσίας ἦταν σωστή, κι' ὄχι γιά νά ὑποστηρίξω τήν κυβέρνηση. Ὁ βασανισμός, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἔγινε, κι' ὅλοι

μας πηγαίναμε στή Βουλή μέ τήν άπόφαση νά καταψηφίσουμε τήν κυβέρνηση. Στή Βουλή όμως άκούσαμε καί τήν άντίθετη άποψη, καί άποδείχτηκε ότι, παρόλο πού ό διευθυντής ήταν ένοχος σκληρότητας, ώστόσο γενικά τό ΐδρυμα είναι τό καλύτερο στό Βασίλειο. Στίς συνθήκες αύτές θά ήταν λάθος νά καταψηφίσουμε τήν κυβέρνηση... (Νά πού οδήγησαν οί άγγλοι όπορτουνιστές τό Έργατικό κόμμα: τόν άρχηγό δέν τόν σφύριξαν γιά τά λόγια αύτά, άλλά τόν άκουσαν ήρεμα!)...

Τό φταίξιμο δέν είναι τών μελών τού «Άνεξάρτητου έργατικού κόμματος». Στό Έργατικό κόμμα προσχώρησε ή όμοσπονδία άνθρακωρύχων, όταν όμως οί βουλευτές τών άνθρακωρύχων μπήκαν στήν έργατική όμάδα, *άποδείχτηκε ότι είναι φιλελεύθεροι*. Καί τίς άντιλήψεις τους δέν τίς άλλαξαν. Ή προσχώρησή τους στό Έργατικό κόμμα ήταν *μονάχα τυπική*...

Ή άπόφαση τού Τζόουατ όδηγεί ολόκληρο τό σύστημα τού κοινοβουλευτισμού σέ παραλογισμό. Τίς συνέπειες κάθε ψηφοφορίας είναι άπαραίτητο νά τίς ύπολογίζουμε.

...Έγώ θά συμβούλευα νά άποριφθεί καί ή άπόφαση καί ή τροποποίηση» (!!!).

Ό Λάνσμπερι ύποστηρίζει τήν άπόφαση τού Τζόουατ:

«Ό Κέιρ Χάρντι τού κάκου προσπάθησε νά τήν παρουσιάσει σάν κουτή, σάν γελοία, λές κι' αύτή προτείνει νά ψηφίζουμε στά διάφορα ζητήματα χωρίς νά παίρνουμε ύπόψη όλα τά περιστατικά τής ύπόθεσης. Ή άπόφαση προτείνει νά μήν παίρνουμε ύπόψη *μόνο* τό γεγονός, ποιό θά είναι τό άποτέλεσμα τής ψηφοφορίας σχετικά μέ τή σταθερότητα τής κυβέρνησης. Έγώ κατάληξα στό σοσιαλισμό, γιατί άποστράφηκα τίς μεθόδους τών πολιτικών έπιχειρηματιών, πού κρατούν στά χέρια τους τή Βουλή τών κοινοτήτων μέ τή βοήθεια τών ιδιαίτερων συνελεύσεων καί τής «κατεύθυνσης» τών βουλευτών. Καί ή πείρα μού έδειξε ότι κάθε άνακινούμενο ζήτημα συζητιόταν άκριβώς άπό τήν άποψη τού τί έπίδραση θά έχει στήν τύχη τής κυβέρνησης ή μιά είτε ή άλλη ψηφοφορία.

Τό Έργατικό κόμμα δέν μπορεί σχεδόν καθόλου νά παρουσιαστεί ξέχωρα άπό τό Φιλελεύθερο κόμμα. Δέν ξέρω κανένα ζήτημα νομοθεσίας πάνω στό όποίο τό Έργατικό κόμμα πέτυχε νά ξεκόψει άπό τούς φιλελεύθερους. Σάν κόμμα, ήμασταν άδιάσπαστο συστατικό τμήμα τής κυβέρνησης στό ζήτημα τών άσφαλίσεων τών έργατών. Τό Έργατικό κόμμα ψήφιζε όλο τόν καιρό ύπέρ τής κυβέρνησης καί τού σχεδίου της.

Ή ψηφοφορία πάνω στό ζήτημα τού έπανορθωτικού ιδρύματος στό Χέσβαλ μέ κάνει νά ντρέπομαι. Έχουμε χειροπιαστά τά βασανιστήρια τού μικρού, ό μικρός πέθανε άπό τά βασανιστήρια κι' έμείς ψηφίζουμε ύπέρ τής κυβέρνησης, βγάζοντας άσπροπρόσωπο τό βασανιστή! Οί «κυνηγοί» μας («whips» — αύτοί πού έχουν άναλάβει ή είναι έξουσιοδοτημένοι νά παρακολουθούν τήν ψηφοφορία τής όμάδας τους) γύριζαν τρέχοντας σ' όλη τή Βουλή καί μάζευαν τούς έργατικούς βουλευτές γιά νά μήν άφήσουν νά ύποστεί ήττα ή κυβέρνηση... Τό νά διδάσκεις τούς άνθρώπους νά ψηφίζουν άντίθετα άπό τή συνείδησή τους ισοδυναμεί μέ τό νά καταφέρεις θανατηφόρο χτύπημα στό μέλλον τής δημοκρατίας στήν πατρίδα μας...»

Ό Φίλιππ Σνόουντεν, βουλευτής, ένας άπό τούς πιό φανατικούς όπορτουνιστές, έλίσσεται σάν φίδι.

«Τό ἀγωνιστικό μου ἔνστικτο μέ σπρώχνει νά ψηφίσω ὑπέρ τῆς ἀπόφασης, ἀλλά ἡ ὑγιής σκέψη μου, τό λογικό μου, ἡ πείρα μου μέ παρακινοῦν νά τήν καταψηφίσω. Εἶμαι σύμφωνος ὅτι τό σημερινό κοινοβουλευτικό σύστημα ἀσκεῖ ἀποσυνθετική ἠθική ἐπίδραση σ' ἐκείνους πού φτάνουν στό κοινοβούλιο, κινούμενοι ἀπό ἰδεαλισμό καί πολιτικό ἐνθουσιασμό, δέν πιστεύω ὅμως ὅτι ἡ ψήφιση τῆς ἀπόφασης τοῦ Τζόουατ θά ἐπέφερε οὐσιαστική ἀλλαγή. Ὅταν συζητᾶμε τήν οὐσία μιᾶς ὑπόθεσης δέν πρέπει νά περιοριζόμαστε μόνο στά περιστατικά τῆς δοσμένης περίπτωσης. Ὑπάρχουν ζητήματα πού ἔχουν γιά τό Ἐργατικό κόμμα μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἀπ' ὁποιεσδήποτε συνέπειες μιᾶς ψηφοφορίας γιά τήν κυβέρνηση — τέτιο λ.χ. εἶναι τό ζήτημα τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος τῶν γυναικῶν — μποροῦμε ὅμως ν' ἀγνοοῦμε τίς συνέπειες πού θά ἔχουν οἱ ψηφοφορίες πάνω σ' ὁποιοδήποτε μικροζήτημα; Μιά τέτια πολιτική θά ἔκανε ἀναγκαῖες τίς συχνές γενικές ἐκλογές, καί γιά τόν κόσμο δέν ὑπάρχει πιό δυσάρεστο πράγμα ἀπ' αὐτό... Ἡ πολιτική εἶναι συμβιβασμός».

Κατά τήν ψηφοφορία ὑπέρ τῆς ἀπόφασης δόθηκαν 73 ψῆφοι, *κατά* — 195.

Οἱ ὀπορτουνιστές νίκησαν. Αὐτό δέν εἶναι παράξενο γιά ἕνα ὀπορτουνιστικό κόμμα, σάν τό ἀγγλικό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα». Ὅτι ὅμως ὁ ὀπορτουνισμός προκαλεῖ ἀντιπολίτευση στίς γραμμές τοῦ ἴδιου αὐτοῦ κόμματος, αὐτό τώρα εἶναι γεγονός τετελεσμένο.

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ἐνεργήσανε πολύ σωστότερα ἀπ' ὅ,τι ἐνεργοῦν συχνά οἱ ὁμοϊδεάτες τους στή Γερμανία, ὑποστηρίζοντας τούς σάπιους συμβιβασμούς μέ τούς ὀπορτουνιστές. Ἡ ἀνοιχτή ἐμφάνισή τους μέ δική τους ἀπόφαση προκάλεσε πολύ σοβαρές συζητήσεις σέ ζητήματα ἀρχῶν καί οἱ συζητήσεις αὐτές θά ἀσκήσουν μεγάλη ἐπίδραση πάνω στήν ἐργατική τάξη τῆς Ἀγγλίας. Ἡ φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική κρατιέται μέ τή δύναμη τῆς παράδοσης, τῆς ρουτίνας, μέ τήν καπατσωσύνη τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν, ἡ χρεοκοπία της ὅμως στή μάζα τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναπόφευκτη.

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1913 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 4 Ὑπογραφή: W.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Ο ΚΛΗΡΟΣ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟ

Σύμφωνα μέ πληροφορίες ἐφημερίδας[79], στά συνέδρια τῶν μικροϊδιοκτητῶν γῆς καί τῶν πρωτοπρεσβύτερων τῶν ἐκκλησιῶν σέ 46 κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας ἐκλέχτηκαν 7.990 πληρεξούσιοι, καί ἀπ' αὐτούς 6.516 εἶναι ἱερεῖς. Τό ποσοστό τῶν τελευταίων εἶναι 82%.

Τά πλήρη στοιχεῖα ἀπό τά 50 κυβερνεῖα δέν μποροῦν νά φέρουν οὐσιαστική ἀλλαγή στό ἀποτέλεσμα αὐτό.

Ἄς δοῦμε λοιπόν τή σημασία τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν.

Ἀπό τούς μικροϊδιοκτῆτες γῆς καί ἀπό τίς ἐνορίες ἐκλέγεται σύμφωνα μέ τό νόμο, ἕνας πληρεξούσιος *γιά ἕνα πλῆρες ἐκλογικό τίμημα,* πού καθορίστηκε γιά τή συμμετοχή στό συνέδριο τῶν ἰδιοκτητῶν γῆς. Δηλαδή ὁ ἀριθμός τῶν πληρεξούσιων πρέπει νά εἶναι ἀνάλογος μέ τήν ἔκταση τῆς γῆς πού κατέχουν οἱ ἐκλογεῖς.

Σύμφωνα μέ τή στατιστική τοῦ 1905, γιά τά 50 κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας ἔχουμε τά παρακάτω στοιχεῖα:

Ἐκκλησιαστικά κτήματα	1,9	ἑκατ. ντεσιατ.
Κτήματα ἰδιόκτητα κληρικῶν	0,3	» »
Συνολική γῆ τοῦ κλήρου	2,2	ἑκατ. ντεσιατ.
Κτήματα ἰδιόκτητα μικροαστῶν	3,7	» »
» » ἀγροτῶν	13,2	» »
» » διαφόρων	2,2	» »
Σύνολο μικρῆς γαιοκτησίας «λαϊκῆς»	19,1	ἑκατ. ντεσιατ.

Ἐδῶ ἡ μικρή γαιοκτησία εἶναι πιθανό νά ἔχει ὑπολογιστεῖ

μέ λιγότερη ἀκρίβεια ἀπ' ὅ,τι ἡ γῆ τοῦ κλήρου. Καί παρ' ὅλα αὐτά βγαίνει πώς ὅλη ἡ γῆ τῶν μικροϊδιοκτητῶν, πού τήν κατέχουν μέ τή μορφή τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, ἀνέρχεται σέ 21,3 ἑκατ. ντεσιατίνες, κι' ἀπ' αὐτά ὁ κλῆρος ἔχει τό 2,2 ἑκατ. ντεσ., δηλ. *λίγο περισσότερο* ἀπό τό $^1/_{10}$! Ἐνῶ πληρεξούσιους ὁ κλῆρος ἔβγαλε πάνω ἀπό τά *ὀχτώ δέκατα!!*

Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ αὐτό; Ἁπλούστατα. Οἱ μικροϊδιοκτῆτες γῆς πολύ σπάνια πᾶνε στίς ἐκλογές: καί μέσα δέν ἔχουν, καί λίγο ἐνδιαφέρον δείχνουν, καί χιλιάδες ἀστυνομικά ἐμπόδια παρεμβάλλονται στήν ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν. Ἐνῶ τούς παπάδες τούς «παρακίνησαν» νά παρουσιαστοῦν ὅλοι.

Οἱ παπάδες θά ψηφίσουν τούς ὑποψήφιους πού εἶναι βολικοί γιά τήν κυβέρνηση. Νά γιατί *ἀκόμη καί οἱ τσιφλικάδες* — χωρίς πιά νά γίνεται λόγος γιά τήν ἀστική τάξη — δυσανασχετοῦν. Καί οἱ ὀχτωβριστές, καί οἱ ἐθνικιστές δυσανασχετοῦν. Ὅλοι κατηγοροῦν τήν κυβέρνηση ὅτι αὐτή «κάνει» τίς ἐκλογές. Ἐνῶ οἱ τσιφλικάδες καί ἡ μεγαλοαστική τάξη θά ἤθελαν *νά κάνουν αὐτοί τίς ἐκλογές.*

Δηλαδή ἡ σύγκρουση γίνεται ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία ἀπό τή μιά, καί στούς τσιφλικάδες καί τούς ἀστούς μεγιστάνες ἀπό τήν ἄλλη. Ἡ κυβέρνηση ἤθελε νά στηριχτεῖ στούς τσιφλικάδες καί στίς κορυφές τῆς ἀστικῆς τάξης· ὁλόκληρος ὁ νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 [80], ὅπως εἶναι γνωστό, πάνω σ' αὐτό στηρίχτηκε.

Ἀποδείχτηκε πώς ἡ κυβέρνηση *ἀκόμη καί* μέ τούς ὀχτωβριστές δέν μπορεῖ νά τά ταιριάξει. Ἡ φεουδαρχική ἀστική μοναρχία *δέν κατόρθωσε* νά ἀποκαταστήσει *ἀκόμη καί* μέ τίς τάξεις αὐτές ἕνα «ἱκανοποιητικό» συμπεθεριό.

Τήν ἀποτυχία αὐτή, ἀναντίρρητα, τήν ἔχει παραδεχτεῖ στήν οὐσία ἡ κυβέρνηση πού ἄρχισε νά ὀργανώνει στό πρόσωπο τοῦ ὑποτελοῦς, ἐξαρτημένου κλήρου τούς *δικούς της ὑπαλλήλους.*

Στήν ἱστορική ἐπιστήμη ἡ μέθοδος αὐτή τῆς κυβέρνησης, πού διατήρησε οὐσιαστικά γνωρίσματα τῆς ἀπολυταρχίας, ὀνομάζεται βοναπαρτισμός. Στήν περίπτωση αὐτή τό στήριγμα δέν τό ἀποτελοῦν ὁρισμένες τάξεις, ἤ ὄχι μόνο αὐτές, κυρίως ὄχι αὐτές, ἀλλά στοιχεῖα πού διαλέγονται τεχνητά, πού στρατολογοῦνται ἀπό τά διάφορα ἐξαρτημένα κυρίως στρώματα.

Πῶς ἐξηγεῖται ἡ δυνατότητα ἑνός τέτιου φαινομένου ἀπό «κοινωνιολογική» ἄποψη, δηλ. ἀπό τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης;

— Μέ τήν ἰσορροπία δυνάμεων ἀνάμεσα στίς ἐχθρικές ἤ τίς ἀνταγωνιζόμενες τάξεις. Ὅταν, λογουχάρη, οἱ Πουρισκέβιτς ἀνταγωνίζονται τούς Γκουτσκόφ καί τούς Ριαμπουσίνσκι, ἡ κυβέρνηση στήν περίπτωση πού ὑπάρχει κάποια ἰσορροπία δυνάμεων ἀνάμεσα στούς ἀνταγωνιστές αὐτούς, μπορεῖ νά ἀποκτήσει *περισσότερη* αὐτοτέλεια (φυσικά, μέσα σέ ορισμένα, πολύ στενά περιθώρια), παρά στήν περίπτωση πού ὑπάρχει ἀποφασιστική ὑπεροχή τῆς μιᾶς ἀπό τίς τάξεις αὐτές. Κι' ὅταν ἡ κυβέρνηση αὐτή ἱστορικά συνδέεται ἀπό τή διαδοχή της κτλ. μέ ἰδιαίτερα «χτυπητές» μορφές τῆς ἀπολυταρχίας, ὅταν στή χώρα εἶναι ἰσχυρές οἱ παραδόσεις τῆς στρατοκρατίας καί τῆς γραφειοκρατίας μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν ἐκλέγονται οἱ δικαστές καί οἱ ἀξιωματοῦχοι, τά περιθώρια τῆς αὐτοτέλειας αὐτῆς θά εἶναι πιό πλατιά, ἡ ἐκδήλωσή της θά εἶναι ἀκόμη... πιό ἀνοιχτή, οἱ μέθοδοι «ἐπιλογῆς» τῶν ἐκλογέων καί τῶν ἐκλεκτόρων πού ψηφίζουν κατ' ἐντολή πιό ὠμές, ἡ αὐθαιρεσία ἀκόμη πιό αἰσθητή.

Κάτι τό παρόμοιο ζεῖ καί ἡ σημερινή Ρωσία. Τό «βῆμα στό δρόμο τῆς μετατροπῆς σέ ἀστική μοναρχία» περιπλέκεται μέ τήν ἀντιγραφή μεθόδων βοναπαρτισμοῦ. Ἄν στή Γαλλία ἡ ἀστική μοναρχία καί ἡ βοναπαρτιστική αὐτοκρατορία ξεχώρισαν ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη καθαρά καί ἔντονα, στή Γερμανία ὁ Βίσμαρκ παρουσίασε πιά δείγματα «συνδυασμοῦ» καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου τύπου, μέ ἔκδηλη ὑπεροχή τῶν γνωρισμάτων πού ὁ Μάρξ τά ἀποκαλοῦσε «στρατιωτικό δεσποτισμό»[81], χωρίς πιά νά κάνουμε λόγο γιά βοναπαρτισμό.

Λένε ὅτι τό σαζάνι ἀγαπάει νά τηγανίζεται στό καϊμάκι. Δέν εἶναι γνωστό ἄν ὁ μικροαστός ἀγαπάει νά «τηγανίζεται» στήν ἀστική μοναρχία, στόν παλιό ἀπολυταρχισμό τῆς δουλοπαροικίας, στό «νεότατο» βοναπαρτισμό ἤ στό στρατιωτικό δεσποτισμό ἤ, τέλος, σέ κάποιο μίγμα ὅλων αὐτῶν τῶν «μεθόδων». Ἄν ὅμως ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μικροαστοῦ καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς λεγόμενης «ἔννομης τάξης», δηλ. ἀπό *καθαρά* νομική, τυπικά-συνταγματική ἄποψη ἡ διαφορά μπορεῖ νά φαίνεται πολύ μικρή, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης ἡ διαφορά ἐδῶ εἶναι οὐσιαστική.

Ἡ θέση τοῦ μικροαστοῦ δέν πρόκειται νά καλυτερέψει, ὅταν μάθει ὅτι τόν χτυποῦν ὄχι μόνο μέ τόν παλιό τρόπο, ἀλλά καί μέ τόν καινούργιο. *Ἡ σταθερότητα* ὅμως τοῦ καθεστῶτος πού πιέζει τούς μικροαστούς, *οἱ ὅροι ἐξέλιξης* καί ἀποσύνθεσης τοῦ καθεστῶτος αὐτοῦ, ἡ ἱκανότητα τοῦ καθεστῶτος αὐ-

τοῦ γιά μιά γρήγορη... χρεοκοπία, ὅλα αὐτά ἐξαρτιῶνται σέ μεγάλο βαθμό ἀπό τό ἄν ἔχουμε μπροστά μας περισσότερο ἤ λιγότερο σαφεῖς, ἀνοιχτές, σταθερές, ἄμεσες *μορφές* κυριαρχίας ὁρισμένων τάξεων, ἤ διάφορες ἔμμεσες, ἀσταθεῖς *μορφές* τῆς κυριαρχίας αὐτῆς.

Ἡ κυριαρχία τῶν *τάξεων* ἐξαλείφεται δυσκολότερα ἀπ' ὅ,τι οἱ διαποτισμένες ἀπό τό ἀπαρχαιωμένο πνεῦμα τῆς παλιᾶς ἐποχῆς ἀσταθεῖς μορφές τοῦ ἐποικοδομήματος, πού τίς ὑποστηρίζουν οἱ ἐπιλεγόμενοι «ἐκλογεῖς».

Τό πείραμα τοῦ Σάμπλερ καί τοῦ Μακάροφ μέ τήν «ὀργάνωση» τοῦ κλήρου στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα παρουσιάζει γιά τόν καθένα ὄχι μικρό ἐνδιαφέρον καί ἀπό «κοινωνιολογική« καί ἀπό πρακτική-πολιτική ἄποψη.

«Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 27,
5 τοῦ 'Οχτώβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»

Η «ΘΕΣΗ» ΤΟΥ κ. ΜΙΛΙΟΥΚΟΦ

Ὁ ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων πνίγηκε σέ μιά κουταλιά νερό. Γράφει ἄρθρα μακροσκελέστατα, σάν ἐκεῖνα τοῦ Μένσικοφ, γιά «τρεῖς θέσεις», γιά «μιά θέση», καί ὅσο πιό πολύ γράφει τόσο γίνεται πιό φανερό πώς *καταπονεῖ* τόν ἀναγνώστη, *συγκαλύπτει* τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης μέ μιά ἀνιαρή καί κούφια φλυαρία.

Τόν καϋμένο τόν ἱστορικό ἐπιστήμονα! Εἶναι ὑποχρεωμένος *νά καμώνεται* ὅτι δέν καταλαβαίνει τή διαφορά ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί στή δημοκρατία. Ὅλη ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης βρίσκεται σ' αὐτή τή διαφορά, κύριοι! Καί στίς ψηφοφορίες τῆς Δούμας γενικά, καί στή στάση ἀπέναντι στίς «μεταρυθμίσεις», καί στίς ψηφοφορίες γιά τόν προϋπολογισμό, καί στό ζήτημα τῆς «ἐξωκοινοβουλευτικῆς τακτικῆς» ἐκδηλώνεται μέ διάφορες *μορφές* ἡ ἴδια *οὐσία* τῆς ὑπόθεσης, ἡ βαθιά διαφορά ἀνάμεσα στή φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη καί στή δημοκρατία.

Γιά χιλιοστή πρώτη φορά θά ἐπαναλάβουμε σύντομα στούς κ.κ. Μιλιουκόφ, «πού δέν καταλαβαίνουν» ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά αὐτή.

Οἱ φιλελεύθεροι ὑπερασπίζονται πολλά φεουδαρχικά-ἀπολυταρχικά προνόμια (τή δεύτερη βουλή κτλ.). Ἡ δημοκρατία διεξάγει ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια σέ κάθε προνόμιο.

Οἱ φιλελεύθεροι κλείνουν συμφωνίες μέ τίς δυνάμεις πού ἐκπροσωποῦν τό παλιό στήν κοινωνική ζωή. Ἡ δημοκρατία ἀκολουθεῖ τακτική ἐξαφάνισης τῶν δυνάμεων αὐτῶν.

Οἱ φιλελεύθεροι φοβοῦνται τήν αὐτοτέλεια τῶν μαζῶν, δέν πιστεύουν σ' αὐτήν, τήν ἀρνοῦνται. Ἡ δημοκρατία συμπαθεῖ, πιστεύει, ὑποστηρίζει, ἀναπτύσσει τήν αὐτοτέλεια αὐτή.

Γιά τήν ὥρα αὐτά εἶναι ἀρκετά.

Εἶναι δυνατό ὁ κ. Μιλιουκόφ «νά μήν καταλαβαίνει» στ'

ἀλήθεια τή διαφορά αὐτή, πού εἶναι γνωστή καί ἀπό τά ἐγχειρίδια τῆς ἱστορίας;

Εἶναι δυνατό «νά μήν καταλαβαίνει» ὅτι τό *πρόγραμμα* τῶν καντέτων δέν εἶναι πιά πρόγραμμα τῶν δημοκρατῶν, ἀλλά τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι μόνο οἱ φιλελεύθεροι (καί μάλιστα οἱ κακοί φιλελεύθεροι) μποροῦσαν νά ψηφίσουν στήν III Δούμα ὑπέρ τοῦ προϋπολογισμοῦ, μποροῦσαν νά ἀνακηρύξουν τόν ἑαυτό τους νομοταγή ἀντιπολίτευση; κτλ.

Ὁ κ. Μιλιουκόφ αὐτά τά καταλαβαίνει πολύ καλά καί «τραβάει ἀλλοῦ τήν κουβέντα», παρασταίνοντας ὅτι ξέχασε τήν ἀλφαβήτα τῆς διαφορᾶς τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπό τή δημοκρατία.

Γιά νά κατοχυρώσουμε στόν τύπο τήν ἀξιολύπητη αὐτή ὑπεκφυγή τῶν καντέτων, θά παρατηρήσουμε στόν Μιλιουκόφ, ὅτι σ' ὁλόκληρο τόν *ἐπίσημο* τύπο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (δέν ὑπολογίζουμε, βέβαια, τούς λικβινταριστές πού τούς χαρίζουμε εὐχαρίστως στόν κ. Μιλιουκόφ), σ' *ὅλες* τίς ἀποφάσεις τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων τῆς σοσιαλδημοκρατίας, σ' ὅλη τή γραμμή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς τρίτης Δούμας συναντοῦμε πάντα καί συνεχῶς μέ χιλιάδες μορφές τήν ὑπεράσπιση τῆς παλιᾶς τακτικῆς, ἀπό τήν ὁποία, σύμφωνα μέ τά λεγόμενα τοῦ κ. Μιλιουκόφ, οἱ σοσιαλδημοκράτες δῆθεν παραιτήθηκαν.

Αὐτό εἶναι ἀδιαμφισβήτητο ἱστορικό γεγονός, κ. ἱστορικέ ἐπιστήμονα!

Πρέπει νά ἀποκαλύψουμε στόν τύπο τό πόσο χαμηλά ἔπεσαν οἱ καντέτοι, ὅταν δοκιμάζουν νά ἐξαπατήσουν τό κοινό σέ ζητήματα πού εἶναι τόσο στοιχειώδη, καί τά ἔχει ξεκαθαρίσει τόσο καλά ἡ ἱστορία τῶν πολιτικῶν κομμάτων στή Ρωσία.

Τελειώνοντας, ἕνα μικρό ἐρώτημα στόν κ. Μιλιουκόφ, γιά νά συνοψίσουμε καί νά ἐπαναλάβουμε σέ συντομία αὐτά πού εἴπαμε: Ὅταν ἐσεῖς, κ.κ. καντέτοι, συμφωνήσατε νά ἀποκλειστεῖ ὁ Βοϊλόσνικοφ ἀπό πέντε συνεδριάσεις τῆς Δούμας[82], ἐνεργήσατε σάν φιλελεύθεροι ἤ σάν δημοκράτες;

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 136,
6 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

Σ' ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ [83]

Σύντροφοι ἐργάτες καί πολίτες ὅλης τῆς Ρωσίας!

Στά Βαλκάνια ἄρχισε πόλεμος τῶν τεσσάρων κρατῶν ἐνάντια στήν Τουρκία [84]. Ἀπειλεῖται πανευρωπαϊκός πόλεμος. Προετοιμάζονται γιά πόλεμο, παρ'ὅλες τίς δόλιες κυβερνητικές διαψεύσεις, ἡ Ρωσία καί ἡ Αὐστρία. Ἀποθρασύνεται ἡ Ἰταλία στήν πολιτική της τῆς ἁρπαγῆς τῶν τουρκικῶν ἐδαφῶν. Ὁ πανικός τοῦ χρηματιστηρίου στή Βιέννη καί τό Βερολίνο, στό Παρίσι καί τό Λονδίνο δείχνει ὅτι οἱ καπιταλιστές ὅλης τῆς Εὐρώπης δέν βλέπουν τή δυνατότητα διαφύλαξης τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης.

Ὅλη ἡ Εὐρώπη θέλει νά πάρει μέρος στά γεγονότα τῶν Βαλκανίων. Ὅλοι εἶναι ὑπέρ τῶν «μεταρυθμίσεων», ἀκόμη καί ὑπέρ τῆς «ἐλευθερίας τῶν σλάβων». Στήν πράξη ὅμως ἡ Ρωσία θέλει ν' ἀποσπάσει τμῆμα τῆς Τουρκίας στήν Ἀσία καί νά καταλάβει τό Βόσπορο, ἡ Αὐστρία ἐπιδιώκει νά καταλάβει τή Θεσσαλονίκη, ἡ Ἰταλία τήν Ἀλβανία, ἡ Ἀγγλία τήν Ἀραβία, ἡ Γερμανία τή Μικρά Ἀσία.

Ἡ κρίση κορυφώνεται. Ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια μισθωτοί σκλάβοι τοῦ κεφαλαίου καί καταπιεσμένοι ἀπό τούς φεουδάρχες ἀγρότες πᾶνε στή σφαγή γιά τά δυναστικά συμφέροντα μερικῶν ἐστεμμένων ληστῶν, γιά τά κέρδη τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἐπιδιώκει ν' ἁρπάξει ξένα ἐδάφη.

Ἡ βαλκανική κρίση εἶναι ἕνας ἀπό τούς κρίκους στήν ἁλυσίδα τῶν γεγονότων,ἡ ὁποία ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ὁδηγεῖ παντοῦ σέ ὄξυνση τῶν ταξικῶν καί διεθνῶν ἀντιθέσεων, σέ πολέμους καί ἐπαναστάσεις. Ὁ ρωσο-ἰαπωνικός πόλεμος, ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία, μιά σειρά ἐπαναστάσεις στήν Ἀσία ἡ ὄξυνση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καί τῆς ἔχθρας ἀνάμεσα στά εὐρωπαϊκά κράτη, ἡ ἀπειλή τῆς εἰρήνης ἐξαιτίας τοῦ Μαρόκου, ἡ ληστρική ἐκστρατεία τῆς Ἰταλίας στήν Τριπολίτιδα, αὐτή εἶναι ἡ προετοιμασία τῆς σημερινῆς κρίσης.

Τούς πολέμους μέ ὅλα τά δεινά τους τούς γεννάει ὁ καπιταλισμός πού ὑποδουλώνει τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων, ὀξύνει τήν πάλη ἀνάμεσα στά ἔθνη καί μετατρέπει τούς σκλάβους τοῦ κεφαλαίου σέ κρέας γιά τά κανόνια. Μόνο ἡ παγκόσμια σοσιαλιστική στρατιά τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου εἶναι σέ θέση νά βάλει τέρμα σ' αὐτή τήν καταπίεση καί ὑποδούλωση τῶν μαζῶν, σ' αὐτές τίς σφαγές τῶν σκλάβων γιά τά συμφέροντα τῶν δουλοκτητῶν.

Στή Δυτική Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική ὀξύνεται ἡ πάλη τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στίς ἰμπεριαλιστικές ἀστικές κυβερνήσεις, οἱ ὁποῖες ὅλο καί περισσότερο ἔχουν τάση πρός ἀπεγνωσμένους τυχοδιωκτισμούς, ὅταν βλέπουν τήν ἀκάθεκτη πορεία πρός τή νίκη τῶν ἑκατομμυρίων τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ κυβερνήσεις αὐτές ἑτοιμάζουν τόν πόλεμο καί ταυτόχρονα φοβοῦνται τόν πόλεμο, γιατί ξέρουν ὅτι παγκόσμιος πόλεμος σημαίνει παγκόσμια ἐπανάσταση.

Στήν Ἀνατολική Εὐρώπη — στά Βαλκάνια, στήν Αὐστρία καί τή Ρωσία — βλέπουμε δίπλα στίς περιοχές πού εἶναι ἀρκετά ἀναπτυγμένες καπιταλιστικά, καταπίεση τῶν μαζῶν ἀπό τό φεουδαρχισμό, τόν ἀπολυταρχισμό, ἀπό τά χίλια δυό ὑπολείμματα τοῦ μεσαίωνα. Ὁ ἀγρότης τῆς Βοσνίας καί τῆς Ἐρζεγοβίνης στίς ἀκτές τῆς Ἀδριατικῆς ὥς τά σήμερα καταπιέζεται ἀπό τούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες, ὅπως καί οἱ δεκάδες ἑκατομμύρια ἀγρότες τῆς Κεντρικῆς Ρωσίας. Οἱ ληστρικές δυναστεῖες τῶν Ἀψβούργων καί τῶν Ρομάνοφ ὑποστηρίζουν τή δουλοπαροικιακή αὐτή καταπίεση, προσπαθώντας ν' ἀνάψουν τήν ἔχθρα ἀνάμεσα στούς λαούς, γιά νά δυναμώσουν τήν ἐξουσία τῆς μοναρχίας, νά διαιωνίσουν τήν ὑποδούλωση ὁλόκληρης σειρᾶς ἐθνοτήτων. Στήν Ἀνατολική Εὐρώπη ὥς τά σήμερα ἀκόμη οἱ μονάρχες μοιράζουν μεταξύ τους τούς λαούς, τούς ἐμπορεύονται καί τούς ἀνταλλάσσουν, φτιάχνουν γιά τά δυναστικά τους συμφέροντα κράτη ἀπό τά ρετάλια τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, ὅπως ἀκριβῶς οἱ τσιφλικάδες στό σύστημα τῆς δουλοπαροικίας μοίραζαν καί ἔφτιαχναν τίς ἀγροτικές οἰκογένειες τῶν ὑποτελῶν τους!

Βαλκανική ὁμοσπονδιακή δημοκρατία, αὐτό εἶναι τό προσκλητήριο σάλπισμα πού ἔριξαν στίς μάζες, τ' ἀδέλφια μας οἱ σοσιαλιστές τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, ὑπερασπίζοντας τήν αὐτοδιάθεση καί τήν πλήρη ἐλευθερία τῶν λαῶν, γιά νά καθαρίσει ὁ δρόμος τῆς πλατιᾶς ταξικῆς πάλης γιά τό σοσιαλισμό.

Κι' αὐτό τό προσκλητήριο σάλπισμα τῶν γνήσιων δημοκρατῶν, τῶν γνήσιων φίλων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει ἰδιαίτερα νά τό ὑποστηρίξουμε, ἐφόσον ἔχουμε ν' ἀντιμετωπίσουμε τή ρωσική τσαρική μοναρχία, ἕνα ἀπό τά χειρότερα στηρίγματα τῆς ἀντίδρασης σ' ὅλο τόν κόσμο.

Ἡ διεθνής πολιτική τοῦ ρωσικοῦ τσαρισμοῦ εἶναι μιά συνεχής ἁλυσίδα τῶν πιό ἀνήκουστων ἐγκλημάτων καί ὠμοτήτων, τῶν πιό βρωμερῶν καί πρόστυχων μηχανοραφιῶν ἐνάντια στήν ἐλευθερία τῶν λαῶν, ἐνάντια στή δημοκρατία, ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη. Ὁ τσαρισμός συνθλίβει καί πνίγει τήν Περσία μέ τή βοήθεια τῶν «φιλελεύθερων» κυβερνητῶν τῆς Ἀγγλίας, ὁ τσαρισμός ἐπιβουλεύεται τή δημοκρατία τῆς Κίνας, ὁ τσαρισμός πάει κρυφά νά καταλάβει τό Βόσπορο καί νά ἁπλώσει τά ἐδάφη «του» σέ βάρος τῆς ἀσιατικῆς Τουρκίας. Ἡ τσαρική μοναρχία ἦταν ὁ χωροφύλακας τῆς Εὐρώπης στό 19ο αἰώνα, ὅταν ὁ στρατός πού ἀποτελοῦνταν ἀπό δουλοπάροικους ρώσους ἀγρότες κατάπνιγε τήν ἐξέγερση στήν Οὐγγαρία. Ἡ τσαρική μοναρχία εἶναι σήμερα, στόν 20ό αἰώνα, ὁ χωροφύλακας καί τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας.

Ὁ τσάρος Νικόλαος ὁ Ματοβαμμένος, πού διάλυσε τήν Ι και τή ΙΙ Δούμα, που ἔπνιξε στό αἷμα τή Ρωσία, πού ὑποδούλωσε τήν Πολωνία καί τή Φιλλανδία, πού σέ συμμαχία μέ τούς φανατικούς μαυροεκατονταρχίτες ἐφαρμόζει πολιτική ἐξόντωσης τῶν ἑβραίων καί ὅλων τῶν «ἀλλοεθνῶν», ὁ τσάρος πού οἱ πιστοί του φίλοι τουφέκιζαν τούς ἐργάτες στό Λένα καί κατάστρεφαν τούς ἀγρότες, φέρνοντάς τους ὥς τό λιμό σ' ὅλη τή Ρωσία, αὐτός ὁ τσάρος παρουσιάζεται γιά ὑπερασπιστής τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν σλάβων!

Ὁ ρωσικός λαός κάτι διδάχτηκε ἀπό τό 1877 καί ξέρει τώρα ὅτι χειρότεροι ἀπό κάθε τοῦρκο εἶναι οἱ δικοί μας *«ἐσωτερικοί τοῦρκοι»*: ὁ τσάρος καί οἱ λακέδες του.

Ὅμως οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη, οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές ὑποστηρίζουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις αὐτό τό αἰσχρό, τό προβοκατόρικο ψέμα γιά φιλελεύθερο τσαρισμό. Οἱ ἐφημερίδες, λογουχάρη, «Γκόλος Μοσκβί» καί «Νόβογε Βρέμια», ἐπικεφαλῆς ὁλόκληρης στρατιᾶς κυβερνητικῶν ἐφημερίδων, διεξάγουν μιά ξετσίπωτη καμπάνια κατά τῆς Αὐστρίας, παρακινώντας σ' ἐπίθεση ἐνάντιά της. Σάν νά μήν εἶναι ὁ ρωσικός τσαρισμός βουτηγμένος στό αἷμα καί στή βρωμιά ἑκατό φορές περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ μοναρχία τῶν Ἀψβούργων!

Καί δέν εἶναι μόνο τά δεξιά κόμματα, εἶναι ἀκόμη καί ἡ ἀντιπολιτευόμενη, φιλελεύθερη ἀστική τάξη πού διεξάγει μέ ὅλες της τίς δυνάμεις μιά σωβινιστική, ἰμπεριαλιστική προπαγάνδα, πού μόλις καλύπτεται μέ διπλωματικές, διφορούμενες καί ὑποκριτικές φράσεις. Δέν εἶναι μόνο ἡ φιλελευθερο-ἀκομματική ἐφημερίδα «Ρούσκογε Σλόβο» [85], εἶναι ἀκόμη καί τό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν «συνταγματικῶν δημοκρατῶν» (καί στήν πραγματικότητα ἀντεπαναστατῶν φιλελευθέρων) «Ρέτς», πού ἐπιτίθεται μέ ἐξαιρετικό ζῆλο ἐνάντια στόν τσαρικό ὑπουργό Σαζόνοφ γιά τή δῆθεν «ἐνδοτικότητά» του, γιά τίς «ὑποχωρήσεις» του πρός τήν Αὐστρία, γιά τήν ἀνεπαρκή «προστασία» τῶν «μεγαλοκρατορικῶν» συμφερόντων τῆς Ρωσίας. Οἱ καντέτοι κατηγοροῦν τούς πιό φανατικούς ἀντιδραστικούς-ἐθνικιστές ὄχι γιά τόν ἰμπεριαλισμό τους, ἀλλά ἀντίθετα γιά τό ὅτι αὐτοί μείωσαν τή βαρύτητα καί τή σημασία τῆς «μεγάλης» ἰδέας τῆς κατάκτησης τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπό τόν τσαρισμό!!

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, στό ὄνομα τῶν ζωτικῶν συμφερόντων ὅλων τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, διαμαρτύρεται ἐντονότατα ἐνάντια σ' αὐτό τόν πρόστυχο σωβινισμό καί τόν στιγματίζει, σάν προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας. Ἡ χώρα ὅπου πεινοῦν 30 ἑκατομμύρια ἀγρότες, ὅπου βασιλεύει ἡ πιό ἀχαλίνωτη αὐθαιρεσία τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας μέχρι τοῦ τουφεκισμοῦ τῶν ἐργατῶν κατά ἑκατοντάδες, ἡ χώρα ὅπου βασανίζουν καί τυραννοῦν στά κάτεργα δεκάδες χιλιάδες ἀγωνιστές τῆς λευτεριᾶς, αὐτή ἡ χώρα ἔχει ἀνάγκη πρῶτ' ἀπόλα νά λευτερωθεῖ ἀπό τό ζυγό τοῦ τσαρισμοῦ. Ὁ ρῶσος ἀγρότης πρέπει νά σκεφτεῖ γιά τή δική του τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες καί ἀπό τήν τσαρική μοναρχία καί νά μήν ἐπιτρέψει νά τόν ἀποσπάσουν ἀπό τό ἄμεσο αὐτό καθῆκον μέ τούς ψεύτικους λόγους τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἐμπόρων γιά τά «σλαβικά καθήκοντα» τῆς Ρωσίας.

Ἐνῶ ὁ ἰμπεριαλιστικός φιλελευθερισμός, θέλοντας νά συμβιβαστεῖ μέ τόν τσαρισμό, ἐπιμένει στήν «εἰρηνική συνταγματική» δουλιά, ὑποσχόμενος στό λαό καί ἐξωτερικές νίκες καί συνταγματικές μεταρυθμίσεις μέ τή διατήρηση τῆς τσαρικῆς μοναρχίας, τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο ἀποκρούει μέ ἀγανάκτηση αὐτή τήν ἀπάτη. Μόνο ἡ ἐπαναστατική ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη καί τῆς Ρωσίας καί ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς

Εὐρώπης. Μόνο ἡ νίκη τῆς ὁμοσπονδιακῆς δημοκρατίας στά Βαλκάνια, παράλληλα μέ τή νίκη τῆς δημοκρατίας στή Ρωσία, εἶναι σέ θέση νά ἀπολυτρώσει τίς ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ἀπό τά δεινά τοῦ πολέμου καί ἀπό τά μαρτύρια τῆς καταπίεσης καί ἐκμετάλλευσης στή λεγόμενη «εἰρηνική» περίοδο.

Στούς πρώτους 5 μῆνες τοῦ 1912 πάνω ἀπό 500.000 ἐργάτες τῆς Ρωσίας ξεσηκώθηκαν σέ πολιτική ἀπεργία, ἀνακτώντας τίς δυνάμεις τους ὕστερα ἀπό τά πολύ δύσκολα χρόνια τῆς ἀντεπανάστασης. Σέ πολλά μέρη οἱ ναῦτες καί οἱ στρατιῶτες ἐξεγέρθηκαν ἐνάντια στόν τσαρισμό. Καλοῦμε τίς μάζες στήν ἐπαναστατική πάλη, καλοῦμε τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες καί τό καλύτερο κομμάτι τοῦ στρατοῦ σέ μιά πιό ἐπίμονη, πιό σταθερή καί πιό πλατιά προετοιμασία τῆς ἀποφασιστικῆς κοινῆς δράσης τους! Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ μοναδική σωτηρία τῆς Ρωσίας πού καταστρέφεται καί καταδυναστεύεται ἀπό τόν τσαρισμό.

Οἱ σοσιαλιστές τῶν βαλκανικῶν χωρῶν καταδίκασαν αὐστηρά τόν πόλεμο. Οἱ σοσιαλιστές τῆς Ἰταλίας καί τῆς Αὐστρίας, καθώς καί ὅλης τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης τούς ὑποστήριξαν ὁμόθυμα. Ἄς ἑνώσουμε κι' ἐμεῖς τή φωνή μας μαζί τους, ἄς ἀναπτύξουμε πιό πλατιά τή ζύμωση ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

Κάτω ἡ τσαρική μοναρχία! Ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία τῆς Ρωσίας!

Ζήτω ἡ Βαλκανική ὁμοσπονδιακή δημοκρατία!

Κάτω ὁ πόλεμος, κάτω ὁ καπιταλισμός!

Ζήτω ὁ σοσιαλισμός, ζήτω ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία!

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη 1912

Δημοσιεύτηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1912 σέ χωριστή προκήρυξη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης

Ο ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Τό προλεταριάτο τῆς πρωτεύουσας στέλνει ἕναν ἀπό τούς διαλεκτούς του στή μαύρη, τήν τσιφλικάδικη, τήν παπαδίστικη Δούμα. Σέ ἔνδοξο πόστο θά βρίσκεται ὁ ἐκλεκτός αὐτός. Πρέπει νά ἀγορεύει καί νά δρᾶ ἐξονόματος ἑκατομμυρίων, πρέπει νά ξεδιπλώνει τή μεγάλη σημαία, πρέπει νά ἐκφράζει τίς ἀπόψεις πού διατύπωναν ἐπίσημα, μέ σαφήνεια καί ἀκρίβεια ἐπί χρόνια οἱ ὑπεύθυνοι ἐκπρόσωποι τοῦ μαρξισμοῦ καί τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

Ἡ ἐκλογή ἑνός ἀτόμου στό πόστο αὐτό εἶναι ζήτημα τόσο μεγάλης σημασίας, πού θά ἦταν μικρότητα, μικροψυχία, ντροπή νά φοβᾶται κανείς νά μιλάει γιά τήν ὑπόθεση αὐτή ἀνοιχτά, χωρίς περιστροφές, νά φοβᾶται μήπως «θίξει» τό ἕνα ἤ τό ἄλλο πρόσωπο, τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο ὅμιλο κτλ.

Ἡ ἐκλογή πρέπει νά ἐκφράζει τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν, τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν. Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο. Αὐτό κανείς δέν θά τολμήσει νά τό ἀρνηθεῖ *ἀνοιχτά*.

Ὅλοι ξέρουμε ὅτι ἀπό τό 1908 ὥς τό 1912 σέ ἑκατοντάδες καί χιλιάδες συνελεύσεις, συζητήσεις, συνομιλίες, ἀπό τίς στῆλες τῶν διάφορων ἔντυπων ὀργάνων πάλευαν στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης οἱ ἀντίπαλοι τοῦ λικβινταρισμοῦ καί οἱ λικβινταριστές. Εἶναι ἀνάξιο νά κρύβεις, σάν τά χαζοπούλια, τό κεφάλι κάτω ἀπό τή φτερούγα καί νά προσπαθεῖς νά «ξεχάσεις» τό γεγονός αὐτό.

Μπερδεύουν τό πράγμα ὅσοι τώρα στό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς *ἑνός* βουλευτῆ φωνάζουν γιά «ἑνότητα», τό μπερδεύουν γιατί τό ὑποκαθιστοῦν καί μέ τίς φωνές *συγκαλύπτουν* τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Τί θέση ἔχει ἐδῶ ἡ «ἑνότητα», ὅταν πρέπει νά ἐκλεγεῖ *ἕνας*

καί ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι αὐτός πρέπει νά ἐκφράζει τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν-μαρξιστῶν;;

Οἱ λικβινταριστές φοβοῦνται νά ποῦνε ἀνοιχτά ὅτι θά ἤθελαν νά ἐκλεγεῖ λικβινταριστής ἤ «ἐξωφραξιακός» (δηλ. ταλαντευόμενος), καί, ἐπειδή φοβοῦνται νά ὑπερασπίζουν *ἀνοιχτά* τίς ἀπόψεις τους, πᾶνε νά τίς περάσουν μέ *ἀπάτη*, φωνάζοντας γιά «ἑνότητα».

Ἔχουμε χρέος νά ξεσκεπάσουμε τή σύγχυση αὐτή. Ἄν μέσα στούς συνειδητούς ἐργάτες οἱ λικβινταριστές ἔχουν τήν πλειοψηφία, κανείς στόν κόσμο δέν θά τούς ἐμποδίσει νά ἐκλέξουν λικβινταριστή. Πρέπει νά καθορίσουμε ὅσο τό δυνατό μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, ἠρεμία, σταθερότητα, προσοχή, σωστότητα, ποιός ἔχει μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία, χωρίς νά τά χάνουμε ἀπό τό θόρυβο τῶν ἀνθρώπων πού, γιά νά κρύψουν τίς ἀπόψεις τους, προπαγανδίζουν (λίγες μέρες πρίν τίς ἐκλογές!) τήν «ἑνότητα», *ὕστερα ἀπό 5 χρόνια πάλη*.

Οἱ ἐργάτες δέν εἶναι παιδιά γιά νά πιστέψουν τό παραμύθι αὐτό. Εἶναι δυνατό νά πάρουν μονάχα μιά ἀπό τίς τρεῖς ἀποφάσεις: 1) νά ἐκλέξουν λικβινταριστή· 2) νά ἐκλέξουν ἀντίπαλο τοῦ λικβινταρισμοῦ· 3) νά ἐκλέξουν ταλαντευόμενο. Στά πέντε χρόνια, ἀπό τό 1908 ὥς τό 1912 στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας καμιά ἄλλη ἀπόφαση δέν ὑπῆρχε οὔτε καί τώρα ὑπάρχει.

Οἱ ἐργάτες, πού θέλουν νά εἶναι ὥριμοι καί ἀνεξάρτητοι ἄνθρωποι, δέν πρέπει νά ἐπιτρέψουν ὥστε νά ὑπάρχουν στίς γραμμές τους ἀπεργοσπάστες τῆς πολιτικῆς. Οἱ ἐργάτες πρέπει νά ἐπιβάλουν τό σεβασμό καί τήν ἐκπλήρωση τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Οἱ ἐργάτες θέλουν βουλευτή πού νά ἐκφράζει στή Δούμα τή θέληση τῆς πλειοψηφίας καί νά ξέρει καλά *τί* δουλιά θά κάνει μέσα καί ἔξω ἀπό τή Δούμα.

Ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας ἐκδηλώθηκε καί ὁ βουλευτής ἀπό τήν Πετρούπολη πρέπει νά εἶναι ἀποφασιστικός ἀντίπαλος τοῦ λικβινταρισμοῦ, ὀπαδός τῆς συνεποῦς ἐργατικῆς δημοκρατίας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 144,
16 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΛΑΟΙ
ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Τό γενικό ἐνδιαφέρον στρέφεται τώρα στά Βαλκάνια. Κι' αὐτό εἶναι εὐνόητο. Γιά ὅλη τήν Ἀνατολική Εὐρώπη, ἴσως, σημαίνει ἡ ὥρα πού θά ποῦν τόν ἐλεύθερο καί ἀποφασιστικό λόγο τους οἱ ἴδιοι οἱ λαοί. Τό παιχνίδι τῶν ἀστικῶν «δυνάμεων» καί τῶν διπλωματῶν τους, πού διαπρέπουν στήν ἐπιστήμη τῶν μηχανοραφιῶν, τῶν δολοπλοκιῶν, στήν ἐπιστήμη νά βάζουν ἰδιοτελεῖς τρικλοποδιές ὁ ἕνας στόν ἄλλο, δέν ἔχει τώρα πέραση.

Οἱ βαλκανικοί λαοί θά μποροῦσαν νά ποῦν ὅ,τι ἔλεγαν τόν παλιό καιρό οἱ δικοί μας δουλοπάροικοι: «Νά μᾶς φυλάει ὁ θεός, περισσότερο ἀπ' ὅλα τά κακά, καί ἀπό τήν ὀργή τοῦ ἀφέντη καί ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ ἀφέντη»[86]. Καί ἡ ἐχθρική καί ἡ δῆθεν φιλική ἐπέμβαση τῶν «δυνάμεων» τῆς Εὐρώπης σημαίνει γιά τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες τῶν Βαλκανίων κάθε εἴδους ἐπιπρόσθετα δεσμά καί ἐμπόδια στήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη πρός τούς γενικούς ὅρους τῆς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης.

Γι' αὐτό, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, πρέπει νά παλεύουμε ἐνάντια στή «διπλωματία» καί στήν ἐπίσημη-κυβερνητική καί στή φιλελεύθερη. Εἶναι. λ.χ., ὁλότελα ψεύτικοι οἱ συλλογισμοί τῆς «Ρέτς», πού καλοῦσε τίς μέρες αὐτές τή «ρωσική κοινωνία» (δηλ. τήν ἀστική τάξη) νά θυμηθεῖ τά λόγια τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργικοῦ ὀργάνου, πού ἔλεγε ὅτι ἡ Εὐρώπη δέν θά ἐπιτρέψει τάχα «κακή διακυβέρνηση» στά Βαλκάνια! «Ἡ διπλωματία μας ἄς μή σταυρώνει τά χέρια της», φωνάζει ἡ «Ρέτς».

Τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό ὑποστήριξη τῆς σαπίλας καί τῆς στασιμότητας, ἐκτός ἀπό τά γραφειοκρατικά ἐμπόδια στήν ἐλευθερία δέν φέρνει στά Βαλκάνια ἀκόμη καί ἡ πιό «φιλελεύθερη» ἀστική Εὐρώπη, θ' ἀπαντήσουμε ἐμεῖς. Ἡ «Εὐρώ-

πη» ἴσα-ἴσα ἐμποδίζει τήν ἐγκαθίδρυση δμοσπονδιακῆς βαλκανικῆς δημοκρατίας.

Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες στά Βαλκάνια καί ὅλη ἡ βαλκανική δημοκρατία στηρίζουν τίς ἐλπίδες τους ἀποκλειστικά στήν ἀνάπτυξη τῆς συνειδητότητας, τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τῆς αὐτοτέλειας τῶν *μαζῶν*, κι᾿ ὄχι στίς μηχανοραφίες τῶν ἀστῶν διπλωματῶν, ὅσο κι᾿ ἄν ἐξωραΐζουν τόν ἑαυτό τους μέ κάθε λογῆς φιλελεύθερες φράσεις!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 144,
16 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΑΣΤΑΘΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

(ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ)

Σάν τακτικός άναγνώστης τῆς «Πράβντα» δέν μπορῶ νά μήν ἐκφράσω τή βαθιά μου ἀγανάκτηση γιά τή διαγωγή τοῦ ἐκλέκτορα Π. Σουντακόφ.

Στίς 5 τοῦ Ὀχτώβρη γίνονται ἐκλογές. Ὁ Σουντακόφ δέν περιλαβαίνεται στόν κατάλογο τῆς «Πράβντα». Ὡστόσο ὁ Σουντακόφ περνάει μέ τούς ψηφους τῶν ὀπαδῶν της, αὐτό φαίνεται ἀπό τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν. Φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἐκτός ἀπό τούς ψήφους τῶν ὀπαδῶν τῆς «Πράβντα» (27-31 ἀπό τούς 50), ὁ Σουντακόφ παίρνει ἀκόμη δέκα περίπου ψήφους, πιθανῶς, κάποιων ταλαντευόμενων.

Καί ὁ Σουντακόφ ἀρχίζει νά ταλαντεύεται. Τήν ἄλλη μέρα μετά τίς ἐκλογές, στίς 6 τοῦ Ὀχτώβρη, δημοσιεύεται στήν «Πράβντα» μιά ἀνακοίνωσή του, ὅπου ξεκάθαρα λέγεται: «ὅλοι οἱ ἐκλεγμένοι, μέ ἐξαίρεση τόν σ. Πετρόφ, εἶναι ὀπαδοί τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Ζβεζντά» [87]».

Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο, δέν νομίζετε;

Δέν πέρασε παρά μιά μέρα καί ὁ Σουντακόφ ἐμφανίζεται ἤδη στή «Λούτς»! Ὁ Σουντακόφ ὁμολογεῖ ὅτι ἔκανε τήν ἐμφάνισή του στή σύνταξη τῆς «Πράβντα», ἀλλά, δῆθεν, «ἀποκλειστικά σάν σύνταξη σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας»!! Μήπως εἶναι νεογέννητο βρέφος αὐτός ὁ Σουντακόφ; Ποιός θά πιστέψει ὅτι δέν ἤξερε πώς ὑπάρχουν δυό ἐφημερίδες τῆς σοσιαλδημοκρατίας; Ποιός θά πιστέψει ὅτι δέν ἤξερε τούς λικβινταριστές, ὅταν ὁ ἴδιος συμμερίζεται τίς ἀπόψεις τῶν λικβινταριστῶν;

«Κι' ἄν εἶπα, γράφει ὁ Σουντακόφ στή λικβινταριστική «Λούτς», ὅτι διαβάζω τήν «Πράβντα» καί ἀνήκω σ' αὐτή (σημειῶστε το, ὅτι ὁ Σουντακόφ δήλωσε πώς ἀνήκει στήν «Πράβντα»!), τό εἶπα μόνο μέ τήν

ἔννοια (!!) ὅτι γενικά (!!) ἀνήκω (κι' αὐτό εἶναι ὅλο;) στή σοσιαλδημοκρατία».

Βρέστε λοιπόν ἐδῶ ἄκρη! Ἄνθρωπος πού ξέρει ὅτι ὑπάρχουν δυό ἐφημερίδες, πού ὁμολογεῖ ὅτι εἶπε «ἀνήκω στήν «Πράβντα»», τήν ἄλλη μέρα φέρνει στή λικβινταριστική ἐφημερίδα «διευκρίνιση τῆς συγκλήτου» «μόνο μ' αὐτή, λέει, τήν ἔννοια ὅτι ἀνήκω γενικά στή σοσιαλδημοκρατία»!!

Πιό ἐξόφθαλμη περίπτωση ἀστάθειας χαρακτήρα καί ταλαντεύσεων δέν γνωρίζουμε.

«Καιροσκοπικές μεταστάσεις» — ἄνθρωποι πού περνοῦν ἀπό τή μιά παράταξη στήν ἄλλη — γίνονται πάντοτε, οἱ ἐργάτες ὅμως δέν ἐκτιμοῦν αὐτούς πού μεταπηδοῦν...

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 145,
17 τοῦ 'Οχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Τακτικός ἀναγνώστης τῆς «Πράβντα»

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΤΕΤΣΙ

Τό ζήτημα τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου καί τῆς στάσης τῆς «Εὐρώπης» ἀπέναντι σ' αὐτόν εἶναι τό πιό φλέγον ζήτημα τῆς σημερινῆς πολιτικῆς. Γιά ὅλη τή δημοκρατία γενικά καί τήν ἐργατική τάξη ἰδιαίτερα, ἔχει σημασία *νά καταλάβουν* ἀπό ποιά ταξικά συμφέροντα καθοδηγοῦνται στήν περίπτωση αὐτή τά διάφορα κόμματα.

Ἡ πολιτική τῶν ὀχτωβριστῶν, τῶν ἐθνικιστῶν, τῶν ἀκομματικῶν «πατριωτῶν», ἀπό τή «Νόβογε Βρέμια» ὥς τή «Ρούσκογε Σλόβο» εἶναι καθαρή καί ἁπλή. Ἡ καμπάνια κατά τῆς Αὐστρίας, ἡ ὑποκίνηση πολέμου ἐναντίον της, οἱ κραυγές γιά τά «σλαβικά καθήκοντα» τῆς Ρωσίας, ὅλα αὐτά δέν εἶναι παρά μιά ἄσχημα καμουφλαρισμένη προσπάθεια ν' ἀποτραβήξουν τήν προσοχή ἀπό τά ἐσωτερικά ζητήματα τῆς Ρωσίας καί «ν'ἀποσπάσουν ἕνα κομμάτι» ἀπό τήν Τουρκία. Ὑποστήριξη τῆς ἀντίδρασης στό ἐσωτερικό καί τῆς ἀποικιακῆς, ἰμπεριαλιστικῆς καταλήστευσης στό ἐξωτερικό — αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὠμῆς «πατριωτικῆς» «σλαβικῆς» αὐτῆς πολιτικῆς.

Ἡ πολιτική τῶν καντέτων εἶναι στολισμένη πιό ραφιναρισμένα καί διπλωματικά, στήν οὐσία ὅμως ἡ πολιτική τους *εἶναι ἐπίσης ἀντιδραστική μεγαλοκρατορική* πολιτική *ἰμπεριαλισμοῦ*. Αὐτό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νά τό νιώσουμε, γιατί οἱ φιλελεύθεροι κρύβουν πονηρά τίς ἀπόψεις τους, σκεπάζοντάς τις μέ δημοκρατικές ἠχηρές φράσεις.

Κοιτάξτε τή «Ρέτς». Στήν ἀρχή — πρίν ἀπό τήν «τρυφερή συνάντηση» τοῦ Μιλιουκόφ μέ τόν Σαζόνοφ [88] — τόν Σαζόνοφ τόν κατηγοροῦσαν γιά «διαλλακτικότητα», τούς ἐθνικιστές τούς κατηγοροῦσαν γιά ἐξασθένιση τῆς «μεγάλης ἰδέας» κατάληψης τῆς Κωνσταντινούπολης. Τώρα, μετά τή συνάντηση,

ἡ «Ρέτς» εἶναι σύμφωνη μέ τή «Ροσσίγια» καί ἐπικρίνει ἔντονα τό «ἀνόητο ξεσπάθωμα» τῆς «Νόβογε Βρέμια».

Ποιά ὅμως εἶναι τώρα ἡ πολιτική τῆς «Ρέτς»;

Δέν πρέπει ν' ἀρχίζουμε μέ ὑπερφίαλες ἀξιώσεις, γιατί τότε θά χάσουμε τήν ὑποστήριξη (τῆς Γαλλίας καί τῆς 'Αγγλίας) καί «θά καταλήξουμε στό σημεῖο νά γίνουμε ἄθελα *πιό μετριόφρονες κι' ἀπ' ὅ,τι πρέπει*» (ἀρ. φύλ. 278)!!

Ἔτσι λοιπόν ἡ «Ρέτς» εἶναι ἐνάντια στούς σωβινιστές, *γιατί* «θά καταλήξουν νά γίνουν πιό μετριόφρονες ἀπ' ὅ,τι πρέπει». Δηλαδή ἐσεῖς, τούς λέει, οἱ σωβινιστές, κοκορεύεστε καί δέν θά πάρετε τίποτε. 'Ενῶ ἐμεῖς θέλουμε, εἰρηνικά καί ἥσυχα, μέ τήν ὑποστήριξη τῆς γαλλικῆς καί ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης, ν' ἁρπάξουμε μεγάλο κομμάτι!

Τήν ὑποστήριξη (τῆς τριπλῆς συνεννόησης) «πρέπει νά τήν ἔχουμε πρός τό συμφέρον τῶν ἴδιων τῶν προστατευομένων μας στά Βαλκάνια», γράφει ἡ «Ρέτς». Σημειῶστε το αὐτό: ἡ «Ρέτς» *εἶναι κι' αὐτή ὑπέρ τῆς προστασίας* (τῆς φρούρησης) τῶν σλάβων ἀπό τή Ρωσία, νά φρουρήσει ἡ ἀλεπού τό κοτέτσι, μόνο ἡ φρούρηση νά εἶναι πιό πονηρή!

«Ὅ,τι εἶναι δυνατό νά ἐπιτύχουμε, περνάει ἀκριβῶς ἀπ' τό μοναδικό αὐτό δρόμο: τῆς κοινῆς δουλιᾶς τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας», δηλώνει ἡ «Ρέτς».

Τό ζήτημα εἶναι καθαρό: ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τῶν καντέτων εἶναι ὁ ἴδιος σωβινισμός καί ἰμπεριαλισμός τῆς «Νόβογε Βρέμια», μόνο πιό πονηρός, πιό ραφιναρισμένος. 'Η «Νόβογε Βρέμια» ὠμά κι' ἀνόητα ἀπειλεῖ μέ πόλεμο ἐξονόματος μόνο τῆς Ρωσίας. 'Η «Ρέτς» «ραφιναρισμένα καί διπλωματικά» ἀπειλεῖ *ἐπίσης μέ πόλεμο*, ἀλλά ἐξονόματος τῆς τριπλῆς συνεννόησης, γιατί, ὅταν λές «δέν πρέπει νά εἴμαστε πιό μετριόφρονες ἀπ' ὅ,τι πρέπει», σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι ἀπειλεῖς μέ πόλεμο. 'Η «Νόβογε Βρέμια» εἶναι ὑπέρ τῆς προστασίας τῶν σλάβων ἀπό τή *Ρωσία*, ἡ «Ρέτς» ὑπέρ τῆς προστασίας τῶν σλάβων ἀπό τήν τριπλή συνεννόηση, δηλ. ἡ «Νόβογε Βρέμια» θέλει μονάχα μιά, τή δική μας, ἀλεπού στό κοτέτσι, ἐνῶ ἡ «Ρέτς» θέλει νά συμφωνήσουν οἱ τρεῖς ἀλεποῦδες.

'Η δημοκρατία γενικά καί οἱ ἐργάτες ἰδιαίτερα εἶναι ἐνάντια σέ κάθε λογῆς «προστασία» τῶν σλάβων ἀπό τίς ἀλεποῦδες καί τούς λύκους καί ὑπέρ τῆς πλήρους αὐτοδιάθεσης τῶν λαῶν, ὑπέρ τῆς πλήρους δημοκρατίας, ὑπέρ τῆς ἀπαλλαγῆς

ПРАВДА

ЕЖЕДНЕВНАЯ РАБОЧАЯ ГАЗЕТА.

Годъ изданія первый.

№ 146. Четвергъ 18 Октября. 1912 г. ЦѢНА 2 коп.

ВОЙНА.

ВЫБОРЫ.

РАБОЧЕЕ ДВИЖЕНІЕ.

Кризисъ сахарнаго рынка.

Кто побѣдилъ?

О лисѣ и курятникѣ.

Позорная резолюція.

Послѣ «разъясненія».

ОБЗОРЪ ПЕЧАТИ.

Въ Финляндіи.

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 146, 18 τοῦ Ὀχτώβρη 1912 μέ τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἀλεπού καί τό κοτέτσι» καί «Ἐπαίσχυντη ἀπόφαση»

Σμίκρυνση

τῶν σλάβων ἀπό *κάθε λογῆς* προστασία ἀπό τίς «μεγάλες δυνάμεις».

Οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ἐθνικιστές μαλώνουν γιά τούς *διάφορους τρόπους* καταλήστευσης καί ὑποδούλωσης τῶν βαλκανικῶν λαῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη τῆς Εὐρώπης. Μόνο οἱ ἐργάτες ἀκολουθοῦν πολιτική ἀληθινῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἐλευθερία καί τή δημοκρατία παντοῦ καί ὥς τό τέλος ἐνάντια σέ κάθε λογῆς «προστασία», ληστεία καί ἐπέμβαση!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 146,
18 τοῦ 'Οχτώβρη 1912
'Υπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΕΠΑΙΣΧΥΝΤΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Ἡ ἀπόφαση τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς Πετρούπολης τῆς 10 τοῦ Ὀχτώβρη τράβηξε τήν προσοχή τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ ἀπόφαση ἀφορᾶ τό βαλκανικό πόλεμο, τό πιό σπουδαῖο γεγονός τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς. Ἡ ἀπόφαση προέρχεται ἀπό ἕνα ἔγκυρο — ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη — κοινωνικό ἵδρυμα. Ἡ ἀπόφαση πάρθηκε *ὁμόφωνα* ἀπό πασίγνωστους ἀντιδραστικούς καί φιλελευθέρους.

Ὁ φιλελεύθερος, σχεδόν «δημοκράτης» (!;) καί καντέτος, Φάλμπορκ σ' ἕνα «φλογερό λόγο» προσπαθοῦσε ν' ἀποδείξει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη μιά παρόμοια ἀπόφαση καί πῆρε μέρος στήν ἐπιτροπή προετοιμασίας, καθώς καί στήν ψήφισή της.

Καί ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι ὑπόδειγμα ἀστικοῦ σωβινισμοῦ, ὑπόδειγμα ἀνάξιου λακεδισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι στήν «ἐξουσία τῶν δυνατῶν», ὑπόδειγμα ὑποστήριξης ἀπό μέρους τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς πολιτικῆς πού μετατρέπει τούς λαούς σέ κρέας γιά τά κανόνια.

«Ἡ Πετρούπολη — λέει ἡ ἀπόφαση πού ἀπευθύνεται στίς πρωτεύουσες τῶν ἐμπόλεμων βαλκανικῶν κρατῶν — ἐλπίζει μαζί σας στό φωτεινό μέλλον τῆς ἀνεξάρτητης ἐλευθερίας τῶν καταπιεζόμενων λαῶν, στό ὄνομα τῆς ὁποίας χύνετε τό αἷμα σας».

Νά πίσω ἀπό ποιές φράσεις κρύβεται ὁ σωβινισμός! Ποτέ καί πουθενά ἡ «ἐλευθερία» δέν κερδήθηκε ἀπό τούς καταπιεζόμενους λαούς μέ τόν *πόλεμο* τοῦ ἑνός λαοῦ ἐνάντια στόν ἄλλο. Οἱ πόλεμοι τῶν λαῶν ἐντείνουν μόνο τήν ὑποδούλωση τῶν λαῶν. Ἡ πραγματική *ἐλευθερία* τοῦ σλάβου ἀγρότη στά Βαλκάνια, ὅπως καί τοῦ τούρκου ἀγρότη, μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ *μόνο* μέ τήν πλήρη ἐλευθερία στό ἐσωτερικό *κάθε* χώρας καί μέ τήν ὁμοσπονδία κρατῶν πέρα ὥς πέρα καί ὥς τό τέλος δημοκρατικῶν.

Καί ὁ σλάβος καί ὁ τοῦρκος ἀγρότης στά Βαλκάνια εἶναι ἀδέλφια πού τά «καταπιέζουν» ἐξίσου οἱ τσιφλικάδες τους καί οἱ κυβερνήσεις τους.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ πραγματική καταπίεση, νά ποῦ βρίσκεται τό πραγματικό ἐμπόδιο τῆς «ἀνεξαρτησίας» καί τῆς «ἐλευθερίας».

Οἱ ἀντιδραστικοί καί οἱ φιλελεύθεροι σωβινιστές πού ἑνώθηκαν ἀνοιχτά στό Δημοτικό συμβούλιο τῆς Πετρούπολης (ὅπως συγκαλυμμένα εἶναι ἑνωμένοι στόν τύπο, γιατί οἱ γνῶμες τῆς «Ρέτς» καί τῆς «Νόβογε Βρέμια» πάνω στό ζήτημα αὐτό *στήν οὐσία* εἶναι οἱ ἴδιες καί διαφέρουν μόνο στόν τόνο καί στίς λεπτομέρειες) — αὐτοί οἱ σωβινιστές προπαγανδίζουν τή μετατροπή τῶν λαῶν σέ κρέας γιά τά κανόνια!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 146,
18 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Ο ΚΑΝΤΕΤΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Ἕνας ἀπό τούς ὑποψήφιους τοῦ καντέτικου κόμματος, ὁ κ. καθηγητής Τουγκάν-Μπαρανόβσκι, ἀνήκει σ' ἐκείνους τούς οἰκονομολόγους τῆς Ρωσίας, πού στά νιάτα τους ἦταν σχεδόν μαρξιστές καί κατόπιν γρήγορα «λογικεύτηκαν», «διόρθωσαν λιγάκι» τόν Μάρξ μέ ἀποσπάσματα ἀστικῶν θεωριῶν καί γιά τίς μεγάλες ὑπηρεσίες τοῦ ἐξωμότη ἐξασφάλισαν στόν ἑαυτό τους πανεπιστημιακές ἕδρες γιά τήν ἐπιστημονική ἀποβλάκωση τῶν φοιτητῶν.

Τίς μέρες αὐτές ὁ κ. Τουγκάν, πού ἐξελίχθηκε ἀπό μαρξιστή σέ φιλελεύθερο, σέρβιρε στήν ἐφημερίδα «Ρέτς» τόν παρακάτω συλλογισμό, σχετικά μέ τό ἐπίκαιρο ζήτημα τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς:

«Κατά τή δική μου(;) ἄποψη, ἡ βασική (ὥστε ἔτσι λοιπόν!) αἰτία πού ἀκριβαίνει ἡ ζωή εἶναι ὁλοφάνερη. Εἶναι ἡ τεράστια αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ καί κυρίως τῶν πόλεων. Ἡ αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ προκαλεῖ τό πέρασμα σέ πιό ἐντατικές μεθόδους καλλιέργειας, κι' αὐτό, *σύμφωνα μέ τό γνωστό νόμο τῆς φθίνουσας παραγωγικότητας* τῆς ἀγροτικῆς ἐργασίας, ὁδηγεῖ στήν αὔξηση τῆς ἐργασιακῆς ἀξίας τῆς μονάδας τοῦ προϊόντος».

Ὁ κ. Τουγκάν ἀγαπάει νά φωνάζει: «ἐγώ», «ἡ δική μου». Στήν πραγματικότητα ἐπαναλαβαίνει ἀποσπάσματα ἀστικῶν θεωριῶν πού πρίν πολύ καιρό τίς ἔχει ἀνατρέψει ὁ Μάρξ.

«Ὁ γνωστός νόμος τῆς φθίνουσας παραγωγικότητας» εἶναι ἕνα παλιό ἀστικό ἄχρηστο πράγμα στά χέρια τῶν ἀγράμματων καί μισθωτῶν ἐπιστημόνων τῆς ἀστικῆς τάξης, πού χρησιμεύει *γιά τή δικαίωση τοῦ καπιταλισμοῦ*. Ὁ Μάρξ πρίν πολύ καιρό ἔχει ἀνατρέψει τό «νόμο» αὐτό, πού ρίχνει τήν εὐθύνη στή *φύση* (μιά καί ἐλαττώνεται, βλέπεις, ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας, τίποτε δέν μπορεῖς νά κάνεις!), ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἡ εὐθύνη βαραίνει τό *καπιταλιστικό κοινωνικό* σύστημα.

«Ὁ νόμος τῆς φθίνουσας παραγωγικότητας τῆς ἀγροτικῆς ἐργασίας» εἶναι μιά ἀστική ψευτιά. Ἀληθινός εἶναι στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ὁ νόμος τῆς αὔξησης τῆς *γαιοπροσόδου*, δηλαδή τοῦ εἰσοδήματος τῶν *ἰδιοκτητῶν* τῆς γῆς.

Μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς εἶναι τό μονοπώλιο τῆς γῆς, δηλ. ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς. Οἱ γαιοκτήμονες παίρνουν γι' αὐτό ὅλο καί μεγαλύτερο χαράτσι ἀπό τήν *αὐξανόμενη* παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας. Μόνο ἡ ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τους, μόνο ἡ ἐξάλειψη τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου παραγωγῆς θά βάλουν τέρμα στήν ἀκρίβεια.

Μόνο ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, σάν τόν καντέτο κ. Τουγκάν, μποροῦν νά ὑποστηρίζουν τό μύθο γιά τό «νόμο» τῆς φθίνουσας παραγωγικότητας τῆς ἀγροτικῆς ἐργασίας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 147,
19 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἀκόμη καί ὁ ἀστικός τύπος ὁλόκληρης τῆς Εὐρώπης, πού ὑποστήριξε ἀπό ἀντιδραστικούς καί ἰδιοτελεῖς σκοπούς τό περιβόητο status quo (στάτους κβό — προηγούμενη, ἀμετάβλητη κατάσταση) στά Βαλκάνια, ἀναγνωρίζει τώρα ὁμόφωνα ὅτι ἄνοιξε ἕνα νέο κεφάλαιο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας.

Ἡ συντριβή τῆς Τουρκίας εἶναι ἀναμφισβήτητη. Οἱ νίκες τῶν βαλκανικῶν κρατῶν τῆς τετραμεροῦς συμμαχίας (Σερβίας, Βουλγαρίας, Μαυροβουνίου, Ἑλλάδας) εἶναι τεράστιες. Ἡ συμμαχία τῶν τεσσάρων αὐτῶν κρατῶν εἶναι γεγονός. «Τά Βαλκάνια στούς βαλκανικούς λαούς» — αὐτό ἔχει ἐπιτευχθεῖ *πιά*.

Τί σημασία, λοιπόν ἔχει τό νέο κεφάλαιο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας;

Στήν Ἀνατολική Εὐρώπη (Αὐστρία, Βαλκάνια, Ρωσία) μέχρι σήμερα δέν ἔχουν ἐξαλειφθεῖ ἀκόμη τά ἰσχυρά ὑπολείμματα τοῦ μεσαίωνα, πού ἐμποδίζουν ἐξαιρετικά τήν κοινωνική ἀνάπτυξη καί τήν αὔξηση τοῦ προλεταριάτου. Τά ὑπολείμματα αὐτά εἶναι ἡ ἀπολυταρχία (ἡ ἀπεριόριστη αὐταρχική ἐξουσία), ἡ φεουδαρχία (ἡ γαιοκτησία καί τά προνόμια τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων) καί ἡ καταπίεση τῶν ἐθνοτήτων.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῶν βαλκανικῶν χωρῶν πρῶτοι ἔριξαν τό σύνθημα μιᾶς συνεποῦς δημοκρατικῆς λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στά Βαλκάνια. Τό σύνθημα αὐτό εἶναι: ὁμοσπονδιακή βαλκανική δημοκρατία. Ἡ ἀδυναμία τῶν δημοκρατικῶν τάξεων στά σημερινά βαλκανικά κράτη (τό προλεταριάτο εἶναι ὀλιγάριθμο, οἱ ἀγρότες τσακισμένοι, σκόρπιοι, ἀγράμματοι) εἶχε σάν συνέπεια ἡ οἰκονομικά καί πολιτικά

ἀπαραίτητη συμμαχία νά γίνει συμμαχία τῶν βαλκανικῶν μοναρχιῶν.

Τό ἐθνικό ζήτημα στά Βαλκάνια σημείωσε ἕνα τεράστιο βῆμα μπροστά πρός τή λύση του. Τώρα ἀπ' ὅλη τήν 'Ανατολική Εὐρώπη *μονάχα ἡ Ρωσία* παραμένει τό πιό καθυστερημένο κράτος.

Παρόλο πού στά Βαλκάνια δημιουργήθηκε συμμαχία μοναρχιῶν κι' ὄχι συμμαχία δημοκρατιῶν, παρόλο πού πραγματοποιήθηκε συμμαχία χάρη στόν πόλεμο κι' ὄχι χάρη στήν ἐπανάσταση, παρόλα αὐτά, ἔγινε ἕνα μεγάλο βῆμα μπροστά πρός τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ μεσαίωνα σ' ὁλόκληρη τήν 'Ανατολική Εὐρώπη. Κι' εἶναι πολύ νωρίς νά χαίρεστε, κύριοι ἐθνικιστές! Τό βῆμα αὐτό στρέφεται *ἐναντίον* σας, γιατί στή Ρωσία ὑπάρχουν τά *περισσότερα* ὑπολείμματα τοῦ μεσαίωνα.

Καί στή Δυτική Εὐρώπη τό προλεταριάτο ὅλο καί δυνατότερα διακηρύσσει τό σύνθημα; Καμιά ἐπέμβαση! Τά Βαλκάνια στούς βαλκανικούς λαούς!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 149,
21 τοῦ 'Οχτώβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΚΑΝΤΕΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΘΝΙΚΙΣΤΕΣ

Ὅταν λέγαμε ὅτι οἱ καντέτοι στή βάση τῶν ἀντιλήψεών τους εἶναι ἐθνικοφιλελεύθεροι, ὅτι *δέν* τοποθετοῦν καθόλου *δημοκρατικά* τό ἐθνικό ζήτημα, ἡ «Ρέτς» μᾶς ἀπαντοῦσε θυμωμένα καί ἀλαζονικά, κατηγορώντας μας γιά ἄγνοια καί διαστρεβλώσεις.

Ὁρίστε ντοκουμέντο, ἕνα ἀπό τά πολλά. Ἄς κρίνουν οἱ ἀναγνῶστες καί οἱ ἐκλογεῖς.

Στίς 18 τοῦ Ὀχτώβρη στό σπίτι τοῦ κ. Μ. Μ. Κοβαλέβσκι ἔγινε ἡ δεύτερη συγκέντρωση «τοῦ κύκλου τῶν προσώπων πού ἐνδιαφέρονται γιά τό σλαβικό ζήτημα». Διαβάστηκε ἔκκληση πρός τό κοινό, ὑπογραμμένη ἀπό τούς Ε. Ἄνιτσκοφ, Καρέγεφ, Λ. Παντελέγεφ (ἦταν ὑποψήφιος τῶν καντέτων), Γκ. Φάλμπορκ καί σέ συνέχεια, φυσικά, ἀπό τόν κ. Μ. Μ. Κοβαλέβσκι καί ἄλλους.

Δέν θά θελήσει ἄραγε ἡ «Ρέτς» νά ἀπαλλαγεῖ τῆς εὐθύνης γιά τούς Καρέγεφ, Παντελέγεφ καί Σία;

Ἡ ἔκκληση τῶν φιλελευθέρων πρός τό κοινό συνοψίζεται στό ὅτι

> «**ἡ ρωσική καρδιά βρίσκεται σέ γενική ἔξαρση...** πάλλεται ἀπό συμπάθεια πρός τούς σλάβους καί **ἀπό ἐλπίδα ὅτι ἡ ρωσική ἐθνική συνείδηση θά τούς βοηθήσει** νά ἐξασφαλίσουν τούς καρπούς τῶν νικῶν τους».

Σέ τί λοιπόν διαφέρει αὐτό ἀπό τόν ἐθνικισμό καί τό σωβινισμό τῆς «Νόβογε Βρέμια» καί Σίας; Μόνο στά ἄσπρα γάντια καί στά πιό διπλωματικά προσεκτικά σχήματα λόγου. Ὁ σωβινισμός ὅμως κι' ὅταν παρουσιάζεται μέ ἄσπρα γάντια κι' ὅταν χρησιμοποιεῖ τά πιό ἐπιτηδευμένα σχήματα λόγου εἶναι ἀποκρουστικός.

Ἡ δημοκρατία ποτέ δέν θά μιλήσει γιά «γενική ἔξαρση»,

ὅταν δίπλα (κι' ἀπό πάνω!) στέκουν οἱ ρῶσοι ἐθνικιστές πού καταπιέζουν ποικιλότροπα πολλούς λαούς.

Ἡ δημοκρατία ποτέ δέν θ' ἀνεχθεῖ ν' ἀντιπαρατίθεται ἁπλῶς ὁ σλάβος στόν τοῦρκο, τή στιγμή πού πρέπει ν' ἀντιπαραθέτουμε τόν σλάβο καί τοῦρκο ἀγρότη *μαζί* στούς σλάβους καί τούρκους τσιφλικάδες καί μπασιμπουζούκους.

Ἡ δημοκρατία δέν θά ἐπιτρέψει ποτέ νά ὑποκατασταθεῖ ἡ *συνείδηση* τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῶν ἐχθρῶν τῆς καταπίεσης *σ' ὅλες* τίς λαότητες ἀπό «τή ρωσική ἐθνική συνείδηση», σέ συνθῆκες καταπίεσης καί κατατρεγμοῦ τῶν πολωνῶν, τῶν ἑβραίων, τῶν «ἀλλοεθνῶν» γενικά.

Κανένας τίμιος δημοκράτης, κανένας εἰλικρινής ὀπαδός τῶν καταπιεζόμενων λαοτήτων δέν πρέπει νά ψηφίσει τούς καντέτους!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 151,
14 τοῦ 'Οχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΦΡΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τά ἐμπόλεμα μέρη κρύβουν μ' ὅλες τίς δυνάμεις τους ἀπό τούς «ξένους», δηλ. ἀπό τόν κόσμο, τό τί γίνεται στά Βαλκάνια. Ἐξαπατοῦν τούς ἀνταποκριτές, τούς ἐμποδίζουν καί μόνο πολύ καιρό μετά τό τέλος τῶν μαχῶν, τούς ἀφήνουν νά πᾶνε στό πεδίο τῆς μάχης.

Γι' αὐτό τό λόγο μόνο ἐξαιρετικά περιστατικά δίνουν τή δυνατότητα νά μάθει κανείς ποῦ καί ποῦ τήν ἀλήθεια γιά τόν πόλεμο. Προφανῶς, τέτια ἐξαιρετικά περιστατικά βοήθησαν τόν ἀνταποκριτή τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδας «Daily Chronicle»[89], τόν κ. Ντονοουχόε (Donohoe). Αὐτός κατόρθωσε νά παρακολουθήσει ἀπό τήν πλευρά τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ τή μάχη τοῦ Λουλέ-Μπουργκάς· σέ συνέχεια ἔφτασε μ' αὐτοκίνητο στήν Κωνσταντινούπολη κι'ἀπό κεῖ μέ πλοῖο στήν Κωνστάντζα (Ρουμανία). Ἀπό τήν Κωνστάντζα μποροῦσε νά τηλεγραφεῖ ἐλεύθερα στό Λονδίνο.

Ἡ ἧττα τῶν τούρκων ἦταν φοβερή. Ἔπεσαν κάπου 40.000 (!) ἄτομα. Καταστροφή ὄχι χειρότερη ἀπό ἐκείνη τοῦ Μοῦκδεν, γράφει ὁ ἄγγλος. Τά τρία τέταρτα τῶν τουρκικῶν κανονιῶν ἔπεσαν στά χέρια τῶν βουλγάρων. Οἱ βούλγαροι ἄφηναν τούς τούρκους νά ζυγώσουν πολύ κοντά, τούς ἐπέτρεπαν ν' ἀρχίσουν τή μάχη σῶμα πρός σῶμα, ἔπειτα ὑποχωροῦσαν γρήγορα καί... τά *πολυβόλα* θέριζαν τούς τούρκους κατά ἑκατοντάδες, κατά χιλιάδες.

Ἡ ὑποχώρηση τῶν τούρκων μετατράπηκε σέ ἄτακτη φυγή ἑνός ἀποβλακωμένου, πεινασμένου, τσακισμένου, παλαβοῦ ὄχλου. Τό αὐτοκίνητο τοῦ ἀνταποκριτῆ σκόνταψε στόν ὄχλο τῶν φυγάδων καί σταμάτησε. Οἱ πεινασμένοι τοῦρκοι τοῦ

ζητοῦσαν ψωμί. Χρειάστηκε νά κάνει ὁ ἴδιος ἐπιδέσεις. Γιατροί λίγοι. Ὑλικό ἐπίδεσης καθόλου. Ἐφόδια τίποτε. Ἤμουν μάρτυρας πολλῶν πολεμικῶν ἐκστρατειῶν — γράφει ὁ ἄγγλος — ἀλλά τέτιο φοβερό κακό, τέτια σφαγή κατά μάζες τῶν πεινασμένων, βασανισμένων, τσακισμένων, ἀπελπισμένων ἀγροτῶν ἀπό τήν Ἀνατολή (τήν Ἀσιατική Τουρκία) ποτέ δέν τή φανταζόμουν.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 155,
28 τοῦ Ὀχτώβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Φρ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΚΑΝΤΕΤΟΙ ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Οἱ νίκες τῶν καντέτων στήν πρώτη κουρία τῆς πόλης στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη, σέ συνέχεια στίς ἐκλογές τῶν μελῶν τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου ἀπό τή βιομηχανία, τέλος, τό ἀποδειγμένο πέρα γιά πέρα γεγονός ὅτι οἱ *ἀντιδραστικοί* βοήθησαν τούς καντέτους ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες — ὅλα αὐτά εἶναι σημάδια μιᾶς πολύ ἐνδιαφέρουσας πολιτικῆς ἐξέλιξης *ὅλων* τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας μας.

Θά θυμίσουμε τή βασική ἀπόφαση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν γιά τήν οὐσία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων πού πάρθηκε τό 1907: «Τά κόμματα τῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης καί τό κυριότερο ἀπ' αὐτά, τό Κόμμα τῶν καντέτων, ἀπομακρύνθηκαν όριστικά πιά τώρα ἀπό τήν ἐπανάσταση καί ἕνα σκοπό ἐπιδιώκουν, νά τή σταματήσουν, κλείνοντας συναλλαγές μέ τήν ἀντεπανάσταση· ἡ κοινωνική βάση τῶν κομμάτων αὐτῶν εἶναι τά πιό προοδευτικά ἀπό οἰκονομική ἄποψη στρώματα τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἰδιαίτερα ἡ ἀστική διανόηση, ἐνῶ μιά μερίδα τῆς μικροαστικῆς τάξης τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ ἀκολουθεῖ ἀκόμη τά κόμματα αὐτά μόνο ἀπό παράδοση (ἀπό τυφλή συνήθεια) καί ἐπειδή πέφτει θύμα καθαρά τῆς ἀπάτης τῶν φιλελευθέρων» [90].

Τήν ὀρθότητα τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτοῦ τήν ἐπιβεβαίωσαν ἀπόλυτα τά γεγονότα. Ἀπό τή δεύτερη κουρία τῆς πόλης (ὅπου ὑπάρχουν *πολλοί* δημοκρατικοί ἐκλογεῖς) τούς καντέτους τούς *ἐκτοπίζει* ἡ δημοκρατία. Ἀπό τήν πρώτη κουρία τῆς πόλης οἱ καντέτοι ἐκτοπίζουν τούς ὀχτωβριστές.

Ὅσο πιό πολύ ὀργιάζει ἡ ἀντίδραση, ὅσο πιό ἀνοιχτή εἶναι ἡ νόθευση τῶν ἐκλογῶν, τόσο πιό πολύ τό μεγάλο κεφάλαιο περνάει μέ τό μέρος τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ἡ ταξική οὐσία

τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, πού τήν ὑπόδειξαν οἱ μαρξιστές τό 1906 καί τό 1907, *ἀποκαλύπτεται* τώρα παραστατικά μπροστά στίς μάζες.

Φαίνεται καθαρά τό λάθος ἐκείνων πού θεωροῦσαν τούς καντέτους κόμμα τῆς *δημοκρατίας* τῆς πόλης. Ἡ συμμαχία τῶν καντέτων μέ τούς ἀντιδραστικούς ἀπό μυστική μετατρέπεται λίγο-λίγο σέ *φανερή*: τόν καντέτο Μανσίρεφ ἐνάντια στό σοσιαλδημοκράτη Πρεντκάλν, τόν καντέτο Νικολάγεφ ἐνάντια στό σοσιαλδημοκράτη Ποκρόβσκι τούς βγάζουν βουλευτές οἱ ἀντιδραστικοί.

Οἱ δυνάμεις τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς πολιτικῆς, τό ἀκατανίκητό της ἐξαρτιῶνται ἀκριβῶς ἀπό τό γεγονός ὅτι *ὁλόκληρη* ἡ ἐξέλιξη τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας ἐπιβεβαιώνει ὅλο καί πιό πολύ τήν ὀρθότητά της. Οἱ καντέτοι ἑνώνονται μέ τή μεγαλοαστική τάξη, πού *δέν μπορεῖ*, παρόλη τήν ἀντεπαναστατικότητά της, νά εἶναι ἱκανοποιημένη. Ἡ δημοκρατία ἀπομακρύνεται ἀπό τούς καντέτους πρός τ' *ἀριστερά*.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 157,
1 τοῦ Νοέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΝΗΣΙΑ ΡΩΣΙΚΑ ΗΘΗ

Ἡ ἐφημερίδα «Ζέμστσινα» δημοσίευσε τίς μέρες αὐτές δίπλα στούς στίχους τοῦ Πουρισκέβιτς, ἕνα ἀρθράκι σχετικό μέ τό «διάσημο» (ἀπό δῶ καί πέρα διάσημο καί χωρίς εἰσαγωγικά) ἐπίσημο δημοσιολόγο Γκούριεφ τῆς ἐφημερίδας «Ροσσίγια». Ἡ «Ζέμστσινα» βεβαιώνει ὅτι αὐτός εἶναι «δημοσιολόγος μέ ἑβραιοφιλελεύθερη ἀπόχρωση». Περίεργο! Μήπως καί ἡ ἐπίσημη «Ροσσίγια» εἶναι ἑβραιοφιλελεύθερο ὄργανο;

Ἀλλά περί τίνος πρόκειται; Ὁ Γκούριεφ διώχτηκε ὁμόφωνα ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ μέλους τῆς διεύθυνσης τοῦ ἐργοστασίου νηματουργίας τῆς Πετρούπολης μέ ἀπόφαση τῆς γενικῆς συνέλευσης τῶν μετόχων της. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἀποφασίστηκε νά ἀπευθυνθοῦν στόν εἰσαγγελέα, ζητώντας τήν παραπομπή τοῦ Γκούριεφ σέ δίκη γιά μή σωστές ἐνέργειες.

Φαίνεται ὅτι ὁ Γκούριεφ κατέβαλε 1.000 ρούβλια καί ἀπόκτησε δικαίωμα στό *τρίτο* τῶν κερδῶν, ἐνῶ οἱ δυό ἐργοστασιάρχες συνεταῖροι κατάθεσαν 100.000 ρούβλια! Ποιός εἶναι ὁ λόγος μιᾶς τέτιας ἁπλοχεριᾶς τῶν κεφαλαιοκρατῶν ἀπέναντι στόν Γκούριεφ;

Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ὁ ἄνδρας αὐτός εἶναι σύμβουλος τοῦ κράτους, συνεργάτης τῆς ἐπίσημης ἐφημερίδας «Ροσσίγια» κτλ. κ.ο.κ. Ἦταν ἰδιαίτερος γραμματέας τοῦ Βίττε. Ἔχει «ἰδιαίτερους δεσμούς». Ὑποσχόταν... *κυβερνητικές ἐπιχορηγήσεις!*

Ἔτσι, τούς κυβερνητικούς «δεσμούς» οἱ κύριοι κεφαλαιοκράτες τούς «ἐκτίμησαν» ἀρκετά ἀκριβά: ἀκριβῶς 49 χιλιάδες ρούβλια. Τό ἐμπόρευμά σας — τά λεφτά μας. Ἐσεῖς ἔχετε «κυβερνητικούς δεσμούς», τή δυνατότητα νά πετύχετε ἐπιχορηγήσεις, κι' ἐμεῖς τό παραδάκι. Ἀγοραπωλησία. Τόσες χιλιάδες οἱ «κυβερνητικοί δεσμοί», τόσες ἡ ὑπόσχεση ἐπι-

χορηγήσεων, τόσες ἡ συνεργασία στήν ἐπίσημη «Ροσσίγια». Πάρτε τα κ. Γκούριεφ!

Ὁ Γκούριεφ τά πῆρε καί τούς ἐξαπάτησε. Τίς ὑποσχέσεις δέν τίς ἐκπλήρωσε, κι' ὅμως ἄρχισε νά ζητάει περισσότερα ἀπό τό ἕνα τρίτο τῶν κερδῶν, ἄρχισε μάλιστα νά ἐκβιάζει, δηλ. νά ζητάει ἐπίμονα χρήματα μέ τήν ἀπειλή ὅτι θά σαμποτάρει τίς πιστώσεις πρός τήν ἐπιχείρηση.

Χαρακτηριστική ὑπόθεση. Τυπική ὑπόθεση. Συνηθισμένο φαινόμενο. Εἰκονογράφηση στό θέμα: οἱ κυβερνητικοί δεσμοί καί οἱ ἐπιχορηγήσεις στόν τομέα τῶν σχέσεών τους ἀπέναντι στό κεφάλαιο.

Μονάχα τί θέση ἔχει ἐδῶ ἡ «ἑβραιοφιλελεύθερη ἀπόχρωση», κύριοι τῆς «Ζέμστσινα»; Αὐτό εἶναι γνήσια ρωσική, γνήσια συντηρητική ἀπόχρωση. Ἀφῆστε τίς σεμνότητες, φίλοι τοῦ Πουρισκέβιτς!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 160,
4 τοῦ Νοέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΩΝ ΡΕΦΟΡΜΙΣΤΩΝ ΚΑΙ Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ

Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος στή Ρωσία ἐκδηλώθηκε καθαρά στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1912. Ὁ ἀριθμός τῶν πολιτικῶν ἀπεργῶν, σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς τῶν ἐργοστασιαρχῶν, ἔφτασε στούς πέντε μῆνες τά 515.000 ἄτομα. Ποιά ἦταν τά συνθήματα τῶν ἀπεργῶν αὐτῶν, ποιές ἦταν οἱ διεκδικήσεις τους, ποιό ἦταν τό πολιτικό περιεχόμενο τῶν διαδηλώσεων, τῶν συλλαλητηρίων τους κτλ., γιά ὅλα αὐτά μιλάει ἕνα ἐξαιρετικά σπουδαῖο ντοκουμέντο, πού ἀναδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο στό ΚΟ, ἀρ. φύλ. 27, καί συγκεκριμένα ἡ ἔκκληση τοῦ Μάη τῶν ἀπεργῶν τῆς Πετρούπολης.

Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης δέν παρουσιάστηκαν μέ ρεφορμιστικά συνθήματα τίς ἀξέχαστες ἐκεῖνες μέρες, ἀλλά μέ τά συνθήματα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας: Συντακτική συνέλευση, 8ωρο, δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, λαοκρατική δημοκρατία.

Οἱ ἐξεγέρσεις καί οἱ ἀπόπειρες ἐξεγέρσεων τῶν φαντάρων καί τῶν ναυτῶν στό Τουρκεστάν, στό στόλο τῆς Βαλτικῆς καί στή Μαύρη θάλασσα ἔδοσαν μιά καινούργια *ἀντικειμενική* ἐπιβεβαίωση ὅτι στή Ρωσία ἄρχισε, ὕστερα ἀπό τό ὄργιο τῆς ἀντεπανάστασης καί τήν κάλμα στό ἐργατικό κίνημα, πού βάσταξαν πολλά χρόνια, μιά καινούργια ἐπαναστατική ἄνοδος.

Ἡ ἄνοδος αὐτή συνέπεσε μέ τήν περίοδο τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Κρατική δούμα, ὅταν ὅλα τά κόμματα, ὅλες οἱ πολιτικές κατευθύνσεις *ὑποχρεώθηκαν* νά ἐμφανιστοῦν κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο μέ μιά *γενική* ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς κατάστασης. Συνεπῶς, ἄν θέλουμε νά ἀναλύσουμε στά σοβαρά

Россійская Соціалъ-Дем. Рабочая Партія.

Le SOCIAL-DÉMOCRATE

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

СОЦІАЛЬДЕМОКРАТЪ

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОРГАНЪ РОССІЙСКОЙ СОЦ.-ДЕМ. РАБОЧЕЙ ПАРТІИ.

№ 28-29 Понедѣльникъ 5|18 Ноября 1912 года. Цѣна 30 сант.

ИНТЕРНАЦІОНАЛЪ ПРОТИВЪ ВОЙНЫ.

Къ рабочимъ всѣхъ странъ!

Интернаціональное Соціалистическое Бюро высказываетъ свое глубочайшее возмущеніе по поводу происходящаго теперь на Балканахъ массоваго истребленія человѣка человѣкомъ...

Брюссель 30 октября 1912 г.

Къ русскимъ товарищамъ.

Платформа реформистовъ и платформа революц. с.-д.

'Η πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 28-29 τῆς 5 (18) τοῦ Νοέμβρη 1912 μέ τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ πλατφόρμα τῶν ρεφορμιστῶν καί ἡ πλατφόρμα τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν»

Σμίκρυνση

τά πολιτικά μας καθήκοντα, σάν καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης κι' ὄχι σάν εὐσεβεῖς πόθους τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμαδούλας, ἄν θέλουμε νά ἐλέγξουμε μέ μαρξιστικό τρόπο τά προγράμματα καί τίς πλατφόρμες, παραβάλλοντάς τα μέ τά γεγονότα τῆς μαζικῆς πάλης καί μέ τίς ἐκδηλώσεις *ὅλων* τῶν τάξεων τῆς δοσμένης κοινωνίας, τότε ὀφείλουμε νά δοκιμάσουμε καί νά ἐλέγξουμε καί τίς διάφορες ἐκλογικές πλατφόρμες ἀκριβῶς μέ κριτήριο τήν *ἐπαναστατική αὐτή ἄνοδο* τῶν μαζῶν. Γιατί οἱ ἐκλογές γιά τή σοσιαλδημοκρατία δέν ἀποτελοῦν εἰδική πολιτική ἐπιχείρηση, κυνήγι ἑδρῶν μέ ἀντάλλαγμα ὁποιεσδήποτε ὑποσχέσεις εἴτε δηλώσεις, ἀλλά μόνο μιά εἰδική εὐκαιρία ζύμωσης γιά τά κύρια αἰτήματα καί τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς κοσμοθεωρίας τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου.

Τά προγράμματα καί οἱ πλατφόρμες ὅλων τῶν κυβερνητικῶν κομμάτων, ἀπό τή μαυροεκατονταρχία ὥς τόν Γκουτσκόφ, δέν προκαλοῦν καμιά ἀμφιβολία. Ἡ ἀντεπαναστατικότητά τους εἶναι φανερή, ἀνοιχτή. Ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά κάπως σοβαρή ὑποστήριξη τῶν κομμάτων αὐτῶν ἀπό μέρους ὄχι μόνο τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ἀλλά *ἀκόμη* καί ἀπό μέρους τῶν πλατιῶν στρωμάτων τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι πασίγνωστο. Τά τελευταῖα αὐτά στρώματα ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ σχεδόν ὁλότελα ἀπό τούς ὀχτωβριστές.

Τά προγράμματα καί οἱ πλατφόρμες τῶν φιλελεύθερων-ἀστικῶν κομμάτων ἐνμέρει ἔχουν δημοσιευτεῖ σχεδόν ἐπίσημα (ἡ πλατφόρμα τῆς μουσουλμανικῆς ὁμάδας), ἐνμέρει εἶναι γνωστά μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια ἀπό τό «μεγάλο» πολιτικό τύπο (οἱ πλατφόρμες τῶν «προοδευτικῶν», τῶν καντέτων). Τήν *οὐσία* πού περιέχουν αὐτά τά προγράμματα καί οἱ πλατφόρμες τή διατύπωσε ἔξοχα μέ τίς φλυαρίες του ὁ καντέτος Γκρεντεσκούλ στίς δηλώσεις του πού τίς ἀναδημοσίευσε ἡ «Ρέτς» κι' ἀπό κεῖ τίς πῆρε ὁ μαρξιστικός τύπος.

«Δημόσια *ἄρνηση τῆς ἀνάγκης* μιᾶς νέας ἐπανάστασης στή Ρωσία», νά πῶς διατύπωσε τίς ἀπόψεις του ὁ ἴδιος ὁ κ. Γκρεντεσκούλ (βλ. *«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»*, ἀρ. φύλ. 27, σελ. 3) καί ὁ ἴδιος ἀντιπαράθεσε στούς ἐπαναστάτες τήν *πραγματική* πλατφόρμα τοῦ φιλελευθερισμοῦ (μ' ἐπικεφαλῆς τούς καντέτους): «χρειάζεται *μόνο* ἤρεμη, ἐπίμονη καί σταθερή *συνταγματική* δουλιά».

Ὑπογραμμίζουμε τίς λέξεις: πραγματική πλατφόρμα, γιατί καί στή Ρωσία, ὅπως σ' ὅλες τίς ἀστικές χῶρες, οἱ περισσότερες πλατφόρμες εἶναι *ψεύτικες* πλατφόρμες.

Ἡ οὐσία ὅμως τοῦ ζητήματος βρίσκεται ἀκριβῶς σ' αὐτό πού ὁμολόγησε (σέ μιά σπάνια στιγμή παροξυσμοῦ εἰλικρίνειας) ὁ κ. Γκρεντεσκούλ. Ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη εἶναι *ἐνάντια* σέ μιά νέα ἐπανάσταση καί ὑποστηρίζει *μόνο* τίς συνταγματικές μεταρυθμίσεις.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία μέ συνέπεια, ἡ ἀστική δημοκρατία (οἱ ναρόντνικοι) μέ ταλαντεύσεις ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι «ἀπαραίτητη» μιά νέα ἐπανάσταση καί τήν προπαγανδίζουν. Ἡ ἄνοδος τῆς *μαζικῆς* πάλης *ἄρχισε*. Οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες προσπαθοῦν νά τή διευρύνουν καί νά τή δυναμώσουν, βοηθώντας την νά ἀνεβεῖ ἀκόμη πιό ψηλά, ὥς τήν *ἐπανάσταση*. Ἐνῶ οἱ ρεφορμιστές βλέπουν τήν ἄνοδο ἁπλῶς «σάν ἀναζωογόνηση», ἡ πολιτική τους εἶναι πολιτική πού ἀποβλέπει νά πετύχει συνταγματικές παραχωρήσεις, συνταγματικές μεταρυθμίσεις. Συνεπῶς ἡ ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο καί σέ τοῦτο τό «στάδιο» τῆς ρωσικῆς ἱστορίας ἄρχισαν τήν πάλη γιά τήν ἐπιροή πάνω στό «λαό», στίς μάζες. Κανείς δέν μπορεῖ νά προβλέψει τήν ἔκβαση τῆς πάλης, ὅμως καί κανείς δέν μπορεῖ ν' ἀμφιβάλλει γιά τό ποιά θέση πρέπει νά πάρει τό ΣΔΕΚΡ στήν πάλη *αὐτή*.

Ἔτσι καί μόνο ἔτσι μποροῦμε νά προχωρήσουμε στήν ἐκτίμηση τῆς ἐκλογικῆς πλατφόρμας τοῦ *κόμματος* καί τῆς ἐκλογικῆς ἐκείνης πλατφόρμας πού ἔβγαλε τίς μέρες αὐτές ἡ «Ὀργανωτική ἐπιτροπή» πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν.

Ἡ ἐκλογική πλατφόρμα πού ἔχει ἐκδόσει ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη ἔχει συνταχθεῖ *πρίν* ἀπό τά γεγονότα τοῦ Ἀπρίλη-Μάη. Τά γεγονότα αὐτά *ἐπιβεβαίωσαν* τήν ὀρθότητά της. Ὅλη τήν πλατφόρμα τή διαποτίζει μιά σκέψη: ὑπογράμμιση ὅτι οἱ συνταγματικές μεταρυθμίσεις στή *σύγχρονη* Ρωσία δέν γεννοῦν καμιά ἐλπίδα, εἶναι οὐτοπικές, καί προπαγάνδα τῆς ἐπανάστασης. Τά συνθήματα τῆς πλατφόρμας εἶναι διατυπωμένα μέ τέτιο *ἀκριβῶς* τρόπο, ὥστε νά ἐκφράζουν μέ ἀπόλυτη σαφήνεια τά ἐπαναστατικά καθήκοντα καί νά ἀποκλείουν τελείως τή δυνατότητα νά τά μπερδέψουν μέ τίς ὑποσχέσεις συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων. Ἡ πλατφόρμα τοῦ κόμματος εἶναι τέτια, ὥστε ν' ἀποτελεῖ ἄμεση *ἔκκληση* τοῦ ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη πρός τίς *ἑκατοντάδες χιλιάδες* πολιτικούς ἀπεργούς, στούς πρωτοπόρους τῶν ἑκατομμυρίων μουζίκων τοῦ στρατοῦ, στούς ὁποίους *ἐξηγοῦνται* τά καθήκοντα τῆς ἐξέγερσης. Τό ἐπαναστατικό

κόμμα δέν μπορεῖ καί νά φανταστεῖ ὅτι ὑπάρχει καλύτερη ἐπαλήθευση τῆς πλατφόρμας του, καλύτερη ἐπιβεβαίωσή της στή ζωή ἀπό τίς ἀπεργίες τοῦ Μάη καί τίς ἀπόπειρες ἐξέγερσης τοῦ στρατοῦ τόν Ἰούνη-Ἰούλη, πού ἦταν ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῆς διαφωτιστικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος.

Κοιτάξτε τήν πλατφόρμα τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ λικβινταριστική οὐσία της εἶναι ἔντεχνα συγκαλυμμένη μέ τήν ἐπαναστατική φρασεολογία τοῦ Τρότσκι. Τούς ἀφελεῖς καί τούς τελείως ἄπειρους ἡ συγκάλυψη αὐτή μπορεῖ κάποτε νά τούς τυφλώσει καί νά φανεῖ μάλιστα σάν «συμφιλίωση» τῶν λικβινταριστῶν μέ τό κόμμα. Δέν χρειάζεται ὅμως παρά ἐλάχιστη προσοχή γιά νά διαλυθεῖ γρήγορα μιά τέτια αὐταπάτη.

Ἡ πλατφόρμα τῶν λικβινταριστῶν γράφτηκε *ὕστερα* ἀπό τίς ἀπεργίες τοῦ Μάη καί τίς ἀπόπειρες ἐξέγερσης τοῦ καλοκαιριοῦ. Κι᾽ ἐμεῖς πρίν ἀπόλα ρωτᾶμε, ψάχνοντας νά βροῦμε μιά πραγματικά ρεαλιστική ἀπάντηση στό ἐρώτημα σχετικά μέ τήν οὐσία αὐτῆς τῆς πλατφόρμας: *πῶς* αὐτή ἐκτίμησε τίς ἀπεργίες αὐτές καί τίς ἀπόπειρες αὐτές;

«Ἡ οἰκονομική ἄνοδος»...«τό προλεταριάτο σημείωσε τήν ἐπερχόμενη ἔναρξη τῆς νέας κοινωνικῆς ἀνόδου μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος»... «ἡ πανίσχυρη κινητοποίηση τοῦ προλεταριάτου πού ἔγινε τόν Ἀπρίλη μέ αἴτημα τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι», αὐτά εἶναι *ὅλα* ὅσα λένε οἱ λικβινταριστές στήν πλατφόρμα τους γιά τίς ἀπεργίες τοῦ Ἀπρίλη-Μάη.

Μά αὐτό εἶναι ἀνακρίβεια! Εἶναι κατάφωρη διαστρέβλωση τοῦ ζητήματος. Ἐδῶ παραλείπεται τό *κύριο,* δηλαδή ὁ *ἐπαναστατικός* χαρακτήρας τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας, πού *ἴσα-ἴσα δέν* ἀποβλέπει στήν κατάκτηση μιᾶς συνταγματικῆς μεταρύθμισης, ἀλλά στήν *ἀνατροπή* τῆς κυβέρνησης, δηλ. στήν ἐπανάσταση.

Πῶς μποροῦσε ὥστε σέ μιά παράνομη, ἐπαναστατική, γεμάτη ἀπό «κόκκινες» φράσεις διακήρυξη νά εἰπωθεῖ μιά τέτια ἀνακρίβεια; —Αὐτό ἔγινε *ἀναγκαστικά,* γιατί *ἔτσι βλέπουν* τά πράγματα οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ λικβινταριστές. Στίς ἀπεργίες βλέπουν αὐτό πού θέλουν νά βλέπουν, δηλ. τήν πάλη γιά συνταγματικές μεταρυθμίσεις. Δέν βλέπουν αὐτό πού δέν θέλουν νά βλέπουν, δηλ. τήν ἐπαναστατική ἄνοδο. Ἐμεῖς, οἱ φιλελεύθεροι, θέλουμε νά παλεύουμε γιά μεταρυθμίσεις κι᾽ ὄχι γιά τήν ἐπανάσταση — νά *ἡ ἀλήθεια* τῆς ταξικῆς θέσης πού βρῆκε τή διατύπωσή της στήν *ἀναλήθεια* τῶν λικβινταριστῶν.

Γιά τίς ἀπόπειρες ἐξέγερσης διαβάζουμε: «...τούς φαντάρους στό στρατώνα μέ τή βία, τίς ταπεινώσεις καί τήν πείνα τούς κάνουν νά *ξεσποῦν σέ ἀπεγνωσμένες διαμαρτυρίες* κι' ὕστερα τούς εἰρηνεύουν μέ τό βόλι, τήν κρεμάλα» κτλ...

Αὐτή είναι ἡ φιλελεύθερη ἐκτίμηση. 'Εμεῖς, οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, στίς ἀπόπειρες ἐξέγερσης βλέπουμε *τήν ἀρχή τῆς ἐξέγερσης τῶν μαζῶν*, ἀρχή ἀποτυχημένη, ἀνεπίκαιρη, ὄχι σωστή, ὅμως ξέρουμε ὅτι *ἡ μάζα διδάσκεται* τήν πετυχημένη ἐξέγερση μόνο μέ τήν πείρα τῶν ἀποτυχημένων, ἀκριβῶς ὅπως οἱ ρῶσοι ἐργάτες μέ μιά σειρά ἀποτυχημένες καί μερικές φορές πολύ ἀποτυχημένες πολιτικές ἀπεργίες τῆς περιόδου 1901-1904 διδάχτηκαν τήν πετυχημένη ἀπεργία τοῦ 'Οχτώβρη 1905. 'Εμεῖς λέμε: οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, ἀποκτηνωμένοι ὅσο δέν παίρνει ἄλλο ἀπό τό στρατώνα, *ἄρχισαν* νά ξεσηκώνονται. 'Από δῶ τό συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι καθαρό καί ξάστερο: πρέπει νά τούς *ἐξηγήσουμε*, γιατί καί πῶς πρέπει νά προετοιμάσουν τήν *πετυχημένη* ἐξέγερση.

Οἱ φιλελεύθεροι κρίνουν διαφορετικά: τούς φαντάρους «τούς κάνουν» «νά ξεσποῦν σέ *ἀπεγνωσμένες* διαμαρτυρίες», λένε. Γιά τό φιλελεύθερο, ὁ ἐξεγερμένος-φαντάρος δέν εἶναι τό ὑποκείμενο τῆς ἐπανάστασης, δέν εἶναι ὁ πρῶτος ἀγγελιαφόρος τῆς μάζας πού ξεσηκώνεται, ἀλλά τό *ἀντικείμενο* τοῦ κυβερνητικοῦ κακοῦ («τούς φέρνουν σέ ἀπόγνωση»), πού γίνεται αἰτία νά ἐκδηλωθεῖ τό κακό αὐτό.

Κοιτάξτε, πόσο κακή εἶναι ἡ κυβέρνησή μας, ἀφοῦ *φέρνει* τούς φαντάρους ὥς τήν *ἀπόγνωση* κι' ὕστερα τούς εἰρηνεύει μέ τό βόλι, λέει ὁ φιλελεύθερος (συμπέρασμα: ἄν στήν ἐξουσία εἴμασταν ἐμεῖς, οἱ φιλελεύθεροι, δέν θά εἴχαμε ἐξεγέρσεις τῶν φαντάρων).

Κοιτάξτε, πῶς ὡριμάζει ἡ ἐπαναστατική δραστηριότητα στά κατάβαθα τῶν πλατιῶν μαζῶν — λέει ὁ σοσιαλδημοκράτης — ὅταν καί οἱ ἀποκτηνωμένοι ἀπό τό καθεστώς τοῦ στρατώνα φαντάροι καί ναῦτες ἀρχίζουν ἄσχημα νά ξεσηκώνονται καί, ὅταν ξεσηκώνονται ἄσχημα, διδάσκονται τήν πετυχημένη ἐξέγερση.

Βλέπετε: οἱ λικβινταριστές *«διευκρίνισαν»* (μέ τήν ἔννοια πού δίνουν οἱ γερουσιαστές στή λέξη διευκρινίζω) τήν ἀνοιξιάτικη καί καλοκαιρινή ἐπαναστατική ἄνοδο στή Ρωσία.

Καί σέ συνέχεια «διευκρινίζουν» τό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας.

Στό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναφέρεται:

«...Τό ΣΔΕΚΡ βάζει σάν *ἄμεσο* πολιτικό καθῆκον του τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἀντικατάστασή της μέ τή λαοκρατική δημοκρατία, πού τό σύνταγμά της θά *ἐξασφάλιζε:* 1) τήν κυριαρχία τοῦ λαοῦ...» κτλ.—ἕπεται ἀπαρίθμηση τῶν «ἐλευθεριῶν» καί τῶν «δικαιωμάτων» [91].

Θά ἔλεγε κανείς πώς ἐδῶ δέν χωράει παρανόηση. «Ἄμεσο» καθῆκον ἡ ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί ἡ ἀντικατάστασή της μέ δημοκρατία πού *ἐξασφαλίζει* τίς ἐλευθερίες.

Οἱ λικβινταριστές ὅλο αὐτό τό τροποποίησαν.

«...Ἡ σοσιαλδημοκρατία — διαβάζουμε στήν πλατφόρμα τους — καλεῖ τό λαό νά παλέψει γιά τή λαοκρατική δημοκρατία...

...Ἐπιδιώκοντας τό σκοπό αὐτό, πού θά μπορέσει ὁ λαός νά τόν πραγματοποιήσει *μόνο μέ τήν ἐπανάσταση,* ἡ σοσιαλδημοκρατία *στή σημερινή ἐκλογική καμπάνια* (ἀκοῦστε!) καλεῖ τίς ἐργαζόμενες μάζες νά συσπειρωθοῦν γύρω ἀπό τά παρακάτω *ἄμεσα* αἰτήματα: 1) γενικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα... *στίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας*» κτλ.

Ὁ ἐσέρος λικβινταριστής κ. Πεσεχόνοφ ἔγραφε τό φθινόπωρο τοῦ 1906, ὅταν ἵδρυε τό «ἀνοιχτό κόμμα» (καί παρά λίγο νά τό ἱδρύσει... μόνο πού ἡ ἀστυνομία τόν ἐμπόδισε, τόν ἔκλεισε στό φρέσκο!), ὅτι ἡ δημοκρατία εἶναι μιά «προοπτική τοῦ *ἀπώτερου* μέλλοντος», ὅτι «τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας χρειάζεται ἐξαιρετική προσοχή», ὅτι τά *ἄμεσα* αἰτήματα σήμερα εἶναι οἱ μεταρυθμίσεις.

Ὁ ἐσέρος ὅμως λικβινταριστής ἦταν ἀφελής, ἁπλός, ἄγαρμπος καί τά εἶπε σταράτα. Ὅμως, οἱ «εὐρωπαῖοι» ὀπορτουνιστές ἔτσι ἐνεργοῦν; Ὄχι, εἶναι πιό πονηροί, πιό καπάτσοι, πιό διπλωμάτες...

Αὐτοί δέν ἀπαρνοῦνται τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας,— τί συκοφαντία! Αὐτοί μόνο τό «διευκρινίζουν» κατάλληλα, καθοδηγούμενοι ἀπό σαφεῖς γιά κάθε μικροαστό ἀντιλήψεις. Ἄν θά γίνει ἤ ὄχι ἐπανάσταση, αὐτό εἶναι ἀκόμη ἕνα ζήτημα, λέει ὁ μικροαστός ἁπλά καί τό ἐπαναλαβαίνει ὁ Τρότσκι μέ ἐπιστημονικό ὕφος στό περιοδικό «Νάσα Ζαριά» (τεῦχ. 5, σελ. 21). Ἡ δημοκρατία θά πραγματοποιηθεῖ «*μόνο* μέ τήν ἐπανάσταση», ἀλλά «στή σημερινή ἐκλογική καμπάνια» «*ἄμεσες*» εἶναι οἱ συνταγματικές μεταρυθμίσεις!

Ὅλα πῆγαν πολύ καλά: ἡ δημοκρατία καί ἀναγνωρίζεται καί ξαποστέλνεται στό ἀπώτερο μέλλον. Ἐπαναστατικές κουβέντες μέ τό τσουβάλι, στήν πράξη ὅμως «στή σημερινή ἐκλογική καμπάνια» (ὁλόκληρη ἡ πλατφόρμα γράφεται μόνο γι'

αὐτή τή *σημερινή καμπάνια!)* σάν «ἄμεσα» αἰτήματα μπαίνουν οἱ μεταρυθμίσεις.

Μάλιστα, μάλιστα, μεγάλοι «μαστόροι στά διπλωματικά ζητήματα» παρακάθησαν στή λικβινταριστική συνδιάσκεψη... Καί τί μίζεροι πού εἶναι αὐτοί οἱ μαστόροι! Ἄν ὅμως αὐτοί καταφέρουν νά ἐνθουσιάσουν τούς διπλωμάτες τῆς παρεούλας, ἄν τόν ἁπλοϊκό «συμφιλιωτιστή» καταφέρουν νά τόν παραπλανήσουν, ὁ μαρξιστής θά τούς πεῖ ἄλλα λόγια.

Ὁ μικροαστός ἱκανοποιεῖται μέ τήν ἀναμφισβήτητη, ἱερή καί *κούφια* ἀλήθεια ὅτι δέν μπορεῖς νά ξέρεις ἀπό πρίν ἄν θά γίνει ἐπανάσταση ἤ ὄχι. Ὁ μαρξιστής δέν ἱκανοποιεῖται μ' αὐτό· αὐτός λέει: ἡ προπαγάνδα μας καί ἡ προπαγάνδα ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν ἀποτελεῖ *ἕναν ἀπό τούς συντελεστές* τοῦ ἄν θά γίνει ἐπανάσταση ἤ ὄχι. Οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες πολιτικοί ἀπεργοί, οἱ πρωτοπόροι τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν τμημάτων ρωτοῦν ἐμᾶς, ρωτοῦν τό κόμμα μας πρός τά ποῦ νά τραβήξουν, στό ὄνομα τίνος νά κάνουν τήν ἐξέγερση, τί νά ἐπιδιώξουν, νά διευρύνουν τήν ἄνοδο πού ἄρχισε ὥς τήν ἐπανάσταση ἤ νά τήν κατευθύνουν στήν πάλη γιά μεταρυθμίσεις;

Ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἔδοσε ἀπάντηση στά ἐρωτήματα αὐτά, πού εἶναι λιγάκι πιό ἐνδιαφέροντα καί πιό σπουδαῖα, ἀπ' ὅ,τι εἶναι τό μικροαστικό-τροτσκιστικό «σκάλισμα τῆς μύτης»: ποιός μπορεῖ νά τό ξέρει, ἄν θά γίνει ἤ ὄχι ἐπανάσταση;

Ἡ ἀπάντησή μας: κριτική, ὅτι εἶναι οὐτοπία οἱ συνταγματικές μεταρυθμίσεις, ἐξήγηση ὅτι εἶναι ψεύτικες οἱ ἐλπίδες πού στηρίζονται σ' αὐτές, ὁλόπλευρη καί μ' ὅλα τά μέσα βοήθεια τῆς *ἐπαναστατικῆς* ἀνόδου, ἀξιοποίηση *γιά τό σκοπό αὐτό* τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας. Ἄν θά γίνει ἐπανάσταση ἤ ὄχι, *δέν* ἐξαρτιέται *μόνο* ἀπό μᾶς. Ἐμεῖς ὅμως θά κάνουμε τή δουλιά *μας* καί ἡ δουλιά αὐτή ποτέ δέν θά πάει χαμένη. Θά σπείρει βαθιά στίς μάζες τό σπόρο τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τῆς προλεταριακῆς αὐτοτέλειας, καί ὁ σπόρος αὐτός θά δόσει *ὁπωσδήποτε* φύτρα, θέλεις αὔριο στή δημοκρατική ἐπανάσταση, θέλεις μεθαύριο στή σοσιαλιστική.

Κι' *ἐκεῖνοι* πού προπαγανδίζουν στίς *μάζες* τό χαμερπή, διανοουμενίστικο σκεπτικισμό τῆς Μπούντ καί τοῦ Τρότσκι: «δέν εἶναι γνωστό ἄν θά γίνει ἐπανάσταση ἤ ὄχι κι' ὅτι *«ἄμεσο»* ζήτημα εἶναι οἱ μεταρυθμίσεις», αὐτοί *ἀπό τώρα κιόλας* δια-

φθείρουν τίς μάζες, προπαγανδίζουν στίς μάζες τίς φιλελεύθερες ουτοπίες.

Ἀντί νά *διαποτίζουν* τήν ἐκλογική καμπάνια μέ τό πνεῦμα τῆς δοσμένης, τῆς ρεαλιστικῆς, τῆς *«πραγματικῆς»* πολιτικῆς κατάστασης, ὅταν μισό ἑκατομμύριο ἐργάτες κατεβαίνουν σέ ἐπαναστατικές ἀπεργίες, ὅταν οἱ πρωτοπόροι τοῦ μουζίκικου στρατοῦ πυροβολοῦν τούς εὐγενεῖς-ἀξιωματικούς, ἀντί νά κάνουν αὐτό, *ἀπομακρύνουν* ἀπό τίς δῆθεν «εὐρωπαϊκές» (μά τί εὐρωπαῖοι, τί εὐρωπαῖοι πού μᾶς εἶναι αὐτοί οἱ λικβινταριστές!) «κοινοβουλευτικές» ἀντιλήψεις τους τήν ἀντικειμενική αὐτή κατάσταση (ὅπου ὑπάρχει πολύ λίγο «εὐρωπαϊκό» καί πάρα πολύ «κινεζικό», *δηλαδή* δημοκρατικό-ἐπαναστατικό πνεῦμα) καί, ἀπομακρύνοντάς την ἀπό τόν ἑαυτό τους μέ μερικές φράσεις πού δέν δημιουργοῦν καμιά ὑποχρέωση, δηλώνουν ὅτι ἡ *σημερινή* ἐκλογική καμπάνια εἶναι ρεφορμιστική!

Τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα χρειάζεται τήν πλατφόρμα τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Δούμας γιά νά ἐξηγήσει στίς μάζες ἀκόμη μιά φορά *καί* ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκλογές *καί* μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἐκλογῶν *και* στίς συζητήσεις γιά τίς ἐκλογές, ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτή *εἶναι ἀναγκαία, ἐπιτακτική, ἀναπόφευκτη.*

Αὐτοί, οἱ λικβινταριστές, χρειάζονται τήν πλατφόρμα *«γ ι ά»* τίς ἐκλογές, δηλ. γιά νά παραμερίσουν εὐγενικά τίς ἀντιλήψεις σχετικά μέ τήν ἐπανάσταση, χαρακτηρίζοντάς την σάν μιά ἀκαθόριστη δυνατότητα καί σάν «πραγματικότητα» ν' ἀνακηρύξουν τήν ἐκλογική καμπάνια στό ὄνομα τῆς ἀπαρίθμησης τῶν συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα θέλει νά χρησιμοποιήσει τίς ἐκλογές γιά *νά μπάσει* ἀκόμη μιά φορά στίς μάζες τή σκέψη ὅτι ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀναγκαία, τή σκέψη ὅτι ἄρχισε ἴσα-ἴσα ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος. Γι' αὐτό τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα μέ τήν πλατφόρμα του λέει σύντομα καί καθαρά στούς ἐκλογεῖς *τῆς IV Δούμας: ὄχι* συνταγματικές μεταρυθμίσεις, ἀλλά δημοκρατία, *ὄχι* ρεφορμισμός, ἀλλά ἐπανάσταση.

Οἱ λικβινταριστές χρησιμοποιοῦν τίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας γιά νά προπαγανδίζουν τίς συνταγματικές μεταρυθμίσεις καί *νά ἐξασθενίζουν* τή σκέψη γιά ἐπανάσταση. *Γιά* τό σκοπό αὐτό τίς ἐξεγέρσεις τῶν φαντάρων τίς παρουσιάζουν σάν «ξεσπάσματα ἀπεγνωσμένης διαμαρτυρίας», ὅπου «ὁδήγησαν» τούς φαντάρους κι' ὄχι σάν *ἀρχή* μιᾶς μαζικῆς ἐξέγερσης, πού ἄν θ' ἀναπτύσσεται ἤ θά σβήνει, θά ἐξαρτηθεῖ ἀνάμεσα στ'

ἄλλα καί ἀπ' τό ἄν *ὅλοι* οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες τῆς Ρωσίας θ' ἀρχίσουν ἀπό τώρα κιόλας νά τήν ὑποστηρίζουν μέ ὅλες τίς δυνάμεις, μέ ὅλη τή δραστηριότητα, μέ ὅλο τόν ἐνθουσιασμό τους.

Γιά τό σκοπό αὐτό οἱ ἀπεργίες τοῦ Μάη «διευκρινίζονται» ἔτσι, πού ἀπό ἐπαναστατικές νά βγαίνουν ρεφορμιστικές.

Γιά τό σκοπό αὐτό «διευκρινίζεται» τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί στή θέση τοῦ «ἄμεσου» καθήκοντος νά δημιουργηθεῖ δημοκρατία πού *νά ἐξασφαλίζει* τίς ἐλευθερίες, καθορίζεται ὥστε «στή σημερινή ἐκλογική καμπάνια» νά θεωροῦνται *ἄμεσα* — αὐτά λέγονται γιά τήν IV Κρατική δούμα, δέν εἶναι ἀστεῖα! — τά αἰτήματα τῶν διάφορων ἐλευθεριῶν.

Πόσο ἄφθονο εἶναι τό παλιό κινεζικό πνεῦμα στή ρωσική ζωή! Πόσο ἄφθονο εἶναι τό πνεῦμα τοῦ παλιοῦ κινεζικοῦ καθεστῶτος στόν τσαρισμό μας καί πόσο ἄφθονο εἶναι αὐτό στούς λικβινταριστές μας πού θέλουν νά πασάρουν τίς «τσιριμόνιες» τῆς κοινοβουλευτικῆς πάλης καί τοῦ ρεφορμισμοῦ στίς συνθῆκες πού στήν κορυφή ἔχουμε τούς Πουρισκέβιτς καί τούς Τρεστσενκόφ καί κάτω τίς ἐπαναστατικές προσπάθειες τῶν μαζῶν! Πόσο ἀφθονεῖ τό παλιό κινεζικό πνεῦμα σ' αὐτές τίς προσπάθειες τῶν διανοουμένων νά ἀμυνθοῦν ἀπό τούς Χβοστόφ καί τούς Μακάροφ, παρουσιάζοντας συστατικό γράμμα ἀπό τόν Μακντόναλντ καί τόν Ζωρές, ἀπό τόν Μπισσολάτι καί τόν Μπέρνσταϊν, ἀπό τόν Κόλμπ καί τόν Φράνκ!..

Ὁ διπλωματικός «συμβιβασμός» τῶν λικβινταριστικῶν ἀπόψεων μέ τίς κομματικές (αὐτό τό ρόλο ἔπαιξε ὁ Τρότσκι στή λικβινταριστική συνδιάσκεψη), στήν πραγματικότητα ἀπολύτως τίποτε δέν «συμβιβάζει». Δέν ἀναιρεῖ τό τεράστιο πολιτικό γεγονός, πού καθορίζει ὅλη τήν κοινωνικοπολιτική κατάσταση τῆς σημερινῆς Ρωσίας. Κι' αὐτό εἶναι ἡ πάλη ἀνάμεσα στή ρεφορμιστική καί στήν ἐπαναστατική-σοσιαλδημοκρατική πλατφόρμα· εἶναι ἡ στάση τῆς ἀστικῆς τάξης πού στό πρόσωπο τῶν κομματικῶν φιλελεύθερων ἡγετῶν της τάχθηκε ἐνάντια στήν ἀνάγκη μιᾶς καινούργιας ἐπανάστασης στή Ρωσία καί ὑπέρ τῆς συνταγματικῆς ἀποκλειστικά «δουλιᾶς», σ' ἀντίθεση μέ τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες τοῦ προλεταριάτου πού κατεβαίνει σέ ἐπαναστατικές ἀπεργίες, οἱ ὁποῖες τραβοῦν τίς μάζες σέ πραγματική πάλη γιά τήν ἐλευθερία.

Μέ τό νά κάνεις μιά βαθιά ὑπόκλιση στούς ρεφορμιστές, ἄλλη μιά στήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία, δέν σημαίνει ὅτι παραμερίζεις τό ἀντικειμενικό πολιτικό αὐτό γεγονός, δέν

σημαίνει ὅτι ἐξασθενίζεις ἔστω καί λίγο τή δύναμη καί τό βάρος του. Οἱ ἀγαθές προθέσεις νά ἐξομαλύνεις τίς διαφωνίες, πού γεννιοῦνται ἀπό τό γεγονός αὐτό, — κι' ἄν ἀκόμη οἱ προθέσεις αὐτές εἶναι πραγματικά πέρα γιά πέρα «ἀγαθές» καί εἰλικρινεῖς, — δέν εἶναι σέ θέση ν' ἀλλάξουν τίς ἀδιάλλακτα ἐχθρικές πολιτικές τάσεις πού γεννήθηκαν ἀπό τήν ὅλη κατάσταση τῆς ἀντεπανάστασης.

Τό προλεταριάτο ὀρθώθηκε, κρατώντας τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική σημαία του καί στίς παραμονές τῆς IV, τῆς μαύρης Δούμας, δέν θά τήν καταθέσει μπροστά στούς φιλελευθέρους, δέν θά τήν ὑποστείλει γιά τό χατήρι τῶν ρεφορμιστῶν, δέν θά συμφωνήσει νά ἐξασθενίσει εἴτε νά μετριάσει τήν πλατφόρμα του χάρη τῶν ἀντιλήψεων τῆς διπλωματίας τῆς παρεούλας.

Ἡ πλατφόρμα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στήν πλατφόρμα τοῦ ρεφορμισμοῦ — μέ τό σύνθημα αὐτό ἔγιναν οἱ ἀπεργίες τοῦ Μάη, μ' αὐτό προχωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ καί στίς ἐκλογές τῆς τσιφλικαδικο-παπαδίστικης Δούμας, μ' αὐτό θά γίνει ὅλη ἡ δουλιά τοῦ κόμματος μέσα στή Δούμα αὐτή καί στίς πλατιές λαϊκές μάζες.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 28-29,
5 (18) τοῦ Νοέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ Ντεμοκράτ»

ΤΟ ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΜΗ ΔΟΥΛΙΑ

Τό ζήτημα τοῦ παράνομου κόμματος καί τῆς νόμιμης δουλιᾶς τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στή Ρωσία εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό βασικά κομματικά ζητήματα· τό ζήτημα αὐτό πού ἀπασχολεῖ τό ΣΔΕΚΡ *σ' ὅλη* τή μετεπαναστατική ἐποχή, προκάλεσε τήν πιό σκληρή ἐσωτερική πάλη στίς γραμμές του.

Γύρω ἀπό τό ζήτημα αὐτό διεξήχθηκε κυρίως ἡ πάλη τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στούς ἀντιλικβινταριστές καί ἡ σκληρότητα τῆς πάλης αὐτῆς ἐξηγεῖται ἀπόλυτα μέ τό γεγονός ὅτι ἡ πάλη αὐτή *ἀναγόταν* στό πρόβλημα, ἄν πρέπει νά ὑπάρχει ἤ ὄχι τό παλιό, τό παράνομο κόμμα μας. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 [92] καταδίκασε κατηγορηματικά τό λικβινταρισμό καί σέ εἰδική ἀπόφαση καθόρισε μέ σαφήνεια τήν κομματική ἄποψη στό όργανωτικό ζήτημα: τό κόμμα τό ἀποτελοῦν οἱ παράνομοι σοσιαλδημοκρατικοί πυρῆνες πού πρέπει νά δημιουργοῦν «σημεῖα στήριξης τῆς δουλιᾶς μέσα στίς μάζες» μέ τή μορφή ἑνός ὅσο τό δυνατό πιό πλατιοῦ καί διακλαδωμένου δικτύου ἀπό πολύμορφες νόμιμες ἐργατικές ἑνώσεις.

Καί οἱ ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη 1910 [93] καί ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 ἐπιβεβαίωσαν ἀπόλυτα τήν ἄποψη αὐτή τοῦ κόμματος. Τό ὅτι ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ἀπόλυτα συγκεκριμένη καί σταθερή τό δείχνει μέ τόν πιό παραστατικό, ἴσως, τρόπο τό τελευταῖο «Ντνιεβνίκ» [94] τοῦ σ. Πλεχάνοφ (τεῦχ. 16, Ἀπρίλης 1912). Λέμε: μέ τόν πιό παραστατικό τρόπο, γιατί ὁ Πλεχάνοφ συγκεκριμένα κράτησε τότε οὐδέτερη στάση (στό ζήτημα τῆς σημασίας τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη). Καί, ἐμμένοντας στήν οὐδέτερη στάση του, ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τή συγκεκριμένη κομματική αὐτή ἄποψη, λέγοντας ὅτι οἱ ὀνομαζόμενες «ὁμάδες πρωτο-

βουλίας» — πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τήν κομματική ὀργάνωση ἤ ἔφυγαν ἀπ' αὐτήν, ἤ δημιουργήθηκαν ἔξω ἀπ' αὐτήν — δέν πρέπει νά θεωροῦνται κομματικές, χωρίς εἰδική ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου ἤ τῆς συνδιάσκεψης τῶν παράνομων πυρήνων. Εἶναι ἀναρχισμός ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, εἶναι ὑποστήριξη καί νομιμοποίηση τοῦ λικβινταρισμοῦ ἀπό τήν ἄποψη τῆς πρακτικῆς — ἔγραφε ὁ σ. Πλεχάνοφ — ἄν δοθεῖ στίς «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τό δικαίωμα νά καθορίζουν *μόνες τους* ὅτι ἀνήκουν στό κόμμα.

Θά ἔλεγε κανείς ὅτι μέ τήν τελευταία αὐτή ἐξήγηση τοῦ οὐδέτερου Πλεχάνοφ θά ἔπρεπε νά θεωρεῖται ἐξαντλημένο τό ζήτημα πού τόσο πολλές φορές εἶχε λυθεῖ μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια ἀπό τό κόμμα. Ὡστόσο ἡ ἀπόφαση τῆς τελευταίας λικβινταριστικῆς συνδιάσκεψης μᾶς ὑποχρεώνει νά ἐπανέλθουμε ἀκόμη μιά φορά σ' αὐτό, γιατί ἔγιναν καινούργιες προσπάθειες νά μπερδευτεῖ τό ξεκαθαρισμένο καί νά συσκοτιστεῖ τό καθαρό ζήτημα. Ἡ ἐφημερίδα «Νιέβσκι Γκόλος» (ἀρ. φύλ. 9) δήλωσε μέ τίς πιό φαρμακερές βρισιές ἐνάντια στούς ἀντιλικβινταριστές, ὅτι ἡ καινούργια συνδιάσκεψη δέν εἶναι λικβινταριστική. Στό μεταξύ ἡ ἀπόφασή της σ' ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ζητήματα, γιά τό παράνομο κόμμα καί τή νόμιμη δουλιά, μέ τόν πιό καθαρό τρόπο ἀποδείχνει ὅτι ἡ συνδιάσκεψη ἦταν πέρα γιά πέρα λικβινταριστική.

Συνεπῶς, εἶναι ἀνάγκη νά ἀναλύσουμε τήν ἀπόφαση αὐτή λεπτομερειακά καί γιά τό σκοπό αὐτό νά τήν παραθέσουμε ὁλόκληρη.

I

Ἡ ἀπόφαση τῆς λικβινταριστικῆς συνδιάσκεψης τιτλοφορεῖται: «Γιά τίς ὀργανωτικές *μορφές* τῆς κομματικῆς *οἰκοδόμησης*», στήν πραγματικότητα ὅμως τό πρῶτο κιόλας σημεῖο της δείχνει ὅτι δέν πρόκειται γιά τίς «μορφές» οἰκοδόμησης, ἀλλά γιά τό *τί εἴδους* κόμμα, παλιό ἤ καινούργιο, θέλουν ἐδῶ νά «οἰκοδομήσουν». Νά τό πρῶτο αὐτό σημεῖο:

«Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ συζήτησε τό ζήτημα τῶν μορφῶν καί μεθόδων οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος, κατάληξε στό παρακάτω συμπέρασμα:

1. Ὁ μετασχηματισμός τῆς σοσιαλδημοκρατίας σέ αὐτοδιοικούμενη ὀργάνωση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο ἐφόσον ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση διαμορφώνεται στό προτσές τῆς προσέλκυσης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν στήν ἀνοιχτή κοινωνικοπολιτική ζωή μέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις της».

Κι ἔτσι, ἡ πρώτη λέξη τῆς ἀπόφασης γιά τήν *οἰκοδόμηση* **τοῦ κόμματος** εἶναι ἡ κατηγορηματική ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης *νά μετασχηματιστεῖ* ἡ σοσιαλδημοκρατία. Αὐτό, τό λιγότερο, εἶναι παράξενο.Ἐννοεῖται, κάθε μέλος τοῦ κόμματος ἔχει τό δικαίωμα νά προσπαθεῖ νά πετύχει τό «μετασχηματισμό» τοῦ κόμματος, ὅμως στή διάρκεια μιᾶς τετραετίας γίνεται λόγος *συνειδητά* πιά γιά τήν ἀναγνώριση ἤ τή μή ἀναγνώριση τοῦ *παλιοῦ* κόμματος! Ποιός εἶναι ἐκεῖνος πού δέν τό ξέρει αὐτό;

Ἡ ἀπόφαση τοῦ κόμματος (τό Δεκέμβρη τοῦ 1908) μιλάει καθαρότατα γιά τήν καταδίκη τῶν λικβινταριστῶν, πού θέλουν *«ν' ἀντικαταστήσουν»* τό παλιό κόμμα μέ καινούργιο. Ὁ Πλεχάνοφ τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 ρωτάει τούς ὑπερασπιστές τῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας», πού συγκαλοῦσαν (καί συγκάλεσαν) τή λικβινταριστική συνδιάσκεψη, τούς ρωτᾶ ὀρθά κοφτά: «ὑπάρχει τό παλιό μας κόμμα ἤ ὄχι;» (σελ. 8, «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τεῦχ. 16, Ἀπρίλης 1912).

Νά ἀποφύγεις τό ἐρώτημα αὐτό δέν εἶναι δυνατό. Τό ἔχει θέσει ἡ τετράχρονη πάλη. Σ' αὐτό βρίσκεται ὅλη ἡ ὀξύτητα τῆς λεγόμενης κομματικῆς «κρίσης».

Ὅταν σέ ἕνα *τέτιο* ἐρώτημα μᾶς ἀπαντοῦν: «ὁ *μετασχηματισμός* τῆς σοσιαλδημοκρατίας... μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο...», τότε βλέπουμε ἀμέσως ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀπάντηση, ἀλλά ἁπλή ὑπεκφυγή.

Γιά τό μετασχηματισμό *τοῦ κόμματος* μποροῦν νά μιλοῦν τά μέλη τοῦ *παλιοῦ* κόμματος. *Ὅταν ἀποφεύγετε* τό ἐρώτημα, ἄν ὑπάρχει παλιό κόμμα καί ζητᾶτε μέ καθαρά διοικητικές μεθόδους (μέ τή συμμετοχή τῶν *μή* κομματικῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας») «μετασχηματισμό», ἐσεῖς, κύριοι, ἐπιβεβαιώνετε μόνο πέρα γιά πέρα ὅτι στέκεστε στήν ἄποψη τοῦ λικβινταρισμοῦ! Τό γεγονός αὐτό γίνεται πιό πολύ φανερό, ὅταν ἡ ἀπόφαση — ὕστερα ἀπό μιά φρασεολογία ἐντελῶς κούφια καί στομφώδη γιά «αὐτοδιοικούμενη ὀργάνωση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου» — ἀνάγει τό ζήτημα στό ὅτι ὁ «μετασχηματισμός» «*μπορεῖ* νά πραγματοποιηθεῖ *μόνο* ἐφόσον ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση διαμορφώνεται...» (ἐμεῖς πιά δέν ἀσχολούμαστε μέ τή γελοία, φουσκωμένη καί ἀνόητη φρασεολογία), «...στό προτσές τῆς προσέλκυσης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν *στήν ἀνοιχτή κοινωνικοπολιτική* ζωή»!!

Τί σημαίνει αὐτό; Ἀποκαλοῦν μήπως οἱ συντάκτες τῆς παράξενης αὐτῆς ἀπόφασης τήν ἀπεργία καί τή διαδήλωση

«προσέλκυση τῶν μαζῶν στήν ἀνοιχτή» κτλ. ζωή; Λογικά βγαίνει ὅτι *ναί!* Στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἀπόφαση εἶναι μιά καθαρή ἀνοησία, γιατί ὁ καθένας ξέρει πολύ καλά ὅτι ἡ «ὀργάνωση *διαμορφώνεται*» καί ἔξω ἀπό τίς ἀπεργίες καί διαδηλώσεις. Ἡ ὀργάνωση — κύριοι πάνσοφοι— ὑπάρχει διαρκῶς, ἐνῶ οἱ μάζες δροῦν *ἀνοιχτά* μόνο ἀπό καιρό σέ καιρό.

Οἱ κ.κ. λικβινταριστές μέ τήν «ἀνοιχτή κοινωνικοπολιτική ζωή» (ὅπως βλέπετε, οἱ ἄνθρωποι διαλέγουν ἕνα τέτιο ἐπίσημο-φιλελεύθερο στύλ — ἀκριβῶς αὐτό πού χρησιμοποιοῦσε ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» ἐδῶ καί 30 χρόνια!) ἐννοοῦν τίς *νόμιμες* μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί δέν ἐννοοῦν καθόλου τίς ἀπεργίες, τίς διαδηλώσεις κτλ. Θαυμάσια. Καί στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἀπόφαση εἶναι ἀνοησία, γιατί ἡ ὀργάνωση σέ μᾶς καθόλου δέν «διαμορφώνεται» καί δέν διαμορφώθηκε «μόνο» στό προτσές τῆς προσέλκυσης τῶν μαζῶν στό νόμιμο κίνημα. *Ἔχουμε* ὀργάνωση σέ πολλές περιφέρειες, ὅπου δέν ἐπιτρέπεται *καμιά* μορφή νόμιμου κινήματος.

Ἔτσι τό βασικό σημεῖο τῆς ἀπόφασης (ἡ ὀργάνωση διαμορφώνεται *«μόνο ἐφόσον»...)* εἶναι τελείως ἄχρηστο. Εἶναι καθαρή σύγχυση.

Στή σύγχυση ὅμως αὐτή φαίνεται καθαρά τό λικβινταριστικό *περιεχόμενο* Ὁ μετασχηματισμός μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ *μόνο* στό προτσές τῆς προσέλκυσης τῶν μαζῶν στό *νόμιμο* κίνημα — νά σέ τί συνοψίζεται στήν πραγματικότητα ἡ ἀερολογία τοῦ πρώτου σημείου. Κι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι καθαρότατος λικβινταρισμός.

Τό κόμμα μιλοῦσε ἐπί 4 χρόνια: ἡ ὀργάνωσή μας ἀποτελεῖται ἀπό παράνομους πυρῆνες, πού περιβάλλονται ἀπό ἕνα ὅσο τό δυνατό περισσότερο διακλαδωμένο δίχτυ νόμιμων ἑνώσεων.

Οἱ λικβινταριστές ἐπί 4 χρόνια ἀρνοῦνται ὅτι εἶναι λικβινταριστές καί ἐπί 4 χρόνια ἐπαναλαβαίνουν: ὁ μετασχηματισμός *μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο* στό προτσές τῆς προσέλκυσης τῶν μαζῶν στό νόμιμο κίνημα. Τό ἐρώτημα ἀπό τί *ἀποτελεῖται* τό κόμμα μας, *τί λογῆς εἶναι τό παλιό* αὐτό κόμμα τό ἀποφεύγουν καί τό ἀποφεύγουν μέ τέτιο ἀκριβῶς τρόπο πού συμφέρει στούς λεγκαλιστές. Ἡ συζήτηση μοιάζει μέ τό παραμύθι γιά τό ἄσπρο δαμάλι *. Ὁ Πλεχάνοφ τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 ρωτάει: ὑπάρχει τό παλιό κόμμα μας ἤ ὄχι; Ἡ λικβινταριστική συνδιάσκεψη ἀπαντᾶ: «ὁ μετασχηματισμός μπορεῖ

* — ἀτέλειωτη ἐπανάληψη τῶν ἴδιων πραγμάτων. *Σημ μετ.*

νά πραγματοποιηθεῖ *μόνο ἐφόσον* οἱ μάζες τραβιοῦνται στό νόμιμο κίνημα»!

Αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση τῶν λεγκαλιστῶν πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τό κόμμα, πού χθές ἦταν ἰσχυροί καί ἐνοχλοῦσαν τό κόμμα, ἐνῶ σήμερα (ἡττημένοι) ἔγιναν διστακτικοί καί ὑπερασπίζουν τόν ἑαυτό τους μέ τήν εὐγλωττία.

II

Ἡ δεύτερη § τῆς ἀπόφασης λέει:

«2. Ἐπειδή ἄλλαξαν οἱ κοινωνικοπολιτικές συνθῆκες, σέ σύγκριση μέ τήν προεπαναστατική ἐποχή, οἱ παράνομες κομματικές ὀργανώσεις πού ὑπάρχουν κι' ἐκεῖνες πού δημιουργοῦνται γιά πρώτη φορά, εἶναι ἀνάγκη νά προσαρμόζονται στίς καινούργιες μορφές καί μεθόδους τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ κινήματος».

Λογική πάλι καλή. Ἀπό τήν *ἀλλαγή* τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν βγαίνει μόνο ἡ *ἀλλαγή* τῆς μορφῆς ὀργάνωσης, ἡ *κατεύθυνση* ὅμως τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς δέν αἰτιολογεῖται στήν ἀπόφαση μέ κανένα ἐπιχείρημα.

Γιατί ἡ ἀπόφαση ἐπικαλεῖται τήν «ἀλλαγή τῶν κοινωνικοπολιτικῶν συνθηκῶν»; Προφανῶς γιά ν' ἀποδείξει, νά βασίσει, νά βγάλει τό πρακτικό συμπέρασμά της: εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν παράνομη ὀργάνωση νά προσαρμόζεται στό νόμιμο κίνημα. Ὡστόσο ἀπό τό ἐπιχείρημα πού ἐπικαλεῖται δέν βγαίνει καθόλου τέτιο συμπέρασμα. «Ἐξαιτίας τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνθηκῶν» τό νόμιμο πρέπει νά προσαρμόζεται στό παράνομο — τέτιο συμπέρασμα θά ἦταν ἐπίσης δικαιολογημένο.

Ἀπό ποῦ προέρχεται ἡ σύγχυση αὐτή τῶν λικβινταριστῶν;

Ἀπό τό ὅτι φοβοῦνται νά ποῦν τήν ἀλήθεια καί προσπαθοῦν νά καθίσουν ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ λικβινταριστές στέκουν στήν ἄποψη τῆς *λικβινταριστικῆς* (πού τήν ἔδοσαν οἱ Λεβίτσκι, Λάριν, Γεζόφ καί ἄλλοι) ἐκτίμησης «τῆς τρέχουσας στιγμῆς», γιατί ἡ ἐξήγηση τοῦ *πῶς* «ἄλλαξαν οἱ κοινωνικοπολιτικές συνθῆκες», αὐτή εἶναι καί ἡ ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς.

Ἀλλά νά διατυπώσουν ἀνοιχτά μιά τέτια ἐκτίμηση φοβοῦνται. Ἡ συνδιάσκεψή τους δέν τόλμησε ἀκόμη καί νά βάλει ζήτημα γι' αὐτήν. Ἡ συνδιάσκεψη σιωπηρά, κρυφά, λαθρεμπορικά περνάει τήν ἄποψη ὅτι ἔγιναν *(κάποιες)* ἀλλαγές, πού ἀπαιτοῦν τήν «προσαρμογή» τοῦ παράνομου στό νόμιμο.

Ἡ ἄποψη αὐτή δέν διαφέρει σέ τίποτε ἀπό τήν ἄποψη τῶν

καντέτων, ὅπως πολλές φορές ὥς τώρα τόνιζε ὁ σοσιαλδημοκρατικός κομματικός τύπος. Οἱ καντέτοι παραδέχονται ἀπόλυτα ὅτι τό κόμμα τους «εἶναι ὑποχρεωμένο νά παραμείνει στό σύνολό του παράνομο» (βλέπε § 3 τῆς ἀπόφασης τῶν λικβινταριστῶν) καί ὅτι, ἐπειδή ἄλλαξαν οἱ συνθῆκες, τό παράνομο κόμμα πρέπει νά προσαρμοστεῖ στό νόμιμο κίνημα. Γιά τούς καντέτους αὐτό εἶναι ἀρκετό. Γι' αὐτούς ἡ ἀπαγόρευση τοῦ κόμματός τους, ἡ παρανομοποίησή του εἶναι τυχαῖο γεγονός, «ἀνωμαλία», ὑπόλειμμα, ἐνῶ τό κύριο, τό οὐσιῶδες, τό βασικό εἶναι ἡ νόμιμη δουλιά τους. Ἡ ἄποψή τους αὐτή ἀπορέει *λογικά* ἀπ' τήν «ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς» πού τή διατύπωσε ὁ κ. Γκρεντεσκούλ: δέν χρειάζεται καινούργια ἐπανάσταση, χρειάζεται μόνο «συνταγματική δουλιά».

Ἡ παρανομία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων εἶναι τυχαῖο γεγονός, εἶναι ἐξαίρεση στό γενικό σύστημα «τῆς συνταγματικῆς δουλιᾶς». Ἀπό δῶ βγαίνει λογικά ὅτι ἡ παράνομη ὀργάνωση πρέπει «νά προσαρμοστεῖ στό νόμιμο κίνημα». Ἔτσι καί γίνεται στούς καντέτους.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ὅμως κόμμα δέν τά βλέπει ἔτσι. Τό βασικό συμπέρασμα ἀπό τή δική μας, τήν κομματική, ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς εἶναι ὅτι *ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀναγκαία καί πλησιάζει*. Ἄλλαξαν οἱ *μορφές* τῆς ἐξέλιξης πού ὁδηγεῖ στήν ἐπανάσταση, παράμειναν τά *παλιά καθήκοντα* τῆς ἐπανάστασης. Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα: οἱ μορφές ὀργάνωσης πρέπει ν' ἀλλάζουν, οἱ μορφές τῶν «πυρήνων» πρέπει νά εἶναι εὐλύγιστες, ἡ διεύρυνσή τους συχνά θά γίνεται μέ τή διεύρυνση ὄχι τῶν ἴδιων τῶν πυρήνων, ἀλλά τῆς νόμιμης «περιφέρειάς» **τους** κτλ. Ὅλα αὐτά ἔχουν εἰπωθεῖ πολλές φορές στίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος.

Ἡ ἀλλαγή ὅμως αὐτή τῶν *μορφῶν* τῆς παράνομης ὀργάνωσης σέ καμιά περίπτωση δέν καλύπτεται μέ τή διατύπωση: νά τήν «προσαρμόζουμε» στό νόμιμο κίνημα. Κάθε ἄλλο παρά αὐτό εἶναι! Οἱ νόμιμες ὀργανώσεις εἶναι *σημεῖα στήριξης* γιά νά διοχετεύουμε στίς μάζες τίς ἰδέες τῶν *παράνομων πυρήνων*. Δηλαδή ἀλλάζουμε τή μορφή ἐπίδρασης, ὥστε νά πάρει ἡ προηγούμενη ἐπίδραση *παράνομη* κατεύθυνση.

Ὡς πρός τή *μορφή* τῶν ὀργανώσεων τό παράνομο «προσαρμόζεται» στό νόμιμο. Ὡς πρός τό *περιεχόμενο* τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματός μας ἡ νόμιμη δράση *«προσαρμόζεται»* στίς παράνομες ἰδέες. (Ἀπ' αὐτό — ἄς τό ποῦμε σέ παρένθε-

ση — προκλήθηκε καί ὅλος ὁ πόλεμος τοῦ «ἐπαναστατικοῦ μενσεβικισμοῦ» ἐνάντια στούς λικβινταριστές.)

Μπορεῖτε νά κρίνετε πόσο βαθιά σκέπτονται οἱ λικβινταριστές μας, ὅταν τήν *πρώτη* ἄποψη (γιά τή μορφή δουλιᾶς) τή δέχτηκαν, ἐνῶ τή δεύτερη (γιά τό *περιεχόμενο* τῆς δουλιᾶς) τήν ξέχασαν!! Καί τιτλοφόρησαν τήν καντέτικη σοφία τους μέ τό συλλογισμό γιά τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς *οἰκοδόμησης*, ἔτσι πού ὁ συλλογισμός τους κατάληξε σέ τοῦτο:

«Πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τό κόμμα ἔτσι πού νά (τό) μετασχηματίζουμε μέ τήν προσέλκυση τῶν μαζῶν στό νόμιμο κίνημα καί νά προσαρμόζουμε τήν παράνομη ὀργάνωση σ' αὐτό».

Γεννιέται τό ἐρώτημα, μοιάζει ἄραγε αὐτό μέ τήν ἀπάντηση τοῦ κόμματος; (οἰκοδομῶ τό κόμμα σημαίνει δυναμώνω καί αὐξάνω τούς παράνομους πυρῆνες, περιβάλλοντάς τους μ' ἕνα δίχτυ νόμιμων σημείων στήριξης).

Εἴτε αὐτό μοιάζει μέ προσπάθεια νά νομιμοποιηθοῦν τά παραθυράκια γιά τούς λικβινταριστές, ἀφοῦ ἀποτελεῖ ἐπανάληψη τῶν ἀπόψεων τῶν καντέτων καί ἐνέσων; [95] Ὁ λαϊκός σοσιαλιστής κ. Πεσεχόνοφ τόν Αὔγουστο τοῦ 1906, ὅταν ἵδρυε τό «νόμιμο κόμμα», ὑποστήριζε *ἀκριβῶς* τίς ἰδέες αὐτές· βλ. «Ρούσκογε Μπογκάτστβο»[96], 1906, τεῦχ. 8 καί «Προλετάρι»[97] ἀρ. φύλ. 4, τό ἄρθρο «'Εσέροι μενσεβίκοι»*.

III

Ἡ § III τῆς ἀπόφασης ἀναφέρει:

«3. Τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα σήμερα κιόλας, πού ἡ ὀργάνωσή του στό σύνολο εἶναι ὑποχρεωμένη νά παραμείνει παράνομη, πρέπει νά προσπαθεῖ νά κάνει ἀνοιχτά ἕνα μέρος τῆς κομματικῆς δουλιᾶς του καί νά δημιουργεῖ γι' αὐτό τά ἀντίστοιχα ὄργανα».

Ἐμεῖς τονίσαμε ἤδη ὅτι αὐτό εἶναι κυριολεκτικά ἀκριβής, ἀπό τήν πρώτη μέχρι τήν τελευταία λέξη, σωστή εἰκόνα τοῦ *καντέτικου* κόμματος. Ἀλλά ἡ λέξη «σοσιαλδημοκρατικό» τοῦ κάκου ὑπάρχει ἐδῶ.

Στούς καντέτους, πραγματικά, τό κόμμα τους «σάν σύνολο» «ὑποχρεώθηκε» νά παραμείνει παράνομο, πραγματικά σήμερα «κιόλας» (πού ἔχουμε, δόξα τῶ θεῶ, σύνταγμα...) ἡ προσπάθειά τους στρέφεται νά κάνει νόμιμα ἕνα μέρος τῆς κομματικῆς δουλιᾶς.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 400-410. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ σιωπηρή ἐπίκληση πού διαφαίνεται σέ κάθε γραμμή τῆς λικβινταριστικῆς αὐτῆς ἀπόφασης βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἀναγνωρίζει τή «συνταγματική δουλιά» γιά μοναδική, τό λιγότερο: γιά κύρια, σταθερή, βασική.

Αὐτό εἶναι ριζικά λαθεμένο. Αὐτές εἶναι ἀντιλήψεις τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα εἶναι παράνομο· αὐτό ἰσχύει καί γιά «τό σύνολο» καί γιά τόν κάθε πυρήνα του καί — *τό οὐσιαστικότερο* — καί γιά ὅλο τό περιεχόμενο τῆς δουλιᾶς του, πού προπαγανδίζει καί ἑτοιμάζει τήν ἐπανάσταση. Γι' αὐτό καί ἡ *πιό* ἀνοιχτή δουλιά τοῦ πιό ἀνοιχτοῦ πυρήνα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος *δέν* μπορεῖ νά θεωρηθεῖ «ἀνοιχτή διεξαγωγή τῆς κομματικῆς δουλιᾶς».

Στά 1907-1912, λ.χ., ὁ πιό «ἀνοιχτός» πυρήνας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Αὐτή μποροῦσε νά μιλᾶ πιό «ἀνοιχτά» ἀπ' ὅλους. *Μόνο* αὐτή ἦταν νόμιμη καί μποροῦσε νά μιλᾶ νόμιμα *γιά πάρα πολλά πράγματα.*

Ὅμως ὄχι γιά ὅλα! Κι' ὄχι μόνο γενικά «ὄχι γιά ὅλα», ἀλλά καί εἰδικά γιά τό κόμμα της, γιά τήν κομματική της δουλιά «ὄχι γιά ὅλα» κι' ὄχι γιά τό κυριότερο. Γι' αὐτό *ἀκόμη καί* γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας δέν μποροῦμε νά δεχτοῦμε τήν § 3 τῆς λικβινταριστικῆς ἀπόφασης. Γιά τά ὑπόλοιπα «ξεχωριστά μέρη» τοῦ κόμματος οὔτε συζήτηση νά γίνει.

Οἱ λικβινταριστές εἶναι ὀπαδοί τοῦ «ἀνοιχτοῦ», τοῦ νόμιμου κόμματος. Φοβοῦνται τώρα (οἱ ἐργάτες τούς ἀνάγκασαν νά φοβοῦνται, ὁ Τρότσκι τούς συμβουλεύει νά φοβοῦνται) νά τό λένε ἀνοιχτά. Ἄρχισαν νά λένε *τό ἴδιο* πράγμα *μέ μικρές συγκαλύψεις*. Τηροῦν σιωπή γιά τή νομιμοποίηση τοῦ κόμματος. Προπαγανδίζουν τή νομιμοποίηση τοῦ κόμματος *κατά τμήματα!*

Οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λεγκαλιστῶν πού ἀποσπάστηκαν εἶναι ἀντικομματικές — ἔλεγε στούς λικβινταριστές τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912, ὁ οὐδέτερος Πλεχάνοφ. Οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λεγκαλιστῶν πού ἀποσπάστηκαν, αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἀνοιχτή διεξαγωγή τῶν ξεχωριστῶν μερῶν τῆς «δουλιᾶς τοῦ κόμματος», ἀπαντᾶ ἡ λικβινταριστική συνδιάσκεψη· αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο τό «ἀνοιχτό κίνημα» *στό ὁποῖο* πρέπει «νά προσαρμόζεται» τό παράνομο κόμμα· αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἐκείνη ἡ «ἀνοιχτή ζωή», ἡ «προσέλκυση» πού

ἀποτελεῖ τό μέτρο καί τὴν ἐγγύηση τοῦ ἀπαραίτητου «μετασχηματισμοῦ» τοῦ κόμματος.

Μά τί ἁπλοϊκούς ἔπρεπε νά ἔχουν βρεῖ οἱ λικβινταριστές, ἄν εἶναι σωστές οἱ ἀφηγήσεις τους ὅτι τάχα οἱ τέτιες ἀντιλήψεις ἐπιδοκιμάστηκαν ἀπ' τούς «ἀντιλικβινταριστές» πού ἔφερε ὁ Τρότσκι!

IV

῾Η τελευταία § τῆς ἀπόφασης:

«4. ῾Η σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση ἐπειδή δέν ἔχει τή δυνατότητα, ἐξαιτίας τῆς παράνομης ὕπαρξής της, νά τραβήξει στίς γραμμές της πλατεῖς κύκλους ἐργατῶν, στούς ὁποίους ἁπλώνεται ἡ ἐπιροή της, πρέπει νά συνδέεται μέ τά πολιτικά-δραστήρια στρώματα τοῦ προλεταριάτου, καί μέσω αὐτῶν καί μέ τίς μάζες, σχηματίζοντας διάφορες λίγο-πολύ συγκροτημένες νόμιμες ἤ παράνομες πολιτικές ὀργανώσεις καί διάφορα νόμιμα προπετάσματα (ἐκλογικές ἐπιτροπές, πολιτικές ἑνώσεις πού δημιουργήθηκαν μέ βάση τό νόμο τῆς 4 τοῦ Μάρτη, δημοτικές ἑταιρίες, ἑνώσεις ἀγώνα γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἀκρίβειας κτλ.) καί συντονίζοντας τίς ἐνέργειές τους μέ τίς μή πολιτικές ἐργατικές ὀργανώσεις».

Καί σέ τοῦτο τό σημεῖο μέ τούς ἀναντίρητους συλλογισμούς γιά νόμιμα προπετάσματα *συγκαλύπτεται* ὄχι μόνο ἐκεῖνο πού εἶναι ἀμφισβητήσιμο, ἀλλά καί ἐκεῖνο πού εἶναι καθαρά λικβινταριστικό.

῾Η δημιουργία *νόμιμων πολιτικῶν ὀργανώσεων* εἶναι ἀκριβῶς αὐτό πού προπαγάνδιζε ὁ Λεβίτσκι καί ὁ Ν. Ρ - κόφ, εἶναι ἀκριβῶς ἡ νομιμοποίηση τοῦ κόμματος κατά τμήματα.

᾿Εμεῖς ἤδη πάνω ἀπό ἕνα χρόνο λέμε στούς λικβινταριστές: φτάνουν τά λόγια, φτιάξτε λοιπόν «νόμιμες *πολιτικές* ἑνώσεις» σας, σάν τήν «ἕνωση γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης» κτλ. Φτάνει πιά ἡ φρασεολογία, καταπιαστεῖτε μέ τή δουλιά!

Αὐτοί ὅμως δέν μποροῦν νά καταπιαστοῦν μέ τή δουλιά, γιατί δέν εἶναι δυνατό νά πραγματοποιήσουν τή φιλελεύθερη οὐτοπία στή *σημερινή* Ρωσία. Μποροῦν μόνο *νά ὑπερασπίζουν* μ' αὐτό τό συγκαλυμμένο τρόπο τίς «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τους, πού εἶναι ἀπασχολημένες μέ ὠφέλιμες συζητήσεις καί ἀλληλοενθαρύνσεις, μέ προτάσεις καί σκέψεις γιά τίς «νόμιμες πολιτικές ὀργανώσεις».

Αὐτοί ὑπερασπίζουν τίς «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τους, δηλώνοντας ἐπίσημα στήν ἀπόφαση ὅτι οἱ παράνομες ὀργανώσεις *πρέπει* «νά συνδέονται *μέ τά πολιτικά-δραστήρια στρώμα-*

τα τοῦ προλεταριάτου καί μέσω αὐτῶν καί μέ τίς μάζες»!!! Συνεπῶς, ἀκριβῶς *ἔξω* ἀπό τούς πυρῆνες βρίσκονται οἱ «πολιτικά-δραστήριοι»! — δέν εἶναι μήπως αὐτό ἁπλή ἐπανάληψη τῶν γνωστῶν φράσεων καί ἐπιφωνημάτων πώς ἀπ' τό «ἀπονεκρωμένο κόμμα» ὅ,τι τό δραστήριο ὑπῆρχε *ἔφυγε* στίς «ὁμάδες πρωτοβουλίας»;

Ἐκεῖνο πού τό «Νάσα Ζαριά» καί τό «Ντιέλο Ζίζν» [98] τό διατύπωναν ἀνοιχτά, βρίζοντας τό παράνομο κόμμα, τό λένε «κάπως πιό μαλακά» ὁ Τρότσκι μέ τούς διαγραμμένους ἀπ' τό κόμμα λικβινταριστές: ἀκριβῶς πέρα ἀπό τά ὅρια τοῦ στενοῦ παράνομου κόμματος ὑπάρχει δῆθεν τό πιό *«δραστήριο»* καί μ' αὐτό ἀκριβῶς πρέπει «νά συνδεόμαστε». Ἐμεῖς, οἱ λικβινταριστές πού ἀποσπαστήκαμε εἴμαστε τό δραστήριο στοιχεῖο· μέ τή βοήθειά μας «τό κόμμα» πρέπει νά συνδέεται μέ τίς μάζες.

Τό κόμμα δήλωσε μέ ἀπόλυτη σαφήνεια: γιά τήν καθοδήγηση τῆς οἰκονομικῆς πάλης χρειάζεται ἡ συνεργασία τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομματικῶν πυρήνων μέ τά συνδικάτα, μέ τούς σοσιαλδημοκρατικούς πυρῆνες πού ὑπάρχουν μέσα σ' αὐτά, μέ τούς ξεχωριστούς παράγοντες τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Ἡ στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας πρέπει τά συνδικάτα νά βαδίζουν δίπλα στό κόμμα. Αὐτό εἶναι καθαρό, συγκεκριμένο καί κατανοητό. *Ἀντί* γι' αὐτό, οἱ λικβινταριστές προπαγανδίζουν τόν ἀκαθόριστο «συντονισμό» τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος γενικά μέ τίς «μή πολιτικές», δηλαδή μέ τίς ἀκομματικές ἑνώσεις.

Ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ ἔδοσε στόν Τρότσκι τίς ἰδέες τοῦ λικβινταρισμοῦ. Ὁ Τρότσκι συμβούλευσε τόν Ἀξελρόντ, ὕστερα ἀπό τίς πικρές ἀποτυχίες του στό «Νάσα Ζαριά», νά συγκαλύψει τίς ἰδέες αὐτές μέ φράσεις πού νά τίς μπερδεύουν.

Κανέναν δέν θά ξεγελάσει ἡ παρέα αὐτή. Ἡ λικβινταριστική συνδιάσκεψη θά διδάξει τούς ἐργάτες νά ἐμβαθύνουν πιό πολύ στό νόημα τῶν παραπειστικῶν φράσεων. Ἐκτός ἀπ' αὐτή τήν πικρή, τή χωρίς ἐνδιαφέρον, ἀλλά ὄχι ἀνώφελη στήν ἀστική κοινωνία «ἐπιστήμη», τίποτε δέν θά δόσει στούς ἐργάτες ἡ συνδιάσκεψη αὐτή.

Τίς ἰδέες τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς τίς σπουδάσαμε κάτω ἀπό τή σπιτική ἀμφίεση τοῦ Λεβίτσκι, δέν εἶναι δύσκολο νά τίς γνωρίσουμε καί κάτω ἀπό τήν παρδαλή-φανταχτερή περιβολή τοῦ Τρότσκι.

Οἱ ἰδέες τοῦ κόμματος γιά τήν παράνομη ὀργάνωση καί τή νόμιμη δουλιά του προβάλλουν ὅλο καί πιό ἐπιβλητικά σέ σύγκριση μέ ὅλες αὐτές τίς ὑποκριτικές μασκαράτες.

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 28-29, 5 (18) τοῦ Νοέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΕΡΒΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΩΝ ΝΙΚΩΝ

«Γιά τή Μακεδονία ἡ κατάκτησή της ἀπό τή Βουλγαρία καί τή Σερβία σημαίνει ἀστική ἐπανάσταση, ἕνα εἶδος 1789, ἤ 1848», — τά λόγια αὐτά τοῦ αὐστριακοῦ μαρξιστῆ Ὄττο Μπάουερ ἀποκαλύπτουν ἀμέσως τήν κύρια οὐσία τῶν γεγονότων πού διαδραματίζονται τώρα στά Βαλκάνια.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1789 στή Γαλλία, τοῦ 1848 στή Γερμανία καί σ' ἄλλες χῶρες ἦταν ἀστική ἐπανάσταση, γιατί ἡ ἀπελευθέρωση τῆς χώρας ἀπό τήν ἀπολυταρχία καί τά τσιφλικάδικα δουλοπαροικιακά προνόμια ἔδινε στήν πραγματικότητα ἐλευθερία ἀνάπτυξης στό κεφάλαιο. Ὡστόσο, εἶναι αὐτονόητο, τήν ἐπανάσταση αὐτή τήν ἀπαιτοῦσαν μέ τόν πιό ἐπιτακτικό τρόπο τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης, μάλιστα καί οἱ «ἀκομματικοί», οἱ μή ὀργανωμένοι σέ τάξη ἐργάτες τοῦ 1789 καί 1848 ἦταν πρωτοπόροι μαχητές τῆς γαλλικῆς καί τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ Μακεδονία, ὅπως καί ὅλες οἱ Βαλκανικές χῶρες, εἶναι πολύ καθυστερημένη οἰκονομικά. Ἐκεῖ διασώζονται ἀκόμη ἰσχυρότατα ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας, τῆς μεσαιωνικῆς ἐξάρτησης τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες-φεουδάρχες. Τέτια ὑπολείμματα εἶναι τά δοσίματα τοῦ ἀγρότη πρός τόν τσιφλικά (σέ χρῆμα ἤ σέ εἶδος), ἔπειτα ἡ μορτή (συνήθως ὁ ἀγρότης στή Μακεδονία δίνει στόν τσιφλικά, στήν ἐπίμορτη καλλιέργεια, τό ἕνα τρίτο τῆς σοδιᾶς, λιγότερο ἀπό τή Ρωσία) κτλ.

Οἱ τσιφλικάδες στή Μακεδονία (οἱ ὀνομαζόμενοι *σπαχῆδες*) εἶναι τοῦρκοι καί μωαμεθανοί, ἐνῶ οἱ ἀγρότες εἶναι σλάβοι καί χριστιανοί. Συνεπῶς, τήν ταξική ἀντίθεση τήν ὀξύνει ἡ θρησκευτική καί ἡ ἐθνική ἀντίθεση.

Ἔτσι οἱ νίκες τῶν σέρβων καί βουλγάρων σημαίνουν ὑπόσκαψη τῆς κυριαρχίας τῆς φεουδαρχίας στή Μακεδονία, σημαίνουν δημιουργία περισσότερο ἤ λιγότερο ἐλεύθερης τάξης ἀγροτῶν-γαιοκτημόνων, σημαίνουν ἐξασφάλιση ὅλης τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης τῶν βαλκανικῶν χωρῶν πού τήν καθυστέρησαν ἡ ἀπολυταρχία καί οἱ σχέσεις δουλοπαροικίας.

Οἱ ἀστικές ἐφημερίδες, ἀρχίζοντας ἀπό τή «Νόβογε Βρέμια» καί τελειώνοντας στή «Ρέτς», μιλοῦν γιά *ἐθνική* ἀπελευθέρωση στά Βαλκάνια, παρασιωπώντας τήν *οἰκονομική* ἀπελευθέρωση. Ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἀκριβῶς αὐτό τό τελευταῖο εἶναι τό κύριο.

Σέ περίπτωση ὁλοκληρωτικῆς ἀπελευθέρωσης ἀπό τούς τσιφλικάδες καί ἀπό τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἐθνική ἀπελευθέρωση καί ἡ πλήρης ἐλευθερία αὐτοδιάθεσης τῶν λαῶν θά ἦταν τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα. Ἀντίθετα, ἄν παραμείνει ἡ καταπίεση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν βαλκανικῶν μοναρχιῶν πάνω στούς λαούς, θά παραμείνει ἀσφαλῶς στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό καί ἡ ἐθνική καταπίεση.

Ἄν ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας γινόταν μέ ἐπανάσταση, δηλαδή μέ τήν πάλη καί τῶν σέρβων καί τῶν βουλγάρων καί *τῶν τούρκων* ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες *ὅλων* τῶν ἐθνοτήτων (καί ἐνάντια στίς τσιφλικάδικες βαλκανικές κυβερνήσεις), τότε ἡ ἀπελευθέρωση, ἀσφαλῶς, θά κόστιζε στούς βαλκανικούς λαούς ἑκατό φορές λιγότερες ἀνθρώπινες ζωές ἀπ' ὅ,τι ὁ σημερινός πόλεμος. Ἡ ἀπελευθέρωση θά κατακτιόταν μέ ἀσύγκριτα λιγότερες θυσίες καί θά ἦταν ἀσύγκριτα πιό ὁλοκληρωμένη.

Μπαίνει τό ἐρώτημα: ποιές ἱστορικές αἰτίες συντέλεσαν ὥστε νά λύνεται τό ζήτημα μέ πόλεμο κι' ὄχι μέ ἐπανάσταση; Ἡ κύρια ἱστορική αἰτία εἶναι ἡ ἀδυναμία, ὁ διαμελισμός, ἡ καθυστέρηση, ἡ ἀμορφωσιά τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν ὅλων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, καθώς καί ὁ μικρός ἀριθμός τῶν ἐργατῶν πού καταλάβαιναν καλά τήν κατάσταση πραγμάτων καί ἀπαιτοῦσαν τό σχηματισμό βαλκανικῆς ὁμοσπονδιακῆς (ἑνωσιακῆς) δημοκρατίας.

Ἀπό δῶ βγαίνει καθαρά καί ἡ ριζική διαφορά τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν ἐργατῶν τῆς Εὐρώπης στή στάση τους ἀπέναντι στό βαλκανικό ζήτημα. Ἡ ἀστική τάξη, ἀκόμη καί ἡ φιλελεύθερη, σάν τούς δικούς μας τούς καντέτους, φωνάζει γιά «ἐθνική» ἀπελευθέρωση τῶν «σλάβων». Μ' αὐτό διαστρεβλώνεται ἀνοιχτά τό νόημα καί ἡ ἱστορική σημασία τῶν

γεγονότων, πού διαδραματίζονται τώρα στά Βαλκάνια. Μ' αὐτό *δυσκολεύουν* τήν ὑπόθεση τῆς πραγματικῆς ἀπελευθέρωσης τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Μ' αὐτό *ὑποστηρίζεται* ἡ διατήρηση στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό τῶν τσιφλικάδικων προνομίων, τῆς ἔλλειψης πολιτικῶν δικαιωμάτων, τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης.

'Αντίθετα, ἡ ἐργατική δημοκρατία αὐτή μόνο ὑπερασπίζει τήν πραγματική καί πλήρη ἀπελευθέρωση τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Μόνο ἡ ὁλοκληρωτική οἰκονομική καί πολιτική ἀπελευθέρωση τῶν *ἀγροτῶν* ὅλων τῶν βαλκανικῶν ἐθνοτήτων μπορεῖ νά ἐξαφανίσει κάθε δυνατότητα ὁποιασδήποτε ἐθνικῆς καταπίεσης.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 162,
7 τοῦ Νοέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΜΕΝΗ ΚΙΝΑ

Ἡ πρωτοπόρα καί πολιτισμένη Εὐρώπη δέν ἐνδιαφέρεται γιά τήν ἀναγέννηση τῆς Κίνας. Τετρακόσια ἑκατομμύρια καθυστερημένων ἀσιατῶν κατάκτησαν τή λευτεριά, ἀφυπνίστηκαν καί παίρνουν μέρος στήν πολιτική ζωή. *Τό ἕνα τέταρτο* τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γήινης σφαίρας πέρασε, ἄς ποῦμε, ἀπό τό λήθαργο στό φῶς, στήν κίνηση, στήν πάλη.

Τήν πολιτισμένη Εὐρώπη δέν τήν ἐνδιαφέρει τό ζήτημα. Κι' αὐτή ἡ Γαλλική δημοκρατία μέχρι τώρα δέν ἀναγνώρισε ἀκόμη ἐπίσημα τήν Κινεζική δημοκρατία! Γιά τό ζήτημα αὐτό θά γίνει σύντομα ἐπερώτηση στή Γαλλική βουλή.

Πῶς λοιπόν ἐξηγεῖται ἡ ἀδιαφορία αὐτή τῆς Εὐρώπης; Ἐξηγεῖται ἀπό τό ὅτι παντοῦ στή Δύση ἐπικρατεῖ ἡ ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη πού ἔχει σαπίσει πιά κατά τά τρία τέταρτα, πού εἶναι ἕτοιμη νά πουλήσει σέ ὁποιονδήποτε τυχοδιώκτη ὅλο τόν «πολιτισμό» της, φτάνει μόνο νά πάρει μέτρα «αὐστηρότητας» κατά τῶν ἐργατῶν ἤ γιά πέντε ἐπιπλέον καπίκια κέρδος στό ρούβλι. Ἡ ἀστική αὐτή τάξη βλέπει τήν Κίνα *μόνο* σάν ἕνα κομμάτι λείας πού, ἴσως, τώρα — μετά τό «τρυφερό ἀγκάλιασμα» τῆς Μογγολίας ἀπό τή Ρωσία — θά τήν καταξεσχίσουν οἱ ἰάπωνες, οἱ ἐγγλέζοι, οἱ γερμανοί κτλ.

Ἡ ἀναγέννηση ὅμως τῆς Κίνας παρ' ὅλα αὐτά προχωρεῖ Τώρα ἀρχίζουν οἱ ἐκλογές γιά κοινοβούλιο, *τό πρῶτο* κοινοβούλιο τῆς πρώην δεσποτείας. Ἡ κάτω βουλή θ' ἀποτελεῖται ἀπό 600 μέλη, ἡ «γερουσία» ἀπό 274.

Τό ἐκλογικό δικαίωμα δέν εἶναι *οὔτε* γενικό, *οὔτε* ἄμεσο. Ἐκλέγουν μόνο ὅσοι ἔχουν ἡλικία πάνω ἀπό 21 χρόνια καί

ἔχουν ζήσει 2 χρόνια τό λιγότερο στό δοσμένο ἐκλογικό τμῆμα, ἐφόσον πληρώνουν ἄμεσους φόρους δυό περίπου ρούβλια συνολικά ἤ ἔχουν περιουσία 500 περίπου ρούβλια. Στήν ἀρχή ἐκλέγουν τούς ἐκλέκτορες κι᾽ αὐτοί ἐκλέγουν τούς βουλευτές.

Τό ἐκλογικό αὐτό δικαίωμα δείχνει τή συμμαχία τῆς εὔπορης ἀγροτιᾶς μέ τήν ἀστική τάξη καί τήν ἀπουσία ἤ τήν ἀπόλυτη ἀδυναμία τοῦ προλεταριάτου.

Τό ἴδιο ἀκριβῶς πράγμα τό δείχνει καί ὁ χαρακτήρας τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Κίνας. Τά σπουδαιότερα κόμματα εἶναι τρία:

1) Τό «Ριζοσπαστικό-σοσιαλιστικό»· αὐτό στήν πραγματικότητα δέν ἔχει *καθόλου* σοσιαλισμό, ὅπως καί οἱ δικοί μας «λαϊκοί σοσιαλιστές» (καί τά $^9/_{10}$ τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν»). Εἶναι κόμμα τῆς μικροαστικῆς *δημοκρατίας*. Οἱ κύριες διεκδικήσεις του εἶναι: ἡ πολιτική συνένωση τῆς Κίνας, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας «μέ κοινωνική κατεύθυνση» (τό ἴδιο ἀσαφής φράση ὅπως καί ἡ «ἐργασιακή ἀρχή» καί «ἡ ἐξισωτική ἀρχή» τῶν δικῶν μας ναρόντνικων καί ἐσέρων), ἡ διατήρηση τῆς εἰρήνης.

2) Τό δεύτερο κόμμα εἶναι οἱ φιλελεύθεροι. Αὐτοί ἔχουν συμμαχία μέ τό «Ριζοσπαστικό-σοσιαλιστικό» κόμμα, σχηματίζοντας μαζί τό *«᾿Εθνικό κόμμα»*. Ὅπως φαίνεται, τό κόμμα αὐτό θά ἔχει τήν πλειοψηφία στό πρῶτο κινεζικό κοινοβούλιο. ᾿Αρχηγός τοῦ κόμματος αὐτοῦ εἶναι ὁ γνωστός δόκτωρ Σούν Γιάτ-σέν. Σήμερα αὐτός ἀσχολεῖται ἰδιαίτερα μέ τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου ἑνός πλατιοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου (ἄς τό πάρουν ὑπόψη οἱ ρῶσοι ναρόντνικοι: ὁ Σούν Γιάτ-σέν τό κάνει αὐτό *γιά* νά «ἀποφύγει» ἡ Κίνα τίς τύχες τοῦ καπιταλισμοῦ!).

3) Τό τρίτο κόμμα ὀνομάζεται «῞Ενωση τῶν δημοκρατῶν»,— νά ἕνα δεῖγμα γιά τό πόσο ἀπατηλές εἶναι οἱ ταμπέλλες στήν πολιτική! Στήν πραγματικότητα αὐτό εἶναι *συντηρητικό* κόμμα, πού στηρίζεται κυρίως στούς ἀξιωματούχους, τούς τσιφλικάδες, τούς ἀστούς τῆς *βόρειας* Κίνας, δηλ. τῆς πιό καθυστερημένης. ᾿Ενῶ τό «᾿Εθνικό» κόμμα εἶναι κυρίως τό κόμμα τῆς πιό βιομηχανικῆς, τῆς πιό πρωτοπόρας, τῆς πιό ἀναπτυγμένης *νότιας* Κίνας.

Τό κύριο στήριγμα τοῦ «᾿Εθνικοῦ κόμματος» εἶναι ἡ πλατιά μάζα τῶν ἀγροτῶν. ᾿Αρχηγοί του εἶναι ἡ διανόηση πού διαπαιδαγωγήθηκε στό ἐξωτερικό.

῾Η κινεζική ἐλευθερία κατακτήθηκε μέ τή συμμαχία τῆς

ἀγροτικῆς δημοκρατίας καί τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἄν θά μπορέσουν οἱ ἀγρότες, πού δέν καθοδηγοῦνται ἀπό τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, νά κρατήσουν τή δημοκρατική τους θέση *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους, πού καρτεροῦν μόνο τήν κατάλληλη στιγμή γιά νά μετατοπιστοῦν πρός τά δεξιά, θά τό δείξει τό κοντινό μέλλον.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 163,
8 τοῦ Νοέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς ἐκλέχτηκε ὁ Οὐίλσων, «δημοκράτης». Ὁ Οὐίλσων πῆρε πάνω ἀπό 6 ἑκατομμύρια ψήφους, ὁ Ρούζβελτ (τό νέο «Ἐθνικό προοδευτικό κόμμα» [99]) πάνω ἀπό τέσσερα ἑκατομμύρια, ὁ Τάφτ («Κόμμα τῶν ρεπουμπλικάνων» [100]) πάνω ἀπό τρία. Ὁ σοσιαλιστής Εὐγένιος Ντέμπς 800.000 ψήφους.

Ἡ παγκόσμια σημασία τῶν ἀμερικανικῶν ἐκλογῶν δέν βρίσκεται μόνο στό ὅτι αὐξήθηκε πολύ ὁ ἀριθμός τῶν σοσιαλιστικῶν ψήφων· ἡ σημασία τῶν ἀμερικανικῶν ἐκλογῶν βρίσκεται στήν πολύ μεγάλη *κρίση τῶν ἀστικῶν* κομμάτων, στήν καταπληκτική δύναμη μέ τήν ὁποία ἐκδηλώθηκε ἡ ἀποσύνθεσή τους. Τέλος, ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν βρίσκεται στήν ἐξαιρετικά σαφή καί καθαρή ἐμφάνιση τοῦ *ἀστικοῦ ρεφορμισμοῦ,* σάν μέσου πάλης ἐνάντια στό σοσιαλισμό.

Σέ *ὅλες* τίς ἀστικές χῶρες τά κόμματα πού ὑποστηρίζουν τίς ἀπόψεις τοῦ καπιταλισμοῦ, δηλαδή τά ἀστικά κόμματα, διαμορφώθηκαν ἀπό πολύ παλιά τόσο πιό στέρεα, ὅσο περισσότερη πολιτική ἐλευθερία ὑπῆρχε.

Στήν Ἀμερική ὑπάρχει ἡ πιό μεγάλη ἐλευθερία. Καί τά *δυό* ἀστικά κόμματα διακρίνονταν ἐδῶ στή διάρκεια μιᾶς ὁλόκληρης *πεντηκονταετίας* — μετά τόν ἐμφύλιο πόλεμο πού ἔγινε ἐξαιτίας τῆς δουλοκτησίας, στά 1860-1865 [101] — γιά τήν ἐκπληκτική σταθερότητα καί δύναμη. Τό κόμμα τῶν ἄλλοτε δουλοκτητῶν, εἶναι τό λεγόμενο «Δημοκρατικό κόμμα» [102]. Τό κόμμα τῶν καπιταλιστῶν, πού ἦταν ὑπέρ τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν νέγρων, ἐξελίχθηκε σέ «Κόμμα τῶν ρεπουμπλικάνων».

Μετά τήν ἀπελευθέρωση τῶν νέγρων ἡ διαφορά ἀνάμεσα στά δυό κόμματα γινόταν ὅλο καί μικρότερη. Ἡ πάλη τῶν

κομμάτων αὐτῶν γινόταν κυρίως γιά τό ζήτημα τοῦ μεγαλύτερου ἤ τοῦ μικρότερου ὕψους τῶν τελωνειακῶν δασμῶν. Ἡ πάλη αὐτή *δέν εἶχε* καμιά *σοβαρή* σημασία γιά τίς λαϊκές μάζες. Ξεγελοῦσαν τό λαό, τόν ἀποσποῦσαν ἀπό τά ζωτικά συμφέροντά του μέ ἐντυπωσιακές καί χωρίς περιεχόμενο *μονομαχίες* τῶν δυό ἀστικῶν κομμάτων.

Αὐτό τό λεγόμενο «σύστημα τῶν δυό κομμάτων», πού ἐπικρατεῖ στήν Ἀμερική καί στήν Ἀγγλία, ἦταν ἕνα ἀπό τά πιό ἰσχυρά μέσα γιά νά ἐμποδίσουν τήν ἐμφάνιση τοῦ αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ, δηλαδή πραγματικά σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Καί νά, στήν Ἀμερική, τή χώρα τοῦ πιό πρωτοπόρου καπιταλισμοῦ, τό σύστημα τῶν δυό κομμάτων χρεοκόπησε! Ποιά αἰτία προκάλεσε τή χρεοκοπία αὐτή;

Ἡ δύναμη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τά παλιά ἀστικά κόμματα (τό «δημοκρατικό» καί τό «ρεπουμπλικάνικο») ἦταν στραμένα πρός τό παρελθόν, στήν ἐποχή τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν νέγρων. Τό καινούργιο ἀστικό κόμμα, τό «Ἐθνικό προοδευτικό κόμμα» κοιτάζει πρός τό *μέλλον*. Ὅλο τό πρόγραμμά του στρέφεται γύρω ἀπό τό ζήτημα, ἄν θά ὑπάρχει ἤ ὄχι ὁ καπιταλισμός, συγκεκριμένα γύρω ἀπό τά ζητήματα τῆς ἀσφάλειας τῶν ἐργατῶν καί γύρω ἀπό τά «τράστ», ὅπως ὀνομάζουν στήν Ἀμερική τίς ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν.

Τά παλιά κόμματα εἶναι γέννημα τῆς ἐποχῆς πού ἔβαζε σάν καθῆκον τήν πιό γοργή ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ πάλη τῶν κομμάτων ἀπόβλεπε στό *πῶς* θά ἐπιταχύνουν καί θά διευκολύνουν καλύτερα τήν ἀνάπτυξη αὐτή.

Τό καινούργιο κόμμα εἶναι γέννημα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς πού βάζει τό πρόβλημα τῆς ἴδιας τῆς ὕπαρξης τοῦ καπιταλισμοῦ. Στήν Ἀμερική, τήν πιό ἐλεύθερη καί πιό πρωτοπόρα χώρα, τό πρόβλημα αὐτό μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη πιό καθαρά καί πιό πλατιά.

Ὅλο τό πρόγραμμα, ὅλη ἡ προπαγάνδα τοῦ Ροῦζβελτ καί τῶν «προοδευτικῶν» διεξάγεται γύρω ἀπό τό ζήτημα πῶς θά *σωθεῖ ὁ καπιταλισμός* μέ... *ἀστικές μεταρρυθμίσεις*.

Ἐκεῖνος ὁ ἀστικός ρεφορμισμός πού στήν παλιά Εὐρώπη ἐμφανίζεται σάν φλυαρία τῶν φιλελεύθερων καθηγητῶν, αὐτός ὁ ἀστικός ρεφορμισμός ἐμφανίστηκε στήν ἐλεύθερη ἀμερικανική δημοκρατία μέ μιᾶς σάν κόμμα τεσσάρων ἑκατομμυρίων. Αὐτό κατά τόν ἀμερικανικό τρόπο.

— Θά σώσουμε τόν καπιταλισμό μέ τίς μεταρυθμίσεις — λέει τό κόμμα αὐτό. — Θά δόσουμε τήν πιό πρωτοπόρα ἐργοστασιακή νομοθεσία. Θά εἰσάγουμε τόν κρατικό ἔλεγχο σέ *ὅλα* τά τράστ (στήν 'Αμερική αὐτό σημαίνει σέ *ὅλη* τή βιομηχανία!). Θά εἰσάγουμε τόν κρατικό ἔλεγχο σ' αὐτά γιά νά μήν ὑπάρχει φτώχια, γιά νά παίρνουν ὅλοι «καλό» ἡμερομίσθιο. Θά ἐπιβάλλουμε «κοινωνική καί βιομηχανική δικαιοσύνη». 'Ορκιζόμαστε στό ὄνομα τοῦ θεοῦ νά κάνουμε *ὅλες* τίς μεταρυθμίσεις... μόνο *μιά «μεταρύθμιση»* δέν θέλουμε: *τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν καπιταλιστῶν!*

Στήν 'Αμερική ὅλος ὁ ἐθνικός πλοῦτος ὑπολογίζεται τώρα σέ 120 δισεκατομμύρια (χιλιάδες ἑκατομμύρια) δολλάρια, δηλαδή 240 περίπου δισεκατομμύρια ρούβλια. *Τό ἕνα τρίτο περίπου* ἀπ' αὐτά, 80 περίπου δισεκατομμύρια ρούβλια, ἀνήκει στά *δυό* τράστ, τοῦ Ροκφέλλερ καί τοῦ Μόργκαν, ἤ βρίσκεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν τράστ αὐτῶν! Λιγότερες ἀπό 40.000 οἰκογένειες, πού ἀποτελοῦν τά δυό αὐτά τράστ, ἐξουσιάζουν 80 ἑκατομμύρια μισθωτούς σκλάβους.

'Εννοεῖται ὅτι, ἐφόσον ὑπάρχουν οἱ σύγχρονοι αὐτοί δουλοκτῆτες, ὅλες οἱ «μεταρυθμίσεις» εἶναι ἁπλή ἀπάτη. *Δέν χωράει ἀμφιβολία* πώς ὁ Ροῦζβελτ εἶναι μισθωτός τῶν καταφερτζήδων δισεκατομμυριούχων γιά νά προπαγανδίζει τήν ἀπάτη αὐτή. 'Ο «κρατικός ἔλεγχας» πού ὑπόσχεται θά μεταβληθεῖ — ἐφόσον διατηροῦν οἱ καπιταλιστές τό κεφάλαιο — σέ μέσο πάλης ἐνάντια στίς ἀπεργίες καί μέσο καταστολῆς τους.

'Ο προλετάριος ὅμως τῆς 'Αμερικῆς ἔχει πιά ξυπνήσει καί βρίσκεται στό πόστο του. 'Υποδέχεται μέ καθαρή εἰρωνεία τίς ἐπιτυχίες τοῦ Ροῦζβελτ. — Παρασύρατε μέ τίς ὑποσχέσεις σας γιά μεταρυθμίσεις 4 ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, ἀγαπητέ τσαρλατάνε Ροῦζβελτ; Θαυμάσια! Αὔριο τά τέσσερα αὐτά ἑκατομμύρια θά δοῦν ὅτι οἱ ὑποσχέσεις σας εἶναι ἀπάτη, ἐφόσον τά ἑκατομμύρια αὐτά σᾶς ἀκολουθοῦν *μόνο* γιατί νιώθουν ὅτι *δέν πρέπει* νά ζήσουν ὅπως παλιά.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 164,
9 τοῦ Νοέμβρη 1912
'Υπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ[103]

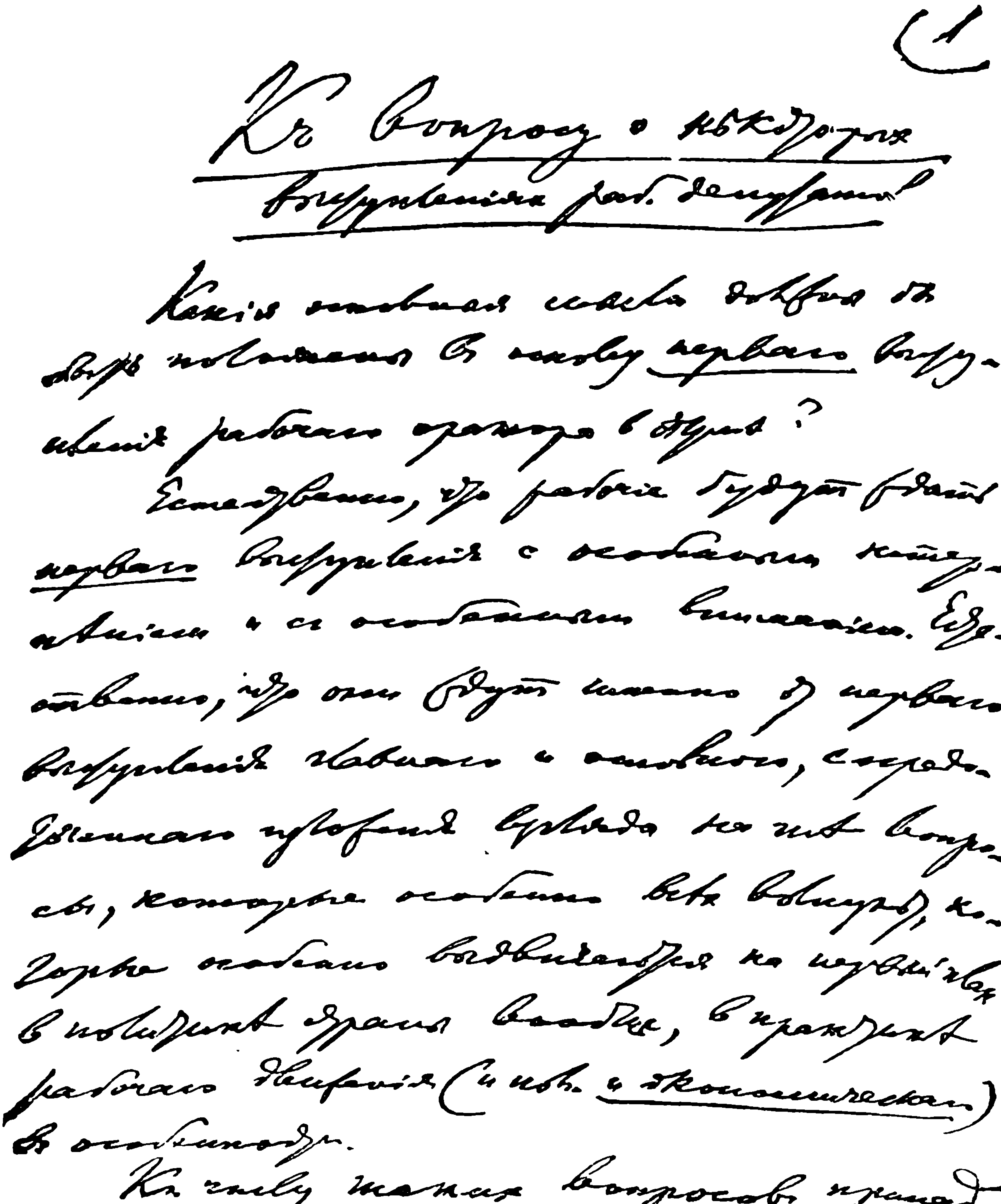
Ποιές βασικές σκέψεις θά πρέπει ν' ἀποτελέσουν τή βάση τῆς *πρώτης* ἀγόρευσης ἑνός ἐργάτη ὁμιλητῆ στή Δούμα;

Εἶναι φυσικό, οἱ ἐργάτες νά περιμένουν τήν *πρώτη* ἀγόρευση μέ ἰδιαίτερη ἀνυπομονησία καί μέ ἰδιαίτερη προσοχή. Εἶναι φυσικό νά περιμένουν ἀπό τήν πρώτη ἀκριβῶς ἀγόρευση τό κύριο καί βασικό, μιά συμπυκνωμένη ἔκθεση τῶν ἀπόψεων πάνω σ' ἐκεῖνα τά ζητήματα πού συγκινοῦν ἰδιαίτερα τούς πάντες, πού προωθοῦνται ἰδιαίτερα σέ πρώτη γραμμή στήν πολιτική τῆς χώρας γενικά, στήν πρακτική τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (καί τοῦ πολιτικοῦ *καί τοῦ οἰκονομικοῦ)* ἰδιαίτερα.

Στήν κατηγορία τῶν ζητημάτων αὐτῶν ἀνήκουν τά παρακάτω:

1) Ἡ *διαδοχικότητα* τῆς δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Δούμας. Μέ τή λέξη διαδοχή πρέπει νά ἐννοοῦμε τή διατήρηση *ἀδιάσπαστης σύνδεσης* μέ τίς προηγούμενες σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες πού ὑπῆρχαν σ' ὅλες τίς προηγούμενες Δοῦμες, καί μάλιστα εἶναι ἀνάγκη ἰδιαίτερα νά προσεχτεῖ ἡ σύνδεση μέ τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς II Δούμας, λόγω τῆς γνωστῆς ἐπίθεσης πού ἔγινε ἐνάντιά της ἀπό μέρους τῆς ἀντεπανάστασης.

Ἔχει σημασία νά ὑπογραμμιστεῖ ἡ διαδοχικότητα, γιατί, σέ διάκριση ἀπό τά ἀστικά κόμματα, ἡ ἐργατική δημοκρατία βλέπει κάτι τό *ἀκέραιο* καί *ἑνιαῖο* στή δουλιά *της* στήν I, II, III καί IV Δούμα καί δέν ἐπιτρέπει κανενός εἴδους στροφές τῶν γεγονότων (οὔτε καί κανενός εἴδους πραξικόπημα σάν τό κρατικό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη) νά τήν ἀποτραβήξουν

Къ вопросу о нѣкоторыхъ выступленіяхъ раб. депутатовъ

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Σχετικά μέ μερικές ἀγορεύσεις τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν». — 1912

Σμίκρυνση

ἀπό τά καθήκοντά της, ἀπό τήν ἐπιδίωξη νά πετύχει τούς σταθερούς σκοπούς της

2) Ἡ δεύτερη θέση πού πρέπει ἀπαραίτητα νά ὑπάρχει στήν πρώτη ἀγόρευση τοῦ ἐργάτη βουλευτῆ εἶναι ὁ σοσιαλισμός. Ἐδῶ, στήν οὐσία, ὑπάρχουν 2 θέματα. Τό ἕνα ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας εἶναι ἕνα ἀπό τά τμήματα τῆς διεθνοῦς στρατιᾶς τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου. Ἔτσι κατά λέξη εἶπε καί ὁ Ποκρόβσκι στήν ΙΙΙ Δούμα (βλ. τή διακήρυξή του στά στενογραφημένα πρακτικά, σελ. 328 τῆς ἐπίσημης ἔκδοσης, συνεδρίαση 7η, 16 τοῦ Νοέμβρη 1907). Ἡ ὑπόδειξη αὐτή, φυσικά, εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη.

Στίς μέρες μας ὅμως ὑπάρχει καί μιά ἄλλη, ἐξαιρετικά σπουδαία ὑπόδειξη. Εἶναι ἡ ὑπόδειξη σχετικά μέ τή *σημερινή* κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ *ὅλο* τόν κόσμο. Ποιά εἶναι τά χαρακτηριστικά τῆς κατάστασης αὐτῆς; α) Ἡ ἐξαιρετική ὄξυνση τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη (ἀκρίβεια τῆς ζωῆς — μαζικές ἀπεργίες — *ἰμπεριαλισμός* τῶν Δυνάμεων, λυσσαλέος ἀνταγωνισμός γιά τίς ἀγορές, πλησίασμά τους σ' ἕναν μεταξύ τους πόλεμο) καί β) ἡ προσέγγιση τῆς ἐπικράτησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ ἐργατική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου παλεύει ὄχι γιά νά τῆς ἀναγνωρίσουν τό δικαίωμα νά ἔχει σοσιαλιστικό κόμμα, ἀλλά *γιά τήν ἐξουσία*, γιά μιά καινούργια ὀργάνωση τῆς κοινωνίας. Ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά τό ποῦμε αὐτό ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας, νά ἐνημερώσουμε τούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας ὅτι ἀρχίζουν οἱ μεγάλες μάχες γιά τό σοσιαλισμό στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, ὅτι *πλησιάζει* ὁ θρίαμβος (ἀναπότρεπτος θρίαμβος) τοῦ σοσιαλισμοῦ στόν πολιτισμένο κόσμο.

3) Τρίτη θέση: γιά τό βαλκανικό πόλεμο, τή διεθνή κατάσταση καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Ρωσίας.

Αὐτό τό ἐξαιρετικά ἐπίκαιρο θέμα εἶναι ἀδύνατο νά τό προσπεράσεις. Ὑποδιαιρεῖται στά ἑξῆς ζητήματα:

α) Βαλκανικός πόλεμος. Τό σύνθημα τῆς Βαλκανικῆς ὁμοσπονδιακῆς δημοκρατίας πρέπει νά τό διακηρύξει καί ὁ ρῶσος ἐργάτης βουλευτής. Ἐνάντια στή σλαβοτουρκική ἐχθρότητα. *Γιά* τήν ἐλευθερία καί τήν ἰσοτιμία *ὅλων* τῶν λαῶν τῶν Βαλκανίων.

β) Ἐνάντια στήν ἀνάμιξη ἄλλων Δυνάμεων στό βαλκανικό πόλεμο. Ὑποχρεωτική προσχώρηση στή διαδήλωση ὑπέρ τῆς εἰρήνης, πού ἔγινε στή Βασιλεία, στό Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο[104]. Πόλεμος στόν πόλεμο! Ἐνάντια σέ κάθε

ἐπέμβαση! Γιά τήν εἰρήνη! Αὐτά εἶναι τά συνθήματα τῶν ἐργατῶν.

γ) Ἐνάντια στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης γενικά, ὑπενθυμίζοντας ἰδιαίτερα τό «φλογερό πόθο» ν' ἁρπάξουν (καί τίς ἁρπαγές πού ἄρχισαν) τό Βόσπορο, τήν τουρκική Ἀρμενία, τήν Περσία, τή Μογγολία.

δ) Ἐνάντια στόν ἐθνικισμό τῆς κυβέρνησης, ἀναφέροντας τούς καταπιεζόμενους λαούς: Φιλλανδία, Πολωνία, Οὐκρανία, Ἑβραίους κτλ. Τό σύνθημα τῆς *πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης* ὅλων τῶν ἐθνοτήτων εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο νά τονιστεῖ μέ ἀκρίβεια σέ ἀντιστάθμισμα κάθε ἀσάφειας (ὅπως ὅταν ἀναφέρεται *μόνο* ἡ «ἰσοτιμία»).

ε) Ἐνάντια στό φιλελεύθερο ἐθνικισμό, πού δέν εἶναι τόσο ὠμός, εἶναι ὅμως βλαβερός κυρίως λόγω τῆς ὑποκρισίας του, τῆς «ραφιναρισμένης» ἐξαπάτησης τοῦ λαοῦ. Ποῦ ἐκδηλώνεται ὁ φιλελεύθερος αὐτός (προοδευτικός-*καντέτικος)* ἐθνικισμός; — στούς σωβινιστικούς λόγους γιά τά καθήκοντα τῶν «σλάβων», στούς λόγους γιά τά «μεγαλοκρατικά καθήκοντα» τῆς Ρωσίας, στούς λόγους γιά μιά συμφωνία τῆς Ρωσίας μέ τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, πού ἀποβλέπει στήν *καταλήστευση* ἄλλων χωρῶν.

4) Τέταρτη θέση: ἡ πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Ἡ οὐσία τοῦ θέματος ἐδῶ εἶναι νά δοθεῖ μιά εἰκόνα τῆς ἀνομίας καί τῆς αὐθαιρεσίας, νά ἐξηγηθεῖ ἡ *ἐξαιρετική* ἀνάγκη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας.

Ἰδιαίτερα ἐδῶ πρέπει νά τονιστοῦν τά ἑξῆς:

(α) Ἡ ἀνάγκη νά γίνει ὑπόμνηση γιά τίς φυλακές — τῆς Κουτομάρα, τοῦ Ἀλγκατσί κτλ. [105].

(β) Ν' ἀναφερθεῖ ἡ καλπονοθεία τῶν ἐκλογῶν — οἱ μέθοδοι βοναπαρτισμοῦ — ν' ἀναφερθεῖ ὅτι ἡ κυβέρνηση ἀπώλεσε τήν ἐμπιστοσύνη **ἀκόμη καί** τῶν τάξεων ἐκείνων (τσιφλικάδων καί ἀστικῆς τάξης), στίς ὁποῖες στήριζε τό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Τούς παπάδες τούς ἀνάγκασαν νά ψηφίσουν ἐνάντια στή συνείδησή τους.

Ἡ Δούμα τράβηξε πιό δεξιά, ἡ χώρα πιό ἀριστερά.

(γ) Ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νά διατυπωθεῖ σωστά ἡ συσχέτιση τοῦ περίφημου λικβινταριστικοῦ συνθήματος τῆς «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι» μέ τά καθήκοντα τῆς *πολιτικῆς ἐλευθερίας* γενικά. Εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο νά τονιστεῖ ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι,

τῶν ἀπεργιῶν εἶναι *ἀ π ο λ ύ τ ω ς* ἀπαραίτητη στούς ἐργάτες, ἀλλά *ἴ σ α - ἴ σ α* πρέπει νά καταλαβαίνουμε ὅτι γιά τήν ἐπικράτησή της χρειάζεται ἡ *ἀ δ ι ά σ π α σ τ η σ ύ ν δ ε σ ή* της μέ τίς γενικές βάσεις τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, μέ τή *ριζική* ἀλλαγή ὅλου τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος. Δέν χρειάζεται ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι, *ὅταν ὑπάρχει* τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἀλλά ἡ πάλη γιά τήν ἐλευθερία γενικά καί τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι εἰδικά *ἐ ν ά ν τ ι α σ τ ό κ α θ ε σ τ ώ ς α ὐ τ ό* σ' ὅλη τή γραμμή, ἐνάντια στίς *βάσεις* τοῦ καθεστῶτος αὐτοῦ.

5) Πέμπτη θέση: ἡ ἀφόρητη κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς. Ὁ λιμός τοῦ 1911 πού ἀγκάλιασε 30 ἑκατομμύρια ψυχές. Ἡ καταστροφή καί ἡ ἐξαθλίωση τοῦ χωριοῦ. Ἡ κυβερνητική «γαιορύθμιση» μόνο *ἐπιδεινώνει* τήν ὑπόθεση. Ἡ δημοσιονομική εὐημερία εἶναι ψεύτικη, φαινομενική εὐημερία, πού στηρίζεται στήν ἀπομύζηση φόρων, στήν ἀποχαύνωση τοῦ λαοῦ. Ἀκόμη καί τό μετριοπαθές ἀγροτικό νομοσχέδιο τῶν **δεξιῶν** ἀγροτῶν («τῶν 43 ἀγροτῶν»)[106] τῆς ΙΙΙ Δούμας μπῆκε στό χρονοντούλαπο. Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπαλλαγοῦν οἱ ἀγρότες ἀπό τήν καταπίεση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας.

6) Ἕκτη θέση: τρία στρατόπεδα στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας καί τρία στρατόπεδα στή χώρα:

(α) τό κυβερνητικό στρατόπεδο. Ἀνίσχυρο. Καλπονοθεία τῶν ἐκλογῶν.

(β) τό στρατόπεδο τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ἐδῶ ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά τονίσουμε, ἔστω καί μέ δυό λόγια, τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν φιλελευθέρων: αὐτοί εἶναι *ἐνάντια* στή νέα ἐπανάσταση. Μπορεῖ ν' ἀναφέρουμε κατά λέξη τά λόγια τοῦ Γκρεντεσκούλ, πού ἀναδημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 85 (τῆς 8 τοῦ Αὐγούστου)*: «δεύτερο λαϊκό κίνημα (δηλαδή δεύτερη ἐπανάσταση) δέν χρειάζεται, χρειάζεται μόνο ἤρεμη, ἐπίμονη καί σταθερή συνταγματική δουλιά» — ἔτσι κατά λέξη εἶπε ὁ Γκρεντεσκούλ καί ἡ «Ρέτς» τά αναδημοσίευσε.

Οἱ ἐλπίδες τῶν φιλελευθέρων γιά συνταγματικές *μεταρυθμίσεις μέ* διατήρηση τῶν *β ά σ ε ω ν* τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος, *χ ω ρ ί ς* πλατύ λαϊκό κίνημα, εἶναι *οὐτοπία.*

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 24-25 *Ἡ Σύντ.*

(γ) τρίτο στρατόπεδο: ἡ δημοκρατία. Ἐπικεφαλῆς της εἶναι ἡ ἐργατική τάξη. Σέ τρίτο πρόσωπο, γιά τό παρελθόν, μπορεῖ ν' ἀναφερθεῖ αὐτό πού ἔλεγε *καί* ἡ «Γκόλος Μοσκβί», δηλαδή ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πήγαινε στίς ἐκλογές μέ *τρία* συνθήματα: (1) τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας· (2) τοῦ ὀχτάωρου· (3) τῆς δήμευσης ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν.

7) Ἕβδομη θέση: ν' ἀναφέρουμε τό πολιτικό κίνημα καί τίς ἀπεργίες τοῦ 1912.

(α) Ἔχει ἐξαιρετική σημασία νά τονίσουμε ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν *πολιτικῶν* ἀπεργῶν ἔφθασε τό ἑκατομμύριο. Τήν ἀναζωογόνηση ὁλόκληρου τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος.

(β) Ἔχει ἐξαιρετική σπουδαιότητα ν' ἀναφέρουμε ὅτι οἱ ἐργάτες μέ τίς πολιτικές τους ἀπεργίες ἔβαλαν μπροστά τους *παλλαϊκούς* σκοπούς, πρόβαλαν ὄχι ἐπιμέρους, ἀλλά *παλλαϊκά* καθήκοντα.

(γ) Εἶναι ἀνάγκη νά τονίσουμε ὅτι ἀκριβῶς ἡ *σύνδεση* τῶν πολιτικῶν καί τῶν οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν δίνει δύναμη καί ζωτικότητα στό κίνημα.

(δ) Νά ὑπογραμμίσουμε τή διαμαρτυρία τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στίς θανατικές καταδίκες τῶν ναυτῶν.

8) Ὄγδοη, οὐσιαστική θέση, πού ἀπορρέει ἀπό ὅλα τά παραπάνω καί συνδέεται στενά μαζί τους, εἶναι ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου. Ὁ καθοδηγητικός του ρόλος. Ὁ ρόλος τοῦ ἡγέτη. Ὁδηγεῖ ὅλο τό λαό, ὅλη τή δημοκρατία. Διεκδικεῖ τήν ἐλευθερία καί ὁδηγεῖ στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία. Εἶναι τό παράδειγμα, τό ὑπόδειγμα. Ἀνεβάζει τό ἠθικό. Δημιουργεῖ καινούργια διάθεση.

9) Ἔνατη καί τελευταία θέση: σύντομη ἐπανάληψη καί ἀνακεφαλαίωση. Σέ τρίτο πρόσωπο, γιά τούς συνειδητούς ἐργάτες πρέπει νά εἰπωθεῖ ὅτι μένουν «ἀκλόνητα πιστοί» στίς *τρεῖς* ἀρχές: πρῶτο, στό σοσιαλισμό· δεύτερο, «στίς ἀρχές τοῦ παλιοῦ, τοῦ δοκιμασμένου στίς μάχες, Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας»: οἱ ἐργάτες μένουν πιστοί σ' αὐτό. Τό *γεγονός* αὐτό πρέπει νά τό μεταδόσουμε· τρίτο, οἱ ἐργάτες μένουν πιστοί «στίς δημοκρατικές τους πεποιθήσεις». Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά ἔκκληση, δέν πρόκειται γιά σύνθημα, ἀλλά γιά πίστη στίς πεποιθήσεις. (Σέ πολλές μοναρχικές χῶρες, τήν Ἀγγλία, τή Σουηδία, τήν Ἰταλία, τό Βέλγιο καί ἄλλες, ὑπάρχουν νόμιμα δημοκρατικά κόμματα.)

P. S.* Μπορεῖ νά παρουσιαστεῖ ἀκόμη ἡ ἀνάγκη νά προβάλλουμε *ἰδιαίτερα* τήν «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι». Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη ὅτι οἱ λικβινταριστές κάτω ἀπό τό σύνθημα αὐτό περνοῦν τό φιλελεύθερο αἴτημα τῆς συνταγματικῆς μεταρύθμισης, *ἀφήνοντας* ἄθικτες τίς *βάσεις* τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη...**

Γράφτηκε μετά τίς 11 (24) τοῦ Νοέμβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή 2η-3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Postcriptum — ὑστερόγραφο *Σημ. μετ.*

** Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΣΤΗ ΔΟΥΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥΣ [107]

Μιλώντας ἀπό τό βῆμα τῆς IV Κρατικῆς δούμας, ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα δήλωσε ὅτι ὑπάρχει ἀδιάσπαστη διαδοχική σύνδεση στή δράση της μέ τή δράση τῶν προηγούμενων σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στίς Κρατικές δοῦμες καί ἰδιαίτερα μέ τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς II Δούμας, ἐνάντια στήν ὁποία ἐπιτελέστηκε μιά πράξη ἀνήκουστης πολιτικῆς ἐκδίκησης ἀπό μέρους τῆς ἀντεπανάστασης. Ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία εἶναι τμῆμα τῆς μεγάλης ἀπελευθερωτικῆς παγκόσμιας στρατιᾶς τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου. Σ' ὅλο τόν κόσμο μεγαλώνει τώρα μέ ἐξαιρετική ταχύτητα ἡ στρατιά αὐτή· ἡ γενική ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, ἡ καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, τοῦ ὀργανωμένου σέ ἑνώσεις, καρτέλ, τράστ, συνδικάτα καί ἡ ἰμπεριαλιστική πολιτική τῶν δυνάμεων κάνουν ἀφόρητη τήν κατάσταση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, ὀξύνουν τήν πάλη τοῦ κεφαλαίου μέ τήν ἐργασία· πλησιάζει γρήγορα ἡ ἐποχή πού θά μπεῖ τέρμα στόν καπιταλισμό, πού τά ἑκατομμύρια τῶν ἑνωμένων ἐργατῶν θά δημιουργήσουν ἕνα τέτιο κοινωνικό σύστημα, ὅπου δέν θά ὑπάρχει ἀθλιότητα τῶν μαζῶν, δέν θά ὑπάρχει ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ἑνώνει τή φωνή της μέ τή φωνή τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, πού στό διεθνές συνέδριο τῆς Βασιλείας ἐκφράσανε τήν ἔντονη διαμαρτυρία τους κατά τοῦ πολέμου. Οἱ ἐργάτες ζητοῦν εἰρήνη. Οἱ ἐργάτες διαμαρτύρονται ἐνάντια σ' ὁποιαδήποτε ἀνάμιξη στίς βαλκανικές ὑποθέσεις. Μόνο ἡ πλήρης ἐλευθερία καί ἡ αὐτοτέλεια τῶν βαλκανικῶν λαῶν, μόνο ἡ ὁμοσπονδιακή βαλκανική δημοκρατία εἶναι σέ θέση νά ἐξασφαλίσει τήν καλύτερη διέξοδο ἀπό τή

σημερινή κρίση καί τήν πραγματική λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μέ τήν ἀναγνώριση τῆς πλήρους ἰσοτιμίας καί τοῦ ἀπόλυτου δικαιώματος τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης γιά ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἐθνότητες.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας διαμαρτύρεται ἰδιαίτερα ἐνάντια στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης. Στιγματίζει τίς ἀπόπειρες ἐπέκτασης τῶν συνόρων τοῦ κράτους μας μέ τήν ἁρπαγή ξένων ἐδαφῶν στό Βόσπορο, στήν τουρκική Ἀρμενία, στήν Περσία, στήν Κίνα, στιγματίζει τήν ἁρπαγή τῆς Μογγολίας, πού παραβιάζει τίς ἀγαθές σχέσεις μέ τή μεγάλη, ἀδελφική κινεζική δημοκρατία.

Κάθε σωβινισμός καί ἐθνικισμός θά βρεῖ στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τόν ἀδυσώπητο ἐχθρό του, ἀνεξάρτητα ἄν θά εἶναι ὁ ὠμός, θηριώδης κυβερνητικός ἐθνικισμός πού πιέζει καί πνίγει τή Φιλλανδία, τήν Πολωνία, τήν Οὐκρανία, τούς Ἑβραίους καί ὅλους τούς λαούς πού δέν ἀνήκουν στό μεγαλορωσικό λαό, ἤ θά εἶναι ὁ ὑποκριτικός, συγκαλυμένος, ραφιναρισμένος ἐθνικισμός τῶν φιλελευθέρων καί τῶν καντέτων, πού εἶναι ἕτοιμοι ν' ἀνοίξουν συζήτηση γιά τά μεγαλοκρατικά καθήκοντα τῆς Ρωσίας καί τή συνεννόησή της μέ τίς ἄλλες δυνάμεις γιά τήν καταλήστευση ξένων ἐδαφῶν.

Μέ τό θόρυβο τῶν ἐθνικιστικῶν λόγων τοῦ κάκου προσπαθοῦν οἱ ἄρχουσες τάξεις νά ἀποσπάσουν τήν προσοχή τοῦ λαοῦ ἀπό τήν ἀφόρητη ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Ἡ ἀνήκουστη πλαστογράφηση τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα πού θυμίζει τίς βοναπαρτικές μεθόδους τοῦ τυχοδιώκτη Ναπολέοντα Γ' ἔδειξε γιά ἑκατοστή καί χιλιοστή φορά ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά στηριχτεῖ σέ καμιά τάξη τοῦ πληθυσμοῦ. Δέν μπορεῖ ἀκόμη καί νά κρατήσει τή συμμαχία μέ τούς τσιφλικάδες καί τή μεγαλοαστική τάξη, στό ὄνομα τῆς ὁποίας ἔγινε τό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907. Ἡ Δούμα τράβηξε πιό δεξιά, τή στιγμή πού ὁλόκληρη ἡ χώρα τράβηξε πιό ἀριστερά.

Ὁλόκληρη ἡ Ρωσία ἀγκομαχάει κάτω ἀπό τήν καταπίεση τῆς ἀνομίας καί τῆς αὐθαιρεσίας. Ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος μέ ρίγη ἀγανάκτησης μαθαίνει γιά τά βασανιστήρια καί τά μαρτύρια τῶν πολιτικῶν καταδίκων στήν Κουτομάρα, στό Ἀλγκατσί καί σ' ἄλλες φυλακές, ὅπου βασανίζονται οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι τῆς χώρας μας. Ἡ πολιτική ἐλευθερία εἶναι ἀπαραίτητη στή Ρωσία, ὅπως εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἀέρας γιά

τήν ἀναπνοή τοῦ ἀνθρώπου. Χωρίς ἐλευθερία τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί τῶν ἀπεργιῶν δέν μπορεῖ νά ζήσει καί ν' ἀναπτύσσεται ἡ Ρωσία καί πρίν ἀπ' ὅλους, περισσότερο ἀπ' ὅλους χρειάζεται τίς ἐλευθερίες αὐτές τό προλεταριάτο, πού ἡ ἔλλειψη δικαιωμάτων τῆς ρωσικῆς ζωῆς τό δένει χεροπόδαρα στόν τομέα τῆς ἀπαραίτητης γι' αὐτόν πάλης γιά τό ἀνέβασμα τοῦ μεροκάματου, γιά τόν περιορισμό τῆς ἐργάσιμης μέρας, γιά τήν καλυτέρευση τῆς ζωῆς. Ἡ καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, ἡ ἀνεργία στίς πόλεις καί ἡ ἐξαθλίωση στό χωριό κάνουν ἰδιαίτερα ἀπαραίτητη τή συνένωση τῶν ἐργατῶν στίς ἑνώσεις καί τήν πάλη τους γιά τό δικαίωμα τῆς ζωῆς, ἐνῶ ἡ ἔλλειψη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας κρατάει τόν ἐργάτη στήν κατάσταση τοῦ δούλου εἴτε τοῦ δουλοπάροικου. Οἱ ἐργάτες δέν θά σταματήσουν μπροστά σέ ὁποιεσδήποτε θυσίες στήν πάλη τους γιά τήν ἐλευθερία, ξέροντας καλά πώς μόνο ἡ ριζική ἀλλαγή ὅλων τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν τῆς ρωσικῆς ζωῆς, μόνο ἡ πλήρης ἐξασφάλιση τῶν βάσεων καί τῶν θεμελίων τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἶναι σέ θέση νά ἐγγυηθοῦν τήν ἐλευθερία τῆς ἐργατικῆς πάλης ἐνάντια στό κεφάλαιο.

Οἱ ἐκλογές τῆς IV Δούμας καί οἱ μαζικές πολιτικές ἐργατικές ἀπεργίες τοῦ 1912, ὅπου πῆραν μέρος σχεδόν ἕνα ἑκατομμύριο ἐργάτες, ἔδειξαν ὅτι ζυγώνει ὁ καιρός, πού οἱ ἐργάτες, πάλι ἐπικεφαλῆς ὁλόκληρης τῆς δημοκρατίας, θά κινηθοῦν γιά τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας. Τρία στρατόπεδα ἀναμέτρησαν τίς δυνάμεις τους στήν ἐκλογική πάλη. Τό στρατόπεδο τῆς κυβερνητικῆς ἀντεπανάστασης ἀποδείχτηκε τόσο ἀνίσχυρο πού ὑποχρεώθηκε νά νοθεύσει ἀκόμη καί τίς ἐκλογές πού ἔγιναν μέ βάση τό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἐξαναγκάζοντας τούς κακομοιριασμένους παπάδες τῶν χωριῶν νά ψηφίσουν ἐνάντια στή συνείδησή τους, ἐνάντια στίς πεποιθήσεις τους. Τό στρατόπεδο τοῦ φιλελευθερισμοῦ μετατοπίστηκε ἀκόμη πιό πολύ ἀπό τή δημοκρατία πρός τή μεγαλοαστική τάξη. Οἱ καντέτοι ἀπόδειξαν τήν ἀντεπαναστατικότητά τους, συμμαχώντας μέ τή μαυροεκατονταρχία ἐνάντια στή σοσιαλδημοκρατία στή Ρίγα καί στό Αἰκατερινοντάρ, στήν Κοστρομά καί στήν 1η κουρία τῆς Πετρούπολης. Ἡ φιλελεύθερη οὐτοπία τῶν συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων, τή στιγμή πού διατηροῦνται οἱ βάσεις τοῦ σημερινοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος, χωρίς ἰσχυρό λαϊκό κίνημα, ἡ οὐτοπία αὐτή χάνει ὅλο καί πιό πολύ ἔδαφος μέσα στή δημοκρατία. Τό σύνθημα τῶν φιλελευθέρων

εἶναι: «δέν χρειάζεται δεύτερη ἐπανάσταση, χρειάζεται μόνο ἡ συνταγματική δουλιά». Καί ἡ ἐργατική τάξη, ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι τό σύνθημα αὐτό εἶναι ψεύτικο, πάλεψε στίς ἐκλογές, ἑνώνοντας γύρω της τίς δυνάμεις ὅλης τῆς δημοκρατίας.

Ὅλοι ξέρουν, ἀκόμη κι' ὁ κυβερνητικός τύπος τό δήλωνε, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη τραβοῦσε στήν ἐκλογική καμπάνια μέ τρία συνθήματα: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρο καί δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν.

Τά τρία αὐτά αἰτήματα εἶναι, ὅπως πιστεύει τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο, ἡ ἀπαραίτητη ὁλοκλήρωση τῶν αἰτημάτων πού παραδέχεται ὁ κάθε δημοκράτης, αἰτημάτων, ὅπως εἶναι τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τῶν ἀπεργιῶν, ἡ αἱρετότητα: ἀπό τό λαό τῶν δικαστῶν καί τῶν ὑπαλλήλων, ἡ κατάργηση τοῦ μόνιμου στρατοῦ καί ἡ θέσπιση τῆς λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς, ὁ χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος καί τοῦ σχολειοῦ ἀπό τήν ἐκκλησία κτλ.

Ἡ κατάσταση τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν στή Ρωσία γίνεται ὅλο καί πιό ἀφόρητη. Ἡ κυβερνητική λεγόμενη «γαιορύθμιση» ἐπιδεινώνει ἁπλῶς τήν κατάσταση τῆς πλειοψηφίας, καταστρέφοντας τό χωριό, ὁδηγώντας στόν περσινό λιμό τῶν 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, χωρίς νά δημιουργεῖ καμιά σταθερή βελτίωση στή γεωργία γενικά. Ἡ φαινομενική δημοσιονομική εὐημερία κρατιέται μέ τήν ἀπομύζηση φόρων καί τήν ἀποχαύνωση τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἡ κυβέρνηση τραινάρει τή χρεοκοπία της, συνάπτοντας ὅλο καί καινούργια δάνεια. Ἀκόμη καί τό μετριοπαθές ἀγροτικό νομοσχέδιο τῶν 43 δεξιῶν ἀγροτῶν στήν III Δούμα μπῆκε στό χρονοντούλαπο. Δέν εἶναι παράξενο ὅτι ἡ καλύτερη μερίδα τῆς ἀγροτιᾶς στρέφει ὅλο καί πιό πολύ τά βλέμματά της πρός τήν ἐργατική τάξη, σάν τό μοναδικό ἀρχηγό τοῦ λαοῦ στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία. Δέν εἶναι παράξενο ὅτι ὁλόκληρη ἡ δημοκρατία βλέπει στίς πολιτικές ἀπεργίες τοῦ 1912, πού συνδέονται ἀδιάρρηκτα μέ τήν οἰκονομική κινητοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, τή χαραυγή μιᾶς καινούργιας ζωῆς, τή χαραυγή ἑνός καινούργιου, πιό ἰσχυροῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς IV Δούμας θά ὑπερασπίζει τά συμφέροντα καί τίς ἀνάγκες τοῦ κινήματος αὐτοῦ. Θεωρεῖ ὅτι δέν ἔχει δικαίωμα νά κρύψει ἀπό τήν πλειοψηφία τῆς IV Δούμας τό τί σκέπτονται καί αἰσθάνονται ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες μένουν ἀκλό-

νητα πιστοί στό σοσιαλισμό. Μένουν ἀκλόνητα πιστοί στίς ἀρχές τοῦ παλιοῦ, τοῦ δοκιμασμένου στίς μάχες Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Μένουν ἀκλόνητα πιστοί, ἐνονόματι τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, στίς δημοκρατικές τους πεποιθήσεις.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1948 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 18ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ ἀντίγραφο, γραμμένο ἰδιόχειρα ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ 15 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ

(ΛΟΓΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ)

Στίς 15 τοῦ Νοέμβρη ἄνοιξε ἡ IV Δούμα. Στίς 15 τοῦ Νοέμβρη ἔγινε διαδήλωση τῶν ἐργατῶν στήν Πετρούπολη [108]. Σέ σχέση μέ τίς προηγούμενες πολιτικές ἀπεργίες, στή βάση τῶν ἀπεργιῶν αὐτῶν, τούτη ἡ διαδήλωση ἔπαιξε τό ρόλο ἑνός μεγάλου ἱστορικοῦ γεγονότος. Ἀπό τίς ἀπεργίες ἔγινε τό πέρασμα στίς διαδηλώσεις. Τό κίνημα τῶν μαζῶν ἀνέβηκε σέ ψηλότερη βαθμίδα: ἀπό τίς ἀπεργίες πολιτικοῦ χαρακτήρα, στίς διαδηλώσεις τοῦ δρόμου. Αὐτό εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πρός τά μπρός, πού πρέπει νά τό ὑπογραμμίσουν, νά τό τονίσουν, νά τό ἐκτιμήσουν ὅπως ἀξίζει ὅλοι οἱ συνειδητοί καθοδηγητές τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτό τό βῆμα πρός τά μπρός ἀποκτάει ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία, ἐπειδή συνέπεσε μέ τό ἄνοιγμα τῆς IV, τῆς τσιφλικάδικης, τῆς μαύρης Δούμας τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Ὑπέροχη ἦταν ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς γιά τή διαδήλωση! Θαυμάσιο προλεταριακό ἔνστικτο, ἡ ἱκανότητα νά ἀντιπαραθέσουν καί νά παραβάλλουν τό ἄνοιγμα τῆς μαύρης «βουλῆς» μέ τίς κόκκινες σημαῖες στούς δρόμους τῆς πρωτεύουσας!

Θαυμάσιο προλεταριακό ἔνστικτο, ἱκανότητα ἀντιπαράθεσης στή χαμερπή, δουλική «διαδήλωση» τῶν καντέτωνόχτωβριστῶν (ἀπ' ἀφορμή τίς ἐλεεινές κουβέντες τοῦ Ροτζιάνκο γιά «σύνταγμα» [109]) μέσα στό παλάτι, μιᾶς γνήσιας διαδήλωσης, πραγματικά λαϊκῆς, πραγματικά δημοκρατικῆς, καθαρά ἐργατικῆς (ἡ διανόηση, δυστυχῶς, ἀπουσίαζε, ἄν πιστέψουμε τίς ἐφημερίδες).

Ἡ χαμερπής φλυαρία γιά «σύνταγμα» (ἤ γιά μπακαλιάρο μέ ρεπάνια à la Ροτζιάνκο) μέσα στή μαύρη Δούμα καί τό ὑπόδειγμα τῆς πάλης πού ἄρχισε γιά τήν ἐλευθερία καί τή λαϊ-

κή ἀντιπροσώπευση (χωρίς εἰσαγωγικά), γιά τή δημοκρατία ἔξω ἀπό τή Δούμα — ἡ ἀντιπαράθεση αὐτή φανερώνει τό βαθύ, τό σίγουρο ἔνστικτο τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν.

Τό ὅτι ἡ «Λούτς» τῶν φιλελευθέρων-λικβινταριστῶν «προειδοποιοῦσε» γιά τόν κίνδυνο μιᾶς τέτιας διαδήλωσης, αὐτό εἶναι μιά πράξη ἀντάξια προδοτῶν τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης.

Πῶς ὅμως μποροῦσε νά «προειδοποιεῖ» ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα; Πῶς μποροῦσε νά πέσει ὥς τό ἐπίπεδο τῶν καντέτων; ὥς τό ἐπίπεδο δούλων; Πῶς μποροῦσαν νά ὑποταχθοῦν ἐδῶ ὁρισμένα μέλη της; νά διαπράξουν ἕνα τέτιο αἶσχος;;

Ὑπάρχει ἡ περίπτωση, πού μερικές φορές προβάλλεται «ἀνεπίσημα»: δέν ὑπῆρχαν φόβοι προβοκάτσιας ἀπό μέρους κάποιας ὁμάδας ἀπό ἐκεῖνες πού ἔκαναν τήν «ἔκκληση»;

Ἄς δεχτοῦμε γιά μιά στιγμή ὅτι μιά τέτια περίπτωση ὑπῆρχε. Αὐτό ὅμως δικαιολογεῖ τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα; Ὄχι. Ἤ πιό σωστό: δικαιολογεῖ τήν ἐνέργειά της *προσωπικά*, δέν δικαιολογεῖ ὅμως τήν ἐνέργειά της *πολιτικά*. Ἀπαλλάσσει τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ἀπό τήν ὑπόνοια γιά προδοσία τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης, δέν τήν ἀπαλλάσσει ὅμως ἀπό τή μομφή γιά πολιτικό λάθος.

Καί πῶς, ἀλήθεια, θά ἐνεργοῦσε ὁ *ἐργάτης* βουλευτής, ὁ πραγματικός ἐργάτης βουλευτής, ἄν, ἀκούγοντας ἐπί τρεῖς μέρες εἰδήσεις ὅτι ἑτοιμάζεται μιά παρόμοια διαδήλωση, ἄκουγε τήν τελευταία μέρα τή «φήμη» (μπορεῖ *νά ἦταν καί* προβοκατόρικη;): «μήπως πρόκειται ἐδῶ γιά προβοκάτσια;».

Ὁ ἐργάτης βουλευτής θά ἔβρισκε τό δρόμο νά πάει σέ μερικούς ἐργάτες μέ κύρος. Ὁ ἐργάτης βουλευτής θά καταλάβαινε ὅτι σέ *τέτιες* στιγμές ἡ θέση του εἶναι δίπλα στούς πρωτοπόρους ἐργάτες, ὅτι εἶναι ἑκατό φορές πιό σπουδαῖο νά βρίσκεται ἐκεῖ μέ τούς ἐργάτες, παρά στίς συνεδριάσεις τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Ὁ ἐργάτης βουλευτής θά μάθαινε ἀπό τούς πρωτοπόρους ἐργάτες, ἀπό δυό-τρεῖς (ἄν ὄχι 4-5) *μέ κύρος* ἐργάτες τῆς πρωτεύουσας: *πῶς ἔχουν τά πράγματα*, πῶς *σκέπτονται* οἱ ἐργάτες, *ποιές εἶναι οἱ διαθέσεις* τῶν μαζῶν;

Ὁ ἐργάτης βουλευτής θά ἐνημερωνόταν γι' αὐτό, *θά κατάφερνε* νά ἐνημερωθεῖ, θά κατάφερνε νά μάθει ὅτι ἡ ἀπεργία θά γίνει (15-50 *χιλιάδες!!* σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες τοῦ ἀστικοῦ τύπου), ὅτι ἡ διαδήλωση θά γίνει, ὅτι οἱ ἐργάτες δέν σκέπτονται γιά βιαιότητες καί ταραχές, ὅτι *συνεπῶς*, οἱ φῆμες γιά προβοκάτσια εἶναι ἀνόητες φῆμες.

῾Ο ἐργάτης βουλευτής θά τά μάθαινε αὐτά καί δέν θά τόν ἐξαπατοῦσαν οἱ τρομοκρατημένοι φιλελεύθεροι μικροδιανοούμενοι τῆς αἰσχρῆς «ὁμάδας πρωτοβουλίας».

Φῆμες γιά προβοκάτσια. ῎Εστω. ᾿Αλλά μήπως δέν ὑπῆρχαν τέτιες φῆμες καί ἐπί παπά-Γκαπόν; Θά ἦταν καλός ἐργάτης ἤ ἐργατικός ἡγέτης ἐκεῖνος πού δέν θά ξεχώριζε τήν ἰδιόμορφη ἀφύπνιση τῶν μαζῶν πού εἶχε ἀρχίσει ἐπί παπά-Γκαπόν, ἀπό τόν προβοκάτορα Γκαπόν, ἀπό τούς ἀστυνομικούς προβοκάτορες πού ἐξωθοῦσαν τόν Γκαπόν!!

῎Ας παραδεχτοῦμε ὅτι καί στήν προετοιμασία τῆς διαδήλωσης τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη εἶχαν βάλει τό χέρι τους ἡ ἀστυνομία καί οἱ προβοκάτορες. ῎Ας τό παραδεχτοῦμε (ἄν καί αὐτό δέν ἀποδείχτηκε καί εἶναι ἀπίθανο· τό πιό πιθανό εἶναι ὅτι *προβοκατόρικες* ἦταν οἱ *φῆμες* γιά προβοκάτσια).

᾿Αλλά ἄς τό παραδεχτοῦμε. Τί ἔπρεπε λοιπόν νά γίνει; Νά ἀποφύγουμε τίς βιαιότητες, ὅταν μάλιστα δέν γινόταν κάν λόγος γιά τέτιες. Νά προειδοποιήσουμε νά ἀποφεύγουν τίς βιαιότητες. Νά προειδοποιοῦμε ὅμως ν' ἀποφεύγουν τήν εἰρηνική ἀπεργία, ὅταν αὐτή *βράζει* μέσα στίς μάζες; Νά προειδοποιοῦμε ν' ἀποφύγουν τή *διαδήλωση;;*

Θλιβερό, θλιβερό λάθος διέπραξε ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας στό σύνολό της. Καί θά ἦταν εὐχάριστο, ἄν μαθαίναμε ὅτι τό λάθος αὐτό δέν τό ἔκαναν ὅλοι, ἄν μαθαίναμε ὅτι πολλοί ἀπ' αὐτούς πού τό ἔκαναν, τό ἔνιωσαν καί δέν θά τό ξανακάνουν.

Τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία (παρόλες τίς ἀστυνομικές μανοῦβρες, ὁπουδήποτε κι' ἄν γίνονται) ἀνέβηκε *σέ ψηλότερη βαθμίδα.*

Γράφτηκε τό δεύτερο δεκαπενθήμερο
τοῦ Νοέμβρη 1912
῾Υπογραφή: Μ ή-β ο υ λ ε υ τ ή ς

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930
στή 2η-3η ἔκδοση τῶν ῾Απάντων
τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Τίς μέρες αὐτές στήν «Πράβντα» (βλ. τό φύλλο) τράβηξε τήν προσοχή μας τό ἄρθρο τοῦ φοιτητῆ Μ.[110], πού δίνει ἐξαιρετικά πολύτιμο ὑλικό σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν «φοιτητικῶν διαθέσεων». Σχετικά μέ τήν κομματικότητα τῶν φοιτητῶν ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου γράφει:

«Φυσικά, στίς ἀριστερές ὀργανώσεις ἀνήκει σχετικά περιορισμένο τμῆμα φοιτητῶν. Δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά στίς σημερινές συνθῆκες, ἀλλά καί γενικά: ἡ δύναμη τῶν ὀργανώσεων καθορίζεται ὄχι ἀπό τόν ἀριθμό τῶν μελῶν, ἀλλά ἀπό τήν ἐπιροή τους στίς μάζες. Εἶναι δύσκολο νά κάνουμε ὑποθέσεις γιά τό μέλλον, πρέπει ὅμως νά τονίσουμε ὅτι σήμερα οἱ ἀριστερές ὀργανώσεις συμβαδίζουν μέ τή μάζα τῶν φοιτητῶν» («Ζαπρόσι Ζίζνι», τεῦχ. 47).

Ὁ συντάκτης ἔχει ἀπόλυτα δίκιο στό ὅτι *σέ μᾶς* στή Ρωσία, *ἰδιαίτερα* στίς σημερινές πολιτικές συνθῆκες, «ἡ δύναμη τῶν ὀργανώσεων καθορίζεται **ὄχι** ἀπό τόν ἀριθμό τῶν μελῶν, **ἀλλά** ἀπό τήν ἐπιροή τους στίς μάζες». Γιά τήν Εὐρώπη αὐτό δέν θά ἦταν σωστό. Γιά τή Ρωσία τό φθινόπωρο τοῦ 1905 ἐπίσης δέν ἦταν σωστό. Γιά τή σημερινή ὅμως Ρωσία αὐτό εἶναι τόσο σωστό, ὥστε μπορεῖ κανένας νά τολμήσει ἀκόμη νά βγάλει ἕνα συμπέρασμα πού φαίνεται παράδοξο: ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς ὀργάνωσης δέν πρέπει νά ὑπερβαίνει ἕνα ὁρισμένο μίνιμουμ, *γιά* νά εἶναι ἡ ἐπιροή τῆς ὀργάνωσης στίς μάζες πλατιά *καί σταθερή!*

Ποιά ὅμως εἶναι ἡ κομματικότητα αὐτῶν τῶν «ἀριστερῶν» ὀργανώσεων στούς φοιτητές; Ὁ φοιτητής Μ. γράφει:

«Πρέπει ἰδιαίτερα νά τονίσουμε ὅτι δέν παρατηρεῖται διχόνοια ἀνάμεσα στίς χωριστές ἀριστερές ὀργανώσεις. Τέτια διχόνοια ἦταν ἰδιαίτερα σοβαρή ἐδῶ καί τρία χρόνια, τόν καιρό τῆς ἀπραξίας καί τῆς κάλμας. Συνέβαινε ὥστε οἱ ἐκλογές γιά τίς ἐπιτροπές τῶν ἑστιῶν κτλ. νά γίνονται μέ κομματικούς καταλόγους. Τώρα οἱ διχόνοιες αὐτές σχεδόν ἐξαφανίστηκαν, ἐνμέρει, γιατί ἔγινε ὁλοφάνερη ἡ ἀνάγκη νά συνενωθοῦν οἱ δυνάμεις γιά μιά κοινή δράση, ἐνμέρει, λόγω τοῦ ὅτι οἱ παλιές κομματικές θέσεις ἔχουν κλονιστεῖ, ἐνῶ οἱ καινούργιες ἀκόμη δέν ἔχουν ἐμπεδωθεῖ».

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι κι' ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη οἱ φοιτητές ἀντανακλοῦσαν ἕνα φαινόμενο πανρωσικῆς κλίμακας. Παντοῦ, σ' ὅλη τή δημοκρατία, καί ἀνάμεσα στούς ἐργάτες ἐπίσης, «οἱ παλιές κομματικές θέσεις ἔχουν κλονιστεῖ, ἐνῶ οἱ καινούργιες ἀκόμη δέν ἔχουν ἐμπεδωθεῖ». Τί εἶναι ὁ λικβινταρισμός; Ὁ λικβινταρισμός εἶναι εἴτε μιά μικρόψυχη ὑποχώρηση στό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, στό πνεῦμα τοῦ «κλονισμοῦ» τῶν παλιῶν κομματικῶν θέσεων, εἴτε μιά χαιρέκακη χρησιμοποίηση ἀπό τούς φιλελευθέρους αὐτοῦ τοῦ κλονισμοῦ.

Τό καθῆκον *ὅλης* τῆς δημοκρατίας εἶναι νά ἀγωνιστεῖ μέ ὅλες τίς δυνάμεις ἐνάντια σ' αὐτό τόν «κλονισμό» καί νά πετύχει μιά ἀκριβή, σαφή, καθορισμένη, καλομελετημένη «ἐμπέδωση» τῶν «καινούργιων θέσεων». Τό νά μπερδεύει κανένας τίς φιλονεικίες, τίς συζητήσεις γιά τά κομματικά (καί τά ἐσωκομματικά) προγράμματα μέ τίς «διχόνοιες» θά ἦταν τό μεγαλύτερο λάθος.

«Νά συνενώνονται οἱ δυνάμεις γιά μιά κοινή δράση» εἶναι τελείως ἀπαραίτητο· μαζί μ' αὐτές, λογουχάρη, καί οἱ δυνάμεις τῶν μαρξιστῶν καί τῶν ναρόντνικων. Αὐτό ὅμως δέν ἐξαλείφει τόν κομματικό καθορισμό, ἀλλά τόν *ἀπαιτεῖ*. Συνένωση τῆς δράσης εἶναι δυνατή μόνο τότε, ὅταν ὑπάρχει *πραγματική* ἑνότητα ἀντιλήψεων ὅτι ἡ δράση αὐτή εἶναι ἀπαραίτητη. Αὐτό εἶναι τελείως ὁλοφάνερο. Ἡ ρωσική δημοκρατία ἔπασχε ἀπό τό ὅτι προσπαθοῦσε «νά συνενώσει τίς δυνάμεις» γιά *δημοκρατική* δράση μέ *μή* δημοκράτες, μέ τούς φιλελευθέρους!

Προσπαθεῖστε, λογουχάρη, «νά συνενώσετε τίς δυνάμεις» τῶν ὀπαδῶν τῶν πολιτικῶν ἀπεργῶν μέ τίς «δυνάμεις» τῶν ἀντιπάλων τους. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι θά προκύψει *ζημιά* στή «δράση». Ὄχι, ἐπιδιώξετε νά πετύχετε πρῶτα ἕνα σαφή, καθορισμένο, ἀκριβή, καλομελετημένο διαχωρισμό στίς «θέσεις», στίς πλατφόρμες καί στά προγράμματα καί ὕστερα *συνενώνετε* τίς δυνάμεις ἐκεῖνες, πού *μποροῦν* νά πηγαίνουν μαζί λόγω τῶν πεποιθήσεών τους, λόγω τῆς κοινωνικῆς τους φύσης, συνε-

νώνετε αυτές τίς δυνάμεις σ' εκείνη *μόνο* τή δράση, στήν οποία μπορεί νά περιμένει κανείς ομοφωνία. Τότε καί μόνο τότε θά προκύψει όφελος από τήν πρωτοβουλία.

Γράφτηκε ανάμεσα στίς 24 καί 29 τοῦ Νοέμβρη (7 καί 12 τοῦ Δεκέμβρη) 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ὑποδείξαμε ἤδη στήν «Πράβντα»* πόσο μεγάλη σημασία ἔχει ἡ διάσπαση τοῦ Ρεπουμπλικάνικου κόμματος στήν Ἀμερική καί ἡ δημιουργία τοῦ «Προοδευτικοῦ» κόμματος τοῦ Ροῦζβελτ.

Τώρα οἱ ἐκλογές τέλειωσαν. Οἱ «δημοκράτες» νίκησαν καί ἀρχίζουν ἀμέσως νά ἐκδηλώνονται οἱ συνέπειες πού εἶχαν προβλέψει οἱ σοσιαλιστές. Τό Προοδευτικό κόμμα τοῦ Ροῦζβελτ, μέ τά 4 $^{1}/_{2}$ ἑκατομμύρια τῶν ψήφων του, εἶναι ἕνα δειγματάκι τοῦ πλατιοῦ ἀστικο-μεταρυθμιστικοῦ ρεύματος, πού πρόβαλε στή σκηνή μέ ἀμερικανική ὁρμή.

Ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ ρεύματος παρουσιάζει γενικό ἐνδιαφέρον, γιατί αὐτό τό ρεῦμα ὑπάρχει μέ τή μιά ἤ μέ τήν ἄλλη μορφή *σέ ὅλες* τίς καπιταλιστικές χῶρες.

Κάθε ἀστικο-μεταρυθμιστικό ρεῦμα ἔχει δυό βασικούς βραχίονες. Αὐτοί εἶναι: οἱ ἀστοί μεγαλοεπιχειρηματίες, οἱ πολιτικάντηδες, αὐτοί πού ξεγελοῦν τίς μάζες μέ ὑποσχέσεις γιά μεταρυθμίσεις καί οἱ ξεγελασμένες μάζες πού νιώθουν ὅτι δέν εἶναι δυνατό νά ζοῦν ὅπως παλιά καί ἀκολουθοῦν τούς τσαρλατάνους, πού τούς ὑπόσχονται λαγούς μέ πετραχήλια. Καί νά, τό Προοδευτικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς, πού μόλις εἶχε δημιουργηθεῖ, τήν ἄλλη κιόλας μέρα μετά τίς ἐκλογές τρίζει σ' ὅλους τούς ἁρμούς του.

Οἱ ἀστοί πολιτικάντηδες πού ξεγέλασαν τίς μάζες μέ ρουζβελτικό τσαρλατανισμό, ὠρύονται πιά τώρα γιά *συγχώνευση* μέ τό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα. Τί συμβαίνει; Ἁπλούστατα: οἱ πολιτικάντηδες χρειάζονται τίς προσοδοφόρες θέσεις, τίς ὁποῖες τό κόμμα πού νίκησε στήν Ἀμερική τίς μοιράζει μέ ἰδιαίτερη ἀναίδεια ἀνάμεσα στούς ὀπαδούς του. Ἡ διάσπαση τῶν ρεπουμπλικάνων ἔδοσε τή νίκη στούς «δημοκράτες». Οἱ δημοκράτες τώρα ἔξαλλοι ἀπό τή χαρά τους μοιράζονται τά σημαντικά χρηματικά ποσά τοῦ δημόσιου θησαυροῦ. Εἶναι

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 199-201. *Ἡ Σύντ.*

φυσικό, ὅτι οἱ ἀνταγωνιστές τους εἶναι πρόθυμοι νά ἀπαρνηθοῦν τό «Προοδευτικό» κόμμα καί νά γυρίσουν πίσω στό *ενιαῖο* Ρεπουμπλικάνικο πού ἔχει ὅλες τίς ἐλπίδες νά νικήσει τούς δημοκράτες.

Δέν εἶναι αὐτό, ἀλήθεια, ἕνα ὠμό, κυνικό ἐμπόριο τῆς «κομματικότητας»; Ἐντελῶς, ὅμως, τό ἴδιο βλέπουμε σέ *ὅλες* τίς καπιταλιστικές χῶρες. Καί ὅσο *λιγότερο* ἐλεύθερη εἶναι μιά χώρα, τόσο πιό πρόστυχα καί πιό αἰσχρά γίνεται αὐτό τό ἐμπόριο τῆς κομματικότητας ἀπό μέρους τῶν ἀστῶν καταφερτζῆδων, τόσο μεγαλύτερη σημασία ἔχουν οἱ παρασκηνιακές μηχανοραφίες καί οἱ προσωπικές «γνωριμίες» κατά τήν ἀπόσπαση ἐκχωρήσεων, ἐπιχορηγήσεων, προσοδοφόρων (γιά τούς κ.κ. δικηγόρους) ὑποθέσεων κτλ.

Ἡ ἄλλη πτέρυγα κάθε ἀστικο-μεταρυθμιστικοῦ ρεύματος — οἱ ξεγελασμένες μάζες — ἐκδηλώθηκε τώρα ἐπίσης κατά τόν ἀμερικανικό τρόπο πρωτότυπα, ἐλεύθερα, καθαρά. «Δεκάδες ἄτομα πού ἔδοσαν τήν ψῆφο τους στό Προοδευτικό κόμμα, — γράφει ἡ ἐφημερίδα τῶν ἐργατῶν τῆς Νέας Ὑόρκης «Πριζίβ», — ἔρχονται τώρα στή σοσιαλιστική σύνταξη καί στό σοσιαλιστικό γραφεῖο γιά κάθε εἴδους πληροφορίες καί εἰδήσεις. Ὁ κόσμος αὐτός εἶναι κυρίως νέοι, εὔπιστοι, ἄπειροι. Εἶναι τά προβατάκια, πού κούρεψε ὁ Ροῦζβελτ καί πού δέν ἔχουν ἰδέα ἀπό πολιτική καί ἀπό οἰκονομική ἐπιστήμη. Αὐτοί νιώθουν ἐνστικτωδῶς ὅτι τό Σοσιαλιστικό κόμμα μέ τό ἕνα ἑκατομμύριο τῶν ψήφων του εἶναι σοβαρότερο ἀπό τά $4\,^1/_2$ ἑκατομμύρια ψήφων πού δόθηκαν ὑπέρ τοῦ Ροῦζβελτ καί ἐνδιαφέρονται περισσότερο ἀπ' ὅλα γιά τό ζήτημα, ἄν μπορεῖ νά πραγματοποιηθοῦν οἱ ἐλάχιστες μεταρυθμίσεις πού ὑποσχέθηκε ὁ Ροῦζβελτ».

«Δέν εἶναι ἀνάγκη νά ποῦμε— προσθέτει ἡ «Πριζίβ» — ὅτι σ'ὅλους αὐτούς τούς «προοδευτικούς» δίνουμε πρόθυμα *ὅλες* τίς πληροφορίες καί τίς εἰδήσεις καί δέν ἀφήνουμε νά φύγει κανένας χωρίς σοσιαλιστική φιλολογία».

Τέτια εἶναι ἡ μοίρα τοῦ καπιταλισμοῦ, ὥστε καί οἱ μεγαλύτεροι καπάτσοι καί καταφερτζῆδες «δουλεύουν»...πρός ὄφελος τοῦ σοσιαλισμοῦ!

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 25 τοῦ Νοέμβρη (8 τοῦ Δεκέμβρη) 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΣ ΖΗΛΟΣ

Ὁ καθένας μέ τόν πόνο του: τό προλεταριάτο γιά τήν ἀνάγκη τῆς εἰρήνης, οἱ καπιταλιστές γιά τά «πατριωτικά» παραδείγματα ἀπό τό βαλκανικό πόλεμο. Ὁ καθένας καί τό δικό του. Οἱ ἐργάτες ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ βαλκανική ἐπανάσταση θά μποροῦσε νά κοστίσει ἑκατό φορές λιγότερα θύματα, ἀπ' ὅ,τι ὁ βαλκανικός πόλεμος καί θά μποροῦσε νά δόσει χίλιες φορές πιό πλατιά καί πιό στέρεα δημοκρατικά ἀποτελέσματα.

Οἱ καπιταλιστές — καί οἱ «δεξιοί» καί οἱ φιλελεύθεροι ὥς τούς δικούς μας προοδευτικούς καί καντέτους — ὑποστηρίζουν μέ κάθε τρόπο ὅτι νά, οἱ ἑνωμένοι ἀστοί τῶν Βαλκανίων πέτυχαν κάτι, ἐνῶ οἱ ἑνωμένοι ἀστοί τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ρωσίας θά μποροῦσαν νά πετύχουν «ἀπό συμφώνου» πάρα πολύ περισσότερα.

Ἕνας ἀμερικανός «πατριώτης», πατριώτης τοῦ πορτοφολιοῦ, ἔμαθε ἀπό κάπου ὅτι στόν ἑλληνικό πολεμικό στόλο ὑπῆρχαν πλοῖα πού ναυπηγήθηκαν μέ ἰδιωτικούς πόρους ἑλλήνων μεγιστάνων-ἑκατομμυριούχων.

Ὁ δικός μας ἀμερικανός Γκουτσκόφ ἤ ὁ ἀμερικανός Μακλάκοφ βιάζεται νά προπαγανδίσει πιό πλατιά τό μεγάλο πατριωτικό παράδειγμα. «Τί καλά θά ἦταν — γράφει — ἄν οἱ ἀκτές τῆς χώρας μας καί ὅλη ἡ ἐμπορική ναυτιλία μας προστατεύονταν ἀπό πλωτούς γίγαντες-θωρηκτά μέ τά ὀνόματα «Μόργκαν», «Ἄστορ», «Βάντερμπιλτ», «Ροκφέλλερ»! Βλέποντας ἕνα τέτιο παράδειγμα, ὁ λαός θά δυσανασχετοῦσε λιγότερο ἐνάντια στή συγκέντρωση τοῦ κεφαλαίου στούς δισεκατομμυριούχους καί ἐνάντια στήν ἀνισόμετρη κατανομή τοῦ πλούτου!»

Πατριωτική, ἀλλά ὄχι καί πρακτική πρόταση, — θά ποῦνε γελώντας οἱ ἀμερικανοί ἐργάτες. Πραγματοποιεῖστε τό περί-

φημο σχέδιό σας, κύριοι, ἐμεῖς τό *ἐγκρίνουμε* πέρα γιά πέρα. Ὡς τά τώρα σέ μᾶς στήν Ἀμερική οἱ Ροκφέλλερ, οἱ Μόργκαν κτλ. μισθώνουν ἰδιωτικά ἀποσπάσματα ἐξοπλισμένων ἀνθρώπων γιά νά προστατεύσουν τήν ἰδιοκτησία τους, γιά νά ἀντιπαλέψουν τούς ἀπεργούς. Ἄς δείξουν τώρα οἱ δισεκατομμυριοῦχοι λίγο πιό χτυπητά στό λαό, ὅτι ὅλη ἡ «ἐξωτερική» προστασία τοῦ «κράτους» εἶναι *προστασία τῶν μονοπωλίων καί τῶν κερδῶν* τῶν κατόχων τῶν δικῶν μας τράστ! Θά δοῦμε, τί θά διδάσκονται οἱ ἀμερικανοί ἐργάτες, ὅταν θά βλέπουν τά ὑπερντρέντνωτ μέ τά ὀνόματα: «Μόργκαν», «Ροκφέλλερ» κτλ.: πατριωτική συγκίνηση ἤ σοσιαλιστικές πεποιθήσεις. Θά φέρονται μέ μεγαλύτερη δουλοπρέπεια μπροστά στούς καπιταλιστές ἤ θά ἀπαιτοῦν πιό ἀποφασιστικά τό πέρασμα ὅλων τῶν τράστ (τῶν ἑνώσεων τῶν βιομηχάνων), ὅλης τῆς περιουσίας τῶν τράστ στά χέρια ὁλόκληρης τῆς κοινωνίας, στά χέρια τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν;

...Ἐξαιρετικά μεγάλο ζῆλο ἔδειξε ὁ ἀμερικανός «πατριώτης»...

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 25 τοῦ Νοέμβρη (8 τοῦ Δεκέμβρη) 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΤΗΣ IV ΔΟΥΜΑΣ

Ἡ ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» δημοσίευσε τελευταῖα ὅτι καταρτίστηκε ἡ οριστική ὀργάνωση τῆς ἰδιαίτερης ἀγροτικῆς ὁμάδας στήν IV Δούμα. Σύμφωνα μέ τή δημοσίευση αὐτή, στή σύνθεση τῆς ὁμάδας ἀνήκουν 40 ἄτομα. Τό Γραφεῖο τῆς ὁμάδας ἐκπροσωπεῖται ἀπό τούς: Γεβσέγεφ, Καραοῦλοφ, Ἴτσας, Φίρσοφ καί Μέρστσι.

«Σάν ἕνα ἀπό τά πιό δραστήρια στελέχη τῆς νέας ὁμάδας, — ἔγραφε ἡ «Νόβογε Βρέμια», — ξεχωρίζουν τόν Καραοῦλοφ (κοζάκος) πού τράβηξε τήν προσοχή μέ τόν ἰδιόμορφο προσδιορισμό τῆς κομματικότητάς του κατά τή συμπλήρωση τοῦ ἐρωτηματολογίου πού δόθηκε στά μέλη τῆς Δούμας ἀπό τήν ὑπηρεσία τάξης τῆς Δούμας. Στό ἐρώτημα «σέ ποιό κόμμα ἀνήκετε;» ὁ Καραοῦλοφ ἔγραψε: «Δέν ἀνήκω σέ κανένα κόμμα ἤ ὁμάδα. Εἶμαι ὅ,τι πρέπει νά εἶναι ὁ καθένας πού ἀγαπάει ἀληθινά τήν πατρίδα του, εἶμαι μοναρχικός-δημοκράτης»».

Μπορεῖ κανένας νά συμφωνήσει μέ τή γνώμη ὅτι ἕνας τέτιος προσδιορισμός τῆς κομματικότητας εἶναι «ἰδιόμορφος»; Καί ναί καί ὄχι. Ναί, μιά καί ὁ Καραοῦλοφ ἔκφρασε ἀνοιχτά ἐκεῖνο πού πολλοί δέν τό λένε ἀνοιχτά. Ὄχι, γιατί στήν οὐσία τή γνώμη τοῦ βουλευτῆ Καραοῦλοφ τή συμμερίζεται, ἀναμφίβολα, ἕνας πολύ σημαντικός ἐπίσης ἀριθμός ἀγροτῶν καί κοζάκων.

Ὁ βουλευτής Καραοῦλοφ νομίζει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὅτι «καθένας πού ἀγαπάει ἀληθινά τήν πατρίδα του», *πρέπει* νά εἶναι δημοκράτης. Ὁ βουλευτής Καραοῦλοφ εἶναι φανερό ὅτι κάνει λάθος. Ἄς ρίξει μιά ματιά σ' ὅλα τά δεξιά μισά μέλη τῆς Δούμας ἤ ἀκόμη καί στά «δεξιά» δυό τρίτα της: *δέν* ὑπάρχουν μήπως ἀνάμεσα σ' ὅλους τούς «δεξιούς» — «ἐθνικιστές» - ὀχτωβριστές ἄνθρωποι, «πού ν' ἀγαποῦν ἀληθινά τήν πατρί-

δα»; Ὅπως φαίνεται ὑπάρχουν. Ὁ Καραοῦλοφ δέν μπορεῖ νά μή συμφωνήσει μ' αὐτό.

Στό μεταξύ καί οἱ δεξιοί καί οἱ ἐθνικιστές καί οἱ ὀχτωβριστές (καί μιλώντας εἰλικρινά καί οἱ καντέτοι) *ἀναμφίβολα δ έ ν* εἶναι «δημοκράτες». Ὅλοι αὐτοί εἶναι μοναρχικοί, συζήτηση δέν χωράει, ὅμως *δέν* εἶναι δημοκράτες. Αὐτοί εἴτε δέν ὑποστηρίζουν τό δημοκρατικό ἐκλογικό νόμο, τούς δημοκρατικούς νόμους γιά τόν τύπο, γιά τά συνδικάτα καί τίς συγκεντρώσεις, τή δημοκρατική διανομή τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, εἴτε ξεφεύγουν ἀπό τά σοβαρά ζητήματα τῆς δημοκρατίας μέ κούφια λογάκια.

Πῶς λοιπόν νά γίνει; Δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ τσιφλικάδες, λογουχάρη, *ἀλλιῶς* καταλαβαίνουν «τήν ἀληθινή ἀγάπη πρός τήν πατρίδα», ἀπ' ὅ,τι οἱ ἀγρότες, παρόλο πού καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι ἦταν «μοναρχικοί»;

Μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε ὅτι οἱ ἐργασίες τῆς IV Δούμας θά ἀναγκάσουν τόν Καραοῦλοφ καί τούς ὁμοίους του νά σκεφτοῦν λιγάκι πάνω σ' αὐτό.

Γράφτηκε στίς 27-28 τοῦ Νοέμβρη (10-11 τοῦ Δεκέμβρη) 1912

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΤΟΥ ΡΕΦΟΡΜΙΣΜΟΥ

«'Από τί πάσχουμε;» — ρωτοῦσε τελευταῖα στή «Λούτς» ὁ συντάκτης διδακτικοῦ χρονογραφήματος μέ τόν παραπάνω τίτλο, πού γράφτηκε κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀπεργίας τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη.

Ἡ ἀπάντηση βγαίνει καθαρά ἀπό τίς ἑπόμενες δυό περικοπές:

«Φαίνεται ὅτι πρέπει νά εἶναι καθαρό σέ ὅσους διεκδικοῦν τό ρόλο τῶν ἡγετῶν, ὅτι τό αἴτημα τῆς κατάργησης τῶν ἔκτακτων διατάξεων καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι εἶναι ἕνα πράγμα, κι' αὐτό ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενο τῆς πάλης τοῦ σήμερα καί τοῦ ἄμεσου μέλλοντος, ἐνῶ ἡ ἀλλαγή τοῦ ὑπάρχοντος καθεστῶτος, ὅπως γίνεται λόγος στήν ἔκκληση, εἶναι κάτι τό διαφορετικό. Ἡ ἀλλαγή μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ ὄχι μέ τό παιχνίδι τῶν ἀπεργιῶν, πράγμα πού βλέπουμε σήμερα, ἀλλά μέ μιά ἐπίμονη σχεδιασμένη δουλιά, μέ τήν κατάκτηση τῆς μιᾶς θέσης ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, μέ τήν ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων, μέ τήν ἄριστη ὀργάνωση καί τό τράβηγμα στήν πάλη αὐτή ὄχι μόνο τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά καί τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ...

Ἔχοντας ἐπίγνωση τῶν καθηκόντων μας, ὑπερασπίζοντας σχεδιασμένα τά συμφέροντά μας, χωρίς νά ξεσπαθώνουμε σήμερα γιά νά ζαρώσουμε αὔριο, ἐμεῖς θά δημιουργήσουμε καί τίς ἰσχυρές συνδικαλιστικές μας ὀργανώσεις καί τό ἀνοιχτό πολιτικό κόμμα μας πού κανείς δέν θά τολμήσει νά βάλει χέρι πάνω τους».

Οἱ περικοπές αὐτές φτάνουν γιά νά ποῦμε στό χρονογράφο: καλύτερα εἶναι νά ρωτήσετε, ἀγαπητέ φίλε, «ἀπό τί πάσχετε σεῖς ὁ ἴδιος;». Καί θά σᾶς ἀπαντήσουμε: πάσχετε ἀπό ρεφορμισμό, αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο. Σᾶς κόλλησε ἡ «ἔμμονη ἰδέα», ἡ ἰδέα τοῦ στολιπινικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. 'Αρρώστια ἐπικίνδυνη. Οἱ γιατροί ἀπό τή «Λούτς» θά σᾶς γιατρέψουν ἐντελῶς.

Ὁ χρονογράφος, σέ ἀντίθεση μέ τά γενικά αἰτήματα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, προπαγανδίζει τελείως συγκεκριμένα καί συνειδητά τό «ἀνοιχτό πολιτικό κόμμα». Ἡ ἀντιπαρά-

θεση τῶν δυό περικοπῶν πού ἀναφέραμε δέν ἀφήνει καμιά ἀμφιβολία γι' αὐτό. Οἱ ὑπεκφυγές ἐδῶ θά ἦταν μάταιες.

Ρωτᾶμε τό χρονογράφο: γιατί τότε τό «ἀνοιχτό κόμμα» τῶν ὀπορτουνιστῶν τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας (οἱ «ἐνέσοι» τό 1906) καί τοῦ μεγαλοαστικοῦ φιλελευθερισμοῦ (οἱ καντέτοι τό 1906-1907 καί ἀργότερα) ἀποδείχτηκε οὐτοπία, ἐνῶ τό *δικό σας* «ἀνοιχτό» ἐργατικό κόμμα δέν εἶναι οὐτοπικό;

Ἐσεῖς παραδέχεστε (ἤ, τουλάχιστο, ἡ «ἀνοιχτή» ἐμφάνιση στίς ἐκλογές σᾶς *ἀνάγκασε* νά παραδεχτεῖτε), ὅτι οἱ καντέτοι εἶναι ἀντεπαναστάτες, ὅτι δέν εἶναι δημοκράτες, γενικά δέν εἶναι κόμμα τῶν μαζῶν, ἀλλά κόμμα τῆς εὔπορης ἀστικῆς τάξης, κόμμα τῆς «πρώτης κουρίας». Καί νά, ἐσεῖς, ὁ «νηφάλιος ρεαλιστής πολιτικός», ὁ ἐχθρός τοῦ «ξεσπαθώματος καί τῶν ἀπειλῶν μέ τίς γροθιές», προβάλλετε ἐξονόματος δῆθεν τῶν ἐργατῶν ἕνα τέτιο «ἄμεσο» αἴτημα, πού ἀποδείχτηκε οὐτοπικό, ἀπραγματοποίητο γιά τούς καντέτους!! Εἶστε μεγάλος οὐτοπιστής, ἡ οὐτοπία σας ὅμως εἶναι μικρή, τιποτένια, ἀξιολύπητη.

Χωρίς νά τό καταλαβαίνετε, ἐσεῖς ὁ ἴδιος μολυνθήκατε ἀπό τήν ἀρρώστια τῆς μόδας,— τέτια ἐπιδημία εἶναι τώρα! τήν ἀρρώστια τῆς ἀπογοήτευσης, τῆς μικροψυχίας, τῆς ἀπόγνωσης, τῆς ἔλλειψης ἐμπιστοσύνης. Καί ἡ ἀρρώστια αὐτή σᾶς σπρώχνει στό λάκκο τοῦ ὀπορτουνισμοῦ· γιά τόν ὀπορτουνισμό αὐτό καί οἱ ἐνέσοι καί οἱ καντέτοι πληρώθηκαν κιόλας μέ γενική κοροϊδία.

Νομίζετε ὅτι εἶναι ἄμεσο καί πρακτικό, «σχεδιασμένο» καί «συνειδητό» τό αἴτημα τῆς κατάργησης τῶν ἔκτακτων διατάξεων καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Διαφωνεῖτε μέ τή σοσιαλδημοκρατία ριζικά, γιατί αὐτή *καταλαβαίνει* ποιοί εἶναι οἱ γενικοί ὅροι τῆς πραγματοποίησης (καί τῆς σοβαρότητας) τῶν μεταρυθμίσεων αὐτῶν. Συμφωνεῖτε μέ τούς προοδευτικούς καί τούς ὀχτωβριστές οὐσιαστικά, γιατί αὐτοί ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι ξεγελοῦν καί τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους μέ τή φλυαρία... γιά μεταρυθμίσεις καί «ἐλευθερίες» πάνω στό ἔδαφος τῆς σημερινῆς κατάστασης πραγμάτων. Ὁ ἰταλός ρεφορμιστής Μπισσολάτι πρόδοσε τήν ἐργατική τάξη γιά τίς μεταρυθμίσεις πού ὑποσχέθηκε ὁ *φιλελεύθερος* ὑπουργός Ντζιολίττι σέ συνθῆκες «νόμιμης» ὕπαρξης τῶν κομμάτων *ὅλων* τῶν τάξεων. Ἐνῶ ἐσεῖς προδίνετε τήν ἐργατική τάξη γιά τίς μεταρυθμίσεις πού *δέν* τίς περιμένουν ἀπό τόν Μακάροφ *ἀκόμη καί* οἱ Ἰζγκόγεφ καί οἱ Μπουλγκάκοφ!

Μιλᾶτε περιφρονητικά γιά «παιχνίδι τῶν ἀπεργιῶν». Πάνω στό σημεῖο αὐτό δέν ἔχω τή δυνατότητα νά σᾶς ἀπαντήσω ἐδῶ ὅπως πρέπει. Θά ἀναφέρω μόνο σέ συντομία ὅτι εἶναι ἁπλῶς ἀνοησία νά ὀνομάζει κανείς «παιχνίδι» ἕνα βαθύ ἱστορικό κίνημα. *Νευριάζετε* γιά τίς ἀπεργίες, ὅπως νευριάζει ἡ «Νόβογε Βρέμια» (βλ. στό φύλλο τῆς 17 τοῦ Νοέμβρη, τό ἄρθρο τοῦ Νεζνάμοφ), οἱ Ἰζγκόγεφ καί οἱ Μπουλγκάκοφ. Καί νευριάζετε γιατί ἡ ζωή συντρίβει ἀλύπητα τίς φιλελεύθερες αὐταπάτες σας. Οἱ ἐργατικές μάζες ἀναγνωρίζουν ἀπόλυτα τήν ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης, τῆς συστηματικῆς δουλιᾶς, τῆς προετοιμασίας, τοῦ σχεδιασμοῦ, ἀλλά ἀπέναντι στούς λόγους σας κρατοῦν καί θά κρατοῦν περιφρονητική στάση.

Τή βαριά ἀρρώστια, πού σᾶς δηλητηρίασε, τήν προκάλεσε ἕνας πολύ διαδομένος βάκιλλος. Εἶναι ὁ βάκιλλος τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς ἤ, ἀλλιῶς, τοῦ λικβινταρισμοῦ. Περιφέρεται στόν ἀέρα. Ὅσο ὅμως κι' ἄν νευριάζετε γιά τήν πορεία τῶν γεγονότων γενικά, γιά τίς 15 τοῦ Νοέμβρη εἰδικά, πάντως ἡ πορεία αὐτή εἶναι θανατηφόρα γιά τό βάκιλλο αὐτό.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 180,
29 τοῦ Νοέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΞΑΘΛΙΩΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οἱ ἀστοί ρεφορμιστές, καί πίσω ἀπ' αὐτούς καί μερικοί ὀπορτουνιστές ἀπό τίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἰσχυρίζονται ὅτι δέν συντελεῖται ἐξαθλίωση τῶν μαζῶν στήν καπιταλιστική κοινωνία. «Ἡ θεωρία, λένε, τῆς ἐξαθλίωσης» δέν εἶναι σωστή: ἡ εὐημερία τῶν μαζῶν, ἄν καί ἀργά, πάντως ἀνεβαίνει, τό χάσμα ἀνάμεσα στούς εὔπορους καί στούς ἄπορους δέν μεγαλώνει, ἀλλά μικραίνει.

Τόν τελευταῖο καιρό ὅλη ἡ ψευτιά τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτῶν ξεσκεπάζεται μπροστά στίς μάζες ὅλο καί πιό ἀνοιχτά. Ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς μεγαλώνει. Τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν, *ἀκόμη καί* στίς συνθῆκες τῆς πιό ἐπίμονης καί τῆς *πιό* πετυχημένης γιά τούς ἐργάτες ἀπεργιακῆς πάλης, ἀνεβαίνουν πολύ πιό ἀργά, ἀπ' ὅ,τι ἀνεβαίνουν τά ἀπαραίτητα ἔξοδα γιά τήν ἀναπαραγωγή τῆς ἐργατικῆς δύναμης. Παράλληλα μ' αὐτό τά πλούτη τῶν κεφαλαιοκρατῶν ἀνεβαίνουν μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα.

Νά μερικά στοιχεῖα σχετικά μέ τή Γερμανία, ὅπου ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀσύγκριτα καλύτερη ἀπό τή Ρωσία, χάρη στό πιό ὑψηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο, χάρη στήν *ἐλευθερία τῶν ἀπεργιῶν* καί τοῦ συνεταιρίζεσθαι, χάρη στήν πολιτική ἐλευθερία, στά ἑκατομμύρια μέλη τῶν συνδικάτων, στά ἑκατομμύρια ἀναγνῶστες τῶν ἐργατικῶν ἐφημερίδων.

Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα *ἀστῶν* κοινωνιολόγων-πολιτικῶν, πού στηρίζονται σέ ἐπίσημες πηγές, τό μεροκάματο τῶν ἐργατῶν στή Γερμανία αὐξήθηκε τά τελευταῖα 30 χρόνια 25% κατά μέσο ὅρο. Τήν ἴδια περίοδο ὁ τιμάριθμος τῆς ζωῆς ἀνέβηκε *τουλάχιστο* κατά 40%!!

Καί τά τρόφιμα καί τά ροῦχα καί τά καύσιμα καί τά ἐνοίκια τῶν σπιτιῶν, ὅλα ἀκρίβηναν. Ὁ ἐργάτης ἐξαθλιώνεται *ἀπόλυτα,* δηλ. γίνεται πραγματικά φτωχότερος ἀπό πρίν, εἶναι

ὑποχρεωμένος νά ζεῖ χειρότερα, νά τρέφεται λιτότερα, νά ὑποσιτίζεται περισσότερο, νά στεγάζεται στά ὑπόγεια καί στίς σοφίτες.

Πιό χτυπητή, ὅμως, εἶναι ἡ *σχετική* ἐξαθλίωση τῶν ἐργατῶν, δηλ. ἡ ἐλάττωση τῆς *μερίδας* πού παίρνουν ἀπό τό κοινωνικό εἰσόδημα. Ἡ *ἀναλογική* μερίδα τῶν ἐργατῶν στήν καπιταλιστική κοινωνία, πού πλουτίζει μέ γοργούς ρυθμούς, ὅλο καί μικραίνει, γιατί ὅλο καί πιό γοργά πλουτίζουν οἱ ἑκατομμυριοῦχοι.

Στή Ρωσία δέν ὑπάρχει φόρος εἰσοδήματος, δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τήν αὔξηση τοῦ πλούτου τῶν εὔπορων τάξεων τῆς κοινωνίας. Ἡ δική μας πολύ πιό θλιβερή πραγματικότητα σκεπάζεται μέ ἕνα παραπέτασμα· τό παραπέτασμα τοῦ σκοταδιοῦ, τῆς μυστικότητας.

Στή Γερμανία ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τά πλούτη τῶν εὔπορων τάξεων. Λογουχάρη, στήν Πρωσσία τά *πρῶτα* 10 δισεκατομμύρια μάρκα (5 δισεκατομμύρια ρούβλια) τῶν φορολογούμενων περιουσιῶν ἀνῆκαν τό 1902 σέ 1853 ἄτομα, ἐνῶ τό 1908 σέ 1108 ἄτομα.

Ὁ ἀριθμός τῶν πιό μεγάλων πλουτοκρατῶν ἐλαττώθηκε. Τά πλούτη τους μεγάλωσαν: ὁ καθένας τους εἶχε τό 1902 κατά μέσο ὅρο 5 ἑκατομμύρια μάρκα περιουσία (2 $^1/_2$ ἑκατομ. ρούβλια), ἐνῶ τό 1908 εἶχε 9 ἑκατομμύρια μάρκα (4 $^1/_2$ ἑκατομ. ρούβλια)!

Μιλᾶνε γιά τήν «ἀφρόκρεμα τῶν 10.000». Στήν Πρωσσία ἡ «ἀφρόκρεμα τῶν 21 χιλιάδων» πλουτοκρατῶν εἶχε 13 $^1/_2$ δισεκατομμύρια μάρκα περιουσία, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι 1.300.000 κάτοχοι φορολογούμενης περιουσίας εἶχαν 3 δισεκατομμύρια μάρκα.

Οἱ τέσσερις πιό μεγάλοι ἑκατομμυριοῦχοι τῆς Πρωσσίας (ἕνας πρίγκιπας, ἕνας δούκας καί δυό κόμητες) τό 1907 εἶχαν 149 ἑκατομμύρια μάρκα περιουσία, ἐνῶ τό 1908 εἶχαν 481 ἑκατομμύρια μάρκα.

Τά πλούτη μεγαλώνουν στήν καπιταλιστική κοινωνία μέ ἀφάνταστη ταχύτητα παράλληλα μέ τήν ἐξαθλίωση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 181,
30 τοῦ Νοέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΑ «ΦΛΕΓΟΝΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ

ΤΟ «ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΙΚΟ» ΚΑΙ ΤΟ «ΕΘΝΙΚΟ» ΖΗΤΗΜΑ

Τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ἡ Γενική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ συγκάλεσε «συνδιάσκεψη περιοχῆς» τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας [111]. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Γενική αὐτή Διοίκηση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι σήμερα διοίκηση *χωρίς* κόμμα. Στήν πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, τή Βαρσοβία, ἡ τοπική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση καταδίκασε κατηγορηματικά τήν ἀποδιοργανωτική πολιτική τῆς Γενικῆς Διοίκησης κι' αὐτή σάν ἀπάντηση σ' αὐτό κατάφυγε σέ πρόστυχες ἀνώνυμες κατηγορίες γιά προβοκάτσιες, δημιούργησε μιά εἰκονική ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας καί βιάστηκε νά συγκαλέσει μέ ταχυδακτυλουργικό τρόπο τή «δική της» συνδιάσκεψη περιοχῆς.

Ἀργότερα οἱ ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας στήν ἐργατική κουρία τῆς Βαρσοβίας ἀπόδειξαν ὁριστικά ὅτι ἡ Γενική Διοίκηση δέν ἔχει ὀπαδούς. Ἀπό 66 πληρεξούσιους οἱ 34 ἦταν σοσιαλδημοκράτες καί σ' αὐτούς μόνο 3 (κι' αὐτοί ἀμφίβολοι) ἦταν ὀπαδοί τῆς Γενικῆς Διοίκησης.

Ἡ προκαταρκτική αὐτή παρατήρηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά μπορέσει ὁ ἀναγνώστης νά ἐξετάσει τήν ἀπόφαση αὐτή τῆς συνδιάσκεψης περιοχῆς τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, γιά τήν ὁποία σκοπεύουμε νά μιλήσουμε *μόνο* σάν ἀπόφαση τῆς *τισκικῆς* Γενικῆς Διοίκησης, καί σέ καμιά περίπτωση σάν ἀπόφαση τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν.

I

Τό ζήτημα τῆς στάσης τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό καί φλέγον. Γι' αὐτό ἡ *ἀπόφαση* τῆς τισκικῆς συνδιάσκεψης πάνω στό ζή-

τημα αὐτό, ὅσο κι' ἄν εἶναι δύσκολο νά πάρουμε τήν ἀπόφαση αὐτή στά *σοβαρά*, ἀξίζει νά μελετηθεῖ πολύ προσεκτικά.

Εἶναι δύσκολο νά πάρεις στά σοβαρά τή γεμάτη βρισιές τισκική ἀπόφαση, ἔστω καί ἐξαιτίας τῆς θέσης της στό *βασικό* ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Αὐτό εἶναι τό βασικό ζήτημα τοῦ ΣΔΕΚΡ στά χρόνια 1908-1912. Τό κόμμα τσακίστηκε τρομερά ἀπό τήν ἀντεπανάσταση. Τό κόμμα ἐντείνει ὅλες τίς δυνάμεις του γιά νά ἀνασυγκροτήσει τήν ὀργάνωσή του. Καί στή διάρκεια *ὁλόκληρης τῆς τετραετίας* πού κυριαρχεῖ ἡ ἀντεπανάσταση τό κόμμα κάνει *ἀδιάκοπη πάλη* ἐνάντια στίς ὁμαδοῦλες ἐκεῖνες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού θέλουν νά τό διαλύσουν.

Μήπως ἀπ' αὐτό δέν γίνεται φανερό ὅτι ὅποιος δέν ξεκαθάρισε τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ *τοῦ κάκου* λέει πώς εἶναι μέλος τοῦ κόμματος;

Καί ἡ τισκική συνδιάσκεψη στήν ἀπόφασή της γιά τή στάση ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ τό μεγαλύτερο μέρος τό ἀφιερώνει στό λικβινταρισμό. Ἡ συνδιάσκεψη παραδέχεται ὅτι ὁ λικβινταρισμός εἶναι «τό μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ΣΔΕΚΡ καί σοβαρός κίνδυνος γιά τήν ἴδια τήν ὕπαρξή του».

«Ὁ ἀνοιχτός καί συνεπής λικβινταρισμός καί ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἀλληλοαποκλείονται», — λέει ἡ ἀπόφαση.

Ὅπως βλέπετε, ὁ Τίσκα καί Σία μέ τολμηρό καί σταθερό χέρι καταπιάστηκαν μέ τό πρόβλημα καί ἀπόφυγαν ν' ἀπαντήσουν!

Ἀλλά ποιός εἶναι «ἀνοιχτός καί συνεπής» λικβινταριστής; Καί ποιό πρακτικό συμπέρασμα βγαίνει ἀπό τήν *πείρα τῆς τετράχρονης πάλης* ἐνάντια στό λικβινταρισμό;

Στά δικαιολογημένα καί ὑποχρεωτικά αὐτά ἐρωτήματα ἀπάντησε μέ σαφήνεια, ἀκρίβεια καί πειστικότητα ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912: λικβινταριστές εἶναι ἡ ὁμάδα πού ἐκδίδει τό «Νάσα Ζαριά» καί τή «Ζιβόγε Ντιέλο». Ἡ ὁμάδα αὐτή ἔθεσε τόν ἑαυτό της ἐκτός κόμματος.

Μπορεῖ νά θεωρεῖς τήν ἀπάντηση αὐτή σωστή εἴτε λαθεμένη, δέν μπορεῖ ὅμως ν' ἀρνηθεῖς ὅτι εἶναι σαφής, δέν ἐπιτρέπεται νά ἀποφεύγεις νά καθορίσεις μέ σαφήνεια τή θέση σου!

Ἀλλά ἡ τισκική συνδιάσκεψη προσπαθεῖ ἀκριβῶς νά ξεφύ-

γει μέ κλωθογυρίσματα καί περιστροφές σάν μικρολωποδύτης. Ἄν δέν εἶναι σωστό ὅτι οἱ ἐκδότες τοῦ «Νάσα Ζαριά» εἶναι ἀνοιχτοί καί συνεπεῖς λικβινταριστές, ὅπως τό εἴπαμε καθαρά τό Γενάρη τοῦ 1912, τότε γιατί ὁ Τίσκα καί Σία δέν ἀποκάλυψαν τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες τό λάθος μας; Ἄν δέν εἶναι σωστό ὅτι τό «Νάσα Ζαριά» ἔθεσε τόν ἑαυτό του *ἐκτός* κόμματος, ἄν ἐσεῖς, κύριοι Τίσκα, Ρόζα Λούξεμπουργκ, Βάρσκι, τό θεωρεῖτε *ὅτι βρίσκεται στό κόμμα*, τότε γιατί δέν τό εἴπατε ἀνοιχτά; Αὐτό ἀποτελοῦσε ἄμεση ὑποχρέωσή σας ἀπέναντι στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες!

Καί παρ' ὅλο πού ἔχετε πεῖ ὅσες μπορούσατε βρισιές, κατάρες, βρωμιές ἐνάντια στή «λενινιστική» συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912, δέν θά καταφέρετε νά ξεγελάσετε κανένα μέ τό θόρυβο αὐτό, ἐκτός ἀπό τούς ἀνθρώπους πού θέλουν νά ξεγελαστοῦν. Γιατί μετά τή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη δέν μπορεῖ κανένας νά εἶναι συνειδητός καί τίμιος σοσιαλδημοκράτης, δέν μπορεῖ νά μιλάει γιά τήν κατάσταση στό ΣΔΕΚΡ, χωρίς νά ἀπαντάει καθαρά καί μέ σαφήνεια στό ἐρώτημα: εἶναι ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» λικβινταριστική καί ποῦ εἶναι ἡ θέση της; μέσα στό κόμμα ἤ ἔξω ἀπό τό κόμμα;

II

Οἱ ἄφθονες, ποικίλες, πολύλογες βρισιές πού ἐκτοξεύει ἡ τισκική συνδιάσκεψη ἐνάντια στούς «λενινιστές» συνοψίζονται σ' ἕνα πράγμα: στήν κατηγορία γιά *διάσπαση*.

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό Γενάρη παραδέχτηκε ὅτι ἔξω ἀπ' τό κόμμα βρίσκεται μόνο ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά». Αὐτό εἶναι γεγονός πασίγνωστο. Ἀπό τό γεγονός αὐτό καί ὁ Τίσκα καί οἱ φίλοι του θά μποροῦσαν νά βγάλουν τό ἁπλό καί ὁλοφάνερο συμπέρασμα ὅτι τό νά κατηγορεῖς γιά διάσπαση, σημαίνει νά παραδέχεσαι τήν *κομματικότητα* τῆς ὁμάδας τοῦ «Νάσα Ζαριά».

Ἀκόμη κι' ἕνα μωρό θά καταλάβει ὅτι τό συμπέρασμα αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο. Καί ὁ Τίσκα καί Σία ἀπό πολύ καιρό τώρα ἔχουν περάσει τήν παιδική ἡλικία...

Ὅποιος μᾶς κατηγορεῖ γιά διάσπαση, πρέπει νά ἔχει ἔστω καί τό στοιχειῶδες θάρος, τή στοιχειώδη τιμιότητα νά δηλώσει ἀνοιχτά: «ἡ ὁμάδα τοῦ *«Νάσα Ζαριά»* δέν εἶναι λικβινταριστική», *«δέν πρέπει* νά βρίσκεται ἔξω ἀπ' τό κόμμα, ἀλλά

ἡ θέση της εἶναι *μέσα* στό κόμμα», «εἶναι μιά *νόμιμη ἀπόχρωση* μέσα στό κόμμα» κτλ.

Σ' αὐτό ἀκριβῶς βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, ὅτι οἱ κύριοι σάν τούς Τίσκα, πού μᾶς κατηγοροῦν γιά διάσπαση, τό λένε αὐτό *στά ὕπουλα*, συνεσταλμένα, μέ ὑπαινιγμούς (γιατί, *αὐτό ἀκριβῶς* περιέχουν οἱ κραυγές γιά διάσπαση), ἐπειδή *φοβοῦνται* νά τό ποῦν ἀνοιχτά.

Δέν εἶναι εὔκολο νά πεῖ κανείς καί νά *ἀποδείξει* ὅτι ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά», πρέπει νά βρίσκεται μέσα στό κόμμα. Ὅποιος τό λέει αὐτό, ἀναλαβαίνει κι' ἀνάλογη εὐθύνη — δίνει λύση στό γνωστό ζήτημα ἀρχῶν — *ὑπερασπίζει* ἀνοιχτά τούς ἀρχηγούς τοῦ λικβινταρισμοῦ. Ἕναν τέτιο ἄνθρωπο μποροῦμε (καί πρέπει) νά τόν θεωροῦμε ὀπαδό τῶν λικβινταριστῶν, ἀλλά δέν μποροῦμε νά μήν παραδεχτοῦμε ὅτι εἶναι ἄνθρωπος μέ πεποιθήσεις, δέν μποροῦμε νά ἀρνηθοῦμε ὅτι ἔχει πολιτική τιμιότητα, ἔστω καί στόν τομέα τοῦ περιορισμένου ζητήματος τῆς κομματικότητας ἤ τῆς μή κομματικότητας μιᾶς ὁρισμένης ὁμάδας λικβινταριστῶν.

Ἄν πάλι μιά ὁλόκληρη, μέ τό συμπάθειο, ὀργάνωση ἤ ἕνα σύνολο ὀργανώσεων μιᾶς ὁλόκληρης περιοχῆς μέ ὑπεκφυγές καί ὕπουλα, συνεσταλμένα καί μασημένα ὑπερασπίζει τούς λικβινταριστές, κατηγορώντας γιά διάσπαση ἐκείνους πού τούς διέγραψαν ἀπό τό κόμμα, καί μή ἔχοντας τήν τόλμη νά πεῖ ἀνοιχτά: «ἡ ὁμάδα αὐτή τῶν λικβινταριστῶν πρέπει νά βρίσκεται μέσα στό κόμμα», τότε ἀναπόφευκτα βγαίνει τό συμπέρασμα: μπροστά μας δέν ἔχουμε ὀργάνωση σοσιαλδημοκρατῶν πού ἔχουν τίς τάδε ἀπόψεις, ἀλλά ἕνα *κύκλο ραδιούργων* πού προσπαθοῦν νά ἀποκομίσουν πολιτικό μικροκεφάλαιο, «ἐκμεταλλευόμενοι» τήν πάλη τῶν λικβινταριστῶν μέ τούς ἀντιλικβινταριστές.

Καί γιά ἐκεῖνον πού ξέρει τίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1907 καί μετά, ἔπαψε ἀπό καιρό πιά νά εἶναι μυστικό ὅτι ὁ Τίσκα καί Σία, ὕστερα ἀπό τούς μπουντιστές εἶναι τό πρότυπο τῶν τέτιων ραδιούργων «μαρξιστῶν μέ τήν ὀκά», τῶν «ἀνεμόμυλων», ὅπως συνηθίζεται νά λένε κάτι τέτιους στίς γραμμές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Ὁ Τίσκα, ὅπως καί μερικοί μπουντιστές, βασίζει ὅλη τή «θέση» του μέσα στό κόμμα στό *παιχνίδι* ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στούς ἀντιλικβινταριστές, στή μεσολάβηση, στήν ἐξασφάλιση κέρδους, παίζοντας τό ρόλο τοῦ «μικροβάρους στήν παλάντζα»,

πού χωρίς αὐτό δέν ἔχουν τήν πλειοψηφία οὔτε οἱ λικβινταριστές, οὔτε οἱ ἀντιλικβινταριστές.

Τό φθινόπωρο τοῦ 1911, ὅταν τό παλιό καί βαρετό γιά ὅλους αὐτό «παιχνίδι» τοῦ Τίσκα τόν ὁδήγησε στή χρεοκοπία, τά ἔντυπα ὄργανα *καί τῶν δυό* ἀντίθετων ρευμάτων, καί οἱ λικβινταριστές καί οἱ ἀντιλικβινταριστές, τόν ἀποκαλοῦσαν ἀνοιχτά ραδιοῦργο [112].

Πραγματικά, σταθεῖτε στήν ἄποψη τοῦ «μικροβάρους στήν παλάντζα», καί τότε οἱ παράλογες, οἱ παιδικά ἀφελεῖς, οἱ ἀδύνατες καί ἀνίσχυρες ἀποφάσεις τῆς τισκικῆς συνδιάσκεψης, πού φτάνουν ὥς τό γελοῖο, θά γίνουν ἀμέσως *ἀπόλυτα* κατανοητές. Ἔτσι, ἀκριβῶς ἔτσι πρέπει νά μιλᾶ ὁ ραδιοῦργος: ἐγώ καταδικάζω τό λικβινταρισμό.., ἀλλά δέν λέω ἀνοιχτά ποιός εἶναι ἀνοιχτός καί συνεπής λικβινταριστής! Ἐγώ παραδέχομαι ὅτι ὁ λικβινταρισμός ἀποτελεῖ κίνδυνο γιά τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τοῦ κόμματος.., ἀλλά δέν λέω ἀνοιχτά, ἄν πρέπει ἡ τάδε ὁμάδα νά εἶναι μέσα στό κόμμα ἤ ἔξω ἀπ' τό κόμμα! Ἀπό τή «θέση» αὐτή μπορῶ *πάντοτε,* σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση, νά ἐξασφαλίσω ὀφέλη, νά ἀποκομίσω «πολιτικό κεφάλαιο», γιατί *χωρίς ἐμένα* ὁ ἀντιλικβινταριστής δέν θά νικήσει τό λικβινταριστή, *χωρίς ἐμένα* ὁ λικβινταριστής δέν θά ἐξασφαλίζει τή θέση του στό κόμμα!!

Ἡ «τισκική» πολιτική δέν εἶναι τυχαία, δέν εἶναι μοναδικό φαινόμενο. Ὅταν ὑπάρχει διάσπαση καί γενικά ὅταν διεξάγεται σκληρή πάλη ρευμάτων, εἶναι *ἀναπόφευκτη* ἡ ἐμφάνιση τέτιων ὁμάδων, πού στηρίζουν τήν ὕπαρξή τους στή συνεχή μεταπήδηση ἀπ' τή μιά μεριά στήν ἄλλη, στίς μικρομηχανοραφίες. Εἶναι ἕνα θλιβερό, δυσάρεστο χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς ζωῆς τοῦ κόμματός μας, πού τό ὀξύνουν ἰδιαίτερα οἱ συνθῆκες τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στήν προσφυγιά. Οἱ ὁμάδες τῶν μηχανοράφων, τά γνωρίσματα τῶν μηχανοραφιῶν στήν πολιτική ὁρισμένων ὁμάδων πού ἔχουν πολύ ἀδύνατη σύνδεση μέ τή Ρωσία εἶναι ἕνα φαινόμενο πού πρέπει νά τό ξέρουμε, γιά νά μή μᾶς ξεγελοῦν, γιά νά μή γινόμαστε θύματα διάφορων «παρανοήσεων».

III

Τό σύνθημα τῆς «ἑνότητας» εἶναι, βέβαια, «δημοφιλές» στά πλατιά στρώματα τῶν ἐργατῶν, πού δέν ξέρουν *μέ ποιόν* πρέπει νά γίνει ἡ ἑνότητα αὐτή, *τί λογῆς παραχωρήσεις* ἀπέ-

ναντι σέ μιά ορισμένη ομάδα συνεπάγεται ή *ενότητα* αυτή, *πάνω σέ ποιές βάσεις* οικοδομεῖται ή πολιτική τῆς παραμονῆς τῶν λικβινταριστῶν στό κόμμα ἤ τῆς διαγραφῆς τους ἀπ' αὐτό.

Δέν εἶναι, βέβαια, τίποτε εὐκολότερο ἀπό τό νά ἐπωφελεῖσαι δημαγωγικά ἀπ' αὐτή τή *μή κατανόηση* τῆς οὐσίας τῆς ὑπόθεσης, γιά νά φωνάζεις γιά «διάσπαση». Δέν εἶναι τίποτε εὐκολότερο ἀπό τό νά συγκαλύπτεις τή διπλωματία τῆς παρεούλας μέ τό αἴτημα τῆς «ἑνότητας» τῶν κατευθύνσεων πού χώρισαν δριστικά.

Ὅσο ὅμως «δημοφιλές» κι' ἄν εἶναι ἀνάμεσα στούς πολιτικά καθυστερημένους ἀνθρώπους τό σύνθημα τῆς «ἑνότητας», ὅσο κι' ἄν εἶναι βολικό σήμερα νά κρύβονται πίσω ἀπ' αὐτό οἱ διάφοροι δημαγωγοί, ραδιοῦργοι, διπλωμάτες τῆς παρεούλας, ἐμεῖς παρόλα αὐτά δέν θά πάψουμε νά ζητᾶμε ἀπό τόν κάθε συνειδητό σοσιαλδημοκράτη σαφή καί καθαρή ἀπάντηση στό ζήτημα πού ἔλυσε ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη 1912.

Ἡ λικβινταριστική συνδιάσκεψη πού συνῆλθε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ἔδειξε καθαρά ὅτι ἄξονας ὅλων τῶν συζητήσεων εἶναι ἀκριβῶς τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ, τό ζήτημα τῆς κομματικότητας ἤ τῆς μή κομματικότητας (ἀκόμη καί τῆς ἀντικομματικότητας) τῶν λικβινταριστικῶν ὁμάδων. Ὅποιος παρακάμπτει τήν οὐσία αὐτή τῆς ὑπόθεσης, αὐτός κοροϊδεύει καί τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους.

Καί ἡ φλυαρία γιά «φραξιονισμό» τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη κτλ. εἶναι ἀκριβῶς μιά τέτια *παράκαμψη* τῆς οὐσίας τῆς ὑπόθεσης. Λοιπόν, καλά, κύριοι, μπορεῖ νά ἀπαντήσουμε στούς φλύαρους: ἅς ὑποθέσουμε ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη εἶναι ἀρχιφραξιονιστική, διασπαστική, ἀναρμόδια κτλ. Μ' αὐτά ὅμως, τά «τρομερά λόγια» δέν κάνετε τίποτε ἄλλο, παρά νά *«στριφογυρίζετε σάν σβούρα»*. Μιά μερίδα σοσιαλδημοκράτες — δέν ἔχει σημασία ποιά — δήλωσε τό Γενάρη ὅτι τήν ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» τήν ἀποτελοῦν ἀντικομματικοί λικβινταριστές πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τό κόμμα. Ἡ γνώμη αὐτή ἔχει αἰτιολογηθεῖ στήν ἀπόφαση καί εἶναι μελετημένη, στηρίζεται σέ ἐπιχειρήματα καί ἀπορέει ἀπό τήν τετράχρονη ἱστορία τοῦ κόμματος.

Ὅποιος θέλει εἰλικρινά νά ἐξηγήσει καί νά ἀνατρέψει τό λάθος αὐτῶν, ἅς ποῦμε, τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ «Γενάρη», αὐτός πρέπει νά μελετήσει καί νά ἀνατρέψει τήν ἀπόφαση αὐτή, νά πεῖ καί νά ἀποδείξει ὅτι ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά»

πρέπει νά βρίσκεται μέσα στό κόμμα, ὅτι οἱ ἰδέες της δέν εἶναι ὀλέθριες γιά τό κόμμα, ὅτι πρέπει νά γίνουν οἱ τάδε ὑποχωρήσεις στήν ὁμάδα αὐτή, ὅτι ἀπ' αὐτήν πρέπει νά ζητᾶμε τίς τάδε ὑποχρεώσεις, ὅτι οἱ ἐγγυήσεις γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν πρέπει νά εἶναι οἱ τάδε, ὅτι τό μέτρο ἐπίδρασης τῆς ὁμάδας αὐτῆς στό κόμμα πρέπει νά καθοριστεῖ μέ τόν τάδε τρόπο.

Ὅταν βάλεις *ἔτσι* τό ζήτημα, σημαίνει ὅτι ἀνατρέπεις μέ εὐσυνειδησία καί τιμιότητα τή γνώμη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ Γενάρη, σημαίνει ὅτι *ἐξηγεῖς* στούς ἐργάτες αὐτό πού νομίζεις ὅτι εἶναι λαθεμένο. Ὅμως, ἐδῶ βρίσκεται καί ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης: ὅτι *κανένας* ἀπό τούς σημερινούς φτηνούς φωνακλάδες γιά διάσπαση δέν ἔκανε καμιά προσπάθεια νά τοποθετήσει ἔτσι τό ζήτημα!!

Καί γι' αὐτό ἐμεῖς, παραμερίζοντας περιφρονητικά τούς δημαγωγούς καί τούς ραδιούργους, ἐπαναλαβαίνουμε ἤρεμα: ἡ ἀπόφασή μας γιά τή διαγραφή τῶν λικβινταριστῶν δέν ἀνατράπηκε οὔτε διαψεύστηκε. Τά καινούργια γεγονότα, ὅπως ἡ ἔκδοση τῆς λικβινταριστικῆς *«Λούτς»* πού συμπεθέριασε μέ τήν τροτσκιστική φρασεολογία, μόνο ἑκατονταπλασιάζουν τή δύναμη τῆς ἀπόφασής μας. Τά γεγονότα, ὅπως εἶναι ἡ ἐκδήλωση τοῦ Μάη, ἡ συσπείρωση ἑκατοντάδων ἐργατικῶν ὁμάδων γύρω ἀπό τήν ἀντιλικβινταριστική ἐφημερίδα, οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα στήν ἐργατική κουρία ἀποδείχνουν *ὁριστικά* τήν ὀρθότητα τῆς θέσης μας ἀπέναντι στούς λικβινταριστές.

Οἱ κραυγές γιά «διάσπαση» δέν θά κλονίσουν τήν πεποίθηση αὐτή, γιατί οἱ κραυγές αὐτές ἀποτελοῦν δειλή, σκεπασμένη, ὑποκριτική *ὑπεράσπιση* τῶν λικβινταριστῶν.

IV

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912, ἔβαλε ἕνα ἀκόμη σοβαρό ζήτημα ἀρχῶν: τό ζήτημα τῆς *διάρθρωσης* τοῦ κόμματός μας ἀπό ἐθνική ἄποψη. Ἀπό ἔλλειψη χώρου σέ συντομία μόνο θά θίξω τό ζήτημα αὐτό.

Πλήρης ἤ μή πλήρης ὁμοσπονδία; «ὁμοσπονδία τοῦ χειρότερου τύπου» ἤ πλήρης ἑνότητα; Νά πῶς μπαίνει τό ζήτημα αὐτό.

Καί σ' αὐτό τό πρόβλημα ἡ τισκική συνδιάσκεψη ἀπαντᾶ μόνο μέ βρισιές καί κραυγές: «ἀπάτη», «παραποίηση τῶν

γεγονότων» κτλ. Τί κούφιοι φωνακλάδες εἶναι αὐτοί, ὁ Τίσκα μέ τήν ἀκολουθία του!

Ἡ ἀπόλυτη ἀπομόνωση τῶν λεττονῶν, τῶν πολωνῶν, τῶν ἑβραίων (Μπούντ) σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι γεγονός. Κάθε πολωνός σοσιαλδημοκράτης ξέρει ὅτι στήν Πολωνία δέν ἔγινε οὔτε γίνεται *τίποτε* πού νά μοιάζει ἑνότητα μέ τήν Μπούντ. Τό ἴδιο καί στούς ρώσους μέ τήν Μπούντ κτλ. Οἱ «ἐθνικοί» ἔχουν τίς δικές τους ξεχωριστές ὀργανώσεις, τά κεντρικά τους ὄργανα, συνέδρια κτλ. Στούς ρώσους *αὐτό* δέν ὑπάρχει καί ἡ ΚΕ *τους* δέν μπορεῖ νά λύνει τά ρωσικά ζητήματα χωρίς τή συμμετοχή τῶν μπουντιστῶν, τῶν πολωνῶν, τῶν λεττονῶν, πού παλεύουν ἀναμεταξύ τους καί δέν γνωρίζουν τίς ρωσικές ὑποθέσεις.

Αὐτό εἶναι γεγονός. Μέ κανενός εἴδους βρισιές δέν θά τό σκεπάσεις. Ἀπ' τό 1907 *ὅλοι* στό κόμμα μας τό ἔβλεπαν. Ὅλοι διαισθάνονταν σ' αὐτό τήν ψευτιά. Κι' ἡ συνδιάσκεψή μας τό βάφτισε *«ὁμοσπονδία τοῦ χειρότερου τύπου»* *.

Στήν τέτια τοποθέτηση τῶν παραπάνω οἱ τίμιοι καί εἰλικρινεῖς σοσιαλδημοκράτες χρειάζεται νά ἀπαντήσουν πάνω στήν οὐσία τοῦ ζητήματος.

Τήν ὀρθότητα τῆς τέτιας τοποθέτησης τήν *ἐπιβεβαίωσε* μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου, πού σύμφωνα μέ τήν ὁμολογία *καί* τοῦ Πλεχάνοφ «προσάρμοσε τό σοσιαλισμό στόν ἐθνικισμό» μέ τήν περιβόητη ἀπόφασή της γιά τήν «ἐθνική-πολιτιστική» αὐτονομία.

Καί ἡ Μπούντ καί ἡ τισκική Γενική Διοίκηση κατά τόν ἴδιο τρόπο ὁρκίζονταν σ' ὅλους τούς ἁγίους ὅτι εἶναι ὑπέρ τῆς ἑνότητας, ἐνῶ στή Βαρσοβία, στό Λότζ κτλ. κυριαρχεῖ *ἀνάμεσά τους πλήρης διάσπαση!!*

Τή σύνδεση τοῦ «λικβινταριστικοῦ ζητήματος» μέ τό «ἐθνικό ζήτημα» δέν τήν ἐπινοήσαμε ἐμεῖς, ἀλλά τήν ἀποκάλυψε ἡ ἴδια ἡ ζωή.

Ἄς θέσουν λοιπόν καί ἄς ἐξετάσουν ὅλοι οἱ σοβαρά σκεπτόμενοι σοσιαλδημοκράτες καί τό «ἐθνικό ζήτημα». Ὁμοσπονδία ἤ ἑνότητα; Ὁμοσπονδία γιά τίς «ἐθνότητες» μέ ξεχωριστά κέντρα *χωρίς* ξεχωριστό κέντρο γιά τούς ρώσους ἤ πλήρης ἑνότητα; Εἰκονική ἑνότητα μέ πραγματική διάσπαση (εἴτε ἀπόσπαση) τῆς Μπούντ κατά τόπους ἤ πραγματική ἑνότητα ἀπό τά κάτω μέχρι τά πάνω;

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 141-142. *Ἡ Σύντ.*

Όποιος νομίζει ότι μπορεί ν' αποφύγει τά ζητήματα αυτά, γελιέται οικτρά. Όποιος υπολογίζει σέ μιά απλή αναστήλωση τής «δμοσπονδίας τοϋ χειρότερου τύπου» τοϋ 1907-1911, αυτός *κοροϊδεύει καί τόν εαυτό του καί τούς άλλους. Δέν είναι δυνατό* πλέον νά αναστηλωθεί ή δμοσπονδία αυτή. Δέν πρόκειται ν' αναστηθεί πιά τό νόθο αυτό κατασκεύασμα. Τό κόμμα έφυγε μακρυά άπ' αυτό γιά πάντα.

Ποϋ πήγε τό κόμμα; Στήν αυστριακή δμοσπονδία;[113] Ή στήν *απόλυτη* άρνηση τής δμοσπονδίας, στήν πραγματική ενότητα; Είμαστε υπέρ τοϋ δεύτερου. Είμαστε αντίπαλοι τής «προσαρμογής τοϋ σοσιαλισμοϋ στόν εθνικισμό».

Καί άς σκεφτοϋν όλοι ολόπλευρα καί άς λύσουν οριστικά τό ζήτημα αυτό.

Γράφτηκε τό Νοέμβρη τοϋ 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τόν Αύγουστο τοϋ 1913 στό περιοδικό «Pismo Dyskysyjne», τεϋχ. 1
Υπογραφή: N. Lenin

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοϋ περιοδικοϋ
Μετάφραση από τά πολωνικά

ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Στήν πόλη Ρότσεστερ τελείωσαν οἱ ἐργασίες τοῦ 32ου ἐτήσιου συνεδρίου τῆς «Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας Ἐργασίας» [114] — ἔτσι ὀνομάζεται ἡ ἕνωση τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων. Δίπλα στό γοργά ἀναπτυσσόμενο Σοσιαλιστικό κόμμα, ἡ ἕνωση αὐτή φαίνεται ζωντανή ἐπιβίωση τοῦ παρελθόντος: τῶν παλιῶν συντεχνιακῶν, φιλελευθεροαστικῶν παραδόσεων πού κυριαρχοῦν ὁλοκληρωτικά στήν *ἀριστοκρατία* τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς Ὁμοσπονδίας στίς 31 Αὐγούστου 1911 ἦταν 1.841.268. Πρόεδρος ἐκλέχτηκε ξανά ὁ Σαμουήλ Γκόμπερς, φανατικός ἀντίπαλος τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ ὑποψήφιος ὅμως τῶν σοσιαλιστῶν ἐργατῶν, ὁ Μάξ Χέις (Hayes), πῆρε 5.074 ψήφους ἔναντι 11.974 ψήφων πού δόθηκαν ὑπέρ τοῦ Γκόμπερς, ἐνῶ προηγούμενα ὁ Γκόμπερς ἐκλεγόταν παμψηφεί. Ὁ ἀγώνας τῶν σοσιαλιστῶν ἐνάντια στά «συνδικαλιστικά στελέχη» στό συνδικαλιστικό κίνημα τῆς Ἀμερικῆς ἀργά, ἀλλά σίγουρα ὁδηγεῖ στή νίκη τῶν πρώτων ἐνάντια στά δεύτερα.

Ὁ Γκόμπερς ὄχι μόνο πιστεύει ὁλοκληρωτικά στό ἀστικό παραμύθι τῆς «ἁρμονίας τῆς ἐργασίας μέ τό κεφάλαιο», ἀλλά καί ἐφαρμόζει ἀνοιχτά στήν Ὁμοσπονδία τήν ἀστική πολιτική ἐνάντια στήν σοσιαλιστική, ἄν καί στά λόγια ὑποστηρίζει τήν πλήρη πολιτική «οὐδετερότητα» τῶν συνδικάτων! Στίς τελευταῖες προεδρικές ἐκλογές τῆς Ἀμερικῆς ὁ Γκόμπερς ἀναδημοσίευσε στό ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ὁμοσπονδίας τά προγράμματα καί τίς πλατφόρμες καί τῶν τριῶν ἀστικῶν κομμάτων (τῶν δημοκρατῶν, τῶν ρεπουμπλικάνων καί τῶν προοδευτικῶν), τό πρόγραμμα ὅμως τοῦ *Σοσιαλιστικοῦ* κόμματος *δέν* τό ἀναδημοσίευσε!!

Ἀκόμη καί ἀπό τό περιβάλλον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκόμπερς ἀκούστηκαν στό συνέδριο τοῦ Ρότσεστερ διαμαρτυρίες ἐνάντια σέ τέτιου εἴδους ἐνέργειες.

Ἡ κατάσταση στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ἀμερικῆς μᾶς δείχνει, ὅπως καί στήν Ἀγγλία, μιά ἐξαιρετικά ἔντονη διάσπαση τῶν καθαρά συνδικαλιστικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν τάσεων, διάσπαση ἀνάμεσα στήν *ἀστική ἐργατική πολιτική* καί στή σοσιαλιστική. Γιατί, ὅσο κι' ἄν ἠχοῦν παράξενα αὐτά τά λόγια, ὡστόσο στήν καπιταλιστική κοινωνία τήν ἀστική πολιτική μπορεῖ νά τήν ἐφαρμόζει καί ἡ ἐργατική τάξη, ἄν ξεχνάει τούς δικούς της ἀπελευθερωτικούς σκοπούς, συμβιβάζεται μέ τή μισθωτή δουλεία καί περιορίζεται στίς φροντίδες γιά συμμαχίες πότε μέ τό ἕνα καί πότε μέ τό ἄλλο ἀστικό κόμμα γιά νά πετύχει μιά φαινομενική «βελτίωση» τῆς δουλικῆς της θέσης.

Ἡ κύρια ἱστορική αἰτία πού καθόρισε τήν ἰδιαίτερη προβολή καί τήν (προσωρινή) δύναμη τῆς ἀστικῆς ἐργατικῆς πολιτικῆς στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική εἶναι ἡ ἀπό πολύ παλιά πολιτική ἐλευθερία καί οἱ ἀσυνήθιστα εὐνοϊκές, σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες χῶρες, συνθῆκες γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ κατά βάθος καί πλάτος. Ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν συνθηκῶν, στήν ἐργατική τάξη ξεχώριζε ἡ ἀριστοκρατία, πού προσπαθοῦσε νά ἐξομοιωθεῖ μέ τήν ἀστική τάξη, *προδίνοντας* τήν τάξη της.

Στόν 20ό αἰώνα ἡ ἰδιόμορφη αὐτή θέση τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς ἐξαφανίζεται γρήγορα: ἄλλες χῶρες φτάνουν τόν ἀγγλοσαξωνικό καπιταλισμό καί οἱ ἐργατικές *μάζες* ἀπό τήν πείρα τῆς ζωῆς διδάσκονται τό σοσιαλισμό. Ὅσο πιό γοργά θά γίνεται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, τόσο πιό γρήγορα θά ἔρθει ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν Ἀμερική καί στήν Ἀγγλία.

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η «ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ» ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ [115]

Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας ἀντιμετωπίζουν τό ζήτημα τῆς συλλογικῆς ἀντιπροσώπευσης τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν Κρατική δούμα. Καί κάθε φορά πού δημιουργοῦνταν μιά τέτια ἀντιπροσώπευση στή II, τήν III, τήν IV Δούμα (δέν μιλᾶμε γιά τήν πρώτη πού τήν μποϋκοτάρισε ἡ πλειοψηφία τῆς σοσιαλδημοκρατίας), κάθε φορά παρατηροῦνταν *ἀναντιστοιχία* ἀνάμεσα στίς ἀντιλήψεις, τίς ἀπόψεις, τήν κατεύθυνση τῆς *πλειοψηφίας* τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ἀντιπροσωπείας της στή Δούμα.

Ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τήν ἀναντιστοιχία αὐτή ὑπάρχουν σχετικά μέ τή δεύτερη Κρατική δούμα. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1907 εἶχε διαπιστωθεῖ ἐπίσημα καί ἀναντίρρητα, ποιές ἀπόψεις, κατευθύνσεις, ρεύματα ἤ ὁμάδες ὑπερτεροῦν στή σοσιαλδημοκρατία καί ποιές στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας.

Ἀποδείχτηκε ὅτι, στέλνοντας ἀπό ἕναν ἀντιπρόσωπο στούς 500 σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν τότε 105 ἀντιπροσώπους, οἱ μενσεβίκοι 97, οἱ ἔξω ἀπό ὁμάδες ἦταν 4. [116]

Ὁλοφάνερη ἡ ὑπεροχή τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Ἀνάμεσα στούς «ἐθνικούς» σοσιαλδημοκράτες οἱ πολωνοί εἶχαν 44 ἀντιπροσώπους, οἱ μπουντιστές 57 καί οἱ λεττονοί 29. Ἐπειδή στούς λεττονούς τότε ὑπερτεροῦσαν σοβαρά οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, τῶν μενσεβίκων καί τῆς Μπούντ, γι' αὐτό καί στούς «ἐθνικούς» γενικά ὁ συσχετισμός τῶν «ρευμάτων» ἦταν παρόμοιος μέ τό συσχετισμό τῶν ρευμάτων στό «ρωσικό» τμῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Στό μεταξύ στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ὑπῆρχαν τότε 36 μενσεβίκοι καί 18 μπολσεβίκοι καί στούς

βουλευτές ἀπό τήν ἐργατική κουρία ἦταν 12 μενσεβίκοι καί 11 μπολσεβίκοι. Εἶναι φανερό ὅτι τήν ὑπεροχή τήν εἶχαν οἱ μενσεβίκοι.

Ἔτσι λοιπόν, στή σοσιαλδημοκρατία καί στήν ὁμάδα τῆς Δούμας, οἱ δυνάμεις τῶν «ρευμάτων» δέν εἶχαν κατανεμηθεῖ ἀνάλογα, ἀλλά ἐντελῶς ἀντίστροφα.

Ἦταν τυχαῖο αὐτό;

Ὄχι. Σ' ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου παρατηρεῖται, κατά γενικό κανόνα, μιά σύνθεση τῶν κοινοβουλευτικῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατικῶν κομμάτων *πιό ὀπορτουνιστική*, σέ σύγκριση μέ τή σύνθεση τῶν ἴδιων τῶν ἐργατικῶν κομμάτων. Τήν αἰτία τοῦ φαινομένου αὐτοῦ δέν εἶναι δύσκολο νά τή δοῦμε: πρῶτο, ὅλα τά ἐκλογικά συστήματα τῶν ἀστικῶν χωρῶν, ἀκόμη καί τά πιό δημοκρατικά, *περιορίζουν* στήν πραγματικότητα τά ἐκλογικά δικαιώματα τῶν ἐργατῶν ἤ γιά λόγους ἡλικίας (στή Ρωσία χρειάζεται νά ἔχεις 25 χρόνια), ἤ γιά λόγους μόνιμης διαμονῆς καί μόνιμου τόπου ἐργασίας (μισό χρόνο στή Ρωσία) κτλ. Οἱ τέτιοι περιορισμοί χτυποῦν συνήθως πιό πολύ ἀκριβῶς τά νέα, τά πιό συνειδητά καί ἀποφασιστικά στρώματα τοῦ προλεταριάτου.

Δεύτερο, τά μή προλεταριακά στοιχεῖα τῶν ἐργατικῶν κομμάτων — οἱ ἀξιωματοῦχοι τῶν συνδικάτων, οἱ μικρονοικοκυρέοι, οἱ ὑπάλληλοι καί, ἰδιαίτερα, ἡ «διανόηση» — μέ *ὁποιοδήποτε* ἐκλογικό δικαίωμα στήν ἀστική κοινωνία εἰδικεύονται πιό εὔκολα (λόγω τῶν ἀσχολιῶν τους, τῆς θέσης τους στήν «κοινωνία», τῆς προετοιμασίας τους κτλ.) στό «κοινοβουλευτικό» ἐπάγγελμα.

Τί συμπεράσματα βγαίνουν ἀπό τό γεγονός αὐτό καί πῶς εἶχαν τά πράγματα στήν τρίτη καί τέταρτη Δούμα σέ σύγκριση μέ τή ΙΙ, μέ τά ζητήματα αὐτά θά ἀσχοληθοῦμε σέ ἑπόμενο ἄρθρο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 191,
12 τοῦ Δεκέμβρη 1912
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η «ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ» ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ

ΑΡΘΡΟ III

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς III Δούμας τῆς Ρωσίας ἦταν ἡ πρώτη σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα πού κατόρθωσε νά ἐπιζήσει κάμποσα χρόνια καί νά ἀντέξει στή μακρόχρονη καί σοβαρή «δοκιμασία» τῆς κοινῆς δουλιᾶς μέ τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιά εὐνόητους λόγους, ἐδῶ δέν μποροῦμε νά ἀφηγηθοῦμε τήν ἱστορία αὐτῆς τῆς δουλιᾶς. Μποροῦμε καί πρέπει νά τονίσουμε μόνο τό πιό κύριο: *τί ἀντανάκλαση εἶχε* ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος στήν ὁμάδα τῆς Δούμας; πῶς ἄλλαζαν οἱ *σχέσεις* τῆς ὁμάδας μέ τό κόμμα;

Πρῶτα ἀπ᾿ ὅλα χρειάζεται νά διαπιστώσουμε τοῦτο τό γεγονός, ὅτι τά πρῶτα βήματα τῆς δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς III Δούμας προκαλοῦσαν τήν ἔντονη δυσαρέσκεια καί τήν αὐστηρή καταδίκη τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος. Στήν ὁμάδα ὑπερτεροῦσαν σημαντικά οἱ μενσεβίκοι πού ἀντιπολιτεύονταν τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος τοῦ 1907 [117], καί τήν «ἀντιπολίτευση» αὐτή συνέχιζε εἴτε τή μιμοῦνταν ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς III Δούμας.

Ἀνάμεσα στό κόμμα καί στήν ὁμάδα ἄρχισε μιά ἰδιόμορφη πάλη. Τή διακήρυξη τῆς ὁμάδας τήν κατηγοροῦσαν — καί πολύ σωστά — γιά ὀπορτουνισμό. Τά ὄργανα τοῦ τύπου πού ἐκπροσωποῦσαν τή γνώμη τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος ἤ ὁλόκληρου τοῦ κόμματος στό σύνολό του ἐπέκριναν ἐπανειλημμένα τίς ὀπορτουνιστικές ἐνέργειες τῆς ὁμάδας καί τόνιζαν ὅτι πάνω σέ διάφορα ζητήματα ἡ ὁμάδα δέν ἔκφρασε ὁλοκληρωμένα ἤ δέν ἔκθεσε σωστά τίς ἀπόψεις τοῦ κόμματος.

Ἕνας μεγάλος κατάλογος ἀπό λάθη καί ὄχι σωστές ἐνέρ-

γειες τῆς ὁμάδας τῆς III Δούμας πού ἔπρεπε νά διορθωθοῦν εἶχε ἀναγνωριστεῖ ἐπίσημα τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 [118]. Ἐννοεῖται, συμπληρωματικά τονιζόταν μέ ἀκρίβεια ὅτι ἡ εὐθύνη ἐδῶ πέφτει ὄχι μόνο στήν ὁμάδα, ἀλλά καί σέ *ὅλο* τό κόμμα, πού πρέπει νά δουλεύει περισσότερο *πάνω* στήν ἀντιπροσωπεία του στή Δούμα καί *ἀπό κοινοῦ* μ' αὐτήν.

Τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς αὐτῆς εἶναι σ' ὅλους ἐξόφθαλμα. Ἀπ' τό 1908 ὥς τό 1912 στό κόμμα συντελέστηκε ἡ ἐξέλιξη τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ μενσεβικισμοῦ σέ *λικβινταρισμό*. Τήν τετράχρονη πάλη καί τῶν μπολσεβίκων καί τῶν κομματικῶν μενσεβίκων [119] ἐνάντια στό λικβινταρισμό δέν ἐπιτρέπεται νά τή διαγράψουμε ἀπό τήν ἱστορία, ὅσο κι' ἄν θά τό ἤθελε αὐτό ἡ «Λούτς».

Καί στά 4 αὐτά χρόνια ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ἀπό ἀντιπολιτευτική *πρός* τό κόμμα ὁμάδα, ἀπό ὁμάδα πού τό κόμμα τήν ἐπέκρινε καί οἱ μενσεβίκοι τήν ὑποστήριζαν (καί κάπου-κάπου καί τήν παρακινοῦσαν ἀνοιχτά στόν ὀπορτουνισμό), ἔγινε ὁμάδα *ἀντιλικβινταριστική*.

Τό γεγονός αὐτό μποροῦμε νά τό ἀποδείξουμε πειστικά, ἄν δοῦμε σέ ποιά ἐφημερίδα συνεργάζονταν τό 1912 τά μέλη τῆς ὁμάδας τῆς III Δούμας. Ὁ Ἀστραχάντσεφ καί ὁ Κουζνετσόφ συνεργάζονταν στήν ἐφημερίδα «Ζιβόγε Ντιέλο» τῶν λικβινταριστῶν. Ὁ Μπελοοῦσοφ ἐπίσης, αὐτός ὅμως γρήγορα *ἀποχώρησε ἐντελῶς ἀπό τήν ὁμάδα*, ἀφοῦ τῆς ἔστειλε *ἕνα τελείως λικβινταριστικό* μήνυμα μέ εὐμενεῖς παραπομπές στόν Μάρτοφ καί στό περιοδικό «Νάσα Ζαριά» (τό ἱστορικό αὐτό μήνυμα τοῦ κ. Μπελοοῦσοφ γρήγορα, ἴσως, θά δημοσιευτεῖ στόν τύπο).

Παρακάτω ὁ Σουρκάνοφ συνεργαζόταν καί σέ λικβινταριστική καί σέ ἀντιλικβινταριστική ἐφημερίδα. Ὁ Γκεγκετσκόρι καί ὁ Τσχεΐτζε οὔτε στή μιά οὔτε στήν ἄλλη. Τά ὑπόλοιπα *8 μέλη τῆς ὁμάδας* (Βορόνιν, Βοϊλόσνικοφ, Ἐγκόροφ, Ζαχάροφ, Ποκρόβσκι, Πρεντκάλν, Πολετάγεφ καί Σουρκόφ) ἦταν συνεργάτες τῶν *ἀντιλικβινταριστικῶν* ὀργάνων.

Τό «Νάσα Ζαριά» τό 1911-1912 ἐπανειλημμένα ἔκφραζε τή δυσαρέσκειά του γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα. Στούς λικβινταριστές δέν μποροῦσε νά ἀρέσει τό πέρασμα τῆς μενσεβίκικης ὁμάδας μέ τό μέρος τῶν ἀντιλικβινταριστῶν.

Ἡ πείρα τῆς δουλιᾶς στή μαύρη Δούμα καί ἡ πείρα τῆς πάλης ἐνάντια στή δεξιά πτέρυγα τοῦ μενσεβικισμοῦ πού κύλησε στό βοῦρκο τοῦ λικβινταρισμοῦ, ὅλα αὐτά ἔσπρωχναν

τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς ΙΙΙ Δούμας πρός τ' ἀριστερά, πρός τό κόμμα, μακριά ἀπό τόν ὀπορτουνισμό.

Τή θαυμάσια αὐτή ἱστορία τῆς 4χρονης *πάλης τοῦ κόμματος* γιά τήν *κομματικότητα* τῆς ὁμάδας (ἐδῶ, φυσικά, γίνεται λόγος μόνο γιά τήν ἰδεολογική κατεύθυνση, γιά τόν τρόπο δουλιᾶς) πάρα πολλοί θέλουν νά τήν ξεχνοῦν, ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι πού τούς εἶναι δυσάρεστη. Ἡ ἱστορία ὅμως αὐτή εἶναι ἕνα γεγονός. Τό γεγονός αὐτό πρέπει νά τό θυμόμαστε. Ἀπ' αὐτό πρέπει νά ξεκινοῦμε στήν ἐκτίμηση τῆς ὁμάδας τῆς IV Δούμας· γι' αὐτήν θά μιλήσουμε στό ἑπόμενο ἄρθρο.

Γράφτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο
τοῦ Δεκέμβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954
στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η «ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ» ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ

ΑΡΘΡΟ V

Ἡ πρώτη ἐνέργεια τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στήν IV Δούμα, πού δίνει μιά ὁρισμένη εἰκόνα γιά τή σύνθεση καί τήν κατεύθυνση δράσης αὐτῆς τῆς ὁμάδας, εἶναι ἡ ἀπόφασή της σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ Γιαγγέλλο [120]. Ἀπό τίς ἐφημερίδες ἔγινε γνωστό ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή ψηφίστηκε μέ 7 ψήφους τῶν μενσεβίκων ὑπέρ, ἔναντι 6 τῶν μπολσεβίκων κατά. Συνεπῶς, εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ ἔχουμε μιά ἀπόφαση πού πάρθηκε παρά καί ἐνάντια στή γνώμη τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος, γιατί οἱ 6 ἐργάτες βουλευτές ἀπό τά 6 βασικά βιομηχανικά κυβερνεῖα ἀντιπροσωπεύουν, ὅπως εἴδαμε, τήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Μήπως, ὅμως, τό *περιεχόμενο* τῆς ἀπόφασης αὐτῆς μᾶς πείθει γιά τήν ὀρθότητά της;

Ἄς δοῦμε τό περιεχόμενο τῆς ἀπόφασης.

Τό 1ο σημεῖο ἀναφέρει ὅτι «λείπουν ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά νά ἐξακριβωθεῖ τό γεγονός, ἄν τό μεγαλύτερο ἤ τό μικρότερο τμῆμα τοῦ προλεταριάτου τῆς Βαρσοβίας» «ἀνάδειξε *ἐκλέκτορα»* τόν Γιαγγέλλο.

Κατά τή γνώμη, συνεπῶς, τῶν 7 σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν τό ζήτημα εἶναι ἀσαφές. Παράλληλα αὐτοί μιλοῦν κατηγορηματικά γιά τό προλεταριάτο τῆς *Βαρσοβίας* καί ὄχι γενικά γιά τό πολωνικό προλεταριάτο, ὅπως μιλοῦν οἱ λικβινταριστές καί ἡ Μπούντ (βλ. «Λούτς» καί «Νάσα Ζαριά»). Ἐνῶ ἐμεῖς ξέρουμε *μέ ἀκρίβεια* ὅτι τό «προλεταριάτο τῆς Βαρσοβίας» *«ἀνάδειξε ἐκλέκτορες»* δυό σοσιαλδημοκράτες καί ἕναν τοῦ ΠΠΣ (τόν Γιαγγέλο).

Οἱ δυό ἀποτελοῦν πλειοψηφία σέ σχέση μέ τόν ἕνα. Ὑπάρχουν, συνεπῶς, πολύ *ἀκριβῆ* στοιχεῖα γιά τό ὅτι ὁ Γιαγγέλλο ἀναδείχτηκε *ἀπό τή μειοψηφία*. Καί ὄχι μόνο αὐτό: ἡ *πλειοψηφία* τῶν ἐργατῶν ἐκλεκτόρων (καί οἱ δυό σοσιαλδημοκράτες) ἦταν *ἐνάντια* στήν ἐκλογή τοῦ Γιαγγέλλο κι' ἔκαναν σχετικά *ἐπίσημη* δήλωση. Οἱ λικβινταριστές ἐπικαλοῦνταν τό γεγονός ὅτι ὁ Γιαγγέλλο πῆρε περισσότερους ψήφους, αὐτό ὅμως δέν ἐξαφανίζει τό *γεγονός* ὅτι ἐκλέχτηκαν ἐκλέκτορες *δυό* σοσιαλδημοκράτες κι' *ἕνας* τοῦ ΠΠΣ.

Πάντως, ἀποσιωπώντας στήν ἀπόφαση τή *διαμαρτυρία* τῶν δυό σοσιαλδημοκρατῶν ἐκλεκτόρων, πού ἐκπροσωποῦσαν *ὅλη* τήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία τῆς Βαρσοβίας, ἡ ἑφτάδα ἐνήργησε *ἀντικομματικά*, γιατί *μόνο* ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατία ἀνῆκε ὥς τά τώρα στή σύνθεση τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας.

Πολύ πιό χειρότερο, ὅμως, εἶναι τό 2ο σημεῖο τῆς ἀπόφασης. Ἡ ἐκλογή τοῦ Γιαγγέλλο «ἀπό τούς ἑβραίους ἀστούς ἐκλέκτορες — μᾶς λένε — σημαίνει τήν ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης ἀκόμη καί στό ἀστικό περιβάλλον (!; στό *ἑβραϊκό* ἀστικό περιβάλλον;) τοῦ γεγονότος ὅτι μόνο οἱ σοσιαλιστές μποροῦν νά εἶναι πραγματικοί ἀγωνιστές γιά τά δίκαια (;!) συμφέροντα τῶν καταπιεζομένων ἐθνοτήτων».

Εἶναι σ' ὅλους γνωστό ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἀστοί οὔτε ἴχνος παρόμοιας «συνείδησης» δέν φανέρωσαν. Αὐτοί *προτιμοῦσαν* τόν πολωνό ἀστό, *ὑποχρεώθηκαν* ὅμως νά ἐκλέξουν σοσιαλιστή, γιατί δέν ὑπῆρχε ἄλλος ὀπαδός τῆς ἰσοτιμίας. Τήν ἐκλογή τοῦ βουλευτῆ Γιαγγέλλο τήν ἐξασφάλισε ὄχι ἡ «ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης», ἀλλά ἡ αὔξηση τῶν *δυσκολιῶν* πού προκάλεσε ὁ ἐθνικός ἀγώνας ἀνάμεσα στούς ἀστούς!

Ὁ ἐργάτης ἐκλέκτορας μπορεῖ (καί πρέπει) *νά ἐκμεταλλευτεῖ* τίς «δυσκολίες» δυό λωποδυτῶν πού τσακώθηκαν, γιό ν' ἀναδείξει στή Δούμα ἕνα τίμιο ἄνθρωπο. Αὐτό εἶναι ἀναντίρρητο. Ἡ ἀντίθετη ἄποψη τῆς μικρῆς μερίδας τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν (τῆς λεγόμενης «Γενικῆς Διοίκησης» πού ἔχασε τό *βασικό*, τή Βαρσοβία) εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστη.

Ὅταν, ὅμως, ὁ τίμιος ἄνθρωπος ἔχει περάσει στή Δούμα ἐξαιτίας τοῦ τσακωμοῦ τῶν δυό λωποδυτῶν, τό νά λέμε ὅτι ὁ *ἕνας λωποδύτης* φανέρωσε «ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης», αὐτό εἶναι γελοῖο καί παράλογο. Αὐτό ἀκριβῶς τό ἐγκώμιο τῶν ἑβραίων ἀστῶν ἐκλεκτόρων, πού δέν χρειάζεται κάν οὔτε καί *γιά νά δικαιολογηθεῖ* ἡ ἐκλογή τοῦ Γιάγγελλο ἀποδείχνει τόν

όπορτουνισμό τῶν έφτά μελῶν τῆς όμάδας, τή *μή προλεταριακή* στάση τους στό έθνικό ζήτημα.

Ἡ έφτάδα ἔπρεπε *στήν ἀπόφαση* νά καταδικάσει καί νά στιγματίσει τήν έθνική ἔχθρα γενικά, τούς πολωνούς ἀστούς γιά τόν ἀντισιμιτισμό *ἰδιαίτερα*, αὐτό θά ἦταν ὠφέλιμο ἔργο. Τό νά ἀποδίνει ὅμως στούς έβραίους ἀστούς «ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης», σημαίνει νά δείχνει τή δική της *ἔλλειψη* συνείδησης.

Τό 3ο σημεῖο πάει ν' ἀποδείξει ὅτι ὁ Γιαγγέλλο εἶναι σοσιαλδημοκράτης. Μέ ποιά ὅμως ἐπιχειρήματα τό ἀποδείχνει αὐτό; 1) «Μέ τή δήλωσή του». Αὐτό δέν ἀποτελεῖ ἀπόδειξη. Οἱ *κομματικοί* ἄνθρωποι παίρνουν ὑπόψη τους τήν *ὀργάνωση* στήν ὁποία ἀνήκει ὁ τάδε καί ὄχι τή «δήλωση» τοῦ τάδε. Αὐτά τά στοιχειώδη πράγματα μποροῦν νά τά ξεχνοῦν μόνο οἱ λικβινταριστές *. 2) «Ἡ ὑποστήριξη τῆς ὑποψηφιότητας τοῦ Γιαγγέλλο ἀπό τό συνασπισμό τῆς Μπούντ καί τοῦ ΠΠΣ».

Καί ποῦ εἶναι λοιπόν ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατία; Συνασπισμός *χωρίς αὐτήν* καί *ἐνάντια σ' αὐτήν* (ἀποχώρηση τῶν δυό σοσιαλδημοκρατῶν ἐκλεκτόρων τῆς Βαρσοβίας) ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς *ἀντικομματικότητας* τῆς Μπούντ, ὅπως αὐτό τό παραδέχτηκε ἀκόμη καί ὁ Πλεχάνοφ πού ἔχει συμφιλιωτιστικές διαθέσεις!

Στό 4ο σημεῖο διαβάζουμε: «Τό ΠΠΣ δέν ἑνώθηκε ἀκόμη μέ τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας». Αὐτό εἶναι ἡ μισή ἀλήθεια! Γιά ποιό λόγο ἡ έφτάδα *ἀποσιωποῦσε* ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ κόμματος (τό Δεκέμβρη τοῦ 1908) ἀπόκρουε τήν ἕνωση μέ τό ΠΠΣ; Μόνο γιά τό χατήρι τῶν λικβινταριστῶν τοῦ κόμματος;

Τό συμπέρασμα ἀπ' ὅλη αὐτή τήν κουτσή, τήν ἄτυχη ἀπόφαση εἶναι ὁ *χωρισμός* «τῶν ζητημάτων τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας» *ἀπό* «τά ζητήματα τῆς πολιτικῆς δράσης στή Δούμα». Ὁ χωρισμός αὐτός εἶναι πολύ ἄσχημο πράγμα. Οἱ *κομματικοί* ἄνθρωποι δέν μποροῦν νά ξεχωρίζουν αὐτά τά ζητήματα. Τό νά τά ξεχωρίζεις σημαίνει νά ξεχωρίζεις τήν ὁμάδα τῆς Δούμας ἀπό τό κόμμα. Αὐτό τό πράγμα εἶναι ὁ χειρότερος ὀπορτουνισμός καί σπέρνει πολύ μεγάλη σύγχυση. Τήν τακτική τήν καθορίζουν οἱ «ἐσωτερικές» ἀποφάσεις τοῦ κόμματος: *αὐτή* τήν τακτική ἤ ἄλλη, «ἀκομματική», πρέπει νά ἐφαρμόζουμε κατά τήν «πολιτική δράση στή Δούμα»;;

Ὁ ὑποψήφιος τῆς Μπούντ πού θέλει νά τήν ὑπολογίζουν

* Ἡ φράση αὐτή στό χειρόγραφο εἶναι διαγραμμένη. *Ἡ Σύντ.*

σάν τμῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, *δέν ἔχει* θετική ψῆφο στά «ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας». Αὐτό εἶναι ἡ μοναδική θετική πλευρά τῆς μπερδεμένης απόφασης τῶν ἑφτά βουλευτῶν πού τούς μπέρδεψαν οἱ λικβινταριστές.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὀφείλουν μέ κάθε τρόπο νά τούς βοηθήσουν νά ξεμπερδευτοῦν, νά τούς ἐξηγήσουν τό λάθος πού ἔκαναν καί νά δουλέψουν ἐπίμονα (καί στήν IV Δούμα, ὅπως καί στήν III) γιά τήν *ἀνόρθωση* τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Τό λάθος αὐτό καθεαυτό στήν ἀρχή δέν εἶναι τόσο τρομερό, — αὐτό σωστά τό ὑπογράμμισε ὁ Κ. Στάλιν[121], — σημασία ἔχει μόνο, ἡ ἐργατική δημοκρατία νά *ἀναγνωρίσει* τό λάθος ἀνοιχτά καί σταράτα καί νά πετύχει τήν ἀναγνώρισή του. Τότε ἡ συνέχεια θά εἶναι καλύτερη, ἀπ' ὅ,τι ἡ ἀρχή.

Νά μέ ἐνημερώσετε ἐξάπαντος ἄν πήρατε τό ἄρθρο καί στήν περίπτωση πού, ἀπροσδόκητα, ἀποφασίσετε νά μήν τό δημοσιεύσετε, νά μοῦ τό ἐπιστρέψετε χωρίς καθυστέρηση, γιατί τότε θά τό δημοσιεύσω ἀλλοῦ.

Γράφτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Δεκέμβρη 1912

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6 Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η «ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ» ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΙΣΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΤΕΤΟΥΣ

Τό πιό μεγάλο πολιτικό ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων τῆς Δούμας ἀπ᾽ ἀφορμή τή διακήρυξη τῆς κυβέρνησης εἶναι ἡ συγκινητική συνένωση τῶν *ἐθνικιστῶν*, τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν *καντέτων*. Ἡ δική μας, ἡ ρωσική λεγόμενη «κοινωνία» ἐπηρεάζεται τόσο πολύ ἀπό τή χτυπητή καί φτηνή φρασεολογία, πού ἐπιβάλλεται νά ἐπιμείνουμε ἰδιαίτερα στό *πραγματικό* αὐτό ἀποτέλεσμα τῆς θέσης πού πῆραν *ὅλα* τά κόμματα μέ τήν κριτική τους πάνω στά ζητήματα ἀρχῶν τῆς πολιτικῆς.

«Τά κόμματα ἐξαφανίστηκαν — ἔγραφε ἡ *ἐθνικιστική* «Νόβογε Βρέμια» (ἀρ. φύλ. 13199). — Ὁ ὑπέροχος λόγος τοῦ βουλευτῆ Μακλάκοφ (στή συνεδρίαση τῆς 7 τοῦ Δεκέμβρη) συνένωσε ὅλη τήν Κρατική δούμα πού τόν χειροκρότησε, λησμονώντας ὅλους τούς κομματικούς λογαριασμούς καί τίς διαφορές ἀπόψεων».

Τά σχόλια αὐτά τῆς *ἐθνικιστικῆς* ἐφημερίδας, τοῦ κυριότερου ὀργάνου κάθε κολακείας, διωγμοῦ τῶν ἑβραίων καί τῶν ἀλλοεθνῶν, πρέπει νά τά θυμᾶται καί νά τά σκέπτεται ὁ καθένας πού ἐνδιαφέρεται στά σοβαρά γιά τήν πολιτική.

Οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ ἐθνικιστές, οἱ γκουτσκοφικοί καί οἱ νοβοβρεμενίτες δέν χειροκροτοῦσαν τόν Μακλάκοφ «γιά νά ξεχαστοῦν» οἱ κομματικές διαφορές ἀπόψεων, ἀλλά γιατί κατάλαβαν σωστά τή μεγάλη *ταυτότητα ἀπόψεων* ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στούς ἐθνικιστές-τσιφλικάδες.

Στά βασικά ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἀνακάλυψε ὁ Μακλάκοφ αὐτή τήν ταυτότητα ἀπόψεων. «Ἄν ἡ Ρωσία δέν γυρεύει πόλεμο, ἀπό τήν ἄλλη οὔτε καί τόν φοβᾶται» — φώναζε ὁ καντέτος αὐτός κάτω ἀπό τά παρατεταμένα χειροκροτήματα τῶν *ἐθνικιστῶν*. Καί πῶς νά μήν τόν χειροκροτήσουν; Γιά κάθε ἄνθρωπο πού καταλαβαίνει ἀπό πολιτική, εἶναι φανερό ὅτι μέ τά λόγια αὐτά οἱ καντέτοι ἐκφράζανε τή *συγκατάθεσή* τους σχετικά μέ τήν πολιτική τῆς ἀπει-

λῆς τοῦ πολέμου, τήν πολιτική τοῦ μιλιταρισμοῦ, τῶν ἐξοπλισμῶν τοῦ στρατοῦ καί τοῦ ναυτικοῦ, πού καταπιέζουν καί ἐξαθλιώνουν τίς λαϊκές μάζες.

Οἱ φιλελεύθεροι, ὑποστηρίζοντας τό μιλιταρισμό, δέν προξενοῦν φόβο στήν ἀντίδραση, γιατί οἱ ἀντιδραστικοί πολύ σωστά σκέπτονται: ἡ ὑποστήριξη τοῦ μιλιταρισμοῦ, αὐτό εἶναι *ἔργο*, ἐνῶ οἱ φιλελεύθερες φωνές εἶναι *κούφια λόγια* πού στό κάτω-κάτω δέν πρόκειται νά γίνουν πράξη, ἐφόσον θά κυριαρχεῖ ἡ ἀντίδραση. «Δόσε μας ἑκατομμύρια γιά ἐξοπλισμούς κι' ἐμεῖς θά σέ χειροκροτήσουμε γιά τή φιλελεύθερη φρασεολογία», νά τί λέει καί τί ὀφείλει νά λέει κάθε μυαλωμένος ἀφέντης-τσιφλικάς στόν Μπαλαλάικιν τῆς Δούμας[122].

Καί ἡ θέση τοῦ Μακλάκοφ στήν ἐσωτερική πολιτική; Εἶναι μήπως τυχαῖο τό ὅτι ὁ δεξιός ἱερωμένος «εἶναι ἱκανοποιημένος μέ τό παραπάνω», σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τῆς ἴδιας τῆς «Ρέτς», — ἤ ὅτι ἡ «Νόβογε Βρέμια» ἀναδημοσιεύει, μέ κομμένη ἀνάσα, τό «λάιτμοτίβ» τοῦ Μακλάκοφ: «ἄς μή χωριστεῖ ἡ Ρωσία σέ δυό στρατόπεδα; ἡ χώρα καί ἡ κυβέρνηση»;

Ὄχι, αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο, γιατί ὁ Μακλάκοφ μέ τίς κραυγές του ὅτι θά ἦταν ἐπιθυμητή ἡ «συμφιλίωση» *στήν πραγματικότητα* ἐπαναλαβαίνει τόν Κοκόβτσοφ. Καί ὁ Κοκόβτσοφ θέλει ἐπίσης τή «συμφιλίωση»!

Ὁ Κοκόβτσοφ *δέν* θέλει τήν ἀλλαγή τοῦ συσχετισμοῦ τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Ὁ Μακλάκοφ δέν ἔδειξε *κανένα σημάδι* ὅτι κατάλαβε *ποιά* ἀλλαγή εἶναι ἀπαραίτητη καί *πῶς* αὐτή μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ. Ἡ «συμφιλίωση» εἶναι ἀκριβῶς ἡ λέξη πού *σκεπάζει* τό μοναδικό σοβαρό ζήτημα σχετικά μέ τούς ὅρους καί τά μέσα μιᾶς τέτιας ἀλλαγῆς, τό σκεπάζει μέ μιά σάπια φρασεολογία πού τίποτε δέν λέει, ἀμβλύνει τήν πολιτική συνείδηση τῶν μαζῶν, ἀποκοιμίζοντάς τις.

Εἶναι ἄξια περιφρόνησης ἡ «κοινωνία» πού εἶναι ἱκανή νά χειροκροτεῖ τούς λόγους τῶν Μακλάκοφ γιά «συμφιλίωση».

Ἐνῶ στό λόγο τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν ἐργατῶν Μαλινόβσκι ἀπ' ἀφορμή τήν ὑπουργική διακήρυξη, καί οἱ ἐθνικιστές καί οἱ καντέτοι προσπάθησαν νά μήν ἀντιληφθοῦν τήν *τοποθέτηση* τῶν ζητημάτων ἀπό τή δημοκρατία. Ὁ Μαλινόβσκι, ὅμως, *δέν* ἔβγαλε τό λόγο του καθόλου, μά καθόλου γιά τό κοινό αὐτό.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 194,
15 τοῦ Δεκέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ

Τά τελευταῖα χρόνια στίς γραμμές τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ παρατηρεῖται καθαρά μιά ὁρισμένη διαφοροποίηση. Ἀπό ὅλο τό φιλελεύθερο στρατόπεδο ἀρχίζει ν' ἀποχωρίζεται ἡ «πραγματική» ἀστική τάξη. Τό φιλελεύθερο κεφάλαιο δημιουργεῖ τό *δικό του* ξεχωριστό κόμμα, στό ὁποῖο πρέπει νά περάσουν (καί περνοῦν) πολλά στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς τάξης, πού παλιότερα πήγαιναν μέ τούς ὀχτωβριστές καί στό ὁποῖο, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, πηγαίνουν τά πιό μετριοπαθῆ, μεγαλοαστικά, «σημαντικά» στοιχεῖα ἀπό τό καντέτικο κόμμα.

Ἡ ὁμάδα τῶν «προοδευτικῶν» στήν ΙΙΙ καί IV Δούμα, καθώς καί ἡ «προοδευτική» ὁμάδα στό Κρατικό Συμβούλιο βρίσκονται πολύ κοντά στό νά γίνουν ἡ ἐπίσημη κομματική ἀντιπροσωπεία τῆς ἐθνικοφιλελεύθερης αὐτῆς ἀστικῆς τάξης στόν κοινοβουλευτικό στίβο. Τό τελευταῖο συνέδριο τῶν «προοδευτικῶν» στήν οὐσία χάραξε ἐκεῖνο τό ἐθνικοφιλελεύθερο πρόγραμμα, πού προπαγανδίζει τώρα ἡ «Ρούσκαγια Μολβά» [123].

Τί θέλουν οἱ λεγόμενοι «προοδευτικοί»; Γιατί τούς λέμε ἐθνικοφιλελεύθερους;

Δέν θέλουν τήν πλήρη καί ἀδιαίρετη κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν γραφειοκρατῶν. Ἐπιδιώκουν νά ἐπιτύχουν — καί τό λένε ἀνοιχτά — ἕνα μετριοπαθές στενό τιμοκρατικό σύνταγμα μέ δυό βουλές, μέ ἀντιδημοκρατικό ἐκλογικό δικαίωμα. Θέλουν «ἰσχυρή ἐξουσία» πού νά ἐφαρμόζει «πατριωτική» πολιτική κατάκτησης μέ τή φωτιά καί τό σίδερο νέων ἀγορῶν γιά τή «ντόπια βιομηχανία». Θέλουν νά τούς ὑπολογίζουν οἱ γραφειοκράτες ὅσο ὑπολογίζουν καί τούς Πουρισκέβιτς. Καί τότε εἶναι ἕτοιμοι νά ξεχάσουν τούς «παλιούς λογαριασμούς» μέ τούς ἀντιδραστικούς καί νά δουλέψουν χέρι-χέρι μαζί τους γιά τή δημιουργία τῆς «μεγάλης» καπιταλιστικῆς Ρωσίας.

Ἀπό τό κόμμα τῶν ὀχτωβριστῶν τούς ἀνθρώπους αὐτούς τούς χωρίζει τό γεγονός ὅτι στό τελευταῖο εἶναι πολύ ἰσχυρό τό τσιφλικάδικο στοιχεῖο κι' ὅτι τό κόμμα αὐτό εἶναι ἀφάνταστα βολικό. Ἀπό τό καντέτικο κόμμα τούς χωρίζει ἡ ἀντιπάθεια ἀπέναντι στίς δημαγωγικές ἐρωτοτροπίες τῶν καντέτων μέ τή δημοκρατία. Οἱ καντέτικες ψεύτικες φλυαρίες γιά γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, γιά ἀναγκαστική ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς (ἔστω καί μέ ἐξαγορά) φαίνονται στούς «σοβαρούς» αὐτούς συνταγματιστές ἐντελῶς περιττές καί ἀπαράδεκτες.

Οἱ ἐθνικοφιλελεύθεροι μιλοῦν χωρίς περιστροφές: δέν πρέπει νά φοβόμαστε τίς κατηγορίες γιά «ἀνοχή τῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων», πρέπει νά παλεύουμε ἀνοιχτά ἐνάντια στίς «ἐκκλήσεις γιά κατάληψη τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων» καί ἐνάντια «στήν ὑποδαύλιση τοῦ μίσους πρός τίς εὔπορες τάξεις»· στά ζητήματα τῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος δέν πρέπει νά ὑπάρχουν οὔτε δεξιοί οὔτε ἀριστεροί:

«Γυρίσαμε στήν πατρίδα...Ὁ ρωσικός στρατός εἶναι...*δικός μας* στρατός... Ἡ ρωσική δικαιοσύνη δέν εἶναι δικαιοσύνη τοῦ Σεμιάκα *, ἀλλά *δική μας*... Ἡ ρωσική ἐξωτερική ἰσχύς δέν εἶναι ἕνα κενόδοξο καπρίτσιο τῆς γραφειοκρατίας, εἶναι *δική μας* δύναμη καί χαρά». (Βλ. προγραμματικές δηλώσεις τῆς «Ρούσκαγια Μολβά».)

Οἱ ἐθνικοφιλελεύθεροι χωρίς ἀμφιβολία ἔχουν κάποιο «μέλλον» στή Ρωσία. Τό κόμμα αὐτό θά εἶναι κόμμα τῆς «πραγματικῆς» καπιταλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, σάν αὐτό πού βλέπουμε καί στή Γερμανία. Τά καθαρά διανοουμενίστικα, μέ ἀδύνατη «βάση» φιλελεύθερα στοιχεῖα παραμένουν στούς καντέτους. Οἱ ἐθνικοφιλελεύθεροι παίρνουν μαζί τους τέτιους θεωρητικούς, ὅπως εἶναι ὁ Στροῦβε, ὁ Μακλάκοφ, ὁ Πρωτοπόποφ, ὁ Κοβαλιέβσκι καί ἄλλοι πού ἀπό πολύ καιρό τώρα πατοῦσαν μέ τό ἕνα πόδι τους στό ἀντιδραστικό στρατόπεδο. Σ' αὐτούς θά προσχωρήσουν ὁπωσδήποτε καί τά μετριοπαθέστατα «σιποφικά» ζεμστβοτσιφλικάδικα στοιχεῖα, πού κι' αὐτά θέλουν ἕνα στενό τιμοκρατικό σύνταγμα, ἕνα «σύνταγμα» γιά τούς πλούσιους. (Εἶχε τούς λόγους του ὁ κ. Στροῦβε πού τελευταῖα θυμήθηκε μέ τέτια ἀγάπη τόν κ. Σίποφ...)

Τά ὄνειρα τῶν «προοδευτικῶν» γιά «ἰσχυρή ἐξουσία» πού

---

* Δικαιοσύνη τοῦ Σεμιάκα — ἄδικη καί μεροληπτική δικαιοσύνη. Χαρακτηριστική ἔκφραση ἀπό τό ὄνομα τοῦ δικαστῆ Σεμιάκα. Ἡ φράση εἶναι παρμένη ἀπό παλιό ρωσικό σατυρικό διήγημα πού μαστίγωνε τήν αὐθαιρεσία καί τήν ἀπληστία τοῦ φεουδαρχικοῦ δικαστηρίου. *Σημ. μετ.*

νά ἐφαρμόζει φιλελεύθερη πολιτική στό προσεχές μέλλον, φυσικά, εἶναι ἀπραγματοποίητα. Ἐκεῖνοι πού παραμένουν ἄνθρωποι τῆς ἡμέρας εἶναι οἱ Χβοστόφ καί οἱ Πουρισκέβιτς. Δέν ἀποκλείεται τό ἐθνικοφιλελεύθερο κόμμα νά μή συγκροτηθεῖ τώρα ἀκόμη ὁριστικά καί ἡ ἐφημερίδα τους νά σταματήσει νά βγαίνει, ὅπως σταμάτησε ἐδῶ καί 3 χρόνια ἡ ἐφημερίδα «Σλόβο» [124] πού ἔβαζε γενικά τούς ἴδιους σκοπούς. (Στή Δούμα, ὅμως, οἱ «προοδευτικοί» δυνάμωσαν σχετικά σέ σύγκριση μέ τούς καντέτους.) Ἡ ἀνοιχτή ὅμως ἐμφάνιση τῆς ἐθνικοφιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης σημαίνει, πάντως, ὅτι ὡρίμασαν σημαντικά οἱ ταξικές ἀντιθέσεις στή Ρωσία.

Στήν αὐτοδιαμόρφωση τῆς καπιταλιστικῆς ἀστικῆς τάξης οἱ ἐργάτες ὀφείλουν νά ἀντιπαραθέσουν δεκαπλάσια ἐνέργεια γιά τήν ὀργάνωσή *τους* καί τήν ταξική *τους* αὐτοδιαμόρφωση.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 200,
22 τοῦ Δεκέμβρη 1912

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

Θέσεις

1. Ἡ τετράχρονη πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό.
Ὁρισμός πού ἔδοσε τό κόμμα γιά τό λικβινταρισμό τό *Δεκέμβρη* τοῦ 1908. Καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ ὄχι γιά τή νόμιμη δουλιά, ἀλλά γιά τή διάλυση τοῦ κόμματος. Νίκη τοῦ ἀντιλικβινταρισμοῦ στό νόμιμο στίβο τό 1912 (**«Πράβντα»** καί **ἐκλογές**).

2. Πραγματοποίηση τῆς διάσπασης ἀπό τούς λικβινταριστές. Οἱ λικβινταριστές ἀποσπάστηκαν ἀπό τό κόμμα. Οἱ ὁμάδες πρωτοβουλίας τους εἶναι ἀποτέλεσμα καί ἐκδήλωση τῆς διάσπασης.

3. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912 εἶναι ἀντικομματική στή σύνθεσή της, ὅπως ὑποχρεώθηκαν νά τό ὁμολογήσουν καί οἱ συμφιλιωτιστές.
Ἀπαράδεκτη ἡ ἐμφάνιση ἐξονόματος τοῦ Σοσιαλδημοκρακοῦ κόμματος τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού δέν ἔχουν ἄμεση ἐξουσιοδότηση ἀπό κάποια σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση στή Ρωσία καί δέν ἐνεργοῦν μέ τή συγκατάθεσή της.

4. Τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου πάνω στά βασικά ζητήματα τοῦ κινήματος καί πρίν ἀπ' ὅλα στό βασικό ζήτημα τῆς ἀναγνώρισης, πλήρους καί εἰλικρινοῦς ἀναγνώρισης, τοῦ παράνομου κόμματος, τίς διακρίνει, γιά νά ἐκφραστοῦμε ὅσο παίρνει πιό ἤπια, ἡ «διπλωματία», δηλ. ἡ ἀποφυγή νά δοθεῖ μιά καθαρή ἀπάντηση στό ζή-

τημα. Στήν πραγματικότητα είναι αποφάσεις λικβινταριστικές.

5. Ἡ πολιτική στάση τῆς λικβινταριστικῆς ὁμάδας στό «Νάσα Ζαριά» καί στή «Λούτς» μετά τή συνδιάσκεψη (τοῦ Αὐγούστου) ἔδειξε τήν πλήρη ἀντικομματικότητα τῆς ὁμάδας αὐτῆς, πράγμα πού ἐκδηλώθηκε (α) στήν προπαγάνδα τοῦ ἀνοιχτοῦ κόμματος· (β) στίς εἰρωνεῖες μέσω τοῦ νόμιμου τύπου σέ βάρος τῆς «παρανομίας»· (γ) στήν πάλη ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές ἀπεργίες καί τόν ἐπαναστατικό μαζικό ἀγώνα γενικά.

Ἡ ἀνάγκη ἀποφασιστικῆς καταπολέμησης τῆς ὁμάδας αὐτῆς, σάν ἀντικομματικῆς.

6. Τό κήρυγμα τῆς ἑνότητας ἀπό τό νόμιμο τύπο, πού παρακάμπτει καί συσκοτίζει τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης καί συγκεκριμένα: τό ζήτημα τῆς *ἀναγνώρισης στήν πράξη* τοῦ παράνομου κόμματος εἶναι ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν.

7. Ἡ ἀπόλυτη ἀνάγκη ἑνότητας ὅλων τῶν ρευμάτων καί αποχρώσεων στήν παράνομη ὀργάνωση. Ἔκκληση γιά τήν ἑνότητα αὐτή.

Γράφτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1912
Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1939
στό περιοδικό «Μπολσεβίκ», τεῦχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ, ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΗΝ ΚΡΑΚΟΒΙΑ [125]

Δημοσιεύτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Φλεβάρη (ν. ἡμ.) 1913 σέ χωριστή μπροσούρα πού ἔβγαλε ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Παρίσι

Ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»» πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1956 στό περιοδικό «Βοπρόσι Ἱστόριι», τεῦχ. 11

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας, ἀφοῦ παραβλήθηκε: ἡ «Ἀνακοίνωση μέ τό χειρόγραφο, οἱ «Ἀποφάσεις» μέ τήν πολυγραφημένη ἔκδοση

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ ἀντίγραφο, πού γράφτηκε ἰδιόχειρα ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Τό Φλεβάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου ἔγινε ἡ σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν. Στή σύσκεψη πετύχαμε νά πάρουν μέρος παράνομα στελέχη τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Πετρούπολης (πέντε), τῆς περιοχῆς Μόσχας (δυό), τοῦ Νότου (δυό), τῶν Οὐραλίων καί τοῦ Καυκάσου. Δέν ὑπῆρχε δυνατότητα ἐκλογῆς τους ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις καί γι' αὐτό ἡ σύσκεψη δέν πῆρε τό χαρακτήρα συνδιάσκεψης. Ἕνα μέρος τῶν μελῶν τῆς ΚΕ δέν μποροῦσε νά πάρει μέρος ἐξαιτίας τῆς ἀστυνομίας.

Ὅλα σχεδόν τά μέλη τῆς σύσκεψης ἔπαιρναν δραστήριο μέρος στούς διάφορους νόμιμὸυς ἐργατικούς συλλόγους καί τίς λεγόμενες «νόμιμες δυνατότητες». Ἔτσι ἡ σύνθεση τῆς σύσκεψης ἐξασφάλισε μιά σωστή εἰκόνα ὅλης τῆς κομματικῆς δουλιᾶς σ' ὅλες τίς κυριότερες περιοχές τῆς Ρωσίας.

Ἡ σύσκεψη εἶχε 11 συνεδριάσεις καί ἐπεξεργάστηκε ἀποφάσεις (ἐκτός ἀπό ἐκεῖνες πού δέν δίνονται σέ δημοσιότητα)* πάνω στά ἑπόμενα σημεῖα τῆς ἡμερήσιας διάταξης: 1) Ἐπαναστατική ἄνοδος, ἀπεργίες καί καθήκοντα τοῦ κόμματος. 2) Συγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης. 3) Σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. 4) Κομματικός τύπος. 5) Καμπάνια γιά τίς ἀσφαλίσεις. 6) Στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό. Τό ζήτημα τῆς ἑνότητας. 7) Γιά τίς «ἐθνικές» σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

Οἱ ἀποφάσεις πάρθηκαν ὁμόφωνα, ἐξαίρεση ἀποτέλεσε μόνο ἡ λευκή ψῆφος ἑνός συντρόφου πάνω σέ δυό σημεῖα τῆς ἀπόφασης γιά τίς «ἀσφαλίσεις» κι' ἑνός ἄλλου πάνω σέ ἐπι-

* Οἱ λέξεις σέ παρένθεση στό χειρόγραφο εἶναι διαγραμμένες καί γιά συνωμοτικούς λόγους δέν μπῆκαν στήν μπροσούρα. *Ἡ Σύντ.*

μέρους σημεῖα τῆς ἀπόφασης γιά τίς «ἐθνικές» ὀργανώσεις.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τήν ΚΕ συνοψίζουν τήν κομματική πεῖρα καί δίνουν τήν καθοδηγητική γραμμή πάνω σ' ὅλα τά σπουδαιότερα προβλήματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς στή σημερινή Ρωσία.

* * *

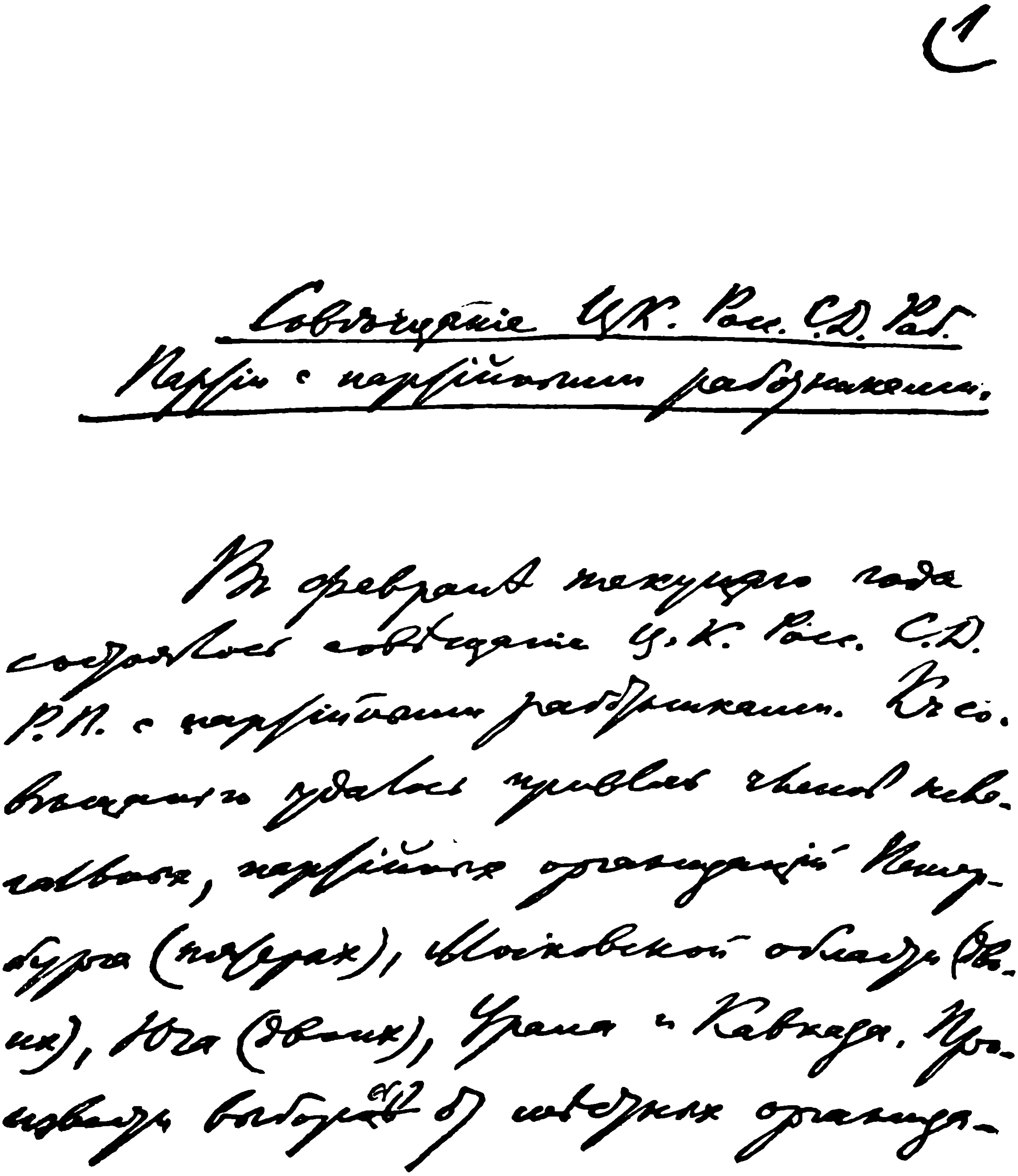
Ὁ συστηματικός ὑπολογισμός τῆς πείρας τοῦ 1912 ἀποτελεῖ σοβαρότατο καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας,γιατί ὁ χρόνος αὐτός ἦταν χρόνος μεγάλης, ἱστορικῆς στροφῆς στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Δέν εἶναι μόνο πού τήν κατάπτωση καί τήν ἀποσύνθεση τή διαδέχεται ἡ ἀναζωογόνηση. Ἡ ἐργατική τάξη πέρασε σέ μαζική ἐπίθεση ἐνάντια στούς καπιταλιστές καί στήν τσαρική μοναρχία. Τό κύμα τῶν οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν ἀπεργιῶν ἀνέβηκε τόσο ψηλά, ὥστε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ Ρωσία νά βρίσκεται καί πάλι *μπροστά ἀπ' ὅλες*, ἀκόμη καί τίς πιό ἀναπτυγμένες χῶρες τοῦ κόσμου.

Τό γεγονός αὐτό δέν θά κάνει, φυσικά, κανένα συνειδητό ἐργάτη νά ξεχάσει τό πόσο μᾶς ξεπερνοῦν οἱ προλετάριοι τῶν ἐλεύθερων χωρῶν στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης καί τῆς ταξικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν μαζῶν. Τό γεγονός ὅμως αὐτό ἀπόδειξε ὅτι ἡ Ρωσία μπῆκε στήν περίοδο ἀνάπτυξης μιᾶς *καινούργιας ἐπανάστασης*.

Ἡ ἐργατική τάξη ἐπωμίζεται τό μεγάλο καθῆκον τῆς ἐπαναστατικῆς ἀφύπνισης καί διαπαιδαγώγησης μέσα στήν πάλη ὅλων τῶν δημοκρατικῶν μαζῶν, τῆς καθοδήγησής τους γιά τή μεγάλη ἔφοδο, πού πρέπει νά δόσει στή Ρωσία τή λευτεριά καί τή δημοκρατία, γκρεμίζοντας τή μοναρχία τῶν Ρομάνοφ. Ἡ ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῆς ἀνοιχτῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶ μαζῶν, ἡ ὀργάνωσή της, ἡ διεύρυνση, τό βάθαιμα καί τό δυνάμωμά της, αὐτό εἶναι τό βασικό καθῆκον αὐτῆς τῆς στιγμῆς. Δέν εἶναι σοσιαλδημοκράτης ὅποιος δέν κατάλαβε καλά τό καθῆκον αὐτό, ὅποιος δέν δουλεύει στή μιά ἤ τήν ἄλλη παράνομη ὀργάνωση, ὁμάδα ἤ πυρήνα πού ἐξυπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης.

* * *

Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τοῦ προλεταριάτου στά 1912 ἦταν ἡ βασική κινητήρια δύναμη τῆς ἀλλαγῆς στίς διαθέσεις τῆς δημοκρατίας, ἀλλαγῆς πού τήν ὁμολογοῦν ὅλοι. Ἡ σοσιαλ-

1

Совещание Ц.К. Росс. С.Д. Раб.
Партии с партийными работниками.

В феврале текущего года состоялось совещание Ц.К. Росс. С.Д. Р.П. с партийными работниками. На совещании удалось привлечь членов нелегальных партийных организаций Петербурга ([illegible]), Московской области ([illegible]), Юга ([illegible]), Урала и Кавказа. Про[illegible] выборы от местных организа-

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀνακοίνωση» γιά τή Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, πού ἔγινε στήν Κρακοβία. — 1913

Σμίκρυνση

δημοκρατία καί στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα καί στόν τομέα τῆς δημιουργίας νόμιμου ἐργατικοῦ τύπου πού νά προπαγανδίζει ἔστω καί τίς στοιχειώδεις βάσεις τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ κέρδισε μεγάλες νίκες. Ἡ τσαρική κυβέρνηση δέν μποροῦσε νά ἐμποδίσει τίς ἐπιτυχίες αὐτές ἀποκλειστικά καί μόνο, γιατί ἡ ἀνοιχτή ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν ἄλλαξε ὅλη τήν κοινωνικοπολιτική κατάσταση. Τό ΣΔΕΚΡ, συνεχίζοντας τή σταθερή, ἐπίμονη, συστηματική δουλιά του στόν τομέα τῆς χρησιμοποίησης ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν κάθε λογῆς «νόμιμων δυνατοτήτων», ἀρχίζοντας ἀπό τό βῆμα τῆς μαύρης Δούμας καί τελειώνοντας στό ὁποιοδήποτε ἀντιαλκοολικό σωματεῖο, δέν ξεχνάει οὔτε στιγμή ὅτι ἄξιος τοῦ μεγάλου τίτλου τοῦ μέλους τοῦ κόμματος εἶναι μόνο ἐκεῖνος πού διεξάγει ὅλη τή δουλιά του μέσα στίς μάζες πραγματικά στό πνεῦμα τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων, ἀποφάσεων πού μελετήθηκαν καί πάρθηκαν μέ βάση τήν ἀναπτυσσόμενη ἐπανάσταση κι' ὄχι μέ βάση τή «νομιμότητα» τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Τό καθῆκον μας εἶναι νά μήν πέφτουμε στήν ἐπίδραση τῆς διασπορᾶς καί τῆς ἀποσύνθεσης πού μᾶς ἄφησε ἡ ἐποχή τοῦ 1908-1911, ἀλλά νά παλεύουμε ἐνάντιά τους. Νά μήν ἀκολουθοῦμε τό χαῶδες καί χωρίς ἀρχές ρεῦμα τοῦ λεγκαλισμοῦ, ἀλλά νά ἐκμεταλλευόμαστε κάθε νόμιμη δυνατότητα γιά τή βαθμιαία συσπείρωση γύρω ἀπό τό παράνομο κόμμα κάθε ζωντανοῦ στοιχείου, αὐτό εἶναι τό ἔργο μας. Καμιά εἰρήνη μ' αὐτούςπού κάνουν κακή χρήση τοῦ λεγκαλισμοῦ γιά νά σπείρουν τό σκεπτικισμό καί τήν ἀδιαφορία ἀπέναντι στήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν ἤ καί γιά νά φρενάρουν τήν πάλη αὐτή ἀνοιχτά, αὐτό εἶναι τό σύνθημά μας.

Ἡ ἐγγύηση ὅτι εἶναι δυνατή ἡ πραγματοποίηση τῶν διεκδικήσεών μας δέν βρίσκεται οὔτε στόν περιορισμό τους, οὔτε στήν περικοπή τοῦ προγράμματός μας, οὔτε στήν τακτική τῆς προσέλκυσης καθυστερημένων ἀνθρώπων μέ τό ἀπατηλό σύνθημα ὅτι εἶναι εὔκολη ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη συνταγματική μεταρύθμιση στίς συνθῆκες τοῦ ρωσικοῦ τσαρισμοῦ. Ὄχι. Ἡ ἐγγύηση βρίσκεται στή διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν στό πνεῦμα τοῦ συνεποῦς δημοκρατισμοῦ καί τῆς ἐπίγνωσης ὅτι οἱ συνταγματικές αὐταπάτες εἶναι μιά πλάνη. Ἡ ἐγγύηση βρίσκεται στήν ἐπαναστατική ὀργάνωση τῆς πρωτοπόρας τάξης, τοῦ προλεταριάτου, καί στό μεγάλο ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό τῶν μαζῶν.

Ἡ ἐποχή τῆς ἀποχαλίνωσης τῆς ἀντίδρασης μᾶς ἄφησε

κληρονομιά τήν ἰδεολογική διασπορά καί τό χάος, τήν ὀργανωτική ἀποσύνθεση σέ πολλά κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τόν πρωτόγονο τρόπο δουλιᾶς καί τήν ὑποχρεωτική ἀπόσπαση ἀπό τό κόμμα μερικῶν καί σ᾿ ἄλλους τήν περιφρονητική, ἀκόμη καί ἐμπαθή στάση τους ἀπέναντι στήν «παρανομία» πού διαφυλάττει τίς ἐντολές τῆς ἐπανάστασης καί ἐπεξεργάζεται τήν ἐπαναστατική τακτική. Ἡ ἀπόσπαση τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, ἡ ἔμπρακτη ἀπομόνωση καί κάπου-κάπου ἡ ἀπάρνηση τῶν ἀρχῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ἡ ἀποσύνθεση τῶν «ἐθνικῶν» σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων, ὅλα αὐτά ὄξυναν στό ἔπακρο τήν ἀνάγκη τῆς *ἑνότητας*.

Ἡ ἑνότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῶν νικῶν του.

Ἡ ἑνότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀνέφικτη χωρίς τήν ἑνότητα τοῦ κόμματός *του*, τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Κι᾿ ἐδῶ βλέπουμε ἀμέσως ὅτι δέν μποροῦμε νά λύσουμε τό πρόβλημα τῆς ἑνότητας αὐτῆς, ἄν δέν λύσουμε ὄχι μόνο στά λόγια, ἀλλά καί στήν πράξη τό πρόβλημα τῆς ἀνάγκης νά ὑπάρχει παράνομο κόμμα. Ὅποιος μιλάει γιά ἑνότητα καί ταυτόχρονα προπαγανδίζει γιά «νόμιμο ἐργατικό κόμμα», αὐτός ἐξαπατᾶ καί τόν ἑαυτό του καί τούς ἐργάτες. Ὅποιος μιλάει γιά ἑνότητα, προσποιούμενος ὅτι τό πρόβλημα αὐτό μπορεῖ νά λυθεῖ, μπορεῖ νά ξεκαθαριστεῖ, μπορεῖ ἁπλῶς καί μόνο νά τεθεῖ στά πλαίσια τῆς νομιμότητας, αὐτός ἐξαπατᾶ καί τόν ἑαυτό του καί τούς ἐργάτες.

Ὄχι. Δέν εἶναι οἱ κούφιες φράσεις γιά «ἑνότητα» στό νόμιμο τύπο, δέν εἶναι οἱ συμφωνίες μέ τίς διάφορες ὁμαδοῦλες τῶν διανοουμένων «πού σέρνονται ἡ καθεμιά χωριστά», δέν εἶναι ἡ διπλωματία τῶν διαπραγματεύσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλά *μόνο ἡ συνένωση* στά πλαίσια τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, ἡ πραγματική *συγχώνευση* σέ ἑνιαία παράνομη ὀργάνωση *ὅλων* τῶν ἐργατῶν πού ἀνήκουν στό ΣΔΕΚΡ, μόνο αὐτό λύνει τό πρόβλημα τῆς ἑνότητας.

Οἱ ἐργάτες ἄρχισαν κιόλας μόνοι τους, ἀπό τά κάτω, νά ἐφαρμόζουν αὐτή τή μόνη σοβαρή, τή μόνη πρακτική λύση τοῦ προβλήματος τῆς ἑνότητας. Ἡ σύσκεψη καλεῖ ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες νά μποῦν στό δρόμο αὐτό.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ἀποκαθιστοῦν παντοῦ τίς ἑνιαῖες παράνομες ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή μορφή τῶν ἐργοστασιακῶν πυρήνων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ἀχτιδικῶν ὁμάδων, τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πόλης, τῶν σο-

σιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων σέ *κάθε λογῆς* νόμιμα ἱδρύματα κτλ. Ὅποιος δέν θέλει νά καταδικάσει τόν ἑαυτό του στήν κατάσταση τοῦ ἀνίσχυρου ξεκομένου ἀτόμου, ἄς ἐνταχτεῖ στίς ὀργανώσεις αὐτές. Ἐδῶ ἡ ἀναγνώριση τοῦ παράνομου κόμματος, ἡ ὑποστήριξη τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν πραγματοποιεῖται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν.

* * *

Ἡ περίοδος τῆς ἀποσύνθεσης τελειώνει. Ἔφτασε ἡ ἐποχή τῆς συγκέντρωσης τῶν δυνάμεων. Ἄς συσπειρωθοῦμε λοιπόν στίς παράνομες ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. Αὐτές δέν κλείνουν τήν πόρτα σέ κανένα σοσιαλδημοκράτη πού θέλει νά δουλεύει σ' αὐτές, πού θέλει νά βοηθάει τίς ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου, τήν πάλη του ἐνάντια στό κεφάλαιο, τήν ἐπαναστατική του ἐπίθεση πού ἄρχισε ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

Ἡ πανεθνική πολιτική κρίση στή Ρωσία ὡριμάζει ἀργά, μά σταθερά. Τό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ἦταν ἡ τελευταία προσπάθεια διάσωσης τῆς μαυροεκατονταρχίτικης μοναρχίας τοῦ τσάρου, ἀπόπειρα ἀνανέωσής της, συμμαχώντας μέ τίς κορυφές τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ προσπάθεια αὐτή ἀπότυχε. Οἱ καινούργιες δυνάμεις τῆς δημοκρατίας αὐξάνουν καί δυναμώνουν στούς κόλπους τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν πόλεων στή Ρωσία μέ τίς ὧρες καί ὄχι μέ τίς ἡμέρες. Πιό γρήγορα ἀπ' ὅ,τι γινόταν παλιότερα μεγαλώνει στό χωριό καί στίς πόλεις ὁ ἀριθμός τῶν προλετάριων, μεγαλώνει ἡ ὀργάνωσή τους, ἡ συσπείρωσή τους, ἡ πεποίθησή τους ὅτι εἶναι ἀκατανίκητοι, πεποίθηση πού τήν ἑδραιώνει ἡ πείρα τῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν.

Τό ΣΔΕΚΡ, ὀργανώνοντας σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο τά πρωτοπόρα τμήματα αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου, ὀφείλει νά τό οδηγήσει στίς ἐπαναστατικές μάχες στό ὄνομα τῶν παλιῶν ἐπαναστατικῶν μας διεκδικήσεων.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ

Φλεβάρης τοῦ 1913

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΝΟΔΟΣ, ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

1. Τό πιό μεγάλο γεγονός στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης μέσα στό 1912 εἶναι ἡ σημαντική ἀνάπτυξη τόσο τῆς οἰκονομικῆς, ὅσο καί τῆς πολιτικῆς ἀπεργιακῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Ὁ ἀριθμός τῶν πολιτικῶν ἀπεργῶν ἔφτασε τό ἑκατομμύριο.

2. Ἀξίζει νά προσεχτεῖ ἰδιαίτερα ὁ χαρακτήρας τῆς ἀπεργιακῆς πάλης τοῦ 1912. Οἱ ἐργάτες σέ πολλές περιπτώσεις προβάλλουν οἰκονομικά καί πολιτικά αἰτήματα ταυτόχρονα, τήν περίοδο τῶν οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν τή διαδέχεται ἡ περίοδος τῶν πολιτικῶν καί τό ἀντίθετο. Ἡ πάλη ἐνάντια στούς καπιταλιστές γιά τίς κατακτήσεις τοῦ 1905, πού τίς ἀφαίρεσε ἡ ἀντεπανάσταση καί ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς πού μεγαλώνει, ξεσηκώνουν ὅλο καί καινούργια στρώματα ἐργατῶν, βάζοντας μπροστά τους τά πολιτικά προβλήματα μέ τήν πιό ὀξεία μορφή. Ὅλες αὐτές οἱ μορφές συνένωσης καί συνύφανσης τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς πάλης ἀποτελοῦν τούς ὅρους καί τήν ἐγγύηση γιά ἕνα ἰσχυρό κίνημα καί δημιουργοῦν τήν ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία.

3. Ἡ ἔναρξη τοῦ ξεσπάσματος τῆς δυσαρέσκειας καί τῶν ἐξεγέρσεων στό στόλο καί στό στρατό πού σημειώθηκαν τό 1912 συνδέεται χωρίς ἀμφιβολία μέ τίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν, δείχνοντας ὅτι αὐξάνει ἡ αναταραχή καί ἡ ἀγανάκτηση μέσα στούς πλατιούς κύκλους τῆς δημοκρατίας καί εἰδικότερα ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά πού δίνει τή μεγαλύτερη μάζα τοῦ στρατοῦ.

4. Ὅλα αὐτά τά γεγονότα σέ σύνδεση καί μέ τή γενική ἀριστεροποίηση τῆς χώρας, πού ἐκδηλώθηκε στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα, παρόλη τήν ἀσύστολη νοθεία τους ἀπό μέ-

ρους τῆς μαυροεκατονταρχίτικης τσαρικῆς κυβέρνησης, ἔδειξαν ὁριστικά ὅτι ἡ Ρωσία μπῆκε ξανά στήν περίοδο τῆς ἀνοιχτῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν. Ἡ καινούργια ἐπανάσταση, τήν ἔναρξη τῆς ὁποίας ζοῦμε τώρα, ἀποτελεῖ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τῆς χρεοκοπίας τῆς πολιτικῆς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, πού ἐφάρμοσε ὁ τσαρισμός. Ἡ πολιτική αὐτή δέν μπόρεσε νά ἱκανοποιήσει ἀκόμη καί τήν πιό δουλόφρονη μεγαλοαστική τάξη. Ὅσο γιά τήν κατάσταση τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἔγινε ἀκόμη χειρότερη ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἔλλειψης δικαιωμάτων, ἰδιαίτερα τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων καί ἡ ἀγροτιά ἔφτασε ξανά στούς λιμούς ἑκατομμυρίων καί ἑκατομμυρίων.

5. Στίς συνθῆκες αὐτές οἱ ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες ἔχουν ἐξαιρετική σπουδαιότητα ἀκόμη καί γιά τό λόγο ὅτι ἀποτελοῦν ἕνα ἀπό τά πιό δραστικά μέσα ὑπερνίκησης τῆς ἀπάθειας, τῆς ἀπόγνωσης καί τῆς διασπορᾶς τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μέσο ἀφύπνισης τῆς πολιτικῆς αὐτενέργειάς της, τῆς προσέλκυσής της σέ ὅσο τό δυνατό πιό ὁμόφωνες, ταυτόχρονες καί πλατιές ἐπαναστατικές ἐξορμήσεις.

6. Οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος, εὐρύνοντας καί ἐντείνοντας τή ζύμωση γιά τίς ἄμεσες διεκδικήσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ — λαοκρατική δημοκρατία, ὀχτάωρη ἐργάσιμη μέρα καί δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων πρός ὄφελος τῆς ἀγροτιᾶς — ὀφείλουν νά προωθήσουν σέ μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις τῆς δράσης τους τήν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῶν ἐπαναστατικῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη καί ὀργάνωση κάθε εἴδους ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῶν μαζῶν. Ἰδιαίτερα εἶναι ἀπαραίτητο νά προωθήσουν σάν ἄμεσο καθῆκον τή συγκρότηση ἐπαναστατικῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους τόσο σέ συνδυασμό μέ τίς πολιτικές ἀπεργίες, ὅσο καί μέ τή μορφή αὐτοτελῶν ἐκδηλώσεων.

7. Ἡ χρησιμοποίηση ἀπό ὁρισμένους καπιταλιστές τοῦ λοκάουτ (μαζικῶν ἀπολύσεων) ἐνάντια στούς ἀπεργούς ἐργάτες βάζει καινούργια καθήκοντα μπροστά στήν ἐργατική τάξη. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπολογίζονται μέ προσοχή οἱ οἰκονομικές συνθῆκες τῆς ἀπεργίας σέ κάθε περιφέρεια, σέ κάθε κλάδο τῆς βιομηχανίας, σέ κάθε χωριστή περίπτωση, ἀναζητώντας καινούργιες μορφές πάλης γιά τήν ἀπόκρουση τῶν λοκάουτ (ὅπως εἶναι λ.χ., ἡ ἰταλική ἀπεργία) καί ἀντικατασταίνοντας τίς πολιτικές ἀπεργίες μέ ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις καί ἐπαναστατικές διαδηλώσεις στούς δρόμους.

8. Μερικά ὄργανα τοῦ νόμιμου τύπου, τελείως ἀνεξάρτητα ἀπό τό πῶς ἐκτιμοῦν τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἀπεργία, διεξάγουν κοινή ζύμωση ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες. Τέτια ζύμωση διεξάγει, λ.χ., ἐκτός ἀπό τό φιλελεύθερο τύπο, καί μιά ὁμάδα λικβινταριστῶν στήν ἐφημερίδα «Λούτς», παρά καί ἐνάντια στή θέληση μιᾶς σημαντικῆς μερίδας ἐργατῶν πού ἔτσι ἤ ἀλλιῶς ὑποστηρίζουν τήν ἐφημερίδα αὐτή. Γι' αὐτό ὅλοι οἱ κομματικοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ἔχουν καθῆκον: 1) νά παλεύουν ἀποφασιστικά ἐνάντια στήν ὁμάδα αὐτή· 2) νά ἐξηγοῦν συστηματικά καί ἐπίμονα σ' ὅλους τούς ἐργάτες, ἀνεξάρτητα ἀπό κατευθύνσεις, ὅλη τή ζημιά τοῦ κηρύγματος πού ἀναφέραμε καί 3) νά συσπειρώνουν ὅλες τίς προλεταριακές δυνάμεις γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς ζύμωσης καί τῶν ἐπαναστατικῶν κινητοποιήσεων τῶν μαζῶν.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

1. Ἡ σύσκεψη, βγάζοντας τά συμπεράσματα ἀπό τό ἐργατικό κίνημα καί τή δουλιά τοῦ κόμματος στή διάρκεια τοῦ 1912 βρίσκει ὅτι:

τό καινούργιο κύμα τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῶν μαζῶν πού ἄρχισε ἐπαλήθευσε ἀπόλυτα τίς προηγούμενες ἀποφάσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ (καί ἰδιαίτερα τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη 1912) σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς συγκρότησης τοῦ κόμματος. Ἡ πορεία τῆς ἀπεργιακῆς πάλης τοῦ 1912, ἡ ἐκλογική σοσιαλδημοκρατική καμπάνια στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα, ἡ πορεία τῆς καμπάνιας γιά τίς ἀσφαλίσεις κτλ. ἀπόδειξαν χωρίς καμιά ἀμφιβολία ὅτι ὁ μοναδικά σωστός τύπος τῆς ὀργανωτικῆς συγκρότησης στήν περίοδο πού περνᾶμε εἶναι: παράνομο κόμμα, σάν ἕνα σύνολο κομματικῶν πυρήνων πού περιβάλλονται ἀπό ἕνα δίχτυ νόμιμων καί μισονόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων.

2. Ἡ προσαρμογή τῶν ὀργανωτικῶν μορφῶν τῆς παράνομης συγκρότησης στίς τοπικές συνθῆκες εἶναι ὁπωσδήποτε ὑποχρεωτική. Ἡ ποικιλία μορφῶν συγκάλυψης τῶν παράνομων πυρήνων, ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη εὐλυγισία στήν προσαρμογή τῶν μορφῶν δουλιᾶς στίς συνθῆκες τοῦ τόπου καί τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ ἐγγύηση τῆς ζωτικότητας τῆς παράνομης ὀργάνωσης.

3. Τό κύριο ἄμεσο καθῆκον στόν τομέα τῆς ὀργανωτικῆς συγκρότησης στή σημερινή στιγμή εἶναι: ἡ δημιουργία σ' ὅλες τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια καθαρά κομματικῶν παράνομων ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν πού θά ἀποτελοῦνται ἀπό

τά πιό δραστήρια ἐργατικά στοιχεῖα. Ἡ τεράστια ἄνοδος τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δημιουργεῖ συνθῆκες πού στίς περισσότερες περιοχές καθιστοῦν δυνατή τή δημιουργία ἐκ νέου κομματικῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τήν ἑδραίωση αὐτῶν πού ὑπάρχουν.

4. Ἡ σύσκεψη τονίζει ὅτι τώρα ὡρίμασε τελείως ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἀπό τίς σκόρπιες τοπικές ὁμάδες μιᾶς καθοδηγητικῆς ὀργάνωσης σέ κάθε κέντρο.

Σάν τύπος ὀργάνωσης ὅλης τῆς πόλης πρόβαλε, λ.χ., στήν Πετρούπολη ἡ καθοδηγητική ἐπιτροπή πόλης, πού δημιουργήθηκε στή βάση τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας ἀπό μέρους τῶν ἀχτιδικῶν πυρήνων μέ τήν ἀρχή τῆς πρόσληψης.

Ἕνας τέτιος τύπος ὀργάνωσης δίνει τή δυνατότητα ν' ἀποκαταστήσουμε τήν πιό στενή καί ἄμεση σύνδεση ἀνάμεσα στό καθοδηγητικό ὄργανο καί τούς πυρῆνες τῆς βάσης καί ταυτόχρονα ἐπιτρέπει νά δημιουργήσουμε ἕνα ἐκτελεστικό ὄργανο στενό στή σύνθεσή του, εὐκίνητο καί πάρα πολύ συνωμοτικό, πού θά ἔχει τό δικαίωμα νά δρᾶ σέ κάθε στιγμή ἐξονόματος ὅλης τῆς ὀργάνωσης. Ἡ σύσκεψη συνιστᾶ καί γιά τά ἄλλα κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τόν τύπο αὐτό μέ τίς ἀλλαγές πού ἀπορέουν ἀπ' τίς συνθῆκες τοῦ τόπου καί τῆς ζωῆς.

5. Γιά τήν ἀποκατάσταση στενῶν δεσμῶν ἀνάμεσα στίς τοπικές ὀργανώσεις καί τήν ΚΕ καί γιά τήν καθοδήγηση καί συνένωση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, ἡ σύσκεψη θεωρεῖ ἐπιτακτικά ἀπαραίτητο νά ὀργανωθοῦν κέντρα περιοχῶν στίς κυριότερες περιφέρειες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

6. Σάν ἕνα ἀπ' τά πιό σοβαρά πρακτικά καθήκοντα γιά τήν ἀποκατάσταση μόνιμης ζωντανῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, καθώς καί γιά τή δημιουργία εὐλύγιστων μορφῶν καθοδήγησης τῆς τοπικῆς δουλιᾶς στά μεγάλα κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, προτείνεται τό σύστημα τῶν ἔμπιστων (πληρεξουσίων) προσώπων. Τά ἔμπιστα (οἱ πληρεξούσιοι) πρόσωπα πρέπει νά στρατολογοῦνται ἀπό τούς ἐργάτες-καθοδηγητές τῆς τοπικῆς δουλιᾶς. Μόνο οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες μποροῦν μέ τίς δικές τους δυνάμεις νά δυναμώσουν καί νά σταθεροποιήσουν τόν κεντρικό μηχανισμό τοῦ κόμματος τόσο κατά τόπους ὅσο καί σ' ὅλη τή Ρωσία.

7. Ἡ σύσκεψη ἐκφράζει τήν εὐχή ὅπως ἡ ΚΕ ὀργανώνει ὅσο τό δυνατό συχνότερα συσκέψεις μέ τά τοπικά κομματικά

στελέχη πού δροῦν στούς διάφορους τομεῖς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς.

8. Ἡ σύσκεψη ὑπενθυμίζει τίς ἐπανειλημμένες κομματικές ἀποφάσεις σχετικά μέ τό ὅτι τό ἐργατικό κόμμα δέν μπορεῖ νά συντηρεῖται παρά μόνο μέ τίς κανονικές κομματικές συνδρομές, τούς ἐργατικούς ἐράνους. Χωρίς τέτιους ἐράνους, καί ἰδιαίτερα στίς σημερινές συνθῆκες, ἡ ὕπαρξη ἔστω καί τοῦ πιό περιορισμένου κεντρικοῦ (τοπικοῦ καί πανρωσικοῦ) ὀργάνου τοῦ κόμματος εἶναι τελείως ἀδύνατη.

9. (Δέν θά δημοσιευτεῖ.)

ΓΙΑ ΤΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

1. Ἡ σύσκεψη διαπιστώνει ὅτι, παρά τούς ἀνήκουστους διωγμούς καί τή νοθεία τῶν ἐκλογῶν ἀπό μέρους τῆς κυβέρνησης, παρά τήν πλήρη διαμόρφωση σέ πολλά μέρη συνασπισμοῦ μαυροεκατονταρχιτῶν-φιλελευθέρων ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες, τό ΣΔΕΚΡ κέρδισε τεράστιες νίκες στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα. Αὐξήθηκε σχεδόν παντοῦ ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων ὑπέρ τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή 2η κουρία τῆς πόλης πού ἡ σοσιαλδημοκρατία τήν ἀποσπάει ὅλο καί περισσότερο ἀπό τά χέρια τῶν φιλελευθέρων. Καί στήν κύρια γιά τό κόμμα μας κουρία, τήν ἐργατική, τό ΣΔΕΚΡ διατήρησε τήν ἀπόλυτη κυριαρχία, μάλιστα ἡ ἐργατική τάξη, ἐκλέγοντας ὅλους τούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς κουρίας, ὑπογράμμισε μέ ἰδιαίτερη ὁμοφωνία ὅτι παραμένει ἀκλόνητα πιστή στό παλιό ΣΔΕΚΡ καί στίς ἐπαναστατικές ἐντολές του.

2. Ἡ σύσκεψη χαιρετίζει τή μεγάλη δραστηριότητα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν τῆς IV Δούμας, πού ἐκδηλώθηκε μέ μιά σειρά λόγους στή Δούμα, μέ τήν ὑποβολή ἐπερωτήσεων καί μέ τήν ἀνάγνωση τῆς διακήρυξης πού γενικά διατύπωσε σωστά τίς βασικές ἀρχές τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

3. Ἡ σύσκεψη, ἀναγνωρίζοντας σάν μόνη σωστή τήν παράδοση πού καθιερώθηκε στό κόμμα μας ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας εἶναι ὄργανο ὑποταγμένο στό σύνολο τοῦ κόμματος πού τό ἐκπροσωποῦν τά κεντρικά ὄργανά του, βρίσκει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο, γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή σωστή τοποθέτηση τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος στή Δούμα, νά ἀντιμετωπίζεται μέ προσοχή κάθε βῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας κι' ἔτσι νά πραγματοποιεῖται ὁ ἔλεγχος τοῦ κόμματος πάνω στήν ὁμάδα.

4. Ἡ σύσκεψη δέν μπορεῖ νά μή δεῖ στήν ἀπόφαση σχετικά μέ τόν Γιαγγέλλο ἀνοιχτή παραβίαση τοῦ κομματικοῦ χρέους ἀπό μέρους τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ὑποστηρίζει τή διασπαστική ἐνέργεια τῆς Μπούντ πού ἦρθε σέ συμφωνία μέ μή-σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, τό Πολωνικό Σοσιαλιστικό κόμμα (ΠΠΣ) ἐνάντια στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες καί ὑποστήριζε τόν μή σοσιαλδημοκράτη Γιαγγέλλο, παρά τή θέληση ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐκλεκτόρων πού ἀποτελοῦσαν τήν πλειοψηφία μέσα στήν ὁμάδα τῶν ἐργατῶν ἐκλεκτόρων. Ἡ ὁμάδα μ' αὐτό τόν τρόπο βάθυνε τή διάσπαση τῶν ἐργατῶν τῆς Πολωνίας καί δυσκόλεψε τήν ὑπόθεση τῆς ἑνότητας σέ ὅλο τό κόμμα.

5. Ἡ ὑπεράσπιση ἀπό τόν σ. Τσχένκελι ἐξονόματος τῆς ὁμάδας τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας μέ τό πρόσχημα τῆς «δημιουργίας τῶν ἀπαραίτητων θεσμῶν γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς κάθε ἐθνότητας» ἀποτελεῖ καθαρή παραβίαση τοῦ κομματικοῦ προγράμματος [126]. Ἀκριβῶς μιά τέτια στήν οὐσία διατύπωση ἀπορίφθηκε μέ εἰδική ψηφοφορία τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος,πού ἐπικύρωσε τό πρόγραμμά του [127]. Ὑποχώρηση ἀπέναντι σέ ἐθνικιστικές διαθέσεις καί μ' αὐτή ἀκόμη τή σκεπασμένη μορφή, εἶναι ἀπαράδεκτη γιά προλεταριακό κόμμα.

6. Τό γεγονός ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ψήφισε ὑπέρ τῆς διατύπωσης τῶν προοδευτικῶν (στήν πραγματικότητα τῶν ὀχτωβριστῶν) σχετικά μέ τό πέρασμα ἀπό τήν ὑπουργική διακήρυξη στά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης καί δέν ὑπόβαλε αὐτοτελή σοσιαλδημοκρατική διατύπωση ἀποτελεῖ παράλειψη πού τό κόμμα πρέπει νά τή σημειώσει, ὕστερα ἀπό τά κακεντρεχῆ σχόλια τοῦ φιλελεύθερου τύπου [128].

7, 8 καί 9. (Δέν θά δημοσιευτοῦν.) [129]

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΤΥΠΟ

Ἡ σύσκεψη, ἀφοῦ συζήτησε τό ζήτημα τῆς ἀνάγκης νά ἀναπτυχθοῦν ὁλόπλευρα οἱ παράνομες ἐκδόσεις καί ἀφοῦ ἐκπόνησε πάνω στό ζήτημα αὐτό μιά σειρά συγκεκριμένες ὑποδείξεις, καλεῖ ἐπίμονα ὅλες τίς τοπικές ὀργανώσεις τοῦ κόμματος, ὅλους τούς ἐργατικούς πυρῆνες καί τόν κάθε ἐργάτη χωριστά νά δείξουν περισσότερη αὐτενέργεια καί πρωτοβουλία στόν τομέα τῆς μεταφορᾶς καί τῆς σύνδεσης μέ τό γραφεῖο τῆς ΚΕ [130] γιά τή διάδοση τοῦ παράνομου τύπου.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Ἡ σύσκεψη, διαπιστώνοντας ὅτι ἡ ἐργατική τάξη καί τό κόμμα της, παρ' ὅλους τούς διωγμούς, ἀνάπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα στήν ὑπόθεση τῆς ὑπεράσπισης τῶν προλεταριακῶν συμφερόντων σχετικά μέ τήν καθιέρωση τοῦ νόμου γιά τίς ἀσφαλίσεις [131], θεωρεῖ:

1. Ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό ἀποφασιστική καί ὁμόφωνη πάλη ἐνάντια στίς προσπάθειες τῆς κυβέρνησης καί τῶν καπιταλιστῶν νά ὑποχρεώσουν τούς ἐργάτες νά ἐκλέξουν τούς πληρεξούσιούς τους γιά τά Ταμεῖα ἀσθενείας στά τυφλά, χωρίς νά ἐπιτρέψουν ἐργατικές συνελεύσεις.

2. Οἱ ἐργάτες ὀφείλουν χωρίς προηγούμενη ἄδεια νά προσπαθήσουν νά ὀργανώσουν παντοῦ συνελεύσεις γιά νά καθορίσουν προκαταβολικά τούς ὑποψήφιους πληρεξούσιους τῆς ἀρεσκείας τους.

3. Οἱ ἐργάτες ὀφείλουν νά ὀργανώσουν ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας ἐνάντια στούς ἐκβιασμούς καί τούς ἐμπαιγμούς πού συνοδεύουν τήν καθιέρωση τῶν ἀσφαλιστικῶν νόμων.

4. Πάντως εἶναι ἀπαραίτητο νά καταρτίζεται προκαταβολικά ἐργατικό ψηφοδέλτιο τῶν ὑποψηφίων πληρεξουσίων, πού νά περιλαβαίνει τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες μέ τό μεγαλύτερο κύρος καί νά ψηφίζεται τό ψηφοδέλτιο αὐτό ὁμόφωνα κι' ἐκεῖ πού δέν εἶναι καθόλου δυνατό νά ὀργανωθοῦν συνελεύσεις.

5. Ἡ σύσκεψη θεωρεῖ τό μποϋκοτάρισμα τῆς ἐκλογῆς τῶν πληρεξουσίων ἄσκοπο κι' ἐπιζήμιο. Οἱ κύριες προσπάθειες τῶν καπιταλιστῶν τή στιγμή αὐτή ἀποβλέπουν στό νά μήν ἀφήσουν τούς ἐργάτες νά κατακτήσουν ὁρισμένους φαμπρικοεργοστασιακούς προλεταριακούς πυρῆνες, ὅπως πρέπει νά γίνουν τά Ταμεῖα ἀσθενείας τῶν ἐργατῶν. Τό μποϋκοτάρισμα, πού τή στιγμή αὐτή διασπᾶ τούς ἐργάτες, δέν θά ἐξυπηρετοῦσε παρά μόνο τήν προσπάθεια αὐτή τῶν καπιταλιστῶν.

6. Ἡ πάλη γιά κανονικές ἐκλογές ἀντιπροσώπων στά Ταμεῖα ἀσθενείας δέν πρέπει νά σταματήσει οὔτε στιγμή, μ' ὅλα τά μέσα, μ' ὅλες τίς δυνάμεις, ἐκμεταλλευόμενοι κάθε εὐνοϊκή περίπτωση, χωρίς ν' ἀφήσουμε οὔτε στιγμή τούς ἐπιχειρηματίες νά θεωροῦν ἐξασφαλισμένη τήν κανονική πορεία τῆς παραγωγῆς, πλαταίνοντας καί ἀναπτύσσοντας τήν πάλη τῶν ἐργατῶν. Ταυτόχρονα δέν ἐπιτρέπεται νά παραιτούμαστε ἀπό τήν ἐπιψήφιση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ψηφοδελτίου, παρ' ὅλα

τά ἐμπόδια. Οἱ ἐκλογές δέν ἀποκλείουν τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς πάλης. Ἀπεναντίας, ἐκλέγοντας σάν ἀντιπροσώπους δοκιμασμένους σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, θά διευκολύνουμε τήν παραπέρα πάλη γιά κανονικές ἐκλογές καί στήν πάλη αὐτή οἱ ἀντιπρόσωποι θά βοηθοῦν μέ κάθε τρόπο τούς ἐργάτες.

7. Παντοῦ ὅπου οἱ ἐκλογές γίνονται χωρίς συνελεύσεις, εἶναι ἀπαραίτητο νά προπαγανδίζουμε τήν ἐπανεκλογή τῶν πληρεξουσίων μέ βάση τήν πραγματική ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν, συγκαλώντας συνελεύσεις μ' ὅλα τά προσιτά στούς ἐργάτες μέσα.

8. Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ὀφείλει νά κάνει ἀμέσως νέα ἐπερώτηση ἀπ' ἀφορμή τήν ἄρνηση νά ἐπιτρέψουν στούς ἐργάτες νά κάνουν προεκλογικές συνελεύσεις.

9. Ὅλη ἡ ζύμωση γιά τήν καθιέρωση τῶν ἀσφαλίσεων εἶναι ἀπαραίτητο νά γίνεται σέ στενή σύνδεση μέ τό φώτισμα ὅλης τῆς κατάστασης πραγμάτων στήν τσαρική Ρωσία, ἐξηγώντας τίς σοσιαλιστικές ἀρχές μας καί τίς ἐπαναστατικές διεκδικήσεις μας.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Ἡ τετράχρονη πάλη τοῦ κόμματος ἐνάντια στό λικβινταρισμό ἀπόδειξε ὅτι ἦταν ἀπόλυτα σωστή ἡ διαπίστωση τῆς παγκομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ, τό Δεκέμβρη τοῦ 1908, πού διατυπώθηκε μέ τά λόγια:

«Προσπάθειες μιᾶς μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη συνένωση στά πλαίσια μιᾶς νομιμότητας μέ κάθε θυσία, ἀκόμη καί ἄν τό ἀντίτιμο τῆς τελευταίας ἦταν ἡ ὁλοφάνερη ἐγκατάλειψη τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῶν παραδόσεων τοῦ κόμματος» [132].

Συνεπῶς, οἱ λικβινταριστές δέν καταδικάζονται γιατί προβάλλουν τήν ἀνάγκη τῆς νόμιμης δουλιᾶς, ἀλλά γιατί ἀρνοῦνται τό παράνομο κόμμα καί τό διαλύουν.

Ἡ ἵδρυση τῆς πρώτης καθημερινῆς μαρξιστικῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας στή Ρωσία καί ἡ ἐκλογή στήν ἐργατική κουρία ὅλων τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς κουρίας ἀπόδειξαν ὁριστικά ὅτι τό κόμμα κατόρθωσε νά κατακτήσει τή νόμιμη δράση, ἐκτοπίζοντας τούς λικβινταριστές.

2. Οἱ λικβινταριστές, ἀποχωρώντας ἀπό τό παράνομο κόμμα καί συγκροτώντας ὁμάδες χωριστά ἀπό τίς τοπικές ὀρ-

γανώσεις, πραγματοποιοῦσαν τή διάσπαση, πού τή σταθεροποίησαν, δημιουργώντας σέ πολλά μέρη, καί ἰδιαίτερα στήν Πετρούπολη, τίς λεγόμενες ὁμάδες πρωτοβουλίας. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού καθόρισε μέ ἀπόφαση ὅτι ἡ λικβινταριστική ὁμάδα τῶν ἀρθρογράφων τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι», ὄντας πυρήνας τῶν ὁμάδων πρωτοβουλίας, «ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἐκτός κόμματος»*, — μ' αὐτό διαπίστωσε ἁπλῶς τή διάσπαση πού πραγματοποίησαν οἱ λικβινταριστές.

3. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912 πού αὐτοτιτλοφορήθηκε «συνδιάσκεψη τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ», στήν πραγματικότητα ἀποδείχτηκε λικβινταριστική συνδιάσκεψη, γιατί τό κύριο καί καθοδηγητικό τμῆμα της ἦταν ἡ φιλολογική ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν, πού ἀποσπάστηκε ἀπό τό κόμμα καί ξέκοψε ἀπό τίς ρωσικές ἐργατικές μάζες.

4. Ἡ ἀφοσίωση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν στό παράνομο κόμμα ὑποχρέωσε τή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου νά κάνει φαινομενικές ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στήν κομματικότητα καί νά ἀναγνωρίσει δῆθεν τό παράνομο κόμμα. Στήν πραγματικότητα ὅλες οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης αὐτῆς εἶναι πέρα γιά πέρα διαποτισμένες μέ τό λικβινταρισμό. Τό «Νάσα Ζαριά» καί ἡ «Λούτς», πού δήλωσε ὅτι προσχωρεῖ στίς ἀποφάσεις τοῦ Αὐγούστου, ἄρχισαν ἀμέσως ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη νά διεξάγουν πιό ἔντονα τή λικβινταριστική προπαγάνδα

α) γιά ἀνοιχτό κόμμα,

β) ἐνάντια στήν παρανομία,

γ) ἐνάντια στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος (ὑπεράσπιση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας, ἀναθεώρηση τῶν ἀγροτικῶν νόμων τῆς ΙΙΙ Δούμας, μετατόπιση σέ δεύτερη μοίρα τοῦ αἰτήματος τῆς δημοκρατίας κτλ.),

δ) ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες,

ε) γιά ρεφορμιστική, ἀποκλειστικά λεγκαλιστική τακτική.

Γι' αὐτό ἡ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Λούτς» καί ἡ ἐξήγηση στίς ἐργατικές μάζες ὅτι ἡ προπαγάνδα τους εἶναι πολύ ἐπιζήμια ἐξακολουθοῦν νά ἀποτελοῦν ἕνα ἀπό τά καθήκοντα τοῦ κόμματος.

5. Ἡ καμπάνια γιά τήν «ἑνότητα» πού ξεσήκωσαν οἱ λικ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 159. *Ἡ Σύντ.*

βινταριστές στό νόμιμο τύπο παρακάμπτει καί συσκοτίζει τό κύριο ζήτημα τῆς εἰσόδου στό παράνομο κόμμα καί τῆς δουλιᾶς σ' αὐτό, προκαλώντας ἔτσι σύγχυση στούς ἐργάτες, γιατί ἕνα τέτιο ζήτημα δέν ἐπιτρέπεται κάν νά μπεῖ στό νόμιμο τύπο. Στήν πραγματικότητα οἱ λικβινταριστές ἐξακολουθοῦν νά ἐνεργοῦν διασπαστικά, πράγμα πού τό ἔδειξαν ἐξαιρετικά παραστατικά οἱ ἐκλογές στήν Πετρούπολη: ὅταν οἱ ἐκλέκτορες χωρίστηκαν σέ δυό ἴσα μέρη, ἀκριβῶς οἱ λικβινταριστές ἀπόριψαν τήν πρόταση νά μπεῖ κλῆρος, δηλ. τό μόνο πράγμα πού θά μποροῦσε ν' ἀποτρέψει τή διάσπαση τῶν ἐργατῶν μπροστά στά ἀστικά κόμματα.

6. Μέ τόν ὅρο τῆς ἀναγνώρισης τῆς παράνομης ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τῆς εἰσόδου σ' αὐτό, ἡ ἑνότητα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ρευμάτων καί ἀποχρώσεων ἀποτελεῖ ἀναντίρρητη ἀνάγκη καί τήν ἐπιβάλλει ἐπιτακτικά τό συμφέρον τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ ἕνωση πάνω σ' αὐτές ἀκριβῶς τίς ἀρχές πραγματοποιήθηκε κιόλας στήν ἀχτιδική ὀργάνωση τοῦ Νάρβα, τῆς Πετρούπολης καί σέ μιά σειρά ἐπαρχιακές ὀργανώσεις.

7. Ἡ σύσκεψη ὑποστηρίζει μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο μιά τέτια ἕνωση καί συστήνει ν' ἀρχίσει παντοῦ ἀμέσως μιά τέτια ἕνωση ἀπό τά κάτω, ἀπό τίς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, τίς ἀχτιδικές ὁμάδες κτλ. μέ ἔλεγχο ἀπό μέρους τῶν συντρόφων ἐργατῶν, ἄν ἐφαρμόζεται στήν πραγματικότητα ἡ ἀναγνώριση τῆς παράνομης ὀργάνωσης καί ἡ προθυμία νά ὑποστηριχτεῖ ἡ ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν καί ἡ ἐπαναστατική τακτική. Μόνο στό μέτρο πού θά δημιουργεῖται ἡ πραγματική αὐτή ἑνότητα ἀπό τά κάτω θά συντελεῖται καί ἡ οριστική συσπείρωση τοῦ κόμματος καί ἡ πλήρης ἑδραίωση τῆς ἑνότητας σέ πανρωσική κλίμακα.

ΓΙΑ ΤΙΣ «ΕΘΝΙΚΕΣ» ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Ἡ πείρα τοῦ 1912 ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό Γενάρη (1912) πάνω στό ζήτημα αὐτό*. Ἡ ὑποστήριξη ἀπό μέρους τῆς Μπούντ τῆς ὑποψηφιότητας τοῦ μή-σοσιαλδημοκράτη Γιαγγέλλο ἐνάντια στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες καί ἡ παραβίαση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος ὑπέρ τοῦ ἐθνικισμοῦ ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν, τῆς

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 141-142. *Ἡ Σύντ.*

Μπούντ καί τῶν λεττονῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού ἔγινε τόν Αὔγουστο (1912) ἔδειξαν πολύ παραστατικά τήν πλήρη χρεοκοπία τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἀρχῶν συγκρότησης τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί τή μεγάλη ζημιά πού προκαλεῖ ὁ ἀπομονωτισμός τῶν «ἐθνικῶν» σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων στήν προλεταριακή ὑπόθεση.

2. Γι' αὐτό ἡ σύσκεψη καλεῖ ἐπίμονα τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας νά πάρουν μέρος στήν πιό ἀποφασιστική ἀπόκρουση τοῦ πολεμοχαροῦς ἐθνικισμοῦ τῆς ἀντίδρασης, στήν πάλη ἐνάντια σέ κάθε λογῆς ἐκδήλωση ἐθνικιστικοῦ πνεύματος στίς γραμμές τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν καί στήν πιό στενή συσπείρωση καί συγχώνευση τῶν κατά τόπους σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν σέ ἑνιαῖες ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού κάνουν τή δουλιά στήν κάθε γλώσσα τοῦ τοπικοῦ προλεταριάτου καί πραγματοποιοῦν στήν πράξη τήν ἑνότητα ἀπό τά κάτω, ὅπως αὐτό γίνεται ἀπό παλιά στόν Καύκασο.

3. Ἡ σύσκεψη ἐκφράζει τή μεγάλη λύπη της γιά τή διάσπαση τῶν γραμμῶν τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ἐξασθενίζει ἐξαιρετικά τήν πάλη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πολωνίας. Ἡ σύσκεψη εἶναι ὑποχρεωμένη νά διαπιστώσει ὅτι ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού δέν ἀντιπροσωπεύει σήμερα τήν πλειοψηφία τῶν πολωνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ πολωνικοῦ προλεταριάτου, καταφεύγει σέ ἀπαράδεκτα μέσα πάλης ἐνάντια στήν πλειοψηφία αὐτή (οἱ ἀσύστατες, λ.χ., ὑπόνοιες ὅτι εἶναι προβοκατόρικη ὅλη ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας). Ἡ σύσκεψη καλεῖ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις πού ἔρχονται σέ ἐπαφή μέ τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, νά συμβάλουν στή δημιουργία μιᾶς πραγματικῆς ἑνότητας τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας.

4. Ἡ σύσκεψη τονίζει ἰδιαίτερα τόν ἄκρο ὀπορτουνισμό καί λικβινταρισμό τῶν ἀποφάσεων τῆς τελευταίας (IX) συνδιάσκεψης τῆς Μπούντ πού ἀρνήθηκε τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας, ἔβαλε σέ δεύτερη μοίρα τήν παράνομη δουλιά κι' ἔδειξε ὅτι ξέχασε τά ἐπαναστατικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου. Στόν ἴδιο βαθμό ἀξίζει νά καταδικαστεῖ ἡ ἀντίσταση τῆς Μπούντ ἀπέναντι στήν ἕνωση ὅλων τῶν κατά τόπους σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν (στή Βαρσοβία, τό Λότζ, τή Βίλνα κτλ.), ἕνωση πού τό ΣΔΕΚΡ ἐπιδίωξε ἐπανειλημμένα καί ἐπίμονα ἀπό τό 1906 στά συνέδρια καί τίς συνδιασκέψεις του.

5. Ἡ σύσκεψη χαιρετίζει τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημο-

κράτες ἐργάτες τῆς λεττονικῆς ὀργάνωσης, πού κάνουν ἐπίμονη προπαγάνδα μέ ἀντιλικβινταριστικό πνεῦμα καί ἐκφράζει τή λύπη της, γιατί ἡ ΚΕ τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας κλίνει πρός τήν ὑποστήριξη τῶν ἀντικομματικῶν ἐνεργειῶν τῶν λικβινταριστῶν.

6. Ἡ σύσκεψη ἐκφράζει τήν ἀκράδαντη πεποίθηση ὅτι ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος πού ἄρχισε, οἱ μαζικές οἰκονομικές καί πολιτικές ἀπεργίες, οἱ διαδηλώσεις στούς δρόμους καί οἱ ἄλλες μορφές τῆς ἀνοιχτῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν θά βοηθήσουν στήν πλήρη συσπείρωση καί συγχώνευση τῶν κατά τόπους σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν χωρίς καμιά διάκριση ἐθνοτήτων, κι' ἔτσι θά δυναμώσει ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στόν τσαρισμό πού καταπιέζει ὅλους τούς λαούς τῆς Ρωσίας καί ἐνάντια στή συνασπιζόμενη ἀστική τάξη ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς Ρωσίας.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΠΡΑΒΝΤΑ»

1. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή δέν εἶναι ἀρκετά συνεπής στό κομματικό πνεῦμα. Γίνεται ἐπίμονη σύσταση στή Συντακτική ἐπιτροπή νά τηρεῖ καί νά ἐφαρμόζει πολύ πιό αὐστηρά ὅλες τίς κομματικές ἀποφάσεις. Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας πρέπει νά παραμείνει ὁπωσδήποτε νόμιμη.

Ἡ ΚΕ παίρνει μέτρα γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς.

2. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή ἀπηχεῖ ἀδύνατα τήν κομματική ζωή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης. Ἡ δημοσίευση τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων ἤ ἡ ὑπόμνησή τους εἶναι ἀπαραίτητο νά γίνεται ὁπωσδήποτε μέ νόμιμη μορφή.

3. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή πρέπει νά δίνει μεγαλύτερη προσοχή στήν ἐξήγηση τῶν ἐσφαλμένων ἀντιλήψεων καί τῆς ζημιᾶς τοῦ λικβινταρισμοῦ γενικά καί τοῦ κηρύγματος τῆς «Λούτς» ἰδιαίτερα.

4. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή πρέπει νά δίνει μεγαλύτερη προσοχή στή ζύμωση γιά τήν ἐγγραφή συνδρομητῶν καί τή διενέργεια ἐράνων ἀνάμεσα στούς ἐργάτες.

5. Οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές πρέπει νά μποῦν στήν πλατιά Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας καί νά ὀργανώσουν μιά συστηματική, ἀποφασιστική συμμετοχή καί στό φιλολογικό καί στόν οἰκονομικό τομέα τῆς δουλιᾶς.

6. Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή πρέπει νά συμπεριφερθεῖ μέ

ἰδιαίτερη περίσκεψη στούς συνεργάτες της βπεριοντοφικούς γιά νά μή δυσκολέψει τήν προσέγγιση πού ἄρχισε καί νά μήν ἀνεχθεῖ λαθεμένη γραμμή στά ζητήματα ἀρχῶν.

7. Εἶναι ἀνάγκη νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά νά μειωθοῦν τά ἔξοδα τῆς ἔκδοσης καί νά συγκροτηθεῖ μιά στενή καθοδηγητική ἐπιτροπή (πού νά διευθύνει ὅλη τή δουλιά), στήν ὁποία ὑποχρεωτικά νά μπεῖ ἔστω κι' ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς ἑξάδας [133].

Τέτια ἀκριβῶς καθοδηγητική ἐπιτροπή (οἰκονομική ἐπιτροπή) μέ ὑποχρεωτική συμμετοχή ἑνός ἀπό τήν ἑξάδα εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή διεύθυνση τῶν οἰκονομικῶν ὑποθέσεων.

8. Τά ἄρθρα πού ἡ ΚΕ θεωρεῖ ὑποχρεωτικά γιά δημοσίευση πρέπει νά δημοσιεύονται (μέ συνθηματική ὑπογραφή) χωρίς καθυστέρηση.

9. Εἶναι ἀνάγκη, περιφρουρώντας αὐστηρά τή νομιμότητα τῆς ἐφημερίδας, ἡ Συντακτική ἐπιτροπή νά τραβήξει καί τούς ἐργατικούς συλλόγους, τίς ἑνώσεις, τίς ἐπιτροπές, τίς ὁμάδες καί τά χωριστά ἄτομα στήν Πετρούπολη καί στήν ἐπαρχία, νά πάρουν δραστήριο μέρος καί στή φιλολογική διεύθυνση τῆς ἐφημερίδας καί στή διάδοσή της.

10. Νά ὑποστηρίξει τήν πρωτοβουλία τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Πετρούπολης γιά τήν ἔκδοση ἑνός πανσυνδικαλιστικοῦ ὀργάνου ἀντιλικβινταριστικῆς κατεύθυνσης, ἐλέγχοντας προσεκτικά ἐπιτόπου τήν ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς αὐτῆς.

11. Νά πάρει μέτρα γιά τήν προσέγγιση τοῦ φιλολογικοῦ καί τοῦ οἰκονομικοῦ τομέα τῆς ἐφημερίδας καί τοῦ περιοδικοῦ [134].

12. Εἶναι ἀνάγκη νά καταπιαστεῖ δραστήρια μέ τήν ἔκδοση καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας στή Μόσχα, σάν παραρτήματος τῆς ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης. Γι' αὐτό τό σκοπό πρέπει νά συνδέσει ὀργανωτικά τήν ὁμάδα τῆς Μόσχας μέ τήν τριάδα τῶν βουλευτῶν τῆς περιοχῆς Μόσχας.

ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟ 1912

Τό πιό σπουδαῖο γεγονός τοῦ περασμένου χρόνου ἦταν ἡ ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων. Ἄν ἡ ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν τό 1911 [135] φανέρωσε τό «καινούργιο» πιά «πνεῦμα» τῶν βρεττανῶν ἐργατῶν, ἡ ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων μποροῦμε νά ποῦμε πώς ἄφησε ἐποχή.

Ὅσο κι' ἄν προετοιμάζονταν οἱ ἰθύνουσες τάξεις γιά «πόλεμο», ὅσο ζῆλο κι' ἄν ἔδειξε ἡ ἀστική τάξη στήν προσπάθειά της νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῶν ἀνυπότακτων σκλάβων τοῦ κεφαλαίου, ὡστόσο ἡ ἀπεργία πέτυχε. Ἡ ὀργάνωση τῶν ἀνθρακωρύχων ἦταν ὑποδειγματική. Δέν ὑπῆρξε οὔτε ἴχνος ἀπεργοσπάστη. Γιά ἐξόρυξη κάρβουνου μέ στρατιῶτες ἤ μέ ἀνειδίκευτους ἐργάτες δέν μποροῦσε κάν νά γίνει λόγος. Καί ὕστερα ἀπό πάλη ἕξι ἑβδομάδων ἡ ἀστική κυβέρνηση τῆς Ἀγγλίας εἶδε πώς σταματάει ὅλη ἡ βιομηχανική ζωή τῆς χώρας, ὅτι πραγματοποιοῦνται τά λόγια τοῦ ἐργατικοῦ τραγουδιοῦ: «σάν τό χέρι σου θελήσει, κάθε τροχός θά σταματήσει...»[136].

Ἡ κυβέρνηση ὑποχώρησε.

«Ὁ πρωθυπουργός τῆς πιό ἰσχυρῆς παγκόσμιας αὐτοκρατορίας πού ὑπῆρξε ποτέ παρουσιάστηκε στή συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν σκλάβων τῆς βιομηχανίας κάρβουνου πού ἀπεργοῦσαν καί τούς ἐκλιπαροῦσε νά δεχτοῦν συμβιβασμό». Ἔτσι παρουσιάζει τό ἀποτέλεσμα τῆς πάλης ἕνας κατατοπισμένος μαρξιστής.

Ἡ ἀγγλική κυβέρνηση πού μέ τίς ὑποσχέσεις της γιά μεταρυθμίσεις κοροϊδεύει συνήθως τούς ἐργάτες χρόνια ὁλόκληρα μέ τό «σήμερα καί μέ τό αὔριο», τώρα βιάστηκε πιά στά σοβαρά. Σέ *πέντε μέρες* πέρασε ἀπό τή βουλή καινούργιος νόμος! Ὁ νόμος αὐτός καθόρισε *κατώτερο* ὅριο μεροκάματου, δηλ.

διατάξεις πού καθορίζουν ἕνα τέτιο ὕψος μεροκάματου, πού δέν μπορεῖ νά τό κατεβάσεις *πιό κάτω*.

Εἶναι ἀλήθεια πώς ὁ νόμος αὐτός, ὅπως κι' ὅλες οἱ ἀστικές μεταρυθμίσεις, εἶναι ἕνα ἐλεεινό ἡμίμετρο καί ἐνμέρει μιά καθαρή ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν, γιατί καί μέ τόν καθορισμό κατώτερου μεροκάματου τά ἀφεντικά ὡστόσο καταπιέζουν τούς μισθωτούς σκλάβους τους. Παρόλα αὐτά ὅμως, ὅσοι γνωρίζουν τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα, βεβαιώνουν ὅτι τό ἀγγλικό προλεταριάτο ὕστερα ἀπό τήν ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων *δέν εἶναι πιά αὐτό πού ἦταν*. Οἱ ἐργάτες ἔμαθαν νά παλεύουν. Εἶδαν τό *δρόμο* πού θά τούς ὁδηγήσει στή νίκη. Ἔνιωσαν τή δύναμή τους. Ἔπαψαν νά εἶναι τά ὑπάκουα προβατάκια, ὅπως φαίνονταν γιά πολύ καιρό, πράγμα πού εὐχαριστοῦσε ὅλους τούς ὑπερασπιστές καί τούς ἐγκωμιαστές τῆς μισθωτῆς σκλαβιᾶς.

Στό συσχετισμό τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στήν Ἀγγλία ἔγινε ἀλλαγή, πού δέν μπορεῖς νά τήν ἐκφράσεις μέ ἀριθμούς, τή νιώθουν, ὅμως, ὅλοι.

Δυστυχῶς, στίς κομματικές ὑποθέσεις ἡ πρόοδος στήν Ἀγγλία δέν εἶναι μεγάλη. Ἡ διάσπαση ἀνάμεσα στό «Βρεττανικό σοσιαλιστικό κόμμα» (πρώην Σοσιαλδημοκρατική ὁμοσπονδία) καί τό «Ἀνεξάρτητο» (ἀπό τό σοσιαλισμό) «ἐργατικό κόμμα» συνεχίζεται. Ἡ ὀπορτουνιστική στάση τῶν μελῶν τοῦ κοινοβουλίου, πού προέρχονται ἀπό τό τελευταῖο αὐτό κόμμα, προκαλεῖ στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν, ὅπως πάντοτε *ἀναρχοσυνδικαλιστικές* διαθέσεις. Εὐτυχῶς αὐτές δέν εἶναι ἰσχυρές.

Τά συνδικάτα τῆς Ἀγγλίας ἀργά ἀλλά σταθερά στρέφονται πρός τό σοσιαλισμό, παρά τή θέληση πολλῶν μελῶν τοῦ κοινοβουλίου, πού προέρχονται ἀπό τούς ἐργάτες καί ὑποστηρίζουν ἐπίμονα τήν παλιά γραμμή τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Οἱ τελευταῖοι ὅμως αὐτοί μοϊκανοί δέν θά μπορέσουν νά κρατήσουν τήν παλιά γραμμή.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 1,
τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: W.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΟΤΤΙΕ

(ΣΤΑ 25-ΧΡΟΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ)

Τό Νοέμβρη τοῦ περασμένου χρόνου, τοῦ 1912, ἔκλεισαν 25 χρόνια ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ γάλλου ποιητῆ-ἐργάτη Εὐγένιου Ποττιέ πού ἔγραψε τόν περίφημο προλεταριακό ὕμνο τῆς «Διεθνοῦς» («Ἐμπρός τῆς γῆς οἱ κολασμένοι» κτλ.).

Ὁ ὕμνος αὐτός μεταφράστηκε σ' ὅλες τίς εὐρωπαϊκές, καί ὄχι μόνο τίς εὐρωπαϊκές, γλῶσσες. Σ' ὅποια χώρα κι' ἄν βρεθεῖ ἕνας συνειδητός ἐργάτης, ὅπου κι' ἄν τόν ρίξει ἡ μοίρα, ὅσο κι' ἄν νιώθει τόν ἑαυτό του ξένο, χωρίς γλώσσα, χωρίς γνωστούς, μακρυά ἀπ' τήν πατρίδα του, μπορεῖ νά βρεῖ συντρόφους καί φίλους μέ τό γνωστό σκοπό τοῦ ὕμνου τῆς «Διεθνοῦς».

Οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν ἅρπαξαν τόν ὕμνο τοῦ πρωτοπόρου τους μαχητῆ, τοῦ προλετάριου-ποιητῆ καί τόν ἔκαναν παγκόσμιο προλεταριακό ὕμνο.

Καί οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν τιμοῦν τώρα τόν Εὐγένιο Ποττιέ. Ἡ γυναίκα καί ἡ κόρη του ζοῦν ἀκόμη καί ζοῦν μέσα στή φτώχια, ὅπως ζοῦσε σ' ὅλη του τή ζωή ὁ ποιητής τοῦ ὕμνου τῆς «Διεθνοῦς». Ὁ Εὐγένιος Ποττιέ γεννήθηκε στό Παρίσι στίς 4 τοῦ Ὀχτώβρη 1816. Ἦταν μόλις 14 χρονῶν ὅταν σύνθεσε τό πρῶτο του τραγούδι καί τό τραγούδι αὐτό τιτλοφοροῦνταν «Ζήτω ἡ ἐλευθερία!». Τό 1848 πῆρε μέρος σάν μαχητής τῶν ὁδοφραγμάτων στή μεγάλη μάχη τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Ὁ Ποττιέ γεννήθηκε σέ φτωχή οἰκογένεια καί σ' ὅλη του τή ζωή ἔμεινε φτωχός, προλετάριος. Ἔβγαζε τό ψωμί του, συ-

σκευάζοντας κιβώτια καί ἀργότερα κάνοντας ζωγραφιές πάνω σέ ὑφάσματα.

Ἀπό τό 1840 ὁ Εὐγένιος Ποττιέ ἀπαντοῦσε σέ ὅλα τά σπουδαῖα γεγονότα τῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας μέ τό μαχητικό του τραγούδι, ἀφυπνίζοντας τή συνείδηση τῶν καθυστερημένων, καλώντας τούς ἐργάτες νά ἑνωθοῦν, μαστιγώνοντας τήν ἀστική τάξη καί τίς ἀστικές κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας.

Στήν περίοδο τῆς Μεγάλης Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ (1871) ὁ Ποττιέ ἐκλέχτηκε μέλος της. Ἀπό τίς 3.600 ψήφους αὐτός πῆρε τίς 3.352. Συμμετεῖχε σ' ὅλα τά μέτρα τῆς Κομμούνας, τῆς πρώτης αὐτῆς προλεταριακῆς κυβέρνησης.

Ἡ πτώση τῆς Κομμούνας ἀνάγκασε τόν Ποττιέ νά καταφύγει στήν Ἀγγλία καί στήν Ἀμερική. Τόν περίφημο ὕμνο τῆς «Διεθνοῦς» τόν ἔγραψε τόν *Ἰούνη τοῦ 1871*, τήν ἄλλη μέρα, μποροῦμε νά ποῦμε, μετά τήν αἱματηρή ἧττα τοῦ Μάη.

Ἡ Κομμούνα καταπνίγηκε.., ἀλλά ἡ «Διεθνής» τοῦ Ποττιέ διακήρυξε τίς ἰδέες της σ' ὅλο τόν κόσμο, κι' αὐτή ζεῖ τώρα ὅσο ποτέ ἄλλοτε.

Τό 1876, στήν ἐξορία, ὁ Ποττιέ ἔγραψε τό ποίημα: «Οἱ ἐργάτες τῆς Ἀμερικῆς στούς ἐργάτες τῆς Γαλλίας». Στό ποίημα αὐτό ἀπεικόνιζε τή ζωή τῶν ἐργατῶν κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ καπιταλισμοῦ, τήν ἐξαθλίωσή τους, τή βασανιστική ἐργασία τους, τήν ἐκμετάλλευσή τους, τή σταθερή πεποίθησή τους γιά τήν ἐπικείμενη νίκη τῆς ὑπόθεσής τους.

Μόνο ὕστερα ἀπό ἐννιά χρόνια μετά τήν Κομμούνα ὁ Ποττιέ γύρισε στή Γαλλία κι' ἀμέσως μπῆκε στό «Ἐργατικό κόμμα». Τό 1884 ἐκδόθηκε ὁ πρῶτος τόμος τῶν ποιημάτων του. Τό 1887 ἐκδόθηκε ὁ δεύτερος τόμος μέ τόν τίτλο: «Ἐπαναστατικά τραγούδια».

Πολλά ἄλλα τραγούδια τοῦ ποιητῆ-ἐργάτη ἐκδόθηκαν πιά μετά τό θάνατό του.

Στίς 8 τοῦ Νοέμβρη 1887 οἱ παρισινοί ἐργάτες συνόδευσαν στό νεκροταφεῖο Père Lachaise, ὅπου εἶναι θαμένοι οἱ ἐκτελεσθέντες κομμουνάροι, τή σποδό τοῦ Εὐγένιου Ποττιέ. Ἡ ἀστυνομία ματοκύλησε τούς ἐργάτες, γιά νά ἀποσπάσει ἀπό τά χέρια τους τήν κόκκινη σημαία. Τεράστιες μάζες πῆραν μέρος στήν κηδεία. Ἀπό παντοῦ ἀντηχοῦσαν οἱ ἰαχές: «Ζήτω ὁ Ποττιέ!».

Ὁ Ποττιέ πέθανε μέσα στή φτώχια. Ἄφησε ὅμως πίσω του ἕνα ἀληθινά ἀθάνατο πνευματικό μνημεῖο. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς πιό μεγάλους *προπαγανδιστές μέ τό τραγούδι*. Ὅταν

σύνθεσε τό πρῶτο τραγούδι του, οἱ σοσιαλιστές ἐργάτες μετριοῦνταν τό πολύ-πολύ σέ δεκάδες. Τώρα τό ἱστορικό τραγούδι τοῦ Εὐγένιου Ποττιέ τό ξέρουν δεκάδες ἑκατομμύρια προλετάριοι...

«Πράβντα, ἀρ. φύλ. 2,
3 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Ν. Λ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΧΟΡΩΔΙΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Οἱ ἐργατικοί σύλλογοι τραγουδιοῦ στή Γερμανία γιόρτασαν τελευταῖα ἕνα ἰδιόμορφο ἰωβηλαῖο. Σέ συνολικό ἀριθμό 165.000 ἀτόμων-μελῶν τῶν ἐργατικῶν συλλόγων τραγουδιοῦ, ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν-τραγουδιστῶν ἔφτασε τίς 100.000. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατριῶν πού ἀνήκουν σ' αὐτούς τούς συλλόγους φτάνει τίς 11.000.

Οἱ ἐργατικές χορωδίες ἔχουν τό δικό τους ἔντυπο ὄργανο: τήν «'Εφημερίδα τῶν 'Εργατῶν Τραγουδιστῶν» [137], πού ἄρχισε νά βγαίνει κανονικά μόνο ἀπό τό 1907.

Τά πρῶτα βήματα τῶν ἐργατικῶν συλλόγων τραγουδιοῦ ἀνάγονται στή δεκαετία 1860-1870. Στόν «'Επαγγελματικό διαφωτιστικό σύλλογο» τῆς Λειψίας συγροτήθηκε παράρτημα τραγουδιοῦ καί στά μέλη του συγκαταλεγόταν καί ὁ Ἄουγκουστ Μπέμπελ.

Ὁ Φερδινάνδος Λασσάλ ἔδινε μεγάλη σημασία στήν ὀργάνωση τῶν ἐργατικῶν χορωδιῶν. Μέ τήν ἐπιμονή του τά μέλη τῆς «Γενικῆς Γερμανικῆς 'Εργατικῆς Ἕνωσης» [138] ἵδρυσαν στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν τό 1863 ἕναν ἐργατικό σύλλογο μέ τήν ἐπωνυμία: «Σύνδεσμος τραγουδιοῦ». Ὁ σύνδεσμος αὐτός συνερχόταν σ' ἕνα σκοτεινό, γεμάτο καπνιές, ἀπόμερο δωμάτιο ἑνός ταβερνιάρη τῆς Φραγκφούρτης. Τό δωμάτιο φωτιζόταν μέ σπαρματσέτο.

Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ συνδέσμου ἦταν 12. Ὅταν ὁ Λασσάλ, σ' ἕνα ἀπό τά προπαγανδιστικά ταξίδια του, χρειάστηκε νά διανυκτερεύσει στή Φραγκφούρτη, οἱ 12 αὐτοί ἐργάτες τραγουδιστές τοῦ τραγούδησαν ὅλοι μαζί τό τραγούδι τοῦ γνωστοῦ ποιητῆ Χέρβεγκ, πού ὁ Λασσάλ πολύ καιρό τόν παρα-

καλοῦσε νά γράψει τά λόγια γιά ἕνα ἐργατικό χορωδιακό τραγούδι.

Μετά τήν κατάργηση τοῦ ἔκτακτου νόμου[139] τό 1892, οἱ ἐργατικές χορωδίες ἀποτελοῦσαν στή Γερμανία 180 συλλόγους τραγουδιοῦ μέ 4.300 μέλη. Τό 1901 ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν ἔφτασε τίς 39.717, τό 1907 τίς 93.000 καί τό 1912 τίς 165.000. Στό Βερολίνο ὑπολογίζονται 5.352 μέλη τῶν ἐργατικῶν συλλόγων τραγουδιοῦ, στό Ἀμβοῦργο 1.628, στή Λειψία 4.051, στή Δρέσδη 4.700 κτλ.

Πρίν λίγες μέρες κάναμε γνωστό ὅτι οἱ ἐργάτες στή Γαλλία καί στίς ἄλλες ρωμανικές χῶρες τίμησαν τά εἰκοσιπεντάχρονα τοῦ θανάτου τοῦ Εὐγένιου Ποττιέ (1816-1887), ποιητῆ τοῦ περίφημου ὕμνου τῆς «Διεθνοῦς»*. Στή Γερμανία ἡ προπαγάνδα τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τό ἐργατικό τραγούδι εἶναι πολύ πιό νεαρή καί ἡ «γιουνκερική» (τσιφλικάδικη, μαυροεκατονταρχίτικη) κυβέρνηση τῆς Γερμανίας βάζει πολύ πιό περισσότερα πρόστυχα ἀστυνομικά ἐμπόδια σ' αὐτή τήν προπαγάνδα.

Κανενός ὅμως εἴδους ἀστυνομικές στρεψοδικίες δέν μποροῦν νά ἐμποδίσουν τό γεγονός ὅτι σ' ὅλες τίς μεγάλες πόλεις τοῦ κόσμου, σ' ὅλους τούς ἐργοστασιακούς συνοικισμούς καί ὅλο πιό συχνά καί στίς καλύβες τῶν ἐργατῶν γῆς ἀντηχεῖ τό ἀγαπημένο προλεταριακό τραγούδι γιά τήν ἐπικείμενη ἀπελευθέρωση τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τή μισθωτή σκλαβιά.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 3(16) τοῦ Γενάρη 1913.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ», τεῦχ. 6
Ὑπογραφή: Τ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τό τόμο, σελ. 283-285. *Ἡ Σύντ.*

ΚΑΛΛΙΟ ΑΡΓΑ, ΠΑΡΑ ΠΟΤΕ

Βρίσκομαι στήν ἀνάγκη νά ἀνατρέψω πολύ ἀργά τά ὅσα ἔγραψε ὁ Λ. Μάρτοφ στή «Λούτς» (ἀρ. φύλ. 37 τῆς 28 τοῦ Ὀχτώβρη 1912). Ἀλλά τί νά γίνει; Νά πεῖς τό ψέμα εἶναι εὔκολο. *Νά καταφέρεις νά βρεῖς* ὅμως τήν ἀλήθεια χρειάζεται καμιά φορά πολύς καιρός.

Ὁ Λ. Μάρτοφ στή «Λούτς» ἀρ. φύλ. 37 μέ περιέλουσε μέ τίς χειρότερες βρισιές καί μέ τούς συνηθισμένους σ' αὐτόν τό συγγραφέα «σκοτεινούς ὑπαινιγμούς». Συνηθισμένος ἐδῶ καί δέκα χρόνια τώρα στίς τέτιες μεθόδους πάλης τοῦ Λ. Μάρτοφ, οὔτε καί διάβασα ὥς τό τέλος τά ἄρθρα του. Συνάδελφοι ὅμως μοῦ ἀνάφεραν ὅτι ὁ Μάρτοφ ἀποδίδει στόν σ. Χάαζε, μέλος τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, τά λόγια ὅτι δῆθεν «ὁ Λένιν *ἐξαπατᾶ* τή Διεθνή».

Γιά νά καταφέρει νά βρεῖ κανείς τήν ἀλήθεια ἔπρεπε ν' ἀναζητήσει τήν *πηγή* τῶν λόγων τοῦ Μάρτοφ. Αὐτός ἐπικαλέστηκε κάποια «Ἐφημερίδα τῶν ἀνθρακωρύχων», ἀρ. φύλ. 225. Ἐγώ δέν τή βρῆκα. Στή «Vorwärts» (στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος) [140] τέτια λόγια δέν ὑπάρχουν. Τά βρῆκα μόνο στή «Bremer Bürger-Zeitung» (σοσιαλδημοκρατικό ὄργανο τῆς Βρέμης) [141].

Ἀναγκάστηκα νά ρωτήσω τόν ἴδιο τόν Χάαζε γιά νά μή διαπράξω τήν ἐπιπολαιότητα τοῦ Λ. Μάρτοφ.

Στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῶν γερμανῶν σοσιαλδημοκρατῶν στάλθηκε γραπτό ἐρώτημα.

Νά ἡ ἀπάντηση τοῦ Χάαζε:

Κεντρική Ἐπιτροπή
τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος
Βερολίνο, 31 τοῦ Δεκέμβρη 1912

Ἀξιότιμοι σύντροφοι! Ἀπαντώντας στό ἐρώτημά Σας, Σᾶς πληροφορῶ ὅτι ἡ διατύπωση πού σύμφωνα μέ τά λόγια Σας δόθηκε στή «Λούτς»

ἀπ' ἀφορμή τήν ὁμιλία μου στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Στή συνεδρίαση συζητήθηκε τό ζήτημα ἄν μπορεῖ ἡ ΟΕ νά διεκδικεῖ τήν ἀντιπροσώπευση στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο. Ἐγώ δήλωσα ὅτι αὐτό εἶναι ἀπαράδεκτο, γιατί ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, ὅπως φαίνεται κι' ἀπό τή δική της ἀκόμη δήλωση, δέν ἀποτελεῖ ὀργάνωση, ἀλλά θέλει ἁπλῶς νά εἶναι μιά ἕνωση ὁμάδων γιά ν' ἀποκαταστήσει τήν ἑνότητα τῆς ὀργάνωσης. Σχετικά μ' αὐτό ἀνακίνησα τό ζήτημα ποιός συγκεκριμένα ἔχει τό δικαίωμα νά ἐκπροσωπήσει τό κόμμα τῆς Ρωσίας στή σημερινή κατάστασή του καί παρατήρησα πώς, ἄν εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή στίς σχέσεις της μέ τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο ἐμφανίζεται σάν «ΣΔΕΚΡ», τότε ὁ τίτλος αὐτός μπορεῖ νά προκαλέσει παρεξηγήσεις.

Ἔτσι ἐδῶ δέν ἔγινε καμιά ἐπίθεση ἐνάντια στόν Λένιν καί γενικά ἡ παρατήρηση δέν εἶχε καθόλου προσβλητικό χαρακτήρα. Ἐγώ ἤθελα ἀποκλειστικά νά ξεκαθαριστεῖ ἡ κατάσταση πραγμάτων σχετικά μέ τόν παραπάνω ἰσχυρισμό καί πρίν ἀπ' ὅλα νά ἀνακινηθεῖ τό ζήτημα μήπως ἔφτασε ἄραγε ἡ στιγμή νά γίνουν ἐνέργειες γιά τή συνένωση ὅλων τῶν ρωσοπολωνικῶν ὁμάδων. Ἐγώ λυπήθηκα πολύ πού ἔλειπε ὁ Λένιν.

Μόνο γιά νά ὁλοκληρώσω θ' ἀναφέρω ὅτι ἡ λέξη «ἀπάτη» δέν βγῆκε ἀπό τό στόμα μου.

Μέ συντροφικούς χαιρετισμούς *Χάαζε.*

Ἔτσι, ὁ Λ. Μάρτοφ, γιά νά μέ περιλούσει γιά χιλιοστή φορά μέ βρισιές, ἐπανάλαβε (ὕστερα ἀπό κάποιον) *μιά ψευτιά* σχετικά μέ τόν Χάαζε.

Ὁ Χάαζε ἦταν *ἐνάντια* στήν ἐκπροσώπηση τῆς ΟΕ, ὁ Χάαζε *δέν ἀμφισβητοῦσε* τήν ἐκπροσώπηση τῆς ΚΕ.

Ὁ Χάαζε δέν θεωρεῖ τήν ΚΕ ἐκπρόσωπο *ὅλου* τοῦ ΣΔΕΚΡ, συμπεριλαβαίνοντας σ' αὐτό καί τούς «ἐθνικούς» καί τούς λικβινταριστές, ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ ΚΕ, ὅσο ξέρω, *ποτέ* δέν διεκδίκησε τήν ἐκπροσώπηση οὔτε τῶν πρώτων, οὔτε τῶν δεύτερων.

Οἱ «ἐθνικοί» (πολωνοί, Μπούντ, λεττονοί) ἔχουν τούς δικούς τους ἐκπροσώπους.

Περιορίζομαι σ' αὐτή τήν ἔμπρακτη διάψευση...

19 τοῦ Γενάρη (ν. ἡμ.) 1913

Ν. Λένιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 8, 11 τοῦ Γενάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟ [142]

Ἡ προέλευση τοῦ μπολσεβικισμοῦ συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τήν πάλη τοῦ λεγόμενου «οἰκονομισμοῦ» [143] (τοῦ ὀπορτουνισμοῦ πού ἀρνοῦνταν τήν πολιτική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τόν καθοδηγητικό ρόλο της) ἐνάντια στήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία στά 1897-1902. Ὁ οἰκονομισμός πού τόν ὑποστήριζε ἡ Μπούντ νικήθηκε καί ἐκτοπίστηκε ἀπό τή γνωστή καμπάνια τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» (Μόναχο, Λονδίνο καί Γενεύη 1900-1903) [144], πού ἀναστήλωσε, πάνω στίς βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ καί τῶν ἐπαναστατικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἀρχῶν, τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, (πού ἱδρύθηκε τό 1898 καί ἀργότερα μέ τίς συλλήψεις διαλύθηκε). Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Αὔγουστος τοῦ 1903) [145] οἱ ἰσκριστές διασπάστηκαν: ἡ *πλειοψηφία* * τους τάχθηκε μέ τίς ἀρχές καί τήν τακτική τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», ἐνῶ ἡ *μειοψηφία* ** στράφηκε πρός τόν ὀπορτουνισμό καί ὑποστηρίχτηκε ἀπό τούς πρώην ἐχθρούς τῆς «Ἴσκρα», τούς οἰκονομιστές καί τούς μπουντιστές. Ἀπό δῶ προῆλθαν καί οἱ ὀνομασίες: μπολσεβικισμός καί μενσεβικισμός (μπολσεβίκοι καί μενσεβίκοι). Στά 1903-1904 τό κύριο ἀντικείμενο τῆς πάλης ἦταν ὁ ὀπορτουνισμός τῶν μενσεβίκων στά ὀργανωτικά προβλήματα. Ἀπό τό τέλος τοῦ 1904 βασικό ἀντικείμενο τῆς πάλης ἔγιναν οἱ διαφορές στόν τομέα τῆς τακτικῆς. «Τό σχέδιο τῆς καμπάνιας γιά τά ζέμστβο» (τό φθινόπωρο τοῦ 1904) τῆς «καινούργιας» «Ἴσκρα» [146] πού πέρασε στούς μενσεβίκους ὑπεράσπιζε τήν τακτική: «νά μήν φοβίζουμε τούς φιλελευθέρους [147]. Τό 1905 διαμόρφωσε ὁριστικά

* — ρωσ. μπολσινστβό. *Σημ μετ.*
** — ρωσ. μενσινστβό. *Σημ. μετ.*

τίς διαφωνίες στόν τομέα τῆς τακτικῆς (τό συνέδριο τῶν μπολσεβίκων, τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Μάη τοῦ 1905 στό Λονδίνο [148] καί ἡ ταυτόχρονη «συνδιάσκεψη» τῶν μενσεβίκων στή Γενεύη [149]. Οἱ μενσεβίκοι προσάρμοζαν τήν τακτική τῆς ἐργατικῆς τάξης στό φιλελευθερισμό. Οἱ μπολσεβίκοι ἔβαζαν σάν σκοπό τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση: τήν ὁλοκλήρωσή της καί τό τράβηγμα πίσω ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς δημοκρατικῆς ἀγροτιᾶς, παρά τίς προδοσίες τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Οἱ κύριες διαφωνίες καί τῶν δυό ρευμάτων στήν πράξη, φθινόπωρο τοῦ 1905: οἱ μπολσεβίκοι ἦταν ὑπέρ τοῦ μποϋκοταρίσματος τῆς Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν, οἱ μενσεβίκοι ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς. Ἄνοιξη 1906, τό ἴδιο σχετικά μέ τή Δούμα τοῦ Βίττε. Ι Δούμα: οἱ μενσεβίκοι ὑπέρ τοῦ συνθήματος: κυβέρνηση ἀπό τή Δούμα (καντέτικη), οἱ μπολσεβίκοι ὑπέρ τοῦ συνθήματος: ἐκτελεστική ἐπιτροπή τῶν ἀριστερῶν (ἀπό σοσιαλδημοκράτες καί τρουντοβίκους) γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἄμεσης πάλης τῶν μαζῶν κτλ. Πιό λεπτομερής ἐξιστόρηση μπορεῖ νά γίνει μόνο στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Στό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης 1906)[150] νίκησαν οἱ μενσεβίκοι, στό συνέδριο τοῦ Λονδίνου (1907)[151] νίκησαν οἱ μπολσεβίκοι. Στά 1908-1909 ἀποσπάστηκαν ἀπό τούς μπολσεβίκους οἱ «βπεριοντοφικοί» (ὁ μαχισμός [152] στή φιλοσοφία καί ὁ «ὀτζοβισμός» [153] ἤ τό μποϋκοτάρισμα τῆς ΙΙΙ Δούμας στήν πολιτική: Μπογκντάνοφ, Ἀλέξινσκι, Λουνατσάρσκι κ.ἄ.). Στά 1909-1911 ὁ μπολσεβικισμός, διεξάγοντας πάλη ἐνάντιά τους (σύγκρινε Β. Ἰλίν «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός», Μόσχα, 1909 *), καθώς καί ἐνάντια στούς λικβινταριστές (μενσεβίκοι πού ἀρνοῦνταν τό παράνομο κόμμα), πλησίασε τούς *κομματικούς μενσεβίκους* (Πλεχάνοφ κ. ἄ.) πού κήρυξαν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στό λικβινταρισμό. Ὄργανα τῶν μπολσεβίκων: «Βπεριόντ»[154] καί «Προλετάρι» (Γενεύη 1905)[155], «Νόβαγια Ζίζν» (Πετρούπολη, 1905)[156], «Βολνά» [157], «Ἠχώ» [158] κ.ἄ. (Πετρούπολη, 1906), «Προλετάρι» στή Φιλλανδία (1906-1907), στή Γενεύη (1908) καί στό Παρίσι (1909), «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στό Παρίσι (1909-1912). Συλλογή μερικῶν βασικῶν ἔργων τοῦ μπολσεβικισμοῦ βρίσκεται στό ἔργο τοῦ Β. Ἰλίν «Μέσα σέ 12 χρόνια», Πετρούπολη, 1908, ἐκεῖ ὑπάρχει πιό λεπτομερής κατάλογος τῆς βιβλιογραφίας. Βασικοί μπολσεβίκοι συγγραφεῖς: Γκ. Ζηνόβιεφ, Β. Ἰλίν,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 18ος. *Ἡ Σύντ.*

Κάμενεφ, Π. Ὀρλόβσκι καὶ ἄλλοι. Στά τελευταῖα χρόνια οἱ μπολσεβίκοι ἦταν οἱ κυριότεροι συνεργάτες τῶν ἐφημερίδων: «Ζβεζντά» (1910-1912), «Πράβντα» (1912) στήν Πετρούπολη **καί τῶν** περιοδικῶν «Μίσλ» (1910) στή Μόσχα[159], «Προσβεστσένιγε» (1911-1913) στήν Πετρούπολη.

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Γενάρη, 1913

Δημοσιεύτηκε τό 1913 στό βιβλίο: Ν.Α. Ρουμπάκιν. «Ἀνάμεσα στά βιβλία», τόμ. ΙΙ, 2η ρωσ. ἔκδ., Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Ἀπό καιρό τώρα ἔχει τονιστεῖ καί ἀναγνωριστεῖ ἀπό ὅλους ὅτι τό 1912 ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικό φαινόμενο στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀπεργιακῆς πάλης. Τό φαινόμενο ὅμως αὐτό δέν τό κατάλαβαν καί δέν τό ἐκτίμησαν σωστά ὅλοι.

Ἄς πάρουμε τά στοιχεῖα γιά τίς πολιτικές ἀπεργίες στούς 11 πρώτους μῆνες τοῦ χρόνου. Ἔχουμε:

τό 1905	1.052	χιλιάδες
» 1906	642	»
» 1907	540	»
τό 1912 ....περίπου	*900*	*χιλιάδες*

Ὁ ἀριθμός τῶν πολιτικῶν ἀπεργῶν στούς 9 πρώτους μῆνες ἀνερχόταν μέ τούς πιό μέτριους ὑπολογισμούς σέ 700 χιλ. ἄτομα. Οἱ ἀπεργίες ἀπ' ἀφορμή τήν ἐξήγηση τοῦ ρόλου τῶν πληρεξουσίων ἀγκάλιασαν στήν Πετρούπολη [160] κάπου 50 χιλ. ἐργάτες, ἡ ἀπεργία διαμαρτυρίας ἐνάντια στίς ἐκτελέσεις τῆς Σεβαστούπολης καί ἡ ἀπεργία στίς 15 τοῦ Νοέμβρη, τή μέρα πού ἄνοιξε ἡ Δούμα ἀγκάλιασαν, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς *Ἕνωσης ἐργοστασιαρχῶν* τῆς Μόσχας, 188 χιλ. ἄτομα. Τά στοιχεῖα αὐτά εἶναι ὥς τίς 20 τοῦ Νοέμβρη. Εἶναι φανερό ὅτι οἱ 900 χιλιάδες εἶναι ὁ ἐλάχιστος ἀριθμός. Ἀκόμη καί ἀφαιρώντας 100 χιλ. πού μάλλον δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ τό 1905-1907 (ἐργοστάσια πού *δέν* ὑπάγονται στή φαμπρικο-ἐργοστασιακή ἐπιθεώρηση) ἔχουμε 800 χιλιάδες.

Πάντως τό κίνημα ξεπέρασε ὁπωσδήποτε τό 1906 καί 1907 καί *ἔμεινε λίγο πίσω* ἀπ' τό 1905!

Τί σημαίνει αὐτό;

Ἡ παλλαϊκή ἔκταση τοῦ κινήματος στή δοσμένη στιγμή

εἶναι βέβαια, πολύ πιό ἀδύνατη ἀπ' τό 1905. Συνεπῶς, ἡ *ἔναρξη* τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου βρίσκεται *ἀφάνταστα πιό ψηλά* σήμερα ἀπ' ὅ,τι ἦταν πρίν ἀπό τήν πρώτη ἐπανάσταση. Συνεπῶς, ἡ ἐπερχόμενη δεύτερη ἐπανάσταση δείχνει ἀπό τώρα κιόλας ὅτι ἔχει *πολύ μεγαλύτερο* ἀπόθεμα ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας μέσα στό προλεταριάτο. Τό προλεταριάτο αὐξήθηκε ἀριθμητικά, minimum κατά 20%. Αὐξήθηκε ἡ συγκέντρωση τοῦ προλεταριάτου. Δυνάμωσε τό καθαρά προλεταριακό βασικό στήριγμα τοῦ κινήματος λόγω τῆς ἐπιταχυνόμενης ἀπελευθέρωσης ἀπό τούς δεσμούς μέ τή γῆ. Αὐξήθηκε σέ τεράστιες διαστάσεις, οἱ ὁποῖες δέν ὑπόκεινται σέ ὑπολογισμούς, ἡ μάζα τοῦ προλεταριακοῦ καί μισοπρολεταριακοῦ πληθυσμοῦ πού ἀσχολεῖται μέ τή «βιοτεχνία», τά χειροτεχνικά ἐπαγγέλματα καί τήν ἀγροτική οἰκονομία.

Τέλος, μεγάλωσε ἡ συνειδητότητα, ἡ πείρα καί ἡ ἀποφασιστικότητα τῆς πρωτοπόρας δημοκρατικῆς τάξης. Σ' αὐτά ὅλοι συμφωνοῦν, ὅμως δέν ἀποφασίζουν ὅλοι νά σκεφτοῦν καλά ὥς τό τέλος, τί βγαίνει ἀπό δῶ. Δέν ἀποφασίζουν ὅλοι νά δοῦν τήν ἀλήθεια κατά πρόσωπο καί νά παραδεχτοῦν ὅτι ἔχουμε μπροστά μας *ἐπαναστατικές* μαζικές ἀπεργίες, ἔναρξη *ἐπαναστατικῆς* ἀνόδου.

Αὐτό δείχνει πρίν ἀπ' ὅλα τό βασικό καί τό πιό ἀντικειμενικό γεγονός πού ὑπόκειται λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλο σέ ὑποκειμενικές παρερμηνεῖες: τήν ἔκταση τοῦ κινήματος. Σέ καμιά χώρα τοῦ κόσμου — σέ συνθῆκες πού δέν θά ὑπῆρχε ἐπαναστατική κοινωνική κατάσταση — δέν θά ἦταν δυνατό νά ξεσηκωθοῦν ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτες κάμποσες φορές τό χρόνο σέ πολιτικές ἐκδηλώσεις γιά τίς πιό διαφορετικές αἰτίες. Ἐνῶ σέ μᾶς ἡ ἄνοδος αὐτή συντελεῖται αὐθόρμητα κι' αὐτό γιατί δεκάδες ἑκατομμύρια μισοπρολεταριακοῦ καί ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ μεταδίδουν, ἄν μποροῦμε νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, στήν πρωτοπορία τους τίς διαθέσεις μιᾶς συσσωρευμένης ἀγανάκτησης πού κοχλάζει καί ξεχειλίζει.

Ἡ ἐπαναστατική ἀπεργία τῶν ρώσων ἐργατῶν τοῦ 1912 ἔχει στήν κυριολεξία παλλαϊκό χαρακτήρα. Γιατί μέ τήν ἔννοια παλλαϊκό κίνημα δέν πρέπει νά ἐννοοῦμε καθόλου ἕνα κίνημα πού — στίς συνθῆκες τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης — θά εἶναι ἀλληλέγγυα μ' αὐτό ὁλόκληρη ἡ ἀστική τάξη ἤ ἔστω καί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ἔτσι βλέπουν τό ζήτημα μόνο οἱ ὀπορτουνιστές. Ὄχι. Παλλαϊκό εἶναι τό κίνημα πού ἐκφράζει τίς ἀντικειμενικές ἀνάγκες ὅλης τῆς χώ-

ρας καί κατευθύνει ὅλα τά σκληρά χτυπήματά του ἐνάντια στίς κεντρικές δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Παλλαϊκό, εἶναι τό κίνημα πού τό ὑποστηρίζει ἡ συμπάθεια τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ.

Τέτιο ἀκριβῶς εἶναι τό φετεινό πολιτικό κίνημα τῶν ἐργατῶν, πού τό ὑποστηρίζουν μέ τή συμπάθειά τους ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι καί ὅλοι ὅσοι ὑφίστανται ἐκμετάλλευση, ὅλη ἡ δημοκρατία, ὅσο κι' ἄν αὐτή ἦταν ἀδύνατη, ἐξουθενωμένη, σκόρπια, ἀνίσχυρη. Ὁ πιό σαφής διαχωρισμός ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί τή δημοκρατία (πού ἐπιτεύχθηκε μέ πάλη ἐνάντια σ' ἐκείνους πού ὀνειρεύονταν «νά ἀποσπάσουν τή Δούμα ἀπ' τά χέρια τῆς ἀντίδρασης») ἀποτελεῖ τό τεράστιο πλεονέκτημα τοῦ καινούργιου κινήματος. Ἡ ἐπανάσταση, γιά νά πετύχει, πρέπει νά ξέρει μέ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἀκρίβεια μέ ποιόν μπορεῖ νά πάει στή μάχη, ποιός δέν εἶναι σίγουρος σύμμαχος, ποῦ βρίσκεται ὁ πραγματικός ἐχθρός.

Νά γιατί ἔχουν τόσο μεγάλη σημασία οἱ ἀνοιχτές ἐπιθέσεις τῶν φιλελευθέρων (καντέτων) ἐνάντια στήν καινούργια ἐπανάσταση. Νά γιατί τώρα ἀκριβῶς στή Ρωσία ἔχει ἐντελῶς ἐξαιρετική (σέ σύγκριση μέ τήν Εὐρώπη) σπουδαιότητα τό σύνθημα τῆς λαοκρατίας, πού ξεκαθαρίζει τή συνείδηση τῆς δημοκρατίας ἡ ὁποία θέλει νά παλέψει, ἀπό τίς μοναρχικές (καί «συνταγματικές») ἐκεῖνες αὐταπάτες, πού τόσο ἐξασθένιζαν τήν ἐπίθεση τοῦ 1905. Ἱστορική σημασία στήν πορεία ἀνάπτυξης τῆς καινούργιας ἐπανάστασης στή Ρωσία ἔχουν δυό περιστατικά: πρῶτο οἱ ἀπεργίες τοῦ Ἀπρίλη-Μάη, ὅταν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης — παρ' ὅλο πού πιάστηκε ἡ καθοδηγητική τους ὀργάνωση, ἡ ΕΠ — ἔριξαν τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας, τοῦ ὀχτάωρου καί τῆς δήμευσης τῆς γῆς. Δεύτερο, οἱ ἀπεργίες καί οἱ διαδηλώσεις τοῦ Νοέμβρη (βλ. τά γράμματα ἀπ' τή Ρίγα καί τή Μόσχα [161]. Τό ἴδιο ἔγινε καί στήν Πετρούπολη, οἱ συλλήψεις ὅμως ἐξαφάνισαν τούς ἀνταποκριτές μας). Σύνθημα τῶν διαδηλώσεων αὐτῶν δέν ἦταν μόνο «Κάτω οἱ θανατικές καταδίκες! Κάτω ὁ πόλεμος!», ἀλλά καί τό σύνθημα «Ζήτω ἡ ἐπαναστατική ἐργατική τάξη καί ὁ ἐπαναστατικός στρατός!».

Τό προλεταριάτο στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης, τῆς Ρίγας, τῆς Μόσχας ἅπλωσε τό χέρι στούς πρωτοπόρους φαντάρους τοῦ μουζίκικου στρατοῦ, πού ξεσηκώθηκαν ἡρωικά ἐνάντια στή μοναρχία.

* * *

Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη εἶναι ἐνάντια στήν καινούργια ἐπανάσταση, ἐνάντια στήν ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία. Οἱ φιλελεύθεροι ὅμως δέν εἶναι καθόλου ἐνάντια στίς πολιτικές ἀπεργίες γενικά, ἐφόσον αὐτές δείχνουν ἁπλῶς «ἀναζωογόνηση» καί ὑποστηρίζουν μόνο τό φιλελεύθερο σύνθημα τῶν συνταγματικῶν μεταρυθμίσεων. Καί ἀντικειμενικά, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς «ἀγαθές» προθέσεις τους, οἱ λικβινταριστές μας εἶναι ἁπλοί ὑπηρέτες τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης πού καί τά δυό ἱστορικά περιστατικά τῆς ἀνόδου τά σημείωσαν μέ «ἐκδηλώσεις»... ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές ἀπεργίες!! Στή «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 1 τῆς 20 τοῦ Μάη τοῦ 1912, ὁ ἀξέχαστος καί ἀμίμητος Β. Γεζόφ ξεσηκώθηκε ἐνάντια στήν «περιπλοκή» τῶν οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν μέ πολιτικές καί τό ἀντίθετο, ἐνάντια στό «ἐπιζήμιο ἀνακάτεμά» τους (συγκρ. «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 27, σελ. 4 *).

Τό Νοέμβρη τοῦ 1912 ξεσπάθωσε ἐνάντια στίς ἀπεργίες καί ἡ λικβινταριστική «Λούτς». Προσπάθησε ἔπειτα νά κατευθύνει τούς ἀπρόσεκτους ἀνθρώπους «σέ λαθεμένο δρόμο», ἐπικαλούμενη τό γεγονός ὅτι καί ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ἦταν ἐνάντια στήν ἀπεργία τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη. Ὅποιος ὅμως ἐμβαθύνει κάπως στό νόημα τῶν γεγονότων θά δεῖ εὔκολα τή λαθροχειρία τῆς «Λούτς».

Μάλιστα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα καί ἡ ΕΠ θεώρησαν τήν ἀπεργία τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη ἄκαιρη καί ἐφιστοῦσαν τήν προσοχή ἀπέναντι στήν ἀπεργία τήν ἡμέρα αὐτή. Ἦταν χρέος τοῦ ἐργατικοῦ τύπου νά ἐπιστήσει τήν προσοχή. Καί τό ἔκαναν καί ἡ «Λούτς» καί ἡ «Πράβντα».

Ἡ «Λούτς» ὅμως δέν ἔκανε μόνο αὐτό.

Ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη (ὅταν μέ μεγαλύτερο ζῆλο ἀπ' ὅλους ἀπεργοῦσε ἀκριβῶς ἡ ἀχτίδα τοῦ Βίμποργκ, πού ὥς τότε συνδεόταν περισσότερο μέ τούς μενσεβίκους), ὅταν τό κίνημα στήν ἀνάπτυξή του ἔφτασε ὥς τίς διαδηλώσεις, ἡ πάνσοφη «Λούτς» δημοσίευσε ἄρθρα (κύριο ἄρθρο τῆς 17 τοῦ Νοέμβρη καί ὕστερα ἀπ' τό κύριο ἄρθρο ἐπιφυλλίδα τῆς 21 τοῦ Νοέμβρη) μέ κραυγές ἐνάντια στήν «ἐπικίνδυνη φθορά τῶν δυνάμεων», μέ διαβεβαιώσεις ὅτι «ἀπό τή συχνή χρησιμοποίηση θά πάψουν νά συμπαθοῦν τίς απερ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 366-367. *Ἡ Σύντ.*

γίες», μέ τό σύνθημα: «νά ψάξουμε νά βροῦμε ἄλλο δρόμο», «μέ ξεσπάσματα (!;!) δέν θά πετύχεις τίποτε», μέ ὀδυρμούς ἐνάντια στό «παιχνίδι μέ τίς ἀπεργίες».

Νά, ποιά εἶναι ἡ «φιλοσοφία» σας, κ.κ. λικβινταριστές, γνωστή ἀπό καιρό στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί ἀπό τή «Νιέβσκι Γκόλος» καί ἀπό τούς λόγους τῶν μελῶν τῆς «ὁμάδας» σας «πρωτοβουλίας», πού προκάλεσε ἐνάντιά σας τό δικαιολογημένο μίσος καί τήν περιφρόνηση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης. Μιά ὁρισμένη ἀπεργία μπορεῖ νά ἀποτύχει ἤ νά γίνει σέ ἀκατάλληλη στιγμή. Νά μιλάει ὅμως κανείς γιά «παιχνίδι μέ τίς ἀπεργίες», ὅταν ἔχουμε μπροστά μας ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα κινήματα τοῦ κόσμου, πού σήκωσε στό πόδι σχεδόν ἕνα ἑκατομμύριο προλετάριους, αὐτό ἐπιτρέπεται νά τό κάνουν μόνο οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ ἀντεπαναστάτες!

Οἱ συχνές ἀπεργίες μποροῦν νά ἐξαντλήσουν τούς ἐργάτες. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι θ' ἀναγκαστεῖς τότε νά καλεῖς σέ πιό σύντομες ἀπεργίες, σέ περισσότερο προετοιμασμένες διαδηλώσεις. Τά γεγονότα ὅμως τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη εἶναι ἀξιοσημείωτα ἀκριβῶς γιατί ἀποτελοῦν ἕνα καινούργιο βῆμα πρός τά ἐμπρός τοῦ κινήματος τῶν διαδηλώσεων!

Ἀντί νά παραδεχτεῖτε τίμια τό λάθος σας (γιατί εἶναι φανερό ὅτι λαθέψατε σχετικά μέ τή σημασία τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη), ἐσεῖς, οἱ λικβινταριστές, ἀρχίσατε νά μιλᾶτε μέ τό ὕφος πού χρησιμοποιοῦν οἱ πιό ἀναιδεῖς φιλελεύθεροι γιά «πολιτική ἀγραμματωσύνη» τῆς ἐπαναστατικῆς ἔκκλησης, ἐσεῖς πού ἐπαναλαβαίνετε τήν ἀλφαβήτα τῆς φιλελεύθερης πολιτικῆς!

Ἄς κρίνουν οἱ ἐργάτες τί ἀξία ἔχουν οἱ κολακευτικοί λόγοι τῶν λικβινταριστῶν γιά τήν «ἑνότητά» τους μέ τό κόμμα, ὅταν σέ περίοδο γέννησης καί ἀνάπτυξης τῶν ἐπαναστατικῶν ἀπεργιῶν καί διαδηλώσεων αὐτοί ξεσηκώνουν ἀγώνα ἐνάντιά τους, λούζοντας μέ βρισιές στό νόμιμο τύπο τίς παράνομες ἐκκλήσεις!!

* * *

Ὑπάρχει, ἄλλωστε, μιά ἄλλη πιό βαθιά αἰτία τῆς ἐκστρατείας τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στίς ἀπεργίες. Οἱ λικβινταριστές εἶναι δοῦλοι τῶν φιλελευθέρων. Καί στούς φιλελευθέρους πραγματικά δέν ἄρεσε ἡ ἐπιμονή τῶν ἐπαναστατικῶν ἀπεργιῶν. Ἄρχισε νά γκρινιάζει, ἀκόμη καί νά λυσομανάει ὁ «προοδευτικός»-ἐργοστασιάρχης. Οἱ Μιλιουκόφ ἄρχισαν

νά φοβοῦνται γιά τή σταθερότητα τοῦ «συνασπισμοῦ» τους μέ τόν Ροντζιάνκο.

Ἡ λικβινταριστική πολιτική ἐξυπηρετεῖ τήν ὑποταγή τῶν ἐργατῶν στούς φιλελευθέρους. Ἡ μαρξιστική πολιτική ἀνεβάζει τούς ἐργάτες ὥς τό ρόλο τῶν καθοδηγητῶν τῆς *ἀγροτιᾶς*. Γι' αὐτά τά πράγματα δέν ἐπιτρέπεται νά μιλάει κανένας νόμιμα κ.κ. λικβινταριστές, ὡστόσο πρέπει νά τά σκέπτεται καί νά τά λέει ὅποιος θέλει νά εἶναι ἐπαναστάτης σοσιαλδημοκράτης.

Στήν ἐλεύθερη, τή συνταγματική Εὐρώπη ἡ πολιτική ἀπεργία ἐξυπηρετεῖ γιά τήν ὥρα (ἐφόσον δέν ἄρχισε ἀκόμη ἡ *σοσιαλιστική* ἐπανάσταση) τήν πάλη γιά χωριστές μεταρυθμίσεις. Στήν ἀσιατική, στήν τσαρική Ρωσία, στή Ρωσία τῶν σκλάβων, πού πλησιάζει στήν ἐπερχόμενη *ἀστικοδημοκρατική* ἐπανάσταση, ἡ πολιτική ἀπεργία εἶναι τό μοναδικό σοβαρό μέσο νά ξεμουδιάσεις, νά κουνήσεις, νά ἀναταράξεις, νά ξεσηκώσεις σέ ἐπαναστατική πάλη τήν ἀγροτιά καί τό καλύτερο τμῆμα τοῦ ἀγροτικοῦ στρατοῦ! Πέρασαν πιά, εὐτυχῶς γιά τή Ρωσία, οἱ καιροί πού δέν ὑπῆρχε ποιός «νά πάει στό λαό», ἐκτός ἀπό τούς ἡρωικούς μεμονωμένους-ναρόντνικους. Περνάει ὁ καιρός πού οἱ μεμονωμένοι-τρομοκράτες μποροῦσαν νά μιλοῦν γιά «ξεσηκωμό» τοῦ λαοῦ μέ τήν τρομοκρατία. Ἡ Ρωσία ἄφησε πίσω της τή θλιβερή ἐκείνη ἐποχή. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο βρῆκε τό 1905 ἄλλο «δρόμο πρός τό λαό», ἄλλο μέσο νά τραβήξει τίς μάζες στό κίνημα.

Τό μέσο αὐτό εἶναι ἡ ἐπαναστατική ἀπεργία, ἡ ἐπίμονη, ἡ ἀπεργία πού μεταπηδάει ἀπό τόπο σέ τόπο, ἀπό τή μιά ἄκρη τῆς χώρας στήν ἄλλη, ἡ ἀπεργία πού ἐπαναλαβαίνεται, ἡ ἀπεργία πού μέ τήν πάλη γιά οἰκονομικές βελτιώσεις ξεσηκώνει τούς καθυστερημένους νά πάρουν μέρος στήν καινούργια ζωή, ἡ ἀπεργία πού στιγματίζει καί μαστιγώνει κάθε σημαντική πράξη βίας, αὐθαιρεσίας, ἐγκλήματος τοῦ τσαρισμοῦ, ἡ ἀπεργία-διαδήλωση, πού ξεδιπλώνει τήν κόκκινη σημαία στούς δρόμους τῶν πρωτευουσῶν, πού φέρνει τούς ἐπαναστατικούς λόγους καί τά ἐπαναστατικά συνθήματα στό *πλῆθος*, στή λαϊκή μάζα.

Τήν ἀπεργία αὐτή δέν μπορεῖς νά τήν προκαλέσεις τεχνητά, δέν μπορεῖς ὅμως καί νά τή σταματήσεις, ὅταν ἀρχίσει ν' ἀγκαλιάζει ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες.

Ὁ φιλελεύθερος πού ἔχει κατασυγκινηθεῖ, γιατί τόν κάθησαν στήν πολυθρόνα δίπλα στόν «ἴδιο» τόν Ροντζιάνκο, ἄς

λέει στούς ἐργάτες: «ἀδέρφια! δέν χρειάζονται ξεσπάσματα, ψάξτε νά βρεῖτε ἄλλο δρόμο, ἀσχοληθεῖτε μέ τό εἰρηνικό συνδικαλιστικό κίνημα, ἑτοιμαστεῖτε στά σοβαρά γιά ἕνα νόμιμο εὐρωπαϊκό κόμμα, μήν ξεσηκώνετε τό μουζίκο, μήν ξοδεύετε τή δραστηριότητά σας σέ ἀπεργίες, γιατί διαφορετικά «ἐμεῖς» θά πάψουμε νά σᾶς συμπαθοῦμε»!

Οἱ ἐργάτες θά μπορέσουν ν' ἀξιολογήσουν παρόμοιους λόγους καί νά τούς ἀναγνωρίσουν κι' ὅταν ἀκόμη εἶναι ντυμένοι μέ τή στολή τῶν «σχεδόν μαρξιστικῶν» ἐκφράσεων ὁποιουδήποτε ἀρθρογράφου τῆς «Λούτς».

Οἱ ἐργάτες θά στρέψουν ὅλη τήν προσοχή τους στό νά ὑποστηρίξουν, νά δυναμώσουν, νά ἀναπτύξουν, νά ἑδραιώσουν *συνειδητά* τήν ἐπαναστατική ἀπεργία πού ἀναπτύσσεται αὐθόρμητα, γιά νά προετοιμάσουν τούς ἀγρότες καί τό στρατό γιά ἐξέγερση. Ἄν οἱ ἀπεργίες ἐξαντλοῦν τούς ἐργάτες, πρέπει νά τίς κάνουμε διαδοχικά, ἀφήνοντας μερικούς νά ξεκουράζονται καί ξεσηκώνοντας στήν πάλη αὐτούς πού ξεκουράστηκαν ἤ «φρέσκες» δυνάμεις. Πρέπει νά ὀργανώσουμε ἀπεργίες πιό σύντομες. Κάποτε πρέπει ν' ἀντικατασταίνουμε τίς ἀπεργίες μέ διαδηλώσεις. Τό βασικότερο ὅμως εἶναι νά γίνονται ἀπεργίες, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις ἀδιάκοπα, — ὥστε νά μάθει ὅλη ἡ ἀγροτιά καί ὅλος ὁ στρατός τήν ἐπίμονη πάλη τῶν ἐργατῶν, — τά χωριά, ἀκόμη καί τά πιό ἀπομακρυσμένα, νά βλέπουν ὅτι στίς πόλεις δέν ἔχει ἡσυχία, ὅτι οἱ *«δικοί τους»* ξεσηκώθηκαν, ὅτι αὐτοί παλεύουν μέχρι θανάτου, ὅτι παλεύουν γιά καλύτερη ζωή, γιά μεγαλύτερη πληρωμή, γιά τό σταμάτημα τῆς αἰσχρότητας καί τῆς αὐθαιρεσίας τῆς ἐξουσίας, γιά τή μεταβίβαση τῆς τσιφλικάδικης γῆς στούς ἀγρότες, γιά τήν ἀνατροπή τῆς τσιφλικάδικης μοναρχίας τοῦ τσάρου, γιά τή δημοκρατία. Πρέπει ἡ ὑπόκωφη ὀργή καί ὁ συγκρατημένος γογγυσμός τοῦ χωριοῦ μαζί μέ τήν ἀγανάκτηση τοῦ στρατώνα νά βροῦν τό κέντρο ἕλξης τους στήν ἐπαναστατική ἀπεργία τῶν ἐργατῶν. Πρέπει νά δουλεύουμε πάνω σ' αὐτό χωρίς ἀνάπαυση καί θά δοῦμε τήν ἡμέρα πού τό προλεταριάτο, μαζί μέ τήν ἀγροτιά καί τό στρατό, θά γκρεμίσουν τούς τσιφλικάδες, θά ἀνατρέψουν τήν τσαρική μοναρχία μέ τή λαϊκή ἐξέγερση.

P. S. Ἡ «Λούτς» προοδεύει: τόν ἀνυπόκριτο Β. Α. (ἀρ. φύλ. 56) διαδέχεται ὁ διπλωμάτης Φ. Ντ. (ἀρ. φύλ. 65). Ὅμως, παρά τή «διπλωματία», τό νόημα τῶν λόγων τοῦ Φ. Ντ. εἶναι τό ἴδιο: *ἐνάντια* στήν ἐπαναστατική ἀπεργία! Ἔχουμε μπροστά

μας ἕνα καθαρόαιμο φιλελεύθερο, πού δέν τοῦ περνάει *κάν ἡ σκέψη* ὅτι οἱ ἀπεργίες ξυπνοῦν τούς ἀγρότες, τούς ὁδηγοῦν στήν ἐξέγερση, ἀναπτύσσουν τήν *ἐπαναστατική* ζύμωση μέσα στίς μάζες, ξυπνοῦν τό στρατό, ὅτι ἀπό τίς ἀπεργίες (ἐφόσον αὐτές ἐξαντλοῦν) πρέπει νά περνᾶμε στίς διαδηλώσεις τῶν δρόμων κτλ.

Οἱ χιλιοτριμένες φιλελεύθερες φράσεις τοῦ **Φ.** Ντ. γιά «πάλη ὑπέρ τοῦ δικαιώματος ὀργάνωσης», σάν τό «ἄμεσο καθῆκον» — ἡ συνταγματική μεταρύθμιση «στήν ἡμερήσια διάταξη» κι' αὐτό στήν ἐποχή τοῦ Τρεστσένκο! — εἶναι τό μοναδικό κάλυμμα τῆς πάλης πού κάνει ἡ «Λούτς» ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές ἀπεργίες. Λίγο εἶναι, κ.κ. λικβινταριστές!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 30,
12 (25) τοῦ Γενάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ σημερινή διάσπαση στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς σύγκρουσης πού ἄρχισε ἐδῶ καί κάμποσα χρόνια. Ἀκόμη στό VI συνέδριο τοῦ κόμματος τό 1908 [162] ἀνάμεσα στή Κεντρική Διοίκηση ἀπ' τή μιά μεριά καί τίς ὀργανώσεις τῆς Βαρσοβίας καί τῆς περιοχῆς Ντομπρόβσκι ἀπ' τήν ἄλλη, ἐκδηλώθηκε μιά τόσο ὀξεία ἀντίθεση, ὥστε τό συνέδριο ἀπόριψε τήν πρόταση ἔκφρασης ἐμπιστοσύνης στή Κεντρική Διοίκηση. Ἡ σύγκρουση ἦταν ὀργανωτική, εἶχε ὅμως μεγάλη πολιτική σημασία. Οἱ περιφερειακές ὀργανώσεις ζητοῦσαν νά τούς δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά ἐπιδροῦν στήν πολιτική θέση τοῦ κόμματος, κατέβαλλαν ἐπίμονες προσπάθειες νά πετύχουν πλατιά συζήτηση ἀπό μέρους τῶν ὀργανώσεων ὅλων τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κόμματος.

Ἡ Κεντρική Διοίκηση ἔμεινε ὡστόσο στά χέρια τῶν ἴδιων ἀνθρώπων. Καί ἡ πλειοψηφία της, μέ τό γνωστό Τίσκα ἐπικεφαλῆς, ἐκμεταλλευόμενη τήν ἐξασθένιση τοῦ κόμματος, τίς ἀποτυχίες καί τίς συνθῆκες τῆς ἀντεπανάστασης δέν ἄλλαξε τήν τακτική της. Στό ΣΔΕΚΡ ὁ Τίσκα ἀλώνιζε καί μηχανοραφοῦσε ἐξονόματος τῆς ΣΔΒΠ καί Λ χωρίς νά παίρνει καθόλου ὑπόψη του τή θέληση τῆς τελευταίας. Στήν πολιτική τοῦ κόμματος ἄρχισε μιά περίοδος ἔλλειψης ἀρχῶν, μιά περίοδος ταλαντεύσεων, ὅπως, λχ., στό ζήτημα τῶν συνδικάτων, τῆς στάσης ἀπέναντι στό ΠΠΣ, τῆς τακτικῆς τῆς ΠΣΔ μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Ἡ Κεντρική Διοίκηση ἔκλεινε τό στόμα τῶν συντρόφων πού ξεσκέπαζαν τίς ἀντιφάσεις στήν πολιτική της πού ζητοῦσαν συνεπή γραμμή, βασισμένη σέ ἀρχές, δέν ἐπέτρεπε συζητήσεις στόν τύπο, καί, τό χειρότερο, ὑποσχόταν *διαρκῶς*

ν' ἀνοίξει συζήτηση «στό ἄμεσο μέλλον» καί τότε θά δημοσίευε μιά καί καλή καί τίς διαμαρτυρίες τῶν συντρόφων ἐνάντια στήν τακτική αὐτή. Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Τίσκα στήν ἴδια τήν Κεντρική Διοίκηση, ὅλα τά παλιά, τά πολύ γνωστά σ' ὅλο τό κόμμα στελέχη, ἐκτοπίζονταν ἕνα-ἕνα. Ἕνας ἀρνήθηκε τήν ἐπανεκλογή ἀκόμη στό VI συνέδριο, δηλώνοντας πώς δέν μπορεῖ νά δουλέψει μέ τόν Τίσκα, ἄλλος ἐκτοπίστηκε τό 1909 κι' ἕνας ἄλλος ἀρνήθηκε νά πάρει μέρος στήν Κεντρική Διοίκηση τό 1911 [163].

Μέ τήν ἄνοδο ὅμως τοῦ κινήματος καί τήν ἀναζωογόνησή του, ἀπ' τίς ἀρχές τοῦ 1911 ἡ δυσαρέσκεια ἄρχισε νά ἐκδηλώνεται καί στίς τοπικές ὀργανώσεις. Ἐπικεφαλῆς τῆς «ἀνταρσίας» μπῆκε ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας, ἡ πιό σημαντική καί ἰσχυρή καί, τό κυριότερο, ἡ πιό συνεπής ἀπό ἐπαναστατική ἄποψη, πού ἀπ' τό 1905 κι' ὥς τά σήμερα κατεῖχε τήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Ἡ Κεντρική Διοίκηση, φυσικά, ἀνησύχησε κι' ἑτοιμαζόταν «νά πατάξει» τό κακό. Ἡ διαχτιδική συνδιάσκεψη πού ἔγινε στή Βαρσοβία τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 χρησίμευσε σάν σύνθημα τῆς ἐπίθεσης [164]. Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή τόλμησε νά ζητήσει ἰσχυρότερη ἀντιπροσώπευση τῆς «χώρας» στήν προσεχή *κομματική* συνδιάσκεψη, δηλ. μ' αὐτό ζητοῦσε — ἀνίερη σκέψη — τήν ἐξασθένιση τῆς ἐπιροῆς τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης στή συνδιάσκεψη. Αὐτό ἦταν τό λιγότερο: τέτια ἀπόφαση πῆρε καί ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λόντζ [165]. Ἡ Βαρσοβία ἐνήργησε περισσότερο ἐγκληματικά: ἀπόδειξε ὅτι τό ζητοῦσε αὐτό ὄχι στά χαμένα, ἀλλά μέ κάποιο *πολιτικό σκοπό*. Πῆρε μερικές πολιτικές ἀποφάσεις πού δέν ἄρεσαν στόν Τίσκα: ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἔκφρασε δυσαρέσκεια γιατί ἡ Κεντρική Διοίκηση δέν τῆς παρουσίασε ἀπολογισμό τῆς δράσης της, ἀξίωσε ἀπό τήν Κεντρική Διοίκηση νά ἐνημερώσει τό κόμμα γιά τή δράση της στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά μήν ἐφαρμόζει «ρωσική» πολιτική κρυφά ἀπ' τούς πολωνούς ἐργάτες κτλ.

Ἄρχισε ἡ ἀνοιχτή πάλη. Ὁ Τίσκα ξέσπασε μέ μιά σειρά «ἐγκύκλιους» καί «διευκρινίσεις». «Ἐξήγησε» ὅτι 1) ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας καταπάτησε τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί τράβηξε γιά διάσπαση· 2) ὅτι οἱ ἀποφάσεις της εἶναι ἐκδηλώσεις μποϋκοταρίσματος, ὀτζοβισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ· 3) ὅτι αὐτή δέν ἔχει κανενός εἴδους ἰδεολογικές διαφορές μέ τήν Κεντρική Διοίκηση καί, συνεπῶς, ἡ διάσπαση δέν ἔχει καμιά πολιτική βάση· 4) ὅτι δέν ὑπάρχει ὀργάνωση τῆς Βαρ-

σοβίας, ὅτι ἡ συνδιάσκεψη ἦταν εἰκονική καί, συνεπῶς, δέν ὑπάρχει καί οὔτε ὑπῆρξε καμιά διάσπαση· 5) ὅτι ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας δέν κατόρθωσε νά βγάλει μέ δική της πρωτοβουλία οὔτε μιά προκήρυξη καί ἀνάθετε ὅλη τή δουλιά τοῦ τύπου στήν Κεντρική Διοίκηση· ὅτι ἡ ὀργάνωση αὐτή δημιούργησε παράνομα τό δικό της διασπαστικό τεχνικό μηχανισμό καί ἐκδίδει δικές της προκηρύξεις. Ὁ Τίσκα χαρακτήρισε ἐπίσης προσωπικά, μέ οἰκογενειακές λεπτομέρειες, δυό «διανοούμενους-βαρχόλ*» τῆς Βαρσοβίας καί διευκρίνισε ὅτι αὐτοί προκάλεσαν τή διάσπαση, ἐνῶ δέν δούλεψαν οὔτε δουλεύουν στήν ὀργάνωση.

Τέλος, ὁ Τίσκα, βλέποντας ὅτι ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας ἐπιμένει στήν ἄποψή της, ἀποφάσισε νά προχωρήσει σέ... «ἡρωικά» μέσα. Ἀποφάσισε νά συγκαλέσει *εἰκονική* συνδιάσκεψη καί νά μήν ἐπιτρέψει νά πάρει μέρος σ' αὐτήν ἡ ἀντιπολίτευση, δηλ. ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν συντρόφων πού δουλεύουν στή χώρα! Γιά τό σκοπό αὐτό ἡ πιό ἰσχυρή ὀργάνωση, ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας, κηρύχτηκε ἀπό τόν Τίσκα... «διαλυμένη» καί δημιουργήθηκε ἀπό δυό-τρεῖς πράκτορες τοῦ Τίσκα χωριστή διασπαστική «ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας».

Μά τό πιό ἐξοργιστικό εἶναι τό «αἰτιολογικό» πού χρησιμοποίησε ὁ Τίσκα γιά «νά διαλύσει» τήν ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας. Ὁ Τίσκα διακήρυξε πώς ἡ ὀργάνωση αὐτή πού δέν πειθαρχοῦσε σ' αὐτόν δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ὄργανο τῆς ἀστυνομικῆς προβοκάτσιας. Ὁ Τίσκα δέν παρουσίασε ὥς τά σήμερα οὔτε ἕνα, ἔστω καί τό πιό μικρό, σοβαρό στοιχεῖο πού νά ἐπιβεβαιώνει τό παραπάνω. Δέν δημοσίευσε *οὔτε ἕνα ὄνομα* ἔστω κι' ἑνός ὕποπτου προσώπου. Κάτι περισσότερο: ὁ Τίσκα, γιά ν' ἀφήσει ἀνοιχτό τό δρόμο γιά ὑποχώρηση, στή δήλωση πρός τό Διεθνές Γραφεῖο ἔγραφε ἄνανδρα ὅτι στή Βαρσοβία, *ὅπως καί σέ κάθε* ὀργάνωση πού δουλεύει στίς σημερινές συνθῆκες μποροῦσε πολύ εὔκολα νά φωλιάσει ἡ προβοκάτσια.

Ὡστόσο ὁ Τίσκα θεώρησε πώς καλό εἶναι «νά διαλύσει» τήν ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας καί ἀκόμη νά τήν κηρύξει ἔξω ἀπό τίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, αὐτό δέν εἶναι πιά φραξιονιστική πάλη, ἀλλά μιά καθαρά ἐγκληματική δράση.

Ἐννοεῖται πώς ὁ Τίσκα, ξεπερνώντας τά ὅρια μέ τήν ἐνέρ-

* — μηχανοράφους. *Ἡ Σύντ.*

γειά του αὐτή, προκάλεσε δέκα φορές μεγαλύτερη ἀγανάκτηση· Ἡ ἐπιτροπή πού τήν ὅρισε ὁ ἴδιος ὁ Τίσκα γιά νά κάνει ἔρευνα σχετικά μέ τίς προβοκάτσιες τάχθηκε ἐναντίον του. Ὁ Τίσκα σέ ἀπάντηση διάγραψε ἀπό τό κόμμα τρία μέλη της, παλιά καί γενικῆς ἐμπιστοσύνης στελέχη τῆς ΠΣΔ. Ἄλλα 44 παλιά στελέχη δημοσίευσαν τήν πιό ἔντονη διαμαρτυρία ἐνάντια στίς ἐνέργειες τῆς «Κεντρικῆς Διοίκησης», πού ἐξευτελίζουν κάθε ἐπαναστάτη. Καί στή χώρα καί στό ἐξωτερικό παντοῦ ἀπαιτοῦν νά δόσει λόγο ἡ «Κεντρική Διοίκηση». Ἐννοεῖται πώς ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας δέν διαλύθηκε γιά τό χατήρι τοῦ Τίσκα, ἀλλά συνεχίζει νά κάνει τήν πιό δύσκολη δουλιά της στίς συνθῆκες πού δημιουργήθηκαν. Οἱ ἐκλογές στήν ἐργατική κουρία τῆς Βαρσοβίας ὀργανώθηκαν θαυμάσια ἀκριβῶς ἀπό τήν «ἀντιπολίτευση». Οἱ ἐκλογές ἔδοσαν στούς σοσιαλδημοκράτες ἀπόλυτη πλειοψηφία ἀπέναντι σέ ὅλα τά ἄλλα κόμματα. Ἀπό τούς 34 σοσιαλδημοκράτες πληρεξούσιους οἱ 31 εἶναι ὀπαδοί τῆς ἀντιπολίτευσης, δυό εἶναι ταλαντευόμενοι καί μόνο ἕνας εἶναι ὀπαδός τοῦ Τίσκα. Ἀντίθετα, στήν ἐπαρχία, ὅπου ἡ «δουλιά» γίνεται ἀπό τήν Κεντρική Διοίκηση καί τούς ὀπαδούς της, ἡ ἐκλογική καμπάνια ἀπότυχε *παντοῦ*.

Ἡ τιποτένια, ἡ ἀνάξια φαγωμάρα πού προκάλεσε ἡ διαγωγή τοῦ Τίσκα πρέπει νά ἐλπίζουμε ὅτι θά περάσει γρήγορα καί θά διαφανοῦν πιό καθαρά οἱ διαφορές ἀρχῶν. Ἐπίσης ὅτι θά ἐκδηλωθεῖ πιό συγκεκριμένα καί ἡ ἐπιθυμία τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν νά συνδεθοῦν ὀργανωτικά πιό στενά μέ τούς ρώσους συντρόφους. Ἡ διαγωγή τοῦ Τίσκα στό ΣΔΕΚΡ ὁδήγησε τήν Κεντρική Διοίκηση νά ἀποσπαστεῖ τελείως ἀπό τή γενική κομματική ζωή, νά μήν ἔχει οὔτε ἕνα σύμμαχο στό ΣΔΕΚΡ καί οἱ δυό πλευρές (λικβινταριστές καί ἀντιλικβινταριστές) ἀποροῦν κατά τόν ἴδιο τρόπο σχετικά μέ τήν παράξενη καί χωρίς ἰδεολογικό περιεχόμενο «τακτική» τοῦ Τίσκα καί τῆς «Κεντρικῆς Διοίκησής» του.

Ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατία περνάει δύσκολη περίοδο. Ἡ διέξοδος ὅμως ἔχει κιόλας φανεῖ. Ὅλα τά ὑγιῆ στοιχεῖα τῆς ΠΣΔ συσπειρώνονται. Καί δέν εἶναι μακρυά ὁ καιρός πού ἡ ΠΣΔ θά εἶναι ὀργάνωση τῶν κομματικῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν, πού ἔχουν τίς ἀρχές τους καί τήν τακτική τους καί δέν θά εἶναι παιχνίδι στά χέρια ἑνός χωρίς ἀρχές μηχανοράφου.

Θεωροῦμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά συμπληρώσουμε τήν εἴδηση γιά τή διάσπαση τῆς ΠΣΔ μέ μερικές πληροφορίες γιά τήν παραπέρα ἱστορία τῶν κατηγοριῶν γιά «προβοκάτσια». Πάνω σ' αὐτό μᾶς πληροφοροῦν τά παρακάτω:

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ (μέλος τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου ἀπό μέρους τῆς ΠΣΔ) ἔστειλε στό ΔΣΓ ἕνα χαρτάκι, ὅπου ἔγραφε ὅτι ἡ ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας ἀποτελεῖται δῆθεν ἀπό διασπαστές καί ὅτι *τούς ἔχει στά χέρια ἡ ἀσφάλεια*, δηλώνοντας ὅτι ἡ πληροφορία δέν εἶναι γιά δημοσίευση!

Καί ταυτόχρονα ὁ *ἴδιος* ὁ Τίσκα δημοσίευσε τήν προστυχιά αὐτή στόν πολωνικό σοσιαλδημοκρατικό τύπο!!

Ὁ Λένιν, ὅταν πῆρε ἀπ' τό γραμματέα τοῦ ΔΣΓ, τόν Χούισμανς, ἀντίγραφο ἀπό τό χαρτάκι τοῦ Τίσκα, ἔστειλε, φυσικά, γράμμα στόν Χούισμανς, λέγοντας ὅτ ιαὐτό ἀποτελεῖ τή «δολιότερη» πράξη ἐκδίκησης, ὅτι ὁ Μαλέτσκι καί ὁ Γκανέτσκι, πρώην μέλη τῆς ΚΕ, εἶναι γνωστοί σ' ὅλους μέσα στό κόμμα· ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἔρευνας, πού ὁρίστηκε ἀπ' τόν ἴδιο τόν Τίσκα *δέν βρῆκε* καμιά προβοκάτσια· ὅτι τό νά δημοσιεύεις πώς ὑπάρχει προβοκάτσια στίς γραμμές τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων, χωρίς νά παρουσιάζεις ὀνόματα, εἶναι τό πιό βρωμερό καί πρόστυχο πράγμα *.

Ἡ Κεντρική Διοίκηση ἀπάντησε μέ σκέτες βρισιές.

Ἔγινε τό συνέδριο τῆς Βασιλείας. Τήν ἀντιπροσωπεία ἀπό τήν ἐπιτροπή τῆς Βαρσοβίας τήν ἀναγνώρισαν *ὁμόφωνα ὅλοι* οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΣΔΕΚΡ καί οἱ λικβινταριστές καί οἱ λεττονοί καί οἱ βπεριοντοφικοί καί οἱ μπουντιστές καί οἱ τροτσκιστές!

Στίς ἐκλογές τῆς Βαρσοβίας *καί οἱ δυό* ἐργάτες ἐκλέκτορες πού βγῆκαν ἦταν σοσιαλδημοκράτες *ὀπαδοί τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βαρσοβίας* καί ἀντίπαλοι τοῦ Τίσκα καί Σίας.

Ἡ εἰκονικότητα τῆς παράλληλης ὀργάνωσης τοῦ Τίσκα ἀποδείχτηκε μπροστά σέ ὅλους. Ὁ τίμιος δρόμος τῆς ἀνάκλησης τῶν κατηγοριῶν γιά προβοκάτσιες δέν εἶναι τοῦ ἀναστήματος τοῦ Τίσκα καί τῆς Κεντρικῆς Διοίκησής του.

Καλύτεροι ὅμως ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ λικβινταριστές μας καί ἡ ΟΕ τους, πού ἀγαποῦν τήν «ἑνότητα». Ἡ «Λούτς» **πού προσχώρησε** ἐπίσημα στή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου **δημοσίευσε δυό φορές** τό χυδαῖο ψέμα τοῦ Τίσκα!!

Τήν πρώτη φορά τό ἔκανε αὐτό ἕνας κύριος πού κρύφτηκε

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 47-48. *Ἡ Σύντ.*

πίσω ἀπό τά ἀρχικά του. Τή δεύτερη ὁ κύριος *Αὐγκουστόβσκι*.

Καί τί γενναῖα παλληκάρια! Διαδίδουν τή χυδαιότητα καί κρύβονται πίσω ἀπ' τίς πλάτες τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης. Ἐμεῖς, βλέπετε, δέν ἔχουμε καμιά σχέση, ἐμεῖς δέν εἴμαστε ὑπεύθυνοι, ἐμεῖς δέν διαδίδουμε τίς χυδαιότητες, ἐμεῖς ἀνακοινώνουμε «**ἁπλῶς**» τό *γεγονός τῆς δημοσίευσης* (τῆς χυδαιότητας) ἐξονόματος τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης!!

Ὁ Μάρτοφ, ὁ Τρότσκι, ὁ Λίμπερ, οἱ λεττονοί καί Σία, πού κρύβονται πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ Τίσκα, διαδίδουν *ἀνώνυμα* τή χυδαιότητα τοῦ Τίσκα μέσα ἀπό τό νόμιμο τύπο, ὅπου δέν ἐπιτρέπεται νά παρουσιαστοῦν ντοκουμέντα!!

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀρ. φύλ. 30, 12 (25) τοῦ Γενάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΟΥΑΝΚΑΡΕ

Τόν καινούργιο πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας τόν συγχαίρουν ἔντονα. Κοιτάξτε τή μαυροεκατονταρχίτικη-πογκρομική «Νόβογε Βρέμια» καί τή φιλελεύθερη «Ρέτς»: τί συγκινητική ὁμοφωνία στά συγχαρητήρια πρός τόν πρόεδρο Πουανκαρέ, στίς ἐκφράσεις τῆς ἱκανοποίησής τους!

Στήν ἐκτίμηση τῶν προβλημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καί τῆς κατάστασης πραγμάτων στίς δυτικές χῶρες ἀποκαλύπτεται μέ ἰδιαίτερη παραστατικότητα ἡ βαθιά ἐσωτερική συγγένεια τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν μας καί τῶν φιλελευθέρων μας. Ὅταν καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι χαιρετίζουν τόν «ἐθνικό» πρόεδρο Πουανκαρέ πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή συμμαχία τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῆς κληρικο-φεουδαρχικῆς ἀντίδρασης στή Γαλλία, στόν καθένα γίνεται φανερό πώς οἱ μαυροεκατονταρχίτες καί οἱ φιλελεύθεροι διαφωνοῦν μόνο στήν ἄποψη τῶν *τρόπων* πάλης ἐνάντια στό σοσιαλισμό.

Ἡ ἐκλογή ὅμως τοῦ Πουανκαρέ παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον ἀπ' ὅ,τι νομίζουν οἱ ἐγκάρδια «συγχαίροντες». Οἱ συνειδητοί ἐργάτες, μελετώντας τή σημασία τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, σημειώνουν τρία περιστατικά.

Πρῶτο, ἡ ἐκλογή τοῦ Πουανκαρέ σημαίνει ἕνα ἀκόμη βῆμα πρός τά ἐμπρός στήν ὄξυνση τῆς ἐπικείμενης ταξικῆς πάλης στή Γαλλία. Ὁ Πουανκαρέ ἦταν πρωθυπουργός σέ βουλή πού τήν πλειοψηφία τήν εἶχαν οἱ ριζοσπάστες. Καί ἐκλέχτηκε πρόεδρος ὄντας *ἀντίπαλος* τοῦ ριζοσπάστη ὑποψήφιου Πάμς, ἐκλέχτηκε μέ τή βοήθεια τῆς *κληρικο-φεουδαρχικῆς* ἀντίδρασης, ἐκλέχτηκε ἀπό τό *δεξιό συνασπισμό.*

Τί σημαίνει αὐτό; Στή Γαλλία βρίσκεται στήν ἐξουσία τό *τελευταῖο* ἀστικό κόμμα, οἱ ριζοσπάστες[166]. Ἡ διαφορά του ἀπό τήν «ἀντίδραση» γίνεται ὅλο καί μικρότερη. Ἐνάντια

στό σοσιαλιστικό προλεταριάτο συνενώνεται ὅλο καί πιό στενά *ὅλη* ἡ ἀστική τάξη, ἀπό τή ριζοσπαστική ὥς τήν ἀντιδραστική, καί τά σύνορα ἀνάμεσά τους σβήνουν ὅλο καί περισσότερο. Αὐτό φάνηκε ἰδιαίτερα καθαρά στήν ἐκλογή τοῦ Πουανκαρέ! Ἡ συνένωση αὐτή ἦταν σίγουρο σημάδι τῆς ἐξαιρετικῆς ὄξυνσης τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων.

Δεύτερο, ἡ ἀξιοσημείωτη καριέρα τοῦ Πουανκαρέ εἶναι μιά τυπική καριέρα ἀστοῦ καταφερτζῆ πού πουλάει τόν ἑαυτό του μέ τή σειρά σ' ὅλα τά κόμματα στήν πολιτική καί σ' ὅλους τούς πλούσιους «ἔξω» ἀπ' τήν πολιτική. Τό ἐπάγγελμα τοῦ Πουανκαρέ εἶναι δικηγόρος καί τό ἐξασκεῖ ἀπό ἡλικίας 20 χρόνων. Στά 26 του χρόνια ἦταν διευθυντής Ὑπουργείου καί στά 33 του ὑπουργός! Οἱ πλούσιοι καί οἱ μεγιστάνες τοῦ χρήματος ὅλων τῶν χωρῶν ἐκτιμοῦν πάρα πολύ τίς πολιτικές σχέσεις, πού ἔχουν οἱ τέτιοι καπάτσοι καριερίστες. Στίς «πολιτισμένες» χῶρες ὁ «λαμπρός» δικηγόρος-βουλευτής καί ὁ πολιτικός ἀγύρτης εἶναι *συνώνυμα.*

Τρίτο, ὑπέροχη ἦταν ἡ ἐκδήλωση τῶν γάλλων σοσιαλιστῶν, ὅταν ἐκλέχτηκε ὁ Πουανκαρέ. Ἡ ψηφοφορία ὑπέρ τοῦ Βαϊγιάν ἦταν ἐκδήλωση πρός τιμή τῆς Κομμούνας. Ὁ Βαϊγιάν εἶναι ἡ ζωντανή ἀνάμνησή της. Φτάνει νά δεῖ κανείς ἔστω καί μιά φορά πῶς ὑποδέχονται οἱ ἐργάτες τοῦ Παρισιοῦ τήν ἐμφάνιση στό βῆμα τοῦ ἀσπρομάλλη σάν τό χιόνι Βαϊγιάν γιά νά τό καταλάβει.

Καί νά, στίς ἴδιες Βερσαλλίες, ὅπου τό 1871 ἡ ἀστική Γαλλία πουλοῦσε τήν πατρίδα στόν Βίσμαρκ γιά νά τσακίσει τήν ἐξέγερση τοῦ προλεταριάτου, στήν ἴδια αἴθουσα ὅπου πρίν 42 χρόνια ἀκούονταν τά ἄγρια οὐρλιαχτά τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν τσιφλικάδων τῆς Γαλλίας πού διψοῦσαν γιά βασιλιά, οἱ βουλευτές τῆς ἐργατικῆς τάξης ψήφισαν τόν παλιό κομμουνάρο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 11,
15 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΑΠΡΟΚΑΛΥΠΤΑ

Ἡ ἀπόριψη ἀπό τό Κρατικό Συμβούλιο τοῦ νομοσχεδίου τῆς Δούμας γιά τήν εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο στό κυβερνεῖο τοῦ Ἀρχάγγελσκ ἔχει κιόλας τονιστεῖ στήν ἐφημερίδα μας. Τό γεγονός αὐτό, παρόλο πού εἶναι ἀσήμαντο, εἶναι ταυτόχρονα καί ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό καί στή σημασία του πρέπει νά σταθοῦμε πολλές φορές.

Σχεδόν πενήντα χρόνια ὑπάρχει ὁ θεσμός τῶν ζέμστβο τῶν εὐγενῶν, πού ἐξασφαλίζει τήν ἀπόλυτη ὑπεροχή τοῦ *τσιφλικᾶ* φεουδαρχικοῦ (ρωσικά: δουλοπαροικιακοῦ) τύπου. Καί μόνο σέ μερικά κυβερνεῖα, λ.χ. τῆς Βιάτκα, ὅπου δέν ὑπάρχει σχεδόν γαιοκτησία τῶν εὐγενῶν, ὁ θεσμός τῶν ζέμστβο ἔχει περισσότερο μουζίκικο χαρακτήρα· ὅμως γι' αὐτό ἐκεῖ τόν ἔχουν τυλίξει ἀκόμη περισσότερο 'μ' ἕνα δίχτυ κάθε λογῆς γραφειοκρατικῶν ἀπαγορεύσεων, ἐμποδίων, περιορισμῶν καί ἑρμηνειῶν. Ἕνα τέτιο, θά ἔλεγε κανείς, ἀκίνδυνο καί κουτσουρεμένο θεσμό ζέμστβο προσπαθεῖ νά πετύχει πάνω ἀπό μισό αἰώνα τώρα τό κυβερνεῖο τοῦ Ἀρχάγγελσκ.

Καί νά, τήν ἀπόφαση τῆς μαύρης, τῆς τσιφλικάδικης καί ἀστικῆς ΙΙΙ Δούμας γιά εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο στό Ἀρχάγγελσκ τήν *ἀπόριψε* τό Κρατικό Συμβούλιο. Πόσο καταπληκτικά δυνατό φῶς ρίχνει ἡ «μικρολεπτομέρεια» αὐτή στήν *οὐσία* τοῦ «ἀνακαινισμένου» καθεστῶτος μας! Τί ὑπέροχο δίδαγμα γιά τίς ταξικές ρίζες τῆς πολιτικῆς!

Τά ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιπάλων τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο στό Κρατικό Συμβούλιο ἦταν ἀπροκάλυπτα: ἐκεῖ βλέπετε, δέν ὑπάρχουν εὐγενεῖς. Σ' ὅλο τό κυβερνεῖο ὑπάρχουν ὅλο-ὅλο 2.660 ντεσιατίνες «ἀτομική» γαιοκτησία, ἀναφωνοῦσε ὁ κ. Στισίνσκι, εἰσηγητής στό Κρατικό Συμβούλιο.

Συνεπῶς, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν εὐγενεῖς-τσιφλικάδες, ὁ

λαός δέν «άναπτύχθηκε» ούτε ώς τό σημεῖο γιά νά ἐπισκευάζει δρόμους καί νά χτίζει νοσοκομεῖα. Ἐφόσον ὅμως δέν ὑπάρχουν τσιφλικάδες, πρέπει νά τούς βάλουμε ἄμεσα ἤ ἔμμεσα.

Νά βάλουμε, ἀπό ποῦ; Ἀπό τό κέντρο τῆς Ρωσίας, ὅπου ὑπάρχουν ἀρκετοί. Στούς τσιφλικάδες τῆς κεντρικῆς μαυρόγαιης περιοχῆς, ὅπου τά ἴχνη τῆς δουλοπαροικίας εἶναι πιό νωπά, ὅπου διατηροῦνται περισσότερο οἱ «ἀγγαρεῖες» (οἰκονομικό σύστημα ξεπληρωμῆς μέ δουλιά), ὅπου κυριαρχοῦν, βασιλεύουν καί κυβερνοῦν μονοπωλιακά οἱ βαμμένοι ἀντιδραστικοί σάν αὐτούς τοῦ Κούρσκ, νά σέ ποιούς μπορεῖς νά στηριχτεῖς στίς κρατικές καί στίς κοινωνικές ὑποθέσεις. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ στάση τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου ἀπέναντι στό ζήτημα τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο τοῦ Ἀρχάγγελσκ εἶναι πολύ διδακτικό καί παραστατικό δίδαγμα γιά τήν κρατική μας συγκρότηση.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 13,
17 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΠΡΙΑΝ

Ὁ γνωστός ἀποστάτης Μπριάν πού ἦταν κάποτε ἀρχιεπαναστάτης καί διαπρύσιος κήρυκας τῆς «γενικῆς ἀπεργίας» βρέθηκε ξανά ἐπικεφαλῆς τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Γαλλίας. Ὁ Μπριάν, ὅπως καί ὁ Τζών Μπέρνς στήν Ἀγγλία, πρόδοσε τήν ἐργατική τάξη καί πουλήθηκε στήν ἀστική τάξη.

Παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἡ σύνθεση τῆς καινούργιας κυβέρνησής του. Σ' αὐτήν ἐπικρατεῖ ἡ τριάδα: Ζονάρ — Ἐτιέν — —Μποντέν. Τί πράγμα εἶναι οἱ φιγοῦρες αὐτές;

Κοιτάξτε τίς φιλελεύθερες ἐφημερίδες, λ.χ. τή «Ρέτς», ἀρ. φύλ. 11. Θά βρεῖτε λεπτομερέστατη ἀφήγηση τοῦ ποῦ σπούδασαν οἱ ὑπουργοί, ποῦ ὑπηρέτησαν. Θά δεῖτε ξεδιάντροπη ρεκλάμα καί ἐπιθυμία νά φανοῦν ἀρεστές: ὁ Ζονάρ, φίλος τοῦ βασιλιᾶ Ἐδουάρδου! Ὁ Μποντέν, ἀνεψιός κομμουνάρου!

«Ὅλο Ζομινί καί Ζομινί καί γιά βότκα οὔτε λέξη»[167]. Γιά τήν *οὐσία* τῆς ὑπόθεσης ἡ «Ρέτς» σωπαίνει. Καί ἡ οὐσία αὐτή εἶναι πολύ ἁπλή: ὅλη ἡ τριάδα εἶναι ἡ πιό ἀδιόρθωτη καί ξεδιάντροπη παρέα κερδοσκόπων καί ἀπατεώνων. Ὁ Ἐτιέν πῆρε μέρος σ' ὅλα τά βρωμερά σκάνδαλα ἑκατομμυρίων, *ἀρχίζοντας ἀπό τόν Παναμά*[168]. Εἶναι κερδοσκόπος ἐπιχειρηματίας στόν τομέα τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων στίς ἀποικίες, σάν τίς δικές μας γαῖες τῆς Μπασκιρίας... Ὁ Ζονάρ πῆρε μέρος στήν ὄχι λιγότερο «καθαρή» ὑπόθεση τῆς ἐξασφάλισης ἐκχωρήσεων στά πλουσιότατα μεταλλεῖα σιδήρου τῆς Οὐέντσα (Ἀφρική). Οἱ συγγενεῖς του βρίσκονται στίς διευθύνσεις τῶν πιό μεγάλων μετοχικῶν ἑταιριῶν. Ὁ Μποντέν εἶναι ὑπάλληλος τῶν καπιταλιστῶν, τῶν ἐργολάβων καί τῶν ἰδιοκτητῶν ναυπηγείων. Ἡ θέση του εἶναι ἀκριβῶς στό Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν... πιό κοντά στίς ἐργολαβίες καί τίς προμήθειες γιά τό στόλο!

Πουθενά ἀλλοῦ δέν ἐπιβεβαιώνονται τόσο ὁλοφάνερα τά

λόγια τοῦ Μάρξ, ὅσο στή Γαλλία: οἱ ἀστικές κυβερνήσεις εἶναι οἱ ὑπάλληλοι τῆς τάξης τῶν καπιταλιστῶν [169]. Καί ἡ μεγάλη πρόοδος τῆς Γαλλίας βρίσκεται στό ὅτι ἡ ἐργατική τάξη ξέσκισε ὅλα τά ψεύτικα καλύμματα, ἔκανε τό ἀσαφές ολοφάνερο, «πέταξε ἀπό τίς ἁλυσίδες τά ψεύτικα λουλούδια πού τίς στόλιζαν, ὄχι γιά νά συνεχίσει ἡ ἀνθρωπότητα νά φέρει τίς ἁλυσίδες αὐτές μέ τή δική τους μορφή πού στερεῖται ἀπό κάθε χαρά καί ἀπόλαυση, ἀλλά γιά νά πετάξει τίς ἁλυσίδες καί ν' ἁπλώσει τό χέρι πρός τό πραγματικό λουλούδι»[170].

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 14,
18 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΖΩΗ ΔΙΔΑΣΚΕΙ

Ὅποιος ἐνδιαφέρεται εἰλικρινά γιά τίς τύχες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος στή χώρα μας, αὐτός δέν μπορεῖ νά μήν ἐνδιαφέρεται πρίν ἀπ' ὅλα γιά τό *ἐργατικό* μας κίνημα. Τά χρόνια τῆς ἀνόδου, καθώς καί τά χρόνια τῆς ἀντεπανάστασης ἔδειξαν πεντακάθαρα ὅτι ἡ ἐργατική τάξη βαδίζει *ἐπικεφαλῆς ὅλων* τῶν ἀπελευθερωτικῶν δυνάμεων καί γι' αὐτό οἱ τύχες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος εἶναι συνυφασμένες στενότατα μέ τίς τύχες τοῦ ρωσικοῦ κοινωνικοῦ κινήματος γενικά.

Πάρτε τήν καμπύλη πού δείχνει τό *ἀπεργιακό κίνημα* τῶν ἐργατῶν στά ὀχτώ τελευταῖα χρόνια! Καί προσπαθεῖστε νά χαράξετε μιά τέτια καμπύλη πού νά δείχνει τήν ἄνοδο καί τήν πτώση ὁλόκληρου τοῦ ρωσικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος γενικά στά χρόνια αὐτά. Καί οἱ δυό καμπύλες θά συμπέσουν ἀπόλυτα. Ἀνάμεσα σ' ὁλόκληρο τό ἀπελευθερωτικό κίνημα στό σύνολό του ἀπό τή μιά μεριά, καί τό ἐργατικό κίνημα, ἀπό τήν ἄλλη, ὑπάρχει ἡ πιό στενή καί ἀδιάρηκτη σύνδεση.

Κοιτάξτε προσεκτικά τά στοιχεῖα γιά τό ἀπεργιακό κίνημα στή Ρωσία, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1905.

Χρόνος	Ἀριθμός ἀπεργιῶν	Ἀριθμός ἀπεργῶν (σέ χιλιάδες)
1905	13.995	2.863
1906	6.114	1.108
1907	3.573	740
1908	892	176
1909	340	64
1910	222	47
1911	466	105
1912	γύρω στό $1^1/_2$ ἑκατ. περίπου (οἰκον. καί πολιτ.).	

Μήπως τά στοιχεῖα αὐτά δέν δείχνουν μέ τόν πιό παραστατικό τρόπο ὅτι τό καλύτερο βαρόμετρο ὅλης τῆς παλλαϊκῆς ἀπελευθερωτικῆς πάλης στή Ρωσία εἶναι τό ἀπεργιακό κίνημα τῶν ρώσων ἐργατῶν;

Ἡ μεγαλύτερη ἄνοδος (1905) δίνει 3 περίπου ἑκατομμύρια ἀπεργούς. Τό 1906 καί 1907 τό κίνημα πέφτει, παραμένει ὅμως ἀκόμη σέ πολύ ὑψηλό ἐπίπεδο, δίνοντας κατά μέσο ὅρο 1 ἑκατομμύριο ἀπεργούς. Κατόπιν τό κίνημα ἀρχίζει γρήγορα νά ὑποχωρεῖ καί πέφτει διαρκῶς μέχρι καί ὁλόκληρο τό 1910: τό 1911 εἶναι ὁ χρόνος τῆς στροφῆς. Ἡ καμπύλη ἀρχίζει — ἄν καί δειλά — ν' ἀνεβαίνει. Τό 1912 εἶναι χρόνος τῆς καινούργιας πολύ μεγάλης ἀνόδου. Ἡ καμπύλη ἀνεβαίνει σταθερά καί ἀποφασιστικά ὥς τό ἐπίπεδο τοῦ 1906 καί εἶναι φανερό ὅτι τραβάει νά φτάσει τό χρόνο πού ὁ ἀριθμός τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων ἔσπασε *παγκόσμιο* ρεκόρ.

Ἄρχισε *καινούργια ἐποχή*. Σ' αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει τώρα καμιά ἀμφιβολία. Ἡ ἀρχή τοῦ 1913 εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύηση γι' αὐτό. Ἡ ἐργατική *μάζα* ἀπό τά ξεχωριστά *ἐπιμέρους* ζητήματα προχωρεῖ στήν τοποθέτηση ἑνός *γενικοῦ* ζητήματος. Ἡ προσοχή τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν δέν συγκεντρώνεται πιά στίς ξεχωριστές μόνο ἀνωμαλίες τῆς ρωσικῆς μας ζωῆς. Μπαίνει ζήτημα γιά τό *σύνολο* τῶν ἀνωμαλιῶν αὐτῶν, συνολικά, δέν πρόκειται γιά μεταρυθμίσεις, ἀλλά γιά μεταρύθμιση.

Ἡ ζωή διδάσκει. Ἡ ζωντανή πάλη λύνει κατά τόν καλύτερο τρόπο τά προβλήματα πού πρίν ἀπό λίγο ἀκόμη ἦταν τόσο ἐπίμαχα. Κοιτάξτε σήμερα, ὕστερα ἀπό τό 1912, ἔστω καί τίς διαμάχες μας γιά τήν «καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος» καί τό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι». Τί ἔδειξε ἡ πείρα;

Νά συγκεντρωθοῦν ἔστω καί μερικές μόνο δεκάδες χιλιάδες ὑπογραφές ἐργατῶν σ' ἕνα πολύ μετριοπαθές ὑπόμνημα, ἀποδείχτηκε ἀδύνατο. Ἐνῶ τό *ἑκατομμύριο* τῶν ἀπεργῶν στίς *πολιτικές* μόνο ἀπεργίες, ἀποδείχτηκε γεγονός. Οἱ κουβέντες ὅτι δέν πρέπει νά προχωρήσουμε πέρα ἀπό τό σύνθημα «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι», γιατί ἀλλιῶς οἱ μάζες δῆθεν δέν θά μᾶς καταλάβουν καί δέν θά κινητοποιηθοῦν, ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι κούφιες καί ἄχρηστες κουβέντες ξεκομμένων ἀπό τή ζωή ἀνθρώπων. Ἐνῶ οἱ ζωντανές, οἱ πραγματικές μάζες τῶν ἑκατομμυρίων κινητοποιήθηκαν ἀκριβῶς κάτω ἀπ' τά πιό πλατιά, παλιά, ἀκουτσούρευτα συνθήματα. Μόνο τά συνθήματα αὐτά ἄναβαν τόν ἐνθουσιασμό τῶν μαζῶν. Ποιός στήν πραγμα-

τικότητα πήγαινε μαζί μέ τίς μάζες καί ποιός χωρίς αὐτές καί ἐνάντια σ' αὐτές, τώρα φάνηκε ἀρκετά πειστικά.

Τό σφριγηλό, τό ρωμαλέο, γεμάτο φρεσκάδα κίνημα τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν σαρώνει σάν ἄχρηστα κουρέλια τίς τεχνητές συνταγές πού σκαρώθηκαν στά γραφεῖα καί προχωρεῖ μπροστά, ὅλο μπροστά.

Αὐτό εἶναι τό ἱστορικό νόημα τοῦ μεγαλειώδους κινήματος πού συντελεῖται μπροστά στά μάτια μας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 15,
19 τοῦ Γενάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στό ἄρθρο «Ποικίλες συναντήσεις» τοῦ πρωτοχρονιάτικου φύλλου τῆς «Ρέτς» ὁ κ. Τάν ἔθιξε ἕνα σπουδαῖο ζήτημα πού οἱ ἐργάτες πρέπει νά τό προσέξουν σοβαρά. Εἶναι τό ζήτημα τῆς ἀνόδου πού παρουσιάζει ἡ καινούργια δημοκρατία.

«Ἀπό ἕνα χρόνο τώρα, μπορεῖ καί περισσότερο, γράφει ὁ κ. Τάν, τό ρεῦμα τῆς ζωῆς ἀρχίζει πάλι νά ἀλλάζει καί νά γίνεται ἀγνώριστο. Ἀντί γιά ἐλάττωση νεροῦ, παρουσιάζεται αὔξηση, ὁ θεός ξέρει ἀπό ποῦ, ἀπό ποιά ἔγκατα τῆς γῆς καί ἀπό ποιές μακρυνές πηγές. Τρία χρόνια ἦταν ὅλα ἥσυχα καί ἔρημα. Τώρα παρουσιάζονται ἄνθρωποι πού ξετρυπώνουν ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο μέσα ἀπό διάφορες τρύπες καί μακρυνούς ἐρημότοπους...

...Τό μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ἄνθρωποι ἀγροτικῆς προέλευσης πού ἦρθαν ἀπό τά κάτω. Τό ὄνομά τους: λεγεώνα. Κατάκλυσαν τούς μέσους τομεῖς τῆς ζωῆς καί προσπαθοῦν μάλιστα νά κατακτήσουν καί τούς ἀνώτερους, ἰδίως στήν ἐπαρχία. Τεχνικοί, λογιστές, γεωπόνοι, δάσκαλοι, κάθε εἴδους ὑπάλληλοι τῶν ζέμστβο. Ὅλοι αὐτοί μοιάζουν μεταξύ τους. Μέ πρόσωπα κοινά, χοντροκόκκαλοι, ἀσουλούπωτοι· χωρίς συναισθηματικότητες, ἀπεναντίας ἐφτάψυχοι σάν τίς γάτες... Ὅπως φαίνεται ἡ ζωή προχώρησε ἕνα βῆμα ἀκόμη, γιατί ἐμεῖς, οἱ ραζνοτσίντσι * σέ σύγκριση μ' αὐτούς, εἴμαστε ὅπως ἦταν οἱ εὐγενεῖς σέ σύγκριση μέ μᾶς».

Εὔστοχα καί σωστά εἰπωμένο, ἄν καί δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς καί οἱ παλιοί ραζνοτσίντσι καί οἱ καινούργιοι, «ἀγροτικῆς προέλευσης», ἡ δημοκρατική διανόηση καί ἡ μισοδιανόηση εἶναι ἀστική τάξη, σέ διάκριση ἀπό τούς εὐγενεῖς-τσιφλικάδες.

Ὡστόσο, ἡ ἀστική τάξη ἔχει διάφορα στρώματα πού ἀπό τή φύση τους ἔχουν διάφορες ἱστορικές δυνατότητες. Ἡ ἀνώ-

* Διανοούμενοι πού προέρχονταν ἀπό τίς τάξεις τῶν μή εὐγενῶν στό 19ο αἰώνα. *Σημ. μετ.*

τερη ἀστική τάξη καί ἡ πλούσια ἀστική διανόηση: δικηγόροι, καθηγητές, δημοσιογράφοι, βουλευτές κτλ. σχεδόν πάντοτε εἶναι στή φύση τους νά κλίνουν πρός τή συμμαχία μέ τούς Πουρισκέβιτς. Τήν ἀστική *αὐτή* τάξη τή συνδέουν μ' αὐτούς χιλιάδες οἰκονομικά νήματα.

Ἀντίθετα, τήν ἀγροτική ἀστική τάξη καί τή νέα «ἀγροτικῆς προέλευσης» διανόηση τίς συνδέουν χιλιάδες νήματα μέ τίς *μάζες* τῆς χωρίς δικαιώματα, ἐξουθενωμένης, ἀμόρφωτης καί πεινασμένης ἀγροτιᾶς· καί αὐτές, λόγω τῶν γενικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους, ἔχουν ἐχθρικές διαθέσεις ἀπέναντι *σέ ὁποιοδήποτε* καθεστώς «Πουρισκέβιτς», ἀπέναντι σέ κάθε συμμαχία μ' αὐτό.

Ἡ νέα αὐτή δημοκρατία πού εἶναι πιό πολυάριθμη καί βρίσκεται πιό κοντά στή ζωή τῶν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, διδάσκεται, δυναμώνει κι' αὐξάνει γρήγορα. Αὐτή, στό μεγαλύτερο μέρος της, εἶναι γεμάτη ἀπό ἀκαθόριστες ἀντιπολιτευτικές διαθέσεις, τρέφεται μέ φιλελεύθερο ἄχυρο. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἐπωμίζονται ἕνα μεγάλο καί ὑπεύθυνο καθῆκον: νά βοηθήσουν τή δημοκρατία αὐτή ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν φιλελεύθερων προλήψεων. Μόνο στό βαθμό πού θά ὑπερνικάει τίς προλήψεις αὐτές, θ' ἀποτινάζει ἀπό πάνω της τήν κακομοιριά ἀπ' τίς φιλελεύθερες αὐταπάτες, θά ξεκόβει ἀπ' τούς φιλελευθέρους καί θ' ἁπλώνει τό χέρι στούς ἐργάτες, θά μπορέσει αὐτή, ἡ καινούργια δημοκρατία τῆς Ρωσίας νά κάνει κάτι τό σοβαρό γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 15,
19 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΟ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΙΣΜΟ

Ὁ κ. Α. Β. Π. ἔγραψε στό «Ρούσκογε Μπογκάτστβο», τεῦχ. 12, ἕνα «καθοδηγητικό» ἄρθρο πάνω σ' ἕνα «ἐπίκαιρο» θέμα μέ τόν τίτλο: «Λαϊκός ἤ προλεταριακός σοσιαλισμός;».

Τό ἄρθρο αὐτό καθαυτό εἶναι πάρα πολύ ἐπιπόλαιο καί χωρίς περιεχόμενο. Ἕνα τέτιο κούφιο ἀράδιασμα λέξεων, μιά τέτια ἀποχαλίνωση γυμνῶν φράσεων μ' ἕνα σωρό ὑπεκφυγές, ἕνα τέτιο ἀνακάτωμα ἀπόψεων (ἐκλεκτικισμός) εἴχαμε καιρό νά συναντήσουμε σέ «καθοδηγητικά» ἄρθρα τοῦ θεωρούμενου σοβαροῦ ναροντνικιστικοῦ περιοδικοῦ.

Αὐτό ὅμως πού χαρακτηρίζει τό ἄρθρο εἶναι ὅτι θίγει ἕνα ζήτημα ἐξαιρετικά σοβαρό καί ἐπίκαιρο, τό ζήτημα τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ ναροντνικισμοῦ. Ὁ ναροντνικισμός εἶναι ἡ ἰδεολογία (σύστημα ἀπόψεων) τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία. Γι' αὐτό κάθε συνειδητός ἐργάτης πρέπει νά παρακολουθεῖ μέ προσοχή πῶς ἀλλάζει ἡ ἰδεολογία αὐτή.

I

Ὁ ναροντνικισμός εἶναι πολύ παλιός. Σάν γενάρχες του θεωροῦνται ὁ Χέρτσεν καί ὁ Τσερνισέβσκι. Ἡ ἀκμή τοῦ δρῶντος ναροντνικισμοῦ ἦταν ἡ «πορεία πρός τό λαό» (στήν ἀγροτιά) τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ 1870-1880. Ὁ Β. Β. (Βοροντσόφ) καί ὁ Νικολάι-ον ἐπεξεργάστηκαν περισσότερο ὁλοκληρωμένα τήν οἰκονομική θεωρία τοῦ ναροντνικισμοῦ στά 1880-1890. Στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες διατύπωναν τίς ἀπόψεις τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων μέ πιό ὁλοκληρωμένη μορφή.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905, πού παρουσίασε *ὅλες* τίς κοινωνικές δυνάμεις τῆς Ρωσίας στήν ἀνοιχτή, τή μαζική δράση τῶν τάξεων, ἔκανε τό γενικό ἔλεγχο τοῦ ναροντνικισμοῦ καί καθό-

ρισε τή θέση του. Ἡ ἀγροτική δημοκρατία εἶναι τό μοναδικό πραγματικό περιεχόμενο καί ἡ κοινωνική σημασία τοῦ ναροντνικισμοῦ.

Ἡ ρωσική φιλελεύθερη ἀστική τάξη, λόγω τῆς οἰκονομικῆς θέσης της, εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐπιδιώκει ὄχι τήν *ἐξάλειψη* τῶν προνομίων τῶν Πουρισκέβιτς καί Σίας, ἀλλά τό *μοίρασμά* τους ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές. Ἀπεναντίας, ἡ ἀστική δημοκρατία τῆς Ρωσίας — ἡ ἀγροτιά — εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐπιδιώκει τήν *ἐξάλειψη* ὅλων αὐτῶν τῶν προνομίων.

Οἱ φράσεις τῶν ναρόντνικων γιά «σοσιαλισμό» γιά «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς», ἰσοπέδωση κτλ. εἶναι ἁπλή φιλολογία πού σκεπάζει τό πραγματικό γεγονός τῆς προσπάθειας τῶν ἀγροτῶν νά πετύχουν πλήρη ἰσότητα στήν πολιτική καί πλήρη ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 ἀποκάλυψε όριστικά τήν κοινωνική αὐτή οὐσία τοῦ ναροντνικισμοῦ, τήν ταξική αὐτή φύση του. Τό κίνημα τῶν μαζῶν καί μέ τή μορφή τῶν ἀγροτικῶν ἑνώσεων τοῦ 1905 καί μέ τή μορφή τῆς ἀγροτικῆς πάλης κατά τόπους στά 1905 καί 1906 καί μέ τή μορφή τῶν ἐκλογῶν στίς δυό πρῶτες Δοῦμες, (δημιουργία τῶν ἐργασιακῶν ὁμάδων τῶν «τρουντοβίκων») — ὅλα αὐτά τά μεγάλα κοινωνικά γεγονότα πού μᾶς ἔδειξαν τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν μέσα *στή δράση*, σάρωσαν, ὅπως τή σκόνη, τή ναροντνικιστική, δῆθεν σοσιαλιστική, φρασεολογία καί ἀποκάλυψαν τόν πυρήνα: τήν ἀγροτική (ἀστική) δημοκρατία μέ τό τεράστιο, τό ἀνεξάντλητο ἀκόμη ἀπόθεμα δυνάμεων.

Ὅποιος δέν διδάχτηκε ἀπό τήν *πείρα* τῆς μεγάλης ἐποχῆς στήν καινούργια, τή σύγχρονη Ρωσία νά ξεχωρίζει τό πραγματικό περιεχόμενο τοῦ ναροντνικισμοῦ ἀπό τό φραστικό περικάλυμμά του, αὐτός εἶναι ἀδιόρθωτος, αὐτόν δέν μπορεῖς νά τόν πάρεις στά σοβαρά, αὐτός μπορεῖ νά εἶναι συγγραφέας πού παίζει μέ τίς λέξεις (ὅπως ὁ Α. Β. Π. τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο»), δέν εἶναι ὅμως πολιτικός παράγοντας.

Στό ἑπόμενο ἄρθρο θά ἐξετάσουμε ἀπό πιό κοντά τήν ἀποσύνθεση τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τό συγγραφέα αὐτό.

II

Ἡ πείρα τοῦ 1905 ἔχει τεράστια σημασία ἀκριβῶς γιατί μᾶς *ὑποχρέωσε* νά ἐλέγξουμε μέ τό *κίνημα* τῶν μαζῶν τίς θεω-

ρίες τῶν ναρόντνικων. Καί ὁ ἔλεγχος αὐτός προκάλεσε ἀμέσως τήν ἀποσύνθεση τοῦ ναροντνικισμοῦ, τή χρεοκοπία τῶν θεωριῶν τους.

Στό πρῶτο κιόλας συνέδριο τῶν ἐσέρων, τό Δεκέμβρη τοῦ 1905, ἀρχίζουν νά ξεκόβουν ἀπ' αὐτούς οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» πού ἀποσπάστηκαν ὁριστικά τό φθινόπωρο τοῦ 1906. Αὐτοί οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» πρόλαβαν τούς λικβινταριστές μας.Ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα ὑμνοῦσαν τό«ἀνοιχτό κόμμα», ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα καταργοῦσαν τά συνθήματα τῆς συνεποῦς δημοκρατίας καί ἐκφωνοῦσαν προδοτικούς λόγους (βλ. λ.χ., τά ἄρθρα τοῦ κ.Πεσεχόνοφ στό«Ρούσκογε Μπογκάτστβο», τεῦχ. 8 τοῦ 1906). Αὐτοί ἦταν ἀγροτικοί καντέτοι καί ἡ δεύτερη Δούμα (πού *δέν* τήν μποϋκοτάρησαν οἱ ναρόντνικοι οὔτε καί οἱ ἐσέροι) *ἀπόδειξε* ὅτι τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ἀκολουθοῦσε τούς ὀπορτουνιστές τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» καί τό μικρότερο τούς ἐσέρους. Ἡ δεύτερη Δούμα ἐπιβεβαίωσε ὁριστικά αὐτό πού φαινόταν ἤδη ἀπό τίς ἐφημερίδες τῶν ναρόντνικων τίς «ἡμέρες τῆς ἐλευθερίας» (τό φθινόπωρο τοῦ 1905 καί τήν ἄνοιξη τοῦ 1906) καί συγκεκριμένα: ὅτι οἱ ἐσέροι δέν μποροῦν νά εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῆς ἀγροτικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία κι' ἔξω ἀπ' αὐτό δέν εἶναι τίποτε.

Ἡ ἀποσύνθεση τοῦ ναροντνικισμοῦ τό ἐπιβεβαιώνει αὐτό ὅλο καί καθαρότερα. Τόν καιρό τῆς ἀποχαλίνωσης τῆς ἀντεπανάστασης ἡ ἀποσύνθεση αὐτή συντελοῦνταν γοργά: οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι «ἀνακάλεσαν» οἱ ἴδιοι τούς ἑαυτούς τους ἀπό τούς τρουντοβίκους τῆς Δούμας. Τό παλιό κόμμα στήν πραγματικότητα τό διάλυσαν καί νέο δέν δημιούργησαν. Ἡ ἀποστασία (μέχρι τά ἐπονείδιστα ἔργα τοῦ Ρόπσιν «Τό ψαρί ἄλογο», «Αὐτό πού δέν ἔγινε») βρῆκε ἕνα φαρδύ δρόμο ἀκόμη καί πρός τούς «ἀριστερούς» ναρόντνικους. Ἕνα μέρος ἀπ' αὐτούς (ἡ ὁμάδα «Ποτσίν») ἐγκαταλείπει τό μποϋκοτάρισμα. Ἕνα μέρος κλίνει πρός τό μαρξισμό (Ν. Σουχάνοφ, ἄν καί ἔχει μεγάλη θολούρα ἀκόμη). Ἕνα μέρος πλησιάζει πρός τόν ἀναρχισμό. Γενικά, ἡ διάλυση εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι στούς σοσιαλδημοκράτες, γιατί οἱ ναρόντνικοι ἔχουν ἐπίσημα κέντρα, *δέν* ἔχουν ὅμως καθαρή, σταθερή, γραμμή ἀρχῶν, ἱκανή νά *παλέψει* ἐνάντια στίς τάσεις παρακμῆς.

Καί νά, ὁ κ. Α. Β. Π. μᾶς παρουσιάζεται σάν ἕνα δεῖγμα τῆς ἰδεολογικῆς αὐτῆς παρακμῆς. Οἱ ναρόντνικοι εἶχαν κάποτε τή θεωρία τους. Καί τώρα τούς ἔμειναν μόνο κάτι «μικρές

ἐπιφυλάξεις» σχετικά μέ τό μαρξισμό, ἁρπαγμένες ἀπό δῶ κι' ἀπό κεῖ. Ὁποιοσδήποτε χωρίς ἀρχές ἐπιφυλλιδογράφος μιᾶς ἔξυπνης ἀστικῆς ἐφημεριδούλας θά ὑπόγραφε, χωρίς νά διακινδυνεύσει τίποτε, χωρίς νά δεσμεύεται ἀπό τίποτε, *χωρίς νά πρεσβεύει τίποτε*, τό ἄρθρο τοῦ κ. Α. Β. Π., πού ὑπερασπίζει τό «λαϊκό» σοσιαλισμό. Γιατί ὁ «λαϊκός» σοσιαλισμός εἶναι ἡ πιό κούφια φράση πού χρησιμεύει γιά νά *παρακάμψεις* τοῦτο τό ζήτημα: *ποιά* τάξη ἤ κοινωνικό στρῶμα παλεύει παντοῦ στόν κόσμο γιά τό σοσιαλισμό.

Εἶναι ἀρκετό νά παραθέσουμε δυό δειγματάκια τῆς φλυαρίας τοῦ κ. Α. Β. Π.

«...Ἀποδείχνεται — γράφει — ὅτι τό κόμμα πού υἱοθέτησε τό δόγμα τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, στήν πραγματικότητα εἶναι ἕτοιμο ν' ἀναπτύξει τίς δυνάμεις του καί σέ βάρος τῶν ἄλλων, τῶν «μισοπρολεταριακῶν» ἀκόμη καί τῶν «ἀστικῶν» στρωμάτων».

Ἀντίρηση, στ' ἀλήθεια, ἀντάξια ἑνός μαθητῆ τῆς 4ης τάξης τοῦ Γυμνασίου! Στά σοσιαλιστικά κόμματα ὅλου τοῦ κόσμου ὑπάρχουν καί μισοπρολετάριοι καί ἀστοί... *συνεπῶς;* Συνεπῶς, — συμπεραίνει ὁ κ. Α. Β. Π., — μπορεῖς νά παρακάμψεις τό γεγονός ὅτι *μόνο* τό προλεταριάτο σ' ὅλο τόν κόσμο 1) διεξάγει συστηματική πάλη ἐνάντια στήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν καί 2) ἀποτελεῖ τό *μαζικό* στήριγμα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων.

2ο παράδειγμα:

«Ἄς πάρουμε λ.χ. τούς φοιτητές — γράφει ὁ ἔξυπνος κ. Α. Β. Π. — πού εἶναι ἡ πιό γνήσια, προφανῶς, ἀστική τάξη, ἐνῶ οἱ σοσιαλιστές στίς γραμμές τους, δέν ξέρω τί γίνεται τώρα, πρίν λίγο καιρό ὅμως ἀποτελοῦσαν σχεδόν τήν πλειοψηφία».

Λοιπόν, δέν εἶναι ἀμίμητο; Μήπως τό ἐπιχείρημα αὐτό δέν εἶναι ἀντάξιο μιᾶς ἀφελοῦς ἐσέρας μαθητριούλας τοῦ γυμνασίου; Νά μή δεῖς ὕστερα ἀπ' τό 1905-1907 τό πῶς ξεχώριζαν στό στίβο ὅλων τῶν πολιτικῶν ἐκδηλώσεων δεκάδες ἑκατομμύρια ἀγρότες καί ἑκατομμύρια ἐργάτες καί νά ἀποδίδεις σημασία (*σάν σέ ἐπιχείρημα ἐνάντια* στόν «προλεταριακό σοσιαλισμό»!) στό γεγονός ὅτι ἡ φιλελεύθερη καί δημοκρατική σπουδάζουσα νεολαία τῆς Ρωσίας συμπαθεῖ τούς ἐσέρους καί τούς σοσιαλδημοκράτες! Ἀκοῦστε, κ. Α. Β. Π., κρατᾶτε λοιπόν κάποιο μέτρο...

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὀφείλουν νά ἐφαρμόζουν ἀνοιχτή καί σαφή πολιτική ἀπέναντι στούς ναρόντνικους. Νά γελοιοποιοῦν ἀμείλικτα τίς σοσιαλιστικές δῆθεν φράσεις καί *νά μήν*

ἀφήνουν νά κρύβουν μέσα σ' αὐτές τό μοναδικό σοβαρό ζήτημα: τό συνεπή *δημοκρατισμό*.

«Λαϊκός» σοσιαλισμός, ἰσοπέδωση, κοινωνικοποίηση τῆς γῆς, συνεταιρισμοί, ἐργασιακή ἀρχή; Αὐτά δέν ἀξίζουν οὔτε νά τά ἀντικρούσεις. Ἡ ζωή καί ἡ ἐπανάσταση ἀπό καιρό τώρα τά *σάρωσαν* τελείως ἀπό τόν τομέα τῶν σοβαρῶν ζητημάτων τῆς πολιτικῆς. Μέ τή φλυαρία αὐτή ἐσεῖς ἀποκρύπτετε ἁπλῶς ἕνα *σοβαρό* ζήτημα: τό *δημοκρατισμό*. Ὀφείλετε νά πεῖτε καθαρά καί ἴσια: μένετε πιστοί στά συνθήματα τῆς *συνεποῦς* δημοκρατίας; θέλετε καί μπορεῖτε νά ἐφαρμόσετε τά συνθήματα αὐτά μέ μιά *συστηματική* δουλιά μέσα στίς *μάζες* ἑνός κοινωνικοῦ στρώματος καθορισμένου μέ ἀκρίβεια; Ἄν ναί, ὁ δημοκράτης ἐργάτης εἶναι σύμμαχος καί φίλος σας ἐνάντια σ' ὅλους τούς ἐχθρούς τῆς δημοκρατίας. Ἄν ὄχι, φύγετε, εἶστε ἁπλῶς ἕνας πολυλογάς.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 16 καί 17,
20 καί 22 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ

Ἀναδημοσιεύουμε ὁλόκληρο τό κύριο ἄρθρο πού δημοσιεύτηκε στό τελευταῖο φύλλο τῆς ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης «Λούτς» (τῆς 19 τοῦ Γενάρη 1913, ἀρ. φύλ. 15/101):

ΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ

«Στούς ἐργάτες μεταλλουργίας ἀρνήθηκαν καί πάλι τήν ἀναγνώριση τοῦ συνδικάτου τους. Παρ' ὅλες τίς ὑποχωρήσεις πού ἦταν ἕτοιμοι νά κάνουν οἱ ἐργάτες, ἡ ὑπηρεσία βρῆκε ὅτι ὅλες οἱ παράγραφοι ἦταν τελείως ἀπαράδεκτες. Ἄν ἐνήργησε ἐδῶ ἡ ἕνωση τῶν ἐργοστασιαρχῶν πού ἐπέμεινε, ὅπως ἔγραψαν κάποτε οἱ ἐφημερίδες, νά μήν ἐπιτρέψουν στούς ἐργάτες μεταλλουργίας νά ἱδρύσουν καινούργιο συνδικάτο, ἤ ἄν μονάχη της ἡ ὑπηρεσία ἀποφάσισε νά μήν ἐπιτρέψει τήν ὕπαρξη ἑνός τέτιου συνδικάτου, αὐτό δέν ἀλλάζει τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Τό πιό πρωτοπόρο καί τό πιό πολιτισμένο τμῆμα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στερεῖται κι' ἀπό τό πιό πενιχρό ἀκόμη δικαίωμα πού τοῦ ἀνήκει, σύμφωνα μέ τίς προσωρινές διατάξεις γιά τά συνδικάτα καί τούς συλλόγους! Πόσες δυνάμεις καταναλώθηκαν, πόσες ζωές χάθηκαν στήν πάλη γιά τό κομματάκι αὐτό τῶν δικαιωμάτων, πού τώρα μέ μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ τό σβήνουν! Καί τό πιό περίεργο εἶναι ὅτι οἱ πλατιές ἐργατικές μάζες δέν ἀπαντοῦν καθόλου στή στέρηση αὐτή τῶν δικαιωμάτων. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση ὅλων τῶν τελευταίων διωγμῶν τῶν νόμιμων ὀργανώσεων, ἐδῶ κι' ἐκεῖ στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν ἀναζωογονοῦνται καί δυναμώνουν οἱ συμπάθειες πρός τήν «παρανομία». Ἐμεῖς δέν κάνουμε καθόλου στραβά μάτια μπροστά σ' αὐτό τό δυσάρεστο, κατά τή γνώμη μας, γεγονός. Ἐπειδή ὅμως δέν συνηθίσαμε νά ὑποκλινόμαστε μπροστά στό αὐθόρμητο, προσπαθοῦμε νά καταλάβουμε τό νόημα τοῦ γεγονότος αὐτοῦ.

Οἱ τωρινές κουβέντες γιά τήν «παρανομία» θυμίζουν σέ μεγάλο βαθμό τίς πλατιές συζητήσεις γιά τήν τρομοκρατία πού σήμερα, ὅπως φαίνεται, ἔχουν ξεχαστεῖ τελείως. Μπροστά στήν τρομοκρατία «ὑποκλίνονταν» ἐπίσης πολλοί, γιά νά καλύψουν τή δική τους ἀνικανότητα. Καλό εἶναι, λέγανε, πού ὑπάρχουν ἥρωες, ὅσο γιά μᾶς, κουτσά-στραβά θά τούς ἀκολουθήσουμε. Ἔτσι καί τώρα. Βαρυόμαστε νά σκεφτοῦμε, βαρυόμαστε ν' ἀναζητήσουμε καινούργιους δρόμους καί περιμένουμε ν' ἀποφασίσει γιά μᾶς ἡ παρανομία καί τότε πιά θά δροῦμε κάτω ἀπό ξένη εὐθύνη. Πέτυχαν — καλά, δέν πέτυχαν — ἔχουμε σέ ποιόν νά φορτώσουμε τήν εὐθύνη.

Κι' αὐτή ἡ ψυχολογία, πού δέν τό ἀρνούμαστε, ἔχει τίς ρίζες της στή σημερινή πολιτική μας κατάσταση καί ἐξηγεῖται ἀρκετά ἀπ' τίς σκληρές θυσίες πού προσφέρθηκαν ἤδη στό βωμό τοῦ ἀνοιχτοῦ κινήματος, εἶναι ἡ ψυχολογία τῆς ἀνευθυνότητας, τῆς ἀσύνειδης ἐπιθυμίας «νά κάνουν τόν ἀνήξερο» σέ περίπτωση ἀποτυχίας καί ὑπαγορεύει σέ μερικά στρώματα τῆς ἐργατικῆς μάζας τόν ἀναζωογονούμενο σεβασμό πρός τήν παρανομία. Μιλᾶμε γιά σεβασμό πρός τήν παρανομία καί ὄχι γιά φυγή στήν παρανομία, γιατί στήν πραγματικότητα στήν παρανομία ὑπῆρχαν πάντοτε μόνο μονάδες — ἡ μάζα δέν ἔχει νά κάνει τίποτε στήν παρανομία — καί αὐτές πιά οἱ μονάδες πού δέν ἔχουν εὐθύνη ἀπέναντι σέ κανένα, καθοδηγοῦσαν τίς μαζικές ἐκδηλώσεις.

Ὅμως, λένε, ὅτι ὅλες οἱ «νόμιμες δυνατότητες» ἔχουν ἐξαντληθεῖ καί σάν ἀποτέλεσμα ἔχουμε σχεδόν πλήρη ἐξαφάνιση τῶν νόμιμων ὀργανώσεων. Αὐτό ἴσα-ἴσα δέν εἶναι σωστό, ὅτι δηλ. ἔχουν ἐξαντληθεῖ *ὅλες* οἱ δυνατότητες. Στήν πραγματικότητα ἀκόμη πολύ λίγο χρησιμοποιήθηκε ἡ *βασική* ἐκείνη δυνατότητα πού χωρίς αὐτή δέν νοεῖται οὔτε μιά νίκη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐμεῖς λέγαμε γιά σχεδιασμένη συμμετοχή τῶν μαζῶν στήν ὑπεράσπιση τῶν ὀργανώσεών τους. Ὅλα ὅσα γίνονταν μέχρι σήμερα, γίνονταν ὄχι ἀρκετά *σχεδιασμένα* καί χωρίς ἀρκετή συμμετοχή τῶν *μαζῶν*. Χίλιες ὑπογραφές στό ὑπόμνημα γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι δέν εἶναι τίποτε σέ σύγκριση μέ τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες φαμπρικο-ἐργοστασιακούς ἐργάτες. Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν συνδικάτων, τῶν μορφωτικῶν ὀργανώσεων καί ὅλων τῶν ἄλλων συλλόγων μας, πού μετριοῦνται σέ δεκάδες καί σπάνια σέ ἑκατοντάδες, ἀποτελεῖ μιά μικρή σταγόνα σέ σύγκριση μέ τόν τεράστιο ἀριθμό τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀπασχολουμένων στό δοσμένο ἐπάγγελμα, τῶν κατοίκων τῆς δοσμένης συνοικίας κτλ. Καί ἐξάλλου στήν πράξη τά πρόσωπα πού πραγματικά ἐνδιαφέρονται γιά τά συνδικάτα καί δουλεύουν σ' αὐτά εἶναι ἀκόμη πιό λίγα.

Προωθώντας στίς πιό ἐπικίνδυνες θέσεις τῶν νόμιμων ὀργανώσεων τό καλύτερο τμῆμα τῆς ἐργατικῆς διανόησης, ἡ μάζα εὔκολα σταυρώνει τά χέρια καί εἶναι ἕτοιμη νά ἐγκαταλείψει τήν ἴδια τήν ὑπόθεση, ὅταν οἱ πρωτοπόροι αὐτοί ἀγωνιστές ἁρπάζονται ἀπό τίς γραμμές της. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ρίζα τῆς ἀδυναμίας τοῦ σημερινοῦ ἐργατικοῦ κινήματος κι' ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὁ ἀνεκμετάλλευτος τομέας τῆς ἐπίμονης καί σταθερῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς».

Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανείς ἄλλο ντοκουμέντο πού νά φωτίζει τά φλέγοντα ζητήματα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματός μας μέ περισσότερη πληρότητα, μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια καί εὐγλωττία, ἀπ' ὅ,τι τό ἄρθρο αὐτό. Τό κύριο ἄρθρο τῆς «Λούτς», ἀρ. φύλ. 101, ἔβγαλε ἕνα ἐξαιρετικά σωστό συμπέρασμα γιά ὅλα τά ἑκατό φύλλα τῆς «Λούτς» καί γιά ὅλη τήν πενταετή προπαγάνδα τῶν λικβινταριστῶν, Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ντάν, Β. Γεζόφ, Λεβίτσκι, Πότρεσοφ, Μάρτοφ, Μαρτίνοφ κτλ.

Γιά νά σχολιάσεις διεξοδικά τό κύριο αὐτό ἄρθρο θά χρειαζόταν νά γράψεις ἕνα τόμο, ἐπαναλαβαίνοντας ὅσα ἔγραψαν

στόν τύπο τοῦ 1909-1912 ἐνάντια στούς λικβινταριστές οἱ μαρξιστές *ὅλων* τῶν ρευμάτων.

Θά σημειώσουμε μόνο μερικά. Στήν ἐργατική μάζα ἀναζωογονοῦνται καί δυναμώνουν οἱ συμπάθειες πρός τήν παρανομία, ἀναγεννιέται ὁ σεβασμός ἀπέναντι σ' αὐτήν. Νά θεωρεῖς τό γεγονός αὐτό δυσάρεστο, θά πεῖ ὅτι εἶσαι φιλελεύθερος καί ὄχι σοσιαλδημοκράτης, ἀντεπαναστάτης κι' ὄχι δημοκράτης. Ἡ σύγκριση τῆς παρανομίας μέ τήν τρομοκρατία ἀποτελεῖ πρωτάκουστο χλευασμό τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς μέσα στίς μάζες. Μόνο ἡ παρανομία βάζει καί λύνει τά προβλήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπανάστασης, κατευθύνει τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική δουλιά, προσελκύει τίς ἐργατικές μάζες μ' αὐτήν ἀκριβῶς τή δουλιά!

Στήν παρανομία πάντοτε ἔμπαιναν καί μπαίνουν οἱ πιό συνειδητοί, οἱ πιό καλοί, οἱ πιό ἀγαπητοί στή μάζα πρωτοπόροι ἐργάτες. Τώρα ἡ σύνδεση τῆς παρανομίας μέ τίς μάζες μπορεῖ νά εἶναι καί εἶναι ἀκόμη πιό πλατιά καί πιό σταθερή ἀπ' ὅ,τι ἦταν παλιότερα, κυρίως λόγω τῆς μεγαλύτερης συνειδητότητας τῶν μαζῶν καί ἐνμέρει χάρη ἀκριβῶς στίς «νόμιμες δυνατότητες». Εἶναι ἀνόητες καί ἄτιμες οἱ ρητορεῖες γιά ἀνοιχτό κόμμα, ὅμως οἱ «νόμιμες δυνατότητες» γιά τούς σοσιαλδημοκρατικούς κομματικούς πυρῆνες μας, γιά τή δουλιά *τους* μέσα στίς μάζες δέν ἐξαντλήθηκαν καθόλου *καί δέν μποροῦν* «νά ἐξαντληθοῦν».

Εἶναι δυνατό τό κύριο ἄρθρο τῆς «Λούτς», ἀρ. φύλ. 101, νά μήν ἀναταράξει *ὅλους* τούς σοσιαλδημοκράτες; Εἶναι δυνατό νά βρεθεῖ ἔστω κι' ἕνα «ρεῦμα» μέσα στούς σοσιαλδημοκράτες, πού θά ἀνεχόταν ἕνα τέτιο κήρυγμα;

Εἶναι δυνατό τό συνοπτικό αὐτό κύριο ἄρθρο νά μή βοηθήσει νά λύσουμε τό *φλέγον* ζήτημα τῆς *ἑνότητας* τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος;

Οἱ διπλωμάτες τοῦ λικβινταρισμοῦ ξεσκεπάστηκαν όριστικά στή «Λούτς», ἀρ. φύλ. 101. Ξεσκίστηκε ἡ μάσκα τους. Γιά ἑνότητα μέ τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τῆς «Λούτς» καί τοῦ «Νάσα Ζαριά» μποροῦν νά μιλοῦν τώρα μόνο οἱ ὑποκριτές.

Εἶναι καιρός πιά οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐκεῖνοι πού ὥς τά σήμερα γιά διάφορες αἰτίες ταλαντεύονταν, δέν ἔδιναν στό ζήτημα συγκεκριμένη ἀπάντηση, παραδέχονταν μέ ὑπεκφυγές τή «συμφωνία» μέ τή «Λούτς», κάλυπταν μέ λόγια γιά «ἑνότητα» τή συνένωση μέ τή «Λούτς», εἶναι καιρός, ἐπιτέλους,

νά πάψουν νά ταλαντεύονται καί νά πάρουν ἀνοιχτή θέση.

Δέν εἶναι δυνατή ἡ ἑνότητα μέ τή «Λούτς», εἶναι τελείως δυνατή καί ἐπιτακτικά ἀπαραίτητη ἡ ἑνότητα *ἐνάντια* στή «Λούτς». Γιατί πρόκειται γιά τήν ἑνότητα τῆς *«παρανομίας»*, γιά τήν ἑνότητα τοῦ παράνομου σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, τοῦ ΣΔΕΚΡ, καί γιά τήν ἑνότητα τῆς ἐπαναστατικῆς του δουλιᾶς μέσα στίς μάζες.

Γράφτηκε στίς 22 τοῦ Γενάρη (4 τοῦ Φλεβάρη) 1913

Δημοσιεύτηκε στά τέλη τοῦ Γενάρη 1913 στήν Κρακοβία σέ ξεχωριστό πολυγραφημένο φυλλάδιο

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΑΖΕΦ

Ὁ ἐθνικιστικός τύπος ξεσήκωσε φοβερό θόρυβο, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τήν «περίπτωση» Ἀλιόχιν. Γιά σκεφτεῖτε! Οἱ αὐστριακοί πρόσβαλαν τή Ρωσία, ἔπιασαν, χωρίς καθόλου νά φταίει, ἕναν ρῶσο μηχανικό μέ τήν ὑπόνοια ὅτι εἶναι κατάσκοπος, κακομεταχειρίστηκαν τόν κρατούμενο! Οἱ «πατριωτικές» ἐπιθέσεις κατά τῆς Αὐστρίας δέν εἶχαν τέλος.

Καί νά, τώρα ἀποκαλύφθηκε ὅλη ἡ μηχανή, ἡ ἁπλή, παλιά, ἀπό χρόνια γνωστή μηχανή τῆς ὑπόθεσης αὐτῆς. Ὁ κ. Ἀλιόχιν ἔπεσε θύμα τοῦ αὐστριακοῦ «συνεργάτη» τῆς ἀστυνομίας Βάισμαν, πού παρακολουθοῦσε τούς ρώσους κατασκόπους στήν Αὐστρία, παίρνοντας 2.000 κορῶνες (800 ρούβλια) τό μήνα.

Ὁ ρῶσος μηχανικός πού δέν καταλάβαινε τά γερμανικά — καί πού ἐκτός ἀπ' αὐτό ἦταν, ὅπως φαίνεται, καθυστερημένος — ἔπεσε βλακωδῶς στήν παγίδα τοῦ προβοκάτορα πού τόν πήγαινε νά ἐπισκεφτεῖ τά ὁπλοστάσια.

Ἡ «Νόβογε Βρέμια» καί οἱ ἄλλες ἐφημερίδες μαυροεκατονταρχίτικης καί κυβερνητικῆς κατεύθυνσης ὑπερασπίζουν ὁλόψυχα τούς *ρώσους* Ἄζεφ. Ὅταν ὅμως ὁ Ἄζεφ ἀποδείχτηκε ὅτι βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῆς Αὐστρίας, οἱ καλοπροαίρετοι ρῶσοι ἄναψαν ἀπό «τίμια» ἀγανάκτηση.

Ὅμως, ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ Βάισμαν ἦταν πρώην *ρῶσος* κατάσκοπος καί προβοκάτορας. Ἡ καριέρα αὐτοῦ τοῦ Βάισμαν εἶναι πολύ διδακτική.

Ὁ πατέρας του διατηροῦσε οἶκο ἀνοχῆς. Ὁ γιόκας, ὕστερα ἀπό μιά τέτια προπαίδευση, ἔγινε ρῶσος κατάσκοπος στήν Αὐστρία, στή Βιέννη, παρακολουθώντας ταυτόχρονα καί τούς ρώσους πολιτικούς πρόσφυγες. Ἔτσι ὁ Βάισμαν ἀπό τό 1901 ὥς τό 1905 βρισκόταν στήν ὑπηρεσία τῆς ρωσικῆς ἀστυνο-

μίας, ὄντας ταυτόχρονα καί στρατιωτικός καί πολιτικός κατάσκοπος.

Μετά ὁ Βάισμαν τσακώθηκε μέ τή ρωσική ἀστυνομία καί πέρασε στήν ὑπηρεσία τῆς αὐστριακῆς ἀστυνομίας.

Πολύ ἁπλό τό πράγμα.

Ὁ κακόμοιρος ὁ Ἀλιόχιν ἔπεσε θύμα τοῦ πρώην ρώσου κατασκόπου. Πῶς, λοιπόν, νά μήν ἀγανακτοῦν οἱ λακεδίστικες ρωσικές ἐφημερίδες μ' αὐτή τή «δολιότητα» τῆς Αὐστρίας;

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 20,
25 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: W.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

Η ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Ο ΡΕΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

Τά σχόλια τῆς «Ρέτς» σχετικά μέ τό ζωτικό πρόβλημα τῶν ἀπεργιῶν ἀξίζει νά προσεχτοῦν πάρα πολύ ἀπό τούς ἐργάτες.

Ἡ φιλελεύθερη ἐφημερίδα παραθέτει ἐπίσημα στοιχεῖα γιά τό ἀπεργιακό κίνημα:

Ἔτος	Ἀπεργίες	Ἐργάτες (χιλιάδες)
1905	13.995	2.863
1906	6.114	1.108
1907	3.573	740
1908	892	176
1909	340	64
1910	222	47
1911	466	105
1912	1.918	683

Θά σημειώσουμε ἀνάμεσα στ' ἄλλα πώς οἱ ἀριθμοί γιά τό 1912 εἶναι ὁλοφάνερα μειωμένοι: οἱ ἀπεργοί τῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν ὑπολογίζονται συνολικά σέ 511 χιλιάδες. Ἦταν περίπου δυό φορές περισσότεροι. Θά ὑπενθυμίσουμε ἀκόμη ὅτι ὄχι παλιότερα ἀπό τό Μάη τοῦ 1912 ἡ «Ρέτς» δέν παραδεχόταν τόν πολιτικό χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος καί διαβεβαίωνε πώς ὅλο τό κίνημα ἔχει οἰκονομικό μόνο χαρακτήρα. Ἐμεῖς ὅμως θά σταθοῦμε τώρα σέ μιάν ἄλλη πλευρά τῆς ὑπόθεσης.

Τί ἐκτίμηση δίνει στό φαινόμενο αὐτό ἡ δική μας φιλελεύθερη ἀστική τάξη;

«Δέν ἔχουν ἱκανοποιηθεῖ οἱ βασικές ἀπαιτήσεις τῆς πολιτικῆς συνείδησης» (γιατί μόνο τῆς *συνείδησης;;*) «τῶν ρώσων πολιτῶν» — γράφει ἡ «Ρέτς».

«Ἡ ἐργατική τάξη παντοῦ εἶναι τό πιό εὐκίνητο καί τό πιό εὐαίσθητο στρῶμα τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων... τό πιό δραστήριο στρῶμα τοῦ λαοῦ... Σέ συνταγματικές συνθῆκες... σέ κανονική πολιτική κατάσταση... δέν θά εἶχαν χαθεῖ (λόγω τῆς ἀπεργίας τοῦ ἐργοστασίου Πουτίλοφ) δεκάδες χιλιάδες ἐργάσιμες μέρες σ' ἕνα τέτιο κλάδο παραγωγῆς πού ἀποκτᾶ τώρα, λόγω τῶν ἐξαιρετικῶν περιπλοκῶν, ἐξαιρετική σπουδαιότητα» (ἀρ. φύλ. 19).

Ἡ ἄποψη τῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι φανερή. «Ἐμεῖς» θέλουμε πολιτική ἰμπεριαλισμοῦ, ἁρπαγῆς ξένων ἐδαφῶν. «Μᾶς» ἐμποδίζουν οἱ ἀπεργίες. «Ἐμεῖς» χάνουμε τήν ὑπεραξία στίς ἐργάσιμες μέρες πού «χάνονται». «Ἐμεῖς» θέλουμε μιά «κανονική» ἐκμετάλλευση τῶν ἐργατῶν, σάν αὐτή πού ὑπάρχει στήν Εὐρώπη.

Θαυμάσια, κ.κ. φιλελεύθεροι! Ἡ ἐπιθυμία σας εἶναι δικαιολογημένη. Εἴμαστε ἕτοιμοι νά ὑποστηρίξουμε τήν ἐπιδίωξή σας... ἄν... *ἄν* δέν ἦταν πεθαμένη, κούφια!

Ἡ «Ρέτς» συνεχίζει: «οἱ πρῶσσοι κρατικοί παράγοντες (θάπρεπε νά πεῖ: οἱ πρῶσσοι τσιφλικάδες) παραχώρησαν *«νομιμότητα στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα»*, ὄχι ἀπό συμπάθεια πρός τήν ἐλευθερία. Οἱ μεταρυθμίσεις δίνουν τούς ἀπαραίτητους καρπούς, ὅταν αὐτές παραχωροῦνται ἔγκαιρα».

Αὐτός εἶναι ὁ ὁλοκληρωμένος ρεφορμισμός τῆς ἀστικῆς μας τάξης. Περιορίζεται σέ ἀναστεναγμούς, θέλει νά πείσει τούς Πουρισκέβιτς, χωρίς νά τούς προσβάλλει, νά συμφιλιωθεῖ μαζί τους, χωρίς νά τούς ἀπομακρύνει. Σέ κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο πρέπει νά εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό σύνθημα τῆς «νομιμοποίησης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος» ἀπό τήν ἄποψη τῆς *ἀντικειμενικῆς* σημασίας του (δηλ. ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἀγαθές προθέσεις ὁρισμένων ὁμάδων) εἶναι ἀναπόσπαστο συστατικό μέρος αὐτοῦ τοῦ κακομοίρικου καί ἀνίσχυρου ἀστικοῦ ρεφορμισμοῦ.

Θά σημειώσουμε μόνο ἕνα. Ὁ Βίσμαρκ πέτυχε στίς μεταρυθμίσεις του μόνο γιατί βγῆκε ἀπ' τά πλαίσια τοῦ ρεφορμισμοῦ: πραγματοποίησε, ὅπως εἶναι γνωστό, μιά σειρά «ἐπαναστάσεις ἀπό τά πάνω», καταλήστεψε τήν πιό πλούσια χώρα τοῦ κόσμου, παίρνοντας 5 δισεκατομμύρια φράγκα, *μπόρεσε* νά δόσει στό μεθυσμένο ἀπό τό ἄφθονο χρυσάφι καί τίς πρωτόφαντες στρατιωτικές ἐπιτυχίες λαό, τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί πραγματική νομιμότητα.

Μήπως νομίζετε, κ.κ. φιλελεύθεροι, ὅτι μπορεῖ νά γίνει κάτι παρόμοιο καί στή Ρωσία;; Γιατί, λοιπόν, ἐσεῖς ἀκόμη καί ἐξαιτίας τοῦ ζητήματος τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο στό Ἀρχάγγελσκ (χαρά στή «μεταρύθμιση»!) διακηρύσσατε ὅτι εἶναι καταδικασμένες σέ ἀποτυχία οἱ μεταρυθμίσεις στή Ρωσία;;

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 23,
29 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΙΜΟ ΚΟΜΜΑ

Ἡ ἐφημερίδα «Λούτς», πού ξέρει «νά θορυβεῖ» μέσα στούς κύκλους τῶν διανοουμένων τόσο περισσότερο, ὅσο λιγότερο τή διαβάζουν οἱ ἐργάτες, συνεχίζει τήν προπαγάνδα της ὑπέρ τοῦ *νόμιμου ἐργατικοῦ κόμματος* μ' ἕνα ζῆλο, πού θά ἄξιζε γιά μιά καλύτερη δουλιά.

Στό πρωτοχρονιάτικο κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς διαβάζουμε τήν παλιά ἀναλήθεια, ὅτι τάχα τό 1912 «πρόβαλε σάν ἄμεσο σύνθημά του καί πολεμική σημαία τῆς ἐργατικῆς Ρωσίας τό ζήτημα τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί τό ζήτημα τῆς πάλης γιά νόμιμη ὕπαρξη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος».

Ὁ καθένας πού ἦρθε πραγματικά σέ ἐπαφή μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα τοῦ 1912 καί παρακολούθησε μέ προσοχή τήν πολιτική μορφή του ξέρει πολύ καλά ὅτι στό σημεῖο αὐτό οἱ λικβινταριστές τῆς «Λούτς» λένε ἀναλήθειες. Οἱ ἐργάτες πρόβαλλαν σάν ἄμεσο σύνθημα καί πολεμική σημαία τους κάτι *ἄλλο*. Αὐτό φάνηκε μέ τρόπο ἰδιαίτερα παραστατικό, λ.χ., στίς μέρες τοῦ Μάη, ὅταν οἱ *ἴδιοι* οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες τῶν διάφορων ρευμάτων (καί μάλιστα μέ τή συμμετοχή μιᾶς μειοψηφίας ναρόντνικων μέσα στήν πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν) ἔριξαν *ἄλλο* σύνθημα,ὕψωσαν ἄλλη «πολεμική σημαία».

Οἱ διανοούμενοι τῆς «Λούτς» τό ξέρουν αὐτό, ἀλλά τή *δική τους* ὀλιγοπιστία, τή *δική τους* στενότητα ἀντίληψης, τό *δικό τους* ὀπορτουνισμό, τά φορτώνουν στούς ἐργάτες. Γνωστή καί ὄχι καινούργια εἰκόνα! Στή Ρωσία μιά παρόμοια διαστρέβλωση μπορεῖ νά γίνει ἀπό τούς διαστρεβλωτές πολύ εὐκολότερα, γιατί ἔχει τό μονοπώλιο τῆς «νόμιμης» ἐμφάνισης στούς γνωστούς στίβους.

Ὅμως ἡ ἀναλήθεια τῆς «Λούτς» παραμένει ἀναλήθεια. Καί αὐτή μεγαλώνει, ὅταν ἡ «Λούτς» συνεχίζει:

«Στό κέντρο τῆς πολιτικῆς κινητοποίησης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν στά 1913 θά στέκει αὐτό ἀκριβῶς τό σύνθημα...»

Μ' ἄλλα λόγια: *παρά* τή θέληση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πού ἔριξαν κιόλας *ἄλλο* σύνθημα, οἱ διανοούμενοι τῆς «Λούτς» θά τό κουτσουρεύουν καί θά τό περικόπτουν! Εἶστε ἐλεύθεροι νά κάνετε ὅπως θέλετε, μόνο πού ἡ δουλιά πού κάνετε, κύριοι, δέν εἶναι καθόλου σοσιαλδημοκρατική, ἀλλά φιλελεύθερη.

Ἄς θυμηθεῖ ὁ ἀναγνώστης τήν πρόσφατη διαμάχη τῆς «Λούτς» μέ τήν «Πράβντα» γιά τό νόμιμο κόμμα. Γιατί οὔτε καί οἱ καντέτοι δέν πέτυχαν νά ἔχουν νόμιμο κόμμα; — ρωτοῦσε ἡ «Πράβντα»*. Καί ὁ Φ. Ντ. ἀπαντοῦσε στή «Λούτς»:

«Οἱ καντέτοι ἀναγνώρισαν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τους εἶναι οὐτοπία», ὅταν δέν τούς ἐγκρίνανε τό καταστατικό, ἐνῶ οἱ λικβινταριστές ἔκαναν «ἐπίμονη σχεδιασμένη δουλιά, κατάκτηση τῆς μιᾶς θέσης ὕστερα ἀπ' τήν ἄλλη» (βλ. «Λούτς», ἀρ. φύλ. 73).

Βλέπετε: ὁ Β. Ντ. ἀπόφυγε ν' ἀπαντήσει! Καί οἱ καντέτοι ἔκαναν ἐπίμονη δουλιά καί αὐτοί «κατακτοῦσαν θέσεις» στό νόμιμο τύπο καί στίς νόμιμες ἑνώσεις. Ἀλλά νόμιμο *κόμμα δέν ἔχουν* οὔτε καί οἱ καντέτοι.

Γιατί, λοιπόν, οἱ καντέτοι συνεχίζουν νά ὀνειρεύονται καί νά μιλοῦν γιά νόμιμο κόμμα; Γιατί αὐτοί εἶναι κόμμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης πού δέχεται νά *συμφιλιωθεῖ* μέ τούς Πουρισκέβιτς, ἐξασφαλίζοντας σ' ἀντάλλαγμα ὁρισμένες μικροϋποχωρήσεις στούς φιλελευθέρους, τή μικροϋποχώρηση τοῦ «εἰρηνικοῦ» νόμιμου καντέτικου κόμματος.

Αὐτή εἶναι ἡ ἀντικειμενική, δηλ. ἡ ἀνεξάρτητη ἀπ' τίς ἀγαθές προθέσεις καί τίς ὡραῖες κουβέντες, σημασία τῶν λόγων γιά νόμιμο κόμμα στήν ἐποχή τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Οἱ λόγοι αὐτοί σημαίνουν *ἀπάρνηση* τῆς συνεποῦς δημοκρατίας καί κήρυγμα τῆς *εἰρήνης* μέ τούς Πουρισκέβιτς.

Δέν ἔχει σημασία ποιούς *σκοπούς* ἐπιδιώκουν οἱ λικβινταριστές μέ τό κήρυγμά τους γιά νόμιμο κόμμα, ποιές εἶναι οἱ προθέσεις τους καί τά σχέδιά τους. Αὐτό εἶναι ὑποκειμενικό ζήτημα· εἶναι γνωστό ὅτι ἡ κόλαση εἶναι στρωμένη μέ «ἀγαθές» προθέσεις. Σημασία ἔχει ποιά εἶναι ἡ ἀντικειμενική ση-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 228. *Ἡ Σύντ.*

μασία τοῦ κηρύγματος γιά νόμιμο ἐργατικό κόμμα στήν ἐποχή τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, τῆς ἀνυπαρξίας ἑνός νόμιμου φιλελεύθερου κόμματος κτλ.

Ἡ ἀντικειμενική σημασία τῶν λικβινταριστικῶν λόγων γιά νόμιμο κόμμα εἶναι ἡ ἀπάρνηση τῶν παλλαϊκῶν καί βασικῶν συνθηκῶν καί ἀπαιτήσεων τῆς δημοκρατίας.

Καί γι' αὐτό ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης παίρνει ἀρνητική στάση ἀπέναντι στό κήρυγμα τῶν λικβινταριστῶν, ἐπειδή τό ζήτημα τοῦ «νόμιμου κόμματος» εἶναι *βασικό* ζήτημα, ζήτημα *τῆς ἴδιας τῆς ὕπαρξης* τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό λικβινταριστικό κήρυγμα ὑπονομεύει ἀπό τά θεμέλια ἀκριβῶς τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τοῦ πραγματικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 24,
30 τοῦ Γενάρη 1913
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Δούμα ἐπιβεβαίωσε τήν ἐκτίμηση τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς πού ἔδιναν οἱ μαρξιστές ἀπό τό 1911. Ἡ ἐκτίμηση αὐτή συνοψιζόταν στό ὅτι ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς ρωσικῆς ἀντεπανάστασης τελείωσε. Ἄρχισε ἡ δεύτερη περίοδος, πού τή χαρακτηρίζει ἡ ἀφύπνιση τῶν «ἐλαφρῶν τμημάτων» τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (φοιτητικό κίνημα), τό ἐπιθετικό οἰκονομικό καί πιό πολύ τό μή-οἰκονομικό ἐργατικό κίνημα κτλ.

Ἡ οἰκονομική ὕφεση, ἡ ἀποφασιστική ἐπίθεση τῆς ἀντεπανάστασης, ἡ ὑποχώρηση καί ἡ ἀποσύνθεση τῶν δυνάμεων τῆς δημοκρατίας, τό ξεφάντωμα τῶν προδοτικῶν, τῶν «βεχικῶν», τῶν λικβινταριστικῶν ἰδεῶν στό «προοδευτικό στρατόπεδο», αὐτά εἶναι τά διακριτικά γνωρίσματα τῆς πρώτης περιόδου (1907-1911). Ἐνῶ τή δεύτερη περίοδο (1911-1912) καί στόν οἰκονομικό καί στόν πολιτικό καί στόν ἰδεολογικό τομέα τή χαρακτηρίζουν τά ἀντίθετα γνωρίσματα: ἡ ἄνοδος τῆς βιομηχανίας, ἡ ἀνικανότητα τῆς ἀντεπανάστασης γιά παραπέρα ἐπίθεση μέ τήν προηγούμενη δύναμη ἤ ἐνεργητικότητα κτλ., ἡ ἀφύπνιση τῆς δημοκρατίας πού ἀνάγκασε τό πνεῦμα τοῦ βεχισμοῦ, τῆς ἀποστασίας, τοῦ λικβινταρισμοῦ *νά κρύβεται.*

Αὐτό εἶναι τό γενικό φόντο τῆς εἰκόνας πού πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας γιά νά ἐκτιμήσουμε σωστά τήν ἐκλογική καμπάνια τοῦ 1912.

I. ΤΟ «ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ» ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Τό διακριτικό γνώρισμα τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα πού χτυπάει περισσότερο στά μάτια εἶναι ἡ συστηματική νοθεία τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν ἀπό μέρους τῆς κυβέρνησης. Ἐμεῖς ἐδῶ δέν βάζουμε σάν σκοπό μας νά βγάλουμε τά ἀποτελέσματα

τοῦ «μαγειρέματος τῶν ἐκλογῶν»· πάνω σ' αὐτό μίλησε ἀρκετά *ὅλος* ὁ φιλελεύθερος καί δημοκρατικός τύπος· πάνω σ' αὐτό μιλάει ἡ διεξοδική ἐπερώτηση τῶν καντέτων στήν IV Δούμα· στό ζήτημα αὐτό, ἴσως, θά μπορέσουμε ν' ἀφιερώσουμε εἰδικό ἄρθρο, ὅταν θά συγκεντρωθοῦν τά ἄφθονα ντοκουμενταρισμένα στοιχεῖα πού ὅλο καί αὐξάνουν σέ ἀριθμό.

Σήμερα θά σταθοῦμε μόνο στά βασικά ἀποτελέσματα τοῦ μαγειρέματος τῶν ἐκλογῶν καί στή βασική πολιτική σημασία τοῦ «μαγειρέματος» αὐτοῦ.

Κινητοποίηση τοῦ κλήρου ἐνάντια στούς φιλελευθέρους καί τούς ὀχτωβριστές τσιφλικάδες· — δεκαπλασιασμός τῶν διωγμῶν καί πιό ξετσίπωτη παραβίαση τοῦ νόμου πού στρέφεται ἐνάντια στήν ἀστική δημοκρατία στίς πόλεις καί στά χωριά· — προσπάθειες μέ τά ἴδια μέσα ν' ἀποσπάσουν τήν ἐργατική κουρία ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία, αὐτές εἶναι οἱ βασικές μέθοδοι τοῦ μαγειρέματος τῶν ἐκλογῶν τό 1912. Σκοπός ὅλης αὐτῆς τῆς πολιτικῆς πού θυμίζει πολιτική βοναπαρτισμοῦ ἦταν ἡ δημιουργία δεξιᾶς - ἐθνικιστικῆς πλειοψηφίας στή Δούμα, καί ὁ σκοπός αὐτός, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν ἐπιτεύχθηκε. Θά δοῦμε ὅμως παρακάτω ὅτι ἡ κυβέρνηση κατάφερε νά «διατηρήσει» στό δικό μας, συγγνώμη γιά τήν ἔκφραση, κοινοβούλιο, τήν προηγούμενη κατάσταση, τήν κατάσταση τῆς III Δούμας: στήν IV Δούμα ἔμειναν δυό πλειοψηφίες, ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική καί ἡ ὀχτωβριστική-καντέτικη.

Ὁ ἐκλογικός νόμος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 «οἰκοδομοῦσε» τό κρατικό σύστημα διακυβέρνησης — κι' ὄχι μόνο τῆς διακυβέρνησης — πάνω στό συνασπισμό τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων καί τῶν κορυφῶν τῆς ἀστικῆς τάξης, συνάμα τό πρῶτο κοινωνικό στοιχεῖο διατηροῦσε στό συνασπισμό αὐτό τεράστια ὑπεροχή, ἐνῶ πάνω *κι' ἀπό τά δυό* στοιχεῖα ἔστεκε στήν οὐσία ἀτόφια ἡ παλιά ἐξουσία. Γιά τό τί λογῆς ἦταν καί τί λογῆς παραμένει ἡ ἰδιόμορφη φύση τῆς ἐξουσίας αὐτῆς πού τή δημιούργησε ἡ ἀπό αἰῶνες ἱστορία τῆς δουλοπαροικίας κτλ. δέν πρόκειται νά μιλήσουμε τώρα. Πάντως οἱ ἀλλαγές τοῦ 1905, ἡ χρεοκοπία τοῦ παλιοῦ, οἱ ἀνοιχτές καί ἰσχυρές ἐκδηλώσεις τῶν μαζῶν καί τῶν τάξεων τήν ὑποχρέωσαν ν' ἀναζητήσει *συμμαχία* μέ διάφορες κοινωνικές δυνάμεις.

Οἱ ἐλπίδες στόν «ἄξεστο ἀγρότη», στό μουζίκο, πού ὑπῆρχαν στά 1905-1906 (ἐκλογικοί νόμοι τοῦ Μπουλίγκιν καί τοῦ Βίττε) ἔσβησαν. Τό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη «στηριζόταν στούς ἰσχυρούς», στούς τσιφλικάδες καί στούς τρανούς τῆς

αστικής τάξης. Καί νά, ή πείρα τῆς III Δούμας, μέσα σέ πέντε μόλις χρόνια, ἄρχισε κιόλας νά ὑποσκάπτει καί τό «στήριγμα» αὐτό! Δέν μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς περισσότερη ἐξυπηρετικότητα ἀπ' αὐτή τῶν ὀχτωβριστῶν στά 1907-1912 κι' ὡστόσο δέν τά κατάφερναν «νά γίνουν ἀρεστοί» οὔτε καί οἱ ὀχτωβριστές. Ἀκόμη καί ἡ παλιά ἐξουσία (ἡ λεγόμενη γραφειοκρατία) πού ἀπό τή φύση της εἶναι πολύ συγγενική μ' αὐτούς, δέν μπόρεσε νά τά ταιριάσει μαζί τους. Ἡ ἀστική πολιτική στό χωριό (ὁ νόμος τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη) καί κάθε λογῆς βοήθεια στόν καπιταλισμό — ὅλα αὐτά καθοδηγοῦνταν ἀπό τούς ἴδιους πάλι Πουρισκέβιτς καί τά ἀποτελέσματα ἀποδείχτηκαν ἀξιοθρήνητα. Τό καθεστώς Πουρισκέβιτς, πού ἀνακαινίστηκε, ἐπιδιορθώθηκε, φρεσκαρίστηκε μέ τήν καινούργια ἀγροτική πολιτική, μέ τό καινούργιο σύστημα τῶν θεσμῶν ἀντιπροσώπευσης, ἐξακολουθοῦσε νά πιέζει τούς πάντες καί τά πάντα, νά ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξη.

Στό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη παρουσιάστηκαν ρωγμές. Τό «μαγείρεμα» τῶν ἐκλογῶν ἔγινε ἀναπόφευκτο, ὅπως εἶναι ἀναπόφευκτες ἱστορικά οἱ μέθοδοι τοῦ βοναπαρτισμοῦ, ὅταν δέν ὑπάρχει σταθερή, στέρεη, δοκιμασμένη, ὁλοκληρωμένη κοινωνική βάση, ὅταν εἶσαι ὑποχρεωμένος νά ἑλίσσεσαι ἀνάμεσα σέ ἑτερογενῆ στοιχεῖα. Ἄν οἱ δημοκρατικές τάξεις εἶναι ἀνίσχυρες ἤ ἔχουν ἐξασθενίσει ἐξαιρετικά ἀπό προσωρινές αἰτίες, οἱ μέθοδοι αὐτές μποροῦν νά ἔχουν «ἐπιτυχίες» γιά κάμποσα χρόνια. Ἀλλά ἀκόμη καί τά «κλασικά» παραδείγματα τοῦ Βίσμαρκ στά 1860-1870, ἤ τοῦ Ναπολέοντα Γ', δείχνουν πώς, ἄν δέν γίνουν οἱ πιό ἀπότομες ἀλλαγές (στήν Πρωσσία ἦταν ἡ «ἐπανάσταση ἀπό τά πάνω» καί κάμποσοι πόλεμοι πάρα πολύ ἐπιτυχεῖς), τίποτε δέν βγαίνει.

II. Η ΝΕΑ ΔΟΥΜΑ

Γιά νά καθορίσουμε τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν, θά πάρουμε τά ἐπίσημα στοιχεῖα γιά τήν κομματική σύνθεση τῆς IV Δούμας καί θά τά συγκρίνουμε μέ τήν III Δούμα, ὅπως ἦταν ὄχι μόνο στήν τελευταία περίοδο τῆς ὕπαρξής της (1912), ἀλλά καί στίς ἀρχές (1908). Ἔχουμε τήν παρακάτω διδακτική εἰκόνα *:

* Τά στοιχεῖα πάρθηκαν ἀπό τίς ἐκδόσεις τῆς Δούμας: «Εὑρετήριο» τοῦ 1908· «Ὁδηγός» τοῦ 1912 καί «Πληροφοριακό Δελτίο τῆς (IV) Κρα-

	Τρίτη Δούμα		Τέταρτη Δούμα
	1908	1912	
Δεξιοί	49	46	65
Ἐθνικ. καί μετριοπαθεῖς δεξιοί	95	102	120
Ὀχτωβριστές	148	120	98
Προοδευτικοί	25	36	48
Καντέτοι	53	52	59
Τρεῖς ἐθν. ὁμάδες	26	27	21
Τρουντοβίκοι	14	14	10
Σοσιαλδημοκράτες	19	13	14
Ἀνεξάρτητοι	—	27	7
Σύνολο	429	437	442

Τό πρῶτο συμπέρασμα που βγαίνει ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά εἶναι ὅτι στήν IV Δούμα ἔμειναν οἱ δυό προηγούμενες πλειοψηφίες: ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική μέ 283 ψήφους (65 + 120 + 98) καί ἡ ὀχτωβριστική-καντέτικη μέ 226 ψήφους (98 + 48 + 59 + 21).

Γιά τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση πρακτικά ἔχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα «ἡ δική της» πλειοψηφία στή Δούμα. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν III καί τήν IV Δούμα σχετικά μ' αὐτό εἶναι μηδαμινή. Στήν III Δούμα ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική πλειοψηφία εἶχε 292 ψήφους στήν ἀρχή, 268 στό τέλος. Τώρα ἔχουμε ἕνα μέσο ὅρο ἀνάμεσα στούς ἀριθμούς αὐτούς: 283.

Ἡ μείωση ὅμως τῆς δεξιᾶς πλειοψηφίας ἀπό τίς ἀρχές ὥς τό τέλος τῆς III Δούμας ἦταν τόσο σημαντική, ὥστε ἡ κυβέρνηση δέν μποροῦσε, παραμένοντας ἀπολυταρχική κυβέρνηση, νά μήν καταφύγει σέ ἔκτακτα μέτρα μαγειρέματος τῶν ἐκλογῶν. Τό μαγείρεμα αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο φαινόμενο, οὔτε καί ὑποχώρηση ἀπό τό σύστημα, ὅπως τούς ἀρέσει νά παρουσιάζουν τήν ὑπόθεση οἱ Μάιεντορφ, οἱ Μακλάκοφ καί Σία, ἀλλά ἀνάγκη γιά τή στήριξη τοῦ «συστήματος».

Σεῖς, κ.κ. φιλελεύθεροι, μέ τόν Μακλάκοφ ἐπικεφαλῆς, μιλᾶτε γιά «συμφιλίωση τῆς ἐξουσίας μέ τή χώρα» (δηλ. μέ τήν ἀστική τάξη); Ἀλλά, ἄν εἶναι ἔτσι, τότε ἕνα ἀπό τά δυό

τικῆς δούμας», 1912, τεῦχ. 14, 2 τοῦ Δεκέμβρη 1912, διορθωμένα στοιχεῖα τῆς 1 Δεκέμβρη 1912. — Τρεῖς ἐθνικές ὁμάδες: πολωνοί, λευκορῶσοι καί μουσουλμάνοι.

συμβαίνει. Εἴτε οἱ *λόγοι* σας *γιά συμφιλίωση* δέν εἶναι κούφια λόγια, ὁπότε εἴσαστε ὑποχρεωμένοι νά δεχτεῖτε καί τό «μαγείρεμα τῶν ἐκλογῶν», γιατί αὐτός εἶναι ὁ ρεαλιστικός ὅρος τῆς συμφιλίωσης μέ τή ρεαλιστική ἐξουσία. Ἐξάλλου ἐσεῖς ἀγαπᾶτε τόσο πολύ τή «ρεαλιστική πολιτική»! Εἴτε οἱ *διαμαρτυρίες σας* ἐνάντια στό «μαγείρεμα τῶν ἐκλογῶν» δέν εἶναι κούφια λόγια, ὁπότε δέν πρέπει νά μιλᾶτε γιά συμφιλίωση, ἀλλά γιά κάτι ἄλλο πού δέν μοιάζει καθόλου μέ συμφιλίωση...

Ἡ δεύτερη πλειοψηφία τοῦ συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη: ἡ ὀχτωβριστική-φιλελεύθερη εἶχε 252 ψήφους στίς ἀρχές τῆς III Δούμας, 235 στό τέλος της καί ἔπεσε στούς 226 στήν IV Δούμα. Συνεπῶς, στήν οὐσία, ἡ κυβερνητική «ἐκλογική καμπάνια» πέτυχε· ἡ κυβέρνηση πέτυχε τό δικό της, ἐπιβεβαιώνοντας ξανά καί ξανά στήν πράξη τήν ἀπολυταρχία της. Γιατί οἱ κραυγές γιά δεξιά-ἐθνικιστική πλειοψηφία ἦταν ἁπλῶς παζάρεμα πού ἄρχισε ἀπό φουσκωμένες τιμές. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ κυβέρνηση χρειάζεται καί τίς δυό πλειοψηφίες πού *καί οἱ δυό* στέκουν σέ ἀντεπαναστατική βάση.

Δέν χρειάζεται νά ἐπιμένουμε πολύ στό τελευταῖο αὐτό περιστατικό πού οἱ φιλελεύθεροι τό συσκοτίζουν γιά νά σέρνουν ἀπό τή μύτη τή δημοκρατία, ἐνῶ οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί (οἱ λικβινταριστές) ἐπιμένουν ἀπό ἀπερισκεψία. Ὁ συνασπισμός τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές, πού τόσο καθαρά φάνηκε στήν ἐκλογή τοῦ Ροντζιάνκο (καί, ἴσως ἀκόμη πιό καθαρά φάνηκε ὁ συνασπισμός αὐτός στίς ἀπρεπεῖς, στίς δουλικές ἐκφράσεις τῆς «Ρέτς» ἀπ' ἀφορμή τήν ἀγόρευση τοῦ Ροντζιάνκο), ὁ συνασπισμός αὐτός δέν εἶναι καθόλου μόνο ζήτημα «τεχνικό». Ὁ συνασπισμός αὐτός ἐκφράζει τήν ἑνότητα τῶν ἀντεπαναστατικῶν διαθέσεων τῆς ἀστικῆς τάξης γενικά, ἀπό τόν Γκουτσκόφ ὥς τόν Μιλιουκόφ· ὁ συνασπισμός αὐτός εἶναι ἐφικτός μόνο χάρη στίς διαθέσεις αὐτές.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί στήν κυβέρνηση εἶναι ἀπαραίτητη ἡ φιλελεύθερη-ὀχτωβριστική πλειοψηφία ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ὅλου συστήματος τοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Γιατί ἡ III (καί ἡ IV) Δούμα δέν εἶναι καθόλου «χάρτινο» ἵδρυμα, ὅπως φλυαροῦν συχνά οἱ «ἀριστεροί» ναρόντνικοι πού βούλιαξαν χωρίς ἐλπίδα σωτηρίας στά βιώματα [171] τοῦ Ρόπσιν καί τίς «ὀτζοβιστικές» φράσεις. Ὄχι. Ἡ III καί ἡ IV Δούμα ἀποτελοῦν σταθμό στήν ἐξέλιξη τῆς ἀπολυταρχίας καί στήν ἐξέλιξη τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπαραίτητη προσπάθεια προσέγγισής τους στήν πράξη, ὕστερα ἀπό τίς νίκες καί τίς ἧττες τοῦ

1905. Καί ἡ ἀποτυχία τῆς προσπάθειας αὐτῆς θά εἶναι ἀποτυχία ὄχι μόνο τοῦ Στολίπιν καί τοῦ Μακάροφ, ὄχι μόνο τοῦ Μάρκοφ τοῦ 2ου καί τοῦ Πουρισκέβιτς, *ἀλλά καί τοῦ «εἰρηνευτῆ» Μακλάκοφ καί Σίας!*

Ἡ κυβέρνηση στήν ἐπιδίωξή της νά ὁδηγεῖ τή Ρωσία μπροστά, διατηρώντας τήν παντοδυναμία τῶν Πουρισκέβιτς χρειάζεται τή φιλελεύθερη-ὀχτωβριστική πλειοψηφία. Ὅσο γιά μέσα χαλιναγώγησης, μετριασμοῦ τῆς ἐξαιρετικά γρήγορης, τῆς ὑπερβολικά φιλόπονης φιλελευθερο-ὀχτωβριστικῆς «προοδευτικότητας» ἡ κυβέρνηση διαθέτει ὅσα θέλεις: καί τό Κρατικό Συμβούλιο καί πολλά ἄλλα...

III. ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ 3 ΤΟΥ ΙΟΥΝΗ

Τά στοιχεῖα πού ἀναφέραμε πιό πάνω ἀποτελοῦν ἐνδιαφέρον ὑλικό σχετικά μέ τήν ἐξέλιξη τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ὁμάδων καί ρευμάτων στίς γραμμές τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης στήν περίοδο τῆς ἀντεπανάστασης. Γιά τή δημοκρατία, τόσο τήν ἀστική (ἀγροτική) ὅσο καί τήν ἐργατική, ἡ σύνθεση τῆς ΙΙΙ καί τῆς IV Δούμας δέν λέει σχεδόν τίποτε, γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι τό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη συγκροτήθηκε ἐπίτηδες γιά ν' ἀποκλείσει τή δημοκρατία. Κατά τόν ἴδιο τρόπο καί τά «ἐθνικά» κόμματα, δηλαδή ἐκεῖνα πού δέν ἀνήκουν στήν «κυρίαρχη» ἐθνότητα, τά καταπιέζει καί τά πνίγει εἰδικά ἡ 3 τοῦ Ἰούνη.

Γι' αὐτό θά ξεχωρίσουμε μόνο τούς δεξιούς, τούς ὀχτωβριστές καί τούς ρώσους φιλελευθέρους, δηλ. τά κόμματα πού βολεύτηκαν σταθερά στό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, σύστημα πού ἔβαλε φραγμό ἀνάμεσα σ' αὐτά καί στή δημοκρατία καί θά ἐξετάσουμε τίς ἀλλαγές πού ἔγιναν στούς κόλπους τῶν κομμάτων αὐτῶν.

	Τρίτη Δούμα		Τέταρτη Δούμα	Σύγκριση τῆς τέταρτης Δούμας μέ τήν ἀρχή τῆς τρίτης
	1908	1912		
Δεξιοί	144	148	185	+41, δηλ. +28%
Ὀχτωβριστές	148	120	98	—50 » —34%
Φιλελεύθεροι (προοδευτικοί καί καντέτοι) ..	78	88	107	+29 » +37%

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά πῶς λιώνει τό λεγόμενο «κέντρο» στίς γραμμές τῶν προνομιούχων στρωμάτων καί πῶς ἐνισχύονται οἱ πτέρυγές τους, ἡ δεξιά καί ἡ φιλελεύθερη. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ἡ αὔξηση τῶν φιλελευθέρων στίς γραμμές τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης συντελεῖται *ταχύτερα* ἀπό τήν αὔξηση τῶν δεξιῶν, παρόλο πού ἡ κυβέρνηση πῆρε τά πιό ἔκτακτα μέτρα γιά νά νοθεύσει τίς ἐκλογές πρός ὄφελος τῶν δεξιῶν.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού, ἔχοντας ὑπόψη τά γεγονότα αὐτά, προθυμοποιοῦνται νά λένε μεγάλα λόγια γιά ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων τοῦ συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, γιά ἐπικείμενο θρίαμβο τοῦ μετριοπαθοῦς-ἀστικοῦ προοδευτισμοῦ κτλ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ξεχνοῦν, πρῶτο, ὅτι, ἄν αὐξάνει στίς γραμμές τῶν τσιφλικάδων καί ἰδιαίτερα τῆς ἀστικῆς τάξης ὁ ἀριθμός τῶν φιλελευθέρων, ὅμως πολύ γρηγορότερα αὐξάνει ἡ δεξιά πτέρυγα τῶν φιλελευθέρων, πού τήν ὅλη πολιτική της τή στηρίζει ὁλοκληρωτικά πάνω στή βάση τῆς «συμφιλίωσης» μέ τούς δεξιούς. Γι' αὐτό θά μιλήσουμε τώρα διεξοδικά. Δεύτερο, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ξεχνοῦν ὅτι ἡ περιβόητη «ἀριστεροποίηση τῆς ἀστικῆς τάξης» ἀποτελεῖ ἁπλῶς σύμπτωμα τῆς πραγματικῆς ἀριστεροποίησης τῆς δημοκρατίας, πού *μόνη* αὐτή εἶναι ἱκανή νά δόσει τίς κινητήριες δυνάμεις γιά μιά σοβαρή ἀλλαγή τοῦ καθεστῶτος. Τρίτο, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ξεχνοῦν ὅτι τό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καταρτίστηκε εἰδικά μέ τήν πρόβλεψη νά ἐκμεταλλευτεῖ, σέ πολύ πλατιά κλίμακα, τόν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στήν τσιφλικάδικη ἀντιδραστικότητα σέ ἐποχή πού ὑπάρχει ὁ πολύ πιό βαθύς *κοινός* ἀνταγωνισμός τους ἀπέναντι σ' ὅλη τή δημοκρατία καί τήν ἐργατική τάξη ἰδιαίτερα.

Παρακάτω. Οἱ φιλελεύθεροί μας ἀγαποῦν νά παρουσιάζουν τά πράγματα ἔτσι: ὅτι τή συντριβή τῶν ὀχτωβριστῶν τήν προκάλεσε τό «μαγείρεμα τῶν ἐκλογῶν», πού ἀφαίρεσε, λέει, τήν ὑποστήριξη ἀπ' αὐτό τό «κόμμα τῆς τελευταίας κυβερνητικῆς ἐντολῆς» κτλ. Ἐννοεῖται, πώς ταυτόχρονα οἱ ἴδιοι οἱ φιλελεύθεροι παρουσιάζονται σάν τίμια ἀντιπολίτευση, σάν ἀνεξάρτητοι ἄνθρωποι, ἀκόμη καί σάν «δημοκράτες», ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἡ διαφορά ὁποιουδήποτε Μακλάκοφ ἀπό τούς ὀχτωβριστές εἶναι ὁλότελα φανταστική.

Κοιτάξτε τίς ἀλλαγές πού ἔγιναν ἀνάμεσα στήν ΙΙΙ καί στήν IV Δούμα, σέ σύγκριση μέ τίς ἀλλαγές πού ἔγιναν ἀνάμεσα στήν ἀρχή καί στό τέλος τῆς ΙΙΙ Δούμας. Θά δεῖτε ὅτι

μέσα στήν ΙΙΙ Δούμα τό Κόμμα τῶν ὀχτωβριστῶν ἔχασε μεγαλύτερο ἀριθμό βουλευτῶν (28) ἀπ' ὅ,τι ἔχασε στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα (22). Φυσικά, αὐτό δέν θά πεῖ πώς δέν ἔγινε «μαγείρεμα τῶν ἐκλογῶν»· μαγείρεμα ἔγινε στίς πιό ἀχαλίνωτες διαστάσεις, ἰδιαίτερα σέ βάρος τῆς δημοκρατίας. Αὐτό ὅμως σημαίνει πώς, ἐκτός ἀπό τό κάθε μαγείρεμα τῶν ἐκλογῶν, ἐκτός ἀπό τήν κυβερνητική ἐπίδραση καί τήν «πολιτική» γενικά, συντελεῖται στίς γραμμές τῶν εὔπορων τάξεων τῆς Ρωσίας κι' ἕνα προτσές κομματικῆς ὁροθέτησης, ἕνα προτσές διαχωρισμοῦ τῆς δεξιᾶς, τῆς φεουδαρχικῆς-ἀντιδραστικῆς πτέρυγας τῆς ἀντεπανάστασης ἀπό τή φιλελευθεροαστική πτέρυγα τῆς *ἴδιας* ἀντεπανάστασης.

Οἱ διαφορές ἀνάμεσα στίς χωριστές ὁμάδες καί τίς φράξιες τῆς δεξιᾶς-ὀχτωβριστικῆς πλειοψηφίας τῆς Δούμας (δεξιοί, ἐθνικιστές, μετριοπαθεῖς-δεξιοί, «κέντρο», δεξιοί ὀχτωβριστές κτλ.) εἶναι τόσο ἀσταθεῖς, ἀκαθόριστες, τυχαῖες, συχνά τεχνητά μαγειρεμένες, ὅσο εἶναι καί οἱ διαφορές μέσα στούς κύκλους τῆς ὀχτωβριστικῆς-φιλελεύθερης πλειοψηφίας (ἀριστεροί ὀχτωβριστές, προοδευτικοί, καντέτοι). Τό χαρακτηριστικό τῆς ἐποχῆς πού περνοῦμε δέν εἶναι καθόλου ὅτι τούς ἐξαρτημένους ἀπό τήν κυβέρνηση ὀχτωβριστές τούς ἐκτοπίζει ὁ ἀνεξάρτητος δῆθεν (τί μᾶς λέτε! ὁ Μακλάκοφ ἀνεξάρτητος!) συνταγματικός-δημοκράτης. Αὐτά εἶναι ἀνόητα παραμύθια τῶν φιλελευθέρων.

Τό χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι συντελεῖται ἕνα προτσές δημιουργίας πραγματικῶν ταξικῶν κομμάτων καί, εἰδικότερα, πίσω ἀπό τό θόρυβο τῶν λαμπρῶν ἀντιπολιτευτικῶν αναφωνήσεων καί τῶν γλυκανάλατων λόγων γιά «συμφιλίωση τῆς ἐξουσίας μέ τή χώρα» συντελεῖται ἡ συσπείρωση τοῦ κόμματος τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ὁ φιλελεύθερος τύπος πού ἔχει τή μεγαλύτερη κυκλοφορία στή Ρωσία καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιά νά κρύψει τό προτσές αὐτό. Γι' αὐτό θά καταφύγουμε ἀκόμη μιά φορά στά ἀκριβῆ στατιστικά στοιχεῖα τῆς Δούμας. Ἄς θυμόμαστε ὅτι τά κόμματα, ὅπως καί τά ἄτομα, πρέπει νά τά κρίνουμε ὄχι ἀπό τά λόγια τους, ἀλλά ἀπό τά ἔργα τους. *Στήν πραγματικότητα* οἱ καντέτοι καί οἱ προοδευτικοί πᾶνε μαζί σ' ὅλα τά πιό σπουδαῖα ζητήματα καί οἱ δυό συνοδοιποροῦσαν μέ τούς ὀχτωβριστές καί στήν ΙΙΙ καί στήν IV Δούμα καί στίς ἐκλογές πού μόλις τέλειωσαν (κυβερνεῖο τοῦ Αἰκατερινοσλάβ: συνασπισμός τοῦ Ροντζιάνκο μέ τούς καντέτους!) πάνω σέ μιά σειρά ζητήματα.

Ἂς ἐξετάσουμε, λοιπόν, τά στοιχεῖα γιά τά τρία αὐτά κόμματα:

	Τρίτη Δούμα		Τέταρτη Δούμα	Σύγκριση τῆς τέταρτης Δούμας μέ τήν ἀρχή τῆς τρίτης
	1908	1912		
Ὀχτωβριστές	148	120	98	—50 δηλ. —34%
Προοδευτικοί	25	36	48	+23 » +92%
Καντέτοι	53	52	59	+ 6 » +11%

Βλέπουμε μιά τεράστια καί σταθερή μείωση τῶν ὀχτωβριστῶν· μιά ἐλάχιστη μείωση καί σέ συνέχεια μιά μικρή αὔξηση τῶν καντέτων· *μιά τεράστια καί σταθερή ἄνοδο τῶν προοδευτικῶν*, πού *ἀριθμητικά σχεδόν διπλασιάστηκαν* σέ μιά πενταετία.

Ἂν παίρναμε τά στοιχεῖα τοῦ 1908 πού δημοσίευσε ὁ κ. Μιλιουκόφ στό «Ἐζεγκόντνικ Ρέτσι» τοῦ 1912, σελ. 77, θά εἴχαμε μιά εἰκόνα ἀκόμη πιό χτυπητή. Ὁ κ. Μιλιουκόφ ὑπολογίζει ὅτι τό 1908 στήν III Δούμα ὑπῆρχαν 154 ὀχτωβριστές, 23 προοδευτικοί καί 56 καντέτοι. Σέ σύγκριση μέ τήν IV Δούμα αὐτό θά δόσει μιά ἐντελῶς μηδαμινή αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καντέτων καί κάτι *περισσότερο ἀπό διπλασιασμό* τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προοδευτικῶν.

Οἱ προοδευτικοί τό 1908 ἦταν κάτι περισσότερο ἀπό δυό φορές πιό ἀδύνατοι ἀπό τούς καντέτους. Τώρα ὁ ἀριθμός τῶν προοδευτικῶν ξεπερνάει τά 80% τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καντέτων.

Συνεπῶς, ἔχουμε τό ἀναντίρητο γεγονός ὅτι *τό πιό χαρακτηριστικό* στό ρωσικό φιλελευθερισμό στή διάρκεια τῆς ἀντεπανάστασης (1908-1912) εἶναι ἡ τεράστια αὔξηση τοῦ προοδευτισμοῦ.

Καί τί πράγμα εἶναι οἱ προοδευτικοί;

Καί στή σύνθεσή τους καί στήν ἰδεολογία τους εἶναι *ἕνα μίγμα ὀχτωβριστῶν καί καντέτων.*

Οἱ προοδευτικοί στήν III Δούμα λέγονταν καί εἰρηνικοί ἀνακαινιστές [172] καί ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τους, ὁ ἀντεπαναστάτης εὐγενής Λβόφ, ἦταν στήν I Δούμα καντέτος. Στήν III Δούμα ὁ ἀριθμός τῶν προοδευτικῶν, ὅπως εἴδαμε, αὐξήθηκε ἀπό 25 σέ 36, δηλ. κατά 11 ἄτομα· ἀπό τούς 11 αὐτούς βουλευτές οἱ 9 πέρασαν στούς προοδευτικούς ἀπό ἄλλα κόμματα καί συγκεκριμένα: 1 ἀπό τούς καντέτους, 2 ἀπό τούς μετριοπαθεῖς-δεξιούς, 1 ἀπό τούς ἐθνικιστές καί 5 ἀπό τούς ὀχτωβριστές.

Ἡ γοργή αὔξηση τῶν προοδευτικῶν στίς γραμμές τῶν πολιτικῶν ἐκπροσώπων τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ καί ἡ ἐπιτυχία τῆς «Βέχι» στούς κόλπους τῆς «κοινωνίας» εἶναι οἱ δυό πλευρές τοῦ ἴδιου νομίσματος. Οἱ προοδευτικοί ἐφάρμοζαν στήν πρακτική πολιτική ἐκεῖνο πού προπαγάνδιζε ἡ «Βέχι» στή θεωρία, δυσφημίζοντας τήν ἐπανάσταση, ἀπαρνούμενη τή δημοκρατία, ἐξυμνώντας τό βρώμικο πλουτισμό τῆς ἀστικῆς τάξης σάν ἔργο τοῦ θεοῦ ἐπί τῆς γῆς κτλ. κτλ.

Ὅταν ὁ καντέτος Μακλάκοφ ρητορεύει γιά συμφιλίωση τῆς ἐξουσίας μέ τή χώρα, ἐξυμνεῖ ἁπλῶς ἐκεῖνο πού κάνουν οἱ προοδευτικοί.

Ὅσο περισσότερο ἀπομακρυνόμαστε ἀπό τό 1905 καί τό 1906, τόσο πιό φανερό γίνεται πόσο δίκιο εἶχαν οἱ μπολσεβίκοι πού ξεσκέπασαν τότε τούς καντέτους τή στιγμή τῆς πιό μεγάλης μέθης τους ἐξαιτίας τῶν «νικῶν», κι' ἔδειξαν τήν πραγματική οὐσία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων *, πού σήμερα ἀποκαλύπτεται ὅλο καί πιό παραστατικά ἀπ' ὅλη τήν πορεία τῶν γεγονότων.

Ἡ ρωσική δημοκρατία δέν θά μπορέσει νά κερδίσει οὔτε μιά νίκη, ἄν δέν κλονίσει ἀποφασιστικά τό «κύρος» τῶν καντέτων μέσα στίς μάζες. Καί τό ἀντίθετο, ἡ ἔμπρακτη συγχώνευση τῶν καντέτων μέ τούς βεχικούς καί τούς προοδευτικούς εἶναι ἕνας ἀπό τούς ὅρους καί ἕνα ἀπό τά συμπτώματα τῆς συσπείρωσης καί τῆς ἑδραίωσης τῆς δημοκρατίας μέ τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου.

IV. ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΠΡΑΓΜΑ ΓΙΝΟΤΑΝ Η ΠΑΛΗ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

Τό ζήτημα αὐτό περισσότερο ἀπ' ὅλα ἀπωθεῖται σέ δεύτερη θέση στά περισσότερα σχόλια καί ἄρθρα γιά τίς ἐκλογές ἤ καί σκεπάζεται τελείως. Κι' ὡστόσο αὐτό εἶναι ζήτημα ἰδεολογικοῦ-πολιτικοῦ περιεχομένου τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας, τό πιό σπουδαῖο ζήτημα, πού, ἄν δέν ξεκαθαριστεῖ, ὅλα τά ὑπόλοιπα ζητήματα, ὅλα τά συνηθισμένα στοιχεῖα γιά τά «ποσοστά τῆς ἀντιπολίτευσης» κτλ. χάνουν ἐντελῶς τήν ἀξία τους.

Ἡ πιό διαδομένη ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό εἶναι ὅτι ἡ πάλη γινόταν γιά τό ἄν θά ὑπάρξει ἤ ὄχι σύνταγμα. Ἔτσι τό βλέπουν οἱ δεξιοί. Ἔτσι τό βλέπουν οἱ φιλελεύθεροι. Ὅλο τό δεξιό κι' ὅλο τό φιλελεύθερο τύπο τόν διαποτίζει ἡ ἄποψη

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 269-350. *Η Σύντ.*

ὅτι στήν οὐσία πάλευαν δυό στρατόπεδα, τό ἕνα ὑπέρ τοῦ συντάγματος, τό ἄλλο κατά. Ὁ ἀρχηγός τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, ὁ κ. Μιλιουκόφ, καί τό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος αὐτοῦ, ἡ «Ρέτς», πρόβαλλαν ἀνοιχτά τή θεωρία αὐτή τῶν δυό στρατοπέδων καί μάλιστα ἐξονόματος τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων.

Κοιτάξτε λοιπόν τή «θεωρία» αὐτή ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐκλογῶν. Πῶς ἄντεξε στή δοκιμασία τῆς πραγματικότητας;

Τό πρῶτο βῆμα τῆς καινούργιας Δούμας σημειώθηκε μέ τό συνασπισμό τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές (ἀκόμη καί μ' ἕνα μέρος τῶν δεξιῶν) στή «συνταγματική» ὑποψηφιότητα τοῦ Ροντζιάνκο· οἱ καντέτοι χαιρέτισαν μ' ἐνθουσιασμό τό λόγο του, πού περιεῖχε δῆθεν συνταγματικό πρόγραμμα *. Ὁ ἡγέτης τῶν ὀχτωβριστῶν Ροντζιάνκο πού ἀνήκει, ὅπως εἶναι γνωστό, στούς δεξιούς ὀχτωβριστές, θεωρεῖ τόν ἑαυτό του συνταγματικό, ὅπως καί ὁ Κρουπένσκι, ὁ ἡγέτης τῆς «ὁμάδας τοῦ κέντρου» ἤ τῶν συντηρητικῶν συνταγματικῶν.

Τό νά λές ὅτι ἡ πάλη γινόταν γιά τό σύνταγμα, σημαίνει ὅτι δέν λές τίποτε, γιατί μπαίνει ἀμέσως τό ἐρώτημα γιά *ποιό* σύνταγμα πρόκειται; γιά τό σύνταγμα στό πνεῦμα τοῦ Κρουπένσκι; ἤ τοῦ Ροντζιάνκο; ἤ τοῦ Ἐφρέμοφ-Λβόφ; ἤ τοῦ Μακλάκοφ-Μιλιουκόφ; Καί σέ συνέχεια ἔρχεται ἕνα ἄλλο, ἀκόμη πιό σπουδαῖο ζήτημα, τό ζήτημα ὄχι γιά τίς ἐπιθυμίες, τίς δηλώσεις, τά προγράμματα — πού μένουν στά χαρτιά, — ἀλλά γιά τά πραγματικά *μέσα* ἐπίτευξης τοῦ ἐπιθυμητοῦ.

Σχετικά μέ τό βασικότερο (καί τό μοναδικά σοβαρό) αὐτό σημεῖο παραμένει ἀδιάψευστη καί ἀδιαφιλονίκητα σωστή ἡ δήλωση τοῦ κ. Γκρεντεσκούλ, πού ἀναδημοσίευσε ἡ «Ρέτς» τό 1912 (ἀρ. φύλ. 117), ὅτι δέν χρειάζεται καινούργια ἐπανάσταση, ὅτι χρειάζεται «μόνο συνταγματική δουλιά». Ἡ δήλωση αὐτή ἑνώνει *ἰδεολογικά-πολιτικά* τούς καντέτους καί τούς ὀχτωβριστές πολύ πιό στέρεα, πολύ πιό βαθιά ἀπ' ὅ,τι δῆθεν τούς χωρίζουν οἱ ἀναρίθμητες διαβεβαιώσεις γιά ἀφοσίωση στό σύνταγμα, ἀκόμη καί... στή δημοκρατία.

Ἀπ' ὅλες τίς ἐφημερίδες πού διαβάζονται στή Ρωσία, ἴσως,

---

* Ἐκτός ἀπό τά τοτινά ἄρθρα τῆς «Ρέτς», βλ. τή δήλωση τοῦ κ. Μιλιουκόφ στή Δούμα στίς 13 Δεκέμβρη 1912: «Ὁ πρόεδρος (Ροντζιάνκο) ἐκφώνησε λόγο... ἔκανε τή διακήρυξή του *πού τήν ἀναγνωρίσαμε γιά δική μας*» («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 343 τῆς 14 Δεκέμβρη)!! Νά ποιά εἶναι ἡ συνταγματική (μήν ἀστειεύεστε!) *διακήρυξη* τῶν καντέτων!

τά 90% περίπου ἀνήκουν στίς ἐκδόσεις τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν φιλελευθέρων. Καλλιεργώντας στούς ἀναγνῶστες τήν ἰδέα τῶν δυό στρατοπέδων, κι' ὅτι τό ἕνα ἀπ' αὐτά εἶναι ὑπέρ τοῦ συντάγματος, ὅλος αὐτός ὁ τύπος ἀσκεῖ τεράστια διαβρωτική ἐπίδραση στήν πολιτική συνείδηση τῶν μαζῶν. Φτάνει μόνο νά σκεφτοῦμε ὅτι ὅλη αὐτή ἡ καμπάνια τελειώνει μέ τή «συνταγματική» διακήρυξη τοῦ Ροντζιάνκο, πού τήν ἀποδέχεται ὁ Μιλιουκόφ!

Λόγω τῆς τέτιας κατάστασης πραγμάτων δέν χρειάζεται νά ἐπιμένουμε πολύ στό νά ἐπαναλάβουμε τίς παλιές — καί ξεχασμένες ἀπό πολλούς — ἀλήθειες τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Τί εἶναι τό σύνταγμα; αὐτό εἶναι τό *φλέγον* ζήτημα στή Ρωσία.

Τό σύνταγμα εἶναι συναλλαγή ἀνάμεσα στίς ἱστορικές δυνάμεις τῆς παλιᾶς κοινωνίας (τῶν εὐγενῶν, τῆς δουλοπαροικιακῆς, τῆς φεουδαρχικῆς, τῆς ἀπολυταρχικῆς) μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Οἱ πραγματικοί ὅροι τῆς συναλλαγῆς αὐτῆς, ἡ ἔκταση τῶν ὑποχωρήσεων τοῦ παλιοῦ ἤ τῶν νικῶν τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, καθορίζονται ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῶν νικῶν τῆς δημοκρατίας, τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν (καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τῶν ἐργατῶν) πάνω στίς δυνάμεις τοῦ παλιοῦ.

Ἡ ἐκλογική καμπάνια μας μπόρεσε νά βρεῖ τήν ὁλοκλήρωσή της στήν ἀποδοχή τῆς «διακήρυξης» τοῦ Ροντζιάνκο ἀπό μέρους τοῦ Μιλιουκόφ μόνο ἐπειδή ὁ φιλελευθερισμός *στήν πραγματικότητα* ἐπιδιώκει ὄχι τήν ἐξαφάνιση τῶν *προνομίων* τοῦ παλιοῦ (οἰκονομικῶν, πολιτικῶν κτλ.), ἀλλά τό *μοίρασμά τους* ἀνάμεσα (γιά νά μήν πολυλογῶ) στήν τσιφλικάδικη καί στήν ἀστική τάξη. Ὁ φιλελευθερισμός φοβᾶται περισσότερο τό λαϊκό, τό μαζικό κίνημα τῆς δημοκρατίας, παρά τήν ἀντίδραση: νά, ἀπό ποῦ προέρχεται ἡ καταπληκτική, παίρνοντας ὑπόψη τήν οἰκονομική δύναμη τοῦ κεφαλαίου, *ἀδυναμία* τοῦ φιλελευθερισμοῦ στήν πολιτική.

Στό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ὁ φιλελευθερισμός ἔχει τό μονοπώλιο τῆς ἀνεκτῆς, τῆς μισονόμιμης ἀντιπολίτευσης καί ἡ ἔναρξη τῆς καινούργιας πολιτικῆς ἀναζωογόνησης (χρησιμοποιοῦμε πολύ ἀδύνατη καί ἀνακριβῆ λέξη) βάζει τά πλατιά στρώματα τῆς καινούργιας, τῆς ἀναπτυσσόμενης δημοκρατίας κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν μονοπωλητῶν αὐτῶν. Γι' αὐτό σήμερα ὅλη ἡ *οὐσία* τοῦ ζητήματος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας στή Ρωσία ἀνάγεται ἀκριβῶς στή διευκρίνιση ὅτι δέν παλεύουν δυό, ἀλλά τρία στρατόπεδα, γιατί μόνο αὐτό τό τελευταῖο στρατόπεδο, πού τό ἀποκρύβουν οἱ φιλελεύθεροι, *ἔχει* πραγμα-

τικά τή *δύναμη* νά πραγματοποιήσει τήν πολιτική ἐλευθερία.

Στίς ἐκλογές τοῦ 1912 ἡ πάλη δέν γινόταν καθόλου «γιά τό σύνταγμα», γιατί οἱ καντέτοι, τό κυριότερο φιλελεύθερο κόμμα πού ἔκανε ἐπίθεση κυρίως ἐνάντια στούς ὀχτωβριστές καί τούς χτυποῦσε, προσχώρησαν στή διακήρυξη τοῦ Ροντζιάνκο. Ἡ πάλη, πού τή σύνθλιβε ἡ ἀστυνομική μέγγενη τοῦ συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, γινόταν γιά τήν ἀφύπνιση, τήν ἑδραίωση, τή συσπείρωση τῆς *αὐτοτελοῦς δημοκρατίας*, ἀπαλλαγμένης ἀπό τίς ταλαντεύσεις καί τίς «ὀχτωβριστικές συμπάθειες» τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Νά γιατί εἶναι βασικό λάθος νά ἐξετάζουμε τό πραγματικό ἰδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας ἀπό ἄποψη *μόνο* «κοινοβουλευτική». Ἀπ' ὅλα τά «συνταγματικά» προγράμματα καί πλατφόρμες εἶναι ἑκατό φορές πιό ρεαλιστικό τό ζήτημα τῆς στάσης τῶν διαφόρων κομμάτων καί ὁμάδων ἀπέναντι στό πολιτικό ἀπεργιακό κίνημα πού χαρακτηρίζει τό 1912.

Ἕνα ἀπό τά καλύτερα μέσα ἐλέγχου γιά νά ξεχωρίσεις τά ἀστικά κόμματα ὁποιασδήποτε χώρας ἀπό τά προλεταριακά εἶναι ἡ στάση τους ἀπέναντι στίς οἰκονομικές ἀπεργίες. Ἐφόσον ἕνα ὁποιοδήποτε κόμμα στόν τύπο του, στίς ὀργανώσεις του, στίς κοινοβουλευτικές ἐκδηλώσεις του *δέν* παλεύει μαζί μέ τούς ἐργάτες στίς οἰκονομικές ἀπεργίες, τό κόμμα αὐτό εἶναι ἀστικό κόμμα, ὅσο κι' ἄν ὁρκίζεται γιά τή «λαϊκότητά» του, τό «ριζοσπαστικό σοσιαλισμό» του κτλ. Στή Ρωσία mutatis mutandis (μέ τίς σχετικές ἀλλαγές) τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε γιά τά κόμματα πού θέλουν νά φημίζονται γιά δημοκρατικά: μήν ὁρκίζεσαι στό ὅτι ἔγραψες στό τάδε χαρτάκι σύνταγμα, γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ἰσοτιμία ἐθνοτήτων κτλ., τά *λόγια* αὐτά δέν ἀξίζουν *μιά δεκάρα*, ἀλλά δεῖξε μου τά *ἔργα* σου σχετικά μέ τό πολιτικό ἀπεργιακό κίνημα τοῦ 1912! Καί τό κριτήριο αὐτό *δέν εἶναι ἀκόμη* πλῆρες, ὡστόσο εἶναι ἕνα πραγματικό κριτήριο κι' ὄχι μιά κούφια ὑπόσχεση.

V. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΜΑΤΩΝ ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ

Ἡ ἐκλογική καμπάνια παρουσιάζει ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον γιά κάθε συνειδητό πολιτικό παράγοντα, γιατί δίνει *ἀντικειμενικό* ὑλικό σχετικά μέ τίς ἀπόψεις, τίς διαθέσεις καί συνεπῶς καί τά συμφέροντα τῶν διαφόρων *τάξεων* τῆς κοινωνίας.

Οἱ ἐκλογές γιά τό ἀντιπροσωπευτικό σῶμα μποροῦν νά συγκριθοῦν ἀπό τήν ἄποψη αὐτή μέ τήν ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ: οἱ ἐκλογές δίνουν πολιτική στατιστική. Ἐννοεῖται, ἡ στατιστική αὐτή συμβαίνει νά εἶναι καλή (ὅταν ὑπάρχει γενικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα), συμβαίνει νά εἶναι καί ἄσχημη (οἱ ἐκλογές γιά τό δικό μας, συγγνώμη γιά τήν ἔκφραση, κοινοβούλιο)· βέβαια, τή στατιστική αὐτή — ὅπως καί κάθε ἄλλη στατιστική — πρέπει νά μάθεις νά τήν κρίνεις καί κριτικά νά τή χρησιμοποιεῖς. Τέλος, τή στατιστική αὐτή, φυσικά, πρέπει νά τήν παίρνεις σέ σύνδεση μ' ὅλη τήν κοινωνική στατιστική γενικά καί ἡ στατιστική, λ.χ., τῶν ἀπεργιῶν γιά ὅσους δέν ἔχουν μολυνθεῖ ἀπ' τήν ἀρρώστια τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κρετινισμοῦ, ἀποδείχνεται συχνά ἑκατό φορές πιό σοβαρή καί πιό βαθιά ἀπ' τή στατιστική τῶν ἐκλογῶν.

Παρόλες, ὅμως, τίς ἐπιφυλάξεις αὐτές, μένει ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ ἐκλογές δίνουν *ἀντικειμενικό* ὑλικό. Ὁ ἔλεγχος τῶν ὑποκειμενικῶν πόθων, διαθέσεων, ἀπόψεων μέ κριτήριο τήν ψηφοφορία τῶν *μαζῶν* τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἀνήκουν σέ διάφορες τάξεις, πρέπει νά εἶναι πάντοτε πολύτιμος γιά τόν πολιτικό μέ τήν κάπως σοβαρή σημασία τῆς λέξης αὐτῆς. Ἡ πάλη τῶν κομμάτων στήν πράξη, μπροστά στόν ψηφοφόρο, μέ τόν ὑπολογισμό τῶν ἀποτελεσμάτων, δίνει πάντοτε ὑλικό πού *ἐλέγχει* τήν ἀντίληψή μας σχετικά μέ τό ποιός εἶναι ὁ συσχετισμός τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στή χώρα, τί σημασία ἔχουν τά διάφορα «συνθήματα».

Ἀπό τή σκοπιά αὐτή θά προσπαθήσουμε νά δοῦμε τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς στατιστικῆς, τό κυριότερο πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ποῦμε ἐδῶ εἶναι ὅτι στό μεγαλύτερο μέρος της εἶναι τελείως ἀκατάλληλη, λόγω τῶν «μέτρων» πού ἐφάρμοσε μέ ἐξαιρετική ξετσιπωσιά ἡ διοίκηση: «διευκρινίσεις», πιέσεις, συλλήψεις, ἐκτοπίσεις, κτλ. κτλ. χωρίς τελειωμό. Ὁ κ. Τσερεβάνιν, λ.χ., πού συνόψισε στό «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 9-10, τά ἀποτελέσματα μέ βάση τά στοιχεῖα γιά μερικές ἑκατοντάδες ἐκλέκτορες ἀπό διάφορες κουρίες, ὑποχρεώθηκε νά ὁμολογήσει ὅτι *«θά ἦταν γελοῖο»* τή μείωση τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐκλεκτόρων τῆς ἀντιπολίτευσης (σέ σύγκριση μέ τίς ἐκλογές γιά τήν ΙΙΙ Δούμα) στή 2η κουρία τῆς πόλης καί στήν ἀγροτική, νά τήν πάρουμε γιά ἀπόδειξη στροφῆς πρός τά δεξιά. Ἡ 1η κουρία τῆς πόλης ἦταν ἡ μοναδική κουρία, ὅπου οἱ Μιμρετσόφ, οἱ Χβοστόφ, οἱ Τολματσόφ,

οἱ Μουράτοφ καί Σία *δέν μπόρεσαν* νά κάνουν νοθεία. Καί αὐτή ἔδειξε αὔξηση τῶν ἐκλεκτόρων τῆς «ἀντιπολίτευσης» ἀπό 56% σέ 67% καί μείωση τῶν ὀχτωβριστῶν ἀπό 20% σέ 12% καί τῶν δεξιῶν ἀπό 24% σέ 21%.

Ἀλλά, ἄν οἱ «διευκρινίσεις» μηδένισαν τή σημασία τῆς ἐκλογικῆς στατιστικῆς σχετικά μέ τούς ἐκλέκτορες, ἄν οἱ δημοκρατικές τάξεις, πού ἔχουν γενικά *ἀποκλειστεῖ* ἀπό τίς γραμμές τῶν προνομιούχων ὀπαδῶν τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, δοκίμασαν στήν πλάτη τους ὅλη τή γοητεία τῶν διευκρινίσεων αὐτῶν, *ὡστόσο ἡ στάση* τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπέναντι στή δημοκρατία φάνηκε στίς ἐκλογές. Στό σημεῖο αὐτό πρόκυψε ἀντικειμενικό ὑλικό πού ἐπιτρέπει νά ἐλέγξουμε μέ τήν πείρα τῆς ζωῆς αὐτά πού σκέπτονταν καί ἔλεγαν τά διάφορα «ρεύματα» *πρίν* ἀπό τίς ἐκλογές.

Τό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπέναντι στή δημοκρατία δέν εἶναι καθόλου ζήτημα «μόνο κομματικό», δηλ. τέτιο πού εἶναι οὐσιαστικό *μόνο* ἀπό τήν ἄποψη μιᾶς ἀπό τίς αὐστηρά-κομματικές γραμμές. Ὄχι. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι τό πιό οὐσιαστικό γιά τόν *καθένα* πού ἐπιδιώκει τήν πολιτική ἐλευθερία στή Ρωσία. Τό ζήτημα αὐτό ἀκριβῶς εἶναι: *πῶς* θά πετύχουμε τό ἀντικείμενο τῶν κοινῶν ἐπιδιώξεων κάθε ἠθικοῦ καί τίμιου στοιχείου στή Ρωσία.

Οἱ μαρξιστές, ἀρχίζοντας τήν ἐκλογική καμπάνια τό 1912, θεωροῦσαν σάν τό πιό βασικό ἀκριβῶς τά συνθήματα τοῦ *συνεποῦς* δημοκρατισμοῦ σέ ἀντίθεση μέ τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. Εἶναι δυνατό νά κάνουμε ἔλεγχο τῶν συνθημάτων αὐτῶν μέ δυό τρόπους: πρῶτο, μέ τά συμπεράσματα καί τήν πείρα τῶν ἄλλων χωρῶν· δεύτερο, μέ τήν *πείρα τῆς καμπάνιας* τοῦ 1912. Ἄν ἦταν σωστά ἤ ὄχι τά συνθήματα τῶν μαρξιστῶν, αὐτό τώρα πρέπει νά φανεῖ ἀπό τή σχέση πού διαμορφώθηκε *στήν πράξη* ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στούς δημοκράτες. Ὁ ἀντικειμενισμός τοῦ ἐλέγχου αὐτοῦ τῶν συνθημάτων βρίσκεται ἴσα-ἴσα στό ὅτι δέν τά ἐλέγξαμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἀλλά οἱ *μάζες* κι' ὄχι μόνο οἱ μάζες γενικά, ἀλλά οἱ *ἀντίπαλοί μας* εἰδικότερα.

Στίς ἐκλογές καί σάν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους καί στή δημοκρατία διαμορφώθηκαν ἔτσι, ὅπως τίς περίμεναν οἱ μαρξιστές; ἤ ὅπως περίμεναν οἱ φιλελεύθεροι; ἤ ὅπως περίμεναν οἱ λικβινταριστές;

Γιά νά κατανοήσουμε τό ζήτημα αὐτό, ἄς ὑπενθυμίσουμε στήν ἀρχή τίς «προσδοκίες» αὐτές. Ἀπ' τίς ἀρχές ἀκόμη τοῦ

1912, ὅταν τό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν μόλις εἶχε ἀνακινηθεῖ, ὅταν οἱ καντέτοι (στή συνδιάσκεψή τους) ὕψωσαν τή σημαία τῆς ἑνιαίας ἀντιπολίτευσης (δηλ. τῶν *δυό στρατοπέδων*) καί τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τῶν συνασπισμῶν μέ τούς ἀριστερούς ὀχτωβριστές, ὁ ἐργατικός τύπος ἔβαλε τό ζήτημα τῶν συνθημάτων μέ τά ἄρθρα τοῦ Μάρτοφ καί Ντάν στή «Ζιβόγε Ντιέλο», τοῦ Φ. Λ-κο καί ἄλλων στή «Ζβεζντά» (ἀρ. φύλ. 11 (47) καί 24 (60) καί στή «Ζιβόγε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 2, 3, καί 8).

Ὁ Μάρτοφ ἔριξε τό σύνθημα: «νά ἐκτοπίσουμε τήν ἀντίδραση ἀπό τίς θέσεις της στή Δούμα»· ὁ Ντάν, «νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης». Ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν κατηγοροῦσαν τή «Ζβεζντά» ὅτι *ἀπειλεῖ* τούς φιλελευθέρους καί προσπαθεῖ μέ *ἐκβιασμό* νά ἀποσπάσει ἀπό τούς φιλελευθέρους θέσεις στή Δούμα.

Διαγράφηκαν καθαρά τρεῖς θέσεις:

1) Οἱ καντέτοι ὑπέρ τῆς ἑνιαίας ἀντιπολίτευσης (δηλ. ὑπέρ τῶν 2 στρατοπέδων) καί τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τῶν συνασπισμῶν μέ τούς ἀριστερούς ὀχτωβριστές.

2) Οἱ λικβινταριστές ὑπέρ τοῦ συνθήματος: «νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης, νά διευκολύνουμε τούς καντέτους καί τούς προοδευτικούς «νά περάσουν στήν ἐξουσία» (Μάρτοφ στή «Ζιβόγε Ντιέλο», ἀρ. φύλ. 2). Νά μήν ἀποσπᾶμε ἀπό τούς φιλελευθέρους μέ *ἐκβιασμό* θέσεις γιά τούς δημοκράτες.

3) Οἱ μαρξιστές ἐνάντια στό σύνθημα: «νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης», γιατί αὐτό σημαίνει ν' ἀποσπάσουμε τόν *τσιφλικά* ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης. «Τό δικό μας πρακτικό καθῆκον στίς ἐκλογές δέν εἶναι καθόλου «ἡ ἐκτόπιση τῆς ἀντίδρασης ἀπό τίς θέσεις της στή Δούμα», ἀλλά τό δυνάμωμα τῆς δημοκρατίας γενικά, τῆς ἐργατικῆς εἰδικότερα» (Φ. Λ-κο στή «Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 11(47)*. Τούς φιλελευθέρους πρέπει νά τούς *ἀπειλοῦμε,* νά τούς ἀποσπᾶμε θέσεις μέ *ἐκβιασμό,* νά τούς πολεμᾶμε, νά μή μᾶς ἐκφοβίζουν οἱ κραυγές γιά τόν κίνδυνο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν (ὁ ἴδιος στό φύλ. ἀρ. 24 (60) **). Οἱ φιλελεύθεροι «περνοῦν στήν ἐξουσία» *μόνο ὅταν* νικάει ἡ δημοκρατία *παρά* τίς ταλαντεύσεις τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ἡ διάσταση ἀνάμεσα στούς μαρξιστές καί στούς λικβιντα-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 168. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. στό ἴδιο, σελ. 239-240. *Ἡ Σύντ.*

ριστές ἦταν πάρα πολύ βαθιά καί ἀσυμβίβαστη, ὅσο κι᾽ ἄν φαινόταν στούς διάφορους ἀγαθόψυχους εὔκολος στά λόγια ὁ συμβιβασμός τοῦ ἀσυμβίβαστου. «Νά ἀποσπάσουμε τή Δούμα ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης», αὐτό ἀποτελεῖ ἕνα ὁλόκληρο κύκλο ἰδεῶν, ὁλόκληρο σύστημα πολιτικῆς, πού *ἀντικειμενικά* σημαίνει παραχώρηση τῆς ἡγεμονίας στούς φιλελευθέρους. «Νά ἀποσπάσεις τή δημοκρατία ἀπό τά χέρια τῶν φιλελευθέρων», εἶναι ἕνα ἀντίθετο σύστημα πολιτικῆς, πού βασίζεται στό ὅτι μόνο ἡ δημοκρατία πού ἀπαλλάχτηκε ἀπό τήν ἐξάρτηση τῶν φιλελευθέρων εἶναι *ἱκανή στήν πράξη* νά ὑπονομεύσει τήν ἀντίδραση.

Καί γιά κοιτάξτε τί βγῆκε στήν πράξη ἀπό τή μάχη γιά τήν ὁποία τόσο συζητοῦσαν *πρίν* ἀπό τήν ἔναρξή της.

Ἄς πάρουμε σάν κριτή πού ἀξιολογεῖ τά ἀποτελέσματα τῆς μάχης τόν κ. Β. Λεβίτσκι τοῦ «Νάσα Ζαριά» (τεῦχ. 9-10), — ἀσφαλῶς τόν κριτή *αὐτόν* δέν μπορεῖ κανένας νά τόν ὑποψιαστεῖ γιά μεροληψία ἀπέναντι στή γραμμή τῆς «Ζβεζντά» καί τῆς «Πράβντα».

Ὁρίστε, πῶς ὁ κριτής αὐτός ἀξιολογεῖ τά ἀποτελέσματα τῆς μάχης στή 2η κουρία τῆς πόλης· ὅπως εἶναι γνωστό εἶναι ἡ μοναδική κουρία, ὅπου ἔγιναν ἐκλογές πού νά μοιάζουν ἔστω καί ἀπό μακρυά μέ «εὐρωπαϊκές» κι᾽ ὅπου ὑπάρχει ἔστω καί ἐλάχιστη δυνατότητα νά βγάλουμε συμπεράσματα γιά τίς «συναντήσεις» φιλελευθερισμοῦ καί δημοκρατίας.

Ὁ κριτής αὐτός μέτρησε 63 ὑποψηφιότητες σοσιαλδημοκρατῶν· ἀπ᾽ αὐτές, σέ 5 περιπτώσεις εἴχαμε *ἀναγκαστική* παραίτηση ἀπό τήν ὑποψηφιότητα, σέ 5 συμφωνία μέ ἄλλα κόμματα καί 53 αὐτοτελεῖς συμμετοχές στίς ἐκλογές. Ἀπό τίς 53 αὐτές περιπτώσεις οἱ 4 ἔγιναν σέ 4 μεγάλες πόλεις καί οἱ 49 ἀφοροῦν τήν ἐκλογή ἐκλεκτόρων.

Ἀπ᾽ αὐτές τίς 49, σέ 9 περιπτώσεις εἶναι ἄγνωστο ἐνάντια σέ ποιόν πάλευαν οἱ σοσιαλδημοκράτες· σέ 3 περιπτώσεις ἐνάντια στούς δεξιούς (καί οἱ 3 νίκες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν)· σέ μιά περίπτωση ἐνάντια στούς τρουντοβίκους (νίκη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν)· *στίς ὑπόλοιπες 36 περιπτώσεις ἐνάντια στούς φιλελεύθερους* (21 νίκες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, 15 ἧττες).

Παίρνοντας χωριστά τούς *ρώσους* φιλελεύθερους ἔχουμε 21 περιπτώσεις, ὅπου οἱ σοσιαλδημοκράτες πάλεψαν ἐνάντιά τους. Νά τά ἀποτελέσματα:

	Νίκησαν οἱ σ. - δ.	οἱ ἀντίπαλοι τῶν σ. - δ.	Σύνολο περιπτώσεων
Σ. - δ. ἐνάντια στούς καντέτους	7	8	15
Σ. - δ. ἐνάντια στούς ἄλλους φιλελευθέρους *....	4	2	6
Συνολικά	11	10	21

Ἔτσι, οἱ κύριοι ἀντίπαλοι τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἦταν οἱ *φιλελεύθεροι* (36 περιπτώσεις ἀπέναντι σέ 3)· οἱ *καντέτοι* προξένησαν τίς *κύριες* ἧττες στούς σοσιαλδημοκράτες.

Παρακάτω· στίς δυό ἀπ' τίς 5 συμφωνίες εἴχαμε κοινή συμφωνία τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνάντια στούς δεξιούς· στίς *τρεῖς* «μπορεῖ νά εἰπωθεῖ γιά ἀριστερό συνασπισμό ἐνάντια στούς καντέτους» (ἡ ὑπογράμμιση δική μου· «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 9-10, σελ. 98). Κι' ὁ ἀριθμός τῶν συμφωνιῶν εἶναι μικρότερος ἀπ' τό $^{1}/_{10}$ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιπτώσεων ὑποβολῆς ὑποψηφιότητας γενικά. Τά 60% τῶν συμφωνιῶν ἦταν ἐνάντια στούς καντέτους.

Τέλος, σέ 4 μεγάλες πόλεις τά ἀποτελέσματα εἶναι τοῦτα:

Δόθηκαν ψῆφοι (ὁ ἀνώτατος ἀριθμός):

	Πετρούπολη	Μόσχα	Ρίγα πρῶτες ἐκλογές	Ρίγα ἐπαναληπτικές ἐκλογές
Ὑπέρ τῶν καντέτων...	19.376	20.310	3.754	5.517
» » σ. - δ.......	7.686	9.035	4.583	4.570
» » ὀχτωβριστῶν	4.547	2.030	3.674	—
» » δεξιῶν.....	1.990	1.073	272	—
» » τρουντοβίκων	1.075	—	—	—

Ἔτσι, *σέ ὅλες* τίς 4 μεγάλες πόλεις οἱ σοσιαλδημοκράτες πάλευαν *ἐνάντια στούς καντέτους*, μάλιστα σέ μιά περίπτωση οἱ καντέτοι νικοῦν στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές *μέ τή βοήθεια τῶν ὀχτωβριστῶν* (συγκαταλέγοντας σ' αὐτές, τήν περίπτωση τοῦ ὑποψήφιου «τοῦ συνταγματικοῦ κόμματος τῆς Βαλτικῆς»).

Τά συμπεράσματα τοῦ ἴδιου τοῦ κριτῆ:

«Τό καντέτικο μονοπώλιο στήν ἐκπροσώπηση τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων πλησιάζει στό τέλος. Τό ἄμεσο καθῆκον τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στόν τομέα αὐτό εἶναι ν' ἀποσπάσουν ἀπό τό φιλελευθερισμό τήν ἐκ-

* Προοδευτικοί καί καντέτοι *μαζί* μέ προοδευτικούς ἤ τρουντοβίκους.

προσώπηση καί στίς 5 πόλεις πού έχουν αὐτοτελή ἐκπροσώπηση. Ὑπάρχουν ἤδη οἱ ψυχολογικές» (;;) «καί οἱ ἱστορικές» (καί οἱ οἰκονομικές;) «προϋποθέσεις γι' αὐτό: ἡ «ἀριστεροποίηση» τοῦ δημοκρατικοῦ ψηφοφόρου, ἡ ἀνεδαφικότητα τῆς πολιτικῆς τῶν καντέτων καί ἡ καινούργια ἀφύπνιση τῆς προλεταριακῆς αὐτοτέλειας» («Νάσα Ζαριά», σελ. 97 τοῦ τεύχους πού ἀναφέραμε ἀποσπάσματά του).

VI. «ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ» ΟΙ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΚΑΝΤΕΤΩΝ

1. Τά γεγονότα ἀπόδειξαν ὅτι ἡ πραγματική σημασία τοῦ καντέτικου συνθήματος τῆς «ἑνιαίας ἀντιπολίτευσης» ἤ τῶν «δυό στρατοπέδων» ἦταν νά κοροϊδέψουν τή δημοκρατία, νά οἰκειοποιηθοῦν οἱ φιλελεύθεροι μέ τήν ἀπάτη τούς καρπούς τῆς δημοκρατικῆς ἀφύπνισης, *νά περιορίσουν, νά ἀδυνατίσουν, νά ἐξασθενίσουν* οἱ φιλελεύθεροι τήν ἀφύπνιση αὐτή τῆς μοναδικῆς δύναμης πού εἶναι ἱκανή νά σπρώξει τή Ρωσία μπροστά.

2. Τά γεγονότα ἀπόδειξαν ὅτι ἡ μοναδική ἐκλογική πάλη πού ἔμοιαζε κάπως μέ «ἀνοιχτή», μέ «εὐρωπαϊκή» ἐκλογική πάλη, γινόταν *ἀκριβῶς* γιά τήν ἀπόσπαση τῆς δημοκρατίας ἀπό τά χέρια τῶν φιλελευθέρων. Τό σύνθημα αὐτό ἦταν *ζωντανότατο,* τό σύνθημα αὐτό ἔκφραζε τή συντελούμενη στήν πραγματικότητα ἀφύπνιση τῆς καινούργιας δημοκρατίας γιά ἕνα καινούργιο κίνημα. Ἐνῶ τό σύνθημα τῶν λικβινταριστῶν «ἀπόσπαση τῆς Δούμας ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης» ἦταν μιά σάπια ἐπινόηση ἑνός φιλελεύθερου-διανοουμενίστικου ὁμίλου.

3. Τά γεγονότα ἀπόδειξαν ὅτι μόνο ἡ «λυσσασμένη» πάλη ἐνάντια στούς καντέτους, μόνο ἡ «καντετοφαγία» γιά τήν ὁποία μᾶς κατάκριναν οἱ χωρίς χαρακτήρα ὑπηρέτες τῶν φιλελευθέρων, οἱ λικβινταριστές, ἔκφραζε τήν πραγματική ἀνάγκη μιᾶς πραγματικά μαζικῆς καμπάνιας, γιατί οἱ καντέτοι ἀποδείχτηκαν στήν πράξη *ἀκόμη χειρότεροι* ἀπ' ὅ,τι τούς παρουσιάζαμε. Οἱ καντέτοι ἀποδείχτηκαν ἄμεσοι σύμμαχοι τῶν μαύρων ἐνάντια στό σοσιαλδημοκράτη Πρεντκάλν, ἐνάντια στό σοσιαλδημοκράτη Ποκρόβσκι! [173]

Αὐτό ἀποτελεῖ ἱστορική στροφή στή Ρωσία: οἱ μαῦροι, πού ἔφταναν ὥς τήν τύφλωση ἀπό τό μίσος τους ἐνάντια στούς καντέτους, πού ἔβλεπαν τόν κύριο ἐχθρό στούς καντέτους, κατάληξαν ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων νά ὑποστηρίζουν στίς ἐκλογές τούς καντέτους ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες.

Σ' αὐτό τό μικρό, δῆθεν, γεγονός ἐκφράζεται ἡ τεράστια κομματική μετατόπιση, πού δείχνει πόσο ἐπιφανειακές στήν οὐσία ἦταν οἱ ἐπιθέσεις τῶν μαύρων ἐνάντια στούς καντέτους καί *τό ἀντίθετο*, πόσο εὔκολα, στήν οὐσία, ὁ Πουρισκέβιτς καί ὁ Μιλιουκόφ *βρῆκαν τόν ἑαυτό τους*, βρῆκαν τήν ἑνότητά τους ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες.

Ἡ ζωή ἀπόδειξε ὅτι ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, ὄχι μόνο δέν ὑποτιμούσαμε τίς πιθανότητες συνασπισμῶν μας μέ τούς καντέτους (στό 2ο στάδιο κτλ.), ἀλλά ἀντίθετα, μάλλον τίς *ὑπερβάλλαμε*, γιατί *στήν πράξη* εἴχαμε μιά σειρά περιπτώσεις συνασπισμοῦ τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές ἐναντίον μας! Αὐτό δέν σημαίνει, φυσικά, ὅτι ἐμεῖς *ἀρνηθήκαμε* (ὅπως ἤθελαν μερικοί ὑπερβολικά ἔνθερμοι χτεσινοί ὀτζοβιστές καί οἱ φίλοι τους) νά χρησιμοποιήσουμε σέ μιά σειρά περιπτώσεις, ὅπως λ.χ. στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων, τούς συνασπισμούς μας μέ τούς καντέτους ἐνάντια στούς δεξιούς. Αὐτό σημαίνει ὅτι τή *γενική γραμμή* μας (3 στρατόπεδα· ἡ δημοκρατία ἐνάντια στούς καντέτους) τήν ἐπιβεβαίωσε καί ἀκόμη πιό πολύ τήν ἑδραίωσε ἡ ζωή.

Μέ τήν εὐκαιρία ἀναφέρω πώς οἱ κ.κ. Λεβίτσκι, Τσερεβάνιν καί ἄλλοι συνεργάτες τοῦ «Νάσα Ζαριά» συγκέντρωσαν μέ ζῆλο καί ἐπιμέλεια, πού ἀξίζουν κάθε ἔπαινο, πολύτιμο ὑλικό γιά τή δική μας στατιστική τῶν ἐκλογῶν. Δυστυχῶς δέν συνόψισαν τό ὑλικό — πού προφανῶς ἔχουν — σχετικά μέ τόν ἀριθμό τῶν περιπτώσεων ἄμεσων καί ἔμμεσων συνασπισμῶν τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές καί μέ τούς δεξιούς *ἐνάντια* στούς σοσιαλδημοκράτες.

Ὁ Πρεντκάλν καί ὁ Ποκρόβσκι δέν ἀποτελοῦν μεμονωμένη περίπτωση· στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων εἴχαμε πολλές ἀνάλογες περιπτώσεις. Δέν πρέπει νά τίς ξεχνᾶμε. Ἀξίζει νά τίς προσέξουμε περισσότερο.

Παρακάτω. Ὁ «κριτής» μας, βγάζοντας ὑποχρεωτικά τά συμπεράσματα πού ἀναφέραμε γιά τούς καντέτους, δέν σκέφτηκε καθόλου νά δεῖ ποιά ἐκτίμηση γιά τό Κόμμα τῶν καντέτων *ἐπιβεβαίωσαν* τά συμπεράσματα αὐτά. Ποιός ἀποκαλοῦσε τούς καντέτους κόμμα τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων; Καί ποιός ἀπό τό *Μάρτη τοῦ 1906*, ἤ καί νωρίτερα ἀκόμη, ἀπόδειχνε ὅτι τό φιλελεύθερο αὐτό κόμμα κρατιέται μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ δημοκρατικοῦ ψηφοφόρου;

Τώρα οἱ λικβινταριστές, σάν τούς Ἰβάν τούς Ξεχασιάρηδες, ἄρχισαν νά τραγουδοῦν: «τό μονοπώλιο τῶν καντέτων

πλησιάζει στό τέλος»... Συνεπῶς, ὑπῆρχε «μονοπώλιο»; Τί σημαίνει αὐτό; Μονοπώλιο σημαίνει ἐξάλειψη τοῦ συναγωνισμοῦ. Ὁ συναγωνισμός τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐνάντια στούς καντέτους ἐξαλείφθηκε περισσότερο στά 1906-1907 ἀπ' ὅ,τι τό 1912;;

Ὁ κ. Β. Λεβίτσκι ἐπαναλαβαίνει μιά ἐκχυδαϊσμένη φράση, *χωρίς νά σκέπτεται* τό νόημα αὐτῶν πού λέει. Τό μονοπώλιο τό καταλαβαίνει «ἁπλά» μέ τήν ἔννοια ὅτι ἐπικρατοῦσαν οἱ καντέτοι, ἐνῶ τώρα αὐτό παίρνει τέλος. Ὅταν ὅμως, κύριοι, προβάλλετε ἀξιώσεις ὅτι εἴσαστε μαρξιστές, πρέπει νά ἐμβαθύνετε ἔστω καί λιγάκι στό ζήτημα τοῦ ταξικοῦ χαρακτήρα τῶν κομμάτων καί νά μή δείχνετε τέτια ἀδιαφορία ἀπέναντι στίς χτεσινές δηλώσεις σας.

Ἄν οἱ καντέτοι εἶναι τό κόμμα τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων, τότε ἡ ἐπικράτησή τους δέν εἶναι «μονοπώλιο», ἀλλά ἀποτέλεσμα τῶν *ταξικῶν* συμφερόντων τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων! Ἄν ὅμως ἡ ὑπεροχή τους φάνηκε, ὕστερα ἀπό μερικά χρόνια, ὅτι ἀποτελεῖ «μονοπώλιο», δηλ. κάτι τό τυχαῖο καί ἀντικανονικό ἀπό τήν ἄποψη τῶν γενικῶν καί βασικῶν νόμων τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ συσχετισμοῦ τῶν τάξεων στήν καπιταλιστική κοινωνία, τότε εἶναι ἑπόμενο ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού θεωροῦσαν τούς καντέτους σάν κόμμα τῆς δημοκρατίας τῶν πόλεων ἦταν ὀπορτουνιστές, ἐπηρεάζονταν ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῆς στιγμῆς, ὑποκλίνονταν μπροστά στή μοντέρνα λάμψη τοῦ καντετισμοῦ, ξεστράτιζαν ἀπό τή μαρξιστική κριτική ἐνάντια στούς καντέτους καί ἔκλιναν πρός τή φιλελεύθερη δουλοπρέπεια ἀπέναντί τους.

Τό συμπέρασμα τοῦ κ. Β. Λεβίτσκι ἐπιβεβαιώνει *ὁλοκληρωτικά, λέξη πρός λέξη* τήν ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων, πού πῆραν στό Λονδίνο τό 1907, γιά τήν ταξική φύση τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, ἀπόφαση στήν ὁποία οἱ μενσεβίκοι διαφωνοῦσαν μέ λύσσα. Ἄν ἡ δημοκρατία τῶν πόλεων ἀκολουθοῦσε τούς καντέτους *«λόγω τῆς παράδοσης καί λόγω τοῦ ὅτι τήν ἐξαπατοῦσαν ἀνοιχτά οἱ φιλελεύθεροι»*, ὅπως λέει ἡ ἀπόφαση ἐκείνη, τότε εἶναι τελείως κατανοητό ὅτι τά σκληρά διδάγματα τοῦ 1908-1911 διάλυσαν τίς «συνταγματικές αὐταπάτες», ὑπονόμευσαν τήν «παράδοση», ξεσκέπασαν τήν «ἀπάτη» κι' ἔτσι ἔφεραν τό τέλος τοῦ «μονοπωλίου».

Στήν ἐποχή μας εἶναι πολύ διαδομένο νά λησμονοῦν θεληματικά καί ἄθελα τό παρελθόν, νά δείχνουν μιά ἐξαιρετικά ἐπιπόλαιη στάση ἀπέναντι στίς ἀκριβεῖς, ἄμεσες, σαφεῖς ἀπαντή-

σεις σέ ὅλα τά σπουδαῖα ζητήματα τῆς πολιτικῆς καί ἀπέναντι στόν ἔλεγχο τῶν ἀπαντήσεων αὐτῶν μέ βάση τήν πλούσια πείρα τοῦ 1905-1907 καί 1908-1912. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό καταστρεπτικό γιά τήν ἀφυπνιζόμενη δημοκρατία ἀπό μιά τέτια λησμοσύνη καί μιά τέτια στάση.

VII. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΝΑ «ΤΕΡΑΣΤΙΟ ΚΙΝΔΥΝΟ ΓΙΑ ΤΗ ΓΑΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΥΓΕΝΩΝ»

Συνοψίζοντας τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκλογικῆς πάλης, ὁ κ. Τσερεβάνιν ὑπολογίζει ὅτι ἀπό τήν ἀντιπολίτευση «μέ τεχνητό καθαρά τρόπο, μόνο μέ τελείως ἔκτακτα μέτρα ἀποσπάστηκαν 49 θέσεις». Ἡ προσθήκη τῶν θέσεων αὐτῶν σ' ἐκεῖνες πού κατακτήθηκαν πραγματικά δίνει, κατά τή γνώμη του, τόν ἀριθμό 207, δηλ. ὅλο-ὅλο 15 θέσεις λιγότερες ἀπό τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία. Συμπέρασμα τοῦ ἀρθρογράφου: «μέ βάση τό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, χωρίς τά ἔκτακτα τεχνητά μέτρα, ἡ ἀντίδραση τῶν εὐγενῶν-τσιφλικάδων θά πάθαινε πλήρη καί ἀποφασιστική (;;!) ἧττα στίς ἐκλογές».

«Μπροστά σ' αὐτόν — συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος — τόν τεράστιο κίνδυνο γιά τή γαιοκτησία τῶν εὐγενῶν...» οἱ συγκρούσεις τῶν παπάδων μέ τούς τσιφλικάδες δέν εἶναι σπουδαῖες (σελ. 85 τοῦ τεύχους πού ἀναφέραμε ἀποσπάσματά του).

Αὐτά εἶναι τά ἀποτελέσματα τοῦ συνθήματος τῆς ἀπόσπασης τῆς Δούμας ἀπό τά χέρια τῆς ἀντίδρασης! Ὁ Τσερεβάνιν τιμώρησε σκληρά τόν Μάρτοφ, τραβώντας τό σύνθημά του ὥς τόν παραλογισμό καί ἑδραιώνοντας, ἄς ποῦμε, μαζί μέ τά «ἀποτελέσματα τῆς ἐκλογικῆς πάλης» τά ἀποτελέσματα τῶν λικβινταριστικῶν αὐταπατῶν.

Ἡ προοδευτική-καντέτικη πλειοψηφία στήν IV Δούμα θ' ἀποτελοῦσε *«τεράστιο κίνδυνο γιά τή γαιοκτησία τῶν εὐγενῶν»!* Αὐτό εἶναι καθαρό μαργαριτάρι.

Ὅμως, αὐτό δέν εἶναι παραδρομή τῆς γλώσσας, ἀλλά αναπόφευκτο ἀποτέλεσμα ὅλου τοῦ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου πού προσπαθοῦσαν νά μπάσουν στήν ἐκλογική καμπάνια οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ λικβινταριστές.

Τήν τεράστια αὔξηση τοῦ ρόλου τῶν προοδευτικῶν σέ σύγκριση μέ τούς καντέτους, τήν ἐνσάρκωση στήν πολιτική ἀπό μέρους αὐτῶν τῶν προοδευτικῶν ὅλης τῆς ἀποστασίας (τοῦ βεχισμοῦ) τῶν καντέτων, τό οὐσιαστικό πέρασμα, σιωπηρά καί κρυφά, τῶν ἴδιων τῶν καντέτων στίς θέσεις τοῦ

προοδευτισμοῦ — ὅλα αὐτά *δέν ἤθελαν* νά τά δοῦν οἱ λικβινταριστές καί ὅλα αὐτά τούς ὁδήγησαν ὡς τό μαργαριτάρι τοῦ «Τσερεβάνιν». «Δέν πρέπει νά μιλᾶμε πάρα πολύ γιά τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν καντέτων», ἔτσι ἤ περίπου ἔτσι ἔγραφε κάποτε ὁ τρουντοβίκος (ναρόντνικος-λικβινταριστής) κ. Βοντοβόζοφ. Ἔτσι ἀκριβῶς ἔβλεπαν τά πράγματα καί οἱ λικβινταριστές μας.

Αὐτοί ξέχασαν ἀκόμη καί τό δίδαγμα τῆς III Δούμας, ὅπου ὁ καντέτος Μπερεζόβσκι «ἐξήγησε» σέ ἐπίσημο λόγο του τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν καντέτων καί ἀπόδειξε ὅτι αὐτό *συμφέρει* στούς εὐγενεῖς-τσιφλικάδες. Καί σήμερα, τό 1912, νά περιμένουμε, ἀπό τήν «ἀντιπολιτευτική» τσιφλικάδικη Δούμα, ἀπό τούς προοδευτικούς, ἀπό τούς ὀχτωβριστές αὐτούς μέ μιά μικρή μεταμόρφωση, «τεράστιο κίνδυνο γιά τή γαιοκτησία τῶν εὐγενῶν»...

Ἀκοῦστε, κ. Τσερεβάνιν... νά φαντασιοκοπεῖτε, νά κρατᾶτε ὅμως καί κάποιο μέτρο!

Ἔχουμε μιά ὑπέροχη εἰκόνα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐκλογῶν σάν συνέπεια τοῦ συμπεράσματος τοῦ Τσερεβάνιν γιά τή λικβινταριστική πολιτική. Ἡ IV Δούμα ἀποδέχτηκε μέ 132 ψήφους ἔναντι 78 τή διατύπωση τῶν προοδευτικῶν γιά τό πέρασμα στήν ἡμερήσια διάταξη.

Ὄχι κανένας ἄλλος, παρά ὁ ἴδιος ὁ ὀχτωβριστής Ἀντόνοφ δήλωσε ἐπίσημα ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος ἀπό τήν αἰσχρότατη, κενότατη αὐτή διατύπωση, γιατί τή θεωρεῖ σάν διατύπωση ὀχτωβριστική. Ἐννοεῖται, πώς ὁ κ. Ἀντόνοφ ἔχει δίκιο. Οἱ προοδευτικοί πρότειναν μιά καθαρά ὀχτωβριστική διατύπωση. Οἱ προοδευτικοί ἔπαιξαν τό ρόλο τοῦ συμφιλιωτῆ τῶν ὀχτωβριστῶν μέ τούς καντέτους.

Ὁ ὀχτωβρισμός τσακίστηκε, ζήτω ὁ ὀχτωβρισμός! «Τσακίστηκε» ὁ ὀχτωβρισμός τοῦ Γκουτσκόφ, ζήτω ὁ ὀχτωβρισμός τοῦ Ἐφρέμοφ-Λβόφ*.

VIII. ΚΑΜΟΥΦΛΑΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ

Ἀπόμεινε νά ἐξετάσουμε τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν στήν πιό σπουδαία κουρία, τήν ἐργατική.

* Ἡ «Ρέτς» τῆς 16 τοῦ Δεκέμβρη βεβαιώνει ὅτι καί οἱ σοσιαλδημοκράτες ψήφισαν τήν αἰσχρή διατύπωση τῶν προοδευτικῶν. Αὐτό εἶναι ἀπίστευτο. Ἡ «Πράβντα» σιωπᾶ πάνω σ' αὐτό. Εἶναι πιθανό, τούς σοσιαλδημοκράτες πού κάθονταν (ἤ αὐτούς πού σηκώθηκαν γιά νά φύγουν;) νά τούς «ὑπολόγισαν» σ' αὐτούς πού ψήφισαν *ὑ π έ ρ*.

Δέν ὑπῆρχε οὔτε ὑπάρχει κανένας πού νά ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ κουρία αὐτή εἶναι μέ τό μέρος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Ἡ πάλη ἐδῶ δέν γινόταν πιά ἐνάντια στούς ναρόντνικους: στίς γραμμές τους *δέν βρῆκε* ἀπόκρουση ὁ ναροντνικιστικός λικβινταρισμός (τό περιοδικό «Ποτσίν»[174] στό Παρίσι καί οἱ λαϊκοί σοσιαλιστές στήν Πετρούπολη) καί ὁ ναροντνικιστικός ὀτζοβισμός, καί αὐτή ἡ ἔλλειψη ἀπόκρουσης τῶν ἡττοπαθῶν ρευμάτων ἔκανε τούς ἀριστερούς ναρόντνικους ἕνα *μηδενικό*.

Ἡ πάλη στήν ἐργατική κουρία γινόταν μόνο ἀνάμεσα στούς μαρξιστές καί στούς φιλελεύθερους ἐργατικούς πολιτικούς, τούς λικβινταριστές. Οἱ μαρξιστές σταράτα καί καθαρά, ἀνοιχτά καί χωρίς σιχαμερές ὑπεκφυγές, διακήρυξαν τό Γενάρη τοῦ 1912 ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτες οἱ συμφωνίες στήν *ἐργατική* κουρία (καί μόνο σ' αὐτή) μέ τούς *διαλυτές* τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος*.

Τό γεγονός αὐτό εἶναι πασίγνωστο. Εἶναι ἐπίσης πασίγνωστο ὅτι τή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν, πού ἔγινε τόν Αὔγουστο, ἀκόμη καί ὁ συμφιλιωτιστής Πλεχάνοφ τήν ἀποκάλεσε «ἐλεεινή», λικβινταριστική (παρά τούς ὅρκους τοῦ «Νάσα Ζαριά») καί τίς ἀποφάσεις της *«διπλωματία»*, δηλ., μιλώντας πιό καθαρά, ἀπάτη.

Καί τί ἔδειξαν τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν;

Ἔδοσαν ἤ δέν ἔδοσαν *ἀντικειμενικό* ὑλικό πού νά δείχνει ποιά σχέση εἶχαν μέ τήν πραγματικότητα οἱ δηλώσεις τοῦ Γενάρη καί τοῦ Αὐγούστου; Μέ ποιόν πῆγαν οἱ βουλευτές τῆς ἐργατικῆς τάξης;

Πάνω σ' αὐτό ὑπάρχουν τά πιό ἀκριβῆ στατιστικά στοιχεῖα πού οἱ λικβινταριστές προσπαθοῦν (μάταια!) νά τά κρύψουν, νά τά σκεπάσουν, νά τά πνίξουν μέ φωνές καί μέ βρισιές!

Ἀρχίζοντας ἀπό τή δεύτερη Δούμα (τήν πρώτη ἡ πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τήν μποϋκοτάρησε), ἔχουμε ἀκριβή ὑπολογισμό σχετικά μέ τούς βουλευτές τῆς Δούμας πού ἔβγαλε ἡ ἐργατική κουρία καί τήν κατανομή τους στά διάφορα «ρεύματα» μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Νά τά στοιχεῖα αὐτά.

Βουλευτές τῆς Κρατικῆς δούμας πού ἔβγαλε ἡ ἐργατική κουρία:

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 146. *Η Σύντ.*

		Μενσε-βίκοι	Μπολσε-βίκοι	% τῶν τελευ-ταίων
ΙΙ Δούμα...	(1907)	12	11	47
ΙΙΙ » ...	(1908-1912)	4	4	50
IV » ...	(1912)	3	6	67

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί μιλᾶνε μόνοι τους!

Τό 1907 τήν πλειοψηφία στό κόμμα, σύμφωνα μέ ἐπίσημο ὑπολογισμό, τήν εἶχαν οἱ μπολσεβίκοι (105 ἀντιπρόσωποι μπολσεβίκοι καί 97 ἀντιπρόσωποι μενσεβίκοι). Δηλαδή, τά 47% στήν ἐργατική κουρία (σ' ὅλη τήν ὁμάδα ἦταν 18 μπ. + 36 μ. =54) ἀποτελοῦσαν τά 52% περίπου στό ἐργατικό κόμμα!

Τό 1912 γιά πρώτη φορά *ὅλη* ἡ ἑξάδα τῶν βουλευτῶν τῆς *κουρίας* ἦταν μπολσεβίκοι. Εἶναι γνωστό ὅτι τά ἕξι αὐτά κυβερνεῖα εἶναι τά κυριότερα βιομηχανικά κυβερνεῖα. Εἶναι γνωστό ὅτι αὐτά συγκεντρώνουν ἀσύγκριτα μεγαλύτερο μέρος τοῦ προλεταριάτου ἀπ' ὅ,τι τά ἄλλα κυβερνεῖα. Γι' αὐτό εἶναι εὐνόητο — καί ἀποδείχνεται ἀπόλυτα ἀπό τή σύγκριση μέ τό 1907 — ὅτι τά 67% στήν ἐργατική κουρία σημαίνουν πάνω ἀπό 70% στό ἐργατικό κόμμα.

Στήν περίοδο τῆς τρίτης Δούμας, ὅταν ἡ διανόηση ἔφευγε ἀπό τό ἐργατικό κόμμα καί οἱ λικβινταριστές τό δικαιολογοῦσαν, οἱ ἐργάτες ἔφευγαν ἀπό τούς λικβινταριστές. Ἡ φυγή τοῦ λικβινταριστῆ Μπελοοῦσοφ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς ΙΙΙ Δούμας [175] καί ἡ στροφή ὅλης αὐτῆς τῆς ὁμάδας (μενσεβίκικης κατά τά $^{3}/_{4}$) ἀπό τό μενσεβικισμό πρός τόν ἀντιλικβινταρισμό* ἀποτελοῦσαν συμπτώματα καί σίγουρους δεῖκτες ὅτι στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν συντελεῖται *τό ἴδιο ἀκριβῶς* προτσές. Καί οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα τό ἀπόδειξαν.

Γι' αὐτό ὁ 'Οσκάροφ, ὁ Μάρτοφ, ὁ Τσερεβάνιν, ὁ Λεβίτσκι κτλ. στό «Νάσα Ζαριά» θυμώνουν ἀφάνταστα, ρίχνοντας ἑκατοντάδες ἀπό τά πιό πουρισκεβίστικα «κομπλιμέντα» ἐνάντια στό δῆθεν σεχταριστικό, στό δῆθεν λενινιστικό, στό δῆθεν ὅμιλο.

Ὡραῖος ὅμιλος καί ὡραῖος σεχταρισμός, ὅταν ἔχει μέ τό μέρος του μιά σταθερή αὔξηση τῆς ἐργατικῆς κουρίας στά

* Ὁ λικβινταριστής 'Οσκάροφ μέ ἕνα διασκεδαστικό τρόπο παραδέχεται τό ἀδιαφιλονίκητο αὐτό γεγονός: οἱ μπολσεβίκοι *«πέτυχαν τό δικό τους:* στήν πιό ὑπεύθυνη στιγμή διάσπασαν ἔμπρακτα, ἄν ὄχι ἐπίσημα, τήν ὁμάδα» («Νάσα Ζαριά», σελ. 111 τοῦ τεύχ. πού ἀναφέραμε τίς περικοπές) τῆς ΙΙΙ Δούμας. 'Εδῶ ἀποκαλεῖ «διάσπαση» εἴτε τή φυγή τοῦ λικβινταριστῆ Μπελοοῦσοφ, ἤ τό γεγονός ὅτι **2** μέλη τῆς ὁμάδας ἦταν σέ λικβινταριστική ἐφημερίδα, 8 σέ ἀντιλικβινταριστική καί οἱ ὑπόλοιποι οὐδέτεροι.

1908-1912 πού φτάνει στά 67% τῆς κουρίας αὐτῆς στήν IV Δούμα! Εἶναι ἀδέξιοι πολεμιστές οἱ λικβινταριστές. Μᾶς λένε* ὅσα σέρνει ἡ σκούπα καί βγαίνει τό καλύτερο κομπλιμέντο γιά μᾶς.

Τό νά λύνεις τά διαφιλονικούμενα ζητήματα μέ ἄφθονες κραυγές, βρισιές καί ἀστήρικτες διαβεβαιώσεις εἶναι συνηθισμένος τρόπος τῶν διανοουμενίστικων ἀκριβῶς κύκλων. Οἱ ἐργάτες προτιμοῦν κάτι ἄλλο: τά *ἀντικειμενικά* στοιχεῖα. Καί στή Ρωσία, μέ τή σημερινή της πολιτική κατάσταση, δέν ὑπάρχει κι' οὔτε μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλο *ἀντικειμενικό* κριτήριο τῆς δύναμης καί τῆς ἐπιροῆς αὐτοῦ ἤ τοῦ ἄλλου ρεύματος μέσα στίς ἐργατικές μάζες ἀπό τόν ἐργατικό τύπο καί τήν ἐργατική κουρία τῆς Δούμας.

Γι' αὐτό, κύριοι λικβινταριστές, ὅσο περισσότερο θά θορυβεῖτε καί θά βρίζετε στό «Νάσα Ζαριά» καί στή «Λούτς», τόσο πιό ἥρεμα θά βάζουμε ἐμεῖς στούς ἐργάτες τό ἐρώτημα: ὑποδεῖξτε ἕνα ἄλλο ἀντικειμενικό κριτήριο τῆς σύνδεσης μέ τίς μάζες ἀπό τόν ἐργατικό τύπο καί τήν ἐργατική κουρία στή Δούμα.

Οἱ ἀναγνῶστες, πού τούς ξεκουφαίνουν μέ τίς κραυγές γιά «σεχταριστικό» «ὅμιλο τοῦ Λένιν» κτλ., ἄς σκεφτοῦν ἥρεμα πάνω στά ἀντικειμενικά αὐτά στοιχεῖα γιά τόν ἐργατικό τύπο καί τήν ἐργατική κουρία στή Δούμα. Τά ἀντικειμενικά αὐτά στοιχεῖα δείχνουν ὅτι οἱ λικβινταριστές φωνάζουν γιά νά κρύψουν τήν πλήρη ἧττα τους.

Εἶναι ὅμως ἰδιαίτερα διδακτικό νά συγκρίνουμε τήν ἐμφάνιση τῆς «Λούτς» — πού παρουσιάστηκε τή *μέρα τῶν ἐκλογῶν* χάρη στήν ἀτομική πρωτοβουλία — καί τήν ἐμφάνιση τῆς «Πράβντα». Τό κύμα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τόν Ἀπρίλη εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα, τά ἱστορικά κύματα τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία. Ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτες, σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς καί τῶν ἐργοστασιαρχῶν ἀκόμη, πῆραν μέρος στό κίνημα αὐτό. Καί *τό ἴδιο αὐτό κίνημα*

---

* Οἱ λικβινταριστές, παρακάμπτοντας τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν στήν ἐργατική κουρία, θορυβοῦν μέ μεγαλύτερο ζῆλο γιά τήν Πετρούπολη: αἶσχος λέει! Καί βέβαια, αἶσχος, κύριοι! Αἶσχος γιά κείνους, ἐνάντια στούς ὁποίους πάρθηκε ἡ *ἐντολή πού δημοσιεύτηκε* ἀπό πρίν, δηλ. πού ἐγκρίθηκε ἀπό τήν ὀργάνωση. Αἶσχος, νά ψηφίζεις ἕνα *πρόσωπο* παρά τήν *ἐντολή*. Κι' ἦταν ἀκόμη μεγαλύτερο τό αἶσχος νά ἀρνηθοῦν τήν κλήρωση ὅταν πρόκυψε ἰσοπαλία 3 μέ 3. Ὁ γνωστός στήν Πετρούπολη ὀπαδός τῆς «Πράβντα» Π. πρότεινε ἀνοιχτά στό λικβινταριστή Μ. τήν κλήρωση κι' αὐτός τήν ἀπόριψε!! Αἶσχος στούς λικβινταριστές γιά τίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης!

δημιούργησε τήν «Πράβντα» σάν συμπληρωματικό προϊόν του, ἀφοῦ ἐνίσχυσε στίς ἀρχές τή «Ζβεζντά», τήν ἔκανε νά βγαίνει μέρα παρά μέρα ἀπό ἑβδομαδιαία πού ἦταν καί μετά ἀνέβασε τούς ἐργατικούς ἐράνους γιά τήν «Πράβντα» σέ 76 τό Μάρτη καί σέ 227 τόν Ἀπρίλη (ὑπολογίζοντας μόνο τούς ὁμαδικούς ἐργατικούς ἐράνους).

Ἔχουμε μπροστά μας ἕνα ἀπό τά κλασικά παραδείγματα πού δείχνει πῶς τό κίνημα, πού δέν ἔχει καθόλου ρεφορμιστικό χαρακτήρα, δίνει σάν συμπληρωματικό προϊόν ἤ μεταρυθμίσεις ἤ παραχωρήσεις ἤ διεύρυνση τῶν πλαισίων κτλ.

Οἱ ρεφορμιστές διαπράττουν προδοσία ἀπέναντι στό ἐργατικό κίνημα, ὅταν στή μεγάλη του ὁρμή βάζουν ρεφορμιστικά συνθήματα (ὅπως κάνουν οἱ λικβινταριστές μας). Ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ρεφορμισμοῦ ἀποδείχνονται ὄχι μόνο πιστοί στά ἀκουτσούρευτα συνθήματα τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά ἀποδείχνονται καί οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι τῆς «πρακτικῆς δράσης»: ἡ μεγάλη ἀκριβῶς ὁρμή, τά ἀκουτσούρευτα ἀκριβῶς συνθήματα ἐξασφαλίζουν καί τή δύναμη πού δίνει σάν συμπληρωματικό προϊόν εἴτε τή παραχώρηση, εἴτε τή μεταρύθμιση, εἴτε τή διεύρυνση τῶν πλαισίων, ἤ ἔστω καί τήν προσωρινή ἀνάγκη γιά τίς κορυφές νά ἀνέχονται τή δυσάρεστη ἀναζωο γόνηση τῶν κάτω στρωμάτων.

Στήν περίοδο πού οἱ λικβινταριστές στά 1908-1912 ἔβριζαν τήν «παρανομία», δικαίωναν τή «φυγή» ἀπό τήν παρανομία, φλυαροῦσαν γιά «νόμιμο κόμμα», τούς ἔφυγε *ὅλη* ἡ ἐργατική κουρία κι᾿ αὐτοί δέν μπόρεσαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν πρώτη καί μεγάλη ἄνοδο τοῦ κύματος τοῦ Ἀπρίλη-Μάη!

Ὁ κ. Μάρτοφ στό «Νάσα Ζαριά» ὁμολογεῖ αὐτό τό θλιβερό γι᾿ αὐτόν περιστατικό, περιβάλλοντας τήν ὁμολογία αὐτή μέ μιά ἰδιαίτερα διασκεδαστική μορφή. Βρίζει καί θεωρεῖ σάν μηδενικά τίς ὁμάδες τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ «Βπεριόντ» πού οἱ *ἴδιοι οἱ λικβινταριστές* τίς παρουσίαζαν χθές σάν «κέντρα» καί «ρεύματα», παρά τήν ἀπαίτησή μας νά παίρνουμε ὑπόψη μόνο τίς ρωσικές ὀργανώσεις. Καί ὁ Μάρτοφ ὁμολογεῖ μέ πίκρα, μέ κακία, μέ ἀμέτρητα φαρμακερά (φαρμακερά σάν τοῦ Μπουρένιν) λογάκια ὅτι ὁ «λενινικός», λέει, «σεχταριστικός ὅμιλος» «ἄντεξε» καί «περνάει μάλιστα σέ ἐπίθεση», «ἀφοῦ ἑδραιώθηκε σέ στίβους πού δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τήν παρανομία» («Νάσα Ζαριά»,σελ.74 τοῦ τεύχ. πού ἀναφέραμε ἀποσπάσματα).

Ὅλες ὅμως οἱ ὁμολογίες αὐτές τοῦ Μάρτοφ προκαλοῦν τό χαμόγελο. Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τέτια, ὥστε νά χαιρό-

μαστε ἀπό κακία, ὅταν ὁ ἐχθρός μας κάνει λάθη, ἐνῶ ὅταν κάνει μιά σωστή ἐνέργεια, νά θυμώνουμε κάποτε ὅπως τά παιδιά.

Εὐχαριστοῦμε γιά τό κομπλιμέντο πού *ὑποχρεωθήκατε* νά μᾶς κάνετε, ὦ φιλελεύθερε λικβινταριστή! Ἐμεῖς ἀπό τά τέλη τοῦ 1908 ἐπιμέναμε στή χρησιμοποίηση τῶν ἀνοιχτῶν μορφῶν τοῦ κινήματος, τήν ἄνοιξη τοῦ 1909 γιά τό λόγο αὐτό ἤρθαμε σέ ρήξη μέ μιά σειρά φίλους [176]. Καί ἄν στούς «στίβους» αὐτούς ἀποδείχτηκε ὅτι ἀποτελοῦμε δύναμη, αὐτό ἔγινε μόνο γιατί δέν θυσιάσαμε τήν οὐσία στή μορφή. Γιά νά ἐκμεταλλευτοῦμε ἔγκαιρα τή μορφή, γιά νά πιάσουμε τήν ἄνοδο τοῦ Ἀπρίλη, γιά ν᾿ ἀποκτήσουμε τήν πολύτιμη γιά τό μαρξιστή συμπάθεια τῆς ἐργατικῆς κουρίας, ἔπρεπε νά μήν ἀπαρνηθοῦμε τό παλιό, νά μήν κρατήσουμε ἀπέναντί του στάση ἀποστάτη, ἀλλά νά ὑπερασπίζουμε σταθερά τίς ἰδέες του, τίς παραδόσεις του, τήν ὑλική οὐσία του. Ἀκριβῶς *αὐτές* οἱ ἰδέες διαπότιζαν τήν ἄνοδο τοῦ Ἀπρίλη, ἀκριβῶς αὐτές κυριαρχοῦσαν στήν ἐργατική κουρία τό 1912 καί μόνο ἐκεῖνοι πού στάθηκαν πιστοί σ᾿ αὐτές σ᾿ ὅλους τούς στίβους καί σ᾿ ὅλες τίς μορφές μπόρεσαν νά εὐθυγραμμιστοῦν καί μέ τήν ἄνοδο αὐτή καί μέ τήν κουρία αὐτή.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1,
Γενάρης τοῦ 1913
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΡΩΣΟΙ ΚΑΙ ΝΕΓΡΟΙ

Τί παράξενη ἀντιπαραβολή;—θά σκεφτεῖ ὁ ἀναγνώστης. Πῶς μπορεῖ νά βάζεις δίπλα-δίπλα μιά φυλή κι' ἕνα ἔθνος;

Ἡ ἀντιπαραβολή μπορεῖ νά γίνει. Οἱ νέγροι ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τή δουλεία ἀργότερα ἀπ' ὅλους καί ὥς τά σήμερα φέρνουν πάνω τους περισσότερο ἀπ' ὅλους τά σκληρά ἴχνη τῆς σκλαβιᾶς, ἀκόμη καί στίς πιό ἀναπτυγμένες χῶρες, γιατί ὁ καπιταλισμός δέν μπορεῖ «νά χωρέσει μέσα του» ἄλλη ἀπελευθέρωση ἐκτός ἀπό τή νομική καί τήν τελευταία αὐτή μάλιστα τήν ψαλλιδίζει μέ κάθε τρόπο.

Γιά τούς ρώσους ἡ ἱστορία λέει ὅτι αὐτοί «σχεδόν» ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τή *δουλοπαροικιακή* δουλεία τό 1861. Ἀκριβῶς τήν ἴδια περίπου ἐποχή, ὕστερα ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο ἐνάντια στούς ἀμερικανούς δουλοκτῆτες, ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τή δουλεία καί οἱ νέγροι στή Βόρεια Ἀμερική.

Ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἀμερικανῶν σκλάβων ἔγινε μέ λιγότερο «ρεφορμιστικό» τρόπο ἀπ' ὅ,τι ἔγινε ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ρώσων σκλάβων.

Γι' αὐτό σήμερα, ὕστερα ἀπό μισό αἰώνα, ἔμειναν στούς ρώσους *πολύ περισσότερα* ἴχνη δουλείας ἀπ' ὅ,τι ἔμειναν στούς νέγρους. Καί μάλιστα θά ἤμασταν πιό ἀκριβεῖς, ἄν θά μιλούσαμε ὄχι μόνο γιά ἴχνη, ἀλλά καί γιά θεσμούς... Στό ἀρθράκι ὅμως αὐτό θά περιοριστοῦμε μόνο σέ μιά μικρή παραστατική εἰκόνα σχετικά μ' αὐτό πού εἴπαμε: στό ζήτημα τῶν ἐγγράμματων. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ ἀναλφαβητισμός ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά ἴχνη τοῦ δουλείας. Δέν μπορεῖ νά ξέρει γράμματα ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας πού τήν καταπιέζουν οἱ πασάδες, οἱ Πουρισκέβιτς κτλ.

—Στή Ρωσία ἔχουμε *73% ἀναλφάβητους,* χωρίς νά ὑπολογίσουμε τά παιδιά κάτω τῶν 9 χρόνων.

Οἱ ἀναλφάβητοι νέγροι τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς ἦταν (τό 1900) *44*$^{1}/_{2}$ %.

Ἀποτελεῖ αἶσχος γιά μιά πολιτισμένη κι' ἀναπτυγμένη χώρα, σάν τή βορειοαμερικανική δημοκρατία, ἕνα τόσο φοβερά μεγάλο ποσοστό ἀναλφάβητων. Καί συνάμα εἶναι γνωστό σ' ὅλους πώς ἡ *γενική* κατάσταση τῶν νέγρων στήν Ἀμερική δέν συμβιβάζεται μέ μιά πολιτισμένη χώρα: ὁ καπιταλισμός *δέν μπορεῖ* νά δόσει *πλήρη* ἀπελευθέρωση οὔτε καί πλήρη ἰσότητα.

Εἶναι διδακτικό τό γεγονός ὅτι τό ποσοστό τῶν ἀναλφάβητων ἀνάμεσα στούς λευκούς τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ὅλο-ὅλο 6%. Ἄν ὅμως χωρίσουμε τήν Ἀμερική σέ περιοχές πρώην δουλοκτητικές (ἀμερικανική Ρωσία) καί σέ περιοχές μή-δουλοκτητικές (ἀμερικανική μή-Ρωσία) θά ἔχουμε ἀναλφάβητους *λευκούς* 11-12% στίς πρῶτες καί 4-6% στίς δεύτερες!

Στίς πρώην δουλοκτητικές περιοχές τό ποσοστό τῶν ἀναλφάβητων *λευκῶν* εἶναι *δυό φορές μεγαλύτερο*. Τά ἴχνη τῆς δουλείας διατηροῦνται ὄχι μόνο στούς νέγρους!

Αἶσχος στήν Ἀμερική γιά τήν κατάσταση τῶν νέγρων!..

Γράφτηκε στό τέλος τοῦ Γενάρη-
ἀρχές τοῦ Φλεβάρη 1913
Ὑπογραφή: W.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925
στό περιοδικό «Κράσναγια Νίβα»,
τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΤΑΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΑΥΤΑΠΑΤΩΝ

«Ἔχουμε, δόξα τῷ Θεῷ, σύνταγμα» — ἀναφωνοῦσε ὕστερα ἀπό τίς 3 τοῦ Ἰούνη 1907 ὁ κ. Μιλιουκόφ. Μέ τέτιες διασκεδαστικές διαβεβαιώσεις αὐτοπαρηγοριόταν ὁ ἀρχηγός τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, συγκαλύπτοντας τή δυσπιστία της ἀπέναντι στό λαό, τήν ἀπροθυμία της, τό φόβο της νά παρεκκλίνει ἀπό τό «συνταγματικό» δρόμο.

Εἶναι πολύ χαρακτηριστικό ὅτι τώρα ἀκριβῶς, πού ὁ ἴδιος αὐτός κ. Μιλιουκόφ εἴτε ἡ ὑπερβολικά αὐστηρή κυβερνητική-φιλελεύθερη «Ρέτς» του ἀναγνωρίζουν τήν «ἔναρξη τῆς κοινωνικῆς ἀνόδου» (ἀρ. φύλ. 26), γίνεται ὁλοφάνερη ἡ χρεοκοπία τῶν συνταγματικῶν αὐτῶν αὐταπατῶν. Ἡ ἐπιθυμία νά ἀποφύγουν τή δυσάρεστη πραγματικότητα (καί τή δυσάρεστη ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσουν ἕνα δρόμο πού δέν μοιάζει μέ «συνταγματικό»), ἡ ἐπιθυμία νά βαυκαλίσουν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους μέ «συνταγματικά» λογάκια, ορίστε ποιά εἶναι ἡ βάση τῶν αὐταπατῶν αὐτῶν.

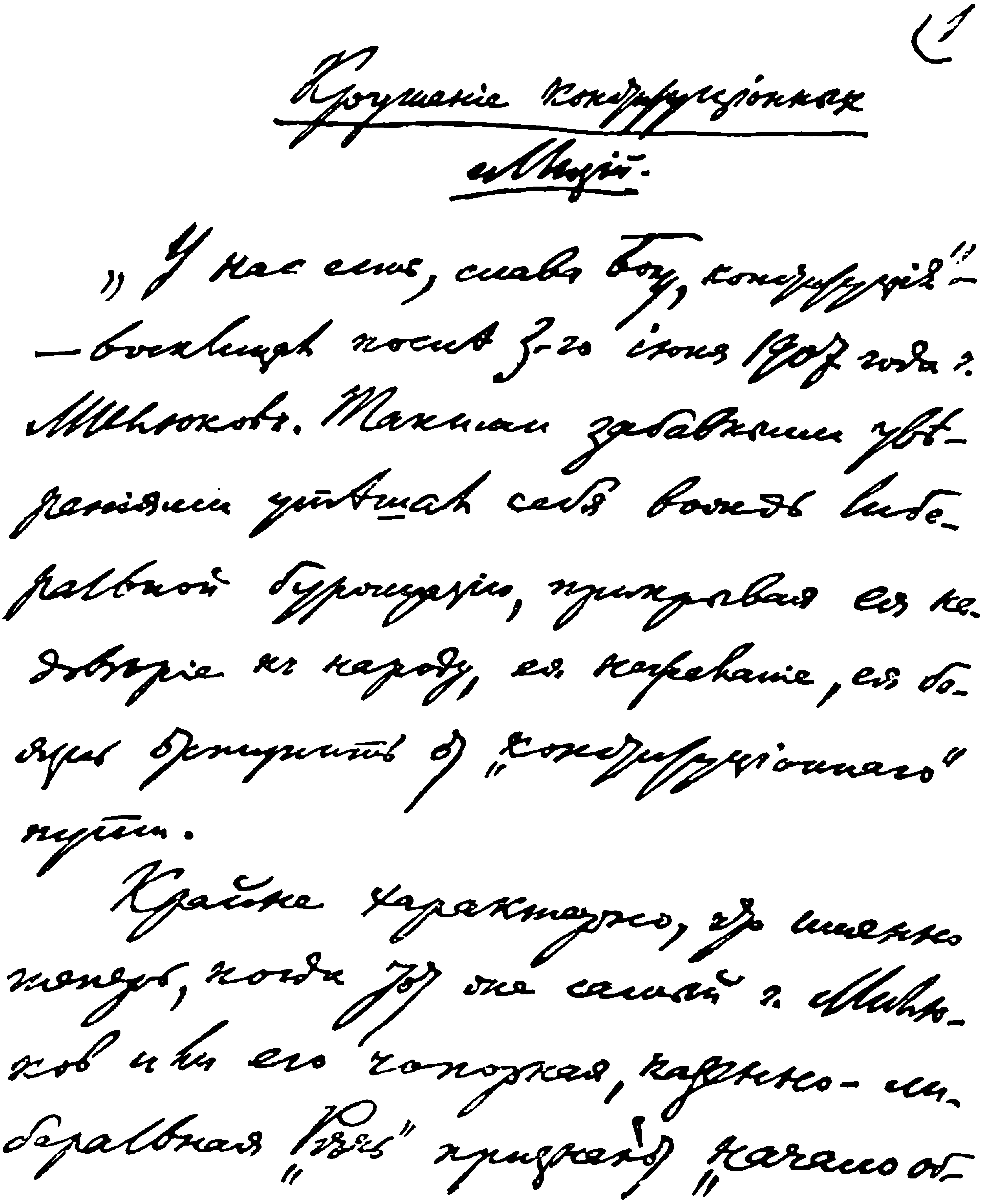
Κοιτάξτε τά σχόλια τῶν φιλελευθέρων γιά τήν τρέχουσα στιγμή.

«Στή Δούμα ἐπικρατεῖ πλήξη, γιατί δέν ὑπάρχει πάλη» (ἀρ. φύλ. 25).

Ποιός σᾶς φταίει, κύριοι, πού δηλώνετε ὅτι ἔχουμε σύνταγμα!

«Ὅσα εἴχαμε νά ποῦμε, τά εἴπαμε. Τώρα χρειάζονται ἔργα, *ὅμως δέν ὑπάρχει πίστη σ' αὐτά*. Ἀπό δῶ πηγάζει καί ἡ ἀπάθεια» (στό ἴδιο).

Ἐσεῖς βαυκαλίζετε τόν ἑαυτό σας μέ τήν πίστη στά *λόγια*, ἀπευθύνοντάς τα κυρίως πρός τούς ὀχτωβριστές. Τώρα ὁμολογεῖτε πώς μέ τά λόγια αὐτά συγκαλύπτατε τήν ἔλλειψη *πίστης στά ἔργα*.

1

Крушеніе конституціонныхъ иллюзій.

„У насъ есть, слава богу, конституція“ — воскликнулъ послѣ 3-го іюня 1907 года г. Милюковъ. Такими забавными увѣреніями утѣшалъ себя вождь либеральной буржуазіи, прикрывая свое недовѣріе къ народу, свое колебаніе [?], свою боязнь отступить [?] отъ „конституціоннаго“ пути.

Крайне характерно, что именно теперь, когда [illegible] самый г. Милюковъ и [illegible] его чопорная, кадетско-либеральная „Рѣчь“ признали „начало от-

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Κατάρευση τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν». — 1913

Σμίκρυνση

Σεῖς οἱ ἴδιοι, κύριοι φιλελεύθεροι, βγάλατε τήν καταδίκη σας.

Ἡ δημοκρατία γενικά — οἱ ἐργάτες ἰδιαίτερα — πίστη στά λόγια (γιά σύνταγμα) δέν εἴ-...*

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Γενάρη-
ἀρχές τοῦ Φλεβάρη 1913

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1948 στήν
4η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ
Β. Ι. Λένιν, τόμ. 18ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό σημεῖο αὐτό τό χειρόγραφο κόβεται. *Ἡ Σύντ.*

Η ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΓΑΙΩΝ

Μεταβίβαση τῶν γαιῶν ὀνομάζεται τό πέρασμα τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς ἀπό ἕνα πρόσωπο στό ἄλλο. Ὡς τά σήμερα σχετικά μέ τούς ἀγρότες μας καί στό νόμο καί στήν «κοινή» γνώμη (ἀκόμη καί στή φιλελεύθερη, ἀνάμεσα στούς καντέτους) διατηρήθηκε ἡ *δουλοπαροικιακή* ἄποψη ὅτι ἡ μεταβίβαση τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν εἶναι ἐπιζήμια καί πρέπει νά ἀπαγορεύεται ἤ νά περιορίζεται.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας καί μόνη ἡ σκέψη ὅτι εἶναι σωστό νά ἀπαγορεύουν ἤ νά δυσκολεύουν τούς ἀγρότες — πού εἶναι ἄνθρωποι ἐνήλικοι καί πολίτες μέ πλήρη δικαιώματα — νά πουλοῦν τή γῆ τους, ἀποτελεῖ τόν πιό ἀναίσχυντο ἐμπαιγμό τῆς ἀγροτιᾶς. Μόνο σέ μιά χώρα σάν τή Ρωσία, ὅπου ὅλοι οἱ ἀξιωματοῦχοι καί ἡ πλειοψηφία τῶν φιλελευθέρων εἶναι ἀκόμη διαποτισμένοι ἀπό τήν παλιά δουλοπαροικιακή ἀντίληψη γιά τόν κηδεμονευόμενο, χοντροκέφαλο, χωρίς πλήρη δικαιώματα «μουζίκο», μπορεῖ νά διατηρεῖται μιά τέτια στάση ἀπέναντι στή μεταβίβαση.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομίας, ἡ ζημιά ἀπό τίς κάθε λογῆς ἀπαγορεύσεις καί περιορισμούς τῆς μεταβίβασης εἶναι τεράστια. Ὅταν ὑπάρχουν ὑποφερτές κάπως συνθῆκες ζωῆς, ὁ ἀγρότης *ποτέ* δέν θά πουλήσει τή γῆ του. Ἄν ὅμως ἡ φτώχια ἤ ἄλλοι λόγοι (μετοίκηση, θάνατος τοῦ ἐργαζόμενου κτλ.) τόν *ἀναγκάζουν* νά τήν πουλήσει, τότε *κανένας νόμος* δέν θά τόν συγκρατήσει. Τό νόμο *πάντοτε* θά τόν παρακάμπτουν καί οἱ ἀπαγορεύσεις θά χειροτερέψουν ἁπλῶς τούς ὅρους πούλησης τῆς γῆς.

Στό τεῦχος τοῦ Γενάρη τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» — ὄργανο τῶν πιό δεξιῶν καντέτων, ἑνός μίγματος φιλελευθέρων καί μαυροεκατονταρχιτῶν — κάποιος πρίγκιπας Β. Ὀμπολένσκι, πού συμμερίζεται, ὅπως φαίνεται, τή συνηθισμένη μαυροεκα-

τονταρχίτικη-φιλελεύθερη ἄποψη γιά τή μεταβίβαση, βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά παραθέσει *γεγονότα*, πού ἀποδείχνουν τήν ἀνοησία καί τή ζημιά τῶν περιορισμῶν της. Ἀπαγορεύουν στούς μή-ἀγρότες ν' ἀγοράζουν κλήρους. Ὁ ἀγοραστής ἐγγράφεται στούς ἀγρότες! Ἀπαγορεύουν ν' ἀγοράζει ἕνας πάνω ἀπό ἕξι ἀτομικούς κλήρους. Ὁ ἀγοραστής κλείνει πλασματικές, εἰκονικές συμφωνίες στό ὄνομα συγγενῶν του κτλ.! Ἀπαγορεύουν τήν ὑποθήκευση τῶν κλήρων. Μ' αὐτόν ἴσαἴσα τόν τρόπο διευκολύνουν τά τερτίπια τῶν κερδοσκόπων, δυσκολεύονται οἱ μεσαῖοι ἀγρότες ν' ἀποκτήσουν γῆ!

Ἀπό τούς περιορισμούς τῆς μεταβίβασης μόνο οἱ τσιφλικάδες καί οἱ ὑποκριτές μποροῦν νά περιμένουν «βοήθεια» γιά τούς ἀγρότες. Οἱ συνειδητοί ἀγρότες κάθε ἄλλο παρά σ' αὐτό ἀναζητοῦν διέξοδο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 26,
1 τοῦ Φλεβάρη 1913
Ὑπογραφή: Τ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΜΕΡΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΕΡΓΙΕΣ

Ἡ ἐφημερίδα «Λούτς» σέ μιά σειρά ἄρθρα τάχθηκε ἐνάντια στίς μαζικές ἀπεργίες.

Φυσικά, ἐδῶ δέν μποροῦμε ν' ἀπαντήσουμε στή «Λούτς» ἔτσι ὅπως τῆς ἀξίζει.

Θά περιοριστοῦμε σέ λίγες παρατηρήσεις καθαρά θεωρητικές γιά τό *χαρακτήρα* τοῦ κηρύγματος τῆς «Λούτς». Οἱ ἀρθρογράφοι τῆς «Λούτς», παραθέτοντας μέ ζῆλο παραδείγματα ἀπό τίς δυτικές χῶρες καί ἐπαναλαβαίνοντας σέ χίλιους τόνους τά λογάκια: «ἀναρχοσυνδικαλισμός» κτλ. ἀποκάλυψαν ἔτσι ὅτι δέν καταλαβαίνουν καθόλου τήν ἱστορική ἰδιομορφία τῶν ἀπεργιῶν τοῦ 1912 στή Ρωσία.

Πουθενά στήν Εὐρώπη οἱ ἀπεργίες στόν 20ό αἰώνα δέν εἶχαν, δέν ἔχουν καί δέν μποροῦν νά ἔχουν τή σημασία πού ἔχουν στή Ρωσία τῆς ἐποχῆς πού ζοῦμε. Γιατί;

Γιατί σ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἀπό καιρό τώρα ἔχει τελειώσει ἐντελῶς ἡ περίοδος τῶν βαθιῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν, ἐνῶ στή Ρωσία στέκουν στήν ἡμερήσια διάταξη — μέ τήν ἱστορική σημασία τῆς λέξης — αὐτοί ἀκριβῶς οἱ μετασχηματισμοί.

Ἀπό δῶ βγαίνει καί ὁ παλλαϊκός χαρακτήρας τῶν οἰκονομικῶν καί πιό πολύ τῶν μή οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν στή Ρωσία. Οἱ ἀπεργίες τῆς Εὐρώπης, πού ἀποτελοῦν προάγγελο τελείως διαφορετικῶν μετασχηματισμῶν, *στεροῦνται* ἀπ' αὐτόν τόν παλλαϊκό χαρακτήρα (ἀπό τήν ἄποψη τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν τῆς χώρας). Παρακάτω· ἡ σχέση τῶν ἀπεργιῶν στή Ρωσία πρός τήν κατάσταση τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν παραγωγῶν (ἀγροτῶν) ἐπίσης δέν ἔχει καθόλου καμιά ὁμοιότητα μέ τή σχέση αὐτή στίς δυτικές χῶρες.

Παίρνοντάς τα ὅλα αὐτά μαζί, θά καταλάβουμε πώς τό κήρυγμα τῆς «Λούτς» ἀποσιωπᾶ αὐτήν ἀκριβῶς τήν παλλαϊκή,

τή δημοκρατική σημασία τῶν οἰκονομικῶν καί μή οἰκονομικῶν ἀπεργιῶν τοῦ 1912 στή Ρωσία. Ἡ δράση τοῦ προλεταριάτου σάν ἡγεμόνα (καθοδηγητῆ), *παρά* τίς ἀντιδημοκρατικές διαθέσεις τῶν φιλελευθέρων, νά ποιό εἶναι τό πιό σπουδαῖο καί τό ἱστορικά ἰδιόμορφο τῶν ἀπεργιῶν μας. Καί αὐτό ἀκριβῶς δέν καταλαβαίνουν καί δέν μποροῦν νά καταλάβουν ἀπό τή λικβινταριστική σκοπιά τους οἱ ἀρθρογράφοι τῆς «Λούτς».

Ἐννοεῖται, πώς ἐδῶ δέν πρόκειται καθόλου γιά τήν ἐκτίμηση τῆς σκοπιμότητας τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης χωριστῆς ἀπεργίας. Δέν πρόκειται καθόλου γιά τό ὅτι χρειάζεται περισσότερο σχεδιασμένη προετοιμασία, κάποτε καί ἀντικατάσταση τῆς ἀπεργίας μέ ἄλλη *ταυτόσημη* ἐνέργεια. Πρόκειται γιά τή *γενική* ἀνικανότητα τῶν λικβινταριστῶν νά καταλάβουν τή σημασία *ἐκείνη* τῶν ἀπεργιῶν γενικά, πού κάνει τό σύνθημα «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι» ἤ τοῦ «νόμιμου κόμματος» νά εἶναι ἀκατάλληλο, νά μήν ἀνταποκρίνεται στή δοσμένη κατάσταση πραγμάτων.

Οἱ λικβινταριστές δέν βάζουν πλήν στίς μεμονωμένες περιπτώσεις, ἀλλά σ' ὅλο τό χαρακτήρα τοῦ κινήματος, ἐκεῖ πού οἱ μαρξιστές καί οἱ συνειδητοί ἐργάτες βάζουν σύν. Νά γιατί οἱ ἐργάτες ἀγανακτοῦσαν κι' ἀγανακτοῦν δικαιολογημένα γιά τό κήρυγμα τῆς «Λούτς».

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 27,
2 τοῦ Φλεβάρη 1913
Ὑπογραφή: Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

Ἡ ἀστική κοινωνία ζεῖ καί διατηρεῖται ἀποκλειστικά μέ τή μισθωτή ἐργασία ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Χωρίς αὐτή δέν θά ὑπῆρχαν οὔτε τά ἔσοδα τῶν τσιφλικάδων, οὔτε τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν, οὔτε οἱ κάθε λογῆς «παραγωγικές» πηγές τῆς χορτάτης ζωῆς, ὅπως εἶναι οἱ ἀμοιβές, οἱ ἀποδοχές κ.ἄ. Καί ἡ δύναμη πού στριμώχνει ἑκατομμύρια ἀνθρώπους στίς γραμμές τῶν μισθωτῶν εἶναι ἡ πείνα.

Τό γεγονός αὐτό εἶναι παλιό, πασίγνωστο, χιλιοειπωμένο. Τό ἀστικό κοινό συνηθίζει σ' αὐτό καί «δέν» τό «παρατηρεῖ». Ὅμως, ἀπό καιρό σέ καιρό, οἱ κραυγαλέες περιπτώσεις φτώχιας καί ἐξαθλίωσης δίπλα στήν πολυτέλεια — ἰδιαίτερα ὅταν παρουσιάζεται κίνδυνος γιά τήν ὑγεία καί τήν εὐτυχία τῶν κ.κ. ἀστῶν! — ἐξαναγκάζουν σέ «ἀνακαλύψεις». Σέ κάθε μεγάλη πόλη, σέ κάθε ἀπομακρυσμένο χωριό ἀραιά καί ποῦ ὅλο καί θ' «ἀνακαλύψουν» κάποια φοβερή, ἀποκρουστική, ἀνάξια ἀνθρώπου βρωμιά, ἐξαθλίωση, ἐγκατάλειψη. Θά τ' «ἀνακαλύψουν», θά πληροφορήσουν τό κοινό μέσω τῶν «μεγάλων» ἐφημερίδων, θά τό κουβεντιάσουν μιά-δυό μέρες καί θά τό ξεχάσουν. Ὁ χορτάτος τό νηστικό δέν τόν πιστεύει...

Τελευταῖα στήν Πετρούπολη κάποιος δόκτορας Κοζλόβσκι πού ἐπιθεώρησε 251 κατοικίες τοῦ ἀστυνομικοῦ διαμερίσματος Ροζντενστβένσκαγια, ὅπου τό κάθε δωμάτιο εἶναι ὑπενοικιασμένο σέ πολλούς συγκατοίκους, γνώρισε στό κοινό μιά τέτια «ἀνακάλυψη».

> «Σκοτεινά, ὑγρά δωμάτια, ἀποπνικτική ἀτμόσφαιρα, βρώμα, ὕπνος πάνω στά σεντούκια, καταγῆς στό πάτωμα, φοβερή στενότητα χώρου (3.578 κάτοικοι σέ 251 διαμερίσματα), στούς τοίχους σπασμένοι κοριοί, ἀπαίσια εἰκόνα» («Νόβογε Βρέμια», ἀρ. φύλ. 13236).

Ὁ σύλλογος λαϊκῆς ὑγείας, πού ἄκουσε τή σχετική ἔκθεση,

ἀποφάσισε νά ἐξετάσει τό ζήτημα.., νά ὑποβάλει ἀναφορά.., νά ζητήσει ἔρευνα.., δηλ. ἔκανε ὅλα, ὅσα μποροῦσε νά κάνει.

Μερικά νούμερα ἀπό τή στατιστική τῆς Πετρούπολης γιά τό 1911. Στή διάθεση τῆς «Εἰδικῆς ὑπηρεσίας γιά τήν ἐξέταση καί περίθαλψη τῶν ζητιάνων» παραπέμφθηκαν 16.960 ζητιάνοι. Ἀπ' αὐτούς 1761 *στάλθηκαν στό δικαστήριο* — μήν ἐνοχλεῖς τούς καθαρούς κυρίους! — 1.371 στάλθηκαν στίς πατρίδες τους (τό χωριό «συνήθισε» ν' ἀσχολεῖται μέ τήν ἐξαθλίωση), 1.892 ἔμειναν γιά νά τούς περιθάλψουν στά ἱδρύματα τῆς ὑπηρεσίας καί 9.694 ἀφέθηκαν *ἐλεύθεροι*.

Ὅ,τι καί νά πεῖς, ἡ ὑπηρεσία μόχθησε, «ἐξέτασε», δέν τῆς πληρώνουν τζάμπα τούς μισθούς.

Στήν ἴδια περίοδο, τό 1911, ἀπευθύνθηκαν στό Γραφεῖο εὕρεσης ἐργασίας τῆς πόλης (πέρα ἀπό τό φυλάκιο Μοσκόβσκαγια) 43.156 ἀνειδίκευτοι ἐργάτες, ζητώντας δουλιά. Δόθηκε δουλιά σέ 6.076 ἄτομα.

Οἱ «ἀπελευθερωθέντες» (οἱ ζητιάνοι ἀπό τήν «περίθαλψη», οἱ ἀνειδίκευτοι ἐργάτες ἀπό τή δουλιά) κοιμοῦνται στούς δρόμους, στά ἄσυλα διανυκτέρευσης, στά δωμάτια μέ τούς πολλούς συγκάτοικους ὑπενοικιαστές... Ὑλικό γιά ἀνακαλύψεις.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 29,
5 τοῦ Φλεβάρη 1913
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Ἀπ' τίς 29 μέ 31 τοῦ Γενάρη, ν. ἡμ., συνῆλθε στό Λονδίνο τό XIII συνέδριο τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Μ. Βρεττανίας. Πῆραν μέρος 500 ἀντιπρόσωποι.

Τό συνέδριο ψήφισε ἀπόφαση ἐνάντια στόν πόλεμο καί μέ σημαντική πλειοψηφία ἀπόφαση πού προτείνει στούς κοινοβουλευτικούς ἐκπροσώπους τοῦ κόμματος νά ψηφίσουν ἐνάντια σέ κάθε νομοσχέδιο ἐκλογικῆς μεταρύθμισης, πού δέν ἐπεκτείνει τό ἐκλογικό δικαίωμα στίς γυναῖκες.

Τό «Ἐργατικό κόμμα» τῆς Ἀγγλίας, πού ὑπάρχει *δίπλα* στό ὀπορτουνιστικό «Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα» καί στό σοσιαλδημοκρατικό «Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Μ. Βρεττανίας», ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος *πλατιοῦ ἐργατικοῦ κόμματος*. Ἀποτελεῖ συμβιβασμό ἀνάμεσα στό Σοσιαλιστικό κόμμα καί στά μή-σοσιαλιστικά συνδικάτα.

Ὁ συμβιβασμός αὐτός γεννήθηκε ἀπό τίς ἰδιομορφίες τῆς ἀγγλικῆς ἱστορίας, ἀπό τό ὅτι ἡ ἐργατική *ἀριστοκρατία* ἀπομόνωσε τόν ἑαυτό της σέ μή-σοσιαλιστικά, σέ φιλελεύθερα συνδικάτα. Ἡ στροφή πού ἄρχισε στά συνδικάτα αὐτά πρός τό σοσιαλισμό προκαλεῖ ἕνα σωρό ἐνδιάμεσες, μπερδεμένες καταστάσεις.

Στό ζήτημα, λ.χ., τῆς κομματικῆς πειθαρχίας πάρθηκε ἀπόφαση πού ἀπειλεῖ μέ διαγραφή ἀπό τό κόμμα γιά παραβίαση τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόμματος καί τῆς *κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας*.

Πρόκυψαν διαμάχες πού ἦταν ἀδύνατο νά παρουσιαστοῦν σ' ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα: ἐνάντια σέ ποιόν στρέφεται ἡ ἀπόφαση αὐτή, ἐνάντια στούς φιλελευθέρους ἤ ἐνάντια στούς σοσιαλιστές;

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι ἀπό τούς 40 ἐργατικούς βουλευτές στό

κοινοβούλιο, οἱ 27 εἶναι *μή-σοσιαλιστές!!* Τούς δεκατρεῖς σοσιαλιστές — εἶπε ὁ σοσιαλιστής Βίλ Τόρν, ἀντικρούοντας τήν ἀπόφαση — θέλουν νά τούς *δεσμεύσουν* μέ ὑποταγή στούς *μή-σοσιαλιστές*. Ἀκόμη καί ὁ Μπριούς Γκλάιζερ, μέλος τοῦ Ἀνεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος, πού ὑποστήριξε τήν ἀπόφαση, παραδέχτηκε ὅτι ὑπάρχει *περίπου μισή ντουζίνα* τέτιων ἐργατικῶν βουλευτῶν πού ἡ θέση τους εἶναι ἀνάμεσα στούς συντηρητικούς.

Ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε.

Ἡ ἀπόφαση νά κρεμοῦν στά κομματικά γραφεῖα πλακάτ ὄχι μόνο τῆς ὀπορτουνιστικῆς...[177] καθημερινῆς ἐφημερίδας «Ἐζεντνιέβνιι Βέστνικ», ἀπορίφθηκε μέ πλειοψηφία 643.000 ἔναντι 398.000. Ἐδῶ κατά τήν ψηφοφορία ὑπολογίζεται ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν πού ἀντιπροσωπεύουν οἱ ἀντιπρόσωποι.

Τήν πλειοψηφία στό συνέδριο τήν εἶχαν οἱ μή-σοσιαλιστές καί οἱ πολύ κακοί σοσιαλιστές. Ἀκούστηκαν ὅμως καί μερικές φωνές ὅτι ἡ ἐργατική μάζα εἶναι δυσαρεστημένη ἀπό ἕνα τέτιο κόμμα, ὅτι αὐτή ζητάει ἀπό τούς βουλευτές λιγότερο παιχνίδι μέ τή νομοθεσία καί περισσότερη σοσιαλιστική προπαγάνδα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 30,
6 τοῦ Φλεβάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

Εὐχαριστοῦμε τή μαυροεκατονταρχίτικη ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» γιατί δημοσίευσε τά εἰλικρινῆ λόγια τοῦ ἡγέτη τῶν δεξιῶν στό Κρατικό Συμβούλιο Κομπίλινσκι. Εὐχαριστοῦμε καί τόν ἴδιο τόν «ἡγέτη».

«Διαρκῶς ἀποκαλύπτεται — ἀναφώνησε ὁ κ. Κομπίλινσκι — ὅτι τά μέλη τῆς Κρατικῆς δούμας δέν ξέρουν καί δέν μποροῦν νά νομοθετοῦν... *Ἔτσι γράφουν νόμους μόνο οἱ μπακάληδες.*

...Μᾶς ἐπιτίθενται γιατί ἀπορίψαμε τό νομοσχέδιο γιά τήν εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ζέμστβο στό κυβερνεῖο Ἀρχάγγελσκ. Ἡ Κρατική δούμα δέν σκέφτηκε καθόλου ὅτι ἐκεῖ θά εἴμασταν ὑποχρεωμένοι, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν πολιτισμένα στοιχεῖα καί τό κυβερνεῖο Ἀρχάγγελσκ εἶναι ἀραιοκατοικημένο, νά ἐκλέξουμε στίς διοικήσεις τῶν ζέμστβο *ἕνα μουζίκο,* ἕνα ἐλάφι καί μιά ἀρκούδα, ὅπως ἔλεγαν, εὐφυολογώντας, σέ μᾶς.

...Πάντως, *ἐμεῖς δέν θά ἐπιτρέψουμε* νά δημιουργηθεῖ ζέμστβο ἀπό *μουζίκους*, ὅπως πρόβλεπε τό νομοσχέδιο τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας».

Πῶς λοιπόν, νά μήν εὐχαριστήσουμε τόν ἡγέτη τῶν δεξιῶν στό Κρατικό Συμβούλιο, δηλ. τόν ἀρχηγό τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου γιά μιά τέτια εἰλικρίνεια;

Ἀντί τίς τριμένες φιλελεύθερες φράσεις *ἐνάντια* στό Κρατικό Συμβούλιο, πού τίποτε δέν λένε, ἐμεῖς συνιστοῦμε θερμά στούς ἀναγνῶστες τήν καθαρή, τή σωστή αὐτή τοποθέτηση τοῦ ζητήματος *ὑπέρ* τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου.

Μπακάληδες στήν Κρατική Δούμα... μουζίκοι, ἀρκοῦδες στά ζέμστβο... ἐμεῖς μπακάληδες καί μουζίκους δέν θά ἐπιτρέψουμε. Αὐτή εἶναι ἡ σταράτη γλώσσα τοῦ φεουδάρχη-τσιφλικᾶ.

Καί σημειῶστε: αὐτός, ὁ τσιφλικάς, ἔχει δίκιο ὅτι στήν Κρατική δούμα *δέν* ὑπάρχει πλειοψηφία χωρίς τούς «μπακάληδες», δηλ., μιλώντας μέ τή γλώσσα τοῦ συνειδητοῦ ἐργάτη

(κι' ὄχι τοῦ βάρβαρου τσιφλικᾶ), χωρίς τήν *ἀστική τάξη*. Αὐτός, ὁ τσιφλικάς, ἔχει δίκιο ὅτι στήν πραγματικότητα ἡ αὐτοδιοίκηση θά ἦταν *ἀγροτική* αὐτοδιοίκηση (οἱ συνειδητοί ἐργάτες προτιμοῦν τή λέξη αὐτή ἀπό τήν ἔκφραση: «μουζίκικη», πού συνηθίζουν οἱ βάρβαροι τσιφλικάδες). Οἱ ἀγρότες ἀποτελοῦν πλειοψηφία.

Τό Κρατικό Συμβούλιο δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο πολιτικό ἵδρυμα, ἀλλά ὄργανο μιᾶς *τάξης*, αὐτό λέει ὁ εἰλικρινής λόγος τοῦ Κομπίλινσκι. Ἡ τάξη αὐτή εἶναι οἱ μεγάλοι φεουδάρχες. Αὐτοί *δέν θά ἐπιτρέψουν* «τό μπακάλη καί τό μουζίκο».

Διδαχτεῖτε, κύριοι ρῶσοι φιλελεύθεροι «μπακάληδες», κ.κ. ὀχτωβριστές καί καντέτοι, ἀπό τόν Κομπίλινσκι νά τοποθετεῖτε σοβαρά τά πολιτικά ζητήματα!

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 35,
12 τοῦ Φλεβάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Τό γράμμα στήν «Πράβντα» (άρ. φύλ. 22/226) τοῦ βουλευτῆ τῶν ἐργατῶν τῆς Κοστρομᾶ Σάγκοφ δείχνει μέ ἐξαιρετική σαφήνεια κάτω ἀπό ποιούς ὅρους οἱ ἐργάτες θεωροῦν ὅτι μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἑνότητα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τά γράμματα πολλῶν ἄλλων βουλευτῶν τῆς ἐργατικῆς κουρίας («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 21-28) ἐπιβεβαιώνουν τήν ἄποψη αὐτή. Οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες «ἀπό τά κάτω» ὀφείλουν νά πραγματοποιήσουν τήν ἑνότητα. Οἱ λικβινταριστές δέν πρέπει νά κάνουν πάλη ἐνάντια στήν παρανομία, ἀλλά οἱ ἴδιοι νά ἐντάσσονται σ' αὐτή.

Προκαλεῖ ἔκπληξη ὅτι ὕστερα ἀπό μιά τόσο σαφή καί σταράτη τοποθέτηση τῶν ζητημάτων συναντοῦμε τήν παλιά, τήν ἀλαζονική, ἀλλά χωρίς τό παραμικρό περιεχόμενο φρασεολογία τοῦ Τρότσκι στή «Λούτς», ἀρ. φύλ. 27 (113). Οὔτε λέξη *ἐπί τῆς οὐσίας* τοῦ ζητήματος! Οὔτε ἡ παραμικρότερη προσπάθεια νά παραθέσει *ἀκριβῆ γεγονότα* καί νά τά ἀναλύσει ὁλόπλευρα! Οὔτε ὑπαινιγμός γιά τούς *πραγματικούς ὅρους* τῆς ἑνότητας! Ξερά ἐπιφωνήματα, φουσκωμένα λόγια, ὑπεροπτικές ἐπιθέσεις ἐνάντια σέ ἀντιπάλους πού ὁ ἀρθρογράφος δέν κατονομάζει, ἐπιβλητικές σοβαρές διαβεβαιώσεις, αὐτά εἶναι ὅλα τά ἐφόδια τοῦ Τρότσκι.

Αὐτά εἶναι ἀνώφελα, κύριοι. Μιλᾶτε «στούς ἐργάτες» *σάν* νά μιλᾶτε *σέ παιδιά* πότε φοβερίζοντάς τους μέ πολύ τρομερά λόγια («ἁλυσίδες τοῦ πνεύματος τοῦ ὁμίλου», «τερατώδης πολεμική», «φεουδαρχική-δουλοπαροικιακή περίοδος τῆς κομματικῆς ἱστορίας μας»), πότε «νουθετώντας» τους, ὅπως νουθετοῦν τά μικρά παιδιά, χωρίς νά τά πείθουν καί χωρίς νά τούς ἐξηγοῦν τό ζήτημα.

Οἱ ἐργάτες δέν θά ἐπιτρέψουν οὔτε νά τούς φοβίσετε, οὔτε νά τούς πείσετε μέ νουθεσίες. Θά συγκρίνουν *μόνοι τους* καί τή «Λούτς» καί τήν «Πράβντα», θά διαβάσουν, λ.χ., τό

κύριο ἄρθρο τῆς «Λούτς» («Οἱ ἐργατικές μάζες καί ἡ παρανομία»), ἀρ. φύλ. 101 καί θά ἀποκρούσουν ἁπλῶς τή διακήρυξη τοῦ Τρότσκι.

«Στήν πράξη τό ζήτημα τῆς παρανομίας, πού μόνο φαινομενικά εἶναι ζήτημα ἀρχῶν, λύνεται ἀπ' ὅλα τά τμήματα τῆς σοσιαλδημοκρατίας κατά τόν ἴδιο ἐντελῶς τρόπο...», γράφει καί ὑπογραμμίζει ὁ Τρότσκι. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ξέρουν ἀπό πείρα ὅτι δέν εἶναι ἔτσι. Οἱ ἐργάτες, σέ ὁποιαδήποτε γωνιά τῆς Ρωσίας, ἄν διαβάσουν τό κύριο ἄρθρο τῆς «Λούτς» πού ἀναφέραμε, θά δοῦν ἀμέσως ὅτι ὁ Τρότσκι ξεφεύγει ἀπό τήν ἀλήθεια.

«Εἶναι γελοῖο καί ἀνόητο — διαβάζουμε σ' αὐτόν — νά ἰσχυριζόμαστε ὅτι ὑπάρχει τάχα ἀνειρήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στίς πολιτικές τάσεις τῆς «Λούτς» καί τῆς «Πράβντα». Πιστέψτε, ἀγαπητέ ἀρθρογράφε, πώς οὔτε ἡ λέξη «ἀνόητο», οὔτε ἡ λέξη «γελοῖο» δέν θά φοβίσουν τούς ἐργάτες, ἀλλά θά σᾶς παρακαλέσουν νά μιλᾶτε μαζί τους *σάν σέ ἐνήλικους, ἐπί τῆς οὐσίας:* γιά ἀναφέρετε αὐτές τίς τάσεις! γιά ἀποδεῖξτε ὅτι εἶναι δυνατό «νά συμβιβαστεῖ» τό κύριο ἄρθρο τῆς «Λούτς», ἀρ. φύλ. 101 μέ τή σοσιαλδημοκρατία!

Ὄχι. Μέ κουβέντες, ἀκόμη καί «συμφιλιωτιστικές», ἀκόμη καί τίς πιό γλυκανάλατες δέν θά ταΐσετε τούς ἐργάτες.

«Οἱ διαμορφωμένες ὁμάδες μας, ὁ μπολσεβικισμός καί ὁ μενσεβικισμός — γράφει ὁ Τρότσκι — στήν προέλευσή τους εἶναι καθαρά διανοουμενίστικα δημιουργήματα».

Αὐτό εἶναι ἐπανάληψη τοῦ φιλελεύθερου παραμυθιοῦ. Στήν πράξη ὅμως ὅλη ἡ ρωσική πραγματικότητα ἔβαλε τούς ἐργάτες μπροστά στό ζήτημα ποιά στάση νά κρατήσουν ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους καί στήν ἀγροτιά. Καί ἄν ἀκόμη δέν ὑπῆρχε καθόλου διανόηση, οἱ ἐργάτες *δέν θά μποροῦσαν* ν' ἀποφύγουν τό ζήτημα αὐτό: νά πᾶνε *μέ* τούς φιλελευθέρους ἤ νά καθοδηγήσουν τούς ἀγρότες *ἐνάντια* στούς φιλελευθέρους.

Στούς φιλελευθέρους *συμφέρει* νά παρουσιάζουν τή βάση αὐτή τῶν διαφωνιῶν σάν ἕνα πράγμα πού τό ἔμπασαν οἱ «διανοούμενοι». Ὁ Τρότσκι ὅμως ἁπλῶς ρεζιλεύει τόν ἑαυτό του, ἐπαναλαβαίνοντας τό φιλελεύθερο παραμύθι.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 39,
16 τοῦ Φλεβάρη 1913

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ;

Τό περιοδικό «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» μᾶς δείχνει ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς δυό κατευθύνσεις στό ναροντνικιστικό ἤ στό τρουντοβίκικο ρεῦμα ἤ τή ροή τῆς ρωσικῆς ζωῆς, πού μπορεῖς νά τίς παρακολουθήσεις καί ἀπό ἄλλες πιό πλήρεις, πιό ἄμεσες πηγές τῆς πολιτικῆς γνώσης.

Ἄς θυμηθοῦμε, λ.χ. τίς συζητήσεις στήν Ι καί στή ΙΙ Δούμα. Δυστυχῶς, ἔχουν ἀποσυρθεῖ τώρα ἀπό τήν κυκλοφορία τά στενογραφημένα πρακτικά καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης. Ὅμως, ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, τό τεράστιο πολιτικό ὑλικό γιά τή μελέτη τῶν απόψεων καί τῶν τάσεων τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς καί τοῦ ρωσικοῦ τρουντοβικισμοῦ, πού ὑπάρχει στά πρακτικά αὐτά, ἐνμέρει ἔχει γίνει κιόλας, ἐνμέρει θά γίνει στό μέλλον κτῆμα κάθε μορφωμένου ἀνθρώπου. Τό κύριο συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπό τό ὑλικό αὐτό εἶναι ὅτι οἱ *διανοούμενοι*-τρουντοβίκοι (περιλαβαίνοντας σ' αὐτούς καί τούς διανούμενους-ἐσέρους) καί οἱ *ἀγρότες*-τρουντοβίκοι ἐκπροσωποῦν στήν οὐσία δυό διαφορετικά πολιτικά ρεύματα.

Οἱ διανοούμενοι-ναρόντνικοι κλίνουν πρός τή συμφιλιωτιστική ἤ «πανανθρώπινη» φρασεολογία. Σ' αὐτούς νιώθεις πάντα τό φιλελεύθερο. Σ' αὐτούς ἡ ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι όργανικά ξένη. Εἶναι ἠθικολόγοι χωρίς τέλος. Τραβοῦν τή δημοκρατική ἀγροτιά πρός τά *πίσω*, ἀπό τή ζωντανή καί ἄμεση πάλη ἐνάντια στόν ταξικό ἐχθρό της σέ μιά φρασεολογία νεφελώδη, ἐπινοημένη, ἀνίσχυρη, δῆθεν-σοσιαλιστική.

Οἱ ἀγρότες-ναρόντνικοι καί στίς δυό πρῶτες Δοῦμες ἦταν φωτιά καί λάβρα. Ἦταν ὅλο προσπάθεια γιά ἄμεση καί ἀποφασιστική δράση. Ἦταν καθυστερημένοι, ἀμόρφωτοι, ἀφελεῖς, ὅμως ἐνάντια στόν ταξικό ἐχθρό τους ξεσηκώνονταν μέ τέτια

εὐθύτητα, ἀδιαλλαξία, μίσος, πού *νιώθει κανείς* ὅτι ἀποτελοῦν σοβαρότατη κοινωνική δύναμη.

Μέ ἄλλα λόγια: οἱ διανοούμενοι-ναρόντνικοι εἶναι πολύ κακοί σοσιαλιστές καί ἀπομαγνητισμένοι δημοκράτες. Οἱ ἀγρότες-τρουντοβίκοι δέν παίζουν καθόλου μέ τό σοσιαλισμό, πού τούς εἶναι τελείως ξένος, εἶναι ὅμως δημοκράτες ἀπό «φυσικοῦ» τους, εἰλικρινεῖς, φλογεροί καί δυνατοί. Ἄν θά νικήσει ἡ ἀγροτική δημοκρατία στή Ρωσία, δέν θά μπορέσει κανείς νά τό προβλέψει, γιατί αὐτό θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό πολύ περίπλοκες ἀντικειμενικές συνθῆκες. Εἶναι ὅμως τελείως ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ τρουντοβίκικη ἀγροτιά *μπορεῖ* νά νικήσει μόνο ἄν *ἀντιταχθεῖ* στίς τάσεις ἐκεῖνες πού μπάζει στό κίνημά της ἡ ναροντνικιστική διανόηση. Ἡ ζωντανή, ἡ δροσοβόλα, ἡ εἰλικρινής δημοκρατία *εἶναι σέ θέση* νά νικήσει, ὅταν ὑπάρξουν εὐνοϊκές ἱστορικές συνθῆκες, ἐνῶ ἡ «σοσιαλιστική» *φρασεολογία*, ἡ ναροντνικιστική χωρίς τέλος ἠθικολογία δέν μπορεῖ νά νικήσει ποτέ.

Τό συμπέρασμα αὐτό μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα διδάγματα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, καί δέν χάνω τήν ἐλπίδα νά τό θεμελιώσω κάποτε μέ μιά λεπτομερή ἀνάλυση τῶν ἀγορεύσεων τῶν ναρόντνικων καί στίς δυό πρῶτες Δοῦμες καί μέ ἄλλο πολιτικό ὑλικό τοῦ 1905-1907. Τώρα ὅμως θέλω νά τονίσω τήν ἀξιοσημείωτη ἐπιβεβαίωση τοῦ συμπεράσματος αὐτοῦ ἀπό τό τελευταῖο τεῦχος τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» (1912, τεῦχ. 12), πού εἶναι τό κυριότερο καί τό σοβαρότερο ὄργανο τῶν ναρόντνικων.

Δυό ἄρθρα τοῦ τεύχους αὐτοῦ προκαλοῦν χωρίς ἀμφιβολία χαρακτηριστική ἐντύπωση. Τό ἄρθρο τοῦ κ. Α. Β. Π. («Λαϊκός ἤ προλεταριακός σοσιαλισμός;») ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα τῶν διανοουμενίστικων συλλογισμῶν τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί τῶν ἐσέρων.

Ἄν ἦταν ἀναπόφευκτο ἡ μαζική δύναμη τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς νά πάρει κατεύθυνση σάν αὐτή πού «βγαίνει» ἀπό τούς *συλλογισμούς* τῶν κ.κ. Α. Β. Π. καί Σίας, τότε ἡ ὑπόθεση τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς δημοκρατίας θά ἦταν όριστικά χαμένη. Γιατί ἀπό τή φρασεολογία καί τήν χωρίς τέλος ἠθικολογία *δέν μπορεῖ* νά προκύψει ἱστορική *δράση*. Ἡ στειρότητα τοῦ *τέτιου* ναροντνικισμοῦ εἶναι ὁριστική.

Στό ἄρθρο τοῦ κ. Κριοῦκοφ «Χωρίς φωτιά» κάποιος γλυκομίλητος παπαδάκος ἀφηγεῖται γιά τήν ἀγροτιά καί τήν ἀγροτική ζωή καί τήν ἀγροτική ψυχολογία, παρουσιάζοντας τήν

ἀγροτιά ἀκριβῶς ἔτσι ὅπως ἡ *ἴδια* ἐκδηλωνόταν καί ἐκδηλώνεται. Ἄν ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι σωστή, τότε ἡ ἀστική ρωσική δημοκρατία — στό πρόσωπο τῆς ἀγροτιᾶς ἀκριβῶς — εἶναι προορισμένη ν' ἀναπτύξει μεγάλη ἱστορική δράση, πού ἔχει κάθε πιθανότητα νά νικήσει σέ μιά εὐνοϊκή κάπως συγκυρία φαινομένων.

Γιά νά τό ἀποσαφηνίσουμε αὐτό θά κάνουμε ἕνα σύντομο χαρακτηρισμό τῶν «ἰδεῶν» τοῦ κ. Α. Β. Π. καί θά παραθέσουμε μερικές περικοπές ἀπ' τίς περιγραφές τοῦ γλυκομίλητου παπαδάκου γιά τή ρωσική ἀγροτιά.

Ὁ κ. Α. Β. Π. ὑπερασπίζει τίς βάσεις τοῦ ναροντνικισμοῦ ἀπό τόν ἀρθρογράφο τοῦ «Ζαβέτι» Σουχάνοφ, πού *παραδίδει* στό μαρξισμό μιά σειρά κεφαλαιώδεις θεωρητικές θέσεις τοῦ ναροντνικισμοῦ, προπαγανδίζοντας ταυτόχρονα κάτι σάν συνένωση τῶν μαρξιστῶν μέ τούς ναρόντνικους.

Ὁ κ. Α. Β. Π. δέν εἶναι κατά τῆς συνένωσης, ὅμως δέν εἶναι διατεθειμένος νά «παραδόσει» τίς ἀρχές τοῦ ναροντνικισμοῦ. Καί αὐτή ἀκριβῶς ἡ *ὑπεράσπιση* τῆς καθαρότητας καί τῆς σταθερότητας τῶν ἀρχῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ ἀπό ἕνα τόσο ἁρμόδιο καί ἐπιφανή, χωρίς ἀμφιβολία, ναρόντνικο, ὅπως εἶναι ὁ κ. Α. Β. Π. δείχνει ὁλοφάνερα ὅτι ἡ θέση του εἶναι ὁλότελα ***καταδικασμένη***, ὅτι *ἕνας τέτιος* ναροντνικισμός *εἶναι ἀπολύτως ἄψυχος*.

Ὁ κ. Σουχάνοφ ἔφτασε στό σημεῖο νά πεῖ ὅτι τάξη σοσιαλιστική ἀπό τή φύση της εἶναι μόνο τό προλεταριάτο. Φυσικά, ἄν σκεφτεῖ κανείς μέ κάποια ἔστω συνέπεια, αὐτό σημαίνει νά παραδεχτεῖς τό μαρξισμό καί νά βάλεις τελεία καί παύλα στό ναροντνικιστικό *σοσιαλισμό*.

Ὁ κ. Α. Β. Π. ἐξεγείρεται ἐνάντια στόν κ. Σουχάνοφ, τά ἐπιχειρήματά του ὅμως εἶναι κάτι τό καταπληκτικά ἀξιολύπητο. Εἶναι ὅλο μικροεπιφυλάξεις, μικροδιορθώσεις, ἐρωτηματικά, ἐκλεκτικές παρατηρήσεις πάνω στό θέμα ὅτι ὁ ἀναθεωρητισμός «ἐξογκώνει ὑπέρμετρα» τίς διορθώσεις πού κάνει ἡ ζωή στή θεωρία, ἐνῶ ἡ ὀρθοδοξία τοῦ κάκου τίς ἀρνεῖται. Ὁ λαπάς πού προσφέρει ὁ κ. Α. Β. Π. μοιάζει σάν δυό σταγόνες νερό μέ τίς συνηθισμένες σέ ὅλες τίς εὐρωπαϊκές χῶρες ἀντιρήσεις τῶν «ἀνθρωπιστῶν» ἀστῶν ἐνάντια στήν ταξική πάλη καί τόν ταξικό σοσιαλισμό.

Ὁ κ. Α. Β. Π. δέν τολμᾶ νά ἀρνηθεῖ τό βασικό καί πασίγνωστο γεγονός ὅτι σέ ὅλο τόν κόσμο μόνο τό προλεταριάτο διεξάγει καθημερινή συστηματική πάλη ἐνάντια στόν καπιτα-

λισμό, ὅτι αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τό μαζικό στήριγμα τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων. Ὁ κ. Α. Β. Π. δέν μπορεῖ νά μήν ξέρει ὅτι ἡ ἀγροτιά, *ὅσο πιό ἐλεύθερη* πολιτικά εἶναι μιά χώρα, *τόσο λιγότερο* φανερώνει ἔστω καί ἀσθενεῖς σοσιαλιστικές τάσεις. Καί αὐτός *παίζει* ἁπλῶς μέ μικρά ἀποκόμματα ἀπό γνῶμες τῶν εὐρωπαίων ἀστῶν καθηγητῶν καί τῶν ὀπορτουνιστῶν γιά *νά μπερδέψει* τήν ὑπόθεση, χωρίς κάν νά προσπαθεῖ ν' ἀντιτάξει στό μαρξισμό ἔστω κάτι πού νά μοιάζει μέ ὁλοκληρωμένη, σταράτη, ξεκάθαρη κοινωνική θεωρία.

Γι' αὐτό δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό ἀνιαρό ἀπό τό ἄρθρο τοῦ κ. Α. Β. Π. Δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά δείχνει παραστατικότερα τόν πλήρη ἰδεολογικό θάνατο τοῦ ναροντνικιστικοῦ *σοσιαλισμοῦ* στή Ρωσία. Αὐτός πέθανε. Σ' ὁποιαδήποτε ἀστική σοσιαλρεφορμιστική ἔκδοση τῆς Δύσης θά βρεῖτε ὅλες τίς «ἰδέες» τοῦ κ. Α. Β. Π. Καταντᾶ ἀνιαρή καί ἡ ἀνασκευή τους.

Ἀλλά, ἄν πέθανε ὁ ναροντνικιστικός *σοσιαλισμός* στή Ρωσία, ἄν τόν σκότωσε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 καί τόν ἔθαψαν οἱ κ.κ. Α. Β. Π., ἄν δέν ἔμεινε ἀπ' αὐτόν παρά μόνο ἡ σάπια φρασεολογία, ὡστόσο ἡ ἀγροτική δημοκρατία στή Ρωσία, πού δέν εἶναι καθόλου σοσιαλιστική, ἀλλά ἐξίσου ἀστική, ὅπως ἦταν καί ἡ δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς τό 1860, τῆς Γαλλίας στό τέλος τοῦ 18ου αἰώνα, τῆς Γερμανίας στό πρῶτο μισό τοῦ 19ου αἰώνα κτλ. κτλ., ἡ δημοκρατία αὐτή *ζεῖ*.

Ἡ ἀφήγηση τοῦ γλυκομίλητου παπαδάκου γιά τό χωριό, πού τήν παραθέτει ὁ κ. Κριοῦκοφ, τό ἐπιβεβαιώνει ἀπόλυτα. Κι' αὐτό πού μᾶς πληροφορεῖ ὁ Κριοῦκοφ, — ἄς τό σημειώσουμε μέ τήν εὐκαιρία — ἀπορέει μέ περισσότερη, ἴσως, παραστατικότητα καί ἀκρίβεια ἀπό τίς παρατηρήσεις τοῦ γνωστοῦ ἐχθροῦ τῆς δημοκρατίας, τοῦ βεχιστῆ Μπουλγκάκοφ στό Ρούσκαγια Μίσλ» (1912, τεῦχ. 11: «Στίς ἐκλογές»).

«Ἡ δουλοπρέπεια καί ἡ δειλία, — λέει ὁ παπαδάκος τοῦ Κριοῦκοφ γιά τό ρωσικό κλῆρο — ὑπῆρχε πάντα!.. Ἡ διαφορά ὅμως βρίσκεται σέ τοῦτο, ὅτι ποτέ δέν εἴχαμε μιά τέτια *τρομερά ἤρεμη,* σιωπηρή ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ἐκκλησία, σάν αὐτή πού ἔχουμε σήμερα, λές καί ἔσβησε ἡ ζωή στήν ἐκκλησία. Ἐπαναλαβαίνω: δέν ἔφυγε μόνο ἡ διανόηση, ἔφυγε ὁ λαός... αὐτό ὀφείλουμε νά τό ὁμολογήσουμε, ἐγώ ἤμουν δυό χρόνια παπάς στήν ὕπαιθρο».

Ὁ γλυκομίλητος παπαδάκος ἀναθυμᾶται τό *1905*. Ὁ παπαδάκος ἐξηγοῦσε τότε στούς ἀγρότες τό μανιφέστο.

«Περίμενα —θρηνεῖ ὁ παπαδάκος — φώτιση, στενή συνένωση, *ἀγάπη,* λογική, ὑγιή συνείδηση, ἀφύπνιση, δραστηριότητα... Φώτιση σάν νά

παρουσιάστηκε, ἀλλά ἀντί ἑνότητα καί συνένωση, εἴχαμε κακία καί ἀλληλοφάγωμα. Καί πρίν ἀπ' ὅλους τό χωριό ἔθιξε ἀκριβῶς ἐμένα καί μάλιστα ἀρκετά. Μπορεῖ νά πεῖ κανείς πώς ἐγώ ὁλόκληρος, μέ τήν ψυχή καί τήν καρδιά μου ἤμουνα ὑπέρ τοῦ χωριοῦ... Ἀκριβῶς αὐτές τίς ἐλευθερίες ἐξηγοῦσα καί ὅλα τά ἄλλα. Καί πῶς ἄκουγαν! Ἐγώ νόμιζα ὅτι πιό πλατιά ἐξήγηση ἀπό ἐκείνη πού ἔδινα ἐγώ, δέν ἦταν δυνατό νά δοθεῖ, ἀλλά ὄχι... τρύπωσαν στό χωριό κι' ἄλλοι λόγοι. Καί οἱ καινούργιοι ἑρμηνευτές μᾶς ἄνοιξαν ἱστορίες μεγαλύτερες: σχετικά μέ τά χωραφάκια, τήν ἰσότητα καί τά ἀφεντικά. *Φυσικά οἱ μουζίκοι αὐτά τά κατάλαβαν καί τά ἀφομοίωσαν στή στιγμή*. Καί πρώτη τους δουλιά ἦταν νά παρουσιαστοῦν σέ μένα καί νά δηλώσουν ὅτι γιά ἀμοιβή δέν θά μοῦ πληρώνουν διακόσια, ἀλλά ἑκατό...

...Ὡστόσο ἐκεῖνο πού μέ *πίκρανε* ἰδιαίτερα δέν ἦταν τό γεγονός αὐτό σχετικά μέ τά ἑκατό ρούβλια, ἀλλά τό σύνολο ὅλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων πού ἀποτέλεσαν ἀστραπιαῖα τήν καινούργια μορφή τοῦ χωριοῦ. Πόσο προσπάθησαν ἀπ' ὅλες τίς μεριές νά τοῦ ἀνοίξουν τά μάτια, νά τό ἀπαλλάξουν ἀπό τά καφάσια, νά τοῦ φωτίσουν τό σκοτάδι του! Κι' ἄν θέλουμε νά λέμε τήν ἀλήθεια, τό πέτυχαν. Ὁ τυφλός ἄνθρωπος ὡστόσο εἶδε μιά μικρή ἀχτίδα φῶς, κι' ἀπό τή στιγμή αὐτή δέν ἦταν πιά τυφλός... ἄν καί δέν ἀνέβλεψε. Ὅμως, μέ τή μισοανάβλεψη αὐτή τοῦ ἦρθε μόνο ἡ πιό ὀδυνηρή γνώση καί ἡ πιό ἀποπνικτική κακία... Κι' ἴσως κάποτε νά νοσταλγεῖ τή σκοτεινή ἄγνοιά του. Τέτια κακία ἀναπτύχθηκε στό χωριό, τέτια κακία, πού νομίζεις ὅτι τώρα ἔχει κορεστεῖ ἀπ' αὐτή ὅλος ὁ ἀγέρας... Τό μαχαίρι, τό ρόπαλο, ὁ ἐμπρησμός. Ἡ ὁλοφάνερη ἀδυναμία, οἱ τσουχτερές, οἱ ἀνανταπόδοτες προσβολές, τό ἀλληλοβρίσιμο, τό χωρίς διάκριση μίσος, ὁ φθόνος ἐνάντια σέ κάθε ἕναν πού ἔχει μεγαλύτερη εὐημερία, ἄνεση καί εὐπορία. Φυσικά, καί πρίν ὑπῆρχε φθόνος καί κακία καί πόνος καί δυσωδία ἁμαρτιῶν, οἱ ἄνθρωποι ὅμως πίστευαν στή θεία θέληση καί στή ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν, πίστευαν καί *ἔβρισκαν τή δύναμη νά ἐγκαρτεροῦν* μέ τήν βέβαιη ἐλπίδα τῆς μετά θάνατον ἀμοιβῆς. Σήμερα ἡ πίστη αὐτή δέν ὑπάρχει πιά. Σήμερα ἐκεῖ ὑπάρχει τούτη ἡ πίστη: ἐμεῖς εἴμαστε οἱ ὑποδουλωτές, αὐτοί εἶναι οἱ σκλαβωμένοι. Ἀπ' ὅλες τίς συζητήσεις γιά λευτεριά ἀναπτύχθηκαν στό ἔδαφος τοῦ χωριοῦ ζιζάνια καί ἀφιόνι... Καί νά τώρα αὐτός ὁ καινούργιος νόμος γιά τή γῆ,— ὁ ἀδελφός ξεσηκώθηκε ἐνάντια στόν ἀδελφό, ὁ γιός ἐνάντια στόν πατέρα, ὁ γείτονας ἐνάντια στό γείτονα! Ἄρχισε τέτια μοχθηρία καί διχόνοια πού θά πνίξουν τό χωριό, ὁπωσδήποτε θά τό πνίξουν».

Ὑπογραμμίσαμε στή χαρακτηριστική αὐτή περιγραφή τοῦ χωριοῦ ἀπό τόν μελίρρυτο παπαδάκο (γνησιότατος ναρόντνικος-διανοούμενος!) μερικά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά λογάκια!

Ὁ παπαδάκος εἶναι ὀπαδός τῆς «ἀγάπης»; ἐχθρός τοῦ «μίσους». Ἀπό τήν πλευρά αὐτή συμμερίζεται ἀπόλυτα ἐκείνη τήν τολστοϊκή (μποροῦμε νά ποῦμε ἐπίσης: τή χριστιανική) βαθύτατα ἀντιδραστική ἄποψη πού ἀναπτύσσουν συνεχῶς οἱ δικοί μας καντέτοι καί οἱ ὅμοιοί τους. Ἀσφαλῶς, ἕνας τέτιος παπαδάκος εἶναι πρόθυμος νά πλάθει ὄνειρα γιά κάποια «κοινωνικοποίηση» τῆς γῆς, νά φλυαρεῖ γιά τή «σοσιαλιστική» σημασία τῶν συνεταιρισμῶν, γιά «νόρμες γαιοκτησίας», ὅταν

ὅμως ἡ ὑπόθεση ἔφτασε ὥς τό μίσος στή θέση τῆς «ἀγάπης», τότε ἀμέσως τά δίπλωσε, παράλυσε κι' ἄρχισε τίς κλάψες.

Ἀπό «σοσιαλισμό» στά λόγια, σέ παχιές κουβέντες («λαϊκό κι' ὄχι προλεταριακό») ὅσο θέλεις, αὐτό θά τό ἐγκρίνει καί στήν Εὐρώπη ὁποιοσδήποτε ἐγγράμματος μικροαστός. Ἄν ὅμως ἡ ὑπόθεση ἔφτασε ὥς τό «μίσος» στή θέση τῆς «ἀγάπης», τότε ἔχουμε τέλος. Ἄν πρόκειται γιά σοσιαλισμό τῆς ἀνθρωπιστικῆς φρασεολογίας, εἴμαστε ὑπέρ· ἄν πρόκειται γιά ἐπαναστατική δημοκρατία, εἴμαστε κατά.

Αὐτά πού λέει ὁ γλυκομίλητος παπαδάκος πάνω στό τριμένο θέμα τῆς «ἀλητείας» στό χωριό δέν ἀποτελοῦν ἀπό τήν πλευρά τῶν γεγονότων ἀπολύτως τίποτε τό καινούργιο. Ἀπό τήν ἀφήγηση ὅμως τή δική του φαίνεται καθαρά ὅτι ἡ «ἀλητεία» εἶναι μιά ἔννοια πού τήν ἔμπασαν οἱ *τσιφλικάδες*. «Τσουχτερές ἀνανταπόδοτες προσβολές», νά τί διαπιστώνει ὁ γλυκομίλητος παπαδάκος. Κι' αὐτό, χωρίς ἀμφιβολία, εἶναι κάτι πού ἀπέχει πολύ, πάρα πολύ ἀπό τήν «ἀλητεία».

Ἀνέκαθεν οἱ μαρξιστές, στήν πάλη τους ἐνάντια στό ναροντνικισμό, θεωροῦσαν σάν καθῆκον τους νά τσακίζουν τό μανιλοφισμό, τίς γλυκερές φράσεις, τή συναισθηματική ὑπερταξική ἄποψη, τό χυδαῖο «λαϊκό»σοσιαλισμό, ἀντάξιο κάποιου γάλλου «ριζοσπάστη-σοσιαλιστῆ», ψημένου στίς λοβιτοῦρες καί στίς κερδοσκοπίες. Ταυτόχρονα ὅμως οἱ μαρξιστές θεωροῦσαν ἀνέκαθεν ἐξίσου ὑποχρεωτικό καθῆκον τους νά ξεχωρίζουν τό *δημοκρατικό* πυρήνα τῶν ναροντνικιστικῶν ἀπόψεων. Ὁ ναροντνικιστικός σοσιαλισμός εἶναι ἕνα σάπιο καί βρωμερό ψοφίμι. Ἡ ἀγροτική δημοκρατία τῆς Ρωσίας, ἄν τήν παρουσιάζει σωστά ὁ γλυκομίλητος παπαδάκος τοῦ Κριοῦκοφ εἶναι ζωντανή δύναμη. Καί δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ζωντανή δύναμη, ὅσο κυβερνοῦν οἱ Πουρισκέβιτς, ὅσο λιμοκτονοῦν ὁμαδικά μέχρι τριάντα ἑκατομμύρια.

«Μίσος χωρίς διάκριση» μᾶς λένε. 1ο, αὐτό δέν εἶναι ὅλη ἡ ἀλήθεια. «Διάκριση» δέν βλέπουν οἱ Πουρισκέβιτς, δέν βλέπουν οἱ γραφειοκράτες, δέν βλέπουν οἱ ἀγαθόψυχοι διανοούμενοι. 2ο, μά ἀκόμη καί στίς ἀρχές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία ὑπῆρχε ἕνα ὁρισμένο στοιχεῖο «μίσους χωρίς διάκριση», μέ τή μορφή, λ.χ., τῆς καταστροφῆς τῶν μηχανῶν στίς ἀπεργίες τοῦ 1860-1890. Αὐτό ἐξαφανίστηκε γρή-

γορα. Ἡ οὐσία ὅμως δέν εἶναι αὐτή. Θά ἦταν ποταπότητα νά ζητᾶμε ἀπό ἀνθρώπους τῆς δοσμένης κατάστασης, πού χάνουν τήν ὑπομονή τους, νά φέρνονται μέ τό γάντι.

Ἡ οὐσία εἶναι τό βαθύ ξέκομα ἀπ' τήν παλιά, τήν ἀπελπιστικά-ἀντιδραστική κοσμοαντίληψη, ἡ βαθιά ἀφομοίωση ἀκριβῶς τῆς διδασκαλίας ἐκείνης γιά τούς «σκλαβωμένους», πού ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὄχι ἑνός θανάσιμου ὕπνου, ἀλλά μιᾶς ἀκμαίας ζωῆς.

Ὁ ναροντνικιστικός σοσιαλισμός, ὥς τόν πιό ἀριστερό, σάπισε. Ἀκμαῖο καί ζωτικό εἶναι τό καθῆκον τῆς ἐκκαθάρισης, τῆς διαφώτισης, τῆς ἀφύπνισης, τῆς συσπείρωσης τῆς δημοκρατίας πάνω στή βάση τῆς συνειδητῆς ρήξης μέ τίς διδασκαλίες τῆς «ἀγάπης», τῆς «ὑπομονῆς» κτλ. Θλίβεται ὁ γλυκομίλητος παπαδάκος. Ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε κάθε λόγο νά χαιρόμαστε γιά τό πλούσιο πεδίο τῆς γεμάτης ζωντάνια δουλιᾶς.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 2,
Φλεβάρης τοῦ 1913
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΟΥ

I

Τελευταῖα συνῆλθε ἡ τακτική σύσκεψη τῶν βουλευτῶν τῶν καντέτων μέ τούς τοπικούς παράγοντες τοῦ κόμματος αὐτοῦ.

Συζήτησαν, ὅπως καί ἔπρεπε νά περιμένουμε, τίς ἰδιομορφίες τῆς σημερινῆς πολιτικῆς στιγμῆς. Ἡ ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἀπό μέρους τῶν φιλελευθέρων εἶναι ἡ παρακάτω:

«Δόθηκε προσοχή στήν αὐξανόμενη ἀναντιστοιχία ἀνάμεσα στίς ἀνάγκες τῆς χώρας σέ βασική νομοθεσία καί τήν ἀδυναμία ἱκανοποίησής τους μέ τή σημερινή συγκρότηση τῶν νομοθετικῶν ἱδρυμάτων καί τή σημερινή στάση τῆς ἐξουσίας ἀπέναντι στή λαϊκή ἀντιπροσωπεία».

Ἡ γλώσσα μπερδεύτηκε σάν ἕνα κρυβάρι νῆμα, πού ἔπαιζε μαζί του πολύ καιρό τό γατάκι. Οἱ καημένοι οἱ φιλελεύθεροί μας, δέν ἔχουν ποῦ νά διατυπώσουν καθαρά τίς γνῶμες τους!

Ἀλλά γιά προσέξτε ἀπό πιό κοντά: τό δυστύχημα δέν εἶναι τόσο στό *ποῦ*, ὅσο στό ὅτι δέν ἔχουν *τίποτε* νά ποῦν οἱ φιλελεύθεροι. Μεγαλώνει ἡ ἀναντιστοιχία ὄχι μόνο ἀνάμεσα στίς ἀνάγκες τῆς χώρας καί τήν ἀπελπιστική «σημερινή συγκρότηση» κτλ., ἀλλά ἐπίσης ἀνάμεσα στίς ἀνάγκες τῆς χώρας καί τήν *ἀδυναμία* τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Γιατί εἶναι ἀδύνατο νά ἱκανοποιηθοῦν οἱ ἀνάγκες τῆς χώρας, κ.κ. φιλελεύθεροι πολιτικοί; Ἡ ἀπάντηση τῶν καντέτων: ἐμποδίζει ἡ σημερινή συγκρότηση τῶν νομοθετικῶν ἱδρυμάτων καί ἡ σημερινή στάση τῆς ἐξουσίας ἀπέναντι στή λαϊκή ἀντιπροσωπεία.

Συμπέρασμα: χρειάζεται ἄλλη συγκρότηση κι' ἄλλη στάση τῆς ἐξουσίας. Ποιά ἀκριβῶς, θά τό δοῦμε, ἀναλύοντας στά ἑπόμενα ἄρθρα τίς «τέσσερις θέσεις» τῆς καντέτικης σύσκεψης.

Προηγούμενα ὅμως ὀφείλουμε νά βάλουμε τό κύριο ζήτημα: πῶς ἐξηγεῖται ἡ «σημερινή» «συγκρότηση καί στάση»; Ἀπό ποῦ μπορεῖ νά προκύψει μιά *ἄλλη;* Οἱ καντέτοι αὐτό οὔτε καί τό σκέφτηκαν! Ἡ σιωπή τους πάνω στό *βασικό* αὐτό ζήτημα συνοψίζεται στό ρουτινιέρικο, τόν ἀσιατικό φιλισταϊσμό, σάν αὐτό: εἴχαμε κακούς συμβουλάτορες, μπορεῖ νά ἔχουμε καλούς συμβουλάτορες...

Μήπως ὑπάρχει, κ.κ. καντέτοι, σχέση ἀνάμεσα στή «σημερινή» καί στά *συμφέροντα* κάποιας *τάξης*, λ.χ., τῆς τάξης τῶν μεγαλοτσιφλικάδων; Ἤ τῶν πάμπλουτων ἀστῶν; Μήπως ὑπάρχει πλήρης *ἀντιστοιχία* ἀνάμεσα στή «σημερινή» καί στά συμφέροντα *ὁρισμένων τάξεων*; Δέν εἶναι φανερό, ὅτι τό νά καταπιάνεται κανείς μέ τή συζήτηση τῆς πολιτικῆς στιγμῆς, χωρίς νά παίρνει ὑπόψη του τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς τάξεις, σημαίνει ὅτι ἀσχολεῖται μέ κούφια φλυαρία;

Ἀλλοίμονο! Οἱ καντέτοι δέν ἔχουν παρά μόνο τή φλυαρία γιά νά κρύψουν τήν «αὐξανόμενη ἀναντιστοιχία» ἀνάμεσα στήν πολιτική τους καί στίς ἀνάγκες τῆς χώρας.

II

Οἱ φιλελεύθεροί μας γενικά καί κοντά σ' αὐτούς οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί (οἱ λικβινταριστές) τούς ἀρέσει νά λένε καί νά ξαναλένε γιά «ἐξευρωπαϊσμό» τῆς Ρωσίας. Ἡ μικρούτσικη ἀλήθεια χρησιμεύει ἐδῶ γιά νά κρύβει μιά μεγάλη ἀναλήθεια.

Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ἡ Ρωσία, μιλώντας γενικά, ἐξευρωπαΐζεται, δηλ. ἀναδιοργανώνεται κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωση τῆς Εὐρώπης (μάλιστα στήν «Εὐρώπη» τώρα πρέπει νά συνυπολογίζουμε — παραβλέποντας τή Γεωγραφία — τήν Ἰαπωνία καί τήν Κίνα). Ὁ ἐξευρωπαϊσμός ὅμως αὐτός γενικά γίνεται ἀπό τόν καιρό τοῦ Ἀλεξάνδρου Β', ἄν ὄχι τοῦ Μεγάλου Πέτρου, γίνεται καί στήν ἐποχή τῆς ἀνόδου (1905), καί *στήν ἐποχή τῆς ἀντίδρασης* (1908-1911), γίνεται καί στήν ἀστυνομία καί στούς τσιφλικάδες τύπου Μάρκοφ, πού «ἐξευρωπαΐζουν» τίς μεθόδους πάλης τους ἐνάντια στή δημοκρατία.

Ἡ λεξούλα «ἐξευρωπαϊσμός» ἀποδείχνεται τόσο γενική, πού χρησιμεύει γιά νά μπερδεύει τήν ὑπόθεση, νά συσκοτίζει τά φλέγοντα ζητήματα τῆς πολιτικῆς.

Οἱ φιλελεύθεροι θέλουν τόν ἐξευρωπαϊσμό τῆς Ρωσίας. Ἀλλά καί τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν μέ τό νόμο

του τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη 1906 (14 τοῦ Ἰούνη 1910) ἐπιδιώκει τόν ἐξευρωπαϊσμό.

Οἱ φιλελεύθεροι θέλουν εὐρωπαϊκό σύνταγμα. Τά συντάγματα ὅμως, πού καθιερώθηκαν στίς διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης, ἦταν ἀποτέλεσμα μακρόχρονης καί σκληρῆς ταξικῆς πάλης ἀνάμεσα στή φεουδαρχία καί στήν ἀπολυταρχία, ἀπό τή μιά μεριά, καί τήν ἀστική τάξη, τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες, ἀπό τήν ἄλλη. Τά γραπτά καί τά ἄγραφα συντάγματα, πού χρησιμοποιοῦν οἱ φιλελεύθεροι γιά νά «ντροπιάσουν» τούς ἀντιδραστικούς μας, ἀποτελοῦν ἁπλῶς καταγραφή τῶν *ἀποτελεσμάτων* τῆς πάλης πού πρόκυψε ὕστερα ἀπό μιά σειρά νίκες, τίς ὁποῖες μέ δυσκολίες πέτυχε τό καινούργιο ἐνάντια στό παλιό, καί μιά σειρά ἧττες πού προξένησε τό παλιό στό καινούργιο.

Οἱ φιλελεύθεροι θέλουν τά ἀποτελέσματα αὐτά νά προκύψουν σέ μᾶς *χωρίς* τό σύνολο ἐκεῖνο τῶν σύν καί τῶν πλήν πού συγκροτοῦν τά ἀποτελέσματα! Τό φιλελεύθερο πρόγραμμα καί ἡ φιλελεύθερη τακτική συνοψίζονται σέ τοῦτο: ἄς διαμορφωθεῖ καί σέ μᾶς τό εὐρωπαϊκό σύστημα ὀργάνωσης, *χωρίς* τή σκληρή ἐκείνη πάλη πού δημιούργησε αὐτό τό σύστημα στήν Εὐρώπη!

Εἶναι εὐνόητο ὅτι οἱ δικοί μας Κομπίλινσκι ὑποδέχονται τίς ἐπιθυμίες καί τά ἐπιχειρήματα τῶν φιλελευθέρων μέ περιφρονητική στάση ἀπέναντι στούς «μπακάληδες» καί τούς «μουζίκους». Ἐσεῖς θέλετε, κ.κ. φιλελεύθεροι — λένε οἱ Κομπίλινσκι — νά καταγράψετε στό χαρτί νίκες πού δέν τίς κερδίσατε ἀκόμη στή ζωή.

III

Ἡ σύσκεψη τῶν καντέτων ψήφισε πάνω στό ζήτημα τῆς τακτικῆς 4 θέσεις. Ἡ 1η λέει:

«Ἡ τακτική τῆς ἑνωμένης δράσης μέ ὁλόκληρο τό μέτωπο τῆς ἀντιπολίτευσης, ἐνῶ ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο ὅρο γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἄμεσης πρακτικῆς δράσης τῆς Κρατικῆς δούμας, ὡστόσο δέν ἐγγυᾶται οὔτε τήν ἀπόκτηση σταθερῆς καί μόνιμης πλειοψηφίας τῆς Κρατικῆς δούμας γιά τά νομοσχέδια τῆς ἀντιπολίτευσης, οὔτε τήν ἔμπρακτη πραγματοποίηση τῶν νομοσχεδίων ἐκείνων, πού ἡ ἀντιπολίτευση μέ τή βοήθεια τοῦ κέντρου τῆς Δούμας θά μποροῦσε νά πετύχει τήν ἐπιψήφισή τους ἀπό τήν Κρατική δούμα».

Ἡ ἀκαταλαβίστικη αὐτή ἀρλουμπολογία στή ρωσική γλώσσα σημαίνει:

Οἱ φιλελεύθεροι μόνο μέ τούς ὀχτωβριστές μποροῦν νά

συγκροτήσουν πλειοψηφία στήν Κρατική δούμα. Ἡ πλειοψηφία αὐτή δέν εἶναι μόνιμη καί οἱ ἀποφάσεις της δέν πραγματοποιοῦνται στή ζωή.

Σωστά. Τό συμπέρασμα ὅμως πού βγαίνει ἀπό δῶ εἶναι ὅτι τό νά ἀποκαλεῖς τίς ἀποφάσεις αὐτές «ἀπαραίτητη», «ἄμεση» καί «πρακτική» (!;;) δράση, σημαίνει ὅτι ἐξαπατᾶς τόν ἑαυτό σου, ἐξαπατᾶς καί τό λαό.

Χρεοκοπώντας τούς δεξιούς μέ τό νά ψηφίζουμε μαζί μέ τούς ὀχτωβριστές, ἐμεῖς δέν θά υἱοθετήσουμε τήν ἄποψη τῆς νομοθέτησης στήν IV Δούμα, δέν θά καλλιεργοῦμε συνταγματικές αὐταπάτες, αὐτό θά ἔπρεπε νά ποῦν στό λαό οἱ καντέτοι, ἄν ἤθελαν νά εἶναι δημοκράτες ὄχι μόνο στά λόγια.

Ἡ πρώτη «θέση» τῆς σύσκεψης τῶν καντέτων προκαλεῖ κατάπληξη μέ τόν παραλογισμό της. Ἡ ἐπιψήφιση ἀπό μιά μή-μόνιμη καί ἀσταθή πλειοψηφία τῆς IV Δούμας νομοσχεδίων πού δέν ἐφαρμόζονται στήν πραγματικότητα ὀνομάζεται «πρακτική» δράση!! Οἱ ἴδιοι οἱ καντέτοι, ἑκατό φορές τό ἀποκαλοῦσαν αὐτό, καί σωστά τό ἀποκαλοῦσαν, ψιλοδουλιές καί πλήξη.

Ἡ τακτική ὅμως τῶν καντέτων, πού εἶναι ὁλοφάνερα ἀνόητη ἀπό τήν ἄποψη τῆς λογικῆς, γίνεται κατανοητή ἀπό τήν ἄποψη τῶν ταξικῶν συμφερόντων. Ἄς θυμηθοῦμε τά ὅσα ἔλεγαν οἱ σοσιαλδημοκράτες γιά τήν III καί IV Δούμα, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1907. — Στή Δούμα ὑπάρχουν δυό πλειοψηφίες, ἔλεγαν: ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική καί ἡ ὀχτωβριστική-καντέτικη. Καί οἱ δυό στέκουν σέ ἀντεπαναστατική βάση (σύγκρ. «Προσβεστσένιγε», 1913, τεῦχ. 1, σελ. 13*).

Ἡ σύσκεψη τῶν καντέτων τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1913, ἐπιβεβαίωσε αὐτά πού λέγαμε στίς ἐπίσημες ἀποφάσεις μας ἀπ' τό 1907.

«Ἡ τακτική τῆς ἑνωμένης δράσης μέ ὁλόκληρο τό μέτωπο τῆς ἀντιπολίτευσης... μέ τή βοήθεια τοῦ κέντρου τῆς Δούμας», γι' αὐτό εἶναι καί *ἀπαραίτητη* στούς καντέτους, γιατί στέκουν ὅπως καί οἱ ὀχτωβριστές, σέ ἀντεπαναστατική βάση. Εἶναι εὐνόητο ὅτι μέ τήν ἐσωτερική συγγένεια πού ὑπάρχει μεταξύ τους, τείνουν πρός τήν κοινή «πρακτική» δράση, ἄσχετα ἄν αὐτή σήμερα δέν ἔχει ἐλπίδα ἐπιτυχίας.

Οἱ ὀχτωβριστές στόν τύπο τους αἰώνια κλαψουρίζουν, βρίζουν τήν ἐπανάσταση, βρίζουν τήν κυβέρνηση, τούς δεξιούς,

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 337. *Ἡ Σύντ.*

τό Κρατικό Συμβούλιο, στή Δούμα ὅμως περιορίζονται σέ εὐχές γιά μεταρυθμίσεις καί ἀκολουθοῦν τήν κυβέρνηση.

Οἱ καντέτοι στόν τύπο τους κλαψουρίζουν ἀκόμη περισσότερο, βρίζουν τήν ἐπανάσταση, βρίζουν τήν κυβέρνηση, τούς δεξιούς, τό Κρατικό Συμβούλιο καί τούς ὀχτωβριστές, στή Δούμα ὅμως περιορίζονται σέ εὐχές γιά μεταρυθμίσεις καί προσπαθοῦν νά ταιριάξουν τήν ἀντιπολίτευσή τους στά μέτρα τῶν ὀχτωβριστῶν.

IV

Ἡ δεύτερη θέση τῆς σύσκεψης τῶν καντέτων λέει:

«Ἡ οὐσιαστική ἐνίσχυση τῆς Κρατικῆς δούμας, σάν νομοθετικοῦ καί σάν πολιτικοῦ παράγοντα, μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τήν πραγματοποίηση τριῶν βασικῶν ὅρων: τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου (γενικό ἐκλογικό δικαίωμα), τῆς ριζικῆς μεταρύθμισης τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί τῆς ὑπευθυνότητας τῆς κυβέρνησης».

Ἡ οὐσία τῆς τακτικῆς πού διατυπώνεται ἐδῶ μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ μέ μιά λέξη: ρεφορμισμός.

Ἡ ἱστορική ἐπιστήμη μᾶς λέει ὅτι ἡ διαφορά τῆς ρεφορμιστικῆς ἀπό τή μή-ρεφορμιστική ἀλλαγή μιᾶς δοσμένης πολιτικῆς συγκρότησης βρίσκεται, μιλώντας γενικά, στό ὅτι στήν πρώτη περίπτωση ἡ ἐξουσία παραμένει στά χέρια τῆς προηγούμενης ἄρχουσας τάξης· στή δεύτερη ἡ ἐξουσία περνάει ἀπό τά χέρια τῆς προηγούμενης τάξης στά χέρια τῆς καινούργιας. Οἱ καντέτοι δέν καταλαβαίνουν τήν ταξική βάση τῶν ἱστορικῶν μετασχηματισμῶν. Ἐδῶ βρίσκεται τό βασικό λάθος τῶν καντέτων, ἀπό τήν ἄποψη τῆς θεωρίας.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς πρακτικῆς, ἡ θεωρητική διαφορά πού ἀναφέραμε ἀνάγεται σέ τοῦτο: ἀλλάζει τό μερικό, ἐνῶ τό γενικό καί τό βασικό μένει ἀναλλοίωτο ἤ ἀλλάζει αὐτό τό τελευταῖο.

Στίς διάφορες χῶρες καί στίς διάφορες στιγμές τῆς ἱστορίας ἡ ἀστική τάξη ἦταν καί ρεφορμιστική ἦταν καί τέτια πού δέν περιοριζόταν στό ρεφορμισμό. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ ἐργατική τάξη, χωρίς νά παραδέχεται σέ καμιά περίπτωση ὅτι οἱ μεταρυθμίσεις εἶναι ἱκανές νά ἐπιφέρουν οὐσιαστικές ἀλλαγές, ὡστόσο κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες δέν παραιτεῖται καθόλου ἀπό τήν προβολή ἄμεσων αἰτημάτων μέ τή μορφή μεταρυθμίσεων.

Συνεπῶς, τό ζήτημα συνοψίζεται στό ὅτι οἱ καντέτοι θεωροῦν ἀναντίρρητη τή διατήρηση τῆς κυριαρχίας ἀπό τή σημερι-

νή κυρίαρχη τάξη, δηλ. ἀπό τούς μεγάλους γαιοκτήμονες φεουδαρχικοῦ τύπου. Οἱ καντέτοι συνεχίζουν νά στέκουν στήν ἄποψη τῆς ἀντιπολίτευσης σέ γενική πτώση*, συνεχίζουν νά ἔχουν τήν ἀντίληψη ὅτι «στή Ρωσία, δόξα τῷ θεῷ, ὑπάρχει σύνταγμα».

Μέ ἄλλα λόγια οἱ «τρεῖς βασικοί ὅροι» τῶν καντέτων εἶναι οἱ προτεινόμενοι ἀπό τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη ὅροι *φιλικῆς* μοιρασιᾶς τῶν οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν προνομίων ἀνάμεσα στή φεουδαρχική γαιοκτησία καί στό κεφάλαιο.

Οἱ ὀχτωβριστές ὑποστηρίζουν τήν ἴδια ἀκριβῶς ἄποψη («συμφιλίωση τῆς ἐξουσίας μέ τή χώρα» — στή γλώσσα εἴτε τοῦ ὀχτωβριστῆ, εἴτε τοῦ καντέτου Μακλάκοφ) καί μάλιστα οἱ ὀχτωβριστές προτείνουν ὅρους μοιρασιᾶς πιό *«ἐξυπηρετικούς»* γιά τή γαιοκτησία.

Χρεοκόπησε ἡ πολύ ἐξυπηρετικότερη στάση τῶν ὀχτωβριστῶν. Μέ ποιά δικαιολογία μποροῦμε νά περιμένουμε διαφορετικά ἀποτελέσματα ἀπό τή λιγότερο ἐξυπηρετική στάση τῶν καντέτων; Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ρεφορμισμοῦ οἱ ὀχτωβριστές εἶνα πολύ πιό συνεπεῖς, γιατί ὅποιος ὑποστηρίζει τήν ἄποψη αὐτή ὀφείλει νά παίρνει ὑπόψη του, ἄν μποροῦν *νά γίνουν ἀποδεκτές* οἱ μεταρυθμίσεις καί οἱ «μεταρυθμίσεις» τῶν ὀχτωβριστῶν εἶναι πολύ πιό «ἀποδεκτές».

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: μεγαλώνει ἡ ἀναντιστοιχία ἀνάμεσα στό φιλελεύθερο ρεφορμισμό καί στίς ἀνάγκες τῆς χώρας.

V

Ἡ τρίτη θέση τῆς σύσκεψης τῶν καντέτων λέει:

> «Ἡ προετοιμασία τῶν ὅρων αὐτῶν πρέπει ν' ἀποτελέσει τό βασικό καθῆκον τῆς τακτικῆς τῶν καντέτων, ἐπιπλέον ἡ τρέχουσα νομοθετική δράση, ἀπό κοινοῦ μέ τίς ἄλλες ὁμάδες τῆς ἀντιπολίτευσης καί τό κέντρο, πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ, ἐφόσον ἀποδειχτεῖ δυνατή, δέν πρέπει ὅμως νά ἔρχεται σ' ἀντίθεση μέ τήν πραγματοποίηση τῶν βασικῶν αὐτῶν καθηκόντων» («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 34, 4 τοῦ Φλεβάρη).

Ἡ προηγούμενη «θέση» ἦταν μιά παραχώρηση στούς ἀριστερούς καντέτους, ἤ, πιό σωστά, ἦταν ἕνα δόλωμα γιά τή δημοκρατία: ὑποστηρίζετε ἐμᾶς, τούς καντέτους, γιατί ἐμεῖς εἶ-

---

* Ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας, κι' ὄχι ἀντιπολίτευση ἐνάντια στήν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα. *Σημ. μετ.*

μαστε «δημοκράτες», εἴμαστε ὑπέρ τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος!

Ὕστερα ἀπό τό γνέψιμο πρός τ' ἀριστερά, ἔκαναν μιά σοβαρή στροφή πρός τά δεξιά: ἡ 3η θέση, ἄν τή μεταφράσουμε ἀπό τά ἀλαμπουρνέζικα στή ρωσική γλώσσα, λέει: ἐμεῖς, οἱ καντέτοι, παραδεχόμαστε τή δυνατότητα τῆς ἀπό *κοινοῦ* τρέχουσας νομοθετικῆς δράσης μέ τούς *προοδευτικούς καί τούς ὀχτωβριστές.*

Ὅμως, ἡ «τρέχουσα» αὐτή νομοθέτηση δίνει *ἀπραγματοποίητα* νομοσχέδια, ὅπως ὁμολόγησαν στήν 1η θέση. Στούς καντέτους ὑπάρχει ἡ μικρή ἐπιφύλαξη: «ἐφόσον εἶναι δυνατή». Δηλαδή, μιλώντας ἀνοιχτά, δέν πρόκειται ν' ἀσχοληθοῦμε μέ ψιλοδουλιές, ἡ εὐθύνη ὅμως γι' αὐτό ἄς βαρύνει τούς ὀχτωβριστές! Μά τήν ἀλήθεια, ἀστεῖοι εἶναι οἱ καντέτοι μας...

Παρακάτω. Οὔτε οἱ προοδευτικοί, οὔτε οἱ ὀχτωβριστές, πού ἀκολουθοῦν μέ μεγαλύτερη ἀπ' τούς καντέτους συνέπεια τή *ρεφορμιστική* ἄποψη, δέν συμφωνοῦν σέ τέτιες «ἐξαιρετικά»-φιλελεύθερες διεκδικήσεις, ὅπως εἶναι τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἡ ριζική μεταρύθμιση τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου κτλ. Πῶς μποροῦν λοιπόν οἱ καντέτοι, πού συνεχίζουν νά ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι δημοκράτες, νά διακηρύσσουν ὅτι εἶναι δυνατή ἡ ἀπό *κοινοῦ* τρέχουσα νομοθετική δράση μέ τέτιους πασίγνωστους *ἀντίπαλους* τῆς δημοκρατίας;

Κι' ἐδῶ οἱ καντέτοι ἔχουν μιά μικροεπιφύλαξη: ἐμεῖς, οἱ καντέτοι, ἀσχολούμαστε μέ τήν *προετοιμασία* τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, μέ τήν *προετοιμασία* μέσω τῆς *κοινῆς* δράσης μέ τούς ὀχτωβριστές, πού «δέν πρέπει νά ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τήν πραγματοποίηση» τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος!

Τό τέχνασμα εἶναι ἁπλοϊκό: διακηρύσσουμε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ροντζιάνκο εἶναι «συνταγματικός», ψηφίζουμε (ὄχι κατά λάθος, ὅπως ἔκαναν οἱ σοσιαλδημοκράτες, ἀλλά ἀπό πεποίθηση) ὑπέρ τῆς ὀχτωβριστικῆς διατύπωσης περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα πάνω στήν κυβερνητική διακήρυξη, γιατί ὅλα αὐτά *δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση* μέ τήν «προετοιμασία» τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος!!

Ἐδῶ δέν μποροῦμε πιά νά ποῦμε ὅτι οἱ καντέτοι εἶναι ἀστεῖοι. Ἐδῶ θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιήσουμε *ἄλλη* λέξη...

Σέ ὅλες τίς εὐρωπαϊκές χῶρες ἡ ἀντεπαναστατική φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού ξέκοψε ἀπό τή δημοκρατία, συνεχίζει νά διαβεβαιώνει ὅτι ἀσχολεῖται μέ τήν *προετοιμασία* (μαζί

μέ τούς ἐθνικοφιλελεύθερους στήν Πρωσσία, μαζί μέ ὅλους τούς προοδευτικούς στή Γαλλία) τῶν «βασικῶν» δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων.

Ἐκείνη ἡ ἀστική τάξη πού πέρασε οριστικά στό δρόμο τοῦ ρεφορμισμοῦ εἶναι μιά σάπια ἀστική τάξη, ἀνίσχυρη στό φιλελευθερισμό της, ἀνάξια ἐμπιστοσύνης στό ζήτημα τῶν δημοκρατικῶν ἀλλαγῶν, ἐχθρική ἀπέναντι στούς ἐργάτες, τάξη πού ἔφυγε *ἀπό* τό λαό καί πῆγε *πρός* τό μέρος τῶν δεξιῶν.

VI

Ἡ τελευταία, ἡ 4η, θέση τῆς σύσκεψης τῶν καντέτων λέει:

«Ἡ σύσκεψη ἀναγνωρίζει ὅτι εἶναι ἐπίκαιρο, δίπλα στήν προβολή τῶν τριῶν συνθημάτων πού ἀναφέραμε, νά ἀνακινήσει τό ζήτημα τῆς χρησιμοποίησης στήν κοινοβουλευτική πάλη περισσότερο δραστήριων μέτρων τακτικῆς».

Μόνο στήν κοινοβουλευτική; καί μόνο νά ἀνακινήσει τό ζήτημα;

Τί, συγκεκριμένα, σημαίνει: «περισσότερο δραστήρια μέτρα τακτικῆς στήν κοινοβουλευτική πάλη», ἕνας θεός τό ξέρει. Ἡ σύσκεψη τῶν καντέτων λές καί διατύπωσε σκόπιμα τίς θέσεις της στήν πιό ἀκατανόητη γλώσσα.

Οἱ καντέτοι, μιλῶντας γιά πιό δραστήρια μέτρα, εἶναι φανερό πώς θέλουν νά δείξουν ὅτι ἀριστεροποιοῦνται. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι παρά μόνο μιά *ἐπίδειξη*, γιατί ἀπό δῶ δέν μπορεῖς νά βγάλεις τίποτε τό συγκεκριμένο.

Ποιά «μέτρα» κοινοβουλευτικῆς πάλης μποροῦν, μιλῶντας γενικά, νά ὀνομαστοῦν περισσότερο δραστήρια;

Νά μήν ψηφίζουν τίς διατυπώσεις περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν προοδευτικῶν.

Νά μήν ἐκφωνοῦν λόγους γιά «συμφιλίωση τῆς ἐξουσίας μέ τή χώρα».

Νά μήν σωπαίνουν ποτέ, ὅταν ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική πλειοψηφία περνάει ἀντιδημοκρατικά μέτρα.

Νά μήν συμφωνοῦν γιά τόν τερματισμό καί τόν περιορισμό τῶν γενικῶν καί σέ ζητήματα ἀρχῶν συζητήσεων.

Συμβουλεύουμε ὅλους ὅσους ἔρχονται σέ ἐπαφή μέ τούς καντέτους νά μή ξεχνοῦν νά τούς ρωτοῦν: «ἀνακίνησαν» τό ζήτημα τῶν περισσότερο δραστήριων μέτρων; πῶς ἔλυσαν τό ζήτημα αὐτό, στήν περίπτωση πού ἀποφάσισαν νά τό ανα-

κινήσουν; πῶς ἐφαρμόζουν στήν πράξη τά «περισσότερα δραστήρια μέτρα»;

Ἡ χώρα ἀριστεροποιεῖται. Ἡ καινούργια δημοκρατία ἀφυπνίζεται νά πάρει μέρος στή ζωή. Ἡ ἐπιδεικτική, ἀσήμαντη ἀριστεροποίηση τῶν καντέτων ἔχει ἕνα τελείως συγκεκριμένο πολιτικό σκοπό: νά ἐξαπατήσουν τήν καινούργια αὐτή δημοκρατία, νά τήν τραβήξουν πίσω τους, νά ἐμφανισθοῦν σάν ἐκπρόσωποί της.

Τό ἄμεσο καθῆκον τῆς δημοκρατίας εἶναι νά ἐμποδίσει τήν ἐξαπάτηση αὐτή. Ὅποιος ἀπό τά σκληρά διδάγματα τοῦ παρελθόντος δέν ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὅτι ἀκόμη καί ἡ μερική καθοδήγηση τῶν δημοκρατικῶν στοιχείων ἀπό μέρους τῶν καντέτων προκαλεῖ ἀναπόφευκτα ταλαντεύσεις, προδοσίες, ἄδοξες ἧττες χωρίς πάλη, αὐτός δέν διδάχτηκε τίποτε. Αὐτόν πρέπει νά τόν βλέπουμε σάν ἐχθρό τῆς δημοκρατίας.

VII

Ἡ σύσκεψη τῶν καντέτων στό σύνολό της ἀποτελεῖ ἕνα ἐνδιαφέρον ντοκουμέντο γιά τήν πολιτική ζωή τοῦ «κέντρου» μας. Συνήθως στά ντοκουμέντα τοῦ εἴδους αὐτοῦ, στίς συγκεκριμένες καί ἐπίσημες ἀποφάσεις τῶν ὀργανωμένων κομμάτων, ὁ τύπος μας δίνει λίγη προσοχή. Ἀντιπαθοῦν τίς «ἀποφάσεις». Προτιμοῦν τίς συνεντεύξεις καί τά κουτσομπολιά.

Ἡ σοβαρή ὅμως στάση ἀπέναντι στήν πολιτική ἀπαιτεῖ τήν πιό προσεκτική ἀνάλυση τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων, καί οἱ μαρξιστές θά κάνουν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπ᾿ αὐτούς γιά μιά τέτια ἀνάλυση.

Ἀποκαλέσαμε τούς καντέτους «κέντρο». *Καθιερώθηκε* ν᾿ ἀποκαλοῦνται ἔτσι οἱ ὀχτωβριστές πού στέκουν ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί στήν ἀντιπολίτευση.

Ὡστόσο, καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν ταξικῶν βάσεων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς οὐσίας τῆς *σύγχρονης* πολιτικῆς γενικά, δέν πρέπει κατά τήν ἀνάλυση τῶν κομμάτων νά περιοριζόμαστε μόνο στή Δούμα, δέν πρέπει νά θεωροῦμε «κέντρο» μόνο τούς ὀχτωβριστές.

Κοιτάξτε τίς ταξικές βάσεις τῶν κομμάτων μας: οἱ δεξιοί καί οἱ ἐθνικιστές, εἶναι γενικά φεουδάρχες-τσιφλικάδες. Αὐτοί εἶναι *ὑπέρ* τῆς διατήρησης καί τοῦ «δυναμώματος» τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος.

Στίς γραμμές τῶν ὀχτωβριστῶν, τῶν προοδευτικῶν καί τῶν

καντέτων βλέπουμε τόν τσιφλικά, πού εἶναι, χωρίς ἀμφιβολία, πιό ἀστικοῦ τύπου, καί σέ συνέχεια καί τή μάζα τῆς μεγάλης ἀστικῆς τάξης. Ὅλα αὐτά τά κόμματα θέλουν τίς *μεταρυθμίσεις*. Ὅλα αὐτά τά κόμματα συγκροτοῦν τό *πραγματικό* κέντρο ἀνάμεσα στούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες καί στή δημοκρατία (ἀγροτική καί ἐργατική).

Ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται περισσότερο τή δημοκρατία ἀπ' ὅ,τι τήν ἀντίδραση· αὐτό ἀφορᾶ καί τούς προοδευτικούς καί τούς καντέτους. Φυσικά, τήν ἀντιπολιτευτική στάση τῶν δυό τελευταίων κομμάτων πρέπει νά τήν ὑπολογίζουμε κατά τήν ἐπίλυση τῶν πρακτικῶν προβλημάτων τῆς καθημερινῆς πολιτικῆς, ἡ ἀντιπολιτευτική ὅμως αὐτή στάση δέν πρέπει νά μᾶς κάνει νά μήν βλέπουμε τήν ταξική συγγένεια τῶν κομμάτων αὐτῶν μέ τούς ὀχτωβριστές.

Οἱ φεουδάρχες-τσιφλικάδες κυριαρχοῦν καί μόνοι τους καί σέ συνασπισμό μέ τίς κορυφές τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ φεουδάρχες εἶναι κατά τῶν μεταρυθμίσεων. Ἡ ἀστική τάξη, γενικά, εἶναι ὑπέρ τῶν μεταρυθμίσεων, μέ τή διαφορά ὅτι περιορίζεται σέ μιά ρεφορμιστική θέση, πράγμα πού δέν μπορεῖ νά εἰπωθεῖ οὔτε γιά τήν ἀγροτική, οὔτε — ἰδιαίτερα — γιά τήν ἐργατική δημοκρατία.

Ἡ σύσκεψη τῶν καντέτων μᾶς δείχνει καθαρά ὅτι ὁ *ρεφορμισμός* τῶν καντέτων ἀποτελεῖ τήν ἀποκλειστική τακτική τους. Τό σπουδαιότερο εἶναι νά ξεκαθαρίσουμε στήν ἀντίληψή μας τή *σύνδεση* τῆς τακτικῆς αὐτῆς μέ τά ταξικά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τήν *ἀνεπάρκεια* τῆς τακτικῆς αὐτῆς, τήν «αὐξανόμενη ἀναντιστοιχία» της ἀπέναντι στίς ἀνάγκες τῆς χώρας. Τό σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα εἶναι νά ξεκαθαρίσουμε τή βασική συγγένεια τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές καί ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νά ἔχει ἡ δημοκρατία ὁποιεσδήποτε ἐπιτυχίες κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν καντέτων.

VIII

Εἶχα πιά τελειώσει τό ἀρθράκι μου, ὅταν πῆρα τήν ἐφημερίδα «Γκόλος Μοσκβί», ἀρ. φύλ. 30, πού ἀφιερώνει στή σύσκεψη τῶν καντέτων τό κύριο ἄρθρο της μέ τόν τίτλο: «Καί τί θά γίνει παραπέρα;».

Τό ἄρθρο αὐτό, σέ σύνδεση καί μέ τίς ψηφοφορίες πού ἔγιναν στή Δούμα στίς 6 τοῦ Φλεβάρη (ψηφίστηκε ἡ διατύπωση περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα ὕστερα ἀπό τίς διευκρινί-

σεις τοῦ Κάσσο) [178], παρουσιάζει τόση σπουδαιότητα καί χύνει τόσο δυνατό φῶς στό ζήτημα τῆς στάσης τῶν καντέτων ἀπέναντι στούς ὀχτωβριστές, πού καταντᾶ ἀπολύτως ἀπαραίτητο νά μιλήσουμε γι' αὐτούς.

Τό ἐπίσημο ὄργανο τῶν ὀχτωβριστῶν, ἡ «Γκόλος Μοσκβί», παρουσιάζει τή σύσκεψη τῶν καντέτων (τήν ἀποκαλεῖ, ποιός ξέρει γιατί, συνδιάσκεψη) σάν νίκη τῶν ἀριστερῶν καντέτων μέ τόν Μιλιουκόφ ἐπικεφαλῆς ἐνάντια στούς δεξιούς καντέτους.

«Ἡ νομοθετική δράση — ἔτσι ἐκθέτει ἡ «Γκόλος Μοσκβί» τήν ἀπόφαση τῶν καντέτων — μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ μόνο στό βαθμό πού δέν ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά βασικά αὐτά καθήκοντα» (δηλ. τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, τή μεταρύθμιση τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί τήν ὑπευθυνότητα τῆς κυβέρνησης).

«Μιλώντας ἁπλά, ἡ ἀποδοχή μιᾶς τέτιας διατύπωσης ἰσοδυναμεῖ μέ ἐγκατάλειψη κάθε νομοθετικῆς δουλιᾶς μέσα στά ὅρια τοῦ πρακτικά κατορθωτοῦ, καί ἡ καντέτικη ἀντιπολίτευση ἀπό δῶ κι' ἐμπρός παίρνει τόν ἔκδηλο χαρακτήρα τῆς ἀνεύθυνης».

Ἡ «Γκόλος Μοσκβί» βγάζει ἀπό δῶ τό συμπέρασμα ὅτι δέν μένει παρά ἡ διάλυση τῆς Δούμας, γιατί οἱ ὀχτωβριστές ποτέ δέν θά ὑποστηρίξουν μιά τόσο «ἀδιάλλακτη (μήν ἀστειεύεστε!) στάση» τῶν καντέτων, ὅτι στή Δούμα δέν θά ὑπάρχει καμιά πλειοψηφία, ὅτι ὑπάρχει «ἐντελῶς ἀπελπιστική κατάσταση»...

Νά πῶς γράφεται ἡ ἱστορία!

Νά ποῦ ξεσκεπάζεται θαυμάσια ἡ πιό βαθιά συγγένεια τῶν καντέτων μέ τούς ὀχτωβριστές καί ὁ πραγματικός χαρακτήρας τῶν «διαφωνιῶν» τους: οἱ ἀγαπημένοι μαλώνουν...

Στίς 6 τοῦ Φλεβάρη, στή Μόσχα, τό ἐπίσημο ὄργανο τῶν ὀχτωβριστῶν γνωστοποιεῖ, ὅπως εἴδαμε, τήν πλήρη διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ ὀχτωβριστῶν-καντέτων, ὕστερα ἀπό τή σύσκεψη τῶν καντέτων πού ἔγινε *νωρίτερα ἀπό τίς 4 τοῦ Φλεβάρη* (στίς 4 τοῦ Φλεβάρη ἡ «Ρέτς» δημοσίευσε γιά τή σύσκεψη).

Τήν ἴδια μέρα, 6 τοῦ Φλεβάρη, στήν Πετρούπολη, στήν IV Κρατική δούμα, οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι *μαζί* ψηφίζουν μέ 173 ψήφους ἔναντι 153 τήν *ὀχτωβριστική-καντέτικη* διατύπωση περάσματος πάνω στίς διευκρινίσεις τοῦ Κάσσο, διατύπωση πού ἀπορίφτηκε ἀργότερα τυχαῖα, ὅταν ἔγινε ψηφοφορία ἐλέγχου!!

Δέν εἶναι, πραγματικά, ὡραῖο;

Ἔχουμε μπροστά μας ἕνα κλασικό ὑπόδειγμα πού δείχνει

πῶς τακτοποιοῦν τίς πολιτικές «δουλίτσες» τους οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ *καντέτοι*. Αὐτοί δέν ἔχουν κανένα «συνασπισμό», θεός φυλάξοι! Μοιράζουν ὅμως μεταξύ τους τούς ρόλους γιά τήν ἐξαπάτηση τοῦ κοινοῦ τόσο «ἔξυπνα», πού κανένας ἐπίσημος συνασπισμός δέν θά τούς ἔδινε τέτιες «εὐκολίες». Οἱ καντέτοι βλέπουν ὅτι ἡ χώρα ἀριστεροποιεῖται, ὅτι γεννιέται καινούργια δημοκρατία, καί γι' αὐτό καμώνονται τούς ἀριστερούς, βάζοντας σέ κυκλοφορία, μέσω τῆς σύσκεψής τους, μερικές φράσεις πού δέν λένε ἀπολύτως τίποτε, πού δέν ἔχουν κανένα περιεχόμενο, μά πού *μοιάζουν μέ ἀριστερές*. Οἱ ὀχτωβριστές *ὑποθάλπουν* μέσα στήν κοινή γνώμη τό πνεῦμα ἤ τήν ἐντύπωση αὐτή, ὅτι οἱ καντέτοι ἀριστεροποιήθηκαν τάχα, τό ὑποθάλπουν αὐτό μέ τό ὅτι *ἐπίσημα*, στό κύριο ἄρθρο τῆς «Γκόλος Μοσκβί», δηλώνουν ὅτι ἡ θέση τῶν καντέτων εἶναι ἀδιάλλακτη, δηλώνουν ὅτι εἶναι ἀδύνατος ὁ σχηματισμός πλειοψηφίας στή Δούμα μέ τή συνένωση τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν καντέτων, καταφέρονται ἐνάντια στούς καντέτους γιά τόν ἀριστερισμό τους, θορυβοῦν γιά διάλυση τῆς Δούμας κτλ. κ.ο.κ.

Στήν πράξη ὅμως, πίσω ἀπό τό θόρυβο παζαρεύουν μέ τούς καντέτους καί ἀκριβῶς τή στιγμή τῆς πιό ἔντονης ἐπίθεσής τους ἐνάντια στόν ἀριστερισμό τῶν καντέτων *συμφωνοῦν* μαζί τους πάνω στήν κοινή διατύπωση!!

«Καί ὁ σκύλος χορτάτος καί ἡ πίττα ὁλόκληρη». Καί ἡ δημοκρατία ξεγελάστηκε, ἐξαπατήθηκε, τραβήχτηκε στήν καντέτικη στρούγγα (μά οἱ καντέτοι εἶναι τόσο ἀριστεροί... κοιτάξτε πῶς τούς βρίζουν οἱ ὀχτωβριστές γιά ἀριστερισμό!) καί ὁ ὀχτωβριστικός-καντέτικος συνασπισμός στή μαύρη Δούμα διαφυλάχτηκε, δυνάμωσε, ἀναπτύχθηκε.

Ἔτσι σοῦ ἔρχεται νά φωνάξεις: ὦ, οὐρανοί! Μά πότε πιά ἡ ρωσική δημοκρατία θά καταλάβει ἐπιτέλους τήν κουτή αὐτή μηχανή τῆς φιλελεύθερης καντέτικης ἐξαπάτησης; Κι' ὡστόσο σ' ὅλες τίς εὐρωπαϊκές χῶρες οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί πολιτικοί σκαρώνουν, ἔτσι ἤ ἀλλιῶς, τό ἴδιο αὐτό ἀκριβῶς παιχνίδι: μπροστά στό λαό, γιά τίς ἐκλογές, στίς ἐπίσημες ἐκδηλώσεις φωνάζουν καί ὁρκίζονται ὅτι εἶναι δημοκράτες, ριζοσπάστες, (οἱ γερμανοί «ἐλευθερόφρονες», ὁ Λόυντ Τζώρτζ καί Σία στήν Ἀγγλία), ἀκόμη καί σοσιαλιστές (ριζοσπάστες-σοσιαλιστές στή Γαλλία). *Στήν πράξη* ὅμως, στήν *πραγματική* πολιτική τους, πᾶνε *μαζί* μέ τίς ἀναμφισβήτητα ἀντιδημοκρατικές κυβερνήσεις καί κόμματα, μέ τούς ὀχτωβριστές τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων καί τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων.

Πόσο παλιά εἶναι ἡ ἱστορία αὐτή καί πόσο πολύ συχνά τήν ἐπαναλαβαίνουν οἱ καντέτοι!

IX

Ἡ «Γκόλος Μοσκβί» διαβεβαιώνει ὅτι πρίν ἀπό τίς ἐκλογές οἱ καντέτοι

«ἔκαναν σκληρή πολεμική ἐνάντια στούς ἀριστερούς, ἀποδείχνοντας τήν ἀνάγκη διεξαγωγῆς νομοθετικῆς ἐργασίας στά ὅρια τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν. Κι' ἀκριβῶς αὐτό ἔκανε βάσιμες τίς ἐλπίδες γιά μιά δυνατότητα συμφωνίας τοῦ κέντρου τῆς Δούμας μέ τήν ἀντιπολίτευση. Ὕστερα ὅμως ἀπό τίς ἐκλογές ἐπῆλθε μιά οὐσιαστική μεταβολή στίς ἀπόψεις τῶν καθοδηγητῶν τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ἡ ἀπόφαση σχετικά μέ τήν τακτική στή Δούμα πού προτάθηκε ἀπό τόν Μιλιουκόφ καί ψηφίστηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη, διαφέρει ριζικά μέ ὅλα ὅσα λέγονταν στήν περίοδο τῶν ἐκλογῶν, προφανῶς γιά νά πάρουν μέ τό μέρος τους τούς ψήφους τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης τῶν πόλεων. Ἡ τελευταία ζήτημα εἶναι ἄν θά δεχόταν νά ὑποστηρίξει τούς καντέτους μέ βάση τήν πλατφόρμα πού πρόβαλε τώρα ἡ συνδιάσκεψη».

Νά ἕνα ὑπόδειγμα συλλογισμῶν, ὅπου δέν ξέρεις τί νά πρωτοθαυμάσεις: τήν ἀφελή πονηριά ἤ τήν ἀφελή ἀγραμματοσύνη;

Καμμιά μεταβολή δέν ἔγινε στίς ἀπόψεις τῶν καντέτων. Ἦταν πάντοτε καί παραμένουν φιλελεύθερο κόμμα, πού μέ τήν ἀπάτη τραβάει πίσω του τή δημοκρατία. Οἱ καντέτοι καί στίς ἐκλογές τοῦ 1912 παρουσίασαν μπροστά στή μεγαλοαστική τάξη τό «πραγματικό» τους πρόσωπο, τή δική τους «ἀλληλεγγύη», ἀλληλεγγύη ἐπιχειρηματιῶν, τή «μετριοπάθειά» τους, μετριοπάθεια ὑπηρετῶν τῆς τάξης· τῶν καπιταλιστῶν. Ἐνῶ μπροστά στό δημοκράτη ψηφοφόρο οἱ ἴδιοι πάλι καντέτοι τόν ἴδιο καιρό ὁρκίζονταν ὅτι εἶναι δημοκράτες, ὅτι ἡ τακτική τους στή Δούμα δέν ἔχει καμιά οὐσιαστική διαφορά ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική τακτική.

Οἱ δυό αὐτές πλευρές τῆς καντέτικης πολιτικῆς εἶναι τό ἀπαραίτητο «ἐξάρτημα τοῦ κοστουμιοῦ» γιά κάθε φιλελεύθερο κόμμα σ' ὅλες τίς πολιτισμένες χῶρες. Φυσικά, τά διάφορα μέλη τοῦ κόμματος συχνά ἐκλέγουν σάν εἰδικότητά τους, ἄλλοι νά παριστάνουν τούς δημοκράτες, ἄλλοι νά λογικεύουν τούς «θερμόαιμους» καί νά ἐφαρμόζουν «σοβαρή» ἀστική πολιτική. Ἐξάλλου αὐτό γίνεται σέ ὅλες τίς χῶρες. Ὁ γνωστός, λ.χ., φιλελεύθερος ἀγύρτης στήν Ἀγγλία, ὁ Λόυντ Τζώρτζ, στούς λόγους του μπροστά στό λαό, καμώνεται τόν ἀκραιφνή ἐπαναστάτη καί τόν παρά λίγο σοσιαλιστή, ἐνῶ στήν πράξη ὁ ὑπουργός αὐτός ἀκολουθεῖ τήν πολιτική τοῦ ἀρχηγοῦ του,

τοῦ Ἄσκουϊθ, πού δέν διαφέρει καθόλου ἀπό ἕνα συντηρητικό.

Ὅταν τό ἄρθρο τῆς «Γκόλος Μοσκβί» παρουσιάζει τόν κ. Μιλιουκόφ σάν ἐκπρόσωπο τῶν ἀριστερῶν καντέτων, αὐτό μόνο χαμόγελο προκαλεῖ. Στήν πραγματικότητα ὁ κ. Μιλιουκόφ εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς ἐπίσημης καντέτικης διπλωματίας πού συμβιβάζει τή μή δημοκρατική οὐσία τοῦ κόμματος μέ τή δημοκρατική φρασεολογία.

Ἡ «Γκόλος Μοσκβί» γράφει:

«Ἡ καινούργια αὐτή «μετεκλογική» θέση τοῦ κ. Μιλιουκόφ κάθε ἄλλο παρά ὁμόφωνα ἐγκρίθηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη. Ἕνα σημαντικό μέρος τῶν μελῶν της ἐπέμενε στήν τακτική τῆς συμφωνίας μέ τό κέντρο τῆς Δούμας μέ τήν ἐπιδίωξη τῆς ἐπιψήφισης ὁρισμένων νομοσχεδίων καί πολιτιστικῶν μεταρυθμίσεων. Οἱ ὀπαδοί τῆς ἄποψης αὐτῆς ἀπόδειχναν ὅτι ἡ ὁμάδα, κατά τή συζήτηση διαφόρων νομοσχεδίων, ὀφείλει νά ἔρχεται σέ συμβιβασμό, προσπαθώντας νά πετύχει τήν ἐπιψήφισή τους σέ πνεῦμα φιλελεύθερο καί χωρίς καθόλου νά τά καθιστᾶ ἀπαράδεκτα». Ἀκολουθεῖ μιά ἐπίθεση ἐνάντια στήν «περιβόητη καντέτικη πειθαρχία» καί τήν «ἀναντίρρητη ὑποταγή» τῶν καντέτων στήν «ἀπολυταρχική θέληση» τοῦ κ. Μιλιουκόφ.

Παιχνίδι ὁλοφάνερο. Φαίνεται ἀπό μακρυά. Οἱ ὀχτωβριστές «ἐρεθίζουν» τούς δεξιούς καντέτους, προσπαθώντας νά τούς παρουσιάσουν σάν ἡττημένους καί νά τούς σπρώξουν σέ πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς ἀριστερούς καντέτους. Τό παιχνίδι ὅμως αὐτό τῶν ὀχτωβριστῶν (πού θά ἦταν ἀδύνατο, ἄν οἱ καντέτοι καί οἱ ὀχτωβριστές δέν ἦταν μέλη τῆς ἴδιας οἰκογενειούλας) δέν ἐξαφανίζει τό ἀδιαφιλονίκητο γεγονός ὅτι ὑπάρχει διαφορά ἀποχρώσεων ἀνάμεσα στούς ἀριστερούς καί στούς δεξιούς καντέτους, ἀνάμεσα στούς Λόυντ Τζώρτζ καί στούς Ἄσκουϊθ τοῦ φιλελευθερισμοῦ μας.

Κοιτάξτε τή «Ρούσκαγια Μολβά». Τό ὄργανο αὐτό τῶν προοδευτικῶν, τό ὄργανο πού προπαγανδίζει τό συμβιβασμό ἀνάμεσα στούς ὀχτωβριστές καί στούς καντέτους, μαζεύει γύρω του ὅλο καί περισσότερα *ἐπίσημα* μέλη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ὄχι ἀμέσως, ἀλλά βαθμιαῖα βρέθηκαν ἐκεῖ ὕστερα ἀπό τό «βεχικό» ἡγέτη Στροῦβε καί ὁ Μανσίρεφ καί ὁ Μακλάκοφ καί ὁ Ὀμπολένσκι καί ὁ Γκρεντεσκούλ καί ὁ Ἀλεξάντροφ. Ὅτι παρόμοιοι ἄνθρωποι εἶχαν τάσεις γιά μεγαλύτερη προσέγγιση μέ τούς ὀχτωβριστές, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Καί δέν μποροῦσε νά ἦταν ἀλλιῶς. Εἶναι ὅμως ἐξίσου ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ Μιλιουκόφ τούς συμβιβάζει μέ τούς «ἀριστερούς καντέτους» πάνω σέ μιά πλατφόρμα μέ δημοκρατική ταμπέλα καί ὀχτωβριστικό περιεχόμενο.

X

Οἱ διατυπώσεις περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα πού παρουσίασαν τά διάφορα κόμματα στή Δούμα πάνω στίς διευκρινίσεις τοῦ Κάσσο παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον. Μᾶς δίνουν συγκεκριμένο, ἐπιβεβαιωμένο ἐπίσημα ἀπό τούς βουλευτές τῶν διαφόρων κομμάτων ὑλικό γιά τήν πολιτική ἀνάλυση. Κι' αὐτό πού συνήθως καί πάνω ἀπ'ὅλα λείπει ἀπό τό ὑλικό αὐτό εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀνάλυσή του. Χάνεται μέσα στά σχόλια τοῦ καθημερινοῦ τύπου ἤ τόν ὄγκο τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν τῆς Δούμας. Ἀξίζει ὅμως καί μέ τό παραπάνω νά σταθοῦμε σ' αὐτό, γιά νά ξεκαθαρίσουμε τήν ἀληθινή οὐσία τῶν διαφόρων κομμάτων.

Τήν ἑπόμενη μέρα πού ψηφίστηκε ἡ πρόταση τῆς δυσπιστίας, τό κύριο ἄρθρο τῆς «Ρέτς» δηλώνει: «Ἔτσι, ἡ ρωσική κοινωνία πῆρε ἀπό τήν Κρατική δούμα ἐκεῖνο πού εἶχε τό δικαίωμα νά ἀναμένει» (ἀρ. φύλ. 37, 7 τοῦ Φλεβάρη). Λές καί βγαίνει ὅτι ἡ «κοινωνία» ὀφείλει νά ξέρει μόνο: ἔχει ἐμπιστοσύνη ἡ Δούμα στόν κύριο Κάσσο ἤ ὄχι, καί τίποτε περισσότερο!

Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὁ λαός καί ἡ δημοκρατία πρέπει νά ξέρουν τούς *λόγους* τῆς δυσπιστίας, γιά νά *καταλαβαίνουν* τίς αἰτίες τοῦ φαινομένου πού ἀναγνωρίζεται σάν ἀντικανονικό στήν πολιτική, καί νά μποροῦν νά βροῦν *διέξοδο* πρός τό κανονικό. Ἡ συνένωση τῶν καντέτων, τῶν ὀχτωβριστῶν καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν σέ μιά μόνο φράση «δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη», δίνει πολύ λίγα πράγματα σχετικά μέ τά σοβαρότατα αὐτά ζητήματα. Ὁρίστε ἡ διατύπωση τῶν ὀχτωβριστῶν σχετικά μέ τό πέρασμα στά τρέχοντα ζητήματα:

«Ἡ Κρατική δούμα... θεωρεῖ: 1) ὅτι κάθε προσέλκυση τῶν μαθητῶν τῆς μέσης ἐκπαίδευσης στήν πολιτική πάλη εἶναι ὀλέθρια γιά τήν πνευματική ἀνάπτυξη τῶν νεαρῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας καί ἐπιζήμια γιά τήν κανονική ροή τῆς κοινωνικῆς ζωῆς· 2) ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο σέ περιπτώσεις ἔγκαιρης ἐνημέρωσης τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας γιά ἀνεπιθύμητα φαινόμενα στή μέση ἐκπαίδευση, νά παίρνονται προληπτικά μέτρα καί νά μήν περιμένουμε ὥσπου τά φαινόμενα νά πάρουν ἀντικανονικό χαρακτήρα *· 3) ἀντιτάσσεται κατηγορηματικά στή χρησιμοποίηση ἐνάντια

* Τό κείμενο αὐτό ὑποβλήθηκε στή συνεδρίαση τῆς 25 τοῦ Γενάρη. Στή συνεδρίαση τῆς 1 τοῦ Φλεβάρη ἡ § 2 ἄλλαξε ἔτσι: «Ὑπογραμμίζοντας ἀπ' ἀφορμή τή δοσμένη μερική περίπτωση, τήν ἐπικρατούσα στή μέση ἐκπαίδευση, τυπική καί ἀδιάφορη στάση ἀπέναντι στούς μαθητές, τήν ἀποξένωση τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἀπό τήν οἰκογένεια, θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά καθοριστεῖ μιά κοινή εὐνοϊκή ἄποψη ἀπέναντι στή νέα γενιά».

στούς μαθητές τῶν ἀστυνομικῶν ἐκείνων μέτρων, πού χρησιμοποιήθηκαν στίς 10. XII. 1912 σέ ἄγνοια τῶν σχολικῶν ἀρχῶν, ἀντί νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ κανονική διαπαιδαγωγική ἐπίδραση· 4) θεωρεῖ ἀντιπαιδαγωγική τή βραδύτητα μέ τήν ὁποία κρίνεται ἡ τύχη τῶν ἀποβληθέντων ἀπό τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα μαθητῶν καί, περιμένοντας τήν ἄμεση ἐξάλειψη τῆς περίπτωσης αὐτῆς μέ εὐνοϊκό γιά τούς μαθητές πνεῦμα, περνάει στά τρέχοντα ζητήματα».

Ποιές εἶναι οἱ πολιτικές ἰδέες τῆς ψήφου αὐτῆς;

Ἡ πολιτική στά σχολεῖα εἶναι ἐπιζήμια. Οἱ μαθητές φταῖνε. Πρέπει ὅμως νά τούς τιμωροῦν οἱ παιδαγωγοί κι' ὄχι οἱ ἀστυνομικοί. Ἀπό τήν κυβέρνηση εἴμαστε δυσαρεστημένοι γιά τήν ἀνεπαρκή «εὐμένεια» καί τήν ἀργοπορία.

Αὐτά εἶναι ἰδέες ἀντιδημοκρατικές. Αὐτά εἶναι ἀντιπολίτευση φιλελεύθερη: τό σύστημα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας ἄς μείνει, πρέπει ὅμως νά *τό* ἐφαρμόζουμε ἠπιότερα. Δεῖρε, ἀλλά μέ μέτρο καί χωρίς νά τό κάνεις τύμπανο.

Κοιτάξτε τή διατύπωση τῶν προοδευτικῶν σχετικά μέ τό πέρασμα στά τρέχοντα ζητήματα:

«...Ἡ Δούμα βρίσκει: 1) τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, πού ἦταν ἐνημερωμένο γιά ὅ,τι γινόταν τόν τελευταῖο καιρό στά σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαίδευσης τῆς Πετρούπολης, κράτησε ἀδιάφορη στάση ἀπέναντι στίς ὑποχρεώσεις του καί δέν περιφρούρησε τή μέση ἐκπαίδευση ἀπό τήν ἐπιδρομή τῆς ἀστυνομίας· 2) οἱ μέθοδοι, πού χρησιμοποίησαν οἱ ἀστυνομικοί καί πού τό Ὑπουργεῖο Παιδείας τίς δέχτηκε ἀδιαμαρτύρητα, ὅπως εἶναι οἱ ἔρευνες στά σχολεῖα, ἡ σύλληψη παιδιῶν καί ἡ κράτησή τους στά κρατητήρια, οἱ ἀπαράδεκτοι τρόποι ἀνάκρισης, σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦν νά δικαιολογηθοῦν, καί πολύ περισσότερο πού στήν περίπτωση αὐτή δέν ἐπρόκειτο γιά τήν περιφρούρηση τῆς κρατικῆς ἀσφάλειας, ἀλλά γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς τάξης στή μέση ἐκπαίδευση· 3) ὁλόκληρο τό σύστημα μέτρων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, πού στρέφεται στήν ἀποξένωση τοῦ σχολείου ἀπό τήν οἰκογένεια, δημιουργεῖ, μέ τόν ἄκαρδο φορμαλισμό πού καταπιέζει τήν ἠθική καί πνευματική ἀνάπτυξη τῆς νέας γενιᾶς, εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν ἐμφάνιση ἀντικανονικῶν φαινομένων στή σχολική ζωή. Ἡ Δούμα, θεωρώντας τίς διευκρινίσεις τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ὄχι ἱκανοποιητικές, περνάει στά τρέχοντα ζητήματα».

Ἡ διατύπωση ὑποβλήθηκε στίς 30 τοῦ Γενάρη καί οἱ προοδευτικοί τότε κιόλας δήλωσαν ὅτι θά ψηίσουν ὑπέρ τῶν ὀχτωβριστῶν, ἄν αὐτοί προσθέσουν καί τήν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης. Τά ἀποτελέσματα τοῦ παζαρέματος αὐτοῦ τά εἴδαμε παραπάνω.

Πάνω σέ ποιό ἔδαφος *μποροῦσε* νά γίνει τό παζάρεμα; Στό ἔδαφος τῆς συμφωνίας στά βασικά σημεῖα.

Καί οἱ προοδευτικοί θεωροῦν τήν πολιτική στό σχολεῖο ἀντικανονική, ζητοῦν κι' αὐτοί «ἀποκατάσταση τῆς τάξης» (δουλοπαροικιακῆς τάξης). Κι' αὐτοί ἀποτελοῦν ἐπίσης ἀντι-

πολίτευση σέ γενική πτώση, ἀποτελοῦν ἀντιπολίτευση ὄχι ἐνάντια στό σύστημα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας, ἀλλά ἐνάντια στόν τρόπο ἐφαρμογῆς του — «τόν ἀδιάφορο, τόν ἄκαρδο» κτλ. Ὁ Πιρογκόφ στή δεκαετία 1860-1870 συμφωνεῖ ὅτι πρέπει νά δέρνουν, ὅμως ἀπαιτοῦσε νά δέρνουν *ὄχι* ἀδιάφορα, *ὄχι* ἄκαρδα. Οἱ προοδευτικοί δέν εἶναι ἀντίθετοι στό νά «ἀποκαθιστοῦν τήν τάξη» τά σημερινά κοινωνικά στοιχεῖα, ἀλλά τά συμβουλεύουν νά τό κάνουν αὐτό μέ «περισσότερη συμπόνοια». Τί πρόοδο κάναμε μέσα σέ πενήντα χρόνια!

Ἡ διατύπωση τῶν καντέτων σχετικά μέ τό πέρασμα στά τρέχοντα ζητήματα:

> «Ἀφοῦ ἄκουσε τίς διευκρινίσεις τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας καί ἀναγνώρισε: 1) ὅτι σ' αὐτές ὑπάρχει πλήρης ἀνάμιξη τῆς παιδαγωγικῆς ἄποψης μέ τήν ἀστυνομική ἄποψη· 2) ὅτι οἱ διευκρινίσεις αὐτές ἀποτελοῦν πλήρη ἀπάρνηση τῶν κανονικῶν ἐκείνων βάσεων πάνω στίς ὁποῖες μποροῦν νά ἐγκαθιδρυθοῦν φιλικές σχέσεις συνεργασίας ἀνάμεσα στό σχολεῖο καί στήν οἰκογένεια· 3) ὅτι ἡ πολιτική τοῦ Ὑπουργείου, προκαλώντας βαθιά δυσαρέσκεια στό περιβάλλον τῶν μαθητῶν καί δικαιολογημένο ἐκνευρισμό στήν κοινωνία, συμβάλλει ἡ ἴδια στή δημιουργία τῆς ἀτμόσφαιρας πού εὐνοεῖ τό πρόωρο τράβηγμα τῆς μαθητιώσας νεολαίας στήν ἀπασχόληση μέ τήν πολιτική κι' ἔτσι ἡ ἴδια δημιουργεῖ τούς ὅρους, τήν ἐμφάνιση τῶν ὁποίων θά ὄφειλε αὐτή νά προλάβει· 4) ὅτι ἡ συμπεριφορά ἀπέναντι στούς μαθητές, σάν νά εἶναι ἐγκληματίες κατά τοῦ κράτους, διαστρέφει τόν ψυχικό κόσμο τῶν πιό προικισμένων μελῶν τῆς νέας γενιᾶς, προκαλεῖ πολλές θυσίες στίς γραμμές της κι' ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά τό μέλλον τῆς Ρωσίας, ἡ Δούμα θεωρεῖ τίς διευκρινίσεις τοῦ ὑπουργοῦ ὄχι ἱκανοποιητικές καί περνάει στά τρέχοντα ζητήματα».

Μέ μιά μορφή πολύ πιό ἤπια καί σκεπασμένη μέ φράσεις καταδικάζεται *καί* ἐδῶ τό «πρόωρο» τράβηγμα στήν πολιτική. Αὐτό εἶναι ἄποψη ἀντιδημοκρατική. Ὁ μόνος λόγος πού οἱ ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι καταδικάζουν τά ἀστυνομικά μέτρα εἶναι, γιατί οἱ ἴδιοι ἀπαιτοῦν νά παίρνονται στή θέση τους *προληπτικά* μέτρα. Τό σύστημα δέν πρέπει νά διαλύει τίς συγκεντρώσεις, ἀλλά νά τίς προλαβαίνει. Εἶναι φανερό ὅτι τό ἴδιο τό σύστημα ἀπό μιά τέτια μεταρύθμιση ἁπλῶς θά ἐξωραϊστεῖ, ἀλλά δέν θ' ἀλλάξει. Ἐμεῖς εἴμαστε δυσαρεστημένοι ἀπό τήν πολιτική τοῦ Ὑπουργείου, — λένε οἱ καντέτοι, — καταλήγουν κι' αὐτοί, κατά τόν ὀχτωβριστικό ἐντελῶς τρόπο, ὅτι εἶναι *δυνατό νά ἐπιθυμεῖ* κανείς ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς αὐτῆς χωρίς κάτι τό πολύ βαθύτερο.

Οἱ καντέτοι ἐκφράζονται ἐνάντια στήν κυβέρνηση πολύ πιό αὐστηρά ἀπό τούς ὀχτωβριστές, καί τά καθυστερημένα ἀπό πολιτική ἄποψη στοιχεῖα δέν μποροῦν νά διακρίνουν πίσω

ἀπό τήν αὐστηρότητα αὐτή τῶν λέξεων τήν πλήρη ταυτότητα τῆς φιλελεύθερης, τῆς ἀντιδημοκρατικῆς *τοποθέτησης τοῦ ζητήματος* καί ἀπό τούς καντέτους καί ἀπό τούς ὀχτωβριστές. Ἡ Δούμα ὀφείλει νά διδάξει σοβαρά τήν πολιτική στό λαό. Ὅποιος διδάσκεται τήν πολιτική ἀπό τούς καντέτους, αὐτός διαφθείρει καί δέν ἀναπτύσσει τή συνείδησή του.

Τό ὅτι οἱ ὀχτωβριστές, οἱ προοδευτικοί καί οἱ καντέτοι ἔκαναν παζάρια καί κατάληξαν σέ συμφωνία πάνω σέ μιά κοινή διατύπωση, αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο φαινόμενο, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς ἰδεολογικῆς-πολιτικῆς τους ἀλληλεγγύης στά βασικά σημεῖα. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό πιό μίζερο ἀπό τήν πολιτική τῶν καντέτων: συμφωνεῖ νά καταδικάσει ἀνοιχτά τήν πολιτική στά σχολεῖα, γιά νά πετύχει τήν ἀναγνώριση ὅτι οἱ διευκρινίσεις δέν ἦταν ἱκανοποιητικές. Ὅμως, οἱ καντέτοι συμφώνησαν σ' αὐτό, γιατί οἱ ἴδιοι καταδικάζουν τό «πρόωρο» τράβηγμα.

Ἡ διατύπωση τῆς Ἐργασιακῆς ὁμάδας:

«Παίρνοντας ὑπόψη: 1) ὅτι οἱ ἐξηγήσεις τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Κάσσο, γιά τήν ὠμή βία πού χρησιμοποιήθηκε στίς 9. XII. 1912 ἐνάντια στή μαθητιῶσα νεολαία τῆς μέσης ἐκπαίδευσης καί πού ἄφησε κατάπληκτη τήν κοινωνία μέ τήν ἐπαίσχυντη ἐπέμβαση τῆς Ἀσφάλειας στά ζητήματα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπίβλεψης τῶν μαθητῶν τῆς μέσης ἐκπαίδευσης, ἀποτελοῦν ἁπλῶς πλήρη ἐπιδοκιμασία τῆς βίας αὐτῆς καί χαιρέκακο ἐμπαιγμό τῆς κοινῆς γνώμης· 2) ὅτι τό σύστημα τῆς ἀστυνομικῆς παρακολούθησης καί ἀσφάλειας, πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης πολιτικῆς τοῦ ἑνωμένου Ὑπουργείου καί ἰδιαίτερα τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας Κάσσο, ὁδηγεῖ στήν ὁριστική ἀποσύνθεση καί ἀπειλεῖ νά προκαλέσει στό μέλλον σοβαρές ἀναταραχές γιά τή νέα γενιά, ἡ Κρατική δούμα ἀπαιτεῖ: τήν *ἄμεση* ἐπαναπρόσληψη ὅλων τῶν ἀποβληθέντων στίς 9. XII. καί, θεωρώντας ὅτι οἱ ἐξηγήσεις τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας Κάσσο δέν εἶναι ἱκανοποιητικές, τήν ἄμεση παραίτησή του καί περνάει στά τρέχοντα ζητήματα».

Ἡ διατύπωση αὐτή, γιά νά μιλήσουμε μέ αὐστηρότητα εἶναι μιά πολύ φιλελεύθερη διατύπωση, ὅμως αὐτό πού θά ἔπρεπε νά πεῖ ὁ δημοκράτης, *σέ διάκριση* ἀπό τό φιλελεύθερο δέν ὑπάρχει σ' αὐτή. Καί ὁ φιλελεύθερος μπορεῖ νά παραδεχτεῖ ὅτι εἶναι ἐπαίσχυντη ἡ ἐπέμβαση τῆς Ἀσφάλειας στήν παιδαγωγική ἐπίβλεψη, ὁ δημοκράτης ὅμως ὀφείλει νά πεῖ (καί ὀφείλει νά διδάξει στό λαό αὐτό) ὅτι *καμιά* «ἐπίβλεψη» δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ἐπιβουλεύεται τήν ἐλεύθερη συγκρότηση ὁμίλων καί συζητήσεων γιά τήν πολιτική. Καί ὁ φιλελεύθερος μπορεῖ νά καταδικάζει «τήν ὅλη πολιτική τοῦ ἑνωμένου Ὑπουργείου», ὁ δημοκράτης ὅμως στή Ρωσία ὀφείλει νά ἐξηγεῖ

ὅτι ὑπάρχουν κάποιες γενικές συνθῆκες πού θά ὑποχρέωναν καί ὁποιοδήποτε ἄλλο Ὑπουργεῖο νά ἐφαρμόζει τήν ἴδια, στήν οὐσία, πολιτική.

Ὁ δημοκρατισμός τῆς τρουντοβίκικης διατύπωσης ἐκδηλώνεται *μόνο* στόν τόνο της, στή διάθεση τῶν συντακτῶν της. Δέν ὑπάρχει ἀντίρηση, πώς ἡ διάθεση εἶναι πολιτικό σύμπτωμα. Ἀλλά ἀπό τή διατύπωση περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα δέν εἶναι ἁμαρτία νά ζητᾶμε μελετημένη σκέψη καί ὄχι μόνο διάθεση «ἠθικῆς ἔξαρσης».

Ἡ διατύπωση περάσματος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν «στά τρέχοντα ζητήματα:

«Ἡ Κρατική δούμα, ἀφοῦ ἄκουσε τίς ἐξηγήσεις τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας καί διαβλέποντας σ' αὐτές: 1) τήν ἀποφασιστικότητα νά παλέψουν ἐνάντια στή φυσική καί χαρμόσυνη τάση τῆς μαθητιώσας νεολαίας γιά τή διεύρυνση τοῦ πνευματικοῦ της ὁρίζοντα μέ τήν αὐτομόρφωση καί γιά τή συντροφική ἐπικοινωνία· 2) τή δικαίωση τοῦ συστήματος τοῦ γραφειοκρατικοῦ φορμαλισμοῦ, τῆς κατασκοπείας καί τῆς ἀστυνομικῆς παρακολούθησης πού εἰσάγεται στήν ἀνώτερη, μέση καί δημοτική ἐκπαίδευση, συστήματος πού διαστρέφει πνευματικά καί ἠθικά τή νεολαία, καταπιέζει ἀμείλικτα κάθε ἀναλαμπή αὐτοτελοῦς σκέψης καί ἀνεξαρτησίας χαρακτήρα καί προκαλεῖ ἐπιδημία αὐτοκτονιῶν ἀνάμεσα στούς μαθητές,— θεωρεῖ ὅτι οἱ ἐξηγήσεις αὐτές δέν εἶναι ἱκανοποιητικές. Ταυτόχρονα ἡ Κρατική δούμα, θεωρώντας ὅτι 1) ἡ κυριαρχία τῶν ἀστυνομικῶν ἀντιλήψεων στό ἔργο τῆς λαϊκῆς παιδείας συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τήν κυριαρχία τῆς Ἀσφάλειας πάνω σέ ὅλη τή ρωσική ζωή, μέ τήν κατάπνιξη ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ὀργανωμένης πρωτοβουλίας τῶν πολιτῶν καί μέ τή στέρηση τῶν δικαιωμάτων τους καί ὅτι 2) μόνο ὁ ριζικός μετασχηματισμός τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ συστήματος τῆς κρατικῆς διοίκησης εἶναι ἱκανός ν' ἀπαλλάξει τούς πολίτες ἀπό τά ἀστυνομικά δεσμά, ν' ἀπαλλάξει ἀπ' αὐτά καί τό σχολεῖο, — περνάει στά τρέχοντα ζητήματα».

Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε νά παραδεχτοῦμε ἄμεμπτη ἀκόμη καί τή διατύπωση αὐτή. Θά εὐχόμασταν νά εἶχε περισσότερο ἐκλαϊκευμένη καί περισσότερο ἐπισταμένη διατύπωση, καί λυπούμαστε πού δέν τονίζει ὅτι ἡ ἀπασχόληση μέ τήν πολιτική εἶναι νόμιμη κτλ. κτλ.

Ὅμως ἡ κριτική μας σέ *ὅλες τίς διατυπώσεις* δέν ἀφορᾶ καθόλου τίς λεπτομέρειες τῆς σύνταξης, ἀλλά ἀποκλειστικά τίς *βασικές πολιτικές ἰδέες* τῶν συντακτῶν τους. Ὁ δημοκράτης ὄφειλε νά πεῖ τό κυριότερο: οἱ ὅμιλοι καί οἱ συζητήσεις εἶναι *φυσικές καί χαρμόσυνες*. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία. Κάθε καταδίκη τῆς προσέλκυσης στήν πολιτική, ἔστω καί τῆς «πρόωρης» προσέλκυσης, εἶναι ὑποκρισία καί σκοταδισμός. Ὁ δημοκράτης ὄφειλε νά ἀνεβάσει τό ζήτημα *ἀπό* τό «ἑνωμένο Ὑπουρ-

γεῖο», *στό* πολίτευμα. Ὁ δημοκράτης ὄφειλε νά τονίσει τήν «ἀδιάρηκτη σύνδεση», 1ο, μέ τήν «κυριαρχία τῆς Ἀσφάλειας», 2ο, μέ τήν κυριαρχία στήν οἰκονομική ζωή τῆς τάξης τῶν μεγαλοτσιφλικάδων φεουδαρχικοῦ τύπου.

Γράφτηκε στίς 6-9 (19-22) τοῦ Φλεβάρη 1913

Δημοσιεύτηκε τό Μάρτη καί τόν Ἀπρίλη τοῦ 1913 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 3 καί 4
Ὑπογραφή : Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ «ΓΑΙΟΡΥΘΜΙΣΗΣ»

Ποιά εἶναι τ' ἀποτελέσματα τῆς νέας ἀγροτικῆς πολιτικῆς; Τό πρόβλημα αὐτό ἐνδιαφέρει — καί πολύ δικαιολογημένα— ὅλους τούς ἐργάτες. Ἡ κυβερνητική στατιστική τηρεῖται τόσο ἄσχημα καί τόσο μεροληπτικά, ὥστε δέν πρέπει νά τῆς ἔχουμε ἐμπιστοσύνη. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς ἡ νέα ἀγροτική πολιτική εἶναι *ἀστική* πολιτική, τή διευθύνουν ὅμως πέρα γιά πέρα οἱ κ.κ. Πουρισκέβιτς, Μάρκοφ καί Σία, δηλ. τσιφλικάδες τοῦ παλιοῦ τύπου. Ἀπό μιά τέτια «διεύθυνση» εἶναι δύσκολο νά περιμένεις τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τή χρεοκοπία.

Θ' ἀναφέρω τά συμπεράσματα τοῦ κ. Β. Ὀμπολένσκι στό τελευταῖο τεῦχος τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» (1913, τεῦχ. 2). Τό περιοδικό αὐτό εἶναι μαυροεκατονταρχίτικο-καντέτικο. Ὁ ἀρθρογράφος εἶναι ἐπίσης ἀντεπαναστάτης, δηλ. μάρτυρας πού πιό πολύ μεροληπτεῖ ὑπέρ τῶν τσιφλικάδων. Ὁ ἀρθρογράφος αὐτός βρῆκε στό κυβερνεῖο τῆς Σαμάρας ἕνα νομό (Νοβοουζένσκ) μέ «τεράστιες» ἐπιτυχίες τῆς «γαιορύθμισης»: στά περισσότερα ἀπό τά μισά νοικοκυριά παραχωρήθηκε γῆ σέ μιά τοποθεσία.

Κι' ὡστόσο τό συμπέρασμα πού *ὑποχρεώθηκε* νά βγάλει ὁ ἀρθρογράφος εἶναι τοῦτο:

«... Ὁσοναφορᾶ τά ἄμεσα ἀποτελέσματα τῆς νέας ἀγροτικῆς μεταρύθμισης... ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε νά τά θεωρήσουμε κάπως εὐχάριστα... Ἕνας σημαντικός ἀριθμός τῶν κληρουχικῶν γαιῶν πέρασε πάμφθηνα ἀπό τούς ἀγρότες μισοπρολετάριους στούς πλούσιους ἀγρότες καί στούς μεταπράτες-κερδοσκόπους... Αὐξήθηκαν τά μισθώματα τῆς γῆς... Ἡ διαφορά τῆς καλλιεργητικῆς ἱκανότητας ἀνάμεσα στά κτήματα πού βρίσκονται σέ χωριστές τοποθεσίες καί σ' ἐκεῖνα πού βρίσκονται ἀνάμεσα στά κοινοτικά κομμάτια εἶναι τελείως μηδαμινή... Ὁ καινούργιος νόμος... συνέβαλε στό νά ὀξυνθοῦν οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς συνθῆκες τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί τό ἐσωτερικό της περιεχόμενο... Ἴσως ἡ ἀγροτική σκέψη νά

δουλεύει σήμερα περισσότερο δραστήρια ἀπ' ὅ,τι δούλευε στό ἀποκορύφωμα τῆς περασμένης ἐπανάστασης».

Γιά τό ζήτημα *ποιά* κατεύθυνση ἔχει ἡ σκέψη τῶν ἀγροτῶν πού δουλεύει, δέν χρειάζεται κάν νά ρωτήσουμε τό φιλελεύθερο τοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ». Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι παράκαμψε ἐντελῶς τό πρόβλημα τῆς δουλοπαροικιακῆς οἰκονομίας στήν τσιφλικάδικη γῆ.

Ἀξίζει ὅμως νά σκεφτοῦμε πάνω στά συμπεράσματα τοῦ φιλελεύθερου τσιφλικᾶ. Ὅλες οἱ ἀντιθέσεις ὀξύνθηκαν, μεγάλωσε ἡ ἐκμετάλλευση, αὐξήθηκαν τά μισθώματα τῆς γῆς, ἡ πρόοδος τῆς οἰκονομίας εἶναι *τελείως μηδαμινή*. Ὄχι «ἴσως», ἀλλά ἀσφαλῶς ἡ ἀγροτική σκέψη δουλεύει.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 45,
23 τοῦ Φλεβάρη 1913
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πράβντα»

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΥΛΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΗΝ ΚΡΑΚΟΒΙΑ

26 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1912- 1 ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ 1913
(8-14 ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ 1913)

1

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ «ΓΙΑ ΤΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΔΟΥΜΑΣ»*

|| *Εἰσαγωγή* (α) νίκη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στίς ἐκλογές.
(β) νά τονιστεῖ ἡ διακήρυξη καί ἡ ἐνεργητική δράση
(γ) ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ κομματικοῦ ἐλέγχου καί τῆς κριτικῆς.

Ἀρνητικές πλευρές

|| 1. Γιαγγέλλο.
2. Πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία (Τσχενκέλι).
3. Ψηφοφορία ὑπέρ τῆς διατύπωσης τῶν προοδευτικῶν.

Ὄχι γιά δημοσίευση

(α) 6 καί 7: ἰσότητα ἀντιπροσώπευσης καί ψηφοφορία.
(β) ἔξοδος ἀπό τή «Λούτς»...
(γ) *ἡ συλλογική ὀργανωτική δράση τῆς 6-δας.*

NB || Ἀρχίζουν νά ὑπολογίζουν τό κόμμα, ὅταν διαθέτει τυπογραφεῖο καί τεχνικό μηχανισμό.

|| (α) 40 ρούβλια
(β) τυπογρ. στοιχεῖα ||

Κομπά: (α) ΚΟ >** ἐκλαϊκευτικό
(β) τμῆμα πληροφοριῶν.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 272-273. *Ἡ Σύντ.*
** — περισσότερο. *Ἡ Σύντ.*

2

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ «ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ»*

1) Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου
2)

1. Ἡ 4-χρονη πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές *ὄχι* γιά τή νόμιμη δουλιά, *ἀλλά* γιά τή διάλυση τοῦ κόμματος.
2. Οἱ διασπαστές-λικβινταριστές μέ τήν ὀργάνωσή τους καί μέ τίς *χωριστές* ὁμάδες πρωτοβουλίας.
3. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου καί ἡ συνθεσή της *διασπαστές:* («Βπεριόντ» καί Πλεχάνοφ) «Τά κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις στή Ρωσία.
4. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου — ὁ «διπλωματικός» καί λικβινταριστικός χαρακτήρας τους.

ἡ σύνθεση τῆς ἀπόφασης «Λούτς» (α) ἀνοιχτό κόμμα
(β) ἐνάντια στίς ἀπεργίες.

Νά προστεθεῖ (στήν § 1;;) ἡ πλήρης νίκη τῶν ὀπαδῶν τοῦ κόμματος στό νόμιμο στίβο τό 1912, συγκεκριμένα στόν τομέα τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας μαρξιστικοῦ προσανατολισμοῦ καί στόν τομέα τῶν ἐκλογῶν τῆς Κρατικῆς δούμας στήν ἐργατική κουρία.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 275-277. *Ἡ Σύντ.*

5. Ἡ στάση τοῦ περιοδικοῦ *«Νάσα Ζαριά»* καί τῆς ἐφημερίδας *«Λούτς»*
   (α) ἀνοιχτό κόμμα
   (β) στήν πραγματικότητα ἐνάντια στήν παρανομία
   (γ) ἐνάντια στίς *«ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ έ ς»* ἀπεργίες

   Ἐδῶ νά μπεῖ ἡ § 9.
6. Ἡ προπαγάνδα τῆς «ἑνότητας» ἀπό τό *νόμιμο* τύπο *παρακάμπτει* τό ζήτημα τοῦ *παράνομου* κόμματος καί ἐξαπατᾶ ἔτσι τούς ἐργάτες.

   Μήπως χρειάζεται νά προσθέσουμε ἕνα σημεῖο γιά τίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης;
7. Εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ *ἑνότητα τῆς π α ρ ά ν ο μ η ς* ὀργάνωσης καί ἡ ἔκκληση πρός ὅλους τούς ἐργάτες νά τή συγκροτήσουν.
8. Πρωτοβουλία τῆς ἀχτίδας Νάρβα τῆς Πετρούπολης καί *π ο λ λ ῶ ν* τοπικῶν ὀργανώσεων στήν ἐπαρχία
   — χαιρετίζουμε καί ὑποστηρίζουμε
   — σωστός δρόμος.
9. Ἀποφασιστική διαμαρτυρία καί πάλη ἐνάντια στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τοῦ περιοδικοῦ *«Νάσα Ζαριά»* καί τῆς ἐφημερίδας *«Λούτς»*, γιατί ὑποστηρίζουν τή διάσπαση, τό σύνθημα (τῶν αὐτοτελῶν ὁμάδων πρωτοβουλίας) καί τό κήρυγμα πού ἀποκλείει τήν ἐπαναστατική δουλιά στίς μάζες καί τό παράνομο κόμμα.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά, σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ»*

P. S.

Ἐφιστοῦμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς «Σημειώσεις σχετικά μέ τήν τακτική» τοῦ Φ. Ντ. στή «Λούτς». Πόσο γρήγορα ἐξαφανίστηκε τό περίβλημα τοῦ ἐπιδεικτικοῦ συμφιλιωτισμοῦ καί τῶν «ἑνωτικῶν» φράσεων στό πνεῦμα τοῦ Τρότσκι! Πόσο ὁλοφάνερα ἀποκαλύφθηκε ὅτι εἶναι ἀπροκάλυπτος λικβινταρισμός ἡ *πραγματική* κατεύθυνση τῆς «Λούτς»!

Ὁ Φ. Ντ. κάνει συστηματικό πόλεμο μέσα ἀπό νόμιμο ὄργανο ὄχι μόνο ἐνάντια στίς μαζικές ἐπαναστατικές ἀπεργίες (γιά ἐξέγερση οὔτε λόγος νά γίνεται), ἀλλά καί ἐνάντια σέ κάθε ἐπαναστατική ζύμωση στίς μάζες. Στήν οὐσία, ὁ Φ. Ντ. προχωρεῖ πολύ πιό μακρύτερα ἀπό τόν Β. Α. («Λούτς», ἀρ. φύλ. 56), ἀποκαλύπτοντας τήν πλήρη ἰδεολογική του συγγένεια μέ τήν μπουντιστική «διαγραφή» τῆς ἐπανάστασης. Νά ποῦ ὁδηγεῖ ἡ λικβινταριστική ἄρνηση τῆς σταράτης, ξεκάθαρης, σαφοῦς «ἐκτίμησης τῆς στιγμῆς»: στήν πράξη ὁ Φ. Ντ. ἐφαρμόζει ἀκριβῶς τήν ἐκτίμηση τοῦ Λάριν, ἐφόσον ἀρνεῖται τούς *ἀντικειμενικούς* ὅρους πού *ἀπαιτοῦν* ἀπό τούς ἐργάτες ὀργάνωση γιά τή *διεξαγωγή τῆς ἐπανάστασης*, γιά τό τράβηγμα τῶν μαζῶν γενικά καί τῆς ἀγροτιᾶς ἰδιαίτερα στό *ἐπαναστατικό* κίνημα.

Στά ἄρθρα τοῦ Φ. Ντ. θά ξαναγυρίσουμε.

Γράφτηκε πρίν ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Γενάρη 1913

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1948 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 18ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 293-300. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΛΟΓΟΥ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ[179]

I. Βασική ἀντίφαση: «ἐντυπωσιακός», «ὑπέροχος» προϋπολογισμός καί πρωτόφαντη ἀθλιότητα τῶν μαζῶν, λιμοί, πού σέ *κανένα* πολιτισμένο κράτος δέν παρατηροῦνται! Ergo *: «τάφοι κεκονιαμένοι», ληστεία τῶν μαζῶν, ξεζούμισμα φόρων· μιλώντας μέ τή γλώσσα τῆς οἰκονομίας: ὁ καπιταλισμός στή Ρωσία ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καί μέχρι τώρα νά στηρίζεται μόνο στίς κορυφές τῆς ἀστικῆς τάξης καί κατέχει ἀκόμη ὑποδιέστερη θέση στήν τσιφλικάδικη οἰκονομία σέ σύγκριση μέ τήν προσωπική ἐξάρτηση καί τήν ἀγγαρεία, ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἀκόμη μιά ἀρχοντική γυαλάδα καί δέν βελτιώνει τό σύστημα τῆς οἰκονομίας καί τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ὅλων τῶν μαζῶν, ὅπως στή Δύση.
Ἡ βασική αὐτή ἀντίφαση ἐξηγεῖ τήν ἐπαναστατική κατάσταση τῆς Ρωσίας, κι᾽ ἐμεῖς ὀφείλουμε ν᾽ ἀπεικονίσουμε τή βασική αὐτή ἀντίφαση.

II. Λαμπρό προϋπολογισμό ἡ Ρωσία γνώρισε ἤδη (στήν ἐποχή τοῦ Βίττε). Ὑπῆρχε καί τότε «ἐλεύθερο χρῆμα», ὑπῆρχε καί τότε καυχησιολογία μπροστά στήν Εὐρώπη, ὑπῆρχε καί τότε ἐντατικός Auspumpen** ἀπό τήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη. Καί τό ἀποτέλεσμα; *Χρεοκοπία.*

III. Ὁ σημερινός προϋπολογισμός, βέβαια, «τράβηξε μπροστά» (ὅπως καί ὁ ρωσικός καπιταλισμός): καί βέβαια! Ἄν δέν προχωροῦσε μέ βῆμα χελώνας μπροστά, τό δημοσιονομικό σύστημα δέν θά μποροῦσε νά κρατηθεῖ οὔτε ἕνα χρόνο! Ὅμως τό οὐσιαστικό εἶναι ὅτι ἡ τσιφλικάδικη «πρόοδός σας» συντελεῖται μέ βῆμα χελώνας.
Τά ἴδια ἀκριβῶς κολοσσιαῖα ποσά ($^3/_4$) γιά τή στρατοκρατία, τήν ἀστυνομία κτλ., δηλ. γιά τήν ἄρχουσα τάξη τῶν φεουδαρχῶν.
Τό ἴδιο ἀκριβῶς ἀποκοίμισμα τοῦ μουζίκου (800 ἑκ.),

* — Συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*
** — δανεισμός. *Ἡ Σύντ.*

ἡ ἴδια καταπίεση τῶν ἔμμεσων φόρων (57%). *Γιά τούς ἔμμεσους φόρους νά μιλήσουμε πιό διεξοδικά.*

IV. Λένε: καί στήν Εὐρώπη *σχεδόν* ὅλα ἔτσι εἶναι. Ἀκριβῶς «σχεδόν», κύριοι!

1ο, ἡ Εὐρώπη ἐδῶ καί 100 περίπου χρόνια πραγματοποίησε μέ ἡρωικά ἐπαναστατικά μέσα τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τούς φεουδάρχες etc. Ἐνῶ ἡ Ρωσία ἀκόμη δέν τήν πραγματοποίησε.

2ο, στήν Εὐρώπη *δέν εἶναι ἴδιες* οἱ παραγωγικές δυνάμεις.

Ἡ δαπάνη τοῦ κράτους γιά 1 κάτοικο τῆς Ρωσίας — 13ρ.	[3208—1000] (2208:172).	Ἀμερικῆς (ΕΠ) —14 ρ.
Ἡ ἀξία τῶν προϊόντων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας —34ρ.	[>$^1/_3$] 34%	(περ. 12%) — 136 ρ. (12%)

V. Ἡ ἴδια ἀκριβῶς σύγκριση σχετικά μέ τούς ἐργάτες.

Φαμπρικο-ἐργοστασιακή βιομηχανία
στή Ρωσία
1908
μεροκάμ. $555._6$ ἑκατομ. ρούβ.: 2_{253} ἑκατομ. ἐργ. =246 ρούβ.
1910
στήν Ἀμερική
$3427._0$ ἑκατομ. $: $6._6$ ἑκατομ. ἐργ. =518 δολλ.
=*1036* ρούβ.
τέσσερις φορές μεγαλύτερο

Παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας:
στή Ρωσία
$4650._8$ ἑκατομ. ρούβ. : $2._{25}$ ἑκατομ. ἐργ. = 2063 ρούβ.
στήν Ἀμερική
$20672._0$ ἑκατομ. δολλ. : $6._{61}$ ἑκατομ. ἐργ. = 3125 δολλ.
41344 ἑκατομ. ρούβ. = *6250* ρούβ.
τρεῖς φορές μεγαλύτερη

Τό ἴδιο ἐπίσης **σχετικά μέ τούς σιδηροδρομικούς ἐργάτες:**

στή Ρωσία 321.$_5$ ἑκατομ. ρούβ. : 844218 = 381 ρούβ.
στήν Ἀμερική 1143.$_7$ » δολλ. : 1699420 = 673 δολλ.
= *1346* ρούβ.
τέσσερις φορές περισσότερο.

VI. Συγκομιδή σίτου στή Ρωσία (1905-1909):

43 πούτια ἀπό 1 ντεσιατ.

(σελ. 651 τῆς «Ἐπετηρίδας» τῆς «Ρέτς») Αὐστρία: 89 » » »
Ἀνατ. Ἰνδίες: 55
Ἀγγλία: 156

Κατανάλωση σίτου

(«Ἐπετηρίδα τῆς «Ρέτς» σ. 654) στή Ρωσία 1904/5-1908/9 3.$_8$ πούτια
στήν Ἀμερική(1910) 13.$_3$ πούτ. *περ.*
συνολικά δημητριακά
στή Ρωσία 17.$_0$ πούτια

[ἕνα μποῦσελ ἰσοῦται, κατά τά φαινόμενα, μέ 2 περίπου πούτια] Ἀμερική περ. 40 πούτια

VII. Κατανάλωση χυτοσίδηρου

(p. 570 «Statistical abstract») στή Ρωσία σέ 1 κάτοικο = 1.$_{25}$ πούτια
στήν Ἀμερική τό 1910 17.$_5$ πούτια

VIII. Πῶς λυτρώθηκε ἡ Ἀμερική ἀπό τή δουλοκτησία;

IX. Ἔσοδα καί ἔξοδα τῶν ἀγροτῶν
ἐπιτροπές γιά τό γεωργικό ἐπάγγελμα', ΙΙ Δούμα, σ. 1212 [180].

Φτώχια, βρωμιά, λιμός, ξεζούμισμα φόρων.
Πάλιωσαν τά στοιχεῖα; Ὄχι. Λιμός τοῦ 1911
Λιμός σέ μιά σειρά κυβερνεῖα τό *1912*

X. Αἰτίες;
Οἱ φεουδάρχες-γαιοκτήμονες καταπιέζουν. 30.000—70 ἑκατομ. ντεσ. 10.000.000—70 ἑκατομ. ντεσ.
Ἡ μεγάλη τσιφλικάδικη γαιοκτησία.
Οὐράλια.

VS *	1 –2000 ντεσ.
	300 ἀ ** 7» [181]

XI. Τό κρατικό Συμβούλιο VS μέ τή μεγάλη τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

XII. Ὁ προϋπολογισμός νά καταψηφιστεῖ. Διατύπωση περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα

II Δούμα, 959,
NB
III Δούμα, 662 [182].

1) προϋπολογισμός φεουδαρχικοῦ κράτους, πού ληστεύει τίς λαϊκές παραγωγικές δυνάμεις, φέρει τίς λαϊκές μάζες στήν ἐξαθλίωση, τή φτώχια καί τήν πείνα καί περιορίζει τόν καπιταλιστικό πολιτισμό σέ μιά χούφτα τῶν ἀνώτερων στρωμάτων τῆς κοινωνίας.
2) ἔμμεση φορολογική ἐπιβάρυνση—τελωνειακοί δασμοί —ἀποκοίμισμα
3) ὑποστήριξη τοῦ ἀπολυταρχικοῦ γραφειοκρατικοῦ καθεστῶτος καί τῶν φεουδαρχῶν-γαιοκτημόνων
4) διατάξεις 8. III. [183]

XIII. Ἡ Ρωσία ἀνάμεσα στήν Εὐρώπη καί στήν πρωτοπόρα - δημοκρατική Ἀσία.
[Τά ἡρωϊκά μέσα δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς.]

Γράφτηκε τό Γενάρη — πρῶτο 15θήμερο τοῦ Μάη 1913

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά, σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — versus — σχετικά μέ, ἔναντι. *Ἡ Σύντ.*
** — ἀπό. *Ἡ Σύντ.*

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

('Ιούλης 1912 — Φλεβάρης 1913)

1912

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΧΟΥ·Ι·ΣΜΑΝΣ

Περίληψη τῶν γραμμάτων αὐτῶν, πού γράφτηκαν τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη 1912 ὑπάρχουν στό πρωτόκολλο εἰσερχομένων καί ἐξερχομένων ἐγγράφων τοῦ ΔΣΓ, πού φωτοτυπίες ὁρισμένων σελίδων του φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

Στά γράμματα ὁ Β. Ι. Λένιν πληροφοροῦσε ὅτι δέν μπορεῖ νά παραβρεθεῖ στή συνεδρίαση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου λόγω τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Κρατική δούμα, πληροφοροῦσε σχετικά μέ τίς προετοιμασίες γιά τό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βασιλεία, γιά τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Μόσχας, παρακαλοῦσε νά τοῦ στείλουν στοιχεῖα πού τοῦ ἦταν ἀπαραίτητα γιά νά συντάξει τήν εἰσήγηση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ ΔΣΓ.

ΑΡΘΡΟ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΧΗ

Τό ἄρθρο πού ἔκανε κριτική στήν ἀποχή προοριζόταν γιά τήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» ἤ γιά τήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πού τή διαδέχτηκε. Τό ἄρθρο γράφτηκε πρίν κλείσει ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», δηλ. πρίν ἀπό τίς 5 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1912.

Γιά τό ἄρθρο αὐτό ὁ Β. Ι. Λένιν πληροφοροῦσε στό γράμμα πρός τόν Μ. Α. Σαβέλιεφ τῆς 9 (22) τοῦ Φλεβάρη 1913: «'Εδῶ καί ἀρκετό καιρό Σᾶς ἔγραφα κιόλας, ὅτι στή «Ζβεζντά» ἔμειναν, ἐκτός ἀπό τό ἄρθρο «'Αγγλικές διαμάχες γιά τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική» καί τά ἄρθρα «Δυό οὐτοπίες» καί ἡ κριτική στήν ἀποχή (ἐνάντια στόν 'Αμφιτεάτροφ, τόν τίτλο δέν τόν θυμᾶμαι). 'Επαναλαβαίνω τήν παράκληση: νά τά βρεῖτε καί νά μοῦ τά στείλετε» ("Απαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 55).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Α. ΣΑΒΕΛΙΕΦ

Γιά τό γράμμα αὐτό, πού γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1912, μαθαίνουμε ἀπό τό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν τῆς 9 (22) τοῦ Φλεβάρη 1913, πρός τόν Μ. Α. Σαβέλιεφ (βλ. "Απαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 55).

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ IV ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Ἡ ἔκθεση γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν πρίν ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Νοέμβρη 1912. Μνεία γιά τήν ἔκθεση αὐτή κάνει ὁ Β. Ι. Λένιν στό γράμμα του πρός τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

«Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η «ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ» ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ». ΑΡΘΡΟ ΙΙ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟ IV

Τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Δεκέμβρη 1912 ὁ Β. Ι. Λένιν γράφει μιά σειρά ἄρθρα «Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ «κοινοβουλευτική» ἀντιπροσώπευσή της». Ὅμως τήν περίοδο ἐκείνη δημοσιεύτηκε μόνο τό πρῶτο ἄρθρο («Πράβντα», ἀρ. φύλ. 191, 12 τοῦ Δεκέμβρη 1912). Τό 1954 βρέθηκαν τά χειρόγραφα δυό ἀκόμη ἄρθρων, πού ὁ Λένιν τά σημείωσε σάν ἄρθρα τρίτο καί πέμπτο. Γιά τήν τύχη τοῦ δεύτερου καί τέταρτου ἄρθρου μέχρι τώρα τίποτε δέν εἶναι γνωστό.

1912-1913

ΑΡΘΡΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται ἡ τέταρτη (τελευταία) σελίδα τοῦ χειρόγραφου αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου.

1913

ΣΥΣΤΑΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΓΚ. Μ. ΒΙΑΖΜΕΝΣΚΙ ΓΙΑ ΤΟΝ Ν. Β. ΚΟΥΖΝΕΤΣΟΦ

Στό γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Βιαζμένσκι, πού γράφτηκε τό Γενάρη, ἀργότερα ἀπό τίς 9 (22) τοῦ 1913, ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ἐπισυνάπτω γράμμα γιά τόν σ. Κουζνετσόφ, πού ζητήσατε» (Λενινιστική συλλογή XIII, σελ. 215). Στό συστατικό γράμμα γιά τόν Ν. Β. Κουζνετσόφ, ὁ Λένιν, ὅπως φαίνεται, τόν παρακαλοῦσε νά παραδόσει στόν Γκ. Μ. Βιαζμένσκι τό παράνομο σοσιαλδημοκρατικό ἔντυπο ὑλικό γιά τό σοσιαλιστικό ἀρχεῖο τοῦ Βερολίνου.

ΣΧΕΔΙΟ ΛΟΓΟΥ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΗ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΤΗΣ IV ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Τό σχέδιο λόγου πάνω στόν προϋπολογισμό γιά τό σοσιαλδημοκράτη βουλευτή τῆς IV Κρατικῆς δούμας τό ἔγραψε ὁ Λένιν τό Γενάρη-πρῶτο

δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη 1913. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται οἱ 11-12 καί οἱ 12-20 σελίδες τοῦ χειρόγραφου τοῦ σχεδίου λόγου.

«ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΜΑΓΙΟΒΣΚΙ», «Ο ΜΠΟΥΛΓΚΑΚΟΦ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ» ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΡΘΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΘΙΚΟΤΗΤΑ

Γιά τά ἄρθρα αὐτά ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε μνεία στό γράμμα τῆς 8 (21) τοῦ Φλεβάρη 1913 πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί παρακαλοῦσε νά τά παραδόσουν στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 53).

Στό γράμμα πρός τόν Μ. Α. Σαβέλιεφ τῆς 9 (22) τοῦ Φλεβάρη 1913 ὁ Λένιν ἔγραφε: «Στήν «Πράβντα» ὑπάρχουν ἐπίσης μιά σειρά ἄρθρα, πού ἐκεῖ δέν ἀξιοποιήθηκαν. Πολύ Σᾶς παρακαλῶ νά τά βρεῖτε καί νά συντάξετε ἀπ᾿ αὐτά τίς σημειώσεις δημοσιολόγου μέ τήν ὑπογραφή ἔστω καί Τ... Ἡ σύνθεσή τους κατά προσέγγιση εἶναι ἡ ἑξῆς: Ι. Ἀπάντηση στόν Μαγιόβσκι (στή «Λούτς» γιά τό λικβινταρισμό). — (Τό θέμα αὐτό τώρα εἶναι πιό πολύ ἀπαραίτητο γιά τό λόγο ὅτι ὁ Ντιεβνίτσκι καί ὁ Πλεχάνοφ στό φύλ. ἀρ. 234 τῆς «Πράβντα» δημοσίευσαν ἄσχημα σημειώματα.) ΙΙ. Ὁ Μπουλγκάκοφ τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» γιά τούς ἀγρότες (δέν θυμᾶμαι τόν τίτλο). ΙΙΙ. Γιά τήν ἠθικότητα (δυό ἀρθράκια)...» (Στό ἴδιο, σελ. 55).

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΝΤΕΜΙΑΝ ΜΠΕΝΤΝΙ

Γιά τό περιεχόμενο τοῦ γράμματος αὐτοῦ ξέρουμε ἀπό τό ἀπαντητικό γράμμα τοῦ Ντεμιάν Μπέντνι στόν Β. Ι. Λένιν τῆς 12 (25) τοῦ Φλεβάρη 1913. Στό γράμμα του ὁ Λένιν ρωτοῦσε τόν Ντεμιάν Μπέντνι γιά τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα», γιά τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», γιά τίς σχέσεις του μέ τούς μαχιστές καί τούς βπεριοντοφικούς, τόνιζε τήν ἀνάγκη τῶν «συλλογικῶν-μαρξιστικῶν» τρόπων ἐνέργειας στή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΡΟΣΒΕΣΤΣΕΝΙΓΕ»

Ἀρ. τεύχ. 8-9, Ἰούλης-Αὔγουστος 1912
Ἀρ. τεύχ. 1, Γενάρης 1913
Ἀρ. τεύχ. 2, Φλεβάρης 1913

«ΡΑΜΠΟΤΣΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ»

Ἀρ. φύλ. 9, 12 τοῦ Αὐγούστου (30 τοῦ Ἰούλη) 1912

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΣΟΤΣΙΑΛ-ΝΤΕΜΟΚΡΑΤ»

Ἀρ. φύλ. 28-29, 18 (5) τοῦ Νοέμβρη 1912
Ἀρ. φύλ. 30, 25 (12) τοῦ Γενάρη 1913

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΟΝ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

«ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ»

Τό ἄρθρο «Ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές» δημοσιεύτηκε στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1912 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 167. Τό ἄρθρο αὐτό ἐξηγεῖ τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ὡς πρός τό περιεχόμενό του τό ἄρθρο «Ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές» μοιάζει μέ τίς ἐργασίες τοῦ Λένιν, πού εἶναι ἀφιερωμένες στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας: «Μερικά συμπεράσματα ἀπό τήν προεκλογική κινητοποίηση», «Κουβέντα γιά «καντετοφαγία»», «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 322-327· σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 64-71, 334-361). Στό ἄρθρο γίνεται παραπομπή στή δήλωση τοῦ καντέτου Γκρεντεσκούλ, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ρέτς». Ὁ Λένιν χρησιμοποιεῖ αὐτή τή δήλωση γιά ν' ἀποδείξει τήν ἀντεπαναστατικότητα τῶν καντέτων καί τήν ἀναφέρει σέ μιά σειρά ἄρθρα ἐκείνης τῆς περιόδου: «Μιά μικρή διευκρίνιση», «Τό παράνομο κόμμα καί ἡ νόμιμη δουλιά» κ.ἄ. (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 24-25, 182-192).

«ΟΙ ΤΡΟΥΝΤΟΒΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ»

Τό ἄρθρο αὐτό δημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Νοέμβρη (4 τοῦ Δεκέμβρη) 1912 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 174. Τά ζητήματα πού θίγονται στό ἄρθρο «Οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ σοσιαλδημοκράτες» — χαρακτηρισμός τῶν τρουντοβίκων, ξεσκέπασμα τῆς ἀντεπαναστατικότητας τῶν φιλελεύθερων-καντέτων, καθορισμός τῶν καθηκόντων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν σέ σχέση μέ τούς τρουντοβίκους — συμπίπτουν ὡς πρός τό περιεχόμενο μέ τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἀγροτιά καί οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα», «Φιλελευθερισμός καί δημοκρατία», «Οἱ τρουντοβίκοι καί ἡ ἐργατική δημοκρατία» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 208-210, 248-257, 278-285). Ὁρισμένα μέρη τοῦ κειμένου τοῦ ἄρθρου «Οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ σοσιαλδημοκράτες» συμπίπτουν μέ τίς ἐργασίες τοῦ Λένιν πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Τό ἄρθρο *«Ἐξεγέρσεις στό στρατό καί στό στόλο»* δημοσιεύτηκε στή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀρ. φύλ. 9, τῆς 30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912.

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα» («Ἐργατική ἐφημερίδα») — παράνομο ἐκλαϊκευτικό ὄργανο τῶν μπολσεβίκων· ἔβγαινε κατά διαστήματα στό Παρίσι ἀπό τίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη (12 τοῦ Νοέμβρη) 1910 ὥς τίς 30 τοῦ Ἰούλη (12 τοῦ Αὐγούστου) 1912. Βγῆκαν 9 φύλλα. Πρωτεργάτης γιά τήν ἔκδοση τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἐπίσημα τό ζήτημα τῆς ἔκδοσής της εἶχε ἀποφασιστεῖ στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΣΔΕΚΡ — μπολσεβίκων, κομματικῶν-μενσεβίκων, ἀντιπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας κ.ἄ. — στή διάρκεια τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου στήν Κοπεγχάγη (Αὔγουστος 1910). Στή σύσκεψη πῆραν μέρος οἱ: Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Α. Μ. Κολοντάι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Ι. Π. Ποκρόβσκι καί ἄλλοι.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε καί διεύθυνε τήν «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ μπολσεβίκοι: Σ. Ι. Γκόπνερ, Π. Α. Τζαπαρίτζε, Ν. Α. Σεμάσκο, Σ. Γ. Σαουμιάν κ.ἄ., καθώς καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι. Γραμματέας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Μεγάλη οἰκονομική βοήθεια στήν ἐφημερίδα ἔδινε ὁ Α. Μ. Γκόρκι. Στίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δημιουργήθηκαν ὅμιλοι βοήθειας τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», πού τῆς ἔδιναν σημαντική οἰκονομική ὑποστήριξη καί βοήθεια γιά τήν ἀποστολή της στή Ρωσία. Ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» πάλευε γιά τή διαφύλαξη καί τό δυνάμωμα τοῦ μαρξιστικοῦ παράνομου κόμματος ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές καί τούς τροτσκιστές, ὑπερασπιζόταν τήν ἐπαναστατική τακτική, προετοίμαζε ἰδεολογικά τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας γιά τή νέα ἐπανάσταση. Φώτιζε πλατιά τά ζητήματα τῆς κομματικῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας καί τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Στή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» δημοσιεύτηκαν 14 ἄρθρα τοῦ Λένιν, ἀνάμεσα σ' αὐτά καί τά ἄρθρα «Διδάγματα τῆς ἐπανάστασης», «Ἡ ἀρχή τῶν διαδηλώσεων», «Ὁ Τολστόι καί ἡ προλεταριακή πάλη», «Ἰβάν Βασίλιεβιτς Μπάμπουσκιν», «Πενήντα χρόνια ἀπό τήν κατάργηση τῆς δουλοπαροικίας», «Οἱ παραμονές τῶν

ἐκλογῶν τῆς IV Δούμας». Ἡ ἐφημερίδα ἦταν πολύ δημοφιλής ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας. Τό τιράζ της ἔφτανε τίς 6 χιλιάδες ἀντίτυπα. Οἱ ἐργάτες τήν ἐνίσχυαν οἰκονομικά μέ χρηματικούς ἐράνους καί συνεργάζονταν δραστήρια σ' αὐτήν. Στίς στῆλες «Κομματική ζωή», «Γράμματα ἀπό τίς ἐπαρχίες», ἡ ἐφημερίδα δημοσίευε τακτικά γράμματα καί ἀνταποκρίσεις ἐργατῶν καί τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔκανε μεγάλη δουλιά γιά τήν προετοιμασία τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γενάρης τοῦ 1912). Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ σημείωσε ὅτι ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ὑπεράσπιζε ἀποφασιστικά καί μέ συνέπεια τό κόμμα καί τήν κομματικότητα, τήν ἀνακήρυξε ἐπίσημο ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.— *1.*

2 *«Γκόλος Μοσκβί»* («Φωνή τῆς Μόσχας»)— καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν ὀχτωβριστῶν· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1906 μέχρι τό 1915.— *1.*

3 *Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες* (ἐσέροι) — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901 μέ ἀρχές τοῦ 1902 σάν ἀποτέλεσμα τῆς συνένωσης διάφορων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων. Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στούς μικροϊδιοκτῆτες, συγκάλυπταν τήν ταξική διαφοροποίηση καί τίς ἀντιθέσεις στούς κόλπους τῆς ἀγροτιᾶς, ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Οἱ ἀπόψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα τῶν ἰδεῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ· οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν «τά κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς «κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, κριτικῆς πού εἶναι σήμερα τῆς μόδας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 286).

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων, τήν καθιέρωση τῆς «ἐργασιακῆς ἀρχῆς» καί τῆς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν. Στό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι τό ὀνόμαζαν «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς» στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε τίποτε τό σοσιαλιστικό. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀναλύοντας τό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων, ἔδειξε ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ στήν κοινή γῆ δέν ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέν ἀπαλλάσσει τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ἀπό τήν ἐκμετάλλευση καί τήν καταστροφή· στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ δέν μποροῦν οὔτε οἱ συνεταιρισμοί νά γίνουν μέσο σωτηρίας γιά τούς μικρούς ἀγρότες, γιατί ἀποτελοῦν μέσα πλουτισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν παρατηροῦσε ὅτι τά αἰτήματα τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας, ἐνῶ δέν ἦταν σοσιαλιστικά, εἶχαν ἱστορικά προοδευτικό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό χαρακτήρα, ἐφόσον στρέφονταν ἐνάντια στήν ἀντιδραστική τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων νά παριστάνουν τούς σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στούς ἐσέρους γιά νά κερδίσει τήν ἐπιρροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀπόδειχνε

πώς ἡ τακτική τους τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας ἦταν ἐπιζήμια γιά τό ἐργατικό κίνημα. Ταυτόχρονα οἱ μπολσεβίκοι, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, ἔκλειναν μέ τούς ἐσέρους προσωρινές συμφωνίες στήν πάλη ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόρισε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ἀκόμη στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀποσπάστηκε ἡ δεξιά πτέρυγα, πού δημιούργησε τό νόμιμο Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα ἐργασίας (ἐνέσοι), συγγενικό ὡς πρός τίς ἀπόψεις του μέ τούς καντέτους καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα, πού σχημάτισε τή μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλιστῶν». Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν βρισκόταν σέ πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917, οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Αὐξέντιεφ, Τσερνόφ) συμμετεῖχαν σ' αὐτήν. Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀρνήθηκε νά ὑποστηρίξει τό αἴτημα τῶν ἀγροτῶν γιά τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἔστελναν καταδιωκτικά ἀποσπάσματα ἐνάντια στούς ἀγρότες πού εἶχαν καταλάβει τή γῆ τῶν τσιφλικάδων.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυσε τό Ἀνεξάρτητο κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, ἐπιδιώκοντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική ὑπονομευτική δουλιά, ὑποστήριζαν ἐνεργά τούς ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρούς, ἔπαιρναν μέρος σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια σέ στελέχη τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Μετά τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, οἱ ἐσέροι συνέχιζαν τήν ἐχθρική τους δράση στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν λευκοφρουριτῶν ἐμιγκρέδων.— *1.*

4 *«Τουρκεστάνσκιγε Βέντομοστι»* («Χρονικά τοῦ Τουρκεστάν») — ἐφημερίδα κυβερνητικῆς κατεύθυνσης, ὥς τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἦταν ὄργανο τοῦ γενικοῦ διοικητῆ. Ἔβγαινε στήν Τασκέντη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1870 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1917. Στήν ἀρχή ἔβγαινε μιά φορά τή βδομάδα, ἀπό τό 1893 δυό φορές, ἀπό τό 1904 τέσσερις φορές κι' ἀπό τό 1907 (ἀπό τό φύλλο 97) ἔβγαινε καθημερινά.— *2.*

5 *Ἡ Ἕκτη Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ* ἔγινε

στίς 5-17 (18-30) τοῦ Γενάρη 1912 στήν Πράγα. Ἡ συνδιάσκεψη πραγματοποίησε 23 συνεδριάσεις. Οἱ συνεδριάσεις τῆς συνδιάσκεψης γίνονταν στό Σπίτι τοῦ λαοῦ, στά γραφεῖα τῆς σύνταξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας τῆς Τσεχίας.

Στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν πάνω ἀπό 20 κομματικές ὀργανώσεις. Πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό τήν Πετρούπολη, τή Μόσχα, τήν Κεντρική βιομηχανική περιοχή, τό Σαράτοφ, τήν Τιφλίδα, τό Μπακού, τό Νικολάγεφ, τό Καζάν, τό Κίεβο, τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Ντβίνσκ καί τή Βίλνα. Οἱ ἀστυνομικές διώξεις καί ἄλλες δυσκολίες ἐμπόδισαν τούς ἀντιπροσώπους τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τοῦ Αἰκατερινμπούργκ, τοῦ Τιοῦμεν, τῆς Οὐφά, τῆς Σαμάρας, τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ, τοῦ Σόρμοβ, τοῦ Λουγκάνσκ, τοῦ Ροστόφ-τοῦ Ντόν, τοῦ Μπαρναούλ κ.ἄ. νά πᾶνε στή συνδιάσκεψη. Οἱ ὀργανώσεις αὐτές ἔστειλαν γραπτές δηλώσεις προσχώρησης στή συνδιάσκεψη. Στή συνδιάσκεψη ἔπαιρναν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΟ — τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῆς ὁμάδας μεταφορῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μέ ἐξαίρεση δυό κομματικούς-μενσεβίκους ἡ σύνθεση τῶν ἀντιπροσώπων ἦταν μπολσεβίκικη.

Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς Τιφλίδας, ὁ Σ. Σ. Σπανταριάν ἀπό τό Μπακού, ὁ Ε. Π. Ὀνούφριεφ ἀπό τήν Πετρούπολη, ὁ Φ. Ι. Γκολοστσέκιν ἀπό τή Μόσχα. Τήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀντιπροσώπευε ὁ Ν. Α. Σεμάσκο, τήν ὁμάδα μεταφορῶν τῆς ΚΕ ὁ Ι. Α. Πιάτνιτσκι.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔπαιρνε μέρος στή συνδιάσκεψη ἀπό μέρους τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης περιλαβαίνονταν τά ζητήματα: 1) Ἐκθέσεις (ἔκθεση τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκθέσεις ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, τοῦ ΚΟ κτλ.)· 2) Ἀνακήρυξη σέ σῶμα τῆς συνδιάσκεψης· 3) Ἡ σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος· 4) Οἱ ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας· 5) Ἡ ὁμάδα τῆς Δούμας· 6) Οἱ κρατικές ἀσφαλίσεις τῶν ἐργατῶν· 7) Τό ἀπεργιακό κίνημα καί τά συνδικάτα· 8) «Ἡ καμπάνια τοῦ ὑπομνήματος»· 9) Γιά τό λικβινταρισμό· 10) Τά καθήκοντα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ· 11) Ἡ κομματική φιλολογία· 12) Ὀργανωτικά ζητήματα· 13) Ἡ κομματική δουλιά στό ἐξωτερικό· 14) Ἀρχαιρεσίες· 15) Διάφορα.

Τή συνδιάσκεψη τήν καθοδηγοῦσε ὁ Λένιν. Μίλησε στό ἄνοιγμά της πάνω στό ζήτημα τῆς ἀνακήρυξης τῆς συνδιάσκεψης, ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, γιά τή δουλιά τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, ἔκανε ἀνακοινώσεις καί πῆρε μέρος στίς συζητήσεις γιά τή δουλιά τοῦ ΚΟ, γιά τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πάλη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ, πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα, γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης στό ἐξωτερικό καί πάνω σέ ἄλλα ζητήματα, κρατοῦσε σημειώσεις ἀπό τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Ὁ Λένιν ἦταν ὁ συντάκτης τῶν σχεδίων ἀποφάσεων πάνω σέ ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς συνδιάσκεψης. Τίς ἀποφάσεις πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη τίς ἐπιμελήθηκε ὁ ἴδιος πολύ προ-

σεκτικά. Τά πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης δέν βρέθηκαν μέχρι τώρα. Τά πρόχειρα πρακτικά μερικῶν συνεδριάσεων πού διασώθηκαν εἶναι ἐντελῶς ἀποσπασματικά καί ἐλλιπῆ.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ἔκανε εἰσήγηση ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε σχετικά μέ τή δουλιά τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς συνδιάσκεψης. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν, ἡ συνδιάσκεψη τόνισε στήν ἀπόφασή της πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα τήν τεράστια σημασία τῆς δουλιᾶς πού ἔκανε ἡ ΡΟΕ γιά τή συσπείρωση ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας καί γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος (βλ. Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 21ος, σελ. 139). Ἐπειδή στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν ὅλες σχεδόν οἱ κομματικές ὀργανώσεις, πού δροῦσαν στή Ρωσία, ἡ συνδιάσκεψη μέ εἰδική ἀπόφασή της δήλωσε ὅτι «ἀνακηρύσσεται σάν γενική κομματική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀποτελεῖ τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος». Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἔπαιξε οὐσιαστικά τό ρόλο συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε εἰδική ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῆς ἀπουσίας ἀντιπροσώπων ἀπό τά ἐθνικά κέντρα. Οἱ ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις προσκλήθηκαν ἀρκετές φορές στή συνδιάσκεψη, τά καθοδηγητικά τους ὅμως ὄργανα, δηλ. ἡ ΚΕ τῆς Μπούντ, ἡ Γενική Διοίκηση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ἡ ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας, ὄχι μόνο δέν θέλησαν νά πάρουν μέρος στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης, ἀλλά ἔκαναν καί καμπάνια γιά νά μήν ἀναγνωριστεῖ. Ἡ συνδιάσκεψη καταλόγισε ὅλη τήν εὐθύνη γιά τήν ἀπουσία τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων στά καθοδηγητικά κέντρα τους. Ἀνάθεσε στήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά καταβάλει ἐπίμονες προσπάθειες γιά νά ἀποκαταστήσει κανονικές σχέσεις μέ τίς ἐθνικές ὀργανώσεις καί ἔκφρασε τήν πεποίθησή της ὅτι «παρόλα τά ἐμπόδια, οἱ ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας, θά παλέψουν συντροφικά χέρι μέ χέρι γιά τήν προλεταριακή ὑπόθεση καί ἐνάντια σ' ὅλους τούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 142).

Ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» καί ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης ἔκαναν βαθιά ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς χώρας, ἔδειξαν τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, πού παίρνει μαζί του τήν ἀγροτιά, παραμένει, ὅπως καί πρίν, καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε τίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Τόνισε ὅτι ἡ κατά τόπους κομματική δουλιά διεξάγεται στό πνεῦμα τῆς ὑπεράσπισης καί τῆς ἑδραίωσης τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων καί ὁμάδων, στό πνεῦμα τῆς πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπόδειξε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ σοσιαλδημοκρατική δουλιά στίς νόμιμες μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις.

Σπουδαιότατο ἔργο τῆς συνδιάσκεψης ἦταν τό ξεκαθάρισμα τοῦ κόμματος ἀπό τούς ὀπορτουνιστές. Τεράστια σημασία καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ἀπό πρακτική ἄποψη εἶχαν οἱ ἀποφάσεις πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη «Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβιντα-

ριστῶν», «Γιά τήν κομματική ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ». Οἱ λικβινταριστές ἦταν συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό τά δυό νόμιμα περιοδικά τό «Νάσα Ζαριά» καί τό «Ντιέλο Ζίζνι». Ἡ συνδιάσκεψη δήλωσε ὅτι «ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι» μέ τή διαγωγή της ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἔξω ἀπό τό κόμμα». Οἱ λικβινταριστές διαγράφηκαν ἀπό τό ΣΔΕΚΡ. Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε τή δράση τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ: τῶν μενσεβίκων-γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν τροτσκιστῶν. Θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό μιά ἑνιαία κομματική ὀργάνωση, πού νά διεξάγει κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ τή δουλιά γιά τή βοήθεια τοῦ κόμματος. Καί ὑπόδειξε ὅτι οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, «πού δέν ὑποτάσσονται στό ρωσικό κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς, δηλ. στήν ΚΕ, καί πού προκαλοῦν τήν ἀποδιοργάνωση, δημιουργώντας ἰδιαίτερες ἐπαφές μέ τή Ρωσία καί παρακάμπτοντας τήν ΚΕ, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό ὄνομα τοῦ ΣΔΕΚΡ». Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἔπαιξαν τεράστιο ρόλο στό δυνάμωμα τῆς ἑνότητας τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος στή Ρωσία.

Μεγάλο μέρος στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατέλαβε τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές καί τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας μέσα στήν ἴδια τή Δούμα ἦταν ἡ σοσιαλιστική ταξική προπαγάνδα καί ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε σάν κύρια ἐκλογικά συνθήματα τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές τῆς Δούμας τίς βασικές διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων.

Ἡ συνδιάσκεψη συγχώνευσε τά δυό σημεῖα τῆς ἡμερήσιας διάταξης: τά ὀργανωτικά ζητήματα καί τό ζήτημα τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος καί τῶν συνδικάτων. Καί γιά τά δυό σημεῖα πάρθηκε μιά γενική ἀπόφαση: «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς». Στό λόγο του πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα ὁ Λένιν ἔδειξε τήν ἰδιοτυπία τῶν μορφῶν τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς, πού ἐπιβάλλουν τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς. Ἡ δημιουργία εὐλύγιστων, εὐκίνητων, μικρῶν στήν σύνθεση κομματικῶν πυρήνων, ἔλεγε ὁ Λένιν, πρέπει νά ἐξασφαλίσει τήν ἐφαρμογή τῆς κομματικῆς γραμμῆς σέ κάθε τομέα τῆς νόμιμης δουλιᾶς, νά διαποτίσει ὅλη τή νόμιμη δουλιά μέ τό πνεῦμα τῆς κομματικότητας. Ὁ Λένιν ὑπόδειχνε τή σημασία τῆς ἐπιδέξιας χρησιμοποίησης ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς νόμιμης δουλιᾶς, κατά πρῶτο λόγο τῆς δουλιᾶς τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τῶν συνδικάτων καί τῶν νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων. Ὅλες οἱ προτάσεις πού ὑπόβαλε ὁ Λένιν στό λόγο του πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα μπῆκαν στήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη.

Ἡ συνδιάσκεψη ἔγκρινε τό σχέδιο πού πρότεινε ὁ Λένιν γιά τίς τροποποιήσεις στό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος, πού εἶχε ψηφιστεῖ τό 1907 ἀπό τό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου) τοῦ κόμματος. Ἡ συνδιάσκεψη ἀναγνώρισε σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος τήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε στή σύνταξη τοῦ ΚΟ.

Στήν εἰσήγηση γιά τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο καί στίς ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα τῶν ἀντιπροσώπων ὁ Λένιν φώτισε ὁλόπλευρα τή δουλιά τοῦ ΔΣΓ. Στάθηκε ἰδιαίτερα στήν κατάσταση τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, στήν πάλη ἀνάμεσα στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες καί στούς ρεφορμιστές. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι στούς κόλπους τῆς ἐπιφανειακά ἑνιαίας γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀναπτύχθηκαν διάφορα ρεύματα, πού «ὁρμοῦν πρός τά ἔξω» καί ὅτι ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στούς ρεφορμιστές καί στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες εἶναι ἀναπόφευκτη. Ἔκανε αὐστηρή κριτική στήν ὀπορτουνιστική στάση ὁρισμένων μελῶν τῆς γερμανικῆς ἀντιπροσωπείας στό ΔΣΓ.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε μιά σειρά σοβαρές ἀποφάσεις πάνω στά διεθνῆ ζητήματα. Τόνισε τήν παγκόσμια σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ, πού φέρνει τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἀσίας καί ὑπονομεύει τήν κυριαρχία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης. Ἐκφρασε τή διαμαρτυρία της ἐνάντια στήν πολιτική βίας τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀπέναντι στήν Περσία (Ἰράν). Τόνισε τήν κοινότητα καθηκόντων τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί τῆς Φιλλανδίας στήν πάλη ἐνάντια στό ρωσικό τσαρισμό καί στήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς συνδιάσκεψης ἔστειλαν χαιρετιστήριο στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία, πού γράφτηκε μέ πρόταση τῆς συνδιάσκεψης ἀπό τόν Λένιν, μέ τήν εὐκαιρία τῆς μεγάλης νίκης της στίς ἐκλογές τοῦ Ράιχσταγκ. Στίς ἀποφάσεις αὐτές τῆς συνδιάσκεψης βρῆκαν τήν ὁλοκάθαρη ἔκφρασή τους οἱ ἀρχές τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ.

Στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας ἐκλέχτηκε Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος. Στή σύνθεση τῆς ΚΕ μπῆκαν οἱ Β. Ι. Λένιν, Φ. Ι. Γκολοστσέκιν, Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, Σ. Σ. Σπανταριάν κ.ἄ. Ἡ συνδιάσκεψη παραχώρησε στήν ΚΕ τό δικαίωμα νά κάνει προσλήψεις. Στήν πρώτη κιόλας συνεδρίαση τῆς ΚΕ, πού ἔγινε τίς μέρες τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης, σάν μέλος τῆς ΚΕ προσλήφθηκε ὁ Ι. Β. Στάλιν. Σέ περίπτωση πού θά πιανόταν κάποιο ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ ἐγκρίθηκαν σάν ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ οἱ Α. Σ. Μπουμπνόφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Ε. Ντ. Στάσοβα, Σ. Γκ. Σαουμιάν. Ἀργότερα στή σύνθεση τῆς ΚΕ μπῆκαν οἱ Γκ. Ι. Πετρόβσκι καί Γ. Μ. Σβερντλόφ. Γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία δημιουργήθηκε ἕνα κέντρο πρακτικῆς δράσης, τό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο.

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, κόμματος νέου τύπου. Ἔβγαλε τά συμπεράσματα γιά μιά ὁλόκληρη ἱστορική περίοδο πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους, κατοχύρωσε τή νίκη τῶν μπολσεβίκων. Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές διώχτηκαν ἀπό τό κόμμα. Μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης συσπειρώθηκαν οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ συνδιάσκεψη ἑδραίωσε τό κόμμα σάν πανρωσική ὀργάνωση. Καθόρισε τήν πολιτική γραμμή καί τήν τακτική τοῦ κόμματος στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, ξεκαθαρισμένο ἀπό τούς ὀπορτουνιστές, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς νέας ἰσχυρῆς ἀνόδου τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας εἶχε

μεγάλη διεθνή σημασία. Ἀποτέλεσε γιά τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς τό πρότυπο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, ὁδηγώντας αὐτή τήν πάλη ὥς τήν πλήρη ὀργανωτική ρήξη μέ τούς ὀπορτουνιστές.— *2.*

6 *Τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ παράνομη ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»* ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1917. Τό πρῶτο φύλλο, πού τό εἶχαν ἑτοιμάσει οἱ μπολσεβίκοι καί ἕνα μέρος τοῦ τιράζ του εἶχε ἤδη τυπωθεῖ σέ ἰδιωτικό τυπογραφεῖο τῆς Βίλνας, κατασχέθηκε ἀπό τήν τσαρική Ἀσφάλεια. Σέ λίγο ἔγινε στήν Πετρούπολη δεύτερη προσπάθεια ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας. Μεγάλο μέρος ἀπό τόν ἀριθμό τῶν φύλλων πού τυπώθηκαν ἔπεσε ἐπίσης στά χέρια τῶν χωροφυλάκων. Ἀργότερα ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μεταφέρθηκε στό ἐξωτερικό: τά φύλλα ἀρ. 2-32 (Φλεβάρης 1909-Δεκέμβρης 1913) βγῆκαν στό Παρίσι, τά φύλλα ἀρ. 33-58 (Νοέμβρης 1914-Γενάρης 1917) στή Γενεύη. Συνολικά βγῆκαν 58 φύλλα. Ἀπ' αὐτά τά 5 εἶχαν παραρτήματα.

Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἐκλέχτηκε στό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου), ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν μπολσεβίκων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Στήν πραγματικότητα καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τά ἄρθρα του κατεῖχαν κεντρική θέση στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 80 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν.

Ὁ Λένιν ἔκανε μέσα στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» πάλη γιά τή συνεπή μπολσεβίκικη γραμμή ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές. Ἕνα μέρος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ) κρατοῦσαν συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές, προσπαθώντας νά τορπιλίσει τήν ἐφαρμογή τῆς λενινιστικῆς γραμμῆς. Οἱ μενσεβίκοι Μάρτοφ καί Ντάν, μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, σαμποτάροντας τή δουλιά στή σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου, ταυτόχρονα ὑπεράσπιζαν ἀνοιχτά τό λικβινταρισμό στήν ἐφημερίδα «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Ἐμπόδιζαν τή συνεργασία τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων στό ΚΟ. Ἡ ἀνειρήνευτη πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στούς λικβινταριστές ὁδήγησε στήν ἀποχώρηση τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τόν Ἰούνη τοῦ 1911. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» διευθυνόταν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Στά δύσκολα χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί στήν περίοδο τῆς νέας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» εἶχε τεράστια σημασία στήν πάλη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς τροτσκιστές, τούς ὀτζοβιστές, γιά τή διαφύλαξη τοῦ παράνομου μαρξιστικοῦ κόμματος, τή στερέωση τῆς ἑνότητάς του, τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ὄντας Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, ἔπαιξε ἐξαιρετικά σπουδαῖο ρόλο στήν προπαγάνδιση τῶν μπολσεβίκικων συνθημάτων στά ζητήματα τοῦ πολέμου, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐπανάστασης. Στίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι.

Λένιν «Γιά τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης», ὅπου γιά πρώτη φορά ὁ Λένιν διατύπωσε τό συμπέρασμα ὅτι εἶναι δυνατή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀρχικά σέ λίγες ἤ ἀκόμη καί σέ μιά, χωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Ἡ διάδοση τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στή Ρωσία, ἡ ἀναδημοσίευση τῶν σπουδαιότερων ἄρθρων της στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες βοηθοῦσαν στήν πολιτική διαφώτιση, στή δεθνιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, στήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπανάσταση.

Ὁ Λένιν, ἐκτιμώντας πολύ τίς ὑπηρεσίες τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, ἔγραφε ἀργότερα ὅτι χωρίς τή μελέτη τῶν ἄρθρων πού δημοσιεύτηκαν σ' αὐτήν «δέν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα κανείς συνειδητός ἐργάτης, πού θέλει *νά καταλάβει* τήν ἐξέλιξη τῶν ἰδεῶν τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς πρώτης νίκης της στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 194).— *2*.

7 *«Νιέβσκι Γκόλος»* («Φωνή τοῦ Νιεβά») — ἑβδομαδιαία νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ Ἰούνη) ὥς τίς 31 τοῦ Αὐγούστου (13 τοῦ Σεπτέμβρη) 1912. Βγῆκαν συνολικά 9 φύλλα. Ἐκδιδόταν ἀπό τόν Ντ. Φ. Κοστρόφ στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Ζιβόγε Ντιέλο». Συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν οἱ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Λ. Μάρτοφ, Α. Μαρτίνοφ, Γ. Τσάτσκι κ.ἄ.— *3*.

8 *Ἡ Τέταρτη Κρατική δούμα* ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1912. Οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα ἔγιναν τό φθινόπωρο τοῦ 1912 μέ βάση τόν ἀντιδραστικό ἐκλογικό νόμο τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 καί συνοδεύονταν ἀπό μιά σειρά κυβερνητικά μέτρα, πού ἀπόβλεπαν νά δημιουργηθεῖ στή Δούμα μιά ἀρεστή στήν κυβέρνηση μαυροεκατονταρχίτικη πλειοψηφία. Ἡ κυβέρνηση, ἐπιδιώκοντας νά στερήσει τήν ἐργατική τάξη ἀπό τήν ἀντιπροσώπευσή της στή Δούμα, δημιουργοῦσε παντός εἴδους ἐμπόδια στήν ἐκλογή τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, νόθευε κατάφωρα τίς ἐκλογές, ἐφάρμοζε κατασταλτικά μέτρα ἐνάντια στούς πρωτοπόρους ἐργάτες. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδοσε χαρακτηρισμό τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα καί ἐκτίμηση τῆς ταξικῆς καί κομματικῆς σύνθεσης τῆς ἐκλεγμένης Δούμας στό ἄρθρο του «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 334-361).

Στήν IV Κρατική δούμα οἱ δεξιοί καί οἱ ἐθνικιστές εἶχαν 185 ἕδρες, οἱ ὀχτωβριστές 98, οἱ καντέτοι 59, οἱ προοδευτικοί καί οἱ ἀστοί-ἐθνικιστές 69, οἱ τρουντοβίκοι 10 καί οἱ σοσιαλδημοκράτες 14. Ἔτσι, στήν IV Δούμα (ὅπως καί στήν III Δούμα) ὑπῆρχαν δυό ἀντεπαναστατικές πλειοψηφίες: ἡ δεξιά-ὀχτωβριστική (283 ψήφους) καί ἡ ὀχτωβριστική-φιλελεύθερη (226 ψήφους).

Στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς IV Δούμας ἀνῆκαν ἔξι μπολσεβίκοι: οἱ Α. Ε. Μπαντάγεφ, Μ. Κ. Μουράνοφ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι, Φ. Ν. Σαμόιλοφ, Ν. Ρ. Σαγκόφ καί Ρ. Β. Μαλινόβσκι (πού, ὅπως φάνηκε ἀργότερα ἦταν προβοκάτορας), ἐφτά μενσεβίκοι καί ἕνα μέλος τῆς ὁμάδας χωρίς πλήρη δικαιώματα (ὁ βουλευτής τῆς Βαρσοβίας Ε. Ι. Γιαγγέλλο), πού προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές εἶχαν ἐκλεγεῖ ἀπό τά βασικά βιομηχανικά κυβερνεῖα, ὅπου

ἦταν συγκεντρωμένα τά τέσσερα πέμπτα τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας. Οἱ μενσεβίκοι βουλευτές ἐκλέχτηκαν στή Δούμα ἀπό τίς μή βιομηχανικές περιοχές τῆς χώρας. Οἱ μενσεβίκοι, ἐκμεταλλευόμενοι τή μικρή ἀριθμητική τους ὑπεροχή στήν ὁμάδα, δυσκόλευαν τή δουλιά της, ἐμπόδιζαν τήν ἐφαρμογή μιᾶς σειρᾶς ἀποφάσεων πού πρότειναν οἱ μπολσεβίκοι. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές, ὕστερα ἀπό ὑπόδειξη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος, βγῆκαν ἀπό τήν ἑνωμένη σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα καί σχημάτισαν ἀνεξάρτητη μπολσεβίκικη ὁμάδα.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε καθημερινά τή δουλιά τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν καί τούς μάθαινε νά χρησιμοποιοῦν ἐπαναστατικά τό βῆμα τῆς Δούμας. Οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές, ὑπερασπιζόμενοι στή Δούμα τήν ἄποψη τοῦ κόμματος, πρόβαλλαν τολμηρά τίς διεκδικήσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τάσσονταν ἐνάντια στήν προετοιμασία τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, μιλοῦσαν γιά τήν τραγική κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιά τήν ἐθνική καταπίεση. Ξεσκεπάζοντας τήν ἀντιλαϊκή πολιτική τοῦ τσαρισμοῦ, οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές μιά ἀπό τίς μορφές προπαγάνδας πού χρησιμοποιοῦσαν πλατιά ἦταν ἡ ὑποβολή στή Δούμα ἐπερωτήσεων πρός τήν κυβέρνηση γιά τά φλέγοντα ζητήματα τῆς ζωῆς. Στήν IV Δούμα εἶχαν ὑποβληθεῖ ἐπερωτήσεις: σχετικά μέ τά γεγονότα τοῦ Λένα, γιά τίς διώξεις τῶν συνδικάτων τῶν ἐργατῶν, γιά τήν ἀπαγόρευση τῶν συγκεντρώσεων καί τῶν ἐκλογῶν στά ἀσφαλιστικά ὄργανα, σχετικά μέ τήν ἔκρηξη στό ἐργοστάσιο τοῦ Ὄχτα, μέ τά βασανιστήρια τῶν πολιτικῶν κρατουμένων στίς φυλακές τῶν κατέργων, σχετικά μέ τά ἀντίποινα ἐνάντια στούς ἀπεργούς, γιά τά λόκ-ἄουτ στίς ὑφαντουργικές φάμπρικες κτλ. Ὡστόσο ἡ δράση τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἀντιμετώπιζε τήν ἐπίμονη ἀντίσταση τῆς πλειοψηφίας τῆς Δούμας.

Ἡ Κρατική δούμα φάνηκε ἀνίκανη νά λύσει τά μεγάλα προβλήματα πού πρόβαλλε ἡ ἀντικειμενική ἐξέλιξη τῆς χώρας, ἡ δουλιά της ὅλο καί περισσότερο περιοριζόταν σέ μιά κούφια λογομαχία. Ἡ νομοθετική δραστηριότητα τῆς IV Δούμας ἀπόβλεπε σέ σημαντικό βαθμό στή σταθεροποίηση τῶν βάσεων τῆς ἀπολυταρχίας, ὅπως εἶναι τό δικαστήριο, ἡ ἐκκλησία, ἡ ἀστυνομία.

Ἡ Κρατική δούμα ἐπιδοκίμασε τήν εἴσοδο τῆς Ρωσίας στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Στή συνεδρίαση τῆς Δούμας στίς 26 τοῦ Ἰούλη (8 τοῦ Αὐγούστου) 1914 οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἀστοτσιφλικάδικων ὁμάδων δήλωσαν ὅτι συσπειρώνονται γύρω ἀπό τήν κυβέρνηση γιά τή νικηφόρα διεξαγωγή τοῦ πολέμου. Τή θέση τοῦ ἀμυντισμοῦ κράτησαν καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι. Μόνο τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων τάχθηκε ἀποφασιστικά ἐνάντια στόν πόλεμο. Ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα ἀρνήθηκε νά ψηφίσει τίς πολεμικές πιστώσεις καί ἔκανε ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς μάζες. Τό Νοέμβρη τοῦ 1914 οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές τῆς IV Δούμας πιάστηκαν καί παραπέμφθηκαν στό δικαστήριο. Οἱ θαραλέες ἀπολογίες τῶν μελῶν τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας στό δικαστήριο, πού ξεσκέπαζαν τήν ἀπολυταρχία, ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ἀντιμιλιταριστική προπαγάνδα, στήν ἐπαναστατικοποίηση τῆς συνείδησης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Τόν Αὔγουστο τοῦ 1915 οἱ ἀστοτσιφλικάδικες ὁμάδες τῆς IV Κρατικῆς δούμας δημιούργησαν τό λεγόμενο «Προοδευτικό συνασπισμό», ὅπου μπῆκαν οἱ μισοί καί πάνω ἀπό ὅλους τούς βουλευτές τῆς Δούμας.

Σύμφωνα μέ τόν ὁρισμό τοῦ Λένιν ὁ συνασπισμός αὐτός ἦταν ἕνας «φιλελευθερο-ὀχτωβριστικός συνασπισμός γιά συμφωνία μέ τόν τσάρο μέ βάση ἕνα πρόγραμμα μεταρυθμίσεων καί κινητοποίησης τῆς βιομηχανίας γιά τή νίκη ἐνάντια στή Γερμανία» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 345). Ὅσο ὅμως στήν πορεία τοῦ πολέμου χειροτέρευε ἡ κατάσταση τῆς Ρωσίας, μεγάλωνε τό οἰκονομικό χάος καί πλησίαζε ἡ ἐπανάσταση, οἱ ἡγέτες τοῦ «Προοδευτικοῦ συνασπισμοῦ» ἄρχισαν νά ἐκδηλώνουν τή δυσαρέσκειά τους ἐξαιτίας τῆς πολιτικῆς τοῦ τσαρισμοῦ, τῆς ἀνικανότητας τῆς κυβέρνησης νά φέρει σέ πέρας τόν πόλεμο. Οἱ ἴδιοι πῆραν μέρος στήν προετοιμασία αὐλικοῦ πραξικοπήματος, γιά νά τοποθετήσουν στή θέση τοῦ Νικολάου Β΄ ἄλλον τσάρο, πού νά ἐξυπηρετεῖ καλύτερα τήν ἀστική τάξη.

Στίς 26 τοῦ Φλεβάρη (11 τοῦ Μάρτη) 1917, ὁ τσάρος κήρυξε τή διάλυση τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Ὅμως τά μέλη τῆς Κρατικῆς δούμας, μή τολμώντας νά διαμαρτυρηθοῦν ἀνοιχτά, ἀποφάσισαν νά συνεχίσουν τίς συνεδριάσεις ἀνεπίσημα. Στίς 27 τοῦ Φλεβάρη (12 τοῦ Μάρτη) δημιούργησαν, γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπανάσταση καί γιά τή σωτηρία τῆς μοναρχίας, τήν Προσωρινή ἐπιτροπή τῆς Κρατικῆς δούμας, πού, ἀφοῦ ἦρθε σέ συμφωνία μέ τούς ἐσερο-μενσεβίκους ἀντιπροσώπους τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, πῆρε τήν ἀπόφαση νά δημιουργήσει τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Τά μέλη τῆς Προσωρινῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κρατικῆς δούμας ἐνεργοῦσαν σάν δραστήριοι ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης, στίς «ἰδιωτικές» συσκέψεις τους ἀπαιτοῦσαν τήν κήρυξη τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας καί τήν κατάργηση τῶν Σοβιέτ. Στίς 6 (19) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν, ἡ Προσωρινή κυβέρνηση ὑποχρεώθηκε νά ἐκδόσει διάταγμα γιά τή διάλυση τῆς Κρατικῆς δούμας.— *5*.

9 *«Τό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό Παρίσι στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1912. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα ἐγκρίθηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί ἐκδόθηκε στή Ρωσία (στήν Τιφλίδα) σέ χωριστό φυλλάδιο ἐξονόματος τῆς ΚΕ. Τό φυλλάδιο στάλθηκε σέ 18 σημεῖα, ἀνάμεσα στά ὁποῖα καί στά μεγαλύτερα προλεταριακά κέντρα. Τό ἐκλογικό πρόγραμμα, ἀνατυπωμένο ἀπό τό φυλλάδιο πού εἶχε ἐκδοθεῖ στή Ρωσία, δημοσιεύτηκε σάν παράρτημα στό φύλ. ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Τό ἐκλογικό πρόγραμμα ἦταν ἕνα μαχητικό προγραμματικό ντοκουμέντο, πού περιεῖχε τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν ἔδινε ἐξαιρετική σημασία στό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν λικβινταριστῶν νά προβάλλουν ἕνα νόμιμο, ὀπορτουνιστικό πρόγραμμα «γιά τίς ἐκλογές».

Ὁ Λένιν, στέλνοντας στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Ζβεζντά» ἀντίγραφο τοῦ φυλλαδίου «Τό ἐκλογικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ», ἔκανε πάνω σ' αὐτό τήν ἑξῆς ὑποσημείωση: «Τό πρόγραμμα αὐτό στέλνεται μόνο γιά *νά ἐνημερωθοῦν ὅλοι* καί ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι πού *συντάσσουν* προγράμματα. Εἶναι καιρός *νά σταματήσει ἡ σύνταξη* προγραμμάτων, τή στιγμή πού *ὑπάρχει* πρόγραμμα ἐγκριμένο καί δημοσιευμένο ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή (στή Ρωσία *ἐκδόθηκε ἤδη* σχετικό φυλλάδιο, ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε *μόνο ἕνα* ἀντίτυπο καί δέν μποροῦμε νά τό στείλουμε, γι' αὐτό καί στέλνουμε ἀντίγραφο)» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 459).— *5*.

10 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπειλή τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν νά ἐκθέσουν στίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας στήν ἐργατική κουρία δικούς τους ὑποψηφίους, σέ ἀντιστάθμισμα τῶν μπολσεβίκων ὑποψηφίων. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι οἱ φῆμες γιά «διπλές ὑποψηφιότητες» ἀποτελοῦν μόνο προσπάθειες ἐκφοβισμοῦ, πού ξεκινοῦν ἀπό ἕναν κύκλο ξεκομμένων ἀπό τό ἐργατικό κίνημα διανοουμένων. Αὐτό ἐπιβεβαιώθηκε πέρα γιά πέρα ἀπό τήν πρακτική τῶν ἐκλογῶν στήν ἐργατική κουρία.— *7*.

11 Πρόκειται γιά τήν ΚΕ τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας, πού ἐκεῖνο τόν καιρό κρατοῦσε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας ἱδρύθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1904 στό I συνέδριο τοῦ κόμματος. Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΛ πού ἔγινε τόν Ἰούνη τοῦ 1905 ψηφίστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί πάρθηκε ἀπόφαση γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἕνωσης μέ τό ΣΔΕΚΡ. Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1906) μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική του ὀργάνωση. Μετά τό συνέδριο ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τῆς περιοχῆς Λεττονίας.— *7*.

12 *Ἡ Μπούντ* («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καί Ρωσίας») ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στή Βίλνα· συνένωνε κυρίως τά μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, ἀνεξάρτητη μόνο στά ζητήματα, πού ἀφοροῦν εἰδικά τό ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ, μέρος I, 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῶν χωριστικῶν τάσεων στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό IV συνέδριο τῆς Μπούντ ἀποφάσισε ν' ἀλλάξει τίς ὀργανωτικές σχέσεις μέ τό ΣΔΕΚΡ πού εἶχαν καθοριστεῖ ἀπό τό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μέ τήν ἀπόφασή του τό συνέδριο διακήρυσσε ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ σάν ὁμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά μπεῖ σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅταν ἀπορίφθηκε ἡ ἀξίωση τῆς Μπούντ ν' ἀναγνωριστεῖ σάν μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906 μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ Μπούντ ξαναμπῆκε στό ΣΔΕΚΡ.

Μέσα στό ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντοτε τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκοι, λικβινταριστές), πάλευαν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί τόν μπολσεβικισμό. Στήν προγραμματική διεκδίκηση τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ Μπούντ ἀντιπαράθετε τήν διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἡ Μπούντ

κρατοῦσε λικβινταριστική στάση καί πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Τό 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριζε τήν ἀστική προσωρινή κυβέρνηση καί πάλευε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Τόν καιρό τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἡγέτες τῆς Μπούντ συνενώθηκαν μέ τίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ταυτόχρονα ὅμως ἀνάμεσα στά ἁπλά μέλη τῆς Μπούντ σημειώθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε καί ἕνα μέρος τῶν μελῶν της μπῆκε στό ΚΚΡ (μπ) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές.— 7.

13 Πρόκειται γιά τήν προετοιμασία τῆς λεγόμενης συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ἔγινε στή Βιέννη τόν Αὔγουστο τοῦ 1912· στή συνδιάσκεψη αὐτή διαμορφώθηκε ὁ ἀντικομματικός συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου, πού ὀργανωτής του ἦταν ὁ Τρότσκι. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Μπούντ, τῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας, τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας καί τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ: λικβινταριστῶν, τροτσκιστῶν, ὀτζοβιστῶν (τῆς σύνταξης τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῆς «Πράβντα» τοῦ Τρότσκι, πού ἔβγαινε στή Βιέννη καί τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ»). 'Από τή Ρωσία ἔστειλαν ἀντιπροσώπους οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν Πετρούπολης καί Μόσχας, ἡ ὀργάνωση τοῦ Κρασνογιάρσκ, ἡ «Σοσιαλδημοκρατική στρατιωτική ὀργάνωση τῆς Σεβαστούπολης», οἱ συντάξεις τῶν λικβιντιριστικῶν ἐκδόσεων «Νάσα Ζαριά» καί «Νιέβσκι Γκόλος». Στή συνδιάσκεψη συμμετεῖχε ἐπίσης καί ἀντιπρόσωπος ἀπό τήν 'Επιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς «Σπίλκα». Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων ἀποτελοῦνταν ἀπό πρόσωπα πού ζοῦσαν στό ἐξωτερικό καί πού ἦταν ἀποσπασμένα ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας, χωρίς νά συνδέονται ἄμεσα μέ τήν τοπική κομματική δουλιά.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀντικομματικές, λικβινταριστικές ἀποφάσεις πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς καί τάχθηκε ἐνάντια στήν ὕπαρξη παράνομου κόμματος. 'Απόκλεισε ἀπό τό ἐκλογικό πρόγραμμα τό σύνθημα τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας καί τό ἀντικατάστησε μέ τό σύνθημα τοῦ γενικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος καί τῆς κυρίαρχης Δούμας. Ἡ συνδιάσκεψη, ἀπορίπτοντας τό σύνθημα τῆς δήμευσης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν, πρόβαλε τό αἴτημα τῆς ἐπανεξέτασης τῆς ἀγροτικῆς νομοθεσίας τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας. Στή θέση τοῦ συνθήματος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε τό αἴτημα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας, πού εἶχε καταδικαστεῖ ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν κομματικῶν συνεδρίων σάν ἐκδήλωση ἐθνικισμοῦ. Πάνω στό ζήτημα τῆς ἐκλογικῆς τακτικῆς ἡ συνδιάσκεψη παραδέχτηκε ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ὑποστήριξη ὑποψηφίων τῶν φιλελεύθερων ἀστικῶν κομμάτων πού ἀναλάβαιναν τήν ὑποχρέωση νά ὑποστηρίξουν τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί τήν ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Τό πρόγραμμα πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη εἶχε καθαρά ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα.

Ἡ προσπάθεια τῶν λικβινταριστῶν νά δημιουργήσουν δικό τους

κεντριστικό κόμμα στή Ρωσία δέν ὑποστηρίχτηκε ἀπό τούς ἐργάτες. Οἱ λικβινταριστές δέν μπόρεσαν νά ἐκλέξουν ΚΕ καί περιορίστηκαν στό σχηματισμό Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς. Ὁ ἀντιμπολσεβίκικος συνασπισμός, πού σχηματίσθηκε ἀπό ἑτερογενῆ στοιχεῖα καί πού ἡ δημιουργία του ἦταν τό κύριο καθῆκον τῆς συνδιάσκεψης, ἄρχισε νά καταρρέει ἤδη μέσα στήν ἴδια τή συνδιάσκεψη. Ὁ βπεριοντοφικός ἐγκατάλειψε τή συνδιάσκεψη, χωρίς νά περιμένει τή λήξη τῶν ἐργασιῶν της, ὕστερα ἀπό λίγο ἀποχώρησαν οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες καί μετά οἱ ὑπόλοιποι ἀντιπρόσωποι. Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῶν μπολσεβίκων οὐσιαστικά διαλύθηκε ἤδη μέσα σέ ἕνα-ἑνάμισι χρόνο. Γιά τή διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου βλ. τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ «τοῦ Αὐγούστου»», «Τό ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος «τοῦ Αὐγούστου»», «Γιά τήν παραβίαση τῆς ἑνότητας, πού καλύπτεται μέ κραυγές γιά ἑνότητα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 140-142, 163-166, 301-322).— *7.*

14 *«Ζιβόγε Ντιέλο»* («Ζωντανή Ὑπόθεση») — ἑβδομαδιαία νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 20 τοῦ Γενάρη (2 τοῦ Φλεβάρη) ὥς τίς 28 τοῦ Ἀπρίλη (11 τοῦ Μάη) 1912. Βγῆκαν 16 φύλλα. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ Λ. Μάρτοφ, Φ. Ι. Ντάν, Π. Μπ. Ἀξελρόντ κ.ἄ. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήριζε τή «Ζιβόγε Ντιέλο» σάν «ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς».— *7.*

15 *«Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Ἡ Φωνή τοῦ Σοσιαλδημοκράτη») — ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν μενσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1911, στήν ἀρχή στή Γενεύη καί μετά στό Παρίσι. Συντάκτες της ἦταν οἱ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Α. Μαρτίνοφ καί Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Ἀπό τό πρῶτο φύλλο της ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ἄρχισε νά ὑποστηρίζει τούς λικβινταριστές, δικαιώνοντας τήν ἀντικομματική τους δράση. Μετά τήν ἀποχώρηση ἀπό τή σύνταξη τοῦ Πλεχάνοφ, πού καταδίκασε τή λικβινταριστική στάση τῆς ἐφημερίδας, ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» διαμορφώθηκε ὁριστικά σάν τό ἰδεολογικό κέντρο τῶν λικβινταριστῶν.— *7.*

16 *Ἐπιτροπή περιοχῆς Καυκάσου* (Ἐπιτροπή περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας) — φραξιονιστικό κέντρο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν τοῦ Καυκάσου. Ἡ ἐπιτροπή εἶχε ἐκλεγεῖ στό V συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ὑπερκαυκασίας τό Φλεβάρη τοῦ 1908. Στό συνέδριο παραβρέθηκαν 15 μενσεβίκοι καί 1 μπολσεβίκος. Ἡ Ἐπιτροπή περιοχῆς ἔκανε προδοτική, ἀντικομματική δουλιά. Χωρίς νά κάνει καθόλου ἐκλογές, χωρίς νά πάρει ὑπόψη της τή θέληση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, ἡ ἐπιτροπή διόρισε ἀντιπροσώπους γιά τήν V συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908) τούς Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν καί Ν. Β. Ραμισβίλι. Ἡ λικβινταριστική αὐτή ὀργάνωση ἦταν τό στήριγμα τοῦ Κέντρου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν λικβινταριστῶν καί τοῦ Τρότσκι. Τό 1912 ἡ Ἐπιτροπή προσχώρησε στόν ἀντικομματικό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου πού ὀργάνωσε ὁ Τρότσκι.— *7.*

17 *Ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή* δημιουργήθηκε τό Γενάρη τοῦ 1912 στή σύσκεψη τῶν λικβινταριστῶν-ἀντιπροσώπων τῆς Μπούντ, τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας. Δραστήριο μέρος στή δουλιά τῆς ΟΕ ἔπαιρναν, ἐκτός ἀπό τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ», οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «ὁμάδας πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης. Οὐσιαστικός καθοδηγητής τῆς ΟΕ ἦταν ὁ Τρότσκι. Ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή ἦταν τό ἐπίσημο ὄργανο γιά τή σύγκληση τῆς ἀντικομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου 1912.— *7.*

18 Πρόκειται γιά ἕναν ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ», τόν Στανισλάβ Βόλσκι (ψευδώνυμο τοῦ Α. Β. Σοκολόφ).

«Βπεριόντ» («Ἐμπρός») — ἀντικομματική ὁμάδα τῶν ὀτζοβιστῶν, τῶν οὐλτιματιστῶν καί τῶν θεοπλαστῶν. Ὀργανώθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Α. Μπογκντάνοφ καί τοῦ Γκ. Α. Ἀλέξινσκι τό Δεκέμβρη τοῦ 1909, μετά τή διάλυση τοῦ φραξιονιστικοῦ κέντρου τῶν ὀτζοβιστῶν-οὐλτιματιστῶν, τῆς σχολῆς τοῦ Κάπρι. Ἡ ὁμάδα εἶχε ἔντυπο ὄργανο μέ τόν ἴδιο ἐπίσης τίτλο πού ἔβγαινε στή Γενεύη τό 1910-1911.

Ἡ πάλη τῶν βπεριοντοφικῶν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους διακρινόταν γιά τήν παντελή ἔλλειψη ἀρχῶν καί τήν ἀδίστακτη χρησιμοποίηση κάθε μέσου. Στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910 οἱ βπεριοντοφικοί δροῦσαν σέ στενή ἐπαφή μέ τούς λικβινταριστές-γκολοσοφικούς καί τούς τροτσκιστές. Οἱ βπεριοντοφικοί, ἀφοῦ κατάφεραν νά ἀναγνωρίσει ἡ ὁλομέλεια τήν ὁμάδα τους σάν «κομματική ἐκδοτική ὁμάδα» καί νά πάρουν ἀπό τήν ΚΕ οἰκονομική ἐνίσχυση γιά τήν ἔκδοση τοῦ ὀργάνου τους, ὕστερα ἀπό τήν ὁλομέλεια ἔκαναν αὐστηρή κριτική στίς ἀποφάσεις της ἀπό ὀτζοβιστικές-οὐλτιματιστικές θέσεις καί ἀρνήθηκαν νά πειθαρχήσουν σ' αὐτές. Ἔπειτα ἀπό τήν κομματική συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τό 1912, οἱ βπεριοντοφικοί ἑνώθηκαν μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς τροτσκιστές στήν πάλη ἐνάντια στίς ἀποφάσεις της.

Οἱ χωρίς ἀρχές ἀντικομματικές καί ἀντιμαρξιστικές ἐνέργειες τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» ἀπωθοῦσαν ἀπ' αὐτήν τούς ἐργάτες. «Ἡ ὁμάδα αὐτή — ἔγραφε ὁ Λένιν — εἶχε πάντοτε πολύ ἀσήμαντη ἐπιροή καί κρατιόταν στή ζωή ἀποκλειστικά καί μόνο χάρη στούς συμβιβασμούς της μέ κάθε λογῆς ἀποκομμένες ἀπό τή Ρωσία καί ἐντελῶς ἀνίσχυρες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 219). Ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ», μήν ἔχοντας στήριγμα στό ἐργατικό κίνημα, οὐσιαστικά διαλύεται στά 1913-1914· τυπικά ἔπαψε νά ὑπάρχει μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917.— *8.*

19 *«Πράβντα»* («Ἀλήθεια») *(τῆς Βιέννης)* — φραξιονιστική ἐφημερίδα τῶν τροτσκιστῶν. Ἔβγαινε στά 1908-1912. Τά πρῶτα τρία φύλλα τυπώθηκαν στό Λβόφ, ὕστερα ἡ ἔκδοση μεταφέρθηκε στή Βιέννη (Αὐστρία). Βγῆκαν 25 φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα, ἐκτός ἀπό τά δυό πρῶτα φύλλα πού βγῆκαν σάν ὄργανο τῆς Οὐκρανικῆς ἕνωσης «Σπίλκα», δέν ἐκπροσωποῦσε καμιά κομματική ὀργάνωση τῆς Ρωσίας καί ἦταν, κατά τήν ἔκφραση τοῦ Β. Ι. Λένιν, «ἰδιωτική ἐπιχείρηση». Διευθυντής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Λ. Ντ. Τρότσκι. Ἡ ἐφημερίδα, καλυπτόμενη μέ τή

μάσκα τῆς «μή συμμετοχῆς σέ φράξιες», ἀπό τά πρῶτα κιόλας φύλλα καταπολεμοῦσε τόν μπολσεβικισμό, ὑπερασπίζοντας τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό. Κήρυσσε τήν κεντριστική «θεωρία» τῆς συνεργασίας τῶν ἐπαναστατῶν καί τῶν ὀπορτουνιστῶν μέσα σ' ἕνα κόμμα. Ἔπειτα ἀπό τήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη τοῦ 1910 τῆς ΚΕ, ἡ ἐφημερίδα πῆρε ἀνοιχτά λικβινταριστικές θέσεις. Τό 1912 ὁ Τρότσκι κι' ἡ ἐφημερίδα του ἦταν οἱ πρωτεργάτες καί οἱ κύριοι ὀργανωτές τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου.— *8.*

20 Πρόκειται γιά τήν καθημερινή νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα *«Πράβντα»* («Ἀλήθεια»)· τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας βγῆκε στήν Πετρούπολη στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912.

Ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἔκδοσης μιᾶς μαζικῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας πάρθηκε στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σοβαρό ρόλο στήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τῆς «Πράβντα» ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά», πού ἀπό τό τέλος τοῦ 1911 ἀνάπτυξε πλατιά καμπάνια γιά τήν ἔκδοση μιᾶς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Ἡ «Ζβεζντά» δημοσίευε πολυάριθμα γράμματα καί ἄρθρα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, ὅπου πρότειναν νά ἱδρυθεῖ μιά τέτια ἐφημερίδα καί δήλωναν ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νά τή συντηρήσουν μέ ἐθελοντικές εἰσφορές. Ἡ πρωτοβουλία τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης βρῆκε τή θερμή ἐπιδοκιμασία τῶν ἐργατῶν ὅλης τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Πράβντα» ἐμφανίστηκε στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ὅταν σ' ὅλη τή χώρα ξαπλώθηκε ἕνα κύμα μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν ἀπ' ἀφορμή τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα. «*Ἀκριβῶς ὁ ἀπριλιάτικος ἐνθουσιασμός* τῶν ἐργατῶν — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν — δημιούργησε τήν ἐργατική ἐφημερίδα «Πράβντα»» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 445).

Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ χρήματα πού μάζευαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες· κυκλοφοροῦσε σέ 40 χιλιάδες ἀντίτυπα καί τό τιράζ ὁρισμένων φύλλων ἔφτανε τίς 60 χιλιάδες. Ὁ Λένιν χαρακτήριζε τήν ἔκδοση τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας σάν μεγάλο ἱστορικό ἔργο πού πραγματοποίησαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν ἀσκοῦσε τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς «Πράβντα», ἔγραφε σχεδόν καθημερινά στήν ἐφημερίδα, ἔδινε ὁδηγίες στή Συντακτική της ἐπιτροπή. Ἐπιδίωκε νά γράφεται ἡ ἐφημερίδα μέ μαχητικό, ἐπαναστατικό πνεῦμα, ἔκανε κριτική στή Συντακτική ἐπιτροπή γιά τή δημοσίευση ἄρθρων, πού δέν ἦταν ἀρκετά σαφῆ σέ ζητήματα ἀρχῶν. Στήν «Πράβντα» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 270 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν, ὑπογραμμένα μέ διάφορα ψευδώνυμα: Β. Ἰλίν, Β. Φρέι, Κ. Τ., Β. Ι., Ι., Πραβντίστ, Στατίστικ, Τσιτάτελ, Μ. Ν. κτλ.

Μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» καί δραστήριοι συνεργάτες της κατά διάφορα διαστήματα ἦταν οἱ: Ν. Ν. Μπατούριν, Ντεμιάν Μπέντνι, Κ. Σ. Ἐρεμέγεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Σ. Β. Μάλισεφ, Λ. Ρ. καί Β. Ρ. Μενζίνσκι, Β. Μ. Μόλοτοφ, Β. Ι. Νιέβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ν. Ι. Ποντβόισκι, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Μ. Α. Σαβέλιεφ, Κ. Ν. Σαμόιλοβα, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ν. Α. Σκρίπνικ, Ι. Β. Στάλιν, Π. Ι. Στούτσκα, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα κ.ἄ. Δραστήρια συμμετοχή στήν ἐφημερίδα ἔπαιρναν οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές τῆς

IV Κρατικῆς δούμας. Στήν «Πράβντα» δημοσίευε τά ἔργα του ὁ Α. Μ. Γκόρκι.

Ἡ «Πράβντα» καθημερινά σύνδεε τό κόμμα μέ τίς πλατιές λαϊκές μάζες. Γύρω ἀπό τήν ἐφημερίδα δημιουργήθηκε μιά πολυάριθμη στρατιά ἐργατῶν ἀνταποκριτῶν. Σέ κάθε φύλλο τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύονταν δεκάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις.Μέσα σέ δυό καί πάνω χρόνια δημοσιεύτηκαν περισσότερες ἀπό 17 χιλιάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις. Ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε γιά τήν ἔλλειψη δικαιωμάτων τῶν ἐργαζομένων, ἔφερνε παραδείγματα τῆς οἰκονομικῆς ἀνέχειας τῶν ἐργατῶν, φώτιζε τήν πορεία τῶν στάσεων καί τῶν ἀπεργιῶν, ἐφάρμοζε τήν πολιτική τοῦ κόμματος γιά τήν καθοδήγηση τοῦ ἀναπτυσσόμενου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, διαπαιδαγωγοῦσε τίς μάζες στό πνεῦμα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης, τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Ἡ «Πράβντα» εἶχε μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Σημαντικό χῶρο διάθετε ἡ ἐφημερίδα γιά τό φώτισμα τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς στήν τσαρική Ρωσία. Στήν ἐφημερίδα ὑπῆρχε «Ἀγροτική στήλη». Ἀπό τίς σελίδες τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν πάλευε μέ συνέπεια γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπερχόμενη ἐπανάσταση, γιά τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ξεσκέπαζε τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Σοβαρό ρόλο ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας.

Τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» συζητήθηκε εἰδικά στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στήν Κρακοβία. Ἡ σύσκεψη ψήφισε ἀπόφαση πού σύνταξε ὁ Β. Ι. Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», ὅπου χαράζονταν τά μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς λειτουργίας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 279-280).

Στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» εἶχε συγκεντρωθεῖ σημαντικό μέρος τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος. Ἐδῶ ὀργανώνονταν συναντήσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν κομματικῶν πυρήνων, ἐδῶ ἔρχονταν οἱ πληροφορίες γιά τήν κομματική δουλιά στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια, ἀπό δῶ διαβιβάζονταν οἱ κομματικές ὁδηγίες τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης τῆς Πετρούπολης καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Ἡ «Πράβντα» βρισκόταν κάτω ἀπό συνεχεῖς ἀστυνομικές διώξεις. Μόνο στόν πρῶτο χρόνο τῆς ὕπαρξής της οἱ συντάκτες της παραπέμφθηκαν 36 φορές σέ δίκη. Συνολικά οἱ συντάκτες της κάθησαν στή φυλακή 48 περίπου μῆνες. 41 φύλλα τῆς ἐφημερίδας κατασχέθηκαν. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση ὀχτώ φορές, συνέχιζε ὅμως νά βγαίνει μέ ἄλλους τίτλους: «Ραμπότσαγια Πράβντα», «Σέβερναγια Πράβντα», «Πράβντα Τρουντά», «Ζά Πράβντου», «Προλετάρσκαγια Πράβντα», «Πούτ Πράβντι», «Ραμπότσι», «Τρουντοβάγια Πράβντα». Στίς δύσκολες αὐτές συνθῆκες οἱ μπολσεβίκοι κατόρθωσαν νά βγάλουν 636 φύλλα τῆς «Πράβντα» σέ διάστημα δυό καί πάνω χρόνων. Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε.

Ἡ «Πράβντα» ἐπανεκδόθηκε μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1917 ἡ «Πράβντα» ἄρχισε νά βγαίνει σάν ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης τῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στίς 5 (18) τοῦ Ἀπρίλη ὁ Β. Ι. Λένιν, μόλις ἐπέστρεψε ἀπό τό ἐξωτερικό, μπῆκε στή Συντακτική ἐπιτροπή καί ἀνάλαβε τήν καθοδήγηση τῆς «Πράβντα». Τόν Ἰούλη-Ὀχτώβρη 1917 ἡ «Πράβντα», ἐπειδή καταδιώκονταν ἀπό τήν ἀντεπαναστατική ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἄλλαζε ἐπανειλημμένα τόν τίτλο της καί ἔβγαινε σάν «Λιστόκ «Πράβντι»», «Προλετάρι», «Ραμπότσι», «Ραμπότσι Πούτ». Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) 1917, τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος ἄρχισε νά βγαίνει μέ τόν παλιό του τίτλο «Πράβντα».

Ἡ σημασία τῆς «Πράβντα» στήν ἱστορία τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος καί τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλη. Ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὁ συλλογικός προπαγανδιστής, διαφωτιστής καί ὀργανωτής τῆς πάλης γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος. Βρισκόταν στό κέντρο τῆς πάλης γιά τήν κομματικότητα, ἔκανε ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, ξεσκέπαζε τόν προδοτικό τους ρόλο.

Ἡ «Πράβντα» πάλευε ἐνάντια στό διεθνή ὀπορτουνισμό καί τόν κεντρισμό. Ἡ ἐφημερίδα διαπαιδαγωγοῦσε τούς ἐργάτες στό πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Συνέβαλε στή σημαντική ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος, στή συσπείρωση τῶν γραμμῶν του, στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες. Ἀποτέλεσμα τῆς δράσης τῆς «Πράβντα» ἦταν νά μποῦν τά γερά θεμέλια τοῦ μαζικοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Ἡ διαπαιδαγωγημένη ἀπό τήν «Πράβντα» γενιά τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο στή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ «Πράβντα» κατέχει σοβαρότατη θέση στήν ἱστορία τοῦ μπολσεβίκικου τύπου. Ἦταν ἡ πρώτη νόμιμη μαζική ἐργατική ἐφημερίδα καί σήμαινε ἕνα νέο στάδιο στήν ἀνάπτυξη τοῦ τύπου τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας καί τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Ἀπό τό 1914 ἡ μέρα ἔκδοσης τοῦ πρώτου φύλλου τῆς «Πράβντα» ἔγινε μέρα γιορτῆς τοῦ ἐργατικοῦ τύπου.

Ὁ Λένιν ἔδοσε ἐκτίμηση τῆς «Πράβντα» στά ἄρθρα του: «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς», «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»», «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος», «Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν», «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς μέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου», «Στή δέκατη ἐπέτειο τῆς «Πράβντα»» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 441-455· σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 72-74. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 338-345, 463-502, 513-520, τόμ. 33ος, σελ. 312-315).— *8.*

21 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς *«ὁμάδες πρωτοβουλίας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν παραγόντων τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ κινήματος»,* πού δημιούργησαν οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές στά τέλη τοῦ 1910 σέ ἀντιστάθμισμα τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων. Οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» θεωροῦνταν ἀπό τούς λικβινταριστές σάν πυρῆνες τοῦ νέου, πλατιοῦ νόμιμου κόμματος πού προπαγάνδιζαν οἱ ἴδιοι καί πού θά τό προσάρμοζαν στά πλαίσια τοῦ στολιπινικοῦ καθεστῶτος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Οἱ λικβινταριστές κατόρθωσαν νά δημιουργήσουν «ὁμάδες πρωτοβουλίας» στήν Πετρούπολη, τή Μόσχα, τό Αἰκατερινοσλάβ καί

Κωνσταντινόβκα (Ντονμπάς). Αὐτές ἦταν ὀλιγάριθμες ὁμαδοῦλες διανοουμένων, πού δέν εἶχαν σύνδεση μέ τήν ἐργατική τάξη. Τάσσονταν ἐνάντια στόν ἀπεργιακό ἀγώνα καί τίς ἐπαναστατικές διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν, πάλευαν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους στίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Καθοδηγητικά κέντρα τῶν «ὁμάδων πρωτοβουλίας» ἦταν ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», πού τήν ἔβγαζαν οἱ λικβινταριστές στό ἐξωτερικό καί τά νόμιμα ὄργανα τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία: «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι».— *9.*

22 *«Νάσα Ζαριά»* («Ἡ Αὐγή μας») — μηνιαῖο νόμιμο περιοδικό τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Γενάρη 1910 μέχρι τό Σεπτέμβρη 1914. Τό περιοδικό τό καθοδηγοῦσε ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί σ' αὐτό συνεργάζονταν οἱ: Φ. Ι. Ντάν, Σ. Ο. Τσεντερμπάουμ (Β. Γεζόφ) καί ἄλλοι. Γύρω ἀπό τό «Νάσα Ζαριά» διαμορφώθηκε τό κέντρο τῶν λικβινταριστῶν στή Ρωσία. Στήν ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1912 τονιζόταν ὅτι «μιά μερίδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού εἶναι συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι», ἄρχισε νά ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τό ρεῦμα, πού ὅλο τό κόμμα τό ἔχει χαρακτηρίσει σάν προϊόν τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, 1954, σελ. 283).— *9.*

23 *«Λιστόκ Γκόλοσα Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Φυλλάδιο τῆς Φωνῆς τοῦ Σοσιαλδημοκράτη») — ὄργανο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τόν Ἰούνη 1911 μέχρι τόν Ἰούλη 1912. Βγῆκαν 6 φύλλα.— *9.*

24 *«Λεβίτσα» P.P.S.* (ΠΠΣ-«λεβίτσα») — πολωνικό ἐργατικό κόμμα πού σχηματίστηκε τό 1906, ἔπειτα ἀπό τή διάσπαση τοῦ Πολωνικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Τό Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα (Polska Partia Socjalistyczna) ἦταν ρεφορμιστικό ἐθνικιστικό κόμμα, πού ἱδρύθηκε τό 1892. Τό ΠΠΣ, προβάλλοντας τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας καί μ' ἐπικεφαλῆς τόν Πιλσούδσκι καί τούς ὀπαδούς του, ἔκανε χωριστική, ἐθνικιστική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς πολωνούς ἐργάτες καί προσπαθοῦσε νά τούς ἀποτραβήξει ἀπό τήν κοινή πάλη μέ τούς ρώσους ἐργάτες ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί τόν καπιταλισμό.

Σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ΠΠΣ, χάρη στήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν, ἐμφανίζονταν μέσα στό κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές προσχώρησαν ἀργότερα στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ-«λεβίτσα» καί στό δεξιό, σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ-«πραβίτσα» («ἐπαναστατική φράξια»).

Τό ΠΠΣ-«λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί μέ τή συμβολή τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας), βαθμιαῖα περνοῦσε στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἕνα μεγάλο μέρος

τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» πῆρε διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μέ τή ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα συγκρότησαν τό Κομμουνιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου συνέχισε τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοσωβινισμοῦ. Ὀργάνωσε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας τίς πολωνικές λεγεῶνες πού πολέμησαν στό πλευρό τοῦ αὐστρογερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Μέ τήν ἵδρυση τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους τό δεξιό ΠΠΣ ἑνώθηκε τό 1919 μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ πού βρίσκονταν στά ἐδάφη τῆς Πολωνίας, τά ὁποῖα προηγούμενα εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία καί ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ. Μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, ἔκανε συστηματικά ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε τήν πολιτική ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα, τήν πολιτική ἁρπαγῆς καί καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ, πού δέν συμφωνοῦσαν μ' αὐτή τήν πολιτική, ἐνσωματώθηκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Τό ΠΠΣ, ὕστερα ἀπό τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούδσκι (Μάης 1926), τυπικά ἀνῆκε στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση, οὐσιαστικά ὅμως δέν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ συνεργάστηκαν τήν ἐποχή αὐτή μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές, ὑποστηρίζοντας σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Στή διάρκεια τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Τό ἀντιδραστικό, σωβινιστικό του τμῆμα, πού πῆρε τό ὄνομα «Wólność, Rowność, Niepodleglość» («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν πολωνική ἀντιδραστική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἔδρευε στό Λονδίνο. Τό ἄλλο, τό ἀριστερό τμῆμα τοῦ ΠΠΣ, πού πῆρε τό ὄνομα «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ) κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας (ΕΚΠ), πού ἱδρύθηκε τό 1942, προσχώρησε στό λαϊκό μέτωπο πάλης ἐνάντια στούς χιτλερικούς κατακτητές, πάλευε γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τήν φασιστική σκλαβιά καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τό σχηματισμό τῆς Πολωνικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΕΚΠ πῆρε μέρος στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΕΚΠ καί τό ΠΠΣ συνενώθηκαν καί ἀποτέλεσαν τό Ἑνοποιημένο ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ΕΕΚΠ).— *9.*

25 *Ἡ Τρίτη Κρατική δούμα* λειτούργησε ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907 ὥς τίς 9 (22) τοῦ Ἰούνη 1912. Ἡ ΙΙΙ Δούμα, πού ἐκλέχτηκε μέ βάση τόν ἐκλογικό νόμο τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική. Ἦταν πειθήνιο ὄργανο τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στήν ἐφαρμογή τῆς ἀντεπαναστατικῆς

της πολιτικῆς τῆς βίας καί τῶν διώξεων ἀπέναντι στίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τῆς Ρωσίας.

Στήν ἀρχή τῆς πρώτης συνόδου στή Δούμα ἀντιπροσωπεύονταν 11 πολιτικά κόμματα καί ὁμάδες, ἀνάμεσά τους ἦταν: δεξιοί (ἄκρως δεξιοί, ἐθνικιστές καί μετριοπαθεῖς δεξιοί) 147 βουλευτές, ὀχτωβριστές 154, τῆς πολωνο-λιθουανο-λευκορωσικῆς ὁμάδας 7, τοῦ πολωνικοῦ κόλο 11, τῆς προοδευτικῆς ὁμάδας 28, τῆς μουσουλμανικῆς ὁμάδας 8, καντέτοι 54, τῆς ἐργασιακῆς ὁμάδας 14, σοσιαλδημοκράτες 19. Κανένα ἀπό τά κόμματα δέν εἶχε στή Δούμα ἀπόλυτη πλειοψηφία, πράγμα πού ἀνταποκρινόταν στούς σκοπούς τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, ἡ ὁποία ἀκολουθοῦσε τήν βοναπαρτική πολιτική τῶν ἑλιγμῶν ἀνάμεσα στούς τσιφλικάδες καί στήν ἀστική τάξη. Στήν III Δούμα διαμορφώθηκαν δυό ἀντεπαναστατικές πλειοψηφίες: ἡ μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική καί ἡ ὀχτωβριστική-καντέτικη. Ἡ πρώτη ἐξασφάλιζε στόν Στολίπιν τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στό ἐργατικό, τό ἀγροτικό καί τό ἐθνικό ζήτημα. Ἡ δεύτερη πλειοψηφία χρειαζόταν γιά νά δημιουργηθεῖ μιά ἐπίφαση κοινοβουλευτικῶν κανόνων ζωῆς στή Ρωσία, συντελοῦσε στήν ἀπόσπαση τῶν μαζῶν ἀπό τήν ἐπανάσταση μέ μικροπαραχωρήσεις-μεταρυθμίσεις.

Ἡ III Κρατική δούμα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τό ἀντιδραστικό καθεστώς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη σ' ὅλα τά ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, δίνοντας ἁπλόχερα χρήματα στήν ἀστυνομία, τούς χωροφύλακες, τούς ζέμσκιγε νατσάλνικι*, τά δικαστήρια, τίς φυλακές, τήν ἱερά σύνοδο. Ὁ ἀντιδραστικός ρόλος τῆς III Δούμας ἐκδηλώθηκε ἰδιαίτερα στό ζήτημα τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας. Τρία χρόνια ἡ ἀντιδραστική πλειοψηφία τῆς Δούμας κρατοῦσε στό χρονοντούλαπο ἀρκετά νομοσχέδια γιά τίς ἐργατικές ἀσφαλίσεις. Μόνο τό 1911 ἡ Δούμα κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς νέας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐπικύρωσε τά νομοσχέδια αὐτά. Εἶχαν ὅμως τόσο κουτσουρευτεῖ, ὥστε δέν καλυτέρευσαν, ἀλλά χειροτέρευσαν τούς ὅρους ἀσφάλισης σέ σύγκριση μέ τό νόμο τοῦ 1903, ἐπεκτείνοντας τήν ἀσφάλιση μόνο σέ 2,5 ἑκατομ. ἐργάτες, ἀπό τά 13 ἑκατομ. ἄτομα πού ζοῦσαν μέ τή μισθωτή ἐργασία. Ἡ ἐπιτροπή τῆς Δούμας ἀπόριψε στίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1912 νομοσχέδιο γιά τήν ἐλευθερία τῶν ἀπεργιῶν, μήν ἐπιτρέποντας ἀκόμη καί τή συζήτησή του στίς συνεδριάσεις τῆς Δούμας. Ἡ ἀντιδραστική πλειοψηφία τῆς III Δούμας ὑποστήριζε τήν πολιτική ἐκρωσισμοῦ, πού ἐφάρμοζε ἡ τσαρική κυβέρνηση, ὑποδαύλιζε τήν ἐθνική διχόνοια. Στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ III Δούμα ἦταν ὑπέρ τῆς ἐνεργοῦς ἐπέμβασης στίς ὑποθέσεις τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, ὑποστηρίζοντας τίς ἀντιδραστικές, πανσλαβικές διαθέσεις, ἐπιδίωκε τήν αὔξηση τῶν πολεμικῶν πιστώσεων. Ἡ Δούμα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τήν ἀγροτική νομοθεσία τοῦ Στολίπιν, ψηφίζοντας τό 1910 ἀγροτικό νόμο, πού εἶχε σάν βάση του τό διάταγμα τῆς 9 (22) τοῦ Νοέμβρη 1906. Ἀπόριψε ὅλα τά νομοσχέδια τῶν ἀγροτικῶν βουλευτῶν γιά παραχώρηση γῆς στούς ἀκτή-

* ζέμσκιγε νατσάλνικι — ἀξιωματοῦχοι πού εἶχαν διοικητική καί δικαστική ἐξουσία πάνω στούς ἀγρότες. *Σημ. μετ.*

μονες καί μικροκτηματίες άγρότες, μήν έπιτρέποντας τή συζήτησή τους στίς συνεδριάσεις της.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς III Κρατικῆς δούμας, παρά τίς πολύ δύσκολες συνθῆκες δουλιᾶς, τή μικρή ἀριθμητική δύναμή της καί τή σειρά λαθῶν πού ἔκανε, πραγματοποίησε χάρη στήν παρουσία τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν σ' αὐτήν, σοβαρή δουλιά γιά τό ξεσκέπασμα τῆς ἀντιλαϊκῆς πολιτικῆς τῆς III Δούμας, γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς τῆς Ρωσίας τόσο μέ τή χρησιμοποίηση τοῦ βήματος τῆς Δούμας, ὅσο καί μέ τή δουλιά ἔξω ἀπό τή Δούμα.— *11.*

26 *«Ρέτς»* («Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 23 τοῦ Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) 1906 κάτω ἀπό τήν οὐσιαστική διεύθυνση τοῦ Π. Ν. Μιλιουκόφ καί τοῦ Ι. Β. Γκέσσεν καί μέ τή στενή συνεργασία τοῦ Μ. Μ. Βινάβερ, Π. Ντ. Ντολγκοροῦκοφ, Π. Μπ. Στροῦβε καί ἄλλων. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ἀργότερα (ὥς τόν Αὔγουστο 1918) συνέχιζε νά βγαίνει μέ τούς τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόνταγια Ρέτς», «Βέκ», «Νόβαγια Ρέτς», «Νάς Βέκ».— *14.*

27 *Καντέτοι* — μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος, τοῦ κύριου κόμματος τῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Τό Κόμμα τῶν καντέτων ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905· ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τσιφλικάδες παράγοντες τῶν ζέμστβο καί ἀπό ἀστούς διανοούμενους. Ἐπιφανεῖς παράγοντες τῶν καντέτων ἦταν οἱ: Π. Ν. Μιλιουκόφ, Σ. Α. Μούρομτσεφ, Β. Α. Μακλάκοφ, Α. Ι. Σινγκαριόφ, Π. Μπ. Στροῦβε, Φ. Ι. Ροντίτσεφ κ.ἄ. Γιά νά ἐξαπατήσουν τίς ἐργαζόμενες μάζες οἱ καντέτοι πῆραν τήν παραπλανητική ὀνομασία «Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», στήν πραγματικότητα ὅμως δέν προχωροῦσαν πέρα ἀπό τό αἴτημα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Οἱ καντέτοι ἔβαζαν σάν κύριο σκοπό τους τήν καταπολέμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί ἐπιδίωκαν νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες-φεουδάρχες. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ καντέτοι ὑποστήριζαν δραστήρια τήν κατακτητική ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917 προσπαθοῦσαν νά σώσουν τή μοναρχία. Οἱ καντέτοι, κατέχοντας καθοδηγητική θέση στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἐφάρμοζαν ἀντιλαϊκή, ἀντεπαναστατική πολιτική, ἀρεστή στούς ἀμερικανοαγγλογάλλους ἰμπεριαλιστές. Μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, οἱ καντέτοι ἐκδηλώθηκαν σάν ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἔπαιρναν μέρος σ' ὅλα τά ἔνοπλα ἀντεπαναστατικά κινήματα καί τίς ἐκστρατεῖες τῶν ἐπεμβασιῶν. Ἀπό τό ἐξωτερικό ὅπου κατάφυγαν μετά τή συντριβή τῶν ἐπεμβασιῶν καί τῶν λευκοφρουρῶν, οἱ καντέτοι συνέχισαν τήν ἀντισοβιετική ἀντεπαναστατική δράση τους.— *14.*

28 *«Ἀντιπολίτευση μέ γενική πτώση»* ἤ «ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας» — ἔτσι ὀνόμαζαν εἰρωνικά τήν «ἀντιπολίτευση» τῶν φι-

λελευθέρων ἀπέναντι στήν ἀπολυταρχία. Ἡ ἔκφραση «ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας» εἶναι τοῦ ἡγέτη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων Π. Ν. Μιλιουκόφ. Στό λόγο του στό πρόγευμα πού τοῦ παράθεσε ὁ λόρδος δήμαρχος τοῦ Λονδίνου στίς 19 τοῦ Ἰούνη (2 τοῦ Ἰούλη) 1909, ὁ Μιλιουκόφ δήλωσε: «...ὅσο στή Ρωσία ὑπάρχει νομοθετική βουλή πού ἐλέγχει τόν προϋπολογισμό, ἡ ρωσική ἀντιπολίτευση θά παραμείνει ἀντιπολίτευση τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητας καί ὄχι στήν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα» («Ρέτς», ἀρ. φύλ. 167, 21 τοῦ Ἰούνη (4 τοῦ Ἰούλη) 1909).— *14.*

29 *Τό «Γράμμα πρός τούς ἐλβετούς ἐργάτες»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ἀπ' ἀφορμή τά παρακάτω γεγονότα. Τόν Ἰούλη τοῦ 1912 τό μενσεβίκικο-λικβινταριστικό Γραφεῖο τῆς ἑνωμένης ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ζυρίχη ἔστειλε γράμμα στή διοίκηση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης «Die Eintracht»(«Ἡ συμφωνία») καί στήν Ἑλβετική Ἐργατική ἕνωση. Στό γράμμα τό Γραφεῖο ἀνακήρυσσε τόν ἑαυτό του μοναδικό ἀντιπρόσωπο τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ζυρίχη. Στίς 27 τοῦ Ἰούλη (9 τοῦ Αὐγούστου) ἔγινε στή Ζυρίχη σύσκεψη τοῦ μπολσεβίκικου ἐλβετικοῦ τμήματος τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς μπολσεβίκικες ὁμάδες τῆς Ζυρίχης, τοῦ Νταβός, τῆς Βέρνης, τῆς Λωζάννης καί τῆς Γενεύης.

Στό τέλος τῆς συζήτησης ψηφίστηκαν οἱ ἑξῆς ἀποφάσεις: 1) ἡ κατάσταση στό κόμμα· 2) ἡ κατάσταση στό ἐξωτερικό καί 3) ἀπόφαση διαμαρτυρίας ἐνάντια στό λικβινταριστικό Γραφεῖο. Οἱ ἀποφάσεις βγῆκαν σέ πολυγραφημένα φυλλάδια· οἱ πρῶτες δυό ἀποφάσεις στή ρωσική γλώσσα· ἡ τελευταία, πού δημοσιεύτηκε μαζί μέ τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν, στή γερμανική γλώσσα.— *16.*

30 Πρόκειται γιά τήν *Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ* (ΕΟΕ), πού ἐκλέχτηκε στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκικων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ στό Παρίσι τό Δεκέμβρη τοῦ 1911. Ἡ σύσκεψη αὐτή ἀποφάσισε νά δημιουργηθεῖ ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ «μέ βάση τήν ἀπόριψη ὁποιωνδήποτε ἄμεσων ἤ ἔμμεσων συμφωνιῶν μέ τούς λικβινταριστές-γκολοσοφικούς», «μέ βάση τήν ἐφαρμογή μιᾶς πραγματικά κομματικῆς γραμμῆς». Ἡ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τόνιζε: «Δημιουργώντας τήν ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἐκλέγοντας τήν ἐπιτροπή αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης, ἡ σύσκεψη ἀποφασίζει: νά ὀργανωθοῦν παντοῦ κατά τόπους τμήματα τῆς ὀργάνωσης αὐτῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ καί θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά μποῦν σ' αὐτά τά τμήματα ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, πού συμφωνοῦν νά ὑποστηρίξουν τήν Ρωσική Ὀργανωτική ἐπιτροπή, τό ΚΟ καί τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 262-263). Στήν ΕΟΕ πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή σύσκεψη μπῆκαν οἱ Ν. Α. Σεμάσκο, Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, Ἰνέσσα Ἀρμάντ κ.ἄ. Ἡ δουλιά τῆς ΕΟΕ γινόταν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Ἡ VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἐπικυρώνοντας τήν ΕΟΕ, καταδίκασε τή δράση ὅλων τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο

νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό μιά ἑνιαία κομματική ὀργάνωση, πού νά διεξάγει τή δουλιά κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ.

Ἡ ΕΟΕ ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στή συσπείρωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων, στήν πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, τούς συμφιλιωτιστές, τούς τροτσκιστές καί τούς ἄλλους ὀπορτουνιστές. Ἡ ΕΟΕ ἀνταποκρινόταν σέ ὅλα τά σπουδαιότατα γεγονότα τῆς Ρωσίας καί τά μέτρα γιά τήν καθοδήγηση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς καί τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί βοηθοῦσε ἐπίσης τήν ΚΕ νά ἐκδίδει στό ἐξωτερικό κομματική φιλολογία.

Ἡ ΕΟΕ σταμάτησε τή δράση της τό 1917.— *16.*

31 *Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο* (ΔΣΓ) — μόνιμο ἐκτελεστικό-πληροφοριακό ὄργανο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ ἀπόφαση γιά τή δημιουργία τοῦ ΔΣΓ ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν πάρθηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς πού ἔγινε στό Παρίσι (Σεπτέμβρης 1900). Ἀντιπρόσωποι τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στό ΔΣΓ εἶχαν ἐκλεγεῖ οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί Μπ. Ν. Κριτσέβσκι. Ἀπό τό 1905 ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό 1912 ἡ VI Πανρωσική κομματική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) ἔκλεξε καί πάλι τόν Β. Ι. Λένιν ἀντιπρόσωπο τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ. Μέσα στό Γραφεῖο ὁ Λένιν πάλευε ἀποφασιστικά ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Τό ΔΣΓ σταμάτησε τή δράση του τό 1914.— *16.*

32 *«Νιέβσκαγια Ζβεζντά»* («Ἀστέρας τοῦ Νιεβά») — μπολσεβίκικη νόμιμη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 26 τοῦ Φλεβάρη (10 τοῦ Μάρτη) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1912. Βγῆκαν 27 φύλλα. Ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ἔβγαινε στήν ἀρχή ταυτόχρονα μέ τήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά» καί ἔπρεπε νά τήν ἀντικαθιστᾶ σέ περίπτωση κλεισίματος ἤ κατάσχεσής της. Ὕστερα ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912 ἔβγαινε στή θέση τῆς «Ζβεζντά», πού εἶχε κλειστεῖ. Στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας ἐργάζονταν οἱ Ν. Ν. Μπατούριν, Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι κ. ἄ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀσκοῦσε τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας ἀπό τό ἐξωτερικό. Στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» δημοσιεύτηκαν 20 ἄρθρα τοῦ Λένιν καί πάνω ἀπό 360 ἀνταποκρίσεις ἐργατῶν. Ἡ ἐφημερίδα ὑποβαλλόταν συνεχῶς σέ διώξεις ἀπό τήν κυβέρνηση. Ἀπό τά 27 φύλλα της τά 9 κατασχέθηκαν καί σέ 2 ἐπιβλήθηκε πρόστιμο. Οἱ συντάκτες της ἐπανειλημμένα παραπέμφθηκαν σέ δίκη.

Ἡ «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στό ξεσκέπασμα τῶν μενσεβίκων, τῶν τροτσκιστῶν καθώς καί τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων καί τῶν ἄλλων ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν τήν ὀνόμασε ἐργατική ἐφημερίδα «μεγάλης πολιτικῆς σπουδαιότητας καί ἄμεσης ἐπίκαιρης σημασίας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 474).— *17.*

33 *«Ρούσκιγε Βέντομοστι»* («Ρωσικά Χρονικά») — ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863 καί ἔκφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς φιλελεύθερης διανόησης. Στά 1880-1900 στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν συγγραφεῖς τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοπέδου (οἱ Β. Γκ. Κορολένκο, Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Γκ. Ι. Οὐσπένσκι κ.ἄ.), δημοσιεύονταν ἔρ-

γα τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε κατά τρόπο ἰδιόμορφο «τό *δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 111). Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες.— *17.*

34 Στίς 9 (22) τοῦ Νοέμβρη 1906 ἐκδόθηκε τό διάταγμα πού εἶχε καταρτίσει ὁ Π. Α. Στολίπιν «Γιά τή συμπλήρωση ὁρισμένων διατάξεων τοῦ ἰσχύοντος νόμου, πού ἀφοροῦν τήν ἀγροτική γαιοκτησία καί γαιοχρησία». Τό διάταγμα αὐτό, ἀφοῦ ψηφίστηκε ἀπό τήν Κρατική δούμα καί τό Κρατικό Συμβούλιο ἄρχισε νά ὀνομάζεται νόμος τῆς 14 τοῦ Ἰούνη 1910. Στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1906 ἐκδόθηκε ἐπίσης διάταγμα «Γιά τή χορήγηση ἀπό τήν Τράπεζα ἀγροτικῆς πίστης δανείων μέ ὑποθήκη τήν κληρουχική γῆ». Σύμφωνα μέ τά διατάγματα αὐτά δινόταν στούς ἀγρότες τό δικαίωμα νά κατοχυρώσουν τούς κλήρους τους σάν ἀτομική ἰδιοκτησία καί τό δικαίωμα νά βγαίνουν ἀπό τήν κοινότητα καί νά ἐγκατασταθοῦν στά ὄτρουμπ καί στά χοῦτορ *. Οἱ κάτοχοι χοῦτορ ἤ ὄτρουμπ μποροῦσαν νά πάρουν δάνεια ἀπό τήν Ἀγροτική Τράπεζα γιά τήν ἀπόκτηση γῆς. Σκοπός τῶν ἀγροτικῶν νόμων τοῦ Στολίπιν ἦταν νά δημιουργήσουν στό πρόσωπο τῶν κουλάκων ἕνα νέο κοινωνικό στήριγμα τῆς ἀπολυταρχίας στό χωριό, μέ τή διατήρηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς καί τή βίαιη διάλυση τῆς κοινότητας. Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν ἐπιτάχυνε τήν καπιταλιστική ἐξέλιξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ τόν πιό μακρόχρονο, τόν πιό βασανιστικό, τό λεγόμενο «πρωσσικό» τρόπο, ἐνῶ παράλληλα διατηροῦσε τήν ἐξουσία, τήν ἰδιοκτησία καί τά προνόμια τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, δυνάμωσε τή βίαιη ἀπαλλοτρίωση τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς, συνέβαλε στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἀποκτοῦσε τή δυνατότητα νά ἀγοράσει σέ ἐξευτελιστικές τιμές τούς κλήρους τῶν φτωχῶν.

Ὁ Λένιν ὀνόμασε τήν ἀγροτική νομοθεσία τοῦ Στολίπιν τοῦ 1906 (καί τό νόμο, πού ἐκδόθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἰούνη 1910) δεύτερο βῆμα, μετά τή μεταρύθμιση τοῦ 1861, στό δρόμο τῆς μετατροπῆς τῆς δουλοπαροικιακῆς ἀπολυταρχίας σέ ἀστική μοναρχία. Παρόλο πού ἡ κυβέρνηση προπαγάνδιζε ἐντατικά τήν ἔξοδο τῶν ἀγροτῶν ἀπό τίς κοινότητες, στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία μέσα σέ 9 χρόνια (ἀπό τό 1907 ὥς τό 1915) βγῆκαν ἀπό τίς κοινότητες μόνο 2,5 ἑκατομ. περίπου ἀγροτικά νοικοκυριά. Τό δικαίωμα ἐξόδου ἀπό τίς κοινότητες τό ἐκμεταλλεύτηκε πρίν ἀπόλα ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη, πού μ' αὐτό τόν τρόπο ἀπόκτησε τή δυνατότητα νά δυναμώσει τό νοικοκυριό της. Ἀπό τίς κοινότητες ἔβγαινε καί μιά μερίδα φτωχῶν ἀγροτῶν, πού πουλοῦσε τόν κλῆρο της καί ξέκοβε όριστικά ἀπό τό χωριό. Τό μικρό

---

*— ὄτρουμπ — κομμάτι γῆς, πού παραχωροῦνταν (στά 1906-1907) στόν ἀγρότη, ἀπό τίς κρατικές γαῖες σέ προσωπική ἰδιοκτησία, ὅταν ἔβγαινε ἀπό τήν κοινότητα.

— χοῦτορ — ξεχωριστό κομμάτι γῆς μέ σπίτι, αὐλόγυρο καί τ' ἄλλα ἀγροτικά ἐξαρτήματα (ἀποθῆκες, ἀχυρῶνες κτλ.), πού βρίσκονταν σέ ἀτομική χρήση τοῦ ἀγρότη. *Σημ. μετ.*

ἀγροτικό νοικοκυριό, τσακισμένο ἀπό τή φτώχια, παρέμενε ὅπως καί πρίν, πάμπτωχο καί καθυστερημένο.

Ἡ ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν, ἐνῶ δέν ἐξάλειψε τήν βασική ἀντίφαση, ἀνάμεσα σ' ὅλη τήν ἀγροτιά καί τούς τσιφλικάδες, ὁδήγησε στήν παραπέρα καταστροφή τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, στήν ὄξυνση τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στούς κουλάκους καί τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ.— *17.*

35 *«Ἡ ἀγροτική μεταρύθμιση» τοῦ 1861* — μεταρύθμιση πού κατάργησε τή δουλοπαροικία στή Ρωσία, ἐφαρμόστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση πρός ὄφελος τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων. Χάρη στή μεταρύθμιση οἱ τσιφλικάδες περιέκοψαν καί κράτησαν γιά λογαριασμό τους πάνω ἀπό τό $^1/_5$ τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν καί σέ μερικές μάλιστα περιπτώσεις τά $^2/_5$. Στά χέρια τῶν τσιφλικάδων ἔμειναν τά καλύτερα κομματια τῶν ἀγροτικῶν κλήρων (τά «ὀτρέζκι», τά δάση, τά λειβάδια, οἱ ποτίστρες, οἱ βοσκότοποι κτλ.), πού χωρίς αὐτά δέν μποροῦσαν οἱ ἀγρότες νά διατηρήσουν ἀνεξάρτητο νοικοκυριό. Ἡ ἐξαγορά πού πλήρωναν οἱ ἀγρότες γιά νά γίνουν ἰδιοκτῆτες τῶν κλήρων τους ἦταν μιά καθαρή καταλήστευσή τους ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τήν τσαρική κυβέρνηση. Γιά τήν ἐξόφληση τοῦ χρέους τῶν ἀγροτῶν πρός τήν τσαρική κυβέρνηση καθορίστηκε προθεσμία 49 χρόνων μέ τόκο 6%. Τό ποσό τῶν καθυστερημένων δόσεων γιά τήν ἐξαγορά αὐξανόταν ἀπό χρόνο σέ χρόνο. Μόνο οἱ ἀγρότες πού προηγούμενα ἀνῆκαν στούς τσιφλικάδες πλήρωσαν γιά ἐξαγορά στήν τσαρική κυβέρνηση 1,9 δισ. ρούβ., ἐνῶ στήν ἀγορά ἡ τιμή τῆς γῆς πού πέρασε στούς ἀγρότες δέν ξεπερνοῦσε τά 544 ἑκατομμύρια ρούβλια. Στήν πραγματικότητα οἱ ἀγρότες ὑποχρεώθηκαν νά πληρώσουν γιά τή γῆ τους ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια, πράγμα πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τήν καταστροφή τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμασε τήν «ἀγροτική μεταρύθμιση» τοῦ 1861 πρῶτο μαζικό ἐκβιασμό σέ βάρος τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό συμφέρον τοῦ καπιταλισμοῦ πού γεννιόταν στή γεωργία, «ἐκκαθάριση τοῦ ἐδάφους», πού πραγματοποιήθηκε ἀπό τούς τσιφλικάδες πρός ὄφελος τοῦ καπιταλισμοῦ. Σχετικά μέ τή μεταρύθμιση τοῦ 1861 βλ. τίς ἐργασίες τοῦ Λένιν: «Πενήντα χρόνια ἀπό τήν κατάργηση τῆς δουλοπαροικίας», «'Απ' ἀφορμή μιά ἐπέτειο», «Ἡ «ἀγροτική μεταρύθμιση» καί ἡ προλεταριακά-ἀγροτική ἐπανάσταση» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 143-147, 166-175, 176-186).— *19.*

36 *Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν* — ἀντεπαναστατική ὀργάνωση τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων, πού δημιουργήθηκε τό Μάη τοῦ 1906 στό πρῶτο συνέδριο τῶν πληρεξουσίων τῶν συλλόγων τῶν εὐγενῶν τῶν κυβερνείων καί διατηρήθηκε ὥς τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917. Βασικός σκοπός τῆς ὀργάνωσης ἦταν ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος, τῆς μεγάλης τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. 'Επικεφαλῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν ὁ κόμης Α. Α. Μπομπρίνσκι, ὁ πρίγκιπας Ν. Φ. Κασάτκιν-Ροστόβσκι, ὁ κόμης Ντ. Α. 'Ολσούφιεφ, ὁ Β. Μ. Πουρισκέβιτς κ.ἄ. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν «συμβούλιο τῶν ἑνωμένων φεουδαρχῶν». Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν στήν πραγματικότητα μετατράπηκε σέ μισοκυβερνητικό ὄργανο, πού

ὑπαγόρευε στήν κυβέρνηση τά νομοθετικά μέτρα, τά ὁποῖα ἀπόβλεπαν στήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν φεουδαρχῶν. Σημαντικό μέρος τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἔπαιρνε μέρος στό Κρατικό Συμβούλιο καί στά καθοδηγητικά κέντρα τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ὀργανώσεων.— *21.*

37 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀναφέρει τά λόγια τῆς ἀπόφασης «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» τῆς V συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908) (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 195). Τό μέρος αὐτό τῆς ἀπόφασης ὁ Λένιν τό ἐξετάζει στό ἄρθρο «Στή λεωφόρο» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 362-373).— *22.*

38 *Τρουντοβίκοι* — ὁμάδα μικροαστῶν δημοκρατῶν στίς Κρατικές δοῦμες τῆς Ρωσίας, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀγρότες καί διανοούμενους ναροντνικιστικῆς κατεύθυνσης. Ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων σχηματίστηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 ἀπό βουλευτές τῶν ἀγροτῶν στήν Ι Κρατική δούμα.

Οἱ τρουντοβίκοι ζητοῦσαν τήν κατάργηση ὅλων τῶν κοινωνικῶν καί ἐθνικῶν περιορισμῶν, τόν ἐκδημοκρατισμό τῆς αὐτοδιοίκησης τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων, τήν ἐφαρμογή τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος στίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν τρουντοβίκων ξεκινοῦσε ἀπό τίς ναροντνικιστικές ἀρχές τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας: δημιουργία ἑνός παλλαϊκοῦ ἀποθέματος γῆς ἀπό τίς γαῖες τοῦ δημοσίου, τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογένειας, τῆς αὐλῆς, τῶν μοναστηριῶν, καθώς καί ἀπό τίς ἰδιόκτητες γαῖες, ἄν ἡ ἔκταση τοῦ κτήματος ξεπερνοῦσε τήν καθορισμένη ἐργασιακή νόρμα. Γιά τίς ἀπαλλοτριούμενες ἰδιόκτητες γαῖες προβλεπόταν ἀποζημίωση. Ὁ Β. Ι. Λένιν τό 1906 τόνιζε ὅτι ὁ ἀντιπροσωπευτικός τύπος τοῦ τρουντοβίκου εἶναι ὁ ἀγρότης, πού «δέν τοῦ εἶναι ξένες οἱ τάσεις γιά συναλλαγή μέ τή μοναρχία, οἱ τάσεις νά βρεῖ τήν ἡσυχία του στό *δικό του* κομματάκι γῆς μέσα στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ἀλλά τή στιγμή αὐτή δίνει τήν κύρια δύναμή του στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς τσιφλικάδες γιά γῆ, στόν ἀγώνα ἐνάντια στό δουλοπαροικιακό κράτος γιά δημοκρατία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 25).

Στήν Κρατική δούμα οἱ τρουντοβίκοι ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς σοσιαλδημοκράτες. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές καθορίζονταν ἀπό τήν ἴδια τήν ταξική φύση τῶν μικρονοικοκυρέων-ἀγροτῶν. Ἐπειδή οἱ τρουντοβίκοι ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό ἐκπροσωποῦσαν τίς ἀγροτικές μάζες, οἱ μπολσεβίκοι στή Δούμα ἀκολουθοῦσαν τακτική συμφωνιῶν μαζί τους πάνω σέ ὁρισμένα ζητήματα γιά τή διεξαγωγή τῆς κοινῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό καί στούς καντέτους. Τό 1917 ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων συγχωνεύτηκε μέ τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί ὑποστήριζε ἐνεργά τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ τρουντοβίκοι τάχθηκαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης.— *24.*

39 *«Βέχι»* («Ὁρόσημα») — συλλογή ἄρθρων τῶν ἐπιφανῶν καντέτων δημοσιολόγων, ἐκπροσώπων τῆς ἀντεπαναστατικῆς φιλελεύθερης ἀστι-

κῆς τάξης: Ν. Α. Μπερντιάγεφ, Σ. Ν. Μπουλγκάκοφ, Μ. Ο. Γκέρσενζον, Α. Σ. Ἰζγκόγεφ, Μπ. Α. Κιστιακόβσκι, Π. Μπ. Στροῦβε καί Σ. Λ. Φράνκ. Βγῆκε στή Μόσχα τήν ἄνοιξη τοῦ 1909. Στά ἄρθρα τους, πού ἦταν ἀφιερωμένα στή ρωσική διανόηση, οἱ «βεχιστές» προσπαθοῦσαν νά δυσφημίσουν τίς ἐπαναστατικές-δημοκρατικές παραδόσεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, τίς ἀπόψεις καί τή δράση τοῦ Β. Γκ. Μπελίνσκι, τοῦ Ν. Α. Ντομπρολιοῦμποφ, τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι, τοῦ Ντ. Ι. Πίσαρεφ. Συκοφαντοῦσαν τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ 1905, εὐγνωμονοῦσαν τήν τσαρική κυβέρνηση, γιατί «μέ τίς λόγχες καί τίς φυλακές της» ἔσωσε τήν ἀστική τάξη «ἀπό τή λαϊκή ὀργή». Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Γιά τή «Βέχι»» ἔκανε κριτική ἀνάλυση κι' ἔδοσε πολιτική ἐκτίμηση τῆς συλλογῆς τῶν καντέτων μαυροεκατονταρχιτῶν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 168-179). Ὁ Λένιν, συγκρίνοντας τό πρόγραμμα τῆς συλλογῆς «Βέχι» στή φιλοσοφία καί στή δημοσιολογία μέ τό πρόγραμμα τῆς μαυροεκατονταρχίτικης ἐφημερίδας «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», τήν ὀνόμαζε *«ἐγκυκλοπαίδεια τῆς φιλελεύθερης ἀποστασίας»*, «ἀκατάσχετο χείμαρο ἀπό βρωμόνερα τῆς ἀντίδρασης, πεταμένα ἐνάντια στή δημοκρατία». Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται ἕνα ἀντίτυπο τῆς συλλογῆς «Βέχι» μέ πολυάριθμες σημειώσεις τοῦ Λένιν.— *25.*

40 Πρόκειται γιά τήν ἔρευνα, πού ἔγινε στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τῆς Ρωσίας τό 1908 ἀπό τό τμῆμα βιομηχανίας τοῦ Ὑπουργείου οἰκονομικῶν. Προκαταρκτικά στοιχεῖα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἔρευνας δημοσιεύτηκαν ἀπό τόν Β. Ε. Βαρζάρ στό ἄρθρο «Ἡ φαμπρικοεργοστασιακή βιομηχανία ἐπεξεργασίας τῆς αὐτοκρατορίας στίς ἀρχές τοῦ 1909» στό περιοδικό «Βέστνικ Φινάνσοφ, Προμίσλενοστι ι Τοργκόβλι»*, τεῦχ. 50 τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1911. Ὁ Β.Ι. Λένιν χρησιμοποιεῖ τά στοιχεῖα τοῦ συνοπτικοῦ πίνακα αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου.— *26.*

41 Πρόκειται γιά τή «Συλλογή ἐκθέσεων τῶν ἐπιθεωρητῶν ἐργασίας γιά τό 1910». Πετρούπολη, 1911, σελ. XXXVII.— *28.*

42 Πρόκειται γιά τήν ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων τήν ἄνοιξη τοῦ 1912, στήν ὁποία πῆραν μέρος περίπου ἕνα ἑκατομμύριο ἄτομα. Γιά τήν ἀπεργία αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει πιό λεπτομερειακά στό ἄρθρο «Τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα τό 1912» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 281-282). Ἐκεῖ ἀναλύει καί τόν ἀναφερόμενο παρακάτω νόμο γιά τό κατώτατο μεροκάματο.— *41.*

43 Τά ἀριθμητικά στοιχεῖα ὁ Β. Ι. Λένιν τά ἔχει πάρει ἀπό τήν «Συλλογή ἐκθέσεων τῶν ἐπιθεωρητῶν ἐργασίας γιά τό 1910» (Πετρούπολη, 1911, σελ. XV).— *43.*

44 *«Νόβογε Βρέμια»* («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917· ἀνῆκε σέ διάφορους

---

* — «Οἰκονομικός, Βιομηχανικός καί Ἐμπορικός Ἀγγελιαφόρος». *Σημ. μετ.*

ἐκδότες καί ἄλλαζε συνεχῶς τήν πολιτική της κατεύθυνση. Στήν ἀρχή ἦταν μετριοπαθής-φιλελεύθερη, ὕστερα ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης της ἔγινε ὁ Α. Σ. Σουβόριν, ἡ ἐφημερίδα μετατράπηκε σέ ὄργανο τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί τῆς ὑπαλληλικῆς γραφειοκρατίας. Ἀπό τό 1905 ἦταν ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί κυνηγοῦσε λυσσασμένα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917.— *45.*

45 *Κεντρική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ*— καθοδηγητικό ὄργανο τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας.

Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ) — ἐπαναστατικό κόμμα τῆς πολωνικῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐμφανίστηκε τό 1893 στήν ἀρχή σάν Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας κι' ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1910, μετά τό συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ὅπου ἔγινε ἡ συγχώνευση τῶν πολωνῶν κι' ἑνός μέρους τῶν λιθουανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Ἡ ὑπηρεσία πού πρόσφερε τό κόμμα ἦταν ὅτι προσανατόλιζε τό πολωνικό ἐργατικό κίνημα πρός τή συμμαχία μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα καί καταπολεμοῦσε τόν ἐθνικισμό.

Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης 1905-1907 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἀγωνιζόταν μέ συνθήματα παραπλήσια μέ τά συνθήματα τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, κρατοῦσε ἀδιάλλακτη στάση ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ταυτόχρονα ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε καί μιά σειρά λάθη: δέν κατανόησε τή λενινιστική θεωρία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν καταλάβαινε τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στή δημοκρατική ἐπανάσταση, ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς σάν συμμάχου τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή σημασία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν, κάνοντας κριτική στίς λαθεμένες ἀπόψεις τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, τόνιζε ταυτόχρονα καί τίς ὑπηρεσίες της ἀπέναντι στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Πολωνίας. Ὑπογράμμιζε ὅτι οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες «δημιούργησαν γιά πρώτη φορά ἕνα καθαρά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία καί διακήρυξαν την ἐξαιρετικά σημαντική ἀρχή τῆς πιό στενῆς συμμαχίας τοῦ πολωνοῦ καί ρώσου ἐργάτη στήν ταξική τους πάλη» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 404). Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1906 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ προσχώρησε στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική ὀργάνωση.

Μετά τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης 1905-1907 στή ΣΔΒΠ καί Λ ἐκδηλώθηκαν διαφωνίες πάνω σέ ἐσωκομματικά ζητήματα, πού στίς ἀρχές τοῦ 1912 ὁδήγησαν στή διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας σέ ὀπαδούς τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (τούς λεγόμενους «ζαζόντοβτσι»), πού ἀκολουθοῦσαν συμφιλιωτιστική πολιτική ἀπέναντι στούς λικβινταριστές καί γιά ἕνα διάστημα ὑποστήριζαν στήν πράξη τά ἀντιμπολσεβίκικα ρεύματα μέσα στό ΣΔΕΚΡ καί στήν ὁμάδα πού στηριζόταν στίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Βαρ-

σοβίας καί τοῦ Λότζ (τούς λεγόμενους «ροζλάμοβτσι»), ἡ ὁποία πῆρε ἐπαφή μέ τούς μπολσεβίκους καί ὑποστήριζε τή γραμμή τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) ἡ ΣΔΒΠ καί Λ πάλεψε δραστήρια ἐνάντια στούς ὀπαδούς τοῦ Πιλσούδσκι καί στούς ἐντέκους, πού ὑποστήριζαν τούς ξένους ἰμπεριαλιστές καί κράτησε στάση παραπλήσια γενικά μέ τή στάση τῶν μπολσεβίκων. Ὡστόσο ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε καί ὁρισμένα λάθη, δέν πάλεψε μέ συνέπεια ἐνάντια στούς κεντριστές καί τούς συμφιλιωτιστές.

Ἡ ΣΔΒΠ καί Λ χαιρέτισε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί ἀγωνίστηκε γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Πολωνία. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 στό Ἑνωτικό συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ καί τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» τά δυό κόμματα ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας.— *47.*

46 Γιά τήν ἱστορία τῆς διάσπασης τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει στό ἄρθρο «Ἡ διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 301-306).— *47.*

47 *Προοδευτικοί* — πολιτική παράταξη τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, πού στίς ἐκλογές γιά τίς Κρατικές δοῦμες καί μέσα στίς Δοῦμες προσπαθοῦσε νά συνενώσει κάτω ἀπό τή σημαία τῆς «ἀκομματικότητας» στοιχεῖα ἀπό διάφορα ἀστοτσιφλικάδικα κόμματα καί ὁμάδες.

Στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα οἱ προοδευτικοί συγκρότησαν ὁμάδα, ὅπου μπῆκαν ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» καί τῶν «δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων». Ὁ φόβος μιᾶς νέας ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης ἔσπρωχνε τούς προοδευτικούς νά ἐπικρίνουν τίς «ἀκρότητες» τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, πού, κατά τή γνώμη τους, δημιουργοῦσε μέ τήν ἀδιαλλαξία της τό ἔδαφος γιά τή δράση τῶν ἀριστερῶν, τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Τό 1912 στίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας οἱ προοδευτικοί συνασπίστηκαν μέ τούς καντέτους, βοηθώντας τους μέ τή δῆθεν ἀκομματικότητά τους νά ψαρεύουν τούς ψήφους τοῦ «ἀστοῦ ἐκλογέα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 324).

Τό Νοέμβρη τοῦ 1912 οἱ προοδευτικοί σχημάτισαν αὐτοτελές πολιτικό κόμμα μέ τό παρακάτω πρόγραμμα: μετριοπαθές στενά τιμοκρατικό σύνταγμα, μικρομεταρυθμίσεις, ὑπόλογη κυβέρνηση, δηλ. κυβέρνηση ὑπόλογη ἀπέναντι στή Δούμα, κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι οἱ προοδευτικοί ὡς πρός τή σύνθεσή τους καί ὡς πρός τήν ἰδεολογία τους εἶναι *«ἕνα κράμα ὀχτωβριστῶν καί καντέτων»* καί χαρακτήριζε τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τῶν προοδευτικῶν σάν ἐθνικο-φιλελεύθερο. «Τό κόμμα αὐτό — ἔγραφε — θά εἶναι κόμμα τῆς «πραγματικῆς» καπιταλιστικῆς ἀστικῆς τάξης σάν αὐτό πού βλέπουμε καί στή Γερμανία» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 255).

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό Κόμμα τῶν προοδευτικῶν δυνάμωσε τή δράση του, ἀπαιτώντας τήν ἀντικατάσταση τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας, τήν ἐπιστράτευση τῆς βιομηχανίας γιά τίς ἀνάγκες τοῦ πολέμου καί «ὑπόλογη κυβέρνηση» μέ συμμετοχή

ἐκπροσώπων τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ὁρισμένοι ἡγέτες τοῦ κόμματος πῆραν μέρος στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τό Κόμμα τῶν προοδευτικῶν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Ἀνάμεσα στούς ἡγέτες τῶν προοδευτικῶν ἦταν οἱ γνωστοί ἐργοστασιάρχες τῆς Μόσχας Π. Π. Ριαμπουσίνσκι, Α. Ι. Κονοβάλοφ, ὁ τσιφλικάς Ι. Ν. Ἐφρέμοφ καί ἄλλοι. Οἱ προοδευτικοί ἔβγαζαν κατά καιρούς τά πολιτικά τους ὄργανα: τό περιοδικό «Μοσκόβσκι Ἐζενεντέλνικ», τίς ἐφημερίδες «Σλόβο», «Ρούσκαγια Μολβά» καί «Οὔτρο Ροσσίι».— *50.*

48 *«Ροσσίγια»* («Ρωσία») — καθημερινή ἀντιδραστική μαυροεκατονταρχίτικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Νοέμβρη 1905 ὥς τά τέλη τοῦ Ἀπρίλη 1914. Ἀπό τό 1906 ἦταν ὄργανο τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Ἡ ἐφημερίδα χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τά μυστικά κονδύλια («κονδύλια ἐξαγορᾶς») τῆς κυβέρνησης, πού βρίσκονταν στή διάθεση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν. Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμαζε τή «Ροσσίγια» «πουλημένη ἀστυνομική φυλλάδα».— *52.*

49 *Ἡ Πρώτη Κρατική δούμα* (ἡ λεγόμενη Δούμα τοῦ Βίττε) συγκλήθηκε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1906 μέ βάση τό νόμο πού κατάρτισε ὁ πρωθυπουργός Σ. Γ. Βίττε.

Ἡ Πανρωσική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη (1905) ἀνάγκασε τόν τσάρο νά βγάλει στίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη διάγγελμα, μέ τό ὁποῖο ἀνακοίνωνε τή σύγκληση τῆς Κρατικῆς δούμας μέ νομοθετικές ἁρμοδιότητες, σέ διάκριση ἀπό τή συμβουλευτική Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν πού τήν εἶχε σαρώσει ἡ ἐπανάσταση. Ἡ τσαρική κυβέρνηση ὑπολόγιζε μέ τή σύγκληση τῆς νέας Δούμας νά διασπάσει καί νά ἐξασθενίσει τό ἐπαναστατικό κίνημα, νά ὁδηγήσει τήν ἐξέλιξη τῆς χώρας σέ εἰρηνικό συνταγματικό-μοναρχικό δρόμο. Ἡ κυβέρνηση, δίνοντας συνταγματικές ὑποσχέσεις, ἀναζητοῦσε ταυτόχρονα τέτιες μορφές ὀργάνωσης τῆς Κρατικῆς δούμας, πού θά ἐξασφάλιζαν μιά σύνθεση τῆς ἀρεσκείας της. Σ' αὐτό ἀπόβλεπαν οἱ νόμοι γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1905 καί τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1906.

Οἱ ἐκλογές γιά τήν Ι Κρατική δούμα ἔγιναν τό Φλεβάρη-Μάρτη τοῦ 1906. Οἱ μπολσεβίκοι κήρυξαν ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές. Ἡ ἀποχή ὑπόσκαψε σημαντικά τό κύρος τῆς Κρατικῆς δούμας καί κλόνισε τήν ἐμπιστοσύνη μιᾶς μερίδας τοῦ πληθυσμοῦ πρός αὐτήν, ὡστόσο δέν κατόρθωσε νά ματαιώσει τίς ἐκλογές. Ἡ βασική αἰτία τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀποχῆς ἦταν ἡ ἔλλειψη μαζικῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, πού θά μποροῦσε νά ματαιώσει τή σύγκληση τῆς Δούμας. Στήν ἀποτυχία τῆς ἀποχῆς συντέλεσαν ἐπίσης καί οἱ ἀποδιοργανωτικές θέσεις τῶν μενσεβίκων καί οἱ ἰσχυρές συνταγματικές αὐταπάτες πού ὑπῆρχαν στήν ἀγροτιά. Ὅταν, παρόλα αὐτά, συνῆλθε ἡ Δούμα, ὁ Λένιν ἔβαλε τό καθῆκον νά τή χρησιμοποιήσουν γιά νά κάνουν ἐπαναστατική ζύμωση καί προπαγάνδα καί νά τήν ξεσκεπάσουν σάν χοντροκομμένη πλαστογράφηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης.

Στήν Ι Κρατική δούμα ἐκλέχτηκαν 478 βουλευτές. Ἀπ' αὐτούς ἦταν: καντέτοι 179, αὐτονομιστές 63 (σ' αὐτούς ἀνῆκαν τά μέλη τοῦ πολωνικοῦ κόλο, τῆς οὐκρανικῆς, τῆς ἐσθονικῆς, τῆς λεττονικῆς, τῆς

λιθουανικῆς καί τῶν ἄλλων ἀστικῶν ἐθνικῶν ὁμάδων), ὀχτωβριστές 16, ἀνεξάρτητοι 105, τρουντοβίκοι 97 καί σοσιαλδημοκράτες 18. Ἔτσι, πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο τῶν ἑδρῶν τῆς Δούμας ἀνῆκε στούς καντέτους.

Ἀνάμεσα στά ζητήματα πού συζήτησε ἡ Ι Κρατική δούμα στίς συνεδριάσεις της ἦταν καί τά ζητήματα τοῦ σεβασμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς κατάργησης τῆς θανατικῆς ποινῆς, τῆς ἐλευθερίας τῆς συνείδησης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνέρχεσθαι, τῆς ἰσοτιμίας τῶν πολιτῶν κ.ἄ. Ὅμως τά νομοσχέδια γιά τά ζητήματα αὐτά, πού ὑποβλήθηκαν κυρίως ἀπό τούς καντέτους, ἀποτελοῦσαν στήν οὐσία «νομοσχέδια κατέργων καί *ἐνάντια* στήν ἐλευθερία τοῦ λόγου καί *ἐνάντια* στήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καί ἐνάντια σέ ἄλλα ὡραῖα πράγματα» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 287).

Κεντρική θέση στήν Κρατική δούμα κατεῖχε τό ἀγροτικό ζήτημα. Στή Δούμα ὑποβλήθηκαν δυό βασικά ἀγροτικά προγράμματα: τό νομοσχέδιο τῶν καντέτων, πού τό εἶχαν ὑπογράψει 42 βουλευτές καί τό νομοσχέδιο τῶν τρουντοβίκων, τό γνωστό μέ τήν ὀνομασία «σχέδιο τῶν 104». Οἱ καντέτοι σ' ἀντίθεση μέ τούς τρουντοβίκους ἐπιδίωκαν νά διατηρήσουν τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, παραδεχόμενοι τήν ἀπαλλοτρίωση μέ ἐξαγορά «σέ λογικές τιμές» μόνο τῶν τσιφλικάδικων ἐκείνων χωραφιῶν πού καλλιεργοῦνταν κυρίως μέ ἐργαλεῖα τῶν ἀγροτῶν ἤ ἐκμισθώνονταν.

Στίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη 1906 ἡ Ι Κρατική δούμα διαλύθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση.— *52.*

50 *Κρατικό Συμβούλιο* — ἕνα ἀπό τά ἀνώτατα ὄργανα τοῦ κράτους στήν προεπαναστατική Ρωσία. Ἱδρύθηκε τό 1810 μέ βάση τό σχέδιο τοῦ Μ. Μ. Σπεράνσκι σάν νομο-συμβουλευτικό ὄργανο, πού τά μέλη του τά διόριζε καί τά ἐπικύρωνε ὁ τσάρος. Μέ τό νόμο τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1906 τό Κρατικό Συμβούλιο ἀναδιοργανώθηκε καί ἀπόκτησε τό δικαίωμα νά ἐγκρίνει ἤ ν' ἀπορίπτει τά νομοσχέδια μετά τή συζήτησή τους στήν Κρατική δούμα. Ὅμως τό δικαίωμα τῆς τροποποίησης τῶν βασικῶν νόμων καί τῆς ἔκδοσης μιᾶς σειρᾶς ἐξαιρετικά σοβαρῶν νόμων ἐξακολουθοῦσε νά τό κρατᾶ ὁ τσάρος.

Ἀπό τό 1906 τά μισά μέλη τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου ἀποτελοῦνταν ἀπό αἱρετούς ἐκπροσώπους τῶν εὐγενῶν, τοῦ κλήρου καί τῶν μεγαλοαστῶν καί τά ἄλλα μισά ἀπό ἀξιωματούχους πού διορίζονταν ἀπό τόν τσάρο. Γι' αὐτό τό λόγο τό Κρατικό Συμβούλιο ἦταν ἐξαιρετικά ἀντιδραστικό σῶμα· ἀπόριπτε ἀκόμη καί μετριοπαθῆ νομοσχέδια πού ψήφιζε ἡ Κρατική δούμα.— *56.*

51 *Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν* — συμβουλευτική Κρατική δούμα· τό σχέδιο νόμου γιά τή σύγκλησή της τό κατάρτισε μέ ἐντολή τοῦ τσάρου ὁ ὑπουργός Ἐσωτερικῶν Α. Γκ. Μπουλίγκιν. Στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου 1905 δημοσιεύτηκαν τό διάγγελμα τοῦ τσάρου, ὁ νόμος γιά τήν ἵδρυση τῆς Κρατικῆς δούμας καί τό διάταγμα γιά τίς ἐκλογές της. Ἐκλογικά δικαιώματα γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας παραχωροῦνταν μόνο στούς τσιφλικάδες, στούς καπιταλιστές καί σ' ἕνα μικρό ἀριθμό ἀγροτονοικοκυρέων. Ἀπό τίς 412 βουλευτικές ἕδρες πού καθόριζε ὁ νόμος, στούς ἀγρότες παραχωροῦνταν ὅλο-ὅλο 51. Ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ ἐργάτες, οἱ φτωχοί ἀγρότες, οἱ ἐργάτες γῆς, ἡ δημοκρατική διανόηση στερήθηκαν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος. Ἀποκλείονταν ἀπό τίς ἐκ-

λογές οἱ γυναῖκες, ὅσοι ὑπηρετοῦσαν στό στρατό, οἱ σπουδαστές, οἱ νέοι κάτω τῶν 25 χρονῶν καί μιά σειρά καταπιεζόμενες ἐθνότητες τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Ἡ Κρατική δούμα δέν εἶχε κανένα δικαίωμα νά ψηφίζει νόμους, ἀλλά μποροῦσε ἁπλῶς νά συζητάει ὁρισμένα ζητήματα, σάν συμβουλευτικό ὄργανο τοῦ τσάρου. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἔγραφε ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ «τόν πιό ξετσίπωτο χλευασμό τῆς «λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης»» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 183).

Οἱ μπολσεβίκοι κάλεσαν τούς ἐργάτες καί ἀγρότες σέ ἐνεργό ἀποχή ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, συγκεντρώνοντας ὅλη τή διαφωτιστική καμπάνια γύρω ἀπό τά συνθήματα: ἔνοπλη ἐξέγερση, ἐπαναστατικός στρατός, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Οἱ μενσεβίκοι θεωροῦσαν ὅτι μποροῦν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές τῆς Δούμας καί τάσσονταν ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη.

Οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποίησαν τήν καμπάνια τῆς ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν γιά νά κινητοποιήσουν ὅλες τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις, γιά νά ὀργανώσουν μαζικές πολιτικές ἀπεργίες καί νά ἑτοιμάσουν τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Οἱ ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν δέν ἔγιναν καί ἡ κυβέρνηση δέν κατόρθωσε νά τή συγκαλέσει. Ἡ αὐξανόμενη ἄνοδος τῆς ἐπανάστασης καί ἡ Πανρωσική πολιτική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη 1905 σάρωσαν τή Δούμα. Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν βλ. τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Παζαρεύουν τό σύνταγμα», «Ἡ ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν καί ἡ ἐξέγερση», ««Ἡ ἑνότητα τοῦ τσάρου μέ τό λαό καί τοῦ λαοῦ μέ τόν τσάρο»», «Στήν οὐρά τῆς μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης ἤ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς;» κ.ἄ. (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 69-73, τόμ. 11ος, σελ. 167-175, 180-189, 197-209).— *57.*

52 Τό ἄρθρο *«Οἱ λικβινταριστές καί ἡ «ἑνότητα»»* συνοδευόταν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» ἀπό εἰδικό κομμάτι, τό ὁποῖο περιεῖχε κριτική τῶν κατηγοριῶν πού ἀπάγγειλαν οἱ λικβινταριστές ἐνάντια στήν «Πράβντα». Τό κομμάτι αὐτό τοῦ ἄρθρου γράφτηκε ἀπό τόν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι.— *62.*

53 *«Ζαβέτι»* («Ὑποθῆκες») — μηνιαῖο νόμιμο φιλολογικο-πολιτικό περιοδικό ἐσερικῆς κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ἀπρίλη 1912 ὥς τόν Ἰούλη 1914. Συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ἦταν οἱ Ρ. Β. Ἰβανόφ-Ραζούμνικ, Μπ. Β. Σαβινκόφ, Ν. Σουχάνοφ, Β. Μ. Τσερνόφ κ. ἄ.— *66.*

54 Στήν πρώτη περίπτωση (παραπομπή στόν Λάριν) πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Γ. Λάριν «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν προοπτικῶν τῆς κοινωνικοπολιτικῆς μας ἀνάπτυξης (Ἀπάντηση στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ «Βοζροζντένιγε»)» στό περιοδικό «Βοζροζντένιγε» τεῦχ. 11/1910. Στή δεύτερη περίπτωση (παραπομπή στόν Μάρτοφ) πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Λ. Μάρτοφ «Σημειώσεις δημοσιολόγου («Λικβινταρισμός» καί «προοπτικές»)» στό περιοδικό «Ζίζν» τεῦχ. 1 τῆς 30 Αὐγούστου 1910.— *68.*

55 Πρόκειται γιά τίς ἐκφράσεις τοῦ Ρ. Μ. Μπλάνκ στό περιοδικό «Ζα-

πρόσι Ζίζνι», τεῦχ. 29 τῆς 20 Ἰούλη 1912 (σημείωμα «Τό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα», πού εἶναι ὑπογραμμένο μέ τά ἀρχικά γράμματα Ρ. Μπ.).— *70.*

56 *«Ζέμστσινα»* — καθημερινή μαυροεκατονταρχίτικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ἰούνη 1909 ὥς τό Φλεβάρη 1917.— *71.*

57 *«Ρούσκαγια Μίσλ»* («Ρωσική Σκέψη») — μηνιαῖο φιλολογικο-πολιτικό περιοδικό· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1880 ὥς τό 1918. Ὡς τό 1905 εἶχε φιλελεύθερες-ναροντνικιστικές ἀρχές. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 ἦταν ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό κήρυσσε τόν ἐθνικισμό, τό «βεχισμό», τήν παπαδοκρατία, ὑπεράσπιζε τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία.— *86.*

58 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀναφέρει ἀπόσπασμα ἀπό τό ποίημα τοῦ Ν. Α. Νεκράσοφ «Ποιός ζεῖ καλά στή Ρωσία» (βλ. Ν. Α. Νεκράσοφ. Πλήρης συλλογή ἔργων καί γραμμάτων, ρωσ. ἔκδ., τ. ΙΙΙ, 1949, σελ. 185-186).

Τό τετράστιχο πού παραθέτει ὁ Λένιν παρακάτω εἶναι παρμένο ἀπό τό ποίημα τοῦ Νεκράσοφ «Στόν ἄγνωστο φίλο, πού μοῦ ἔστειλε τό ποίημα «Δέν μπορεῖ νά γίνει»» (βλ. Ν. Α. Νεκράσοφ. Πλήρης συλλογή ἔργων καί γραμμάτων, ρωσ. ἔκδ., τ. ΙΙ, 1948, σελ. 261).— *87.*

59 Τά λόγια *«προσαρμογή στήν προστυχιά»* ὁ Β. Ι. Λένιν τά πῆρε ἀπό τό παραμύθι-σάτυρα τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Ὁ Φιλελεύθερος» (βλ. Ν. Στσεντρίν (Μ. Ε. Σαλτικόφ). Πλήρης συλλογή ἔργων, τ. XVI, 1937, σελ. 192-193).— *89.*

60 *Νεοκαντιανισμός* — ἀντιδραστική κατεύθυνση στήν ἀστική φιλοσοφία, πού κηρύσσει τόν ὑποκειμενικό ἰδεαλισμό μέ τό σύνθημα τῆς ἀναβίωσης τῆς φιλοσοφίας τοῦ Κάντ. Ἐμφανίστηκε στά μέσα τοῦ δέκατου ἔνατου αἰώνα στή Γερμανία, ὅπου τήν ἐποχή ἐκείνη εἶχε μεγαλώσει τό ἐνδιαφέρον γιά τόν καντιανισμό. Τό 1865 βγῆκε τό βιβλίο τοῦ Ο. Λίμπμαν «Ὁ Κάντ καί οἱ ἐπίγονοι», πού κάθε κεφάλαιό του τέλειωνε μέ τό κάλεσμα νά γυρίσουμε «πίσω στόν Κάντ». Ὁ Λίμπμαν πρόβαλε τό καθῆκον νά διορθωθεῖ τό «βασικό λάθος» τοῦ Κάντ: ἡ παραδοχή τῆς ὕπαρξης τοῦ «πράγματος καθεαυτό». Στήν ἀναβίωση τοῦ καντιανισμοῦ συντέλεσαν οἱ ἐργασίες τοῦ Κ. Φίσερ καί τοῦ Ε. Τσέλλερ. Ἕνας ἀπό τούς πρώτους ἐκπροσώπους τοῦ νεοκαντιανισμοῦ ἦταν ὁ Φ. Α. Λάνγκε, πού προσπάθησε νά χρησιμοποιήσει τή φυσιολογία γιά νά θεμελιώσει τόν ἀγνωστικισμό.

Ἀργότερα στό νεοκαντιανισμό διαμορφώθηκαν δυό βασικές σχολές: ἡ σχολή τῆς Μάρμπουργκ (Χ. Κόχεν, Π. Νάτορπ κ.ἄ.) καί ἡ σχολή τοῦ Φράιμπουργκ ἤ τοῦ Μπάντεν-Μπάντεν (Β. Βίντελμπαντ, Χ. Ρίκκερτ κ. ἄ.). Ἡ πρώτη προσπαθοῦσε νά θεμελιώσει τόν ἰδεαλισμό, ἐκμεταλλευόμενη τίς ἐπιτυχίες τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἰδιαίτερα τήν ἐφαρμογή τῶν μαθηματικῶν μεθόδων στή φυσική. Ἡ δεύτερη ἀντιπαράθετε στίς φυσικές ἐπιστῆμες τίς κοινωνικές, προσπαθώντας ν' ἀποδείξει ὅτι τά ἱστορικά φαινόμενα εἶναι αὐστηρά ἀτομικά καί δέν ὑποτάσσονται σέ κανενός εἴδους νομοτέλεια. Τό βασικό ζήτημα τῆς φιλοσοφίας καί οἱ δυό σχολές τό ὑποκαθιστοῦσαν μέ τό ζήτημα τῶν

λογικῶν θεμελίων τῆς ἐπιστήμης. Οἱ νεοκαντιανοί, ἐπικρίνοντας τόν Κάντ «ἀπό τά δεξιά» κήρυσσαν ὅτι τό «πράγμα καθεαυτό» εἶναι «όριακή ἔννοια» πρός τήν ὁποία τείνει ἡ γνώση. Ἀρνούμενοι τήν ἀντικειμενική ὕπαρξη τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, θεωροῦσαν σάν ἀντικείμενο τῆς γνώσης ὄχι τίς νομοτέλειες τῆς φύσης καί τῆς κοινωνίας, ἀλλά μόνο τά φαινόμενα τῆς συνείδησης. Σέ διάκριση ἀπό τόν ἀγνωστικισμό τῶν φυσιοδιφῶν, ὁ ἀγνωστικισμός τῶν νεοκαντιανῶν δέν ἦταν «ντροπαλός ὑλισμός», ἀλλά μιά παραλλαγή τοῦ ἰδεαλισμοῦ, πού ὑποστήριζε ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι οὐσιαστικά ἀνίσχυρη νά γνωρίσει καί νά ἀλλάξει τήν πραγματικότητα. Οἱ νεοκαντιανοί ἐκδηλώθηκαν ἀνοιχτά ἐνάντια στό μαρξισμό, ἀντιπαραθέτοντας σ' αὐτόν τόν «ἠθικό σοσιαλισμό». Σύμφωνα μέ τή γνωσιοθεωρία τους οἱ νεοκαντιανοί ἀνακήρυσσαν τό σοσιαλισμό «ἠθικό ἰδεῶδες» τῆς ἀνθρώπινης συμβίωσης, πρός τό ὁποῖο τείνει ἡ ἀνθρωπότητα, μά πού δέν εἶναι σέ θέση νά τό πετύχει. Τή «θεωρία» αὐτή τήν νεοκαντιανῶν τήν υἱοθέτησαν οἱ ἀναθεωρητές μ' ἐπικεφαλῆς τόν Ε. Μπέρνσταϊν, πού πρόβαλε τό σύνθημα «τό κίνημα εἶναι τό πᾶν, ὁ τελικός σκοπός δέν εἶναι τίποτε». Ὁ νεοκαντιανισμός ὑπῆρξε μιά ἀπό τίς φιλοσοφικές βάσεις τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Στή Ρωσία προσπάθειες «συνδιασμοῦ» τοῦ νεοκαντιανισμοῦ μέ τό μαρξισμό ἔκαναν οἱ «νόμιμοι μαρξιστές». Ἐνάντια στήν ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τούς νεοκαντιανούς τάχτηκαν οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Λαφάργκ, Φ. Μέρινγκ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀποκάλυψε τήν ἀντιδραστική οὐσία τοῦ νεοκαντιανισμοῦ καί ἔδειξε τό δεσμό του μέ τίς ἄλλες κατευθύνσεις τῆς ἀστικῆς φιλοσοφίας (ἐνυπαρξιστές, μαχισμός, πραγματισμός κτλ.).

Σήμερα οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ νεοκαντιανισμοῦ εἶναι συνασπισμένοι γύρω ἀπό τό περιοδικό «Kantstudien» («Καντιανικές μελέτες»), πού ἐκδίδεται στή Δυτική Γερμανία (Κολωνία).— *89.*

61 *Ἡ Δεύτερη Κρατική δούμα* συνῆλθε στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1907. Οἱ ἐκλογές τῆς Δούμας ἦταν ἔμμεσες, ἄνισες κι' ἔγιναν σέ συνθῆκες ἔκτακτων στρατοδικείων καί διώξεων. Παρόλα αὐτά, ἡ δεύτερη Δούμα ἀποδείχτηκε ὡς πρός τή σύνθεσή της πιό ἀριστερή ἀπό τήν πρώτη. Αἰτία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἦταν ὁ πιό σαφής καί πιό ἔντονος, σέ σχέση μέ τήν περίοδο τῆς πρώτης Δούμας, διαχωρισμός τῶν κομμάτων, ἡ ἄνοδος τῆς ταξικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, καθώς καί ἡ συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων στίς ἐκλογές.

Ἡ σύνθεση τῆς Δούμας ἔδειχνε τό δυνάμωμα ἀπό τή μιά μεριά τῶν ἀριστερῶν κομμάτων, τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν ναροντνικιστικῶν ὁμάδων κι' ἀπό τήν ἄλλη τῶν δεξιῶν, σέ βάρος τῶν καντέτων. Ἡ κατανομή τῶν μελῶν τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας σέ πολιτικές ὁμάδες ἦταν ἡ ἀκόλουθη: δεξιοί, δηλ. μοναρχικοί καί ὀχτωβριστές 54, καντέτοι καί συγγενεῖς πρός αὐτούς 99, ἐθνικοί 76, ἀκομματικοί 50, τῆς ὁμάδας τῶν κοζάκων 17, «λαϊκοί σοσιαλιστές» 16, ἐσέροι 37, τρουντοβίκοι 104, σοσιαλδημοκράτες 65. Ὡστόσο, ἡ πιό ἀριστερή ὡς πρός τή σύνθεσή της δεύτερη Δούμα, λόγω τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπανάστασης, ἦταν πιό ἀδύνατη ἀπό τήν πρώτη.

Τά δεξιά κόμματα τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας ὑποστήριζαν ἀνεπιφύλακτα τήν πολιτική τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης σέ ὅλα τά ζητήματα. Οἱ καντέτοι, πού στόν καιρό τῆς δεύτερης Δούμας ἔδειξαν ὁρι-

στικά τήν άντεπαναστατικότητά τους, κρατοῦσαν τακτική συναλλαγῆς μέ τήν ἀπολυταρχία.

Στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας ὑπερτεροῦσαν οἱ μενσεβίκοι. Στή δράση τῆς ὁμάδας ἔβρισκε τήν ἐκδήλωσή της ἡ ὀπορτουνιστική τακτική τῶν μενσεβίκων, πού ἦταν ὑπέρ τῶν συνασπισμῶν μέ τούς καντέτους καί καλλιεργοῦσαν στό λαό συνταγματικές αὐταπάτες. Ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στά λάθη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τόνιζε ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντιστοιχία ἀνάμεσα στίς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ἀντιπροσωπείας της στή Δούμα.

Οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποιοῦσαν τή Δούμα σάν βῆμα γιά τό ξεσκέπασμα τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ προδοτικοῦ ρόλου τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τή διακήρυξη καί προπαγάνδιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων καί τή δημιουργία στή Δούμα ἐπαναστατικοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ γραμμή τῶν μπολσεβίκων ἦταν μιά νέα, ἐπαναστατική-μαρξιστική γραμμή τακτικῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ προλεταριάτου στά κοινοβουλευτικά σώματα. Οἱ μενσεβίκοι, ὅμως, ἐφάρμοζαν στή Δούμα τήν ὀπορτουνιστική τακτική ὑποστήριξης τῶν καντέτων.

Κεντρικό ζήτημα πού συζητήθηκε στή δεύτερη Κρατική δούμα, ὅπως καί στήν πρώτη, ἦταν τό ἀγροτικό. Ἀνάμεσα στά ἄλλα ζητήματα ἡ Δούμα στίς συνεδριάσεις της συζήτησε τόν προϋπολογισμό, τά ζητήματα βοήθειας στούς πεινασμένους καί ἄνεργους, τό ζήτημα τῆς ἀμνηστίας.

Στά μέσα τοῦ 1907, ὅταν ἔγινε φανερό ὅτι οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δέν εἶχαν τίς δυνάμεις νά νικήσουν τόν τσαρισμό, ἡ τσαρική κυβέρνηση ἀποφάσισε νά διαλύσει τή Δούμα. Ὁ Π. Α. Στολίπιν μέ τή βοήθεια τῆς τσαρικῆς Ὀχράνας ὀργάνωσε μιά προβοκάτσια, κατηγορώντας τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ὅτι εἶχε σύνδεση μέ τή σοσιαλδημοκρατική μαχητική ὀργάνωση καί μέ τή σοσιαλδημοκρατική στρατιωτική ὀργάνωση καί ὅτι προετοίμαζε συνωμοσία ἐνάντια στό κράτος. Τήν 1 (14) τοῦ Ἰούνη ὁ Στολίπιν σέ κλειστή συνεδρίαση τῆς Δούμας, ζήτησε τήν ἄμεση ἀπομάκρυνση ἀπ' αὐτήν ὁλόκληρης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας καί τή συγκατάθεση τῆς Δούμας γιά τή σύλληψη 16 βουλευτῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Οἱ καντέτοι συγκατατέθηκαν στή σύλληψη τῶν καθοδηγητῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, ἐνῶ τό ζήτημα γιά τά ὑπόλοιπα μέλη τῆς ὁμάδας πρότειναν νά παραπεμφθεῖ σέ ἐπιτροπή τῆς Δούμας. Αὐτό ἔδοσε τήν ἀφορμή γιά τή διάλυση τῆς Δούμας καί τήν τροποποίηση τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος. Τή νύχτα τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1917 ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας συνελήφθηκε καί στίς 3 (16) τοῦ Ἰούνη ἡ ΙΙ Κρατική δούμα μέ διάταγμα τοῦ τσάρου διαλύθηκε.— *90.*

62 *«Ρούσκι Βέστνικ»* («Ρωσικός Ἀγγελιαφόρος») — πολιτικό καί λογοτεχνικό περιοδικό πού ἐκδιδόταν στά 1856-1906. Στά 1856-1887 τό περιοδικό ἔβγαινε στή Μόσχα. Διευθυντής καί ἐκδότης του ἦταν ὁ Μ. Ν. Κατκόφ. Στήν ἀρχή τό περιοδικό εἶχε μετριοπαθή-φιλελεύθερο προσανατολισμό, ἀπό τή δεκαετία ὅμως 1860-1870 μετατράπηκε σέ ὄργανο τῆς φεουδαρχικῆς ἀντίδρασης. Ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ

Κατκόφ τό «Ρούσκι Βέστνικ» ἔβγαινε ἀπό τό 1887 ὥς τό 1896 στήν Πετρούπολη, ἀπό τό 1886 ὥς τό 1902 στή Μόσχα καί ἀπό τό 1902 ὥς τό 1906 ξανά στήν Πετρούπολη.— *91.*

63 *«Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ»* — ἀντιδραστική μαυροεκατονταρχίτικη ὀργάνωση τῶν ἄκρων μοναρχικῶν· ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 στήν Πετρούπολη γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ἡ «Ἕνωση» ἀγκάλιαζε τούς ἀντιδραστικούς τσιφλικάδες, τούς μεγάλους ἰδιοκτῆτες σπιτιῶν, τούς ἐμπόρους, τούς ἀστυνομικούς, τόν κλῆρο, τούς μικροαστούς τῶν πόλεων, τούς κουλάκους, τά ἀποταξικοποιημένα καί ἐγκληματικά στοιχεῖα. Ἐπικεφαλῆς τῆς «Ἕνωσης» ἦταν ὁ Β. Α. Μπομπρίνσκι, ὁ Α. Ι. Ντουμπρόβιν, ὁ Π. Α. Κρουσεβάν, ὁ Ν. Ε. Μάρκοφ ὁ 2ος, ὁ Β. Μ. Πουρισκέβιτς καί ἄλλοι. Ἔντυπα ὄργανα τῆς «Ἕνωσης» ἦταν οἱ ἐφημερίδες «Ρούσκογε Ζνάμια», «Ὀμπγεντινένιγε» καί «Γκροζά». Ἡ «Ἕνωση» ἄνοιξε παραρτήματα σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἕνωση» ὑπεράσπιζε τό ἀπαραβίαστο τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, τή διατήρηση τῆς μισοδουλοπαροικιακῆς τσιφλικάδικης οἰκονομίας καί τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. Προγραμματικό της σύνθημα εἶχε τό μοναρχικό ἐθνικιστικό σύνθημα τῆς ἐποχῆς τῆς δουλοπαροικίας: «Ὀρθοδοξία, ἀπολυταρχία, λαϊκότητα». Ἡ «Ἕνωση» διάλεξε σάν κύρια μέθοδο πάλης ἐνάντια στήν ἐπανάσταση τά πογκρόμ καί τίς δολοφονίες. Τά μέλη της, μέ τή συνδρομή καί τήν ἀνοχή τῆς ἀστυνομίας, ἀνοιχτά καί ἀτιμώρητα ἔδερναν καί δολοφονοῦσαν πισώπλατα πρωτοπόρους ἐπαναστάτες ἐργάτες καί ἐκπροσώπους τῆς δημοκρατικῆς διανόησης, διάλυαν καί πυροβολοῦσαν τίς συγκεντρώσεις, ὀργάνωναν πογκρόμ ἐνάντια στούς ἑβραίους, καταδίωκαν λυσσασμένα τίς μή ρωσικές ἐθνότητες.

Μετά τή διάλυση τῆς ΙΙ Δούμας, ἡ «Ἕνωση» διασπάστηκε σέ δυό ὀργανώσεις: τό «Τάγμα τοῦ Ἀρχάγγελου Μιχαήλ» μέ ἐπικεφαλῆς τόν Πουρισκέβιτς, πού τασσόταν ὑπέρ τῆς χρησιμοποίησης τῆς ΙΙΙ Δούμας γιά ἀντεπαναστατικούς σκοπούς καί τήν καθαυτό «Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ» μ' ἐπικεφαλῆς τόν Ντουμπρόβιν, πού συνέχισε τήν τακτική τῆς ἀνοιχτῆς ἀντεπαναστατικῆς τρομοκρατίας. Καί οἱ δυό μαυροεκατονταρχίτικες ὀργανώσεις διαλύθηκαν τόν καιρό τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τά πρώην μέλη τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν πῆραν ἐνεργό μέρος στά πραξικοπήματα καί τίς συνωμοσίες ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.— *94.*

64 Πρόκειται γιά τά παρακάτω περιστατικά: τό Νοέμβρη καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 στή Μόσχα ἔγιναν κλειστές συσκέψεις «πάνω στά τρέχοντα ζητήματα» τῶν μεγάλων βιομηχάνων (Γ. Π. Γκουζόν, Γκ. Α. Κρεστόβνικοφ κ.ἄ.) μέ στελέχη τῶν καντέτων (Π. Μπ. Στροῦβε, Α. Α. Μανουῆλοφ, Α. Α. Κιζεβέττερ κ.ἄ.).

Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1910 ὁ Φ. Α. Γκολοβίν, μέλος τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας, ἔκανε δηλώσεις ὅτι καταθέτει τή βουλευτική ἐντολή, κι' ὕστερα ἀπό λίγο καιρό πῆρε ἐνεργό μέρος στίς ἐκχωρήσεις τῶν σιδηροδρόμων.

Τό Μάρτη τοῦ 1912 ὁ Β. Α. Μακλάκοφ, μέλος τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, παρά τή βουλευτική του ἰδιότητα παρουσιάστηκε συνήγορος

στήν ὑπόθεση Ταγκίεφ, τοῦ μεγάλου πετρελαιοβιομήχανου τοῦ Μπακοῦ πού κατηγορήθηκε ὅτι ὑπόβαλε σέ βασανιστήρια τόν ὑπάλληλό του, τό μηχανικό Μπέμπουτοφ.— *95.*

65 *«Ζαπρόσι Ζίζνι»* («Ἀπαιτήσεις τῆς Ζωῆς») — ἑβδομαδιαῖο περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη, στά 1909-1912. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ καντέτοι, οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» καί οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τό περιοδικό αὐτό «λικβινταριστικό-τρουντοβίκικο-βεχικό».— *103.*

66 Ἡ πρώτη περικοπή εἶναι παρμένη ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Οἱ συζητήσεις τοῦ Βερολίνου γιά τήν ἐπανάσταση», ἡ δεύτερη ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «Τό νομοσχέδιο γιά τήν κατάργηση τῶν φεουδαρχικῶν ἐπιβαρύνσεων» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 64 καί 299).— *106.*

67 *Ὀχτωβριστές* — τά μέλη τοῦ Κόμματος τῆς «Ἕνωσης τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη», πού δημιουργήθηκε στή Ρωσία μετά τή δημοσίευση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Τό κόμμα αὐτό ἦταν ἀντεπαναστατικό κόμμα, πού ἐκπροσωποῦσε καί ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού ὀργάνωναν τήν οἰκονομία τους μέ καπιταλιστικό τρόπο. Ἀρχηγοί τοῦ κόμματος αὐτοῦ ἦταν ὁ γνωστός βιομήχανος καί ἰδιοκτήτης σπιτιῶν στή Μόσχα Α. Ι. Γκουτσκόφ καί ὁ μεγαλοτσιφλικάς Μ. Β. Ροντζιάνκο. Οἱ ὀχτωβριστές ὑποστήριζαν πέρα γιά πέρα τήν ἐσωτερική καί τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης.— *112.*

68 *«Ἔκκληση στό Λογικό»* («Appeal to Reason») — ἐφημερίδα τῶν ἀμερικανῶν σοσιαλιστῶν. Ἱδρύθηκε τό 1895 στήν πόλη Ζιράρντ τῆς Πολιτείας Κάνσας (ΕΠΑ). Ἡ ἐφημερίδα, χωρίς νά ἔχει ἐπίσημη σύνδεση μέ τό ἀμερικανικό Σοσιαλιστικό κόμμα, ἔκανε προπαγάνδα τῶν σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν καί ἦταν πολύ δημοφιλής ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Στήν ἐφημερίδα συνεργαζόταν ὁ ἀμερικανός σοσιαλιστής Γ. Ντέμπς.— *113.*

69 *«Λούτς»* («Ἀκτίνα») — καθημερινή νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Σεπτέμβρη 1912 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1913. Βγῆκαν 237 φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα συντηροῦνταν βασικά ἀπό τίς προσφορές τῶν φιλελευθέρων. Ἡ ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας βρισκόταν στά χέρια τῶν Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Α. Σ. Μαρτίνοφ. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας οἱ λικβινταριστές καταπολεμοῦσαν τήν ἐπαναστατική τακτική τῶν μπολσεβίκων, κήρυσσαν τό ὀπορτουνιστικό σύνθημα δημιουργίας τοῦ λεγόμενου «νόμιμου κόμματος», τάσσονταν ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν, προσπαθοῦσαν νά ἀναθεωρήσουν τίς σπουδαιότερες θέσεις τοῦ κομματικοῦ προγράμματος. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι ἡ ««Λούτς» εἶναι ὑποδουλωμένη στήν πολιτική τῶν φιλελευθέρων» καί τήν ἀποκαλοῦσε ὄργανο τῶν ἀποστατῶν.— *115.*

70 *«Τριπλή συμμαχία»* — ὁ στρατιωτικοπολιτικός συνασπισμός τῆς

Γερμανίας, τῆς Αὐστρουγγαρίας καί τῆς Ἰταλίας, πού δημιουργήθηκε στά 1879-1882 καί ἀπόβλεπε στήν προετοιμασία τοῦ πολέμου γιά τό ξαναμοίρασμα τοῦ κόσμου. Πρωτεργάτης τῆς δημιουργίας τῆς Τριπλῆς συμμαχίας ἦταν ἡ Γερμανία, πού ἔκλεισε τό 1879 σύμφωνο συμμαχίας μέ τήν Αὐστρουγγαρία, στό ὁποῖο τό 1882 προσχώρησε καί ἡ Ἰταλία. Τό σύμφωνο τῆς Τριπλῆς συμμαχίας πρόβλεπε κοινή δράση τῶν μελῶν του καί στρεφόταν κυρίως ἐνάντια στή Ρωσία καί στή Γαλλία. Ἡ Ἰταλία, πού βρισκόταν σέ οἰκονομική ἐξάρτηση ἀπό τήν Ἀγγλία, μπῆκε στήν Τριπλή συμμαχία μέ τή ρήτρα ὅτι θά ἐκπληρώσει τίς ὑποχρεώσεις της μόνο στήν περίπτωση, πού ἀνάμεσα στούς ἀντιπάλους τῆς συμμαχίας δέν θά εἶναι ἡ Ἀγγλία. Ἀκόμη πρίν τήν ἔκρηξη τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἐκδηλώθηκαν ταλαντεύσεις στή στάση τῆς Ἰταλίας. Στίς ἀρχές τοῦ πολέμου ἡ Ἰταλία δήλωσε ὅτι θά παραμείνει οὐδέτερη, τό Μάη ὅμως τοῦ 1915 πέρασε μέ τό μέρος τῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ καί μπῆκε στόν πόλεμο ἐνάντια στούς πρώην συμμάχους της, τήν Αὐστρουγγαρία καί τή Γερμανία. Ἔτσι ἡ Τριπλή συμμαχία ἔπαψε νά ὑπάρχει.— *121.*

71 *Τριπλή συνεννόηση,* Τριπλή συμφωνία (ἀλλιῶς Ἀντάντ) — ὀνομάστηκε ὁ ἰμπεριαλιστικός συνασπισμός τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, πού διαμορφώθηκε ὁριστικά τό 1907 σέ ἀντίβαρο τῆς ἰμπεριαλιστικῆς Τριπλῆς συμμαχίας τῆς Γερμανίας, τῆς Αὐστρουγγαρίας καί τῆς Ἰταλίας. Πρίν ἀπό τή δημιουργία τῆς Ἀντάντ προηγήθηκε ἡ σύναψη τῆς γαλλορωσικῆς συμμαχίας στά 1891-1893 καί ἡ ἀγγλογαλλική συμφωνία τοῦ 1904. Ἡ δημιουργία τῆς Ἀντάντ ὁλοκληρώθηκε μέ τήν ὑπογραφή τῆς ἀγγλορωσικῆς συμφωνίας τοῦ 1907. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου στό συνασπισμό τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ρωσίας προσχώρησαν οἱ ΕΠΑ, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ἰταλία καί μιά σειρά ἄλλα κράτη. Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τήν ἔξοδο τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, οἱ δυνάμεις τῆς Ἀντάντ ἄρχισαν ἔνοπλη ἐπέμβαση ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Ἡ νίκη τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ πάνω στίς ἑνωμένες δυνάμεις τῶν ἐπεμβασιῶν καί ἡ ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου ὁδήγησαν στή διάλυση τῆς Ἀντάντ.— *121.*

72 Ἡ φράση πού παραθέτεται ἐδῶ εἶναι παρμένη ἀπό τό γράμμα τοῦ Κ. Μάρξ πρός τόν Λ. Κούγκελμαν τῆς 12 Ἀπρίλη 1871, ὅπου δίνεται ἐκτίμηση τῆς Παρισινῆς Κομμούνας (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. II., 1955, σελ. 444).— *123.*

73 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει ἀπόσπασμα ἀπό τόν πρόλογο τοῦ Φ. Ἔνγκελς στήν πρώτη γερμανική ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Κ. Μάρξ «Ἡ ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 184).— *125.*

74 *Τό Βρεττανικό σοσιαλιστικό κόμμα* ἱδρύθηκε τό 1911 στό Μάντσεστερ ὕστερα ἀπό τή συνένωση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μέ τίς ἄλλες σοσιαλιστικές ὁμάδες. Τό ΒΣΚ ἔκανε ζύμωση στό πνεῦμα τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρξισμοῦ καί ἦταν κόμμα «μή ὀπορτουνιστικό, *πραγματικά* ἀνεξάρτητο ἀπό τούς φιλελευθέρους» (Β. Ι. Λένιν. Ἅ-

παντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 243). Ὡστόσο ὁ μικρός ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ κόμματος καί ἡ ἀδύνατη σύνδεσή του μέ τίς μάζες ἔδιναν σ' αὐτό κάπως σεχταριστικό χαρακτήρα.

Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918), στούς κόλπους τοῦ κόμματος ἀναπτύχθηκε σκληρή πάλη ἀνάμεσα στό διεθνιστικό ρεῦμα (Οὐ. Γκάλλαχερ, Α. Ἴνκπιν, Δ. Μάκλιν, Φ. Τοτστέιν καί ἄλλοι) καί στό σοσιαλσωβινιστικό ρεῦμα πού ἐπικεφαλῆς του ἦταν ὁ Χάιντμαν. Μέσα στό διεθνιστικό ρεῦμα ὑπῆρχαν ἀσυνεπῆ στοιχεῖα, πού κρατοῦσαν σέ μιά σειρά ζητήματα κεντριστική θέση.

Τό Φλεβάρη τοῦ 1916 μιά ὁμάδα στελεχῶν τοῦ ΒΣΚ ἔβγαλε τήν ἐφημερίδα «The Call» («Ἔκκληση»), πού ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στή συσπείρωση τῶν διεθνιστῶν. Ἡ ἐτήσια συνδιάσκεψη τοῦ ΒΣΚ, πού ἔγινε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1916 στό Σόλφορντ καταδίκασε τή σοσιαλσωβινιστική θέση τοῦ Χάιντμαν καί τῶν ὀπαδῶν του κι' αὐτοί βγῆκαν ἀπό τό κόμμα.

Τό Βρεττανικό σοσιαλιστικό κόμμα χαιρέτισε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τά μέλη τοῦ ΒΣΚ ἔπαιξαν σοβαρό ρόλο στό κίνημα τῶν ἄγγλων ἐργαζομένων γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀπό τήν ξένη ἐπέμβαση. Τό 1919 ἡ πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματος (98 ἔναντι 4) τάχθηκε ὑπέρ τῆς προσχώρησης στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Τό Βρεττανικό σοσιαλιστικό κόμμα μαζί μέ τήν Κομμουνιστική ὁμάδα ἑνότητας ἔπαιξε κύριο ρόλο στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Στό πρῶτο ἑνωτικό συνέδριο, πού ἔγινε τό 1920, ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΒΣΚ συγχωνεύτηκε στό Κομμουνιστικό κόμμα.— *127.*

75 *Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας* — ρεφορμιστική ὀργάνωση, πού ἱδρύθηκε ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν «νέων τρέιντ-γιούνιον» τό 1893, τήν ἐποχή πού ἀναζωογονοῦνταν ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας καί δυνάμωνε τό κίνημα γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ἀγγλίας ἀπό τά ἀστικά κόμματα. Στό ΑΕΚ προσχώρησαν τά μέλη τῶν «νέων τρέιντ-γιούνιον» καί πολλῶν παλιῶν συνδικάτων, ἐκπρόσωποι τῆς διανόησης καί τῶν μικροαστῶν, πού βρίσκονταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῶν φαβιανῶν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ κόμματος ἦταν ὁ Κέιρ Χάρντυ. Τό κόμμα μέ τό πρόγραμμά του πρόβαλε τήν πάλη γιά τή συλλογική ἰδιοκτησία ὅλων τῶν μέσων παραγωγῆς, κατανομῆς καί ἀνταλλαγῆς, τήν καθιέρωση τοῦ ὀχτάωρου, τήν ἀπαγόρευση τῆς δουλιᾶς τῶν παιδιῶν, τήν ἐφαρμογή τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καί ἐπιδομάτων ἀνεργίας.

Τό ΑΕΚ ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμη τῆς ἐμφάνισής του τήρησε ἀστική ρεφορμιστική στάση, στρέφοντας τήν κύρια προσοχή του στήν κοινοβουλευτική μορφή πάλης καί στίς κοινοβουλευτικές συναλλαγές μέ τό Φιλελεύθερο κόμμα. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τό Ἀνεξάρτητο ἐργατικό κόμμα, ἔγραφε ὅτι «στήν πράξη τό κόμμα αὐτό εἶναι κόμμα ὀπορτουνιστικό, ἐξαρτημένο πάντα ἀπό τήν ἀστική τάξη» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 456).— *127.*

76 Ἡ ὀπορτουνιστική ἰδέα τῆς δημιουργίας ἑνός *«πλατιοῦ ἐργατικοῦ κόμματος»,* πού προβλήθηκε στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀπό τόν Π. Μπ. Ἀξελρόντ καί ὑποστηρίχτηκε ἀπό ἄλλους

ἐπιφανεῖς μενσεβίκους, συνίσταται στό ἑξῆς: νά συγκληθεῖ τό λεγόμενο «ἐργατικό συνέδριο» τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων ἐργατικῶν ὀργανώσεων καί ἐκεῖ νά ἱδρυθεῖ τό νόμιμο ἐργατικό κόμμα, στό ὁποῖο θά ἔμπαιναν οἱ σοσιαλδημοκράτες, οἱ ἐσέροι καί οἱ ἀναρχικοί. Στήν πράξη αὐτό θά σήμαινε διάλυση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀντικατάστασή του ἀπό μιά ἀκομματική ὀργάνωση. Οἱ μπολσεβίκοι καταδίκασαν ἀποφασιστικά τήν ἰδέα τῆς δημιουργίας ἑνός «πλατιοῦ ἐργατικοῦ κόμματος». Κριτική τῆς μενσεβίκικης ἰδέας τοῦ «πλατιοῦ κόμματος» καί τοῦ «ἐργατικοῦ συνεδρίου» βλ. στά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Μικροαστισμός στό ἐπαναστατικό περιβάλλον», «Κρίση τοῦ μενσεβικισμοῦ», «Οἱ διανοούμενοι πού ἄνοιξαν καυγά ἐνάντια στήν κυριαρχία τῆς διανόησης», «Ὀργισμένη σύγχυση (σχετικά μέ τό ἐργατικό συνέδριο)» (Ἅπαντα. 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 45-56, 155-179 καί τόμ. 15ος, σελ. 175-179, 180-194).— *129.*

77 *Τό Φιλελεύθερο κόμμα* διαμορφώθηκε στήν Ἀγγλία στά τέλη τῆς δεκαετίας 1850-1860 μέ ἀρχές τῆς δεκαετίας 1860-1870. Τό κόμμα ἔκφραζε τά συμφέροντα τῆς ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης. Στούς φιλελευθέρους, πού στό ἀγγλικό δικομματικό σύστημα κατέλαβαν τή θέση τοῦ Κόμματος τῶν Οὐΐγων, ἀντιπαρατασσόταν τό Κόμμα τῶν συντηρητικῶν. Τό 19ο-ἀρχές 20οῦ αἰώνα τό Κόμμα τῶν φιλελευθέρων ἔπαιζε σημαντικό ρόλο στήν πολιτική ζωή τῆς χώρας. Στά 1905-1915 τό Φιλελεύθερο κόμμα βρισκόταν στήν ἐξουσία. Στά 1916-1922 ὁ ἡγέτης τῶν φιλελευθέρων Ντ. Λόυντ Τζώρτζ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ φιλελευθέρων-συντηρητικῶν. Τό Κόμμα τῶν φιλελευθέρων, ἐπιδιώκοντας ν' ἀποτραβήξει τήν ἐργατική τάξη ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη, ἐφάρμοζε πολιτική φιλελεύθερου ρεφορμισμοῦ. Ταυτόχρονα ἡ κυβέρνηση τῶν φιλελευθέρων δέν σταματοῦσε καί μπροστά στήν ἀπροκάλυπτη βία, ρίχνοντας ἐνάντια στούς ἀπεργούς τό στρατό. Μετά τό τέλος τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918), λόγω τοῦ γεγονότος ὅτι δυνάμωσε ὁ ρόλος τοῦ Ἐργατικοῦ καί τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος, ἡ ἐπιροή τοῦ Φιλελευθέρου κόμματος ἔπεσε ἀπότομα.— *129.*

78 *Τό Συντηρητικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας* — κόμμα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῆς ἀριστοκρατίας τῶν γαιοκτημόνων, διαμορφώθηκε στά τέλη τῆς δεκαετίας 1850-1860 μέ ἀρχές τῆς δεκαετίας 1860-1870 στή βάση τοῦ παλιοῦ Κόμματος τῶν Τόρυδων. Οἱ συντηρητικοί ἐπανειλημμένα μπῆκαν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης. Ἡ κυβέρνηση τῶν συντηρητικῶν χρησιμοποιοῦσε σκληρά μέτρα ἐνάντια στό ἐργατικό κίνημα καί ἐφάρμοζε πολιτική καταπίεσης τῶν ἀποικιακῶν λαῶν. Τό Συντηρητικό κόμμα ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρωτεργάτες καί ὀργανωτές τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης στή Σοβιετική Ρωσία (1918-1920) καί στή μεταγενέστερη περίοδο τῶν διαφόρων ἀντισοβιετικῶν προκλήσεων. — *129.*

79 Πρόκειται γιά τό σχόλιο «Τό πρῶτο στάδιο τῶν ἐκλογῶν» στήν ἐφημερίδα «Ρέτς», ἀρ. φύλ. 261, τῆς 23 Σεπτέμβρη (16 Ὀχτώβρη) 1912.— *134.*

80 Πρόκειται γιά τό λεγόμενο πολιτικό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Στίς 3 (16) τοῦ 'Ιούνη 1907 ἐκδόθηκε τό τσαρικό διάγγελμα γιά τή διάλυση τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας καί γιά τίς τροποποιήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ὁ νέος νόμος αὔξαινε κατά πολύ τόν ἀριθμό τῶν ἐκπροσώπων τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης στή Δούμα καί περιόριζε ἀρκετές φορές τό μικρό ἄλλωστε ἀριθμό τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν. Αὐτό ἦταν κατάφωρη παραβίαση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ 'Οχτώβρη 1905 καί τοῦ Βασικοῦ νόμου τοῦ 1906, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους ἡ κυβέρνηση δέν μποροῦσε νά ἐκδίδει νόμους χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Κρατικῆς δούμας.

Σύμφωνα μέ τό νέο νόμο ἕνας ἐκλέκτορας ἐκλεγόταν στήν κουρία τῶν γαιοκτημόνων ἀπό 230 ἄτομα, στήν κουρία τῆς πόλης πρώτης κατηγορίας ἀπό χίλια ἄτομα, στήν κουρία τῆς πόλης δεύτερης κατηγορίας ἀπό 15 χιλιάδες, στήν κουρία τῶν ἀγροτῶν ἀπό 60 χιλιάδες, στήν κουρία τῶν ἐργατῶν ἀπό 125 χιλιάδες ἄτομα. Οἱ τσιφλικάδες καί ἡ ἀστική τάξη ἐκλέγανε τά 65% ὅλων τῶν ἐκλεκτόρων, οἱ ἀγρότες τά 22% (προηγούμενα τά 42%), οἱ ἐργάτες τά 2% (προηγούμενα τά 4%). Ὁ νόμος στεροῦσε τά ἐκλογικά δικαιώματα ἀπό τόν ντόπιο πληθυσμό τῆς 'Ασιατικῆς Ρωσίας, ἀπό τούς τουρκικούς λαούς τῶν κυβερνείων 'Αστραχάν καί Σταυρούπολης, μείωνε κατά δυό φορές τόν ἀριθμό τῶν ἐκπροσώπων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πολωνίας καί τοῦ Καυκάσου. Σ' ὅλη τή Ρωσία στεροῦνταν τοῦ ἐκλογικοῦ τους δικαιώματος τά πρόσωπα πού δέν γνώριζαν τή ρωσική γλώσσα. Ἡ ΙΙΙ Κρατική δούμα πού ἐκλέχτηκε μέ βάση αὐτό τό νόμο καί πού συνῆλθε τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907 ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική.

Τό πολιτικό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ 'Ιούνη ἔβαλε τήν ἀρχή τῆς περιόδου τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν.— *135.*

81 Βλ. Κ. Μάρξ «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 28).— *136.*

82 Πρόκειται γιά τό ἑξῆς περιστατικό: ὁ Α. Α. Βοϊλόσνικοφ, μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, μιλώντας στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1911 στήν 35η συνεδρίαση τῆς Δούμας κατά τή συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ στρατιωτικῆς θητείας, ὀνόμασε τόν τσαρικό στρατό ἀστυνομικό καί ζήτησε ν' ἀντικατασταθεῖ ὁ τακτικός στρατός μέ τόν ἐξοπλισμό ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ. Γιά τήν ὁμιλία αὐτή ὁ πρόεδρος τῆς Δούμας πρότεινε ν' ἀποκλειστεῖ ὁ Βοϊλόσνικοφ ἀπό 5 συνεδριάσεις. Μετά τή δευτερολογία τοῦ Βοϊλόσνικοφ στήν ἴδια συνεδρίαση ἡ προθεσμία ἀποκλεισμοῦ μεγάλωσε μέχρι 15 συνεδριάσεις. Οἱ καντέτοι ψήφισαν ὑπέρ τῆς πρώτης πρότασης τοῦ προεδρείου.— *139.*

83 Ἡ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ *«Σ' ὅλους τούς πολίτες τῆς Ρωσίας»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στίς ἀρχές τοῦ 'Οχτώβρη 1912 καί ἐκδόθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ χωριστό φυλλάδιο. Στίς 10 (23) τοῦ 'Οχτώβρη ὁ Β. Ι. Λένιν ἔστειλε τήν ἔκκληση στό γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς καί τόν παρακαλοῦσε νά κοινοποιήσει τό κείμενο αὐτοῦ τοῦ ντοκουμέντου στούς γραμματεῖς τῶν Σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί στόν τύπο. Ὕστερα ἀπό λίγο ἡ ἔκκληση «Σ' ὅλους τούς πολίτες τῆς Ρωσίας» δημοσιεύ-

τηκε στή γερμανική γλώσσα στίς έφημερίδες «Leipziger Volkszeitung» καί «Vorwärts», στή γαλλική γλώσσα στή βελγική έφημερίδα «Le Peuple» καί στή γαλλική, γερμανική, άγγλική γλώσσα στό περιοδικό δελτίο τοΰ Διεθνοΰς Σοσιαλιστικοΰ Γραφείου. Ή έκκληση τής ΚΕ τοΰ ΣΔΕΚΡ έκδόθηκε έπίσης άπό τήν Έπιτροπή τής όργάνωσης τοΰ έξωτερικοΰ τοΰ ΣΔΕΚΡ καί σέ ειδικό παράρτημα στό φύλ. άρ. 28-29 τής έφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» τής 5 (18) τοΰ Νοέμβρη 1912.— *140.*

84 *Ό πρώτος Βαλκανικός πόλεμος (Όχτώβρης 1912- Μάης 1913)* — ήταν πόλεμος άνάμεσα στήν Τουρκία καί στίς χώρες τής Βαλκανικής συμμαχίας: Βουλγαρίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου καί Ελλάδας. Ό πόλεμος τέλειωσε μέ τή συντριβή τής Τουρκίας, ή όποία μέ τή συνθήκη ειρήνης τοΰ Λονδίνου έχασε σχεδόν όλες τίς κτήσεις της στά Βαλκάνια. Άπελευθερώθηκαν οί περιοχές Μακεδονίας καί Θράκης. Ό άλβανικός λαός άπόκτησε κρατική άνεξαρτησία. Ό πρώτος βαλκανικός πόλεμος, παρόλο πού οί μονάρχες καί ή άστική τάξη τών βαλκανικών χωρών έπιδίωκαν στόν πόλεμο αύτό τούς δικούς τους δυναστικούς, κατακτητικούς σκοπούς, στό σύνολό του είχε προοδευτικό χαρακτήρα: όλοκληρώθηκε ή άπελευθέρωση τών βαλκανικών λαών άπό τόν τουρκικό ζυγό, καταφέρθηκε χτύπημα στά ύπολείμματα τής δουλοπαροικίας. Ό Β. I. Λένιν χαρακτήριζε τόν πρώτο βαλκανικό πόλεμο σάν «ένα άπό τούς κρίκους τής άλυσίδας τών παγκόσμιων γεγονότων, πού σημειώνουν τήν κατάρευση τοΰ μεσαιωνισμοΰ στήν Άσία καί στήν Άνατολική Εύρώπη» ("Απαντα, 4η ρωσ. έκδ., τόμ. 19ος, σελ. 19).— *140.*

85 *«Ρούσκογε Σλόβο»* («Ρωσικός Λόγος») — καθημερινή έφημερίδα· έβγαινε στή Μόσχα άπό τό 1895 (τό πρώτο, δοκιμαστικό, φύλλο βγήκε τό 1894). Έκδιδόταν άπό τόν I. Ντ. Σίτιν. Τυπικά ήταν άνεξάρτητη έφημερίδα, όμως ύπεράσπιζε τά συμφέροντα τής ρωσικής άστικής τάξης άπό μετριοπαθείς φιλελεύθερες θέσεις. Ή έφημερίδα είχε πλατύ δίχτυ πληροφοριών. Ήταν ή πρώτη έφημερίδα τής Ρωσίας, πού έστειλε δικούς της άντιπροσώπους σ' όλες τίς μεγάλες πόλεις τής χώρας καί σέ πολλές πρωτεύουσες τοΰ κόσμου.

Τό Νοέμβρη τοΰ 1917 ή έφημερίδα κλείστηκε γιατί δημοσίευε συκοφαντικές άντισοβιετικές ειδήσεις. Άπό τό Γενάρη τοΰ 1918 ή έφημερίδα γιά λίγο χρονικό διάστημα έβγαινε μέ τό τίτλο «Νόβογε Σλόβο» καί «Νάσε Σλόβο». Τόν Ιούλη τοΰ 1918 κλείστηκε όριστικά.— *143.*

86 Λόγια τής ύπηρέτριας Λίζας άπό τήν κωμωδία τοΰ Α. Σ. Γκριμπογέντοφ «Τό πολύ μυαλό βλάφτει» (Α. Σ. Γκριμπογέντοφ. "Απαντα, ρωσ. έκδ., 1956, σελ. 31).— *147.*

87 *«Ζβεζντά»* («Άστέρας») — μπολσεβίκικη νόμιμη έφημερίδα. Έβγαινε στήν Πετρούπολη άπό τίς 16 (29) τοΰ Δεκέμβρη 1910 ώς τίς 22 τοΰ Άπρίλη (5 τοΰ Μάη) 1912. Άρχικά ή έφημερίδα έβγαινε κάθε βδομάδα. Άπό τίς 21 τοΰ Γενάρη (3 τοΰ Φλεβάρη) 1912 άρχισε νά βγαίνει 2 φορές τή βδομάδα καί άπό τίς 8 (21) τοΰ Μάρτη 1912, 3 φορές τή βδομάδα. "Αμεσος συνεχιστής τής «Ζβεζντά» ήταν ή έφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», πού ή έκδοσή της άποφασίστηκε λόγω τών συ-

χνῶν κατασχέσεων τῆς «Ζβεζντά». Ἡ κυκλοφορία τῆς «Ζβεζντά» στίς ἀρχές τῆς ἔκδοσής της ἔφτανε τίς 7-10 χιλιάδες ἀντίτυπα. Στίς μέρες τῶν γεγονότων τοῦ Λένα τό 1912 ἡ κυκλοφορία τῆς ἐφημερίδας ἔφτασε τίς 50-60 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς «Ζβεζντά» εἶχε ἀναλάβει ὁ Β. Ι. Λένιν. Διατηροῦσε ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, κατεύθυνε τή δουλιά τους, ἔκανε κριτική στά λάθη, ἰδιαίτερα τήν πρώτη περίοδο τῆς ὕπαρξης τῆς «Ζβεζντά», ὅταν στή Συντακτική ἐπιτροπή ἦταν καί οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι, πάλευε γιά τή συνεπή μαρξιστική κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας. Στή «Ζβεζντά» καί στή «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» δημοσιεύτηκαν 50 περίπου ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τίς ὑπογραφές: Β. Ἰλίν, Β. Φ., Οὐίλιαμ Φρέι, Φ. Λ-κο, Κ. Τ., Τ., Μπ. Κ., Μ. Σ., Π. Π., Ρ. Σιλίν, Ρ. Σ., Μπ. Γκ., Μή-φιλελεύθερος σκεπτικιστής, Κ. Φ., Φ. Φ., Μ. Μ. κ.ἄ.

Σοβαρή συντακτική καί ὀργανωτική δουλιά στή «Ζβεζντά» ἔκαναν οἱ Ν. Ν. Μπατούριν, Ν. Γκ. Πολετάγεφ, Κ. Σ. Ἐρεμέγεφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Συνεργάζονταν δραστήρια στήν ἐφημερίδα οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Ντεμιάν Μπέντνι κ.ἄ. Ὁ Λένιν τράβηξε στή δουλιά τῆς ἐφημερίδας τόν Α. Μ. Γκόρκι. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν μιά σειρά ἄρθρα τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ.

Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἡ «Ζβεζντά» ἔγινε μιά μαχητική μαρξιστική ἐφημερίδα. Ὑπεράσπιζε καί προπαγάνδιζε τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, πάλευε ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό γιά τό δυνάμωμα τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος, γιά τήν ἐπαναστατική συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ὑποστήριζε τό ἐκλογικό πρόγραμμα τῶν μπολσεβίκων στίς ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἡ «Ζβεζντά» δημοσίευε τίς ἀγορεύσεις τῶν μελῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί τίς ἐπερωτήσεις πού ὑπόβαλλε ἡ ὁμάδα στή Δούμα. Ἡ ἐφημερίδα πάλευε δραστήρια γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἡ «Ζβεζντά» ἀποκατάστησε μόνιμη στενή σύνδεση μέ τούς ἐργάτες στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια. Στή στήλη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τίς πιό ἄμεσες ἀνάγκες τῶν ἐργατῶν. Ἡ «Ζβεζντά» εἶχε μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1912, λόγω τῆς ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ ρόλος τῆς «Ζβεζντά» μεγάλωσε ἐξαιρετικά. Ἰδιαίτερα πλάτυνε ἡ στήλη τῶν ἐργατικῶν χρονικῶν, ὅπου δημοσιεύονταν ἀνταποκρίσεις πού ἐκδήλωναν τήν ἀπήχηση ἀπό τά γεγονότα τοῦ Λένα. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύονταν πολυάριθμες εἰδήσεις ἀπό διάφορες πόλεις τῆς Ρωσίας, γιά ἀπεργίες, διαδηλώσεις καί συγκεντρώσεις, δημοσιεύονταν γράμματα ἐργατῶν στή «Ζβεζντά», ψηφίσματα διαμαρτυρίας ἐνάντια στίς δολοφονίες τοῦ Λένα, πού παίρνονταν στίς συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια.

Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὑποχρεωμένη νά δουλεύει μέσα σέ συνθῆκες συνεχῶν διώξεων ἀπό μέρους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης: κατάσχεσης τῶν φύλλων, προστίμων, ἀπαγόρευσης τῆς ἐφημερίδας, συλλήψεων τῶν συντακτῶν της. Στίς μέρες τῶν γεγονότων τοῦ Λένα τό 1912 κάθε φύλλο τῆς «Ζβεζντά» κατασχόταν, ὅμως ἕνα μέρος τῶν ἀντιτύπων της πρόφταιναν νά τό μοιράσουν στούς ἐργάτες πρίν τήν κατάσχεση.

Ἡ «Ζβεζντά» προοριζόταν γιά τά πρωτοπόρα στρώματα τοῦ προλεταριάτου. Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐκδοθεῖ μιά μπολσεβίκικη καθημερινή μαζική ἐφημερίδα. Ἡ «Ζβεζντά» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προπαγάνδιση τῆς ἰδέας τῆς ἔκδοσης ἑνός τέτιου ὀργάνου. Ὁ ἔρανος γιά τή δημιουργία τοῦ κεφαλαίου ἔκδοσης τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας, πού ἄνοιξε ἡ σύνταξη τῆς «Ζβεζντά», βρῆκε θερμή ὑποστήριξη ἀνάμεσα στίς ἐργατικές μάζες. Ἡ «Ζβεζντά» ἐνημέρωνε τακτικά τούς ἀναγνῶστες της γιά τήν ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ὁ ἔρανος καί δημοσίευε ἀπολογισμό γιά τά ποσά πού ἀποτέλεσαν τό κεφάλαιο τῆς ἔκδοσης τοῦ νέου ἔντυπου ὀργάνου. Ἡ ἐφημερίδα «Ζβεζντά» προετοίμασε τή δημιουργία τῆς μαζικῆς νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα».— *149.*

88 Ἡ συνάντηση τοῦ Π. Ν. Μιλιουκόφ μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Σ. Ντ. Σαζόνοφ, στή διάρκεια τῆς ὁποίας συζητήθηκε ἡ πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης στά Βαλκάνια, ἔγινε στό τέλος τοῦ Σεπτέμβρη ἤ ἀρχές τοῦ Ὀχτώβρη 1912. Ὅπως ἔγραψαν οἱ ἐφημερίδες «ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ἔμεινε ἐξαιρετικά ἱκανοποιημένος ἀπ' ὅλες τίς ἀντιλήψεις πού ἔκφρασε ὁ συνομιλητής του».— *151.*

89 *«The Daily Chronicle»* («Ἡμερήσια Χρονικά») — ἐφημερίδα τῆς ἀγγλικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τό 1855 ὥς τό 1930.— *164.*

90 Ἐδῶ παρατίθενται ἀποσπάσματα ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή στάση ἀπέναντι στά μή προλεταριακά κόμματα» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος I, 1954, σελ. 164).— *166.*

91 Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος I, 1954, σελ. 40.— *177.*

92 Πρόκειται γιά τήν *V Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ,* πού ἔγινε στό Παρίσι στίς 21-27 τοῦ Δεκέμβρη 1908 (3-9 τοῦ Γενάρη 1909). Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος 16 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, ἀπ' αὐτούς 5 ἦταν μπολσεβίκοι (2 ἀπό τήν Κεντρική βιομηχανική περιοχή, 2 ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης, 1 ἀπό τήν ὀργάνωση Οὐραλίων), 3 μενσεβίκοι μέ πληρεξούσια τῆς Ἐπιτροπῆς περιοχῆς Καυκάσου, 5 πολωνοί σοσιαλδημοκράτες καί 3 μπουντιστές. Οἱ μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι πού δούλευαν ἄμεσα στή Ρωσία ἐκπροσωποῦσαν τίς μεγαλύτερες κομματικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ μενσεβίκικη ἀντιπροσωπεία πού πῆρε τά πληρεξούσια μέ διάφορες νοθεῖες ἀποτελοῦνταν ἀπό πρόσωπα πού ζοῦσαν στό ἐξωτερικό καί δέν συνδέονταν μέ τήν κομματική δουλιά στή Ρωσία. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας ὑποστήριζε στή συνδιάσκεψη τούς μπολσεβίκους. Οἱ μπουντιστές σέ πολλά ζητήματα ἀκολουθοῦσαν τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης μπῆκαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Λογοδοσίες τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς ΚΕ τῆς Πολωνικῆς

σοσιαλδημοκρατίας, τῆς ΚΕ τῆς Μπούντ, τῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τῆς Κεντρικῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς, τῶν Οὐραλίων, τοῦ Καυκάσου· 2) Ἡ σημερινή πολιτική κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος· 3) Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας· 4) Τά ὀργανωτικά ζητήματα σέ σχέση μέ τίς καινούργιες πολιτικές συνθῆκες· 5) Συνένωση μέ τίς κατά τόπους ἐθνικές ὀργανώσεις· 6) Οἱ ὑποθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν στή συνδιάσκεψη ἀνειρήνευτη πάλη πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς ὀπαδούς τους. Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε αὐστηρά τό λικβινταρισμό σάν ὀπορτουνιστικό ρεῦμα καί ἔριξε τό σύνθημα τῆς πιό ἀποφασιστικῆς ἰδεολογικῆς καί ὀργανωτικῆς πάλης ἐνάντια στίς προσπάθειες διάλυσης τοῦ κόμματος. Ταυτόχρονα καταφέρθηκε χτύπημα καί ἐνάντια στούς ὀτζοβιστές, πού ὁ Λένιν τούς στιγμάτισε σάν «λικβινταριστές ἀπό τήν ἀνάποδη».

Στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κεντρική θέση κατέλαβε ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος». Οἱ μπολσεβίκοι ἔδιναν μεγάλη σημασία σ' αὐτό τό ζήτημα, γιατί ἡ συνδιάσκεψη ἔπρεπε νά καθορίσει τή γραμμή τακτικῆς, πού ἀντιστοιχοῦσε στίς δύσκολες συνθῆκες δουλιᾶς τοῦ κόμματος στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης. Οἱ ἀπόπειρες τῶν μενσεβίκων νά πετύχουν τή διαγραφή τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης ναυάγησαν. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε μέ ἀσήμαντες ἀλλαγές τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 333-336).

Ἡ ἀπόφαση «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας», πού ὑποβλήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί ἐγκρίθηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη, ἔκανε κριτική τῆς δράσης τῆς ὁμάδας καί ὑπόδειχνε τά συγκεκριμένα καθήκοντά της.

Κατά τή συζήτηση τοῦ ὀργανωτικοῦ ζητήματος οἱ μπολσεβίκοι στό δικό τους σχέδιο ἀπόφασης τόνιζαν ὅτι τό κόμμα πρέπει νά δόσει ἰδιαίτερη προσοχή στή δημιουργία καί τό δυνάμωμα τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων, χρησιμοποιώντας γιά τή δουλιά ἀνάμεσα στίς μάζες τό πλατύ δίχτυ τῶν ποικιλόμορφων νόμιμων συλλόγων. Οἱ μενσεβίκοι, ἀντίθετα, στήν οὐσία ἐπιδίωκαν τή διάλυση τοῦ παράνομου κόμματος καί τό σταμάτημα κάθε ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τίς «Ὁδηγίες στήν ἐπιτροπή γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα» (στόν ἴδιο τόμο, σελ. 337) πού ὑπόβαλε ὁ Λένιν καί σχημάτισε ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης. Ἡ ἐπιτροπή, καί ὕστερα καί ἡ συνδιάσκεψη, ψήφισαν τό μπολσεβίκικο σχέδιο ἀπόφασης.

Ἡ ἀπόφαση γιά τή συνένωση τῶν κατά τόπους ἐθνικῶν ὀργανώσεων, πού ψήφισε ἡ V συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀπόκρουσε κατηγορηματικά τήν ἀρχή τῆς ὁμοσπονδιακῆς ὀργάνωσης, πού ὑποστήριζαν οἱ μπουντιστές, οἱ ὁποῖοι ἐπέμεναν στό διαχωρισμό τῶν ἐργατῶν μέσα στό κόμμα μέ βάση τό ἐθνικό γνώρισμα.

Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος, πού ἀφοροῦσε τή δουλιά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς οἱ μενσεβίκοι πρότειναν νά μεταφερθεῖ ἡ ἕδρα τῆς ΚΕ στή Ρωσία καί νά διαλυθεῖ τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ. Τά λικβινταριστικά σχέδια ἀπόφασης ἀπορίφθηκαν. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση γιά τή δουλιά τῆς ΚΕ, στήν ὁποία ἀναγνωρι-

ζόταν ὅτι «εἶναι ὠφέλιμο καί ἀπαραίτητο νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό παγκομματική ἀντιπροσωπεία μέ τή μορφή τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς». Στό ζήτημα τό σχετικό μέ τό Κεντρικό Ὄργανο ψηφίστηκε ἡ ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων. Ἡ πρόταση τῶν μενσεβίκων νά μεταφερθεῖ ἡ ἔκδοση τοῦ ΚΟ στή Ρωσία ἀπορίφθηκε.

Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς σημασίας τῆς συνδιάσκεψης, ἔγραφε: «Ἡ πρόσφατη Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, βοήθησε τό κόμμα νά μπεῖ στό σωστό δρόμο καί ἀποτελεῖ, ὅπως φαίνεται, σημεῖο στροφῆς στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἀντεπανάστασης» (στόν ἴδιο τόμο, σελ. 362).— *182*.

93 *Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ,* ἡ γνωστή μέ τό ὄνομα «ἑνωτική», συνῆλθε στίς 2-23 τοῦ Γενάρη (15 τοῦ Γενάρη-5 τοῦ Φλεβάρη) 1910 στό Παρίσι.

Τό ζήτημα σχετικά μέ τούς τρόπους καί τίς μεθόδους δυναμώματος τοῦ κόμματος καί τῆς ἑνότητάς του μπῆκε μέ ἰδιαίτερη ὀξύτητα τό φθινόπωρο τοῦ 1909. Τό Νοέμβρη τοῦ 1909 ὁ Β. Ι. Λένιν σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς Σύσκεψης τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» πρότεινε σχέδιο προσέγγισης, συνασπισμοῦ τῶν μπολσεβίκων μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους γιά τήν κοινή πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές. Σέ ἀντίβαρο στό λενινιστικό σχέδιο, οἱ συμφιλιωτιστές Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ, Α. Μπ. Κάμενεφ καί Α. Ι. Ρίκοφ ἐπιδίωκαν τήν ἕνωση τῶν μπολσεβίκων μέ τούς μενσεβίκους-γκολοσοφικούς (λικβινταριστές) καί τούς τροτσκιστές, πράγμα πού σήμαινε στήν πράξη τή διάλυση τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Συμφιλιωτιστικές ταλαντεύσεις ἐκδήλωναν ἐπίσης τά μέλη τῆς ΚΕ Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι καί Β. Π. Νογκίν. Οἱ μπολσεβίκοι, μιά καί ἡ κατάσταση πού διαμορφώθηκε στό κόμμα καί στή Ρωσία ἀπαιτοῦσε ἐπιτακτικά τή λύση ζητημάτων πού εἶχαν σχέση μέ τήν ἕνωση τῶν κομματικῶν δυνάμεων, ἔστειλαν τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1909 στό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ δήλωση ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συγκληθεῖ στό συντομότερο χρονικό διάστημα ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Στίς ἐργασίες τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Γενάρη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ὁμάδων καί παρατάξεων, καθώς καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων. Τήν πλειοψηφία στήν ὁλομέλεια τήν εἶχαν οἱ συμφιλιωτιστές.

Ὁ Λένιν ἔκανε στήν ὁλομέλεια ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές καί στούς συμφιλιωτιστές, ἐπιδιώκοντας τήν ἀποφασιστική καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ὀτζοβισμοῦ, ἐφαρμόζοντας γραμμή προσέγγισης τῶν μπολσεβίκων μέ τούς κομματικούς-μενσεβίκους. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τήν κατάσταση στήν ὁλομέλεια, ἔγραφε στόν Α. Μ. Γκόρκι: «ἦταν τρεῖς βδομάδες βασανιστικές, ἔσπασαν τελείως τά νεῦρα, χίλιοι-δυό διαβόλοι!» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 367).

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τῆς ὁλομέλειας περιλάβαινε τά ἑξῆς θέματα: 1) Λογοδοσία τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ· 2) Λογοδοσία τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ· 3) Λογοδοσία τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου· 4) Λογοδοσίες τῶν Κεντρικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων· 5) Ἡ κατάσταση τοῦ

κόμματος· 6) Σχετικά μέ τή σύγκληση τῆς τακτικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης· 7) Καταστατικό τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἄλλα θέματα.

Κατά τή συζήτηση τοῦ βασικοῦ θέματος: ἡ κατάσταση τοῦ κόμματος, οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί, πού συνασπίστηκαν στήν ὁλομέλεια μέ τούς βπεριοντοφικούς καί μέ τήν ὑποστήριξη τῶν τροτσκιστῶν προσπάθησαν νά ὑπερασπίσουν τόν λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό. Ὅμως, παρ' ὅλο πού οἱ συμφιλιωτιστές καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μενσεβίκων-γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν καί τῶν τροτσκιστῶν συμφώνησαν νά μήν ἀναφέρουν στήν ἀπόφαση «Γιά τήν κατάσταση στό κόμμα» τούς λικβινταριστές καί τούς ὀτζοβιστές μέ τά ὀνόματά τους, ἡ ὁλομέλεια, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν, καταδίκασε τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό, ἀναγνώρισε τόν κίνδυνο αὐτῶν τῶν ρευμάτων καί τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντιά τους.

Ὁ Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση τῆς σημασίας τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη, τόνισε ὅτι αὐτή καθόρισε ὁριστικά τή γραμμή τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ἀντεπανάστασης, ψηφίζοντας ἀπόφαση πού ἀποτελεῖ ἀνάπτυξη τῆς ἀπόφασης τῆς V συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσικῆς τοῦ 1908), ὅτι ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ὀτζοβισμός εἶναι ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό προλεταριάτο. Ἡ ὁλομέλεια ἔβαλε ἐπίσης τό ζήτημα γιά τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας πραγματικῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, σέ σύνδεση μέ τά ἰδεολογικά-πολιτικά καθήκοντα τοῦ κόμματος στή δοσμένη ἱστορική περίοδο.

Ταυτόχρονα ὁ Λένιν ἐπέκρινε αὐστηρά τίς συμφιλιωτιστικές ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας. Παρά τήν ἀντίθετη γνώμη τοῦ Λένιν οἱ συμφιλιωτιστές, σέ συμμαχία μέ τόν Τρότσκι, δέν ἀνάδειξαν στά κεντρικά κομματικά ὄργανα κομματικούς-μενσεβίκους, ἀλλά μενσεβίκους-γκολοσοφικούς (λικβινταριστές). Ἡ ὁλομέλεια πῆρε ἀπόφαση νά δοθεῖ χρηματική ἐνίσχυση στήν ἐφημερίδα τοῦ Τρότσκι, τήν «Πράβντα» τῆς Βιέννης καί νά μπεῖ στή Συντακτική της ἐπιτροπή ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ. Ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ» ἀναγνωρίστηκε κομματική ἐκδοτική ὁμάδα. Διαλυόταν τό Μπολσεβίκικο κέντρο καί σταματοῦσε ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»· οἱ μπολσεβίκοι παράδιναν ἕνα μέρος τῆς περιουσίας τους στήν ΚΕ, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο μέρος τό ἔδιναν σέ τρίτα πρόσωπα, στούς λεγόμενους μεσεγγυητές (Κ. Κάουτσκι, Φ. Μέρινγκ, Κ. Τσέτκιν) μέ τήν ὑποχρέωση αὐτοί νά τό παραδόσουν ὕστερα ἀπό δυό χρόνια στήν ΚΕ τοὺς, ἐφ' ὅσον οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί διαλύσουν τό φραξιονιστικό τους κέντρο καί σταματήσουν τήν ἔκδοση τοῦ φραξιονιστικοῦ τους ὀργάνου. Στήν ἀπόφαση «Γιά τά φραξιονιστικά κέντρα» ἡ ὁλομέλεια τόνισε ὅτι «τά συμφέροντα τοῦ κόμματος καί τῆς κομματικῆς ἑνότητας ἀπαιτοῦν τό κλείσιμο στό ἄμεσο μέλλον τῆς ἐφημερίδας *«Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»*». Ὡστόσο, ὅπως ἔγραφε ὁ Λένιν, ἡ ὁλομέλεια ἀρκέστηκε ἁπλῶς στίς προφορικές ὑποσχέσεις τῶν γκολοσοφικῶν (λικβινταριστῶν) καί τῶν βπεριοντοφικῶν ὅτι θά διαλύσουν τίς φράξιες τους καί θά σταματήσουν τίς φραξιονιστικές ἐκδόσεις.

Οἱ συμφιλιωτιστικές ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας βοήθησαν τούς λικβινταριστές καί ὀτζοβιστές καί προξένησαν μεγάλη ζημιά στό κόμμα. Οἱ μενσεβίκοι-γκολοσοφικοί, οἱ βπεριοντοφικοί καί οἱ τροτσκιστές ἀρνήθηκαν νά ὑποταχτοῦν στίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας. Ἡ «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» δέν σταμάτησε νά βγαίνει. Οἱ λικ-

βινταριστές ἄρχισαν νά βγάζουν στή Ρωσία νόμιμα τό ὄργανό τους «Νάσα Ζαριά», ὅπου συνεργάζονταν οἱ γκολοσοφικοί. Δέν σταμάτησε τή διασπαστική της δράση ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ». Ἡ σύνταξη τῆς τροτσκιστικῆς «Πράβντα» ἀρνήθηκε νά δεχτεῖ τόν ἔλεγχο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές, ἀφοῦ εἰσχώρησαν στά κεντρικά κομματικά ὄργανα ἐμπόδιζαν τήν ἀποκατάσταση τῆς κανονικῆς λειτουργίας τους καί τή δουλιά τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων.

Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά οἱ μπολσεβίκοι δήλωσαν τό φθινόπωρο τοῦ 1910 ὅτι δέν θεωροῦν τόν ἑαυτό τους δεσμευμένο ἀπό τή συμφωνία, πού ἔγινε μεταξύ τῶν ὁμάδων στήν ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη. Οἱ μπολσεβίκοι ἄρχισαν τήν ἔκδοση τοῦ ὀργάνου τους, τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Προσπαθοῦσαν νά πετύχουν τή σύγκληση μιᾶς νέας ὁλομέλειας καί ζητοῦσαν τήν ἐπιστροφή τῆς περιουσίας τους καί τῶν χρημάτων πού τά εἶχαν δόσει μέ ὅρους στή διάθεση τῆς ΚΕ.

Τά πρακτικά τῆς ὁλομέλειας τοῦ Γενάρη δέν βρέθηκαν. Οἱ ἐργασίες τῆς ὁλομέλειας, ἡ πάλη μέσα σ' αὐτήν ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς βπεριοντοφικούς, τούς τροτσκιστές καί τούς συμφιλιωτιστές φωτίζεται λεπτομερειακά στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Σημειώσεις δημοσιολόγου» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 243-311).— *182.*

94 *«Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Ἡμερολόγιο τοῦ Σοσιαλδημοκράτη») — ὄργανο, πού ἔβγαζε ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ στή Γενεύη σέ ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1905 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 (μέ μεγάλες διακοπές). Βγῆκαν 16 τεύχη. Ἄρχισε νά βγαίνει ξανά τό 1916 στήν Πετρούπολη, κυκλοφόρησε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος.

Στά πρῶτα ὀχτώ τεύχη (1905-1906) ὁ Πλεχάνοφ ἀκολουθοῦσε ἄκρες δεξιές μενσεβίκικες, ὀπορτουνιστικές ἀπόψεις, συνηγοροῦσε ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀρνοῦνταν τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, καταδίκαζε τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη.

Στήν περίοδο 1909-1912 στά τεύχη 9-16 τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ὁ Πλεχάνοφ τάχθηκε ἐνάντια στούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, ὑπερασπίζοντας τίς παράνομες κομματικές ὀργανώσεις. Ὡστόσο, στά βασικά ζητήματα τῆς τακτικῆς παράμεινε στίς μενσεβίκικες θέσεις. Στό τεῦχος 1 τοῦ «Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ- Ντεμοκράτα», πού βγῆκε τό 1916, διατυπώνονταν καθαρά οἱ σοσιαλσωβινιστικές ἀντιλήψεις τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ.— *182.*

95 *Ἐνέσοι («λαϊκοί σοσιαλιστές»)* — μέλη τοῦ μικροαστικοῦ Λαϊκοσοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας, πού ἀποχωρίστηκε ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν (ἐσέρων) τό 1906. Οἱ ἐνέσοι ἦταν ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους. Ὁ Λένιν τούς ἀποκαλοῦσε «σοσιαλκαντέτους», «μικροαστούς ὀπορτουνιστές», «ἐσέρους μενσεβίκους» πού ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ἐσέρους καί ὑπογράμμιζε ὅτι τό κόμμα αὐτό «πολύ λίγο διαφέρει ἀπό τούς καντέτους γιατί σβήνει ἀπό τό πρόγραμμά του καί τή δημοκρατία καί τή διεκδίκηση ὅλης τῆς γῆς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 24). Ἡγέτες τοῦ κόμματος ἦταν οἱ Α. Β. Πεσεχόνοφ, Ν. Φ. Ἀννένσκι, Β. Α. Μιακότιν καί ἄλλοι. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική

ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τό κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» συγχωνεύτηκε μέ τούς τρουντοβίκους καί, παίρνοντας μέρος μέ ἀντιπροσώπους του στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ὑποστήριζε ἐνεργά τή δράση της. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ ἐνέσοι ἔπαιρναν μέρος στίς ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες καί σέ ἔνοπλες ἐνέργειες ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό κόμμα αὐτό ἔπαψε νά ὑπάρχει στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.— *188.*

96 *«Ρούσκογε Μπογκάτστβο»* («Ρωσικός πλοῦτος») — μηνιαῖο περιοδικό πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1876 ὥς τό 1918. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900 τό περιοδικό πέρασε στά χέρια τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ν. Κ. Μιχαηλόβσκι. Γύρω ἀπό τό «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» συσπειρώνονταν οἱ δημοσιολόγοι πού μετά ἔγιναν ἐπιφανῆ μέλη τῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων, τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί τῶν ἐργασιακῶν ὁμάδων στίς Κρατικές δοῦμες. Τό 1906 τό περιοδικό ἔγινε ὄργανο τοῦ μισοκαντέτικου Λαϊκοσοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας (ἐνέσων).— *188.*

97 *«Προλετάρι»* («Προλετάριος») — μπολσεβίκικη παράνομη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τίς 21 Αὐγούστου (3 τοῦ Σεπτέμβρη) 1906 ὥς τίς 28 τοῦ Νοέμβρη (11 τοῦ Δεκέμβρη) 1909 μέ διευθυντή τόν Β. Ι. Λένιν. Βγῆκαν 50 φύλλα. Στή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἔπαιρναν ἐνεργό μέρος οἱ Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, Β. Β. Βορόβσκι, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι. Τήν τεχνική δουλιά γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας τήν ἔκαναν οἱ Α. Γκ. Σλίχτερ, Ε. Σ. Σλίχτερ κ.ἄ. Τά πρῶτα εἴκοσι φύλλα τῆς ἐφημερίδας ἑτοιμάστηκαν γιά ἐκτύπωση καί στοιχειοθετήθηκαν στό Βίμποργκ (οἱ μῆτρες ἀποστέλλονταν στήν Πετρούπολη, ὅπου γινόταν ἡ ἐκτύπωση· γιά συνωμοτικούς λόγους ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε ὅτι βγαίνει στή Μόσχα). Ἔπειτα, ἐπειδή χειροτέρεψαν στό ἔπακρο οἱ συνθῆκες ἔκδοσης τοῦ παράνομου ὀργάνου στή Ρωσία, ἡ σύνταξη τῆς «Προλετάρι», σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῶν Ἐπιτροπῶν Πετρούπολης καί Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ, μετάφερε τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας στό ἐξωτερικό (τά φύλ. ἀρ. 21-40 βγῆκαν στή Γενεύη, τά φύλ. ἀρ. 41-50 στό Παρίσι).

Οὐσιαστικά ἡ «Προλετάρι» ἦταν Κεντρικό Ὄργανο τῶν μπολσεβίκων. Ὅλη ἡ βασική δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι» γινόταν ἀπό τόν Λένιν. Τά περισσότερα φύλλα τῆς ἐφημερίδας ἔχουν καί ἀπό κάμποσα ἄρθρα του. Στήν «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 100 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν, πού ἀναφέρονταν στά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας φωτίζονταν πλατιά τά διάφορα ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς γενικῆς πολιτικῆς. Σ' αὐτήν δημοσιεύονταν ἐκθέσεις δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀποφάσεις τῶν συνδιασκέψεων καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, γράμματα τῆς ΚΕ πάνω σέ διάφορα ζητήματα τῆς κομματικῆς δράσης καί μιά σειρά ἄλλα ντοκουμέντα. Στό παράρτημα τοῦ φύλ. ἀρ. 46 τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκαν ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι», καθώς καί οἱ ἀποφάσεις αὐτῆς τῆς σύσκεψης πού ἔγινε στό Παρίσι στίς 8-17 (21-30) τοῦ Ἰούνη 1909. Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις.

Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ «Προλετάρι» ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο στή διατήρηση καί τήν ἑδραίωση τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων, στήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς οὐλτιματιστές καί τούς θεοπλάστες.

Σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό Γενάρη 1910 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε.— *188.*

98 *«Ντιέλο Ζίζνι»* («Ὑπόθεση Ζωῆς») — νόμιμο περιοδικό, ὄργανο τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη τό Γενάρη-Ὀχτώβρη τοῦ 1911. Βγῆκαν 9 τεύχη.— *191.*

99 *Τό Ἐθνικό προοδευτικό κόμμα τῶν ΕΠΑ* δημιουργήθηκε τό καλοκαίρι τοῦ 1912 στίς παραμονές τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν, ξεχωρίζοντας ἀπό τό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα. Τό συνέδριο τοῦ νέου κόμματος, πού ἄνοιξε στίς 5 Αὐγούστου 1912 στό Σικάγο, πρότεινε γιά ὑποψήφιο πρόεδρο τόν Θ. Ροῦζβελτ. Τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, πού καταρτίστηκε μέ τό σκοπό νά ἀποσπάσει ψήφους ἀπό τίς πλατιές μάζες τῶν ἐκλογέων, περιεῖχε τά αἰτήματα τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, τοῦ ἐλέγχου πάνω στά τράστ, τῆς καθιέρωσης τῆς 8ωρης ἐργάσιμης μέρας, τῆς ἐξασφάλισης στούς ἐργάτες τοῦ κατώτατου ορίου βιοτικοῦ ἐπιπέδου κτλ. Τό πρόγραμμα αὐτό τῆς κοινωνικῆς δημαγωγίας καί τοῦ φιλελεύθερου ρεφορμισμοῦ τράβηξε μέ τό μέρος τοῦ Ροῦσβελτ σημαντικό κομμάτι τῆς μικρῆς καί μεσαίας ἀστικῆς τάξης καθώς καί ἕνα τμῆμα ἐργατῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά πάρει ὁ Ροῦζβελτ στίς προεδρικές ἐκλογές τοῦ φθινόπωρου τοῦ 1912, 4.119 χιλιάδες ψήφους καί νά καταλάβει τή δεύτερη θέση. Τό Ἐθνικό προοδευτικό κόμμα ὑπῆρχε ὥς τό 1916.— *199.*

100 *Τό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα τῶν ΕΠΑ* ἱδρύθηκε τό 1854 ἀπό ἀντιδουλοκτητικά στοιχεῖα πού συνενώθηκαν γιά ν' ἀποκρούσουν τίς αὐξανόμενες ἀξιώσεις τῶν μεγαλογαιοκτημόνων καλλιεργητῶν τοῦ Νότου. Τό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα, ὄντας ἐκφραστής τῶν συμφερόντων τῆς βιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ Βορρᾶ καί ἔχοντας ἐκείνη τήν περίοδο τήν ὑποστήριξη τῶν φάρμερ καί τῶν ἐργατῶν, ἔβαλε σάν καθῆκον του τήν κατάργηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῶν δουλοκτητῶν, τόν περιορισμό καί τήν βαθμιαία ἐξάλειψη τῆς δουλείας, τήν παραχώρηση δυτικῶν γαιῶν στούς φάρμερ γιά νά τίς ἀποικίσουν δωρεάν. Τό 1860 ὁ ὑποψήφιος τοῦ Ρεπουμπλικάνικου κόμματος Α. Λίνκολν ἐκλέχτηκε πρόεδρος. Μετά τόν ἐμφύλιο πόλεμο τῶν ΕΠΑ (1861-1865) τό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα ἐκδηλώθηκε σάν ὑπέρμαχος τῶν συμφερόντων τῆς μεγάλης βιομηχανικῆς καί χρηματιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γίνεται κόμμα τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, πού ἐφαρμόζει δραστήρια τήν ἐπιθετική καί ἀντιλαϊκή πολιτική τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.— *199.*

101 *Ἐμφύλιος πόλεμος τῶν ΕΠΑ* — εἶναι ὁ πόλεμος πού ἔγινε ἀνάμεσα στίς προοδευτικές ἀπό οἰκονομική καί κοινωνική ἄποψη βόρειες πολιτεῖες καί στίς δουλοκτητικές νότιες πολιτεῖες, πού ἔκαναν ἀνταρσία. Ἀφορμή γιά ἀνταρσία ἀποτέλεσε ἡ ἐκλογή τό 1860 σάν προέδρου τῶν ΕΠΑ τοῦ ὑποψήφιου τοῦ Ρεπουμπλικάνικου κόμματος Α. Λίνκολν, πού ἦταν ἐνάντια στή δουλεία. Τό Δεκέμβρη ἡ πολιτεία

Νότιος Καρολίνα δήλωσε ὅτι βγαίνει ἀπό τήν Ἕνωση. Τό παράδειγμά της τό ἀκολούθησαν καί οἱ ἄλλες δουλοκτητικές πολιτεῖες. Οἱ πολεμικές ἐπιχειρήσεις ἄρχισαν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1861.

Ὁ πόλεμος ἀπό μέρους τῶν βόρειων πολιτειῶν εἶχε προοδευτικό, ἐπαναστατικό χαρακτήρα. Σημεῖο στροφῆς στήν πορεία τοῦ πολέμου ἀποτέλεσε ἡ ἔκδοση ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Α. Λίνκολν τό Σεπτέμβρη 1862 διακήρυξης ὅτι ἀπελευθερώνονται οἱ νέγροι-δοῦλοι. Σοβαρή σημασία εἶχαν ἐπίσης ἡ ψήφιση τοῦ νόμου γιά τό χόμστεντ (δωρεάν γεωργικό κλῆρο), τό ξεκαθάρισμα τοῦ στρατοῦ καί τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τά προδοτικά στοιχεῖα, ἡ παροχή δικαιώματος στούς νέγρους νά ὑπηρετοῦν στό στρατό, τό κλείσιμο τῶν ἀντιδραστικῶν ἐφημερίδων καί ἄλλα μέτρα ἐπαναστατικοῦ-δημοκρατικοῦ χαρακτήρα. Τό πέρασμα σέ ἐπαναστατικές μεθόδους διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου ἔφερε τή νίκη τοῦ Βορρᾶ στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1865 τά στρατεύματα τῶν νότιων συντρίφτηκαν.

Ἀποφασιστικό ρόλο στή στρατιωτική συντριβή τῶν γαιοκτημόνων-δουλοκτητῶν ἔπαιξαν οἱ λαϊκές μάζες, οἱ ἐργάτες, οἱ φάρμερ, ὁ νέγρικος πληθυσμός. Τό πιό προοδευτικό κοινωνικό καθεστώς καί ἡ σημαντική ὑπεροχή σέ οἰκονομικές καί ἀνθρώπινες ἐφεδρεῖες προκαθόρισαν τή νίκη τῶν βόρειων πολιτειῶν. Ἀποτέλεσμα τοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἦταν νά ξεκαθαριστεῖ ὁ δρόμος γιά τήν ὁρμητική ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στίς ΕΠΑ.— *199.*

102 *Τό Δημοκρατικό κόμμα τῶν ΕΠΑ* ἐμφανίστηκε τό 1828 σάν κόμμα τῶν δουλοκτητῶν καί ὁρισμένων ὁμάδων τῆς ἀστικῆς τάξης, πού συνδέονταν μέ τούς δουλοκτῆτες. Στό κόμμα μπῆκε ἐπίσης σημαντικός ἀριθμός φάρμερ καί μικροαστῶν τῶν πόλεων. Ἀργότερα μετατράπηκε σέ κόμμα τῶν μεγαλογαιοκτημόνων-δουλοκτητῶν καί ἑνός τμήματος τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης. Μετά τόν ἐμφύλιο πόλεμο τῶν ΕΠΑ (1861-1865) τό Δημοκρατικό κόμμα ὅλο καί πιό πολύ προσεγγίζει στό Ρεπουμπλικάνικο κόμμα. Στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τό Δημοκρατικό κόμμα, τό ἴδιο ὅπως καί τό Ρεπουμπλικάνικο, γίνεται κόμμα τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, πού ἐφαρμόζει δραστήρια τήν ἐπιθετική καί ἀντιλαϊκή πολιτική τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.— *199.*

103 Οἱ θέσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν *«Σχετικά μέ μερικές ἀγορεύσεις τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν»* ἀποτέλεσαν τή βάση τῆς διακήρυξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Τό χειρόγραφο τῶν θέσεων δέν διασώθηκε ὁλόκληρο.

Πρίν ἀπό τήν ἔγκριση τῆς διακήρυξης ἔγινε σκληρή πάλη τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν ἐνάντια στή μενσεβίκικη ὁμάδα τῆς ἑφτάδας. Ὁ μπολσεβίκος Α. Ε. Μπαντάγεφ, μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ἔγραφε στά ἀπομνημονεύματά του: «Ἡ ὁμάδα μας ἀφιέρωσε πολλές συνεδριάσεις στή συζήτηση τῆς διακήρυξης, πού ἄρχισε πρίν ἀκόμη ἀνοίξει ἡ Δούμα. Οἱ συζητήσεις γίνονταν μέ ἐξαιρετικό πάθος καί κάπου-κάπου παρατείνονταν ὥς τά μεσάνυχτα. Κι' ἀπό τίς δυό πλευρές, ἐκτός ἀπό τούς βουλευτές, στήν ἐπεξεργασία τῆς διακήρυξης ἔπαιρναν μέρος καί τά κομματικά στελέχη πού βρίσκονταν αὐτήν τήν περίοδο στήν Πετρούπολη... Ὕστερα ἀπό μακρόχρονη καί ἐπίμονη πάλη, ὕστερα ἀπό σφοδρές συγκρούσεις μέ τούς μενσεβίκους πετύχαμε, ἐπιτέλους, νά συμπεριληφθοῦν στή διακήρυξη ὅλες οἱ βασι-

κές διεκδικήσεις τῶν μπολσεβίκων» (Α. Μπαντάγεφ. «Οἱ μπολσεβίκοι στήν Κρατική δούμα. Ἀπομνημονεύματα». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 67).

Σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν στή διακήρυξη μπῆκαν σχεδόν ὅλα τά κύρια σημεῖα τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ. Ὡστόσο, οἱ μενσεβίκοι κατόρθωσαν παρόλα αὐτά νά περάσουν τό σημεῖο μέ τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη 1912 ἡ διακήρυξη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας διαβάστηκε στή συνεδρίαση τῆς Κρατικῆς δούμας.

Στίς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1912 δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα» τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς συνεδρίασης τῆς Δούμας μέ τό κείμενο τῆς διακήρυξης. Γιά τή δημοσίευση τῆς διακήρυξης τό φύλλο τῆς «Πράβντα» κατασχέθηκε καί ὁ διευθυντής τῆς ἐφημερίδας παραπέμφθηκε στό δικαστήριο.— *202*.

104 *Τό ἔκτακτο Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς II Διεθνοῦς* ἔγινε στή Βασιλεία στίς 24-25 τοῦ Νοέμβρη 1912. Τό συνέδριο συγκλήθηκε γιά νά λύσει τό ζήτημα τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἐπικείμενο κίνδυνο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, πού ἡ ἀπειλή του μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο ὕστερα ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ πρώτου βαλκανικοῦ πολέμου. Στό συνέδριο ἔπαιρναν μέρος 555 ἀντιπρόσωποι. Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔστειλε 6 ἀντιπροσώπους.

Τή μέρα τῆς ἔναρξης τοῦ συνεδρίου ἔγινε πολυάριθμη ἀντιπολεμική διαδήλωση καί διεθνές συλλαλητήριο διαμαρτυρίας ἐνάντια στόν πόλεμο. Στίς 25 τοῦ Νοέμβρη τό συνέδριο ψήφισε ὁμόφωνα διάγγελμα γιά τόν πόλεμο.

Τό διάγγελμα προειδοποιοῦσε τούς λαούς γιά τήν ἀπειλή τοῦ ἐπικείμενου παγκόσμιου πολέμου. «Ὁποιαδήποτε στιγμή — ἔλεγε τό διάγγελμα— οἱ μεγάλοι εὐρωπαϊκοί λαοί μποροῦν νά ριχτοῦν ὁ ἕνας ἐνάντια στόν ἄλλο, καί ἕνα τέτιο ἔγκλημα ἐνάντια στήν ἀνθρωπότητα καί τή λογική δέν μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ οὔτε μέ τό παραμικρότερο πρόσχημα ὁποιουδήποτε λαϊκοῦ συμφέροντος... Θά ἦταν τρέλλα, ἄν οἱ κυβερνήσεις δέν καταλάβαιναν ὅτι καί μόνο ἡ σκέψη γιά τή φρικαλεότητα ἑνός παγκόσμιου πολέμου εἶναι ἱκανή νά προκαλέσει τήν ὀργή καί τήν ἀγανάκτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό προλεταριάτο θεωρεῖ ἔγκλημα νά σκοτώνει ὁ ἕνας τόν ἄλλο γιά τά κέρδη τῶν καπιταλιστῶν, γιά τή φιλοδοξία τῶν δυναστειῶν, γιά τήν πραγματοποίηση τῶν μυστικῶν διπλωματικῶν συμφώνων» (βλ. «Außerordentlicher Internationaler Sozialistenkongreß zu Basel am 24. und 25. November 1912». Berlin, 1912, S. 23, 26).

Τό διάγγελμα ξεσκέπαζε τούς ληστρικούς σκοπούς τοῦ πολέμου πού προετοίμαζαν οἱ ἰμπεριαλιστές καί καλοῦσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν νά κάνουν ἀποφασιστική πάλη γιά τήν εἰρήνη ἐνάντια στήν ἀπειλή τοῦ πολέμου, «ν' ἀντιπαρατάξουν στόν καπιταλιστικό ἰμπεριαλισμό τήν ἰσχύ τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης τοῦ προλεταριάτου». Σέ περίπτωση πού θά ἐκραγεῖ ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τό διάγγελμα συνιστοῦσε στούς σοσιαλιστές νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τήν οἰκονομική καί πολιτική κρίση, πού προκαλεῖ ὁ πόλεμος, γιά τόν ἀγώνα ὑπέρ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Οἱ ἡγέτες τῆς II Διεθνοῦς (Κάουτσκι, Βαντερβέλντε κ.ἄ.) στό συνέδριο ψήφισαν ὑπέρ τοῦ διαγγέλματος ἐνάντια στόν πόλεμο. Ὡστόσο

γι' αὐτούς τό διάγγελμα αὐτό ἦταν μιά ἁπλή τυπική πράξη. Κανένας ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς δέν σκόπευε νά ἐφαρμόσει στήν πράξη τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῆς Βασιλείας. Μόλις ἄρχισε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ξέχασαν τό διάγγελμα τῆς Βασιλείας καί τάχθηκαν στό πλευρό τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κυβερνήσεών τους.— *205.*

105 Πρόκειται γιά τίς ταραχές ἀνάμεσα στούς πολιτικούς κρατουμένους στίς φυλακές Κουτομάρα καί 'Αλγκατσί. 'Αφορμή γιά τίς ταραχές αὐτές, πού ἄρχισαν τόν Αὔγουστο τοῦ 1912, ἀποτέλεσε ἡ διαταγή τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητή τῆς Ὑπερβαϊκαλίας γιά τήν ἐφαρμογή στίς φυλακές τῶν κατέργων τοῦ Νερτσίνσκ τῶν στρατιωτικῶν κανόνων μεταχείρισης κατά τῶν πολιτικῶν κρατουμένων. Σ' ἔνδειξη διαμαρτυρίας οἱ πολιτικοί κρατούμενοι τῶν φυλακῶν τῆς Κουτομάρας κήρυξαν 15θήμερη ἀπεργία πείνας. Ἡ διεύθυνση τῶν φυλακῶν ἀπάντησε μέ μαζικά βασανιστήρια τῶν κρατουμένων. Ὁρισμένοι φυλακισμένοι, πού ἔφθασαν ὥς τήν ἀπόγνωση, αὐτοκτόνησαν. Παρόμοια ἀκριβῶς γεγονότα ἔγιναν καί στίς φυλακές τοῦ 'Αλγκατσί. Τό καλοκαίρι καί τό φθινόπωρο τοῦ 1912 ἔγιναν ταραχές πολιτικῶν κρατουμένων καί σέ ἄλλες φυλακές τῆς Ρωσίας. 'Απάντηση σ' αὐτά τά γεγονότα ἦταν οἱ ἀπεργίες διαμαρτυρίας τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τῆς Βαρσοβίας καί τῆς Ρίγας. 'Εξονόματος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας καί τῆς 'Εργασιακῆς ὁμάδας ἔγινε στήν IV Κρατική δούμα ἐπερώτηση γιά τίς κακοποιήσεις τῶν φυλακισμένων. Ἡ συζήτηση τοῦ ζητήματος μέ ἀπαίτηση τῆς πλειοψηφίας ἀναβλήθηκε καί μετά δέν ξανάγινε.— *206.*

106 'Εκτίμηση τοῦ ἀγροτικοῦ αὐτοῦ σχεδίου ἔδοσε ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἄρθρα «Ἡ νέα ἀγροτική πολιτική» καί «Οἱ συζητήσεις γιά τό ἀγροτικό ζήτημα στήν III Δούμα» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 444-448 καί τόμ. 17ος, σελ. 314-329).— *207.*

107 Τό ντοκουμένο *«Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Δούμας καί τή διακήρυξή τους»* ἀποτελεῖ σχέδιο διακήρυξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Τό ντοκουμέντο ἀντιγράφηκε ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί στάλθηκε στούς μπολσεβίκους βουλευτές τῆς Δούμας ἀπό τήν Κρακοβία στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1912. Τό σχέδιο διακήρυξης ἔπεσε στά χέρια τῆς τσαρικῆς ἀστυνομίας.— *210.*

108 Ἡ διαδήλωση ὀργανώθηκε μέ τήν πρωτοβουλία τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων ὁρισμένων συνοικιῶν καί ἐπιχειρήσεων τῆς Πετρούπολης. Λίγες μέρες πρίν τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας κυκλοφόρησε στίς ἐπιχειρήσεις προκήρυξη πού καλοῦσε τούς ἐργάτες νά κατέβουν στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1912 σέ 24ωρη πολιτική ἀπεργία καί σέ διαδήλωση στό ἀνάκτορο τῆς Ταυρίδας. Οἱ λικβινταριστές ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Λούτς» τάχθηκαν ἐνάντια στή διαδήλωση. Στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα κάλεσε σύσκεψη, στήν ὁποία πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης, τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα», τοῦ καθοδηγητικοῦ Κέντρου τῶν λικβινταριστῶν — τῆς 'Οργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Λούτς».

Στή σύσκεψη οἱ μπολσεβίκοι ὑποστήριξαν τήν πρόταση τῶν ἐργατῶν νά προϋπαντήσουν τή μέρα τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τῆς Δούμας μέ ἀπεργία καί διαδήλωση. Οἱ λικβινταριστές τάχθηκαν κατηγορηματικά ἐνάντια. Μετά τή σύσκεψη ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα δημοσίευσε στόν τύπο μιά πολιτικά λαθεμένη δήλωση, στήν ὁποία δήλωνε ὅτι δέν ἐπιδοκιμάζει τήν ἀπεργία. Παρά τήν ἀντίδραση τῶν λικβινταριστῶν καί τό πολιτικό λάθος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, τή μέρα τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τῆς Δούμας ἀπεργήσανε δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες. Σέ μιά σειρά ἐπιχειρήσεις ὀργανώθηκαν πεταχτές συγκεντρώσεις, στίς ὁποῖες οἱ ἐργάτες ἔπαιρναν ἀποφάσεις γιά μποϋκοτάρισμα τῆς ἐφημερίδας «Λούτς».

Μετά τή διαδήλωση οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς Δούμας μίλησαν στίς συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν καί ἀναγνώρισαν τό λάθος τους.— *215.*

109 Πρόκειται γιά τό λόγο τοῦ Μ. Β. Ροντζιάνκο ὕστερα ἀπό τήν ἐκλογή του σάν προέδρου τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Στήν ἀγόρευσή του διακήρυξε ὅτι «εἶναι ὀπαδός τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος πού βασίζεται στίς συνταγματικές ἀρχές», ταυτόχρονα ὅμως δήλωσε εὐπειθέστατα ὅτι εἶναι «ἀκλόνητα ἀφοσιωμένος» στόν τσάρο. Τό τέλος τοῦ λόγου τοῦ Ροντζιάνκο ἡ καντετο-ὀχτωβριστική πλειοψηφία τῆς Δούμας τό κάλυψε μέ ἐπευφημίες. Ἡ καντέτικη ἐφημερίδα «Ρέτς» στό κύριο ἄρθρο τοῦ φύλ. ἀρ. 315 τῆς 16 (29) τοῦ Νοέμβρη 1912 ἐκτίμησε τήν ἐκλογή τοῦ Ροντζιάνκο ὡς προέδρου τῆς Δούμας σάν «πολιτική ἐπίδειξη» καί σκορποῦσε γι' αὐτόν ἐπαίνους.— *215.*

110 Δέν κατορθώθηκε νά ἐξακριβωθεῖ γιά ποιό ἄρθρο γίνεται λόγος.— *218.*

111 Ἡ *«Συνδιάσκεψη περιοχῆς» τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας* ἔγινε στίς 11-17 τοῦ Αὐγούστου (ν. ἡμ.) 1912. Ὅλοι ὅσοι πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη ἦταν ὀπαδοί τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ («ζαζοντοβικοί»), πού κρατοῦσαν συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές καί τάσσονταν ἐνάντια στούς «ροζλαμοβικούς», πού ἀκολουθοῦσαν μπολσεβίκικες θέσεις. Ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τή δράση τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης, ἀποφάσισε νά διαλύσει τίς κομματικές ὀργανώσεις, πού ὑποστήριζαν τούς «ροζλαμοβικούς», ἐκδηλώθηκε ὑπέρ τῆς συμφωνίας στά ζητήματα τῆς τακτικῆς μέ τήν Μπούντ καί τό ΠΠΣ-«λεβίτσα» στίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἐπίσης ἀπόφαση γιά τή στάση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ, ἡ ὁποία ἀναλύεται σ' αὐτό τό ἄρθρο.— *232.*

112 Ὄργανο τῶν ἀντιλικβινταριστῶν ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ λύση τῆς κομματικῆς κρίσης», πού δημοσιεύτηκε στίς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1911 στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 1-11).

Ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα». Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Α. Μαρτίνοφ «Στά ἐρείπια τοῦ μπολσεβικοπολωνικοῦ συνασπισμοῦ», πού δημοσιεύτηκε τό Δε-

κέμβρη 1911 στό φύλ. άρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα».— *236.*

113 *«Αὐστριακή» ὁμοσπονδία* — στήν προκείμενη περίπτωση εἶναι ἡ όργανωτική συγκρότηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας κατά ἐθνότητες. Στό συνέδριο τοῦ Βίμμπεργκ (Βιέννης) τό 1897 τό ἑνιαῖο κόμμα διαλύθηκε καί στή θέση του μπῆκε ἡ ὁμοσπονδιακή ἕνωση τῶν ἕξι ἐθνικῶν «σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων»: τῆς γερμανικῆς, τῆς τσέχικης, τῆς πολωνικῆς, τῶν ρουσίνων *, τῆς ἰταλικῆς καί τῆς νοτιοσλαβικῆς. Ὅλες αὐτές οἱ ὁμάδες συνδέονταν μεταξύ τους μόνο μέ τό κοινό συνέδριο καί τήν κοινή Κεντρική Διοίκηση. Στό συνέδριο τοῦ Μπροῦνεκ τό 1899 ἡ Κεντρική Διοίκηση τοῦ κόμματος μετασχηματίστηκε σέ ὁμοσπονδιακό ὄργανο, πού ἀπαρτιζόταν ἀπό τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων. Ἀποτέλεσμα τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος ὀργάνωσης ἦταν ἡ διάλυση τοῦ ἑνιαίου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας.— *240.*

114 *Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία Ἐργασίας* (ΑΟΕ) — συνδικαλιστική ὀργάνωση τῶν ΕΠΑ, πού ἱδρύθηκε τό 1881. Ἡ ΑΟΕ, ὄντας συγκροτημένη μέ βάση τή συντεχνιακή ἀρχή, συνένωνε κυρίως τήν «ἐργατική ἀριστοκρατία». Ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας Ἐργασίας εἶναι τό μηνιαῖο περιοδικό «American Federationist» («Ἀμέρικαν Φεντερέισενιστ»), πού βγαίνει στήν Οὐάσιγκτων ἀπό τό 1894.

Ἡ ρεφορμιστική καθοδήγηση τῆς ΑΟΕ ἀρνεῖται τίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ταξικῆς πάλης, κηρύσσει τήν «ταξική συνεργασία» καί στέκεται στό ἔδαφος τῆς ὑπεράσπισης τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Ἡ καθοδήγηση τῆς ΑΟΕ ἐφαρμόζει πολιτική διάσπασης τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος καί ὑποστηρίζει δραστήρια τήν ἐπιθετική ἐξωτερική πολιτική τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τό 1955 ἡ ΑΟΕ συγχωνεύτηκε μέ τήν ἄλλη συνδικαλιστική ὀργάνωση, τό Κογκρέσσο τῶν παραγωγικῶν συνδικάτων. Ἡ νέα ὀργάνωση ὀνομάζεται Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία Ἐργασίας—Κογκρέσσο παραγωγικῶν συνδικάτων (ΑΟΕ-ΚΠΣ).— *241.*

115 Τό ἄρθρο *«Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ «κοινοβουλευτική» ἀντιπροσώπευσή της»* εἶναι τό πρῶτο ἀπό μιά σειρά ἄρθρα πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν γιά τήν «Πράβντα» σχετικά μέ τήν πείρα τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στή ΙΙ, ΙΙΙ καί IV Δούμα. Στήν «Πράβντα» δημοσιεύτηκε μόνο τό πρῶτο ἄρθρο. Τό 1954 ἡ ΚΕ τοῦ Ἑνοποιημένου ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας παράδοσε στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ τά ὑλικά ἀπό τό ἀρχεῖο τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν Κρακοβία-Πορόνιν, πού βρέθηκαν στήν Κρακοβία. Ἀνάμεσα σ' αὐτά βρέθηκαν τά χειρόγραφα τοῦ τρίτου καί τοῦ πέμπτου ἄρθρου «Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ «κοινοβουλευτική» ἀντιπροσώπευσή της». Τά ἄρθρα αὐτά, πού δημοσιεύ-

---

* Ρουσῖνοι — ἔτσι ὀνομαζόταν στήν ἐπίσημη αὐστρογερμανική καθώς καί στήν πολωνική καί τή ρωσική φιλολογία ὥς τό 1940 ὁ οὐκρανικός πληθυσμός τῆς Γαλικίας, τῶν Παρακαρπαθίων καί τῆς Βουκοβίνας. *Σημ. μετ.*

ονται παρακάτω, πρωτοδημοσιεύτηκαν τόν Ἀπρίλη 1954 στό περιοδικό «Κομμουνίστ».Τό δεύτερο καί τό τέταρτο ἄρθρο δέν βρέθηκαν.— *243.*

116 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν σύνθεση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ.— *243.*

117 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς IV συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ («Τρίτης Πανρωσικῆς») «Γιά τήν τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος I, 1954, σελ. 182-184).— *245.*

118 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς V συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος I, 1954, σελ. 198-201).— *246.*

119 Πρόκειται γιά τούς κομματικούς-μενσεβίκους — μιά ὁμάδα μ' ἐπικεφαλῆς τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ, πού ξεχώρισε ἀπό τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί πού στά 1908-1912 τάσσονταν ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Οἱ πλεχανοφικοί, παραμένοντας στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ, ταυτόχρονα ἦταν ὑπέρ τῆς διαφύλαξης καί τοῦ δυναμώματος τῆς παράνομης κομματικῆς ὀργάνωσης καί γι' αὐτό τό σκοπό ἔκαναν συνασπισμό μέ τούς μπολσεβίκους.— *246.*

120 Ἡ ἀπόφαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Δούμας πάνω στό ζήτημα τῆς πρόσληψης τοῦ Ε. Ι. Γιαγγέλο στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα δημοσιεύτηκε ὁλόκληρη τήν 1 (14) τοῦ Δεκέμβρη 1912 στίς ἐφημερίδες «Πράβντα» (ἀρ. φύλ. 182) καί «Λούτς» (ἀρ. φύλ. 64). Ὁ Λένιν ἔκανε ἐκτίμηση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης, ἐκτός ἀπό τοῦτο τό ἄρθρο, ἐπίσης καί στήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στήν Κρακοβία «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 272-273).— *248.*

121 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ὁ Γιαγγέλο σάν μή ἰσότιμο μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 182 τῆς 1 τοῦ Δεκέμβρη 1912.— *251.*

122 *Μπαλαλάικιν* — ἥρωας τοῦ ἔργου τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Σύγχρονο εἰδύλλιο». Φιλελεύθερος κουφιοκεφαλάκης, τυχοδιώκτης καί ψεύτης.— *253.*

123 *«Ρούσκαγια Μολβά»* («Ρωσική Φήμη») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν προοδευτικῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 9 (22) τοῦ Δεκέμβρη 1912 ὥς τίς 20 Αὐγούστου (2 τοῦ Σεπτέμβρη) 1913.— *254.*

124 *«Σλόβο»* («Λόγος») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1903 ὥς τό 1909. Ἀρχικά ἦταν ὄργανο τῶν δεξιῶν

ζέμτσι, ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1905 ἦταν ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν ὀχτωβριστῶν. Ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1906 σταμάτησε ἡ ἔκδοσή της. Ἐπανεκδόθηκε στίς 19 τοῦ Νοέμβρη (2 τοῦ Δεκέμβρη) 1906 σάν ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν «εἰρηνοανακαινιστῶν», πού οὐσιαστικά δέν διάφεραν καθόλου ἀπό τούς ὀχτωβριστές.— *256.*

125 *Ἡ σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν*, πού ὀνομάστηκε γιά λόγους συνωμοτικούς «σύσκεψη τοῦ Φλεβάρη», ἔγινε στήν Κρακοβία στίς 26 τοῦ Δεκέμβρη 1912-1 τοῦ Γενάρη 1913 (8-14 τοῦ Γενάρη 1913). Στίς ἐργασίες της πῆραν μέρος οἱ Β. Ι. Λένιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Ι. Β. Στάλιν, οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας Α. Ε. Μπαντάγεφ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι, Ν. Ρ. Σαγκόφ κ.ἄ. Στή σύσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ παράνομες κομματικές ὀργανώσεις τῆς Πετρούπολης, τῆς περιοχῆς Μόσχας, τοῦ Νότου, τῶν Οὐραλίων καί τοῦ Καυκάσου.

Ἡ προπαρασκευαστική δουλιά γιά τή σύγκληση τῆς σύσκεψης ἔγινε ἄμεσα ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, πού εἶχε συχνή ἀλληλογραφία μέ τά κομματικά στελέχη τῆς Ρωσίας καί ἔδινε ὑποδείξεις στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης τῆς σύσκεψης. Ἡ σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἔγινε μέ τήν προεδρία τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ὁ ἴδιος ἔκανε τίς ἑξῆς εἰσηγήσεις: «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, οἱ ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», «Γιά τή στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα» (τό κείμενο τῶν εἰσηγήσεων δέν διασώθηκε), σύνταξε καί θεώρησε ὅλες τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης καί ἔγραψε τήν «Ἀνακοίνωση» τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη.

Ἡ σύσκεψη ψήφισε ἀποφάσεις πάνω στά σοβαρότερα ζητήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος: γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σέ σύνδεση μέ τή νέα ἐπαναστατική ἄνοδο καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, γιά τή συγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης, γιά τή δουλιά τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, γιά τήν καμπάνια τῶν ἀσφαλίσεων, γιά τόν κομματικό τύπο, γιά τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τήν πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου. Στή σύσκεψη ἔγιναν εἰσηγήσεις γιά τήν κατάσταση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στίς κατά τόπους ὀργανώσεις.

Ἡ σύσκεψη τῆς Κρακοβίας πρότεινε στίς κομματικές ὀργανώσεις παράλληλα μέ τήν ἐπέκταση καί τό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης γιά τίς διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά βάλουν σάν πρῶτο τους καθῆκον τήν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῶν ἐπαναστατικῶν μαζικῶν ἀπεργιῶν καί τήν ὀργάνωση κάθε λογῆς ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Ἡ σύσκεψη διαπίστωσε ὅτι ἡ μοναδικά σωστή μορφή κομματικῆς συγκρότησης γιά ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν τό παράνομο κόμμα, πού νά περιβάλλεται ἀπό ἕνα δίχτυ νόμιμων καί μισονόμιμων συλλόγων. Σπουδαιότατο ἄμεσο καθῆκον τῆς κομματικῆς συγκρότησης θεωρήθηκε ἡ δημιουργία σ' ὅλες τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια καθαρά κομματικῶν παράνομων ἐπιτροπῶν ἀπό τούς πιό δραστήριους ἐργάτες. Γιά τή βελτίωση τῆς κομματικῆς καθοδήγησης καί τήν ἀποκατάσταση πιό στενῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις καί τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ σύσκεψη ἔκρινε ἀπαραίτητο νά ὀργανωθοῦν περιφερειακά κέντρα στίς κυριότερες περιοχές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Σπουδαιότατο πρακτικό καθῆκον θεωρήθηκε ἡ δημιουργία συστήματος πληρεξουσίων πού νά ἀναδειχτοῦν ἀπό τό περιβάλλον τῶν ἐργατῶν-κατά τόπους καθοδηγητῶν.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας ἡ σύσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι γιά νά ἐξυπηρετηθεῖ ἡ πολιτική διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά ὀργανωθεῖ σωστά ἡ δράση τοῦ κόμματος στή Δούμα, εἶναι ἀπαραίτητο νά παρακολουθεῖται μέ προσοχή κάθε βῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας καί νά ἐλέγχεται ἡ δουλιά της. Ἡ σύσκεψη τόνισε τίς ἐπιτυχίες καί τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Χαιρέτισε τήν ἐνεργητική δραστηριότητα τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν, τίς ἀγορεύσεις τους, τίς ἐπερωτήσεις πού ἔκαναν καί καταδίκασε αὐστηρά τίς ὄχι σωστές ἐνέργειες τοῦ λικβινταριστικοῦ τμήματος τῆς ὁμάδας.

Ἡ σύσκεψη τῆς Κρακοβίας καθόρισε τά μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί ὑπόδειξε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐφαρμόζει μέ περισσότερη ἀκρίβεια ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» τίς κομματικές ἀποφάσεις, νά χρησιμοποιεῖ καλύτερα τήν ἐφημερίδα σάν ἐργατικό βῆμα γιά τό φώτισμα τῆς κομματικῆς ζωῆς. Τά ὑλικά πού καθόριζε ἡ ΚΕ γιά δημοσίευση ἡ Συντακτική ἐπιτροπή ἦταν ὑποχρεωμένη νά τά δημοσιεύσει ἀμέσως.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στό λικβινταρισμό ἡ σύσκεψη τόνισε ὅτι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καθήκοντα τοῦ κόμματος εἶναι, ὅπως καί προηγούμενα, ἡ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Λούτς» καί ἡ ἐξήγηση στίς ἐργατικές μάζες τῆς μεγάλης ζημιᾶς πού προξενεῖ τό κήρυγμά τους. Ἡ σύσκεψη συνιστοῦσε νά γίνει ἕνωση ἀπό τά κάτω ὅλων τῶν ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ τήν προϋπόθεση νά ἀναγνωρίσουν τήν παράνομη ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά μποῦν σ' αὐτήν.

Μεγάλη προσοχή ἔδοσε ἡ σύσκεψη τῆς Κρακοβίας στό ἐθνικό ζήτημα. Κάλεσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας νά παλέψουν ἀποφασιστικά ἐνάντια σέ κάθε λογῆς ἐκδηλώσεις ἐθνικισμοῦ καί παρότρυνε τούς ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες κατά τόπους νά συσπειρωθοῦν ὅσο γίνεται πιό στενά καί νά συγχωνευτοῦν στίς ἑνιαῖες ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ σύσκεψη καταδίκασε τίς προσπάθειες τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων (τῆς ΚΕ τῆς Μπούντ, τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς Πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, τῆς ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας) νά ἀποχωριστοῦν ἀπό τό ΣΔΕΚΡ καί νά βοηθήσουν τή διασπαστική δράση τῶν λικβινταριστῶν.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στή στερέωση τοῦ κόμματος καί τῆς ἑνότητάς του, στή διεύρυνση καί τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν τοῦ κόμματος μέ τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων, στήν ἐπεξεργασία τῶν νέων μορφῶν τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στίς συνθῆκες τῆς αὐξανόμενης ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῆς Κρακοβίας ἐπικυρώθηκαν ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀμέσως μετά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης κυκλοφόρησαν σέ πολυγραφημένη ἔκδοση. Στό πρῶτο 15θήμερο τοῦ Φλεβάρη (ν. ἡμ.) 1913 οἱ ἀποφάσεις μαζί μέ τήν «Ἀνακοίνωση» τῆς ΚΕ γιά τή σύσκεψη ἐκδόθηκαν σέ ξεχωριστή μπροσούρα στό Παρί-

σι. Ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», πού, ὅπως φαίνεται, συζητήθηκε ἐπίσης στίς κλειστές συνεδριάσεις τῆς ΚΕ μετά τή λήξη τῆς σύσκεψης, γιά συνωμοτικούς λόγους δέν δημοσιεύτηκε. Ἡ ἀπόφαση διασώθηκε σέ ἀντίγραφο, γραμμένο ἰδιόχειρα ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ ἀπόφαση αὐτή δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

Τά πρακτικά τῆς σύσκεψης δέν διασώθηκαν. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ ὑπάρχουν μόνο σύντομες περιληπτικές σημειώσεις τοῦ Λένιν ἀπό τήν πορεία τῶν συζητήσεων κατά τήν ἐξέταση ὁρισμένων ζητημάτων καί ἕνα σύντομο σχέδιο τῆς εἰσήγησής του γιά τήν ἐπαναστατική ἄνοδο, τίς ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος.— *259.*

126 Πρόκειται γιά τήν ἀγόρευση τοῦ μενσεβίκου Α. Ι. Τσχενκέλι, μέλους τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, στή 10η συνεδρίαση τῆς Κρατικῆς δούμας στίς 10 (23) τοῦ Δεκέμβρη 1912.— *273.*

127 *Διατύπωση πού ἀπορρίφθηκε ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ*, — εἶναι ἡ πρόταση τοῦ μπουντιστῆ Β. Ντ. Μέντεμ (σύμφωνα μέ τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου — Γκόλντμπλαντ) νά μπεῖ στήν § 8 τοῦ γενικοῦ πολιτικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, πού μιλάει γιά τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης ὅλων τῶν ἐθνῶν, τά ὁποῖα ἀνήκουν στή σύνθεση τοῦ κράτους», ἡ προσθήκη: «καί ἡ δημιουργία θεσμῶν, πού νά ἐγγυῶνται τήν πλήρη ἐλεύθερη πολιτιστική ἀνάπτυξή τους» (βλ. «Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἰούλης-Αὔγουστος 1903. Πρακτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 190-192).— *273.*

128 Στή 14 συνεδρίαση τῆς Κρατικῆς δούμας τῆς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1912, μετά τό σταμάτημα τῶν συζητήσεων πάνω στήν κυβερνητική διακήρυξη, οἱ καντέτοι, οἱ προοδευτικοί, οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ ἐθνικιστές πρότειναν σχέδια διατύπωσης περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα. Πλειοψηφία συγκέντρωσε ἡ διατύπωση τῶν προοδευτικῶν, στήν ὁποία ἐκφραζόταν ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ κυβέρνηση θά ἐφαρμόσει τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Ὑπέρ αὐτῆς τῆς διατύπωσης ψήφισαν τά μέλη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Ἀργότερα παραδέχτηκαν ὅτι, ψηφίζοντας ἔτσι, ἔκαναν λάθος.— *273.*

129 Γιά τό περιεχόμενο αὐτῶν τῶν σημείων πού δέν δημοσιεύτηκαν καί πού τό κείμενό τους δέν διασώθηκε, μποροῦμε νά κρίνουμε ἀπό τό πρωταρχικό πρόχειρο σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας». Τό πρόχειρο σχέδιο ἀπόφασης δημοσιεύεται σέ τοῦτο τόν τόμο στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ.411).— *273.*

130 *Γραφεῖο τῆς ΚΕ* — Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ — κέντρο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος γιά τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῆς Ρωσίας, πού δημιουργήθηκε τό Γενάρη τοῦ 1912 στήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό Ρωσικό Γραφεῖο μπῆκαν τά τακτικά μέλη τῆς ΚΕ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Σ. Σ. Σπανταριάν, Ι. Β. Στάλιν, τά ἀναπληρωματικά

μέλη τῆς ΚΕ Μ. Ι. Καλίνιν, Ε. Ντ. Στάσοβα κ.ἄ. Σέ συνέχεια, λόγω τῶν συχνῶν συλλήψεων τῶν κομματικῶν στελεχῶν στή Ρωσία, ἡ σύνθεση τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου ἄλλαξε πολλές φορές, στή θέση αὐτῶν πού ἔφευγαν, προσλαμβάνονταν καινούργιοι.

Τή δουλιά τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τήν καθοδηγοῦσε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος μ' ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν. Τά καθήκοντα τοῦ Γραφείου ἦταν: ἡ ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἡ ἰδεολογική καί ὀργανωτική συσπείρωση τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων γύρω ἀπό τήν ΚΕ τοῦ κόμματος, τό δυνάμωμα τῆς ἑνότητας τῶν γραμμῶν τοῦ κόμματος, ἡ πάλη ἐνάντια στά ὀπορτουνιστικά ρεύματα. Τό Ρωσικό Γραφεῖο ἔκανε σοβαρή δουλιά γιά τήν ἔκδοση καί τήν κυκλοφορία προκηρύξεων, ἐκκλήσεων καί ἄλλου παράνομου ἔντυπου ὑλικοῦ τῶν μπολσεβίκων. Ἦταν ἕνας σπουδαῖος συνδετικός κρίκος ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 τό Ρωσικό Γραφεῖο σταμάτησε τή δράση του.— *273.*

131 Ὁ Β. Ι. Λένιν ξεκαθαρίζει τό περιεχόμενο τοῦ κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου γιά τίς ἀσφαλίσεις, πού ψηφίστηκε ἀπό τήν ΙΙΙ Κρατική δούμα τό φθινόπωρο τοῦ 1911, στήν ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό νομοσχέδιο τῆς Δούμας γιά τίς κρατικές ἀσφαλίσεις τῶν ἐργατῶν» (βλ. *Ἅπαντα*, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 153-156).— *274.*

132 «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», ρωσ. ἔκδ., μέρος Ι, 1954, σελ. 195.— *275.*

133 Πρόκειται γιά τήν μπολσεβίκικη ἐξάδα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας.— *280.*

134 Πρόκειται γιά τό μηνιαῖο θεωρητικό νόμιμο περιοδικό τῶν μπολσεβίκων *«Προσβεστσένιγε»* («Μόρφωση»). Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914. Ἡ κυκλοφορία τοῦ περιοδικοῦ ἔφτανε μέχρι τά 5 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Τό περιοδικό ἱδρύθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν στή θέση τοῦ μπολσεβίκικου περιοδικοῦ «Μίσλ», πού ἔβγαινε στή Μόσχα καί πού τό ἔκλεισε ἡ τσαρική κυβέρνηση. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Α. Σαβελιόφ. Ὁ Λένιν ἀνάθεσε τήν καθοδήγηση τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος τοῦ «Προσβεστσένιγε» στόν Α. Μ. Γκόρκι. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό «Προσβεστσένιγε» ἀπό τό Παρίσι καί μετά ἀπό τήν Κρακοβία καί τό Πορόνιν, θεωροῦσε τά ἄρθρα, κρατοῦσε τακτική ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς. Στό περιοδικό δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Οἱ τρεῖς πηγές καί τά τρία συστατικά μέρη τοῦ μαρξισμοῦ», «Κριτικά σημειώματα πάνω στό ἐθνικό ζήτημα», «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» κ.ἄ.

Τό περιοδικό ξεσκέπαζε τούς ὀπορτουνιστές — τούς λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, καθώς καί τούς ἀστούς ἐθνικιστές, φώτιζε τήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστα-

τικῆς ἀνόδου, προπαγάνδιζε τά μπολσεβίκικα συνθήματα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Τό περιοδικό πάλευε ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό καί τόν κεντρισμό στά κόμματα τῆς II Διεθνοῦς. Ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στή μαρξιστική διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό φθινόπωρο τοῦ 1917 τό περιοδικό ἐπανεκδόθηκε, βγῆκε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος (διπλό), ὅπου δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» καί «Σχετικά μέ τήν αναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος».— *280.*

135 Στήν ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν ἐργατῶν τῆς Ἀγγλίας (Αὔγουστος 1911) πῆραν μέρος περίπου 200 χιλιάδες ἄτομα. Ἡ ἀπεργία παράλυσε τήν κίνηση τῶν σιδηροδρόμων τῆς χώρας καί δημιούργησε σοβαρή ἀνωμαλία στή δουλιά τῆς βιομηχανίας. Ἐνάντια στούς ἀπεργούς ἡ κυβέρνηση ἔστειλε στρατεύματα. Στή Λίβερπουλ, Λανέλλυ καί σέ ἄλλα μέρη τῆς Ἀγγλίας ἔγιναν ἔνοπλες συγκρούσεις. Ἀρκετοί ἐργάτες σκοτώθηκαν καί πολλοί τραυματίστηκαν. Τά αἱματηρά αὐτά μέτρα προκάλεσαν στή χώρα θύελλα ἀγανάκτησης. Κατατρομαγμένοι ἀπό τήν ὁρμή τοῦ κινήματος, οἱ ἰδιοκτῆτες τῶν σιδηροδρομικῶν ἑταιρειῶν ὑποχρεώθηκαν νά κάνουν ὁρισμένες ὑποχωρήσεις καί συγκεκριμένα, ἀναγνώρισαν οὐσιαστικά τό συνδικάτο τῶν σιδηροδρομικῶν.— *281.*

136 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει τά λόγια τοῦ ἐργατικοῦ τραγουδιοῦ τοῦ γερμανοῦ ποιητῆ Γκέοργκ Χέρβεγκ, πού γράφτηκε τό 1863 γιά τή Γενική Γερμανική Ἐργατική Ἕνωση.

137 *«Ἐφημερίδα τῶν Ἐργατῶν Τραγουδιστῶν»* (ὁ πλήρης τίτλος «Deutsche Arbeiter Sängerzeitung») — ἐφημερίδα σοσιαλδημοκρατικῆς κατεύθυνσης, ἦταν ὄργανο τοῦ «Γερμανικοῦ ἐργατικοῦ συνδέσμου τραγουδιοῦ». Ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1907 ὥς τό 1933, κατά κανόνα μιά φορά τό μήνα.— *286.*

138 *Γενική Γερμανική Ἐργατική Ἕνωση* — πολιτική ὀργάνωση τῶν γερμανῶν ἐργατῶν, πού ἱδρύθηκε στό συνέδριο τῶν Ἐργατικῶν συλλόγων στή Λειψία τό 1863 μέ τή δραστήρια συμμετοχή τοῦ Φ. Λασσάλ. Τό γεγονός τῆς ἵδρυσης τῆς Ἕνωσης εἶχε γιά τό ἐργατικό κίνημα θετική σημασία, ὡστόσο ὁ Λασσάλ, πού ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Ἕνωσης, τό ὁδήγησε στόν ὀπορτουνιστικό δρόμο. Ἡ Ἕνωση περιόριζε τούς σκοπούς της στήν πάλη γιά τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί στήν εἰρηνική κοινοβουλευτική δράση. Ὅπως τόνιζε ὁ Φ. Ἔνγκελς «τό γενικό, ἴσο καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα» κηρυσσόταν ἀπό τόν Λασσάλ σάν τό μοναδικό καί ἀλάθητο μέσο γιά τήν κατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐργατική τάξη» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 340). Οἱ καθοδηγητές τῆς Ἕνωσης πρόβαλλαν τό αἴτημα τῆς δημιουργίας παραγωγικῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων, πού νά ἐπιχορηγοῦνται ἀπό τό κράτος, μέ τή βοήθεια τῶν ὁποίων ἦταν δυνατό δῆθεν νά μετατραπεῖ βαθμιαῖα τό πρωσσικό κράτος στό λεγόμενο «ἐλεύθερο λαϊκό κράτος». Θεωροῦσαν τήν ἀγροτιά σάν ἀντιδραστική μάζα. Οἱ λασσαλικοί ἐπιδοκίμαζαν τόν ἀντεπαναστατικό δρόμο ἕνωσης τῆς

Γερμανίας «ἀπό τά πάνω», μέ τούς δυναστικούς πολέμους τῆς Πρωσσίας. Ἡ Γενική Γερμανική Ἐργατική Ἕνωση διατηρήθηκε ὥς τό 1875.— *286.*

139 *Ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές* ψηφίστηκε στή Γερμανία τό 1878 ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βίσμαρκ μέ σκοπό τήν καταπολέμηση τοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Μέ τό νόμο αὐτόν ἀπαγορεύονταν ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, οἱ μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις, ὁ ἐργατικός τύπος· κατασχόταν ἡ σοσιαλιστική φιλολογία· οἱ σοσιαλδημοκράτες καταδιώκονταν καί ἐκτοπίζονταν. Ὡστόσο οἱ διώξεις δέν λύγισαν τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού ἀναπροσάρμοσε τή δράση του στίς συνθῆκες τῆς παρανομίας: στό ἐξωτερικό ἐκδιδόταν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, ἡ ἐφημερίδα «Der Sozialdemokrat» («Ὁ Σοσιαλδημοκράτης») καί συνέρχονταν τακτικά τά συνέδρια τοῦ κόμματος (1880, 1883 καί 1887). Στή Γερμανία, μέσα στήν παρανομία, ἀνασυγκροτοῦνταν γρήγορα οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί ὁμάδες μ' ἐπικεφαλῆς τους τήν παράνομη Κεντρική Ἐπιτροπή. Ταυτόχρονα τό κόμμα ἐκμεταλλευόταν πλατιά τίς νόμιμες δυνατότητες γιά τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες καί ἡ ἐπιροή του μεγάλωνε ἀδιάκοπα: ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ σοσιαλδημοκράτες στίς ἐκλογές γιά τό ράιχσταγκ αὐξήθηκε ἀπό τό 1878 ὥς τό 1890 πάνω ἀπό τρεῖς φορές. Τεράστια βοήθεια στούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες ἔδιναν οἱ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Τό 1890 κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, πού δυνάμωνε ὁλοένα, καταργήθηκε ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές.— *287.*

140 *Τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, ἡ καθημερινή ἐφημερίδα «Vorwärts»* («Ἐμπρός») ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1891, ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος πού συνῆλθε στή Χάλλη καί μέ τόν τίτλο «Vorwärts. Berliner Volksblatt», σάν συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Berliner Volksblatt» («Λαϊκή ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου»), πού ἔβγαινε ἀπό τό 1884. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας ὁ Φ. Ἔνγκελς καταπολεμοῦσε κάθε ἐκδήλωση ὀπορτουνισμοῦ. Ἀπό τό δεύτερο μισό τῆς δεκαετίας 1890-1900, μετά τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, ἡ σύνταξη τῆς «Vorwärts» ἔπεσε στά χέρια τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος καί συστηματικά δημοσίευε ἄρθρα τῶν ὀπορτουνιστῶν. Ἡ «Vorwärts», κρατώντας μεροληπτική στάση στό ζήτημα τῆς πάλης κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ πού γινόταν στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὑποστήριζε τούς «οἰκονομιστές» καί ἀργότερα, μετά τή διάσπαση τοῦ κόμματος, τούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἡ «Vorwärts» δημοσίευε τά συκοφαντικά ἄρθρα τοῦ Τρότσκι, χωρίς νά δίνει στόν Λένιν, στούς μπολσεβίκους τή δυνατότητα νά τά ἀνασκευάζουν καὶ νά δίνουν μιά ἀντικειμενική εἰκόνα τῆς κατάστασης στό κόμμα.

Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Vorwärts» ὑποστήριζε τίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Μετά τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ὥς τό 1933.— *288.*

141 *«Bremer Bürger-Zeitung»* («Πολιτική ἐφημερίδα τῆς Βρέμης»)—καθη-

μερινή σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα, ἔβγαινε ἀπό τό 1890 ὥς τό 1919. Ὥς τό 1916 βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Βρέμης, ὕστερα πέρασε στά χέρια τῶν σοσιαλσωβινιστῶν.— *288.*

142 Τό ἄρθρο «Γιά τόν μπολσεβικισμό» γράφτηκε γιά τό δεύτερο τόμο τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Α. Ρουμπάκιν «Ἀνάμεσα στά βιβλία». Στίς 12 (25) τοῦ Γενάρη 1913 ὁ Β. Ι. Λένιν ἔστειλε αὐτό τό ἄρθρο στόν Ρουμπάκιν στό Κλάραν (Ἑλβετία) μαζί μ' ἕνα συνοδευτικό γράμμα, ὅπου ἔβαζε σάν ὅρο δημοσίευσης τοῦ ἄρθρου «*νά μή γίνει καμμιά ὁποιαδήποτε* ἀλλαγή» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 45). Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε ὁλόκληρο. — *280.*

143 «*Οἰκονομισμός*» — ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, πού ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 19ου-ἀρχές 20οῦ αἰώνα, μιά ἀπό τίς παραλλαγές τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ. Ἔντυπα ὄργανα τῶν «οἰκονομιστῶν» ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Μίσλ» (1897-1902) καί τό περιοδικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (1899-1902). Προγραμματικό ντοκουμέντο τῶν «οἰκονομιστῶν», τούς ὁποίους ὁ Λένιν ἔλεγε ρώσσους μπερνσταϊνικούς, ἦταν τό λεγόμενο «Credo», πού γράφτηκε τό 1899 ἀπό τήν Ε. Ντ. Κουσκόβα.

Οἱ «οἰκονομιστές» περιόριζαν τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν οἰκονομική πάλη γιά τήν αὔξηση τοῦ μεροκάματου, τήν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας κτλ. ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ πολιτική πάλη εἶναι ὑπόθεση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, θεωρώντας ὅτι τό κόμμα πρέπει ἁπλῶς νά παρακολουθεῖ τό αὐθόρμητο προτσές τοῦ κινήματος, νά εἶναι πρωτοκολλητής τῶν γεγονότων. Οἱ «οἰκονομιστές», ὑποκλινόμενοι μπροστά στό αὐθόρμητο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, μείωναν τή σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας, τῆς συνειδητότητας, ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ σοσιαλιστική ἰδεολογία μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἀπό τό αὐθόρμητο ἐργατικό κίνημα. Ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης στό ἐργατικό κίνημα ἀπ' ἔξω, ἀπό τό μαρξιστικό κόμμα, κι' ἔτσι ἄνοιγαν τό δρόμο στήν ἀστική ἰδεολογία. Οἱ «οἰκονομιστές» ὑπεράσπιζαν τή διασπορά καί τό χειροτεχνικό τρόπο δουλιᾶς μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, τάσσονταν ἐνάντια στήν ἀνάγκη δημιουργίας συγκεντρωτικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ «οἰκονομισμός» ἀπειλοῦσε ν' ἀποτραβήξει τήν ἐργατική τάξη ἀπό τόν ταξικό ἐπαναστατικό δρόμο καί νά τή μετατρέψει σέ πολιτικό ἐξάρτημα τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἀναλυτική κριτική τῶν ἀπόψεων τῶν «οἰκονομιστῶν» γίνεται στά ἔργα τοῦ Λένιν: «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» (ἡ «Διαμαρτυρία» πού στρέφεται ἐνάντια στό «Credo», γράφτηκε στήν ἐξορία στή Σιβηρία τό 1899 καί ὑπογράφτηκε ἀπό 17 ἐξόριστους μαρξιστές), «Πισωδρομική κατεύθυνση στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία», «Παίρνοντας ἀφορμή ἀπό μιά «Profession de foi»», «Συζήτηση μέ τούς συνήγορους τοῦ οἰκονομισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 167-180, 246-279, 316-326, τόμ. 5ος, σελ. 366-373). Ὁ Λένιν ὁλοκλήρωσε τήν ἰδεολογική συντριβή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» στό βιβλίο του «Τί νά κάνουμε;» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 1-195). Μεγάλο

ρόλο στήν πάλη ἐνάντια στόν «οἰκονομισμό» ἔπαιξε ἡ λενινιστική «Ἴσκρα».— *290.*

144 *«Ἴσκρα»* («Σπίθα») (ἡ παλιά) — ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό 1900 και ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα», που ἔχει ἡμερομηνία Δεκέμβρης 1900, βγῆκε στή Λειψία· τά ἑπόμενα φύλλα βγῆκαν στό Μόναχο, ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 στή Γενεύη. Μεγάλη βοήθεια στήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας (ὀργάνωση μυστικοῦ τυπογραφείου, ἐξασφάλιση ρωσικῶν στοιχείων κτλ). ἔδοσαν οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες Κ. Τσέτκιν, Α. Μπράουν κ.ἄ., ὁ πολωνός ἐπαναστάτης Γ. Μαρχλέβσκι πού ζοῦσε ἐκεῖνα τά χρόνια στό Μόναχο καί ὁ Γκ. Κβέλτς, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς Ἀγγλικῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας.

Τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀποτελοῦσαν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ, ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Π. Μπ. Αξελρόντ, ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί ἡ Β. Ι. Ζασούλιτς. Γραμματέας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς στίς ἀρχές ἦταν ἡ Ι. Γκ. Σμιντόβιτς-Λέμαν καί ἀργότερα, ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1901, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, πού κρατοῦσε καί ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς «Ἴσκρα» μέ τίς ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τῆς «Ἴσκρα» βρίσκονταν τά προβλήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία, μεγάλη προσοχή δινόταν στα πιό σημαντικά γεγονότα τῆς διεθνοῦς ζωῆς καί ἰδιαίτερα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἦταν οὐσιαστικά ὁ διευθυντής καί καθοδηγητής τῆς «Ἴσκρα», δημοσίευε ἄρθρα γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἴσκρα» ἔγινε τό κέντρο συνένωσης τῶν κομματικῶν δυνάμεων, συγκέντρωσης καί διαπαιδαγώγησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαμάρα κ.ἄ.) δημιουργήθηκαν ὁμάδες καί ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ λενινιστικῆς-ἰσκρικῆς κατεύθυνσης καί τό Γενάρη τοῦ 1902 στό συνέδριο τῶν ἰσκριστῶν στή Σαμάρα ἱδρύθηκε ἡ ρωσική ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα». Οἱ ἰσκρικές ὀργανώσεις δημιουργοῦνταν καί δούλευαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῶν μαθητῶν καί συναγωνιστῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν — Ν. Ε. Μπάουμαν, Ι. Β. Μπάμπουσκιν, Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Π. Α. Κράσικοφ, Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι, Φ. Β. Λένγκνικ, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Ι. Ι. Ράντσενκο κ.ἄ.

Μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Λένιν καί μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 21 τῆς «Ἴσκρα») καί προετοίμασε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τόν καιρό τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου ἡ πλειοψηφία τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας εἶχε προσχωρήσει στήν «Ἴσκρα», εἶχε ἐγκρίνει τήν τακτική, τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό της σχέδιο, τήν εἶχε ἀναγνωρίσει σάν καθοδηγητικό της ὄργανο. Τό συνέδριο σέ εἰδική ἀπόφασή του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» στήν πάλη γιά τό κόμμα καί τήν ἀνακήρυξε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἀμέσως μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ μενσεβίκοι μέ τήν

ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ πῆραν τήν «Ἴσκρα» στά χέρια τους. Ἀπό τό 52 φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.— *290.*

145 *Τό Δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε στίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη-10 (23) Αὐγούστου 1903. Οἱ πρῶτες 13 συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἔγιναν στίς Βρυξέλλες. Κατόπιν, ἐξαιτίας τῶν διώξεων τῆς ἀστυνομίας, οἱ συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου μεταφέρθηκαν στό Λονδίνο

Τό συνέδριο προετοιμάστηκε ἀπό τήν «Ἴσκρα», πού μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλιά γιά τή συσπείρωση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 43 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἀντιπροσώπευαν 26 ὀργανώσεις (τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς», τήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα», τήν Ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ, καθώς καί τήν Κεντρική της Ἐπιτροπή, τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί 20 σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις τῆς Ρωσίας). Ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀπό δυό ψήφους καί γι' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων στό συνέδριο ἀνερχόταν σέ 51. Ἡ σύνθεση τοῦ συνεδρίου ἦταν ἀνομοιογενής. Σ' αὐτό συμμετεῖχαν ὄχι μόνο ὀπαδοί τῆς «Ἴσκρα», ἀλλά καί ἀντίπαλοί της, καθώς καί ἀσταθῆ, ταλαντευόμενα στοιχεῖα.

Τά σοβαρότερα ζητήματα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ψήφιση τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί ἡ ἐκλογή τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν κέντρων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του ἔκαναν στό συνέδριο ἀποφασιστική πάλη κατά τῶν ὀπορτουνιστῶν.

Τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», δέχτηκε κατά τή συζήτησή του στό συνέδριο, τίς ἄγριες ἐπιθέσεις τῶν ὀπορτουνιστῶν. Στόχος αὐτῶν τῶν ἐπιθέσεων ἦταν ἰδιαίτερα ἡ θέση γιά τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στό ἐργατικό κίνημα, ἡ παράγραφος γιά τήν ἀνάγκη ἐγκαθίδρυσης δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καί τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος. Τό συνέδριο ἀπόκρουσε τούς ὀπορτουνιστές καί ἐνέκρινε ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ὅπου διατυπώνονταν τόσο τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (πρόγραμμα-μίνιμουμ), ὅσο καί τά καθήκοντα πού ἀπόβλεπαν στή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί στήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (πρόγραμμα-μάξιμουμ). Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μετά τό θάνατο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ψηφίστηκε ἐπαναστατικό πρόγραμμα, στό ὁποῖο, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν, ἡ πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἔμπαινε σάν βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Κατά τή συζήτηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σκληρή πάλη γύρω ἀπό τό ζήτημα τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν συγκρότησης τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του πάλευαν γιά τή δημιουργία μαχητικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητη τήν ψήφιση ἑνός καταστατικοῦ πού θά δυσκόλευε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν καί ταλαντευόμενων στοιχείων. Γι' αὐτό τό λόγο στή διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, πού προ-

τάθηκε ἀπό τόν Λένιν, ἡ εἴσοδος ἑνός ἀτόμου στό κόμμα ἐξαρτιόταν ὄχι μονάχα ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική συμμετοχή σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὁ Μάρτοφ ὑπόβαλε στό συνέδριο τή δική του διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ἐξαρτιόταν, ἐκτός ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, μόνο ἀπό τήν τακτική προσωπική συμβολή στό κόμμα κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις του. Ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, πού διευκόλυνε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν στοιχείων, ὑποστηρίχτηκε στό συνέδριο ὄχι μόνο ἀπό τούς ἀντιϊσκριστές καί τό «βάλτο» («τό κέντρο»), ἀλλά καί ἀπό τούς «μαλακούς» (ἀσταθεῖς) ἰσκριστές καί ἔγινε δεκτή ἀπό τό συνέδριο μέ ἐλάχιστη πλειοψηφία. Βασικά, τό συνέδριο ψήφισε τό καταστατικό πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν. Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης μιά σειρά ἀποφάσεις γιά ζητήματα τακτικῆς.

Στό συνέδριο ἔγινε διάσπαση ἀνάμεσα στούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς ἰσκρικῆς κατεύθυνσης — τούς λενινιστές, καί τούς «μαλακούς» ἰσκριστές — ὀπαδούς τοῦ Μάρτοφ. Οἱ ὀπαδοί τῆς λενινιστικῆς κατεύθυνσης συγκέντρωσαν τήν πλειοψηφία στίς ἐκλογές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος καί ἀπό τότε ἄρχισαν νά ὀνομάζονται μπολσεβίκοι, ἐνῶ οἱ ὀπορτουνιστές, πού πῆραν τήν μειοψηφία, μενσεβίκοι.

Τό συνέδριο εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἔβαλε τέρμα στόν χειροτεχνικό τρόπο δουλιᾶς καί στό καθεστώς τῶν ὁμίλων πού ὑπῆρχαν στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα καί ἔθεσε τίς βάσεις τοῦ μαρξιστικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ὁ μπολσεβικισμός ὑπάρχει, σάν ρεῦμα πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα, ἀπό τό 1903» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 8).

Τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δημιουργώντας ἕνα προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, πού ἔγινε ὑπόδειγμα γιά τούς ἐπαναστάτες μαρξιστές ὅλων τῶν χωρῶν, ἀποτέλεσε ἀποφασιστική καμπή στό διεθνές ἐργατικό κίνημα.— *290.*

146 Πρόκειται γιά τή *μενσεβίκικη «Ἴσκρα»* σέ διάκριση ἀπό τήν παλιά, τή λενινιστική «Ἴσκρα».

Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ «Ἴσκρα» ἀναγνωρίστηκε σάν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος. Τό συνέδριο καθώρισε τή Συντακτική ἐπιτροπή πού ἀποτελέστηκε ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί Λ. Μάρτοφ. Ὅμως ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἀρνήθηκε νά μπεῖ στή Συντακτική ἐπιτροπή χωρίς τούς παλιούς συντάκτες μενσεβίκους, (τόν Π. Μπ. Ἀξελρόντ, τόν Α. Ν. Πότρεσοφ καί τήν Β. Ι. Ζασούλιτς), πού δέν εἶχαν ἐκλεγεῖ ἀπό τό II συνέδριο καί τά φύλ. ἀρ. 46-51 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκαν μέ Συντακτική ἐπιτροπή τόν Λένιν καί τόν Πλεχάνοφ. Ἀργότερα ὁ Πλεχάνοφ πέρασε στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ καί ζήτησε νά μποῦν στή Συντακτική ἐπιτροπή οἱ παλιοί συντάκτες-μενσεβίκοι πού τούς εἶχε ἀπορίψει τό συνέδριο. Ὁ Λένιν δέν μποροῦσε νά συμφωνήσει μ' αὐτό καί στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1903 ἀποχώρησε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα». Προσλήφθηκε στήν ΚΕ τοῦ κόμματος κι' ἀπό κεῖ ἄρχισε πάλη κατά τῶν ὀπορτουνιστῶν-μενσεβίκων. Τό φύλ. ἀρ. 52 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκε μέ μόνο τή διεύθυνση τοῦ Πλεχάνοφ καί στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1903

ὁ Πλεχάνοφ αὐτόβουλα, παραβιάζοντας τή θέληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, προσέλαβε στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς«Ἴσκρα» τούς πρώην συντάκτες της — μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Πότρεσοφ καί Ζασούλιτς. Ἡ «Ἴσκρα» ἀπό τό πεντηκοστό δεύτερο φύλλο ἔπαψε νά εἶναι ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ μενσεβίκοι τή μετατρέψανε σέ ὄργανο πάλης ἐνάντια στό μαρξισμό, ἐνάντια στό κόμμα, σέ βῆμα κηρύγματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905.— *290.*

147 Γι' αὐτό τό πράγμα ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει λεπτομερειακά στήν μπροσούρα του «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς «Ἴσκρα»»» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 73-96).— *290.*

148 *Τό Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε στό Λονδίνο στίς 12-27 τοῦ Ἀπρίλη (25 τοῦ Ἀπρίλη-10 τοῦ Μάη) 1905. Προετοιμάστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί διεξήχθηκε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ μενσεβίκοι ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στό συνέδριο καί συγκάλεσαν στή Γενεύη δική τους συνδιάσκεψη.

Στό συνέδριο παραβρέθηκαν 38 ἀντιπρόσωποι: 24 μέ θετική ψῆφο καί 14 μέ συμβουλευτική. Μέ θετική ψῆφο παραβρέθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπό 21 ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὁ Λένιν ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Ὀδησσοῦ. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Ρ. Σ. Ζιαμλιάτσκα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Α. Μπογκντάνοφ, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Μ. Λιτβίνοφ, Μ. Γκ. Τσχακάγια καί ἄλλοι. Πρόεδρος τοῦ συνεδρίου ἐκλέχτηκε ὁ Λένιν.

Τό συνέδριο ἐξέτασε τά βασικά προβλήματα τῆς ἐπανάστασης πού ἀναπτυσσόταν στή Ρωσία καί καθόρισε τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του.

Γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα πού συζητήθηκαν στό συνέδριο, ὁ Λένιν ἔγραψε τά σχέδια ἀποφάσεων. Στό συνέδριο ὁ Λένιν ἔκανε τίς εἰσηγήσεις γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί σχετικά μέ τήν ἀπόφαση γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος· μίλησε γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης, γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος, πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί γιά ἄλλα ζητήματα. Τό συνέδριο χάραξε τό στρατηγικό σχέδιο τοῦ κόμματος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση πού καθόριζε ὅτι τό προλεταριάτο θά εἶναι ὁ ἡγέτης, ὁ καθοδηγητής τῆς ἐπανάστασης καί ὅτι σέ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά, ἀπομονώνοντας τήν ἀστική τάξη, θ' ἀγωνιστεῖ γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, δηλ. γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας. Τό συνέδριο, μέ βάση τό στρατηγικό αὐτό σχέδιο, καθόρισε τή γραμμή τακτικῆς τοῦ κόμματος. Τό συνέδριο πρόβαλε σάν κύριο καί ἐπιτακτικό καθῆκον τοῦ κόμματος τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Τό συνέδριο τόνισε, ὅτι μέ τή νίκη τῆς ἔνοπλης λαϊκῆς ἐξέγερσης πρέπει νά δημιουργηθεῖ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού ὀφείλει νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῆς ἀντεπανάστασης, νά ἐφαρμόσει τό πρόγραμμα-μίνιμουμ τοῦ ΣΔΕΚΡ,

νά προετοιμάσει τούς ὅρους γιά τό πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Τό συνέδριο τροποποίησε τό καταστατικό τοῦ κόμματος. Ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ, γιά τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, μέ τή λενινιστική του διατύπωση· κατάργησε τό σύστημα τῶν δυό κέντρων (ΚΕ καί ΚΟ) στό κόμμα καί δημιούργησε ἑνιαῖο καθοδηγητικό κομματικό κέντρο, τήν Κεντρική 'Επιτροπή, καθόρισε μέ ἀκρίβεια τά δικαιώματα τῆς ΚΕ καί τίς σχέσεις της μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές. Τό συνέδριο καταδίκασε τίς ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων, τόν ὀπορτουνισμό τους στά ὀργανωτικά ζητήματα καί στά ζητήματα τακτικῆς. 'Επειδή ἡ «Ἴσκρα» ἔπεσε στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί ἐφάρμοζε ὀπορτουνιστική γραμμή, τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀνάθεσε στήν ΚΕ νά δημιουργήσει νέο Κεντρικό Ὄργανο, τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι». Διευθυντής τῆς «Προλετάρι» ορίστηκε στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τῆς 27 τοῦ 'Απρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905 ὁ Β. Ι. Λένιν.

Τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶχε τεράστια ἱστορική σημασία. Ἦταν τό πρῶτο μπολσεβίκικο συνέδριο. Τό συνέδριο ἐξόπλισε τό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μ' ἕνα μαχητικό πρόγραμμα πάλης γιά τή νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Γιά τίς ἐργασίες καί τή σημασία τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος βλ. τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό τρίτο συνέδριο» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 214-221). Οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου θεμελιώθηκαν ἀπό τόν Λένιν στό βιβλίο του «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 1-132).— *291.*

149 *Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Γενεύης τῶν μενσεβίκων* ἔγινε ταυτόχρονα μέ τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν 'Απρίλη τοῦ 1905. 'Επειδή οἱ ἀντιπρόσωποι πού πῆραν μέρος ἦταν λίγοι (παραβρέθηκαν ἀντιπρόσωποι ἀπό 9 μόνο ἐπιτροπές), οἱ μενσεβίκοι χαρακτήρισαν τή συγκέντρωσή τους συνδιάσκεψη κομματικῶν στελεχῶν.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης ἔδειξαν ὅτι οἱ μενσεβίκοι δέν ἔβαλαν σάν καθῆκον τους τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. 'Αρνοῦνταν τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση καί τήν πολιτική τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά. Καθοδηγητή τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης θεωροῦσαν τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού στά χέρια της θά ἔπρεπε νά περάσει ἡ ἐξουσία μετά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης. Οἱ μενσεβίκοι ἀπόριπταν τήν ἀνάγκη σχηματισμοῦ προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί συμμετοχῆς σ' αὐτήν ἐκπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Στίς ἀποφάσεις της γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἡ συνδιάσκεψη δέν χάραξε τά σχετικά μέ τήν ἐξέγερση πρακτικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, θεωρώντας ὅτι τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου δέν πρέπει ν' ἀπασχολεῖται μέ τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης, γιατί αὐτό μπορεῖ νά φοβίσει καί ν' ἀπωθήσει τήν ἀστική τάξη. Ἡ συνδιάσκεψη τάχθηκε ἐνάντια στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Δέν ἔβαλε τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν γιά νά πάρουν τήν τσιφλικάδικη γῆ. Ἡ λύση τοῦ προβλήματος τῆς γῆς παραπέμπονταν στή μελλοντική συντακτική συνέλευση. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα πού διατυπώθηκαν στό «ὀργανωτικό καταστατικό» τραβοῦσαν τό κόμμα πιό πίσω ἀπό τό ΙΙ συνέδριο πρός τόν ὀργανωτικό κα-

τακερματισμό καί τό πνεῦμα τῶν στενῶν ὁμίλων. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Γενεύης ἔδειχναν ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀφόπλιζαν ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά τήν ἐργατική τάξη, καλλιεργώντας μέσα στίς γραμμές της τό πνεῦμα τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τῆς προσαρμογῆς στήν τακτική τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, ἦταν οἱ φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στήν ἐργατική τάξη. Ἡ τακτική τῶν μενσεβίκων ἦταν, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, τακτική «προδοσίας τῆς ἐπανάστασης, μετατροπῆς τοῦ προλεταριάτου σέ ἀξιοθρήνητο λακέ τῶν ἀστικῶν τάξεων» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 84). Στό ἄρθρο «Ἕνα τρίτο βῆμα πρός τά πίσω», στό ἔργο «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση», στόν «Πρόλογο στή μπροσούρα «Οἱ ἐργάτες γιά τή διάσπαση τοῦ κόμματος»» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 319-329, τόμ. 11ος, σελ. 1-132, 159-165) καί σέ ἄλλες ἐργασίες ὁ Β. Ι. Λένιν ξεσκέπασε τόν ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης τῆς Γενεύης κι' ἔκανε συντριπτική κριτική σ' αὐτές.— *291.*

150 *Τό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης* — τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔγινε στίς 10-25 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Ἀπρίλη-8 τοῦ Μάη) 1906. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 112 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἐκπροσωποῦσαν 57 τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ, καί 22 ἀντιπρόσωποι μέ συμβουλευτική ψῆφο. Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις: ἀπό τρεῖς ἀντιπροσώπους εἶχαν ἡ Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ἡ Μπούντ καί τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας, ἀπό ἕναν ἀντιπρόσωπο εἶχαν τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Οὐκρανίας καί τό Ἐργατικό κόμμα τῆς Φιλλανδίας. Ἐκτός ἀπ' αὐτούς, στό συνέδριο παραβρέθηκε καί ἀντιπρόσωπος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Βουλγαρίας.

Ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους ἀντιπροσώπους ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Κ. Ε. Βοροσίλοφ, ὁ Μ. Ι. Καλίνιν, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Φ. Α. Σεργκέγεφ (Ἀρτιόμ), ὁ Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, ὁ Ι. Β. Στάλιν, ὁ Μ. Β. Φροῦνζε, ὁ Σ. Γκ. Σαουμιάν, ὁ Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι.

Τήν πλειοψηφία στό συνέδριο τήν εἶχαν οἱ μενσεβίκοι. Αὐτό ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι πολλές μπολσεβίκικες κομματικές ὀργανώσεις, πού εἶχαν μπεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς ἔνοπλης δράσης τῶν μαζῶν, ἦταν τσακισμένες καί δέν μπόρεσαν νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους. Τό Κέντρο, τά Οὐράλια, ἡ Σιβηρία, ὁ Βορρᾶς — τά προπύργια τῶν μπολσεβίκων — ἀντιπροσωπεύτηκαν ἀπό ἕνα μικρό ἀριθμό ἀντιπροσώπων. Ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι, πού εἶχαν τίς πιό πολυπληθεῖς ὀργανώσεις στίς μή βιομηχανικές περιοχές τῆς χώρας, στίς ὁποῖες δέν εἶχαν γίνει μαζικές ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις εἶχαν τή δυνατότητα νά στείλουν περισσότερους ἀντιπροσώπους.

Πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα ἔγινε στό συνέδριο σκληρή πάλη ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους. Ὁ Λένιν ἔκανε εἰσηγήσεις καί μίλησε γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, γιά τήν ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί γιά τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα, γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί γιά ἄλλα ζητήματα. Πῆρε μέρος στήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ ἀριθμητική ὑπεροχή τῶν μενσεβίκων στό συνέδριο καθόρισε τό χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεών του. Ὕστερα ἀπό

σκληρή πάλη τό συνέδριο ἐνέκρινε τίς ἀποφάσεις τῶν μενσεβίκων γιά τήν Κρατική δούμα, γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί ψήφισε τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μενσεβίκων. Στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα τό συνέδριο περιορίστηκε νά ἐγκρίνει τήν ἀπόφαση τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ. Τό συνέδριο χωρίς συζήτηση ψήφισε συμβιβαστική ἀπόφαση γιά τά συνδικάτα καί ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα.

Ταυτόχρονα τό συνέδριο μέ ἀπαίτηση τῶν κομματικῶν μαζῶν, ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ ὅπως τό διατύπωσε ὁ Λένιν, ἀπορίπτοντας ἔτσι τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση τοῦ Μάρτοφ. Γιά πρώτη φορά ἔμπαινε στό καταστατικό ἡ μπολσεβίκικη διατύπωση γιά τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό.

Τό συνέδριο ἔλυσε τό ζήτημα τῆς συνένωσης μέ τή Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας καί μέ τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας. Τά κόμματα αὐτά μπῆκαν στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπικές ὀργανώσεις πού δούλευαν μέσα στό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς δοσμένης περιοχῆς.

Στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο, μπῆκαν 3 μπολσεβίκοι καί 7 μενσεβίκοι. Ἡ σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου — τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» — ἀποτελέστηκε μόνο ἀπό μενσεβίκους.

Τό συνέδριο μπῆκε στήν ἱστορία τοῦ κόμματος σάν «Ἑνωτικό». Στό συνέδριο ὅμως πραγματοποιήθηκε μόνο ἡ τυπική συνένωση τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στήν πραγματικότητα οἱ μενσεβίκοι καί οἱ μπολσεβίκοι διατήρησαν τίς ἀπόψεις τους, τήν πλατφόρμα τους πάνω στά βασικότερα ζητήματα τῆς ἐπανάστασης καί οὐσιαστικά ἀποτελοῦσαν δυό κόμματα.

Ἀνάλυση τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἔκανε ὁ Λένιν στή μπροσούρα του «Ἔκθεση γιά τό ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης)» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 1-67). — *291*

151 *Τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου* — τό Πέμπτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ συνῆλθε στίς 30 τοῦ Ἀπρίλη-19 τοῦ Μάη (13 τοῦ Μάη-1 τοῦ Ἰούνη) 1907.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 336 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν πάνω ἀπό 147 χιλ. μέλη τοῦ κόμματος. Μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι ἦταν 105, μενσεβίκοι 97, μπουντιστές 57, πολωνοί σοσιαλδημοκράτες 44, ἐκπρόσωποι τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας 29, «ἔξω ἀπό ὁμάδες» 4. Τά μεγάλα βιομηχανικά κέντρα ἔστειλαν στό συνέδριο μπολσεβίκους. Ἡ κομματική ὀργάνωση Πετρούπολης ἔστειλε 12 μπολσεβίκους ἀπό τούς 17 ἀντιπροσώπους, ἡ ὀργάνωση τῆς Μόσχας καί τῆς περιφέρειας Μόσχας 16 ἀπό τούς 19, τῶν Οὐραλίων 19, τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, τοῦ Βλαντίμιρ, τῆς περιφέρειας Κοστρομᾶ, τοῦ Μπριάνσκ, τοῦ Καζάν, τοῦ Κρασνογιάρσκ ἔστειλαν μόνο μπολσεβίκους. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος γιά τό συνέδριο ἀπό τήν ὀργάνωση τοῦ Ἄνω Κάμα. Στό συνέδριο μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν παρουσιάστηκε συσπειρωμένη ἡ ὁμάδα τῶν ἀντιπροσώπων-μπολσεβίκων: Α. Σ. Μποῦμπνοφ, Κ. Ε. Βοροσίλοφ, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Μ. Ν. Λιάντοφ Β. Π. Νόγκιν, Μ. Ν. Ποκρόβσκι, Κ. Ν. Σαμόηλοβα, Ι. Β. Στάλιν, Α. Μ. Στοπάνι, Ι. Α. Τεοντορόβιτς, Μ. Γ. Τσχακάγια, Σ. Γκ. Σαουμιάν, Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι καί ἄλλοι. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆρε μέρος μέ συμβουλευτική ψῆφο ὁ Α. Μ. Γκόρκι.

Ὕστερα ἀπό μακρές καί σφοδρές συζητήσεις ψηφίστηκε ἡ ἀκόλουθη ἡμερήσια διάταξη: 1) Λογοδοσία τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 2) Λογοδοσία τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί ἡ ὀργάνωσή της· 3) Ἡ στάση ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα· 4) Ἡ Κρατική δούμα· 5) «Τό ἐργατικό συνέδριο» καί οἱ ἐξωκομματικές ἐργατικές ὀργανώσεις· 6) Τά συνδικάτα καί τό κόμμα· 7) Οἱ παρτιζάνικες ἐκδηλώσεις· 8) Ἡ ἀνεργία, ἡ οἰκονομική κρίση καί τά λόκ-ἄουτ· 9) Ὀργανωτικά ζητήματα· 10) Τό Διεθνές συνέδριο τῆς Στουτγάρδης (1 τοῦ Μάη, μιλιταρισμός)· 11) Ἡ δουλιά στό στρατό· 12) Διάφορα. Ἐπειδή οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου παρατάθηκαν, τά ζητήματα τῆς ἀνεργίας, τῆς οἰκονομικῆς κρίσης καί τῶν λόκ-ἄουτ, καθώς καί τό ζήτημα τοῦ Διεθνοῦς συνεδρίου τῆς Στουτγάρδης, δέν συζητήθηκαν στό συνέδριο.

Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε στό προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου καί προέδρευσε στίς 6, 7, 14, 15, 27, 34, 35 συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου· ἔκανε στό συνέδριο τήν εἰσήγηση καί τό κλείσιμο πάνω στό σοβαρότατο ζήτημα τῆς ἡμερήσιας διάταξης: γιά τή στάση ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα, μίλησε πάνω στήν εἰσήγηση γιά τή δράση τῆς ΚΕ, στήν εἰσήγηση γιά τή δράση τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας· μίλησε γιά τήν ἐγγραφή στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου τῶν γενικῶν ζητημάτων ἀρχῆς πού ἀφοροῦσαν τίς βάσεις τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος στήν ἀστική ἐπανάσταση· μίλησε ἐνάντια στούς μενσεβίκους, τούς μπουντιστές, τόν Τρότσκι.

Στό συνέδριο ὑποστήριζαν τούς μπολσεβίκους οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας. Οἱ μπολσεβίκοι, συσπειρώνοντάς τους γύρω ἀπό τήν ἐπαναστατική πλατφόρμα, πῆραν τήν πλειοψηφία στό συνέδριο καί πέτυχαν νά νικήσει ἡ ἐπαναστατική, ἡ μαρξιστική γραμμή. Σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τό συνέδριο ψήφισε τίς μπολσεβίκικες ἀποφάσεις.

Στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα, τό συνέδριο ψήφισε τήν ἀπόφαση πού ἔγραψε ὁ Λένιν. Στήν ἀπόφαση αὐτή τό συνέδριο ἔκανε μπολσεβίκικη ἐκτίμηση ὅλων τῶν μή προλεταριακῶν κομμάτων: τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν, τῶν ὀχτωβριστῶν, τῶν καντέτων καί τῶν ἐσέρων καί διατύπωσε τήν τακτική τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι σ' αὐτά τά κόμματα. Αὐτό ἦταν μιά μεγάλη νίκη τῶν μπολσεβίκων. Τό κόμμα, ἔγραφε ὁ Λένιν ἀργότερα, «μέ τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου γιά τά μή προλεταριακά κόμματα ἔβγαλε τά βασικά συμπεράσματα γιά τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης. Στήν ἀπόφαση αὐτή τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο ἔδοσε μέ ἀκρίβεια καί σαφήνεια τήν ἐκτίμηση τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τῶν τάξεων στήν ἐπανάσταση, προσδιόρισε τήν κοινωνική βάση ὅλων τῶν βασικῶν κομμάτων καί τά γενικά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στήν πάλη γιά τή δημοκρατία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 176).

Τό συνέδριο ψήφισε τήν μπολσεβίκικη ἀπόφαση γιά τήν Κρατική δούμα, ὅπου διατυπώθηκαν τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Δούμα· ἡ ἀπόφαση τόνιζε ὅτι ἡ δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Δούμα πρέπει νά ὑποτάσσεται στήν ἐξωκοινοβουλευτική πάλη καί ὅτι ἡ Δούμα πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ πρίν ἀπ' ὅλα σάν βῆμα γιά τό ξεσκέπασμα τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς συμφιλιωτιστικῆς πολιτικῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τή διακήρυξη καί τήν προπαγάνδιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Στήν ἀπόφαση γιά τή λογοδοσία τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας τό συνέδριο ἔκφρασε τή βεβαιότητα ὅτι ἡ σοσιαλδη-

μοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας θά ἐξυπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τοῦ συνεδρίου καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Στό ζήτημα τοῦ «Ἐργατικοῦ συνεδρίου» ψηφίστηκε ἡ μπολσεβίκικη ἀπόφαση, ἡ ὁποία συντάχθηκε μέ βάση τό σχέδιο ἀπόφασης, πού εἶχε γράψει ὁ Λένιν γιά τό συνέδριο: «Γιά τίς ἐξωκομματικές ἐργατικές ὀργανώσεις σέ σχέση μέ τό ἀναρχο-συνδικαλιστικό ρεῦμα στίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου». Στήν ἀπόφαση γιά «Τά συνδικάτα καί τό κόμμα» τό συνέδριο ἀπόριψε τήν ὀπορτουνιστική θεωρία τῆς «οὐδετερότητας» τῶν συνδικάτων καί θεώρησε ἀπαραίτητο νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἰδεολογική καί πολιτική καθοδήγηση τῶν συνδικάτων ἀπό μέρους τοῦ κόμματος. Τό συνέδριο ἔκανε ἀλλαγές στό καταστατικό τοῦ ΣΔΕΚΡ, καταργώντας τά δυό κέντρα (τήν ἐκλογή στό συνέδριο ΚΕ καί ΚΟ). Σύμφωνα μέ τό τροποποιημένο καταστατικό στό συνέδριο ἐκλέχτηκε μόνο ΚΕ, ἐνῶ ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ ΚΟ ἔπρεπε νά ὁρίζεται ἀπό τήν ΚΕ καί νά ἐργάζεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό της. Τό καταστατικό πρόβλεπε τή σύγκληση περιοδικῶν κομματικῶν συσκέψεων γιά τήν ἐξέταση τῶν πιό σπουδαίων ζητημάτων τῆς κομματικῆς ζωῆς.

Στήν Κεντρική Ἐπιτροπή ἐκλέχτηκαν 5 μπολσεβίκοι, 4 μενσεβίκοι, 2 πολωνοί σοσιαλδημοκράτες, 1 λεττονός σοσιαλδημοκράτης. Ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ ἐκλέχτηκαν 10 μπολσεβίκοι, 7 μενσεβίκοι, 3 πολωνοί καί 2 λεττονοί σοσιαλδημοκράτες. Μέλη καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ ἐκλέχτηκαν οἱ: Β. Ι. Λένιν, Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Β. Π. Νογκίν, Α. Μπ. Κράσιν, Γ. Τίσκα, Γ. Μαρχλέβσκι κ.ἄ. Ἀργότερα στήν ΚΕ προωθήθηκαν ἀκόμη 3 ἄτομα: 2 ἀπό τήν Μπούντ καί 1 ἀπό τή Σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας.

Οἱ μπολσεβίκοι, παίρνοντας ὑπόψη τήν ἀστάθεια τῆς καθοδήγησης τῆς ΚΕ γιατί ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους διαφόρων ρευμάτων (οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων συχνά ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί τούς μενσεβίκους), ἔκαναν στό τέλος τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου συνεδρίαση τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας καί ἐξέλεξαν τό δικό τους Μπολσεβίκικο κέντρο μ' ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν, ὅπου ὑπαγόταν καί ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι».

Τό Πέμπτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποτέλεσε νίκη τοῦ μπολσεβικισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου συνοψίστηκε ἡ πάλη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική, τή μενσεβίκικη πτέρυγα τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Ἡ μπολσεβίκικη τακτική υἱοθετήθηκε σάν ἡ ἑνιαία τακτική γιά ὅλο τό κόμμα.— *291.*

152 *Μαχισμός* — ἀντιδραστικό ὑποκειμενικο-ἰδεαλιστικό φιλοσοφικό ρεῦμα. Πῆρε πλατιά διάδοση στή Δυτική Εὐρώπη στά τέλη τοῦ 19ου-ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα. Θεμελιωτές του ἦταν ὁ αὐστριακός φυσικός καί φιλόσοφος Ε. Μάχ καί ὁ γερμανός φιλόσοφος Ρ. Ἀβενάριους. Ὁ μαχισμός ἦταν ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη γιά τήν ἐργατική τάξη κατεύθυνση τῆς ἀστικῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας, γιατί στά λόγια τασσόταν ἐνάντια στόν ἰδεαλισμό, ἐπικαλοῦνταν τίς σύγχρονες φυσικές ἐπιστῆμες, πράγμα πού τοῦ ἔδινε τήν ἐπίφαση τῆς «ἐπιστημονικότητας». Στή Ρωσία, στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης, ἕνα τμῆμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς διανόησης ἔπεσε κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τοῦ μαχισμοῦ. Ὁ μαχισμός εἶχε τήν πιό

πλατιά διάδοση ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους-διανοουμένους (Ν. Βαλεντίνοφ, Π. Σ. Γιουσκέβιτς καί ἄλλοι). Τίς ἀπόψεις τοῦ μαχισμοῦ τίς ἀσπάστηκαν καί ὁρισμένοι λόγιοι μπολσεβίκοι (Β. Μπαζάροφ, Α. Μπογκντάνοφ, Α. Β. Λουνατσάρσκι καί ἄλλοι). Οἱ ρῶσοι μαχιστές, καλυπτόμενοι πίσω ἀπό ὑποκριτικές δηλώσεις ὅτι ἀναπτύσσουν τόν μαρξισμό, στήν πραγματικότητα ἀναθεωροῦσαν τίς βάσεις τῆς μαρξιστικῆς φιλοσοφίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν στό βιβλίο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» ἀποκάλυψε τήν ἀντιδραστική οὐσία τοῦ μαχισμοῦ, ὑπεράσπισε τή μαρξιστική φιλοσοφία ἀπό τίς ἐπιβουλές τῶν ἀναθεωρητῶν, ἀνάπτυξε ὁλόπλευρα στίς νέες ἱστορικές συνθῆκες τό διαλεκτικό καί ἱστορικό ὑλισμό. Ἡ συντριβή τοῦ μαχισμοῦ κατάφερε ἰσχυρότατο πλῆγμα στίς ἰδεολογικές θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ, τοῦ ὀτζοβισμοῦ καί τῆς θεοπλασίας.— *291.*

158 *Ὀτζοβισμός* — ὀπορτουνιστικό ρεῦμα πού ἐμφανίστηκε στούς κόλπους τῶν μπολσεβίκων· ἐπικεφαλῆς του ἦταν ὁ Α. Μπογκντάνοφ. Οἱ ὀτζοβιστές, καλυπτόμενοι πίσω ἀπό ἐπαναστατική φρασεολογία, ζητοῦσαν τήν ἀνάκληση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν βουλευτῶν ἀπό τήν III Κρατική δούμα καί τό σταμάτημα τῆς δουλιᾶς στίς νόμιμες ὀργανώσεις. Οἱ ὀτζοβιστές, πού διακήρυσσαν ὅτι σέ συνθῆκες ἀντίδρασης τό κόμμα πρέπει νά κάνει μόνο παράνομη δουλιά, ἀρνοῦνταν νά συμμετάσχουν στή Δούμα,στά ἐργατικά συνδικάτα, τούς συνεταιρισμούς καί τίς ἄλλες μαζικές νόμιμες καί μισονόμιμες ὀργανώσεις καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητο νά συγκεντρωθεῖ ὅλη ἡ κομματική δουλιά μέσα στά πλαίσια τῆς παράνομης ὀργάνωσης. Ποικιλομορφία τοῦ ὀτζοβισμοῦ ἦταν ὁ οὐλτιματισμός. Οἱ οὐλτιματιστές διάφεραν ἀπό τούς ὀτζοβιστές μόνο ὡς πρός τίς μορφές δράσης. Πρότειναν νά ἐπιδοθεῖ στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας οὐλτιμάτουμ (τελεσίγραφο) ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νά ὑποτάσσεται χωρίς ἀντιρήσεις στίς ἀποφάσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος καί σέ περίπτωση πού δέν θά ἐκπληρώσει τίς ἀποφάσεις αὐτές ν' ἀνακαλοῦνται οἱ σοσιαλδημοκράτες βουλευτές ἀπό τή Δούμα. Ὁ οὐλτιματισμός ἦταν στήν οὐσία συγκαλυμμένος, καμουφλαρισμένος ὀτζοβισμός. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τούς οὐλτιματιστές «συνεσταλμένους ὀτζοβιστές».

Οἱ ὀτζοβιστές προξενοῦσαν τεράστια ζημιά στό κόμμα. Ἡ πολιτική τους ὁδηγοῦσε στήν ἀπόσπαση τοῦ κόμματος ἀπό τίς μάζες, στή μετατροπή του σέ σεχταριστική ὀργάνωση, ἀνίκανη νά συγκεντρώσει δυνάμεις γιά μιά νέα ἐπαναστατική ἄνοδο. Ὁ Λένιν ξεσκέπασε τούς ὀτζοβιστές «σάν λικβινταριστές ἀπό τήν ἀνάποδη» καί κήρυξε ἀνειρήνευτο πόλεμο ἐνάντια στόν ὀτζοβισμό. «Ὁ ὀτζοβισμός *δέν εἶναι* μπολσεβικισμός, μά ἡ χειρότερη πολιτική γελοιογραφία του, πού μόνο ὁ πιό ἄσπονδος πολιτικός του ἀντίπαλος θά μποροῦσε νά σοφιστεῖ», ἔγραφε ὁ Λένιν (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 376).

Τό φθινόπωρο τοῦ 1908, ὅταν στήν ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης γίνονταν ἐκλογές ἀντιπροσώπων γιά τήν V συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908), οἱ ὀτζοβιστές-οὐλτιματιστές ἐπεξεργάστηκαν ἰδιαίτερη πλατφόρμα, πού τήν πρότειναν σάν ἀπόφαση στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Ἡ ἀπόφαση δέν βρῆκε πλατιά ὑποστήριξη ἀνάμεσα στίς κομματικές ὀργανώσεις. Οἱ ὀτζοβιστές δέν τόλμησαν νά ὑποστηρίξουν ἀνοιχτά τήν πλατφόρμα τους στή

συνδιάσκεψη· κατάφεραν μονάχα νά σχηματίσουν μιά ἀσήμαντη ὁμάδα τῶν ὀπαδῶν τους.

Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Γελοιογραφία τοῦ μπολσεβικισμοῦ» (Ἅπαντα 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 402-414) ἔκανε λεπτομερειακή κριτική στήν πλατφόρμα τῶν ὀτζοβιστῶν. Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε ὅλη τήν ἀσυνέπεια, τήν ἔλλειψη ἀρχῶν, τήν ἐχθρική πρός τό μαρξισμό οὐσία τῶν ἀπόψεων τῶν ὀτζοβιστῶν. Στήν κριτική τοῦ ὀτζοβισμοῦ εἶναι ἀφιερωμένα ἐπίσης τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἀπ' ἀφορμή δυό γράμματα», «Ἀπ' ἀφορμή τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά τρέχοντα ζητήματα»», «Ἡ ἐξάλειψη τοῦ λικβινταρισμοῦ», «Σχετικά μέ τήν ὁμάδα τῶν ὀπαδῶν τοῦ ὀτζοβισμοῦ καί τῆς θεοπλασίας» καί ἄλλα (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 296-313, 374-377· τόμ. 19ος, σελ. 43-51, 74-109).

Ἕνα μέρος τῶν ὀτζοβιστῶν ἡγετῶν (Μπογκντάνοφ, Λουνατσάρσκι) μαζί μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές (Βαλεντίνοφ, Γιουσκέβιτς) ἄνοιξαν ἀπό τόν τύπο πολεμική ἐνάντια στίς θεωρητικές βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ: τό διαλεκτικό καί ἱστορικό ὑλισμό. Ὁ Λουνατσάρσκι ἄρχισε νά κηρύσσει τή θεοπλασία, τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας μιᾶς νέας θρησκείας, τή συνένωση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τή θρησκεία.

Τήν ἄνοιξη τοῦ 1909 οἱ ὀτζοβιστές, οἱ οὐλτιματιστές καί οἱ θεοπλάστες δημιούργησαν μιά ὁμάδα πού πῆρε τήν πρωτοβουλία νά ὀργανώσει φραξιονιστική σχολή στό νησί Κάπρι (Μπογκντάνοφ, Ἀλέξινσκι, Λουνατσάρσκι κ.ἄ.). Τόν Ἰούνη τοῦ 1909 ἡ Σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι» πῆρε ἀπόφαση ὅτι «ὁ μπολσεβικισμός σάν ἕνα καθορισμένο ρεῦμα στό ΣΔΕΚΡ δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τόν ὀτζοβισμό καί τόν οὐλτιματισμό» καί κάλεσε τούς μπολσεβίκους νά παλέψουν μέ τή μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα ἐνάντια σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις ἀπό τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό. Ὁ ἐμπνευστής τῶν ὀτζοβιστῶν Μπογκντάνοφ διαγράφηκε ἀπό τίς γραμμές τῶν μπολσεβίκων.

Ἀργότερα ὁ Λένιν στό ἔργο του «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» ἔγραφε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι μπόρεσαν μετά τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης νά ὑποχωρήσουν σωστά καί νά διαφυλάξουν τίς γραμμές τους, γιατί «ξεσκέπασαν ἀνελέητα καί ἔδιωξαν ἀπό τίς γραμμές τους τούς ἐπαναστάτες τῆς φράσης, πού δέν ἤθελαν νά καταλάβουν πώς πρέπει νά ὑποχωρήσουμε, πώς πρέπει νά ξέρουμε νά ὑποχωροῦμε, πώς πρέπει ὁπωσδήποτε νά μάθουμε νά δουλεύουμε νόμιμα στά πιό ἀντιδραστικά κοινοβούλια, στίς πιό ἀντιδραστικές συνδικαλιστικές, συνεταιριστικές, ἀσφαλιστικές καί ἄλλες παρόμοιες ὀργανώσεις» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 12).— *291.*

154 *«Βπεριόντ»* («Ἐμπρός») — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904 (4 τοῦ Γενάρη 1905) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1905. Βγῆκαν 18 φύλλα. Ὀργανωτής, ἰδεολογικός ἐμπνευστής καί ἄμεσος καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς ἐφημερίδας μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας καί μέ τούς ἀνταποκριτές τήν κρατοῦσε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Ὁ Λένιν, καθορίζοντας τό περιεχόμενο τῆς ἐφημερίδας, ἔγραφε: «Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα»*. Ἐνονόματι τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἡ «Βπεριόντ» παλεύει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή

νέα «Ἴσκρα»» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 238). Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 60 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν. Ὁρισμένα ἄρθρα ὁ Λένιν τά ἔγραψε σέ συνεργασία μέ τά ἄλλα μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Βορόβσκι, Ὀλμίνσκι κ.ἄ.).

Δέν πέρασε πολύς καιρός ἀπό τήν ἔκδοσή της καί ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἀπόκτησε τή συμπάθεια τῶν τοπικῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν, πού τήν ἀναγνώρισαν σάν δικό τους ὄργανο. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ», συσπειρώνοντας τίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές πάνω στή βάση τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν, ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προετοιμασία τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού οἱ ἀποφάσεις του βασίστηκαν στίς θέσεις πού πρόβαλε καί θεμελίωσε ὁ Λένιν ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» εἶχε μόνιμη σύνδεση μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας.

Τό III συνέδριο τοῦ κόμματος μέ εἰδική ἀπόφαση του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στόν ἀγώνα ἐνάντια στό μενσεβικισμό, γιά τήν ἀναστήλωση τῆς κομματικότητας, στήν τοποθέτηση καί τό φώτισμα τῶν ζητημάτων τακτικῆς, πού πρόβαλε τό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί ἔκφρασε τίς εὐχαριστίες του στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας. Μέ ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου, στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι».— *291.*

155 *«Προλετάρι»* («Προλετάριος») — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα. Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἱδρύθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Μέ ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος τῆς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905 διευθυντής τοῦ ΚΟ ὁρίστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Μάη ὥς τίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1905. Βγῆκαν 26 φύλλα. Ἡ «Προλετάρι» συνέχιζε τή γραμμή τῆς παλιᾶς, τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» καί κράτησε πλήρη συνέχεια μέ τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν ἔγραψε στήν ἐφημερίδα 90 περίπου ἄρθρα καί σημειώματα. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν καθόριζαν τήν πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἐφημερίδας, τό ἰδεολογικό της περιεχόμενο καί τήν μπολσεβίκικη κατεύθυνσή της. Ὁ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλια σάν καθοδηγητής καί διευθυντής τῆς ἐφημερίδας.

Στή δουλιά τῆς Σύνταξης ἔπαιρναν μόνιμα μέρος οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Μεγάλη δουλιά ἔκαναν στή Σύνταξη οἱ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Μ. Βελίτσκινα, Β. Α. Καρπίνσκι. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε στενούς δεσμούς μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα. Στίς στῆλες της δημοσιεύονταν ἄρθρα καί σημειώματα ἐργατῶν, πού συμμετεῖχαν ἄμεσα στό ἐπαναστατικό κίνημα.

Ἡ «Προλετάρι» ἔπαιρνε ἀμέσως θέση σ' ὅλα τά σημαντικά γεγονότα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἔκανε ἀνελέητο ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί τά ἄλλα ὁπορτουνιστικά καί ἀναθεωρητικά στοιχεῖα.

Ἡ ἐφημερίδα ἔκανε μεγάλη δουλιά γιά τήν προπαγάνδιση τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος κι' ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στήν ὀργανωτική καί ἰδεολογική συσπείρωση τῶν μπολσεβίκων. Ἡ «Προλετάρι» ὑποστήριζε μέ συνέπεια τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἐπεξεργαζόταν ὅλα τά βασικά προβλήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπανά-

σιασης στή Ρωσία. Ἡ «Προλειάρι», φωτίζοντας ὁλόπλευρα τά γεγονότα τοῦ 1905, ξεσήκωνε τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Προλετάρι» ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπιροή στίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Μερικά ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» τά ἀναδημοσίευαν οἱ τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί τά κυκλοφοροῦσαν σέ φυλλάδια.

Λίγο μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ Λένιν γιά τή Ρωσία στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε. Τά τελευταῖα δυό φύλλα (25 καί 26) βγῆκαν μέ τή διεύθυνση τοῦ Β. Β. Βορόβσκι, ὅμως καί γι' αὐτά ὁ Λένιν ἔγραψε ἀρκετά ἄρθρα, πού δημοσιεύτηκαν μετά τήν ἀναχώρησή του πιά ἀπό τή Γενεύη.— *291.*

156 *«Νόβαγια Ζίζν»* («Νέα Ζωή») — ἡ πρώτη νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη καθημερινά ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) ὥς τίς 3 (16) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἐπίσημος διευθυντής-ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας θεωροῦνταν ὁ ποιητής Ν. Μ. Μίνσκι, ἐκδότρια ἡ Μ. Φ. Ἀντρέγεβα. Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό ἐξωτερικό στήν Πετρούπολη στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905 ἡ ἐφημερίδα ἄρχισε νά βγαίνει κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγησή του. Ἡ σύνθεση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῶν συνεργατῶν ἄλλαξε. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν οὐσιαστικά τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στενότατοι συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι καί ἄλλοι. Δραστήριο μέρος στή «Νόβαγια Ζίζν» ἔπαιρνε ὁ Α. Μ. Γκόρκι, πού ἔδινε στήν ἐφημερίδα ἐπίσης καί μεγάλη ὑλική βοήθεια. Στόν κατάλογο τῶν ξένων συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδας περιλαβαίνονταν ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ, ὁ Μαρσέλ Κασέν, ὁ Πώλ Λαφάργκ καί ἄλλοι.

Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν 14 ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Στά ἄρθρα αὐτά καθορίζονταν τά καθήκοντα καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν ὁ δραστήριος ἐκλαϊκευτής ὅλων τῶν ἀποφάσεων καί τῶν μέτρων τῆς ΚΓ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στό ἔργο τῆς πολιτικῆς διαφώτισης καί τῆς ὀργάνωσης τῶν μαζῶν κινητοποιοῦσε τίς μάζες στήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις καί τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες, ἦταν πολύ δημοφιλής σ' αὐτούς. Ἀπό τίς διάφορες ἄκρες τῆς χώρας ἔφταναν γράμματα στή Συντακτική ἐπιτροπή. Τά γράμματα αὐτά τά ἔγραφαν ἐργάτες, ἀγρότες, ὑπάλληλοι, στρατιωτικοί, φοιτητές. Τά γραφεῖα τῆς Σύνταξης ἦταν τόπος κομματικῶν ἐπαφῶν, συγκεντρώσεων, συσκέψεων. Ἡ καθημερινή κυκλοφορία τῆς ἐφημερίδας ἔφτανε τίς 80 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ὑποβαλλόταν σέ πολυάριθμες διώξεις. Μετά τήν κυκλοφορία τοῦ 27ου φύλλου στίς 2 τοῦ Δεκέμβρη ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό τελευταῖο, 28ο φύλλο, βγῆκε παράνομα.— *291.*

157 *«Βολνά»* («Κῦμα») — καθημερινή μπολσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε νόμιμα στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη) ὥς τίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ Ἰούνη) 1906. Βγῆκαν 25 φύλλα. Ἀπό τό 9ο φύλλο

ἡ «Βολνά» διευθυνόταν οὐσιαστικά ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Στή δουλιά τῆς Σύνταξης ἔπαιρναν μέρος οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ καί ἄλλοι. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν περίπου 25 ἄρθρα τοῦ Λένιν, πολλά ἀπ' αὐτά δημοσιεύτηκαν σάν κύρια ἄρθρα. Ἡ «Βολνά» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν ἀπό τούς μπολσεβίκους, στό ἀνέβασμα τῆς συνειδητότητας καί τῆς ὀργανωτικότητας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ τσαρική κυβέρνηση καταδίωκε τή «Βολνά». Ὁ διευθυντής της παραπέμφθηκε ἐπανειλημμένα στό δικαστήριο· πολλα φύλλα τῆς ἐφημερίδας κατασχέθηκαν. Στίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ Ἰούνη) 1906 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Στή θέση τῆς «Βολνά» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί κατόπιν ἡ «Ἔχο».— *291.*

158 *«Ἔχο»* («Ἠχώ») — νόμιμη μπολσεβίκικη καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 22 τοῦ Ἰούνη (5 τοῦ Ἰούλη) ὥς τίς 7 (20) τοῦ Ἰούλη 1906. Βγῆκαν 14 φύλλα. Διευθυντής τῆς ἐφημερίδας οὐσιαστικά ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Σέ κάθε φύλλο δημοσιεύονταν ἄρθρα τοῦ Λένιν. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν συνολικά πάνω ἀπό εἴκοσι ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν.

Σχεδόν ὅλα τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Ἔχο» ὑποβάλλονταν σέ διώξεις. Ἀπό τά δεκατέσσερα φύλλα πού βγῆκαν, οἱ ἀρχές κατάσχεσαν τά δώδεκα.— *291.*

159 *«Μίσλ»* («Σκέψη») — μπολσεβίκικο νόμιμο μηνιαῖο φιλοσοφικό καί κοινωνικο-οἰκονομικό περιοδικό· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό Δεκέμβρη 1910 ὥς τόν Ἀπρίλη 1911. Ἐκδόθηκαν συνολικά πέντε τεύχη. Τό πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ βγῆκε μέ τιράζ 3.000 ἀντίτυπα. Τό περιοδικό δημιουργήθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τό δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στά λικβινταριστικά νόμιμα ὄργανα καί τή διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν καί διανοουμένων στό πνεῦμα τοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό περιοδικό ἀπό τό ἐξωτερικό, ἀλληλογραφοῦσε τακτικά μέ τή Συντακτική του ἐπιτροπή. Ὅταν πῆρε τό πρῶτο τεῦχος τοῦ «Μίσλ», ὁ Λένιν ἔγραψε στόν Α. Μ. Γκόρκι: «Μπορεῖτε νά μᾶς συγχαρεῖτε. Ἔχουμε στή Μόσχα *δικό μας* περιοδικό, μαρξιστικό. Πόση χαρά ἦταν γιά μᾶς σήμερα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 383).

Στά πρῶτα τέσσερα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τή στατιστική τῶν ἀπεργιῶν στή Ρωσία», «Οἱ ἥρωες τῆς ἐπιφύλαξης», «Οἱ καταλυτές μας (Γιά τόν κ. Πότρεσοφ καί τόν Β. Μπαζάροφ)», «Ἀπ' ἀφορμή μιά ἐπέτειο», «Ἡ κοινωνική διάρθρωση τῆς ἐξουσίας, οἱ προοπτικές καί ὁ λικβινταρισμός» καί «Σημειώσεις πολεμικῆς» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 377-406, τόμ. 20ός, σελ. 93-98, 117-137, 166-175, 192-214, 215-218). Στενοί συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ἦταν οἱ: Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ. Σ' αὐτό συνεργάζονταν ἐπίσης οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Ραπποπόρτ καί ἄλλοι.Τό τελευταῖο, πέμπτο τεῦχος τοῦ «Μίσλ» κατασχέθηκε καί τό περιοδικό κλείστηκε. Ὕστερα ἀπό λίγο ἄρχισε νά βγαίνει στήν Πετρούπολη τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», πού στήν πραγματικότητα ἦταν συνέχεια τοῦ «Μίσλ».— *292.*

160 Στίς παραμονές τῆς σύγκλησης στίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1912 τοῦ συνε-

δρίου τῶν πληρεξουσίων τῆς ἐργατικῆς κουρίας τοῦ κυβερνείου τῆς Πετρούπολης γιά νά ἐκλέξει τούς ἐκλέκτορες γιά τήν IV Κρατική δούμα ἡ κυβέρνηση ἔδοσε τίς λεγόμενες «διευκρινίσεις» γιά 21 ἐπιχειρήσεις (ἀπό τίς 44 φάμπρικες καί ἐργοστάσια πού πῆραν μέρος στίς ἐκλογές) ὅτι οἱ ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων σ' αὐτές τίς ἐπιχειρήσεις κρίθηκαν ἄκυρες. 'Απαντώντας στίς κυβερνητικές «διευκρινίσεις», οἱ ἐργάτες ἀπό πολλά ἐργοστάσια καί φάμπρικες τῆς Πετρούπολης κατέβηκαν σέ πολιτική ἀπεργία. «Πρῶτο κατέβηκε τό ἐργοστάσιο Πουτίλοφ, — ἔγραφε στά ἀπομνημονεύματά του ὁ Α. Ε. Μπαντάγεφ. Τήν ἴδια μέρα τῶν ἐκλογῶν, 5 τοῦ 'Οχτώβρη, μετά τό γεῦμα οἱ ἐργάτες δέν ἔπιασαν δουλιά, ἀλλά συγκεντρώθηκαν κατά τόπους δουλιᾶς καί κήρυξαν ἀπεργία. 'Απήργησε ὅλο τό ἐργοστάσιο, περίπου 14 χιλιάδες ἄτομα. Στίς 3 τό ἀπόγευμα κάμποσες χιλιάδες ἐργάτες βγῆκαν ἀπό τό ἐργοστάσιο καί τραγουδώντας ἐπαναστατικά τραγούδια κατευθύνθηκαν πρός τίς πύλες τῆς Νάρβας, τούς σκόρπισε ὅμως ἡ ἀστυνομία. Τό ἐργοστάσιο τοῦ Πουτίλοφ τό ἀκολούθησαν τά ναυπηγεῖα τοῦ Νιεβά,πού οἱ 6.500 ἐργάτες τους ὀργάνωσαν συλλαλητήριο καί πολιτική διαδήλωση. Μ' αὐτούς συνενώθηκαν οἱ ἐργάτες τῆς φάμπρικας Πάλ, τῆς φάμπρικας Μάξουελ, τῆς φάμπρικας ἐπίπλων 'Αλεξέγεφ στό Ὄχτα κτλ. Τίς ἑπόμενες μέρες στήν ἀπεργία προσχώρησαν τά ἐργοστάσια Ἔριξον, Λέσνερ, Γκέισλερ, «Βουλκάν» τοῦ Ντιοῦφλον, Λανγκενζίτσεν, «Φοῖνιξ», οἱ φάμπρικες Τσέσερ, Μπέκ, Λέμπεντεφ κ.ἄ.».(Α. Μπαντάγεφ.«Οἱ μπολσεβίκοι στήν Κρατική δούμα. 'Απομνημονεύματα», Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 39). Ἡ ἀπεργία ἐπεκτάθηκε σ' ὅλες τίς συνοικίες τῆς Πετρούπολης καί συνοδευόταν μέ μαζικά συλλαλητήρια καί διαδηλώσεις.— *293*.

161 Πρόκειται γιά τίς ἀνταποκρίσεις ἀπό τή Ρίγα καί τή Μόσχα πού δημοσιεύτηκαν στίς 12 (25) τοῦ Γενάρη 1913 στό φύλ. ἀρ. 30 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» καί πού ἔδιναν πληροφορίες γιά τίς ἀπεργίες καί διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν. Στίς 11 (24) τοῦ Νοέμβρη 1912 οἱ ἐργάτες τῆς Ρίγας ὀργάνωσαν διαδήλωση διαμαρτυρίας ἐνάντια στίς θανατικές καταδίκες, πού ἐπέβαλε τό ναυτοδικεῖο τῆς Σεβαστούπολης σέ ὁμάδα ναυτῶν τοῦ θωρηκτοῦ «'Ιοάνν Ζλάτοουστ», ἐνάντια στά βασανιστήρια τῶν πολιτικῶν κρατουμένων στίς φυλακές καί ἐνάντια στόν πόλεμο πού εἶχε ἀρχίσει στά Βαλκάνια. Πάνω ἀπό 1.500 ἐργάτες, τραγουδώντας ἐπαναστατικά τραγούδια, πέρασαν μέ κόκκινες σημαῖες ἀπό τούς δρόμους τῆς Ρίγας καί ἔγιναν δεκτοί ἀπό τό λαό μέ συμπάθεια. Στίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη σέ πολλές μεγάλες φάμπρικες τῆς Ρίγας ἄρχισε πολιτική ἀπεργία. Στίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη σ' ἔνδειξη διαμαρτυρίας ἐνάντια στίς θανατικές ποινές τῆς Σεβαστούπολης ἀπήργησαν οἱ ἐργάτες πολλῶν ἐργοστασίων τῆς Μόσχας. Συγκροτήθηκε διαδήλωση, πού, ὡστόσο, ὕστερα ἀπό λίγο διαλύθηκε ἀπό τήν ἀστυνομία.— *295*.

162 *Τό ἕκτο συνέδριο τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας* ἔγινε στήν Πράγα ἀπό τίς 5 ὥς τίς 13 τοῦ Δεκέμβρη (ν. ἡμ.) 1908. Στό συνέδριο πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῆς Βαρσοβίας, τοῦ Λότζ, τῆς Ντομπρόβα, τῆς Τσενστοχόβα καί τοῦ Μπελοστόκ. Τό συνέδριο συζήτησε τά παρακάτω ζητήματα: λογοδοσία τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης· ἡ πολιτική κατάσταση στή Ρωσία καί στήν Πολωνία· ἡ τακτική τοῦ κόμματος καί ἡ δράση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στή Δούμα· τό συνδικα-

λιστικό καί τό συνεταιριστικό κίνημα· ή στάση άπέναντι στό ΠΠΣ-«λεβίτσα» καί στό ΠΠΣ «έπαναστατική φράξια»· ή θέση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ μέσα στό ΣΔΕΚΡ· τό άγροτικό καί έθνικό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί ἄλλα.

Πάνω στή λογοδοσία τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης ἔγιναν ἔντονες συζητήσεις. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Βαρσοβίας ἔκαναν κριτική στήν Κεντρική Διοίκηση γιά τήν ὀργανωτική της πολιτική. Τόνιζαν ὅτι ἡ Κεντρική Διοίκηση ἀποσπάστηκε ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, ὅτι περιόριζε τήν ἐλευθερία τῆς κριτικῆς, δέν προσέλκυε ὅσο ἔπρεπε τά κομματικά στελέχη στήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος καί διέπραττε πολλά ἄλλα σοβαρά λάθη. Τίς ὁμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Βαρσοβίας ὑποστήριξαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὀργανώσεων τῆς Ντομπρόβα καί τοῦ Λότζ. Ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων ἦταν νά μήν πάρει τόν ἀπαιτούμενο ἀριθμό ψήφων ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἔκφραση ἐμπιστοσύνης στήν Κεντρική Διοίκηση πού πρότειναν οἱ ὀπαδοί της, καί τό συνέδριο νά περιοριστεῖ στήν ἀπόφαση ὅτι περνάει στά τρέχοντα ζητήματα.

Τό συνέδριο καταδίκασε τίς λικβινταριστικές καί ὀτζοβιστικές τάσεις καί ἔβαλε τό καθῆκον νά δυναμώσουν καί νά πλατύνουν οἱ παράνομες κομματικές ὀργανώσεις καί νά χρησιμοποιηθεῖ πρός τό συμφέρον τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης κάθε νόμιμη δυνατότητα.— *301.*

163 Τά τρία μέλη τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, πού βγῆκαν ἀπό τή σύνθεσή της, ἦταν ὁ Α. Μαλέτσκι, ὁ Γ. Γκανέτσκι καί ὁ Β. Λέντερ.— *302.*

164 *Διαχτιδική συνδιάσκεψη τῆς Βαρσοβίας* — ἡ συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης Βαρσοβίας τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, πού συγκλήθηκε στίς 10 τοῦ Δεκέμβρη (ν.ἡμ.) 1911. Ἡ συνδιάσκεψη, τονίζοντας τά λάθη τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, ζήτησε νά συγκληθεῖ συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ ἤ τουλάχιστο πλατιά συνδιάσκεψη, ὅπου ἡ ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας ν' ἀντιπροσωπευτεῖ μέ περισσότερους ἀντιπροσώπους, μέ τρεῖς ἀντί μέ ἕναν. Ἀπαντώντας στά αἰτήματα αὐτά ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς ΣΔΒΠ καί Λ ἐνέκρινε μιά σειρά ἀποφάσεις καί ἐγκυκλίους πού στρέφονταν ἐνάντια στήν ὀργάνωση τῆς Βαρσοβίας.— *302.*

165 *Συνδιάσκεψη τοῦ Λότζ* — ἡ συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης Λότζ τῆς ΣΔΒΠ καί Λ πού συνῆλθε στίς 17 τοῦ Δεκέμβρη (ν. ἡμ.) 1911. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λότζ, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῆς ὀργάνωσης Βαρσοβίας, ζήτησε νά συγκληθεῖ πλατιά συνδιάσκεψη τῆς ΣΔΒΠ καί Λ. Στήν ἀπόφαση γιά τίς σχέσεις ἀνάμεσα στό ΣΔΕΚΡ καί τή ΣΔΒΠ καί Λ ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λότζ ζητοῦσε ἀπό τήν Κεντρική Διοίκηση νά παίρνει ὑπόψη της τή γνώμη τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῶν περιοχῶν καί νά συζητήσει ἐπειγόντως τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ.— *302.*

166 *Ρεπουμπλικάνικο κόμμα τῶν ριζοσπαστῶν καί τῶν ριζοσπαστῶν-σοσιαλιστῶν* — ἀστικό κόμμα τῆς Γαλλίας· ὀργανωτικά διαμορφώθηκε τό 1901, οὐσιαστικά ὅμως ὑπάρχει ἀπό τό 1880. Ὥς τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο ἐκπροσωποῦσε βασικά τά συμφέροντα τῆς μικρῆς καί μεσαίας ἀστικῆς τάξης. Στήν περίοδο ἀνάμεσα στόν πρῶτο καί τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο δυνάμωσε μέσα στό κόμμα ἡ ἐπιρροή τῆς μεγαλοαστι-

κῆς τάξης. Οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος χρημάτισαν ἐπανειλημμένα ἀρχηγοί τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης.— *307.*

167 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει τά λόγια ἀπό τό ποίημα τοῦ Ντ. Β. Νταβίντοφ «Τό τραγούδι τοῦ παλιοῦ οὐσάρου» (βλ. Ντ. Νταβίντοφ. Πλήρης συλλογή ποιημάτων, ρωσ. ἔκδ., 1933, σελ. 106).— *311.*

168 *Παναμάς* — τεράστιο σκάνδαλο, πού ξέσπασε ἀπ' ἀφορμή τή χρεοκοπία στά τέλη τῆς δεκαετίας 1880-1890 τῆς γαλλικῆς μετοχικῆς ἑταιρίας γιά τή διάνοιξη τῆς διώρυγας τοῦ Παναμᾶ. Ὅπως ἀποκαλύφθηκε, στίς ἀπατεωνίστικες ἐπιχειρήσεις ἦταν μπλεγμένοι πολλοί πολιτικοί παράγοντες, βγῆκαν στό φῶς λεηλασίες ἑκατομμυρίων καί δωροδοκίες ἐπιφανῶν ἀξιωματούχων. Ὁ ὅρος «Παναμάς» κατάντησε νά σημαίνει τίς μεγάλες πολιτικές καί οἰκονομικές ἀπάτες.— *311.*

169 Πρόκειται γιά τήν παρακάτω θέση τοῦ «Μανιφέστου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος» τῶν Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς: «Ἡ σύγχρονη κρατική ἐξουσία εἶναι μονάχα μιά ἐπιτροπή, πού διαχειρίζεται τίς κοινές ὑποθέσεις τῆς ἀστικῆς τάξης στό σύνολό της» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 426).— *312.*

170 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει τό ἀπόσπασμα αὐτό ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «Κριτική τῆς χεγγελιανῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Εἰσαγωγή» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 1ος, σελ. 415).— *312.*

171 Πρόκειται γιά τίς ἀντιδραστικές ἰδέες καί τό πνεῦμα τῆς κατάπτωσης, πού διαδόθηκαν πλατιά μετά τήν ἧττα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 ἀνάμεσα στή διανόηση τῶν ἐσέρων καί πού βρῆκαν τήν πιό χτυπητή ἔκφραση στά λογοτεχνικά ἔργα τοῦ Μπ. Β. Σάβινκοφ (Ρόπτσιν).— *338.*

172 *Κόμμα τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης»* — συνταγματική-μοναρχική όργάνωση τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού διαμορφώθηκε όριστικά τό 1906 μετά τή διάλυση τῆς Ι Κρατικῆς δούμας. Τό κόμμα αὐτό συνένωνε τούς «ἀριστερούς» ὀχτωβριστές καί τούς δεξιούς καντέτους. Ἡγέτες τῶν εἰρηνοανακαινιστῶν ἦταν οἱ: Π. Α. Χέιντεν, Ν. Ν. Λβόφ, Π. Π. Ριαμπουσίνσκι, Μ. Α. Σταχόβιτς, Ε. Ν. καί Γκ. Ν. Τρουμπετσκόι, Ντ. Ν. Σίποφ καί ἄλλοι. Ὡς πρός τό πρόγραμμά του τό κόμμα αὐτό συγγένευε πολύ μέ τούς ὀχτωβριστές. Τό κόμμα ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων πού εἶχαν ὀργανώσει τήν οἰκονομία τους μέ καπιταλιστικό τρόπο. Ὁ Λένιν όνόμαζε τό κόμμα τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» «κόμμα τῆς εἰρηνικῆς καταλήστευσης», γιατί ἡ δράση του ἀπόβλεπε στό πῶς «θά ὑπερασπίσει πιό σίγουρα, πιό πονηρά, πιό μαστορικά, πιό σταθερά ἀπό τά μέσα, πιό ἀπαρατήρητα ἀπό τά ἔξω *τά δικαιώματα* τοῦ ἀρχοντολογιοῦ τῆς Ρωσίας μέ τό αἷμα καί τόν ἱδρῶτα ἑκατομμυρίων «μουζίκων»...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 46). Στήν ΙΙΙ Κρατική δούμα τό Κόμμα τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης» ἑνώθηκε μέ τό λεγόμενο Κόμμα τῶν «δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων» καί σχημάτισαν μαζί τήν Ὁμάδα τῶν προοδευτικῶν.— *312.*

173 Πρόκειται γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας στή Ρίγα καί τό Αἰκατερινοντάρ, ὅπου οἱ καντέτοι ψήφισαν μαζί μέ τά δεξιά, μαυροεκατονταρχίτικα κόμματα ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες ὑποψήφιους.— *352.*

174 *«Ποτσίν»* («Πρωτοβουλία») — περιοδικό ναροντνικιστικῆς-λικβινταριστικῆς κατεύθυνσης. Ἔκδοση μιᾶς ὁμάδας ἐσέρων. Βγῆκε μονάχα ἕνα τεῦχος τόν Ἰούνη 1912 στό Παρίσι.— *357.*

175 Γιά τή φυγή τοῦ λικβινταριστῆ Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς III Κρατικῆς δούμας βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Σχετικά μέ τήν ἀποχώρηση τοῦ βουλευτῆ Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 200-205).— *358.*

176 Πρόκειται γιά τίς ἀποφάσεις τῆς V συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσικῆς τοῦ 1908) τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 καί τή σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι» τόν Ἰούνη τοῦ 1909 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 195-205, 212-232).— *361.*

177 Στό σημεῖο αὐτό τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» παραλείφθηκε, ὅπως φαίνεται, μιά σειρά. Στό ἐξεταζόμενο σχέδιο ἀπόφασης προτεινόταν νά κρεμιέται στά κομματικά ἱδρύματα δίπλα στήν ἐφημερίδα «Ὁ καθημερινός Πολίτης» («The Daily Citizen»), πού βρισκόταν στά χέρια τῶν ὀπορτουνιστῶν, ἐπίσης καί ἡ ἐφημερίδα «Ὁ καθημερινός Ἀγγελιαφόρος» («The Daily Herald»).

«Ἐξεντνιέβνι Βέστνικ» («Ὁ καθημερινός Ἀγγελιαφόρος») — ὄργανο τοῦ Βρεταννικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος· ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912. Ἀπό τό 1922 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος.— *375.*

178 Οἱ διευκρινίσεις τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας Λ. Α. Κάσσο στήν IV Κρατική δούμα προκλήθηκαν ἀπό τήν ἐπερώτηση πού ἔκαναν 44 βουλευτές τῆς Δούμας στίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1912, σχετικά μέ τή σύλληψη 34 μαθητῶν τῶν σχολείων μέσης ἐκπαίδευσης τῆς Πετρούπολης στή συγκέντρωση τοῦ ἰδιωτικοῦ γυμνασίου Βίτμερ.Τό τμῆμα Ἀσφαλείας ὑποψιαζόταν ὅτι οἱ μαθητές ἀνήκουν σέ παράνομο ὅμιλο. Ἡ ἐπερώτηση συζητήθηκε στίς 12η, 17η, 18η, 19η καί 20ή συνεδριάσεις τῆς Δούμας. Στίς 6 (19) τοῦ Φλεβάρη 1913 ψηφίστηκε κατά πλειοψηφία ἡ διατύπωση περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα, πού θεωροῦσε τίς διευκρινίσεις τοῦ τσαρικοῦ ὑπουργοῦ μή ἱκανοποιητικές.— *397.*

179 Τό ντοκουμέντο αὐτό εἶναι τό πρόχειρο σχέδιο τοῦ λόγου πού ἑτοίμασε ὁ Β. Ι. Λένιν γιά νά τόν ἐκφωνήσει στήν IV Κρατική δούμα ἕνας ἀπό τούς βουλευτές μπολσεβίκους πάνω στό θέμα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1913. Τό σχέδιο τοῦ λόγου δέν βρέθηκε, ἐκτός ἀπό δυό ἀποσπάσματα, πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

Τό δημοσιευμένο σχέδιο τοῦ λόγου πάνω στόν προϋπολογισμό ἀποτέλεσε τή βάση τῆς ὁμιλίας τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας στήν 45η συνεδρίαση τῆς Δούμας στίς 13 (26) τοῦ Μάη 1913.— *415.*

180 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπικαλεῖται τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς Κρατικῆς δούμας τῆς ΙΙ περιόδου, σύνοδος ΙΙ, τ. 1, σελ. 1212, ὅπου ἕνας βουλευτής στό λόγο του παραθέτει στοιχεῖα γιά τήν ἐξαθλίωση τῶν ἀγροτῶν τῶν κυβερνείων Κούρσκ καί Ὀριόλ.— *417.*

181 Ἀνάλυση τῶν στοιχείων πού παραθέτονται ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Ἡ τελευταία δικλείδα» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 18).— *418.*

182 Ὁ Λένιν ἐπικαλεῖται τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς Κρατικῆς δούμας τῆς ΙΙ περιόδου, σύνοδος ΙΙ, τ. 1, σελ. 959 καί τῆς ΙΙΙ περιόδου, σύνοδος Ι, μέρος Ι, σελ. 662, ὅπου παραθέτονται οἱ διατυπώσεις περάσματος στά τρέχοντα ζητήματα, πού ὑπόβαλαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων τῆς ΙΙ καί ΙΙΙ Δούμας πάνω στό ζήτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ.— *418.*

183 Πρόκειται γιά τόν κανονισμό πού ἐπικύρωσε ἡ τσαρική κυβέρνηση στίς 8 (21) τοῦ Μάρτη 1906 σχετικά μέ τή διαδικασία συζήτησης τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐσόδων καί ἐξόδων. Σύμφωνα μέ τόν κανονισμό αὐτό ὁρισμένες κατηγορίες ἐξόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ δέν ὑπάγονταν στή δικαιοδοσία τῆς Δούμας γιά συζήτηση, λογουχάρη: σημαντικό μέρος τῶν ἐξόδων τῆς Αὐλῆς τοῦ τσάρου, τά κρατικά χρεολύσια, οἱ ἔκτακτες πάνω ἀπό τόν προϋπολογισμό πιστώσεις γιά τίς ἀνάγκες τῆς πολεμικῆς περιόδου.— *418.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

---

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

Τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (πού συνῆλθε τό 1907). Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἐκδ. τῆς ΚΕ. Paris, 1909, σελ. 454-455. (ΣΔΕΚΡ).— *161, 354.*

Ἀπόφαση γιά τούς ἀπολογισμούς [πού ψηφίστηκε στήν Πέμπτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πανρωσική τοῦ 1908)].—Στό βιβλίο: Ἀνακοίνωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας γιά τή συγκληθείσα τακτική γενική κομματική συνδιάσκεψη. [Ἐκδ. τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Paris, 1909], σελ. 4. (ΣΔΕΚΡ). — *182, 184, 275.*

[*Ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ σάν συμπλήρωση στό σχέδιο τῶν ὅρων συνένωσης τῆς Μπούντ μέ τό ΣΔΕΚΡ*].— Στό βιβλίο: Πρακτικά τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε στή Στοκχόλμη τό 1906. Μόσχα, τυπογρ. Ἰβανόφ, 1907, σελ. 392.— *278-279.*

Ἀπόφαση τῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας [γιά τό ζήτημα τοῦ Γιαγγέλο]. — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1912, ἀρ. φύλ. 182, 1 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2. — *248-251, 273.*

[*Ἀπόφαση τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς Πετρούπολης.* 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη. 1912].— «Ρέτς», Πετρούπολη, 1912, ἀρ. φύλ. 279 (2.233), 11 (24) τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 3. Μέ τό γενικό τίτλο: Στό Δημοτικό Συμβούλιο.— *156-157.*

Βάρζαρ, Β. Ε. Ἡ φαμπρικο-ἐργοστασιακή βιομηχανία ἐπεξεργασίας τῆς αὐτοκρατορίας στίς ἀρχές τοῦ 1909.— «Βέστνικ Φινάνσοφ, Προμίσλενοστι ἰ Τοργκόβλι», Πετρούπολη, 1911, τεῦχ. 50, 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 484-486.— *26-27.*

«Βέστνικ Φινάνσοφ, Προμίσλενοστι ἰ Τοργκόβλι», Πετρούπολη, 1911, τεῦχ. 50, 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 484-486.— *26-27.*

**Βέχι.* Συλλογή ἄρθρων γιά τή ρωσική διανόηση. Μόσχα, [τυπογρ. Σάμπλιν, Μάρτης] 1909. II, 209 σελ.— *24, 25, 66, 86, 87-88, 89, 97, 100, 343.*

**«Βοζροζντένιγε»,* Μόσχα, 1910, τεῦχ. 11, 7 τοῦ Ἰούλη, στῆλ. 1-14.— *68.*

«Βολνά», Πετρούπολη.— *291.*

— 1906, ἀρ. φύλ. 15, 12 τοῦ Μάη, σελ. 1.— *52.*

[*Βόλσκι, Σ.*] *Γράμμα ἀπό τήν Πετρούπολη.* — «Πράβντα», [Βιέννης], 1912, ἀρ. φύλ. 25, 23 τοῦ Ἀπρίλη (6 τοῦ Μάη), σελ. 3-4. Ὑπογραφή: Σ. Β.— *8.*

Βοντοβόζοφ, Β. Β. Ἡ ἐργασιακή ὁμάδα καί τό ἐργατικό κόμμα. — «Ζαπρόσι Ζίζνι», Πετρούπολη, 1912, τεῦχ. 17, 27 τοῦ Ἀπρίλη, στῆλες 993-998. — *24, 356.*

«Βπεριόντ», Γενεύη.— *291.*

— *Στή συνέλευση τῶν πληρεξουσίων*. — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1912, ἀρ. φύλ. 136, 6 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 2-3.— *149, 150.*

Σουχάνοφ, Ν. Σχετικά μέ τά ζητήματα τῶν διαφωνιῶν μας. — «Ζαβέτι», [Πετρούπολη], 1912, τεῦχ. 6, Σεπτέμβρης, σελ. 1-23.— *382.*

[*Στάλιν, Ι. Β.*] *Ὁ Γιαγγέλο σάν ἀνισότιμο μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας*. — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1912, ἀρ. φύλ. 182, 1 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 1. Ὑπογραφή: Κ. Στάλιν.— *251.*

— *Ἐντολή τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στόν ἐργάτη βουλευτή τους*. [Προκήρυξη. Πετρούπολη, 1912]. 1 σελ.— *358-359.*

Στατιστική γαιοκτησίας τοῦ 1905. Συλλογή στοιχείων ἀπό 50 κυβερνεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας. Πετρούπολη, τυπογρ. Μινκόφ, 1907, 199 σελ.· L σελ. πίν. [Κεντρική ἐπιτροπή στατιστικῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν].— *134-135.*

* *Στενογραφημένα πρακτικά* [*τῆς Κρατικῆς δούμας*]. 1906. Σύνοδος πρώτη. Τόμ. I-II. Πετρούπολη, κρατ. τυπογρ., 1906. 2 τ. (Κρατική δούμα).

— Τ. I. Συνεδριάσεις 1-18 (ἀπό τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 30 τοῦ Μάη). XXII, 866 σελ.— *380.*

*— Τ. II. Συνεδριάσεις 19-38 (ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούνη ὥς τίς 4 τοῦ Ἰούλη). Σελ. 867-2013.— *380.*

**Στενογραφημένα πρακτικά* [*τῆς Κρατικῆς δούμας*]. 1907. Σύνοδος δεύτερη. Τ. I-II. Πετρούπολη, κρατ. τυπογρ., 1907. 2 τ. (Κρατική δούμα. Δεύτερη περίοδος).

*— Τ. I. Συνεδριάσεις 1-30 (ἀπό τίς 20 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 30 τοῦ Ἀπρίλη). VIII σελ., 2344 στῆλ.— *380, 417, 418.*

*— Τ. II. Συνεδριάσεις 31-53 (ἀπό τήν 1 τοῦ Μάη ὥς τίς 2 τοῦ Ἰούνη). VIII σελ., 1610 στῆλ.— *380.*

Στενογραφημένα πρακτικά [*τῆς Κρατικῆς δούμας*]. 1907-1908. Σύνοδος πρώτη. Μέρος I - II. Πετρούπολη, κρατ. τυπογρ., 1908. 2 τ. (Κρατική δούμα. Τρίτη περίοδος).

— Μέρος I. Συνεδριάσεις 1-30 (ἀπό τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1907 ὥς τίς 19 τοῦ Φλεβάρη 1908). XIV σελ., 2141 στῆλ.— *205, 245-247, 418.*

— Μέρος II. Συνεδριάσεις 31-60 (ἀπό τίς 21 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 6 τοῦ Μάη 1908). XV σελ., 2962 στῆλ.—*364, 392.*

Στενογραφημένα πρακτικά [*τῆς Κρατικῆς δούμας*]. 1912-1913. Σύνοδος πρώτη. Μέρος I. Συνεδριάσεις 1 - 30 (ἀπό τίς 15 τοῦ Νοέμβρη 1912 ὥς τίς 20 τοῦ Μάρτη 1913). Πετρούπολη, κρατ. τυπογρ., 1913. XXI σελ., 2438 στῆλ. (Κρατική δούμα. Τέταρτη περίοδος). — *252, 253, 272, 273, 335, 337, 341, 342, 343, 356, 392, 393, 394, 396-397, 398, 401-406, 411.*

— 1912, N 16. Dodatek do N 16 «Gazety Robotniczej», 22 lipca, s. 1—4. — *303.*

— 1912, N 17. Dodatek do N 17 «Gazety Robotniczej», 25 sierpnia, s. 2. — *302-303.*

[Jowett, F. M.] Parliamentary policy. [The resolution having moved at the 20-th annual conference held at Merthyr]. — In: Report of the 20-th annual conference held at Merthyr, 27-th and 28-th May 1912. London, June 1912, p. 77. (Independent Labour Party). — *128-133.*

«Der Kampf», [Wien], 1912—1913, Jg. 6, Nr. 2, 1. November, S. 63—76. — *193.*

Komunikat, wysłany do Międzynarodowego Biura Socjalistycznego. — «Gazeta Robotnicza», organ Komitetu Warszawskiego SDKPiL, zatwierdzony przez Zarząd Główny partii. Warszawa, 1912, N 16, 14 lipca, s. 10. Подпись: Zarząd Główny Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy. — *17-18, 303, 305.*

«Leipziger Volkszeitung», 1912, Nr. 204, 3. September 1. Beilage zu Nr. 204, S. 1. — *79-80.*

[Lenin, W. I.] List tow. Lenina, przedstawiciela Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji w Międzynarodowym Biurze Socjalistycznym, do sekretariatu tegoż Biura. — «Gazeta Robotnicza», organ Komitetu Warszawskiego SDKPiL. Warszawa, 1912, N 19, 21 listopada, s. 10. — *305.*

— *Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands.* Dargestellt von der Red. des Zentralorgans («Sozialdemokrat») der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Rußlands. [Leipzig], Leipziger Buchdr. A. G., 1912. 16 S. — *16.*

Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel]. — In: Außerordentlicher Internationaler Sozialistenkongreß zu Basel. Berlin, Buchh. «Vorwärts», 1912, S. 23—27. — *205, 210.*

[Murray, R.] Parliamentary policy. [The resolution having moved at the 20-th annual conference held at Merthyr]. — In: Report of the 20-th annual conference held at Merthyr, 27-th and 28-th May 1912. London, June 1912, p. 78. (Independent Labour Party). — *130.*

Oświadczenie. — «Gazeta Robotnicza», organ Komitetu Warszawskiego SDKPiL. Warszawa, 1912, № 17—18, 24 września, s. 18. — *303-304.*

[*Uchwały konferencji międzydzielnicowej organizacji warszawskiej SDKPiL.* 10 grudnia 1911 r.]. — В листовке: Do organizacji warszawskiej SDKPiL. Styczeń 1912. Б. м., [1912], s. 4. Под общ. загл.: Warszawska konferencja międzydzielnicowa. — *302*.

«Vorwärts», Berlin, 1912, Nr. 256, 1. November. 1. Beilage des «Vorwärts», S. 1—2. — *288*.

— 1913, Nr. 28, 2. Februar. 2. Beilage des «Vorwärts», S. 2; Nr. 29, 4. Februar. 1. Beilage des «Vorwärts», S. 3. — *371—375*.

W szponach ochrany. — «Gazeta Robotnicza», organ Komitetu Warszawskiego SDKPiL, zatwierdzony przez Zarząd Główny partii. Warszawa, 1912, N 16. Dodatek do N 16 «Gazety Robotniczej», 22 lipca, s. 1—4. — *303*.

Zawiadomienie. Czerwiec 1912. [Листовка]. Б. м., [1912]. 2 s. (SDPRR. SDKPiL). Подписи: Zarząd Główny SDKPiL, Komitet Warszawski SDKPiL. — *302-303*.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Γ

στό ἐξωτερικό, ὅπου εἶχε στενή ἐπαφή μέ τούς ἐσέρους. Μετά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία ξεσκεπάστηκε καί σκοτώθηκε ἀπό τούς ἐσέρους.— *217*.

Γκεγκετσκόρι, Ε. Π. (γεν. τό 1879) — μενσεβίκος. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Κουταΐς, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 πρόεδρος τῆς ἀντεπαναστατικῆς κυβέρνησης Ὑπερκαυκασίας (Ἐπιτροπάτου Ὑπερκαυκασίας), ὕστερα ὑπουργός Ἐξωτερικῶν καί ἀντιπρόεδρος τῆς μενσεβίκικης κυβέρνησης τῆς Γεωργίας. Μετά τήν ἐγκαθίδρυση τό 1921 τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Γεωργία, λευκός ἐμιγκρές.— *246*

Γκίμμερ, Ν. Ν. — *βλ.* Σουχάνοφ, Ν.

Γκλέιζιερ (Γκλέιζερ) (Glasier), *Τζών Μπρούς* (1859-1920) — ἄγγλος σοσιαλιστής, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος, ἐργάτης-μεταλλουργός. Στό σοσιαλιστικό κίνημα ἄρχισε νά παίρνει μέρος ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1880-1890. Τό 1893 μπῆκε στό Ἀνεξάρτητο Ἐργατικό κόμμα, ἦταν μέλος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου του καί τό 1899-1900 πρόεδρός του. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο ἀπό μέρους τοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος. Ἀπό τό 1906 ὥς τό 1910 διηύθυνε τό ἑβδομαδιαῖο ὄργανο τοῦ Ἀνεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος «The Labour Leader» («Ἐργατικός Ἡγέτης») καί ἀπό τό 1913 ὥς τό 1917 τό μηνιαῖο περιοδικό «The Socialist Review» («Σοσιαλιστική Ἐπιθεώρηση»). Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε γιά τόν Γκλέιζιερ: «... αὐτός, παρόλο πού ἔχει προλεταριακή φλέβα, παραμένει ὡστόσο ἀνυπόφορος ὀπορτουνιστής». (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 144).— *375*.

Γκόγκολ, Ν.Β. (1809-1852) — μεγάλος ρῶσος συγγραφέας, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ κριτικοῦ ρεαλισμοῦ στή ρωσική λογοτεχνία. Στά ἔργα του «Ὁ ἐπιθεωρητής», «Νεκρές ψυχές» καί ἄλλα, μαστίγωσε ἀλύπητα τή ζωή καί τά ἤθη τῶν τσιφλικάδων καί τῶν γραφειοκρατῶν τῆς φεουδαρχικῆς Ρωσίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπανειλημμένα χρησιμοποίησε στά ἔργα του τούς λογοτεχνικούς τύπους πού δημιούργησε ὁ Γκόγκολ.—*87*.

Γκόλντμαν, Μ. Ι. — *βλ.* Λίμπερ, Μ. Ι.

Γκολοβίν, Φ. Α. (γεν. τό 1867) — παράγοντας τῶν ζέμστβο, καντέτος. Ἀπό τό 1897 ὥς τό 1907 μέλος τῆς διοίκησης τῶν ζέμστβο τοῦ κυβερνείου Μόσχας καί ἀργότερα πρόεδρός της. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ἦταν πρόεδρος τῆς ΙΙ καί βουλευτής τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας. Μέτοχος μεγάλης προνομιακά ἐκχωρημένης σιδηροδρομικῆς ἐπιχείρησης. Τό Μάρτη τοῦ 1917 ἐπίτροπος τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης στό Ὑπουργεῖο τῆς Αὐλῆς.— *95, 96*.

Γκόμπερς (Gompers), *Σάμουελ* (1850-1924) — παράγοντας τοῦ ἀμερικανικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας Ἐργασίας (ΑΟΕ)· ἀπό τό 1895 ἦταν μόνιμος πρόεδρός της. Ἐφάρμοζε πολιτική ταξικῆς συνεργασίας μέ τούς καπιταλιστές, τασσόταν ἐνάντια στήν ἐπαναστατική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής.

Κράτησε ἐχθρική στάση ἀπέναντι στήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στό Σοβιετικό κράτος.— *241-242.*

Γκορεμίκιν, Ι. Λ. (1839-1917) — κρατικός παράγοντας τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, ἕνας ἀπό τούς χαρακτηριστικούς ἐκπροσώπους τῆς ἀντιδραστικῆς γραφειοκρατίας, φανατικός μοναρχικός. Τό 1895-1899 ἦταν ὑπουργός 'Εσωτερικῶν, ἐφάρμοζε ἀντιδραστική πολιτική, πού ἀπόβλεπε στήν ἐξασθένιση καί τήν κατάργηση τῶν μεταρυθμίσεων τῆς δεκαετίας 1860-1870 (ἡ λεγόμενη πολιτική τῶν ἀντιμεταρυθμίσεων)· κατάπνιγε σκληρά τό ἐργατικό κίνημα. Χρημάτισε πρωθυπουργός ἀπό τόν 'Απρίλη ὥς τόν Αὔγουστο 1906 καί ἀπό τό Γενάρη 1914 ὥς τό Γενάρη 1916.— *58.*

Γκούρβιτς, Φ. Ι. — *βλ.* Ντάν, Φ. Ι.

Γκούριεφ, Α. Ν. (γεν. τό 1864) — ἀστός οἰκονομολόγος, δημοσιονόμος καί δημοσιολόγος.'Από τό 1889 ὥς τό 1903 ἦταν ὑπάλληλος τοῦ 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν, ἕνας ἀπό τούς εὐνοούμενους τοῦ Σ. Γ. Βίττε. Τό 1903 παραιτήθηκε, συνεργαζόταν στόν ἡμιεπίσημο τύπο. Τό 1918 πῆρε μέρος στήν εἰδική ἐπιτροπή γιά τά ζητήματα τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος. — *168-169.*

Γκοῦρκο, Β. Ι. (1863-1927) — ἀντιδραστικός παράγοντας τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Τό 1906 ἦταν ὑφυπουργός 'Εσωτερικῶν. Ἔπαιζε σοβαρό ρόλο στήν κυβέρνηση Γκορεμίκιν. 'Επειδή βρέθηκε ἀνακατεμένος σέ κλοπές τοῦ δημοσίου ταμείου καί σέ καταχρήσεις, μέ ἀπόφαση τῆς Συγκλήτου ἀπαλλάχτηκε ἀπό τά καθήκοντά του. Τό 1912 ἐκλέχτηκε μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πολέμησε τή Σοβιετική ἐξουσία, λευκός ἐμιγκρές.— *58.*

Γκουτόβσκι, Β.Α. — *βλ.* Μαγιέβσκι, Ε.

Γκουτσκόφ, Α. Ι. (1862-1936) — μεγαλοκαπιταλιστής, ὀργανωτής καί ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν ὀχτωβριστῶν. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 τάχθηκε ἐνάντια στό ἐπαναστατικό κίνημα καί ὑποστήριζε τήν κυβερνητική πολιτική τῶν ἄγριων διωγμῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Στά 1910-1911 ἦταν πρόεδρος τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πολεμικῆς βιομηχανίας καί μέλος τοῦ Εἰδικοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἔγινε ὑπουργός Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν στήν πρώτη ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1917 πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση τοῦ πραξικοπήματος τοῦ Κορνίλοφ. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καταπολέμησε ἐνεργά τή Σοβιετική ἐξουσία, λευκός ἐμιγκρές. — *111-112, 136, 173, 223, 338.*

Γκρεντεσκούλ, Ν. Α. (γεν. τό 1864) — νομικός καί δημοσιολόγος, καθηγητής, καντέτος. Βουλευτής τῆς Ι Κρατικῆς δούμας, ἔγινε ἀντιπρόεδρος τῆς Δούμας. Συνεργαζόταν στήν καντέτικη ἐφημερίδα «Ρέτς» καί σέ μιά σειρά ἄλλα ἀστικά φιλελεύθερα ὄργανα. Τό 1916 ἀποχώρησε ἀπό τό Κόμμα τῶν καντέτων. Μετά τήν ἀστικο-δημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἔπαιρνε μέρος στή ἔκδοση τῆς ἀστικῆς ἐφημερίδας «Ρού-

Ζ

Ζωρές (Jaurès), *Ζάν* (1859-1914) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γαλλικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ κινήματος, ἱστορικός. Τό 1902 ὁ Ζωρές καί οἱ ὀπαδοί του δημιούργησαν τό Γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα, πού τό 1905 συγχωνεύτηκε μέ τό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Γαλλίας καί πῆρε τήν ὀνομασία Ἑνοποιημένο γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα. Μέλος τοῦ κοινοβουλίου στά 1885-1889, 1893-1898, 1902-1914· ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς κοινοβουλευτικῆς σοσιαλιστικῆς ὁμάδας. Τό 1904 ἵδρυσε καί διηύθυνε ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς του τήν ἐφημερίδα «L'Humanité» («Ἡ Ἀνθρωπότητα»), πού τό 1920 ἔγινε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 στή Ρωσία χαιρέτισε τόν ἀγώνα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Ὁ Ζωρές, ἀγωνιζόταν ἀκούραστα ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν, τῆς εἰρήνης, κατά τῆς ἰμπεριαλιστικῆς καταπίεσης καί τῶν κατακτητικῶν πολέμων. Πίστευε ὅτι μονάχα ὁ σοσιαλισμός θά βάλει μιά γιά πάντα τέρμα στούς πολέμους καί στήν ἀποικιοκρατική καταπίεση. Ὡστόσο ὁ Ζωρές θεωροῦσε ὅτι ὁ σοσιαλισμός θά νικήσει ὄχι μέ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἀλλά σάν ἀποτέλεσμα τῆς «ἄνθισης τῆς δημοκρατικῆς ἰδέας». Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στίς ρεφορμιστικές ἀντιλήψεις τοῦ Ζωρές, πού τόν ἔσπρωχναν στό δρόμο τοῦ ὁπορτουνισμοῦ.

Ὁ ἀγώνας τοῦ Ζωρές γιά τήν εἰρήνη, ἐνάντια στήν ἐπερχόμενη ἀπειλή τοῦ πολέμου, προκάλεσε ἐνάντιά του τό μίσος τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὁ Ζωρές δολοφονήθηκε ἀπό ἕναν ἐγκάθετο τῆς ἀντίδρασης.— *180.*

Θ

Θόρν (Thorne), *Βίλ* (1857-1946) — παράγοντας τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἀπό τό 1884 ἔπαιρνε μέρος στή δουλιά τῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας τῆς Ἀγγλίας, ἀπό τό 1889 ἦταν γενικός γραμματέας τῆς Ἐθνικῆς ἕνωσης τῶν ἐργατῶν φωταερίου καί τῶν ἀνειδίκευτων ἐργατῶν. Τό 1906 ἐκλέχτηκε στό κοινοβούλιο κι' ἔβγαινε βουλευτής ὥς τό 1945. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν ἀμυνίτης, μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἦρθε στή Ρωσία κι' ἔκανε ζύμωση γιά τή συνέχιση τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Κατοπινά παράμεινε στή δεξιά πτέρυγα τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.— *375.*

Ι

Ἰζγκόγεφ (Λάντε), Α. Σ. (γεν. τό 1872) — ἀστός δημοσιολόγος. Ἀρχικά ἦταν «νόμιμος μαρξιστής»· γιά ἕνα διάστημα προσχώρησε στούς σοσιαλδημοκράτες, τό 1905 πέρασε στό Κόμμα τῶν καντέτων καί ἔγινε ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς του. Συνεργαζόταν στά καντέτικα ὄργανα: στήν ἐφημερίδα «Ρέτς», στά περιοδικά «Γιούζνιγε Ζαπίσκι» καί «Ρούσκαγια Μίσλ», συμμετεῖχε στήν ἀντεπαναστατική συλλογή «Βέχι». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση συνεργαζόταν στό περιοδικό «Βέστνικ Λιτερατούρι», περιοδικό μιᾶς ὁμάδας διανοουμένων τῆς παρακμῆς. Τό 1922 ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό γιά τήν ἀντεπαναστατική του ἀρθρογραφία.— *65, 88, 90, 94-95, 99, 130, 229.*

Ἰλίν, Β. — *βλ.* Λένιν, Β. Ι.

Κ

ἔνοπλη ἐξέγερση· μ' αὐτόν τόν τρόπο ἀποκάλυψαν στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση τά σχέδια τοῦ κόμματος.
Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κατεῖχε μιά σειρά ὑπεύθυνες θέσεις. Τάχθηκε ἐπανειλημμένα ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τοῦ σχηματισμοῦ κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων. Τό 1925 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης», τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικοῦ-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διάγραψε ἀπό τό κόμμα σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά σφάλματά του καί ἀποκαταστάθηκε στό κόμμα, ὡστόσο δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματκή του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). 'Αποκαταστάθηκε ξανά στό κόμμα τό 1933. Τό 1934 γιά τήν ἀντικομματική δράση του διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό κόμμα.— *291-292.*

Καραοῦλοφ, Β. Α. (1854-1910) — καντέτος, νομικός. Βουλευτής τῆς III Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Γενισέι· στή Δούμα κατεῖχε, ὅπως ἔγραφε ὁ Λένιν, «μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις ἀνάμεσα στούς πιό αἰσχρούς ἀντεπαναστάτες καντέτους μέ τήν ὑποκριτική φράση πάντα στό στόμα» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 101).— *14, 71, 100.*

Καραοῦλοφ, Μ. Α. (1878-1917) — κοζάκος λοχαγός, βουλευτής τῆς II καί IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τήν περιοχή τοῦ Τερέκ, μοναρχικός. Διηύθυνε τό περιοδικό «Καζάτσια Νεντέλια». Στήν IV Κρατική δούμα ἦταν στό Γραφεῖο τῆς ἰδιαίτερης ἀγροτικῆς ὁμάδας, ὑποστήριζε τήν δημοτικοποίηση τῆς γῆς. Τό 1917 ἦταν μέλος τῆς Προσωρινῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κρατικῆς δούμας. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἕνας ἀπό τούς ἀρχηγούς τῆς ἀντεπανάστασης στό Τερέκ. Πρῶτος ἀταμάνος τοῦ κοζάκικου στρατοῦ τοῦ Τερέκ, πολέμησε δραστήρια τή Σοβιετική ἐξουσία.— *225-226.*

Καρέγεφ, Ν. Ι. (1850-1931) — ἱστορικός κοινωνιολόγος καί δημοσιολόγος, γνωστός ἀπό τίς ἐργασίες του γιά τήν ἀγροτική ἱστορία τῆς Γαλλίας. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ὑποκειμενικῆς σχολῆς στήν κοινωνιολογία. 'Από τή δεκαετία 1890-1900 πάλευε ἐνάντια στό μαρξισμό. 'Από τό 1905 μέλος τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Τό 1910 ἐκλέχτηκε ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς 'Ακαδημίας 'Επιστημῶν τῆς Πετρούπολης· ἀπό τό 1929 ἐπίτιμο μέλος τῆς 'Ακαδημίας 'Επιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ.— *162.*

Καρπίσιν, Α. Κ. (1888-1912) — ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης πού προετοιμαζόταν στά πλοῖα τοῦ στόλου τῆς Μαύρης θάλασσας τό 1912. Στό στόλο ὑπηρετοῦσε ἀπό τό 1909· ἦταν ὑπαξιωματικός τοῦ μηχανοστασίου τοῦ πλοίου γραμμῆς «'Ιοάν Ζλατοούστ».Τουφεκίστηκε μέ ἀπόφαση τοῦ ναυτοδικείου Σεβαστούπολης.— *1.*

Κασσό, Λ. Α. (1865-1914) — μεγαλοτσιφλικάς, καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χαρκόβου καί σέ συνέχεια τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας. Τό 1910-1914 ἦταν ὑπουργός 'Εθνικῆς Παιδείας. 'Εφάρμοζε ἀντιδραστική πολιτική στήν κατώτερη, μέση καί ἀνώτερη ἐκπαίδευση, καταδίωκε σκληρά

ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Ἕνωσης, τήν ὁδήγησε σέ ὀπορτουνιστικό δρόμο. Οἱ λασσαλιστές ὑπολόγιζαν μέ τή νόμιμη ζύμωση γιά τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, μέ τή δημιουργία παραγωγικῶν ἑνώσεων πού θά χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τό κράτος τῶν γιοῦνκερ, νά πετύχουν τήν οἰκοδόμηση ἑνός «ἐλεύθερου λαϊκοῦ κράτους». Ὁ Λασσάλ ὑποστήριζε τήν πολιτική τῆς συνένωσης τῆς Γερμανίας «ἀπό τά πάνω» κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῆς ἀντιδραστικῆς Πρωσσίας. Ἡ ὀπορτουνιστική πολιτική τῶν λασσαλιστῶν ἀποτελοῦσε ἐμπόδιο στή δράση τῆς Ι Διεθνοῦς καί στή δημιουργία ἑνός πραγματικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στή Γερμανία, παρεμπόδιζε τήν καλλιέργεια ταξικῆς συνείδησης στούς ἐργάτες.

Αὐστηρή κριτική στίς θεωρητικές καί πολιτικές ἀπόψεις τῶν λασσαλιστῶν ἔκαναν οἱ κλασσικοί τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ (βλ. Κ. Μάρξ. «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα»· Β. Ι. Λένιν. «Κράτος καί ἐπανάσταση» καί ἄλλα ἔργα).— *286-287.*

Λβόφ, Ν. Ν. (1867-1944) — τσιφλικάς· σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἦταν «πρότυπο καντέτου προδότη». Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς «Ἕνωσης Ἀπελευθέρωσης». Στά 1906 μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, ἀργότερα ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος τῆς «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης». Μέλος τῆς Ι, ΙΙΙ καί ΙV Κρατικῆς δούμας. Στήν ΙΙΙ καί ΙV Δούμα ἐμφανιζόταν σάν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν προοδευτικῶν. Τό 1917 μπῆκε στήν καθοδήγηση τῆς Ἕνωσης τῶν τσιφλικάδων. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση λευκοφρουρίτης δημοσιογράφος καί ἀργότερα λευκός ἐμιγκρές. — *342, 344*

Λεβίτσκι, Β. (Τσεντερμπάουμ, Β. Ο.) (γεν. τό 1883) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ λικβινταρισμοῦ. Ἀνῆκε στό μενσεβίκικο κέντρο, ἦταν ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους πού ὑπόγραψαν τό «Ἀνοιχτό γράμμα» γιά τή διάλυση τοῦ κόμματος. Διεύθυνε τό περιοδικό «Νάσα Ζαριά», συνεργαζόταν στήν «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», στό «Βοζροζντένιγε» καί σέ ἄλλες μενσεβίκικες-λικβινταριστικές περιοδικές ἐκδόσεις. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής, ὑποστήριζε τήν ἄκρα δεξιά ὁμάδα τῶν ἀμυνιτῶν. Δέχτηκε ἐχθρικά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πάλεψε δραστήρια ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό 1920 παραπέμφθηκε στό δικαστήριο γιά τήν ὑπόθεση τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ «Κέντρου τακτικῆς». Ἀργότερα ἀσχολοῦνταν μέ φιλολογική δουλιά.— *186, 190, 191, 324, 350, 353, 354, 358.*

Λένιν, Β. Ι. (Οὐλιάνοφ, Β. Ι., Λένιν, Ν., Ἰλίν, Β., Λ-κο, Φ.) (1870-1924) — βιογραφικά στοιχεῖα.— *2, 16, 17, 47-48, 53, 60, 62, 67, 81, 84, 221, 288-289, 291-292, 305, 349, 359, 396.*

Λένσμπερι (Lansbury), *Τζώρτζ* (1859-1940) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀγγλικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Τό 1892 μπῆκε στή Σοσιαλδημοκρατική ὁμοσπονδία, τό 1906 προσχώρησε στούς ἐργατικούς. Στά 1910-1912 καί 1922-1940 ἦταν μέλος τοῦ κοινοβουλίου. Στά 1912-1922 ἔβγαζε καί διηύθυνε τήν καθημερινή ἐφημερίδα «The Daily Herald» («Ἡμερήσιος Κήρυκας»). Στά 1929-1931 ἦταν ὑπουργός Δημοσίων ἔργων. Στά 1931-1935 πρόεδρος τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος.— *132.*

Λέντερ, Β. Λ. (1882-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἀπό τό 1900 μέλος τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ). Τό 1904 μπῆκε στήν Ἐπιτροπή Βαρσοβίας καί τό 1905 στήν Ἐπιτροπή Ἐξωτερικοῦ τῆς ΣΔΒΠ καί Λ. Ἀπό τό 1905 ὥς τό 1911 μέλος τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ. Πιάστηκε ἐπανειλημμένα. Τό 1908 λόγω τῶν διώξεων ἀπό μέρους τῆς κυβέρνησης κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Ἀπό τό 1910 ὥς τό 1911 ἦταν γραμματέας τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ καί ἀντιπρόσωπος τῆς ΣΔΒΠ καί Λ στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ἦταν μέλος τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῆς Τεχνικῆς ἐπιτροπῆς. Ὑποστήριζε τούς συμφιλιωτιστές στίς ἐνέργειές τους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑπεράσπιζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Στά 1919-1920 πῆρε ἐνεργό μέρος στή δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας. Ἀπό τό 1921 ὑπεύθυνο στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς, δραστήριος συνεργάτης τοῦ σοβιετικοῦ τύπου.— *302.*

Λίμπερ (Γκόλντμαν), Μ. Ι. (1880-1937) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς Μπούντ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν λικβινταριστής, τό 1912 δραστήριος παράγοντας τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου πού δημιουργήθηκε ἀπό τόν Τρότσκι. Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς πρώτης περιόδου· κράτησε μενσεβίκικη στάση, ἦταν ὀπαδός τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ. Δέχτηκε ἐχθρικά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ἀργότερα ἐργαζόταν σέ οἰκονομική ὑπηρεσία.— *306.*

Λίπκιν, Φ. Α. — *βλ.* Τσερεβάνιν, Ν.

Λουνατσάρσκι, Α. Β. (1875-1933) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης καί μετέπειτα ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, μπολσεβίκος. Ἦταν μέλος τῶν Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Βπεριόντ», «Προλετάρι» καί σε συνέχεια τῆς «Νόβαγια Ζίζν». Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό μαρξισμό, συμμετεῖχε στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ», ζητοῦσε τή συνένωση τοῦ μαρξισμοῦ μέ τή θρησκεία. Στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο ὁ Λουνατσάρσκι ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις. Στίς ἀρχές τοῦ 1917 προσχώρησε στήν ὁμάδα τῶν «μεζραγιόντσι» καί μαζί μ' αὐτήν ἔγινε δεκτός στό Κόμμα στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί μέχρι τό 1929 ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Παιδείας, ἔπειτα πρόεδρος τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1930 ἀκαδημαϊκός. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1933 διορίστηκε πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἰσπανία. Ἔγραψε πολλά ἔργα γιά τήν τέχνη καί τή λογοτεχνία.— *291.*

Λόυντ Τζώρτζ (Lloyd-George), *Ντάβιντ* (1863-1945) — ἄγγλος κρατικός

παράγοντας καί διπλωμάτης, ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν φιλελευθέρων. Ἀπό τό 1890 μέλος τοῦ κοινοβουλίου. Στά 1905-1908, ὑπουργός Ἐμπορίου· στά 1908-1915, ὑπουργός Οἰκονομικῶν. Ἔπαιζε σοβαρό ρόλο στόν καθορισμό τῆς πολιτικῆς γραμμῆς τῆς κυβέρνησης τῆς Ἀγγλίας, γραμμῆς πού ἀπόβλεπε στήν προετοιμασία τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Καταπολεμοῦσε τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου. Μέ τίς κολακεῖες, τά ψέματα καί τίς ὑποσχέσεις πρός τούς ἐργάτες προσπαθοῦσε ν' ἀναχαιτίσει ἤ ν' ἀποτρέψει τή δημιουργία ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε ὅτι «ὁ Λόϋντ Τζώρτζ ἐξυπηρετεῖ λαμπρά τήν ἀστική τάξη καί τήν ἐξυπηρετεῖ ἀκριβῶς *ἀνάμεσα* στούς ἐργάτες, διοχετεύει τήν ἐπιροή της *ἀκριβῶς* στό προλεταριάτο, ἐκεῖ ὅπου εἶναι γι' αὐτή περισσότερο ἀναγκαῖο καί περισσότερο δύσκολο νά ὑποτάξει ἠθικά τίς μάζες» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 106). Στά 1916-1922 χρημάτισε πρωθυπουργός, προσπαθοῦσε νά ἑδραιώσει τίς θέσεις τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Ἐγγύς καί Μέση Ἀνατολή, στά Βαλκάνια, κατάπνιγε σκληρά τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στίς ἀποικίες καί στίς ἐξαρτημένες χῶρες. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης, πού στρεφόταν ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος. Τό 1922, ὕστερα ἀπό μιά σειρά πολιτικές ἀποτυχίες, ὑπόβαλε παραίτηση, ὡστόσο μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του διατηροῦσε μιά ὁρισμένη πολιτική ἐπιροή. — *41, 398, 400.*

Λούξεμπουργκ (Luxemburg), *Ρόζα* (1871-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μιά ἀπό τίς ἡγετικές φυσιογνωμίες τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς II Διεθνοῦς. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική της δράση στά 1885-1890, ἦταν ἀπό τούς ἱδρυτές καί καθοδηγητές τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας, καταπολεμοῦσε τόν ἐθνικισμό στίς γραμμές τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἀπ' τό 1897 ἔπαιρνε δραστήριο μέρος στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, πάλευε ἐνάντια στό μπερνσταϊνισμό καί στό μιλλερανισμό. Ἡ Λούξεμπουργκ πῆρε μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση (στή Βαρσοβία), τό 1907 πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου ὑποστήριζε τούς μπολσεβίκους. Ὡστόσο ἡ Λούξεμπουργκ στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου κράτησε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβινταριστές, τό 1912 κατάκρινε τή λεγόμενη «ροζλαμοβική» ἀντιπολίτευση μέσα στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία, πού στεκόταν πιό κοντά στούς μπολσεβίκους.

Ἀπό τίς πρῶτες μέρες τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου πῆρε διεθνιστική θέση. Ἦταν ἀπό τούς πρωτεργάτες τῆς δημιουργίας στή Γερμανία τῆς ὁμάδας «Διεθνής», πού ἀργότερα μετονομάστηκε σέ ὁμάδα «Σπάρτακος» καί σέ συνέχεια σέ «Ἕνωση Σπάρτακου». Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1918 στή Γερμανία ἔπαιξε καθοδηγητικό ρόλο στό Ἱδρυτικό συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Τό Γενάρη τοῦ 1919 πιάστηκε καί δολοφονήθηκε μέ διαταγή τῆς κυβέρνησης Σάιντεμαν. Ὁ Λένιν, πού ἐκτιμοῦσε πολύ τήν Ρ. Λούξεμπουργκ, ἔκανε ἐπανειλημμένα κριτική τῶν λαθῶν της, βοηθώντας την ἔτσι νά πάρει σωστή θέση.— *234, 305.*

Λουριέ, Μ. Λ. — *βλ.* Λάριν, Γ.

Μ

Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἀρνητική· ὅπως σημείωνε ὁ Λένιν, ὁ Μπάουερ ἔδειξε «ὅτι δέν καταλαβαίνει τίποτε ἀπολύτως ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τή Σοβιετική ἐξουσία» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 30ός, σελ. 37). Τό 1918-1919 ἦταν ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστριακῆς δημοκρατίας. Τό 1919, 1927 καί 1934 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν κατάπνιξη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Αὐστρίας. Στίς ἀντικομμουνιστικές του ἐκδηλώσεις ὁ Μπάουερ συνετασσόταν μέ τό φασισμό, ὑποστήριζε τήν προπαγάνδα τοῦ παγγερμανισμοῦ καί τήν ἰδέα τοῦ «ἄνσλους» τῶν χιτλερικῶν. — *193.*

Μπελίνσκι, Β. Γκ. (1811-1848) — μεγάλος ρῶσος ἐπαναστάτης δημοκράτης, φιλολογικός κριτικός καί δημοσιολόγος, ὑλιστής φιλόσοφος. Ὁ Μπελίνσκι ἦταν θεωρητικός τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν πού ξεσηκώθηκαν στήν πάλη ἐνάντια στή δουλοπαροικία. Στά χρόνια 1833-1836 συνεργαζόταν στό περιοδικό «Τελεσκόπ», στά 1838-1839 διεύθυνε τό περιοδικό «Μοσκόβσκι Ναμπλιουντάτελ», στά 1839-1846 καθοδηγοῦσε τή φιλολογικο-κριτική στήλη τοῦ περιοδικοῦ «Ὀτέτσεστβεννιγε Ζαπίσκι», ἀπό τό 1847 ἔγινε συνεργάτης καί θεωρητικός καθοδηγητής τοῦ περιοδικοῦ «Σοβρεμέννικ». Στίς 3 τοῦ Ἰούλη 1847 ἔγραψε ἀπό τό ἐξωτερικό τό περίφημο «Γράμμα πρός τόν Γκόγκολ», πού ὁ Λένιν τό ὀνόμασε «ἕνα ἀπό τά καλύτερα ἔργα τοῦ παράνομου δημοκρατικοῦ τύπου» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 223-224).

Ὁ Μπελίνσκι ἔβαλε τίς βάσεις τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς αἰσθητικῆς καί τῆς φιλολογικῆς κριτικῆς. Στά ἄρθρα γιά τόν Πούσκιν, τόν Λέρμοντοφ, τόν Γκόγκολ, στίς ἀνασκοπήσεις τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας πού ἔκανε ἀπό τό 1840 ὥς τό 1847 ὁ Μπελίνσκι ἔδειξε τήν πρωτοτυπία καί τό μεγαλεῖο τῆς ρωσικῆς φιλολογίας, ἀποκάλυψε τό ρεαλισμό καί τή λαϊκότητά της. Ἡ δράση τοῦ Μπελίνσκι ἄσκησε τεράστια ἐπίδραση στήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς σκέψης καί τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας.— *45, 87.*

Μπελοοῦσοφ, Τ. Ο. (γεν. τό 1875) — μενσεβίκος-λικβινταριστής, βουλευτής τῆς III Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Ἰρκούτσκ. Τό Φλεβάρη τοῦ 1912 ἀποχώρησε ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας, χωρίς ὅμως νά καταθέσει τή βουλευτική ἐντολή. Ὁ Β. Ι. Λένιν καταδίκασε αὐστηρά τή συμπεριφορά τοῦ Μπελοοῦσοφ στό ἄρθρο «Σχετικά μέ τήν ἀποχώρηση τοῦ βουλευτῆ Τ. Ο. Μπελοοῦσοφ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ός, σελ. 200-205).

Ἀργότερα ἀποχώρησε ἀπό τήν πολιτική, δούλευε στή Μόσχα στίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις.— *246, 358.*

Μπέμπελ (Bebel), *Ἄουγκουστ* (1840-1913) — ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ἄρχισε τήν πολιτική του δράση στήν περίοδο τοῦ 1860-1865· ἦταν μέλος τῆς Ι Διεθνοῦς. Στά 1869 μαζί μέ τόν Β. Λῆμπκνεχτ ἵδρυσε τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας («ἀϊζεναχικοί»)· ἐκλέχτηκε ἐπανειλημμένα βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Στά 1890-1900 καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 πάλευε ἐνάντια στό ρεφορμισμό καί τόν ἀναθεωρητισμό μέσα στίς γραμμές τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τούς λόγους τοῦ Μπέμπελ ἐνάντια στούς μπερνσταϊνικούς σάν «πρότυπο ὑπεράσπισης τῶν μαρξιστικῶν ἀπό-

καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής, ὀπαδός τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἰταλίας στόν πόλεμο στό πλευρό τῆς Ἀντάντ. Στά 1916-1918 μπῆκε στήν κυβέρνηση σάν ὑπουργός χωρίς χαρτοφυλάκιο.— *180, 228.*

Μπλάνκ, Ρ. Μ. (γεν. τό 1866) — δημοσιολόγος, χημικός τήν εἰδικότητα. Συνεργαζόταν στό περιοδικό «Ὀσβομποζντένιγε», ὄργανο τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης· μπῆκε στή Συντακτική ἐπιτροπή καί ἀργότερα ἔγινε οὐσιαστικός διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Νάσα Ζίζν»· συνεργαζόταν στήν ἐφημερίδα τῶν ἀριστερῶν καντέτων «Τοβάριστς». Ἦταν διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ τῶν καντέτων, τῶν λαϊκῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν «Ζαπρόσι Ζίζνι». Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτηρίζοντας τόν Μπλάνκ σάν τόν πιό κλασσικό ἐκφραστή τῆς καντέτικης πολιτικῆς, ξεσκέπαζε τήν ἀντεπαναστατική οὐσία τῶν ἀπόψεών του. — *64, 70.*

Μπογκντάνοφ, Α. (Μαλινόβσκι, Α. Α.) (1873-1928) — σοσιαλδημοκράτης, φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, οἰκονομολόγος, γιατρός. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῶν ὀτζοβιστῶν, ἦταν ἡγέτης τῆς ἀντικομματικῆς ὁμάδας «Βπεριόντ». Στά ζητήματα τῆς φιλοσοφίας προσπάθησε νά δημιουργήσει ἕνα δικό του σύστημα, τόν «ἐμπειριομονισμό» (μιά παραλλαγή τῆς ὑποκειμενικῆς ἰδεαλιστικῆς φιλοσοφίας τοῦ Μάχ), πού ἐπέκρινε δριμύτατα ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἔργο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός». Ὁ Μπογκντάνοφ διαγράφηκε ἀπό τίς γραμμές τῶν μπολσεβίκων στή Σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» τόν Ἰούνη τοῦ 1909. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τῆς «Προλετκούλτ». Ἀπό τό 1926 διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου μετάγγισης αἵματος πού ἵδρυσε ὁ ἴδιος.— *291.*

Μπογκοράζ, Β. Γκ. — *βλ.* Τάν.

Μπομπρίνσκι, Ἀλ. Α. (γεν. τό 1852) — κόμης, ἀντιδραστικός κρατικός παράγοντας, μεγαλοτσιφλικάς καί ἰδιοκτήτης ἐργοστασίου ζάχαρης. Ἀπό τό 1884 στή διάρκεια πολλῶν ἐτῶν ἦταν προεστός τῶν εὐγενῶν τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης. Τό 1906 ἐκλέχτηκε πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν, ἀντεπαναστατικῆς ὀργάνωσης τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Κιέβου. Ἀπό τό 1912 ἦταν μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί τό 1916 ὑπουργός Γεωργίας. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν μέλος τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ «Συμβουλίου κρατικῆς ἕνωσης τῆς Ρωσίας», ὕστερα ἔφυγε στό ἐξωτερικό.— *57.*

Μποντέν (Baudin), *Πιέρ* (γεν. τό 1863) — γάλλος πολιτικός παράγοντας. Ἕνα διάστημα ἦταν πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ Παρισιοῦ, μετά μέλος τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας. Στά 1889-1902 ἦταν ὑπουργός Δημοσίων ἔργων· τό 1913 ὑπουργός Ναυτικῶν. Γερουσιαστής ἀπό τό διαμέρισμα Ἕν.— *311.*

Μπουλγκάκοφ, Σ. Ν. (1871-1944) — ἀστός οἰκονομολόγος, ἰδεαλιστής

Ν

Ο

Πολετάγεφ, Ν. Γκ. (Π.) (1872-1930) — σοσιαλδημοκράτης, μπολσεβίκος, ἐργάτης-τορναδόρος. Στή δεκαετία 1890-1900 πῆρε μέρος στούς ἐργατικούς ὁμίλους. Ἐπανειλημμένα φυλακίστηκε. Τό 1905 ἦταν μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Ἦταν βουλευτής τῆς III Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Πετρούπολης, ἀνῆκε στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Ἔπερνε ἄμεσα μέρος στήν ἔκδοση τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Ζβεζντά» καί «Πράβντα». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν σέ οἰκονομική δουλιά.— *246, 359.*

Πολιάνσκι, Ν. Σ.— συγγραφέας τοῦ ἄρθρου «Χοῦτορ ἤ κοινότητα; (Γράμματα ἀπό τό χωριό)», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 118 τῆς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1912. —*101-102.*

Πότρεσοφ, Α. Ν. (1869-1934) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν θεωρητικός τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἔπαιζε καθοδηγητικό ρόλο στά περιοδικά «Βοζροζντένιγε», «Νάσα Ζαριά», καί ἄλλα ὄργανα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κατέφυγε στό ἐξωτερικό· ἐκεῖ συνεργαζόταν στό ἑβδομαδιαῖο περιοδικό τοῦ Κέρενσκι «Ντνί», καταφερόταν ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία.— *324.*

Ποττιέ (Pottier), *Ἐζέν* (1816-1887) — γάλλος ποιητής, δραστήριος παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς I Διεθνοῦς, συγγραφέας τοῦ προλεταριακοῦ ὕμνου «Ἡ Διεθνής».— *283-285, 287.*

Πουανκαρέ (Poincaré), *Ραϋμόν* (1860-1934) — γάλλος ἀστός πολιτικός παράγοντας, δικηγόρος. Τό 1887 ἐκλέχτηκε γιά πρώτη φορά στή Βουλή τῶν ἀντιπροσώπων. Ἀπό τό 1893 πολλές φορές μπῆκε στή γαλλική κυβέρνηση, ἦταν ὁ ἐκφραστής τῶν πιό ἐπιθετικῶν κύκλων τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης. Τό 1912 ἔγινε πρωθυπουργός καί ἀπό τό 1913 ὥς τό 1920 ἦταν πρόεδρος τῆς Γαλλίας. Στά ἀξιώματα αὐτά ξεσκεπάστηκε σάν δραστήριος ὀπαδός τῆς προετοιμασίας τοῦ πολέμου, καί γι' αὐτό πῆρε τό παρατσοῦκλι «Πουανκαρέ-πόλεμος». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὑποστήριζε τίς ἐνέργειες ὅλων τῶν ἀντισοβιετικῶν δυνάμεων ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης. Στά 1922-1924 καί 1926-1929 ἦταν πρωθυπουργός τῆς Γαλλίας. Ἡ πολιτική του διακρινόταν γιά τήν ἔντονη ἀντισοβιετική κατεύθυνση, τήν ἐπίθεση ἐνάντια στά ζωτικά δικαιώματα καί τίς δημοκρατικές ἐλευθερίες τῶν γάλλων ἐργαζομένων, τίς διώξεις τῶν γάλλων κομμουνιστῶν.— *307-308.*

Πουρισκέβιτς, Β. Μ. (1870-1920) — μεγαλοτσιφλικάς, φανατικός ἀντιδραστικός μαυροεκατονταρχίτης, μοναρχικός. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρωτεργάτες τῆς δημιουργίας τῆς μαυροεκατονταρχίτικης «Ἕνωσης τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ». Τό 1907 βγῆκε ἀπ' αὐτήν τήν Ἕνωση καί σχημάτισε μιά νέα μοναρχική ἀντεπαναστατική ὀργάνωση, τό «Τάγμα τοῦ Ἀρχάγγελου Μιχαήλ». Βουλευτής στή II, III καί IV Κρατική δούμα ἀπό τό κυβερνεῖο Βεσσαραβίας. Ἔγινε πασίγνωστος ἀπό τούς ἐμπρηστικούς, ἀντισημιτικούς λόγους του στή Δούμα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση

Ρ

Σ

της καί κρατικός παράγοντας· σπούδασε γιατρός. Τό 1894 ἵδρυσε τήν ἐπαναστατική ὀργάνωση Σιντζουνχουέι (Ἕνωση ἀναγέννησης τῆς Κίνας) πού ἔβαλε σάν σκοπό της τή βίαιη ἀνατροπή τῆς μαντζουριανῆς δυναστείας. Τό 1905 ὁ Σούν Γιάτ-σέν ἀναδιοργάνωσε τήν Σιντζουνχουέι σέ μιά πιό μαζική ὀργάνωση, τήν Τουνμινχουέι (Ἑνωσιακός σύνδεσμος) μέ πιό πλατύ ἐπαναστατικό πρόγραμμα. Βάση τοῦ προγράμματος τῆς καινούργιας ὀργάνωσης ἀποτέλεσαν οἱ τρεῖς ἀρχές, πού διατύπωσε ὁ Σούν Γιάτ-σέν: ὁ ἐθνικισμός (ἀνατροπή τῆς μαντζουριανῆς δυναστείας), ἡ λαϊκή κυριαρχία (ἐγκαθίδρυση τῆς δημοκρατίας) καί ἡ λαϊκή εὐημερία (ἰσότητα δικαιωμάτων στή γῆ). Ὁ Λένιν ἐκτίμησε πολύ τό ἐπαναστατικό δημοκρατικό περιεχόμενο τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Ταυτόχρονα ὅμως ἔκανε κριτική σέ ὁρισμένες λαθεμένες ναροντνικιστικές ἀντιλήψεις τοῦ Σούν Γιάτ-σέν. Ἡ Τουνμινχουέι ἦταν ἡ κύρια πολιτική ὀργάνωση, πού προετοίμασε τήν ἐπανάσταση τοῦ 1911 στήν Κίνα. Ὡστόσο ἡ κινεζική δημοκρατία μέ ἐπικεφαλῆς τόν Σούν Γιάτ-σέν δέν κατάφερε νά κινητοποιήσει καί νά ὀργανώσει στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης τίς πλατιές μάζες τοῦ λαοῦ, δέν μπόρεσε νά προβάλει καί νά ἐφαρμόσει ἕνα συνεπές ἀντιιμπεριαλιστικό καί ἀντιφεουδαρχικό πρόγραμμα. Ὁ Σούν Γιάτ-σέν, πού ἐκλέχτηκε προσωρινός πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, τό Φλεβάρη τοῦ 1912 παραιτήθηκε ἀπό τό ἀξίωμα αὐτό. Μέ βάση τήν ὀργάνωση Τουνμινχουέι ἱδρύθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 τό κόμμα τοῦ Κουόμινταγκ. Πρόεδρος τοῦ κόμματος ἐκλέχτηκε ὁ Σούν Γιάτ-σέν.

Στά ἑπόμενα χρόνια ὁ Σούν Γιάτ-σέν συνέχισε τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐσωτερική ἀντίδραση καί στούς ξένους ἰμπεριαλιστές. Ὁ Σούν Γιάτ-σέν χαιρέτισε τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πού ἄσκησε μεγάλη ἐπίδραση στήν κοσμοθεωρία του, καλοῦσε νά ἀποκατασταθοῦν φιλικές σχέσεις ἀνάμεσα στήν Κίνα καί στή Σοβιετική Ρωσία. Ἐπιδιώκοντας τή δημιουργία ἑνός πανεθνικοῦ μετώπου πάλης γιά τήν ἀνεξαρτησία καί τόν ἐκδημοκρατισμό τῆς χώρας, ὁ Σούν Γιάτ-σέν πάλευε δραστήρια ὑπέρ τῆς συνεργασίας τοῦ Κουόμιντανγκ μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Κίνας.— *70, 197.*

Σουντακόφ, Π. Ι. (1878-1950) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1897. Στά 1899-1905 καί 1911-1913 δούλευε ἐφαρμοστής στό ἐργοστάσιο τῆς Μετοχικῆς ἑταιρίας «Κρέιτον καί Σία» στήν Πετρούπολη. Τό 1912 μέ τήν ἐκλογή του σάν ἐκλέκτορα γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας πέρασε στούς μενσεβίκους. Τό 1914 ξέκοψε ἀπό τούς μενσεβίκους καί ξαναγύρισε στούς μπολσεβίκους. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν πρόεδρος τῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς βόρειας περιοχῆς. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1924 δούλευε στό ΑΣΛΟ σάν πρόεδρος τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης μετάλλου. Στά ἑπόμενα χρόνια κατεῖχε διοικητικές-οἰκονομικές θέσεις στή Διεύθυνση Στρατιωτικῆς βιομηχανίας καί στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ.— *149-150.*

Σουρκάνοφ, Β. Ε. (γεν. τό 1876) — ἐργάτης, βουλευτής τῆς III Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Χαρκόβου. Μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Συνεργαζόταν στή μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Ζβεζντά» καί στή λικβινταριστική «Ζιβόγε Ντιέλο». Ὅπως ἀποδείχτηκε ἀργότερα ἦταν ἀπό τό 1913 μυστικός συνεργάτης τῆς Ὀχράνας.— *246.*

μιουργία τό 1905 τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ του. Ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ ρωσικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση φανατικός ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μέλος τῆς ἀντεπαναστατικῆς κυβέρνησης τοῦ Βράγγελ, λευκός ἐμιγκρές.— *86, 88, 90, 93, 95, 99, 255, 400.*

Στσεντρίν, Ν. — *βλ.* Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Μ. Ε.

Στσέπετεφ, Α. — καντέτος-μαυροεκατονταρχίτης, δημοσιολόγος. Συνεργαζόταν στήν ἐφημερίδα «Ρούσκαγια Μίσλ». — *86, 88-92, 93, 95-97, 99, 100.*

Τ

Ταγκίεφ, Χατζῆ Ζεϊνάλ Ἀμπντίν (1838-1925) — μεγάλος ἀζερμπαϊτζάνος καπιταλιστής. Στίς ἐπιχειρήσεις τοῦ Ταγκίεφ, ἐξαιτίας τῆς σκληρῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἐργατῶν, συχνά ξεσποῦσαν ἀπεργίες. Τό 1912 παραπέμφθηκε στό δικαστήριο μέ τήν κατηγορία τῆς ἀπάνθρωπης συμπεριφορᾶς ἀπέναντι στόν ὑπάλληλό του, τό μηχανικό Μπεμποῦτοφ.— *96.*

Τάν (Μπογκοράζ, Β. Γκ.) (1865-1936) — συγγραφέας-δημοσιολόγος, ἐθνογράφος καί γλωσσολόγος. Τό 1905 πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τῆς Ἀγροτικῆς Ἕνωσης. Τό 1906 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ μικροαστικοῦ Κόμματος τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» (ἐνέσων), συνεργαζόταν στήν ἐφημερίδα «Ροντνάγια Ζεμλιά». Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν ἀμυνίτης. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν καθηγητής τοῦ κρατικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λένινγκραντ, ἔπειτα διευθυντής τοῦ Μουσείου ἱστορίας τῆς θρησκείας τῆς Ἀκαδημίας ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ.— *316.*

Τάφτ (Taft), *Οὐΐλιαμ Χόβαρντ* (1857-1930) — ἀμερικανός κρατικός καί πολιτικός παράγοντας, νομικός. Στά 1901-1904 ἦταν κυβερνήτης τῶν Φιλιππίνων νήσων. Στά 1904-1908 ἔγινε ὑπουργός Στρατιωτικῶν καί κατάπνιξε σκληρά τήν ἐπανάσταση τῆς Κούβας τό 1906. Τό 1908 ἐκλέχτηκε Πρόεδρος τῶν ΕΠΑ ἀπό μέρους τοῦ Ρεπουμπλικανικοῦ κόμματος. Ὄντας πρόεδρος, ὁ Τάφτ ἐφάρμοσε πολιτική προστατευτισμοῦ, κατάπνιγε ἀπάνθρωπα τό ἐργατικό κίνημα μέσα στή χώρα, διακήρυξε καί πραγματοποίησε «τή διπλωματία τοῦ δολλαρίου», πού ἀπόβλεπε στήν ὑποδούλωση ἄλλων χωρῶν ἀπό τά ἀμερικανικά μονοπώλια, χρησιμοποιώντας πλατιά τίς μεθόδους τῆς στρατιωτικο-πολιτικῆς πίεσης καί τῆς ἀνοιχτῆς ἔνοπλης ἐπέμβασης (ἐπέμβαση στή Νικαράγουα). Τό 1912 ἔβαλε ξανά ὑποψηφιότητα στίς ἐκλογές γιά τό ἀξίωμα τοῦ προέδρου, ὅμως ἡττήθηκε. Στά 1921-1930 ἦταν πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου τῶν ΕΠΑ. — *113, 199.*

Τζιολίττι (Giolitti), *Τζιοβάννι* (1842-1928) — ἰταλός κρατικός παράγοντας, ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν φιλελευθέρων. Ἀπό τό 1882 μέλος τοῦ Κοινοβουλίου, στά 1889-1890 ὑπουργός οἰκονομικῶν· στά 1892-1921 ἔγινε ἐπανειλημμένα πρωθυπουργός. Ὄντας ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων τοῦ μεγάλου ἰταλικοῦ κεφαλαίου, ἔβαλε τίς βάσεις τοῦ συνασπισμοῦ τῆς ἰταλικῆς ἀστικῆς τάξης μέ τούς κληρικαλιστές. Μέ ἀσήμαντες μεταρρυθμίσεις,

μέ τή συνεργασία μέ τούς όπορτουνιστές ήγέτες τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος προσπαθοῦσε νά παρεμβάλλει ἐμπόδια στήν ἐπαναστατική δράση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τό 1922, μετά τήν ἄνοδο τῶν φασιστῶν στήν ἐξουσία, ἀποσύρθηκε ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική.— *228.*

Τζόουετ (Jowett), *Φρεντερίκ Οὐΐλιαμ* (1864-1944) — ἄγγλος πολιτικός παράγοντας, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ 'Ανεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος. 'Από τό 1887 ἀσχολοῦνταν μέ τή δημοσιογραφία. Τό 1892 ἐκλέχτηκε στό Δημοτικό συμβούλιο τῆς πόλης Μπράντφορντ. Μέλος τοῦ Κοινοβουλίου στά 1906-1918, 1922-1924 καί 1929-1931. Στά 1909-1910 καί 1914-1917 ἦταν πρόεδρος τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ 'Ανεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος. Τό 1924 μπῆκε στήν πρώτη ἐργατική κυβέρνηση τοῦ Μακντόναλντ σάν πρόεδρος τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν δημοσίων ἔργων. 'Αργότερα ἦταν μέλος τῆς συμβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ 'Ανεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος.— *128, 129, 130, 132.*

Τίσκα (Tyszka), *Γιάν ('Ιογκίχες, Λεό)* (1867-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ πολωνικοῦ καί τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί μέλος τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης αὐτοῦ τοῦ κόμματος. 'Από τό 1900 ἦταν μέλος τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Πάλευε ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό στό διεθνές ἐργατικό κίνημα, τασσόταν ἐνάντια στόν ἐθνικισμό, ὑποστηρίζοντας τήν ἀνάγκη τῆς κοινῆς πάλης τοῦ πολωνικοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου. Πῆρε δραστήριο μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ του. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ὁ Τίσκα, ἐνῶ ἐπέκρινε τούς λικβινταριστές, κρατοῦσε, ὡστόσο, ἀπέναντί τους σέ μιά σειρά περιπτώσεις συμβιβαστική στάση. Τό 1912 τάχθηκε ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας. 'Ο Β. Ι. Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στή δράση τοῦ Τίσκα αὐτῆς τῆς περιόδου. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὁ Τίσκα, πού βρισκόταν στή Γερμανία, πῆρε μέρος στή δουλιά τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις· ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «Ἕνωσης Σπάρτακου». Στά 1916-1918 βρισκόταν στή φυλακή. Ὕστερα ἀπό τήν ἀπελευθέρωσή του μέ τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας καί ἐκλέχτηκε γραμματέας τῆς ΚΕ του. Τό Μάρτη τοῦ 1919 πιάστηκε καί μετά δολοφονήθηκε στίς φυλακές τοῦ Βερολίνου.— *232-236, 238-239, 301-306.*

Τολματσόφ, Ι. Ν. (γεν. τό 1863) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ, δραστήριος παράγοντας τῆς μαυροεκατονταρχίτικης ὀργάνωσης «Ἕνωση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ». Στά 1907-1911 ἦταν διοικητής τῆς πόλης 'Οδησσοῦ, καταδίωκε σκληρά τίς ἐργατικές ὀργανώσεις, τόν προοδευτικό τύπο, ἐνθάρρυνε τίς δολοφονίες ἐπαναστατῶν καί τά πογκρόμ κατά τῶν ἑβραίων. 'Η διοικητική αὐθαιρεσία καί οἱ παρανομίες πού διέπραξε ὁ Τολματσόφ πῆραν τόσο σκανδαλώδικο χαρακτήρα, πού ἀνάγκασαν τήν τσαρική κυβέρνηση τό 1911 νά τόν ἀπομακρύνει ἀπό τά καθήκοντά του. — *347-348.*

Τουγκάν-Μπαρανόβσκι, Μ. Ι. (1865-1919) — ρῶσος ἀστός οἰκονομο-

Διοίκησης τοῦ γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Βουλευτής στό Ράιχσταγκ στά 1897-1907 καί 1912-1918. 'Από τό 1912 πρόεδρος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τοῦ Ράιχσταγκ. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἀκολουθοῦσε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Τό 1917 ἵδρυσε μαζί μέ τόν Κάουτσκι τό «'Ανεξάρτητο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας». 'Ο Λένιν ἀποκαλοῦσε τόν Χάαζε καί τούς ἄλλους ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν γερμανῶν «ἀνεξάρτητων» «λακέδικες ψυχές, δογματιστές, δειλούς, ἄβουλους συνεργούς τῆς ἀστικῆς τάξης καί ρεφορμιστές» ("Απαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 520). Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1918 στή Γερμανία, ὁ Χάαζε μπῆκε στό λεγόμενο Συμβούλιο τῶν λαϊκῶν πληρεξουσίων, πού ἐφάρμοζε πολιτική κατάπνιξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. — *288-289.*

Χάρντυ (Hardie), *Τζέιμς Κέιρ* (1856-1915) — παράγοντας τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ρεφορμιστής, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ 'Ανεξάρτητου ἐργατικοῦ κόμματος καί τούς ἱδρυτές τοῦ 'Εργατικοῦ κόμματος. "Αρχισε τήν πολιτική του καριέρα σάν καθοδηγητής τῆς συνδικαλιστικῆς ὀργάνωσης τῶν ἀνθρακωρύχων τῆς Σκωτίας. Τό 1888 ἵδρυσε τό 'Εργατικό κόμμα τῆς Σκωτίας. Τό 1892 ἐκλέχτηκε στή Βουλή· ἀκολουθοῦσε συμβιβαστική πολιτική μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν ἀστικῶν κομμάτων. Στίς ἀρχές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου κράτησε κεντριστική στάση, μετά προσχώρησε ἀνοιχτά στούς σοσιαλσωβινιστές.— *131.*

Χβοστόφ, Α.Ν. (1872-1918) — μεγαλοτσιφλικάς. "Ηταν ἀντιεισαγγελέας τοῦ ἐφετείου τῆς Μόσχας, ὑποδιοικητής τοῦ κυβερνείου Τούλας. Στά 1906-1910 ἦταν διοικητής τοῦ κυβερνείου Βολογκντά καί μετά τοῦ Νίζνι-Νόβγκοροντ. "Εγινε πασίγνωστος μέ τίς μαυροεκατονταρχίτικες ἐνέργειες. Μέλος τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο 'Οριόλ. Στή Δούμα ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ὁμάδας τῶν δεξιῶν. Στά 1915-1916 ἦταν ὑπουργός 'Εσωτερικῶν καί ἀρχηγός τοῦ σώματος χωροφυλακῆς. — *180, 256, 347-348.*

Χέις (Hayes), *Μάξ* (γεν. τό 1866) — παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῶν ΕΠΑ, δημοσιολόγος. 'Από τό 1892 διεύθυνε τήν ἐφημερίδα «Cleveland Citizen» («Πολίτης τοῦ Κλῆβλαντ»), πού ἀπό τό 1896 ἔγινε συνδικαλιστικό ὄργανο. Τό 1900 ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ Σοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῶν ΕΠΑ. Τό 1902 ἐκλέχτηκε στήν 'Εθνική συνέλευση τῆς 'Αμερικανικῆς 'Ομοσπονδίας 'Εργασίας. Στή διάρκεια πολλῶν χρόνων κατεῖχε μιά σειρά θέσεις στίς συνδικαλιστικές καί σοσιαλιστικές ὀργανώσεις. 'Ο Χέις ἐμφοροῦνταν ἀπό μεταρυθμιστικές ἀντιλήψεις, θεωροῦσε ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῶν μονοπωλίων ἀποτελεῖ ἀναπόφευκτο στάδιο στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας, πού δέν ἀπειλεῖ καθόλου τό ἐργατικό κίνημα καί πού θά διευκολύνει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό. Εἶναι συγγραφέας πολλῶν ἐργασιῶν γιά τό ἐργατικό κίνημα τῆς 'Αμερικῆς.— *241.*

Χέρβεγκ (Herwegh), *Γκεόργκ* (1817-1875) — γνωστός γερμανός ποιητής τῆς περιόδου τῆς προετοιμασίας τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848-1849, μικροαστός δημοκράτης. Στά ἔργα του ξεσκέπαζε τήν ἐκκλησιαστική καί κοσμική ἐξουσία, καλοῦσε σέ ἐπαναστατική ἐξέγερση καί πάλη γιά τήν ἐλευθερία. Τό 1842 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί συνεργάστηκε

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(Ἰούλης 1912 - Φλεβάρης 1913)

1912

Ἰούλης 1912- Φλεβάρης 1913.	Ὁ Λένιν ζεῖ στήν Κρακοβία, ἀποκαθιστᾶ στενή σύνδεση μέ τή Ρωσία, διευθύνει τή δουλιά τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, καθοδηγεῖ τήν ἐφημερίδα «Πράβντα», τή δράση τῶν μπολσεβίκων στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας καί τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας.
Ἰούλης, 30 (Αὔγουστος, 12).	Δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 9 τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἐξεγέρσεις στό στρατό καί στό στόλο», «Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Δούμα», «Μπορεῖ νά ἀποτελεῖ σήμερα βάση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι»;».
Ἰούλης, 31 (Αὔγουστος, 13).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ζητήματα ἀρχῶν» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 79 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Ἰούλης.	Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς ἐλβετούς ἐργάτες», πού τυπώθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 στή Ζυρίχη σέ πολυγραφημένη προκήρυξη στή γερμανική γλώσσα.
Ἀνάμεσα στίς 3 καί στίς 25 τοῦ Αὐγούστου (16 τοῦ Αὐγούστου καί 7 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις στό ἄρθρο τοῦ Ν. Ι. Κορόμπκα, πού δημοσιεύτηκε στίς 3 (16) τοῦ Αὐγούστου 1912, στό τεῦχος 31 τοῦ περιοδικοῦ «Ζαπρόσι Ζίζνι»· τίς σημειώσεις αὐτές τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο του «Κουβέντα γιά «καντετοφαγία»».
Αὔγουστος, 5 (18).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ τελευταία δικλείδα» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 20.
Αὔγουστος, 8(21).	Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Μιά μικρή διευκρίνιση» καί «Τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν καί τά κέρδη τῶν καπιταλι-

στῶν στή Ρωσία» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 85 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Αὔγουστος, 9 (22). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἀπεργιακή πάλη καί ὁ μισθός ἐργασίας» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 86 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Αὔγουστος, 11(24). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐργάσιμη μέρα στίς φάμπρικες τοῦ κυβερνείου Μόσχας» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 88 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νωρίτερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Αὐγούστου. Σέ γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι ὁ Λένιν γράφει γιά τό χαρακτήρα καί τίς ἰδεολογικές ρίζες τῆς πάλης τῶν ρευμάτων στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, κάνει ἐκτίμηση τῶν ἄρθρων τοῦ Γκόρκι, πού δημοσιεύτηκαν στό περιοδικό «Ζαπρόσι Ζίζνι».

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Α. Λ. Πολιακόφ (Κατσάπ) καί τόν παρακαλεῖ νά τοῦ ἀνακοινώσει λεπτομέρειες τῆς ἀπόφασης τῶν ἀχτίδων τῆς Μόσχας νά σταλεῖ ὁ Κατσάπ στή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου τῶν λικβινταριστῶν· τοῦ γράφει ἐπίσης ὅτι εἶναι ἀνάγκη, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, νά συναντηθεῖ μέ τό Γραφεῖο Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ στήν Κρακοβία.

Αὔγουστος, 12(25). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐργάσιμη μέρα καί τό ἐργάσιμο ἔτος στό κυβερνεῖο Μόσχας» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 21.

Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Στήν Ἀγγλία» καί «Ἡ συγκέντρωση τῆς παραγωγῆς στή Ρωσία» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 89 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Αὔγουστος, 18(31). Ὁ Λένιν γράφει δήλωση «Πρός τή γραμματεία τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου», μέ τήν ὁποία διαμαρτύρεται ἐνάντια στήν ἐγκύκλιο τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, πού ἐνημερώνει τό ΔΣΓ γιά τή διάσπαση στίς γραμμές τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Ἡ δήλωση δημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Νοέμβρη 1912 στήν «Gazeta Robotnicza», ἀρ. φύλ. 19.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μιά σταδιοδρομία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 94 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀνάμεσα στίς 18 καί στίς 23 τοῦ Αὐγούστου (31 τοῦ Αὐγούστου καί 5 τοῦ Σεπτέμβρη). Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις ἀπό τήν ἐφημερίδα «Νιέβσκι Γκόλος», ἀρ. φύλ. 17, τῆς 17 Αὐγούστου 1912 γιά τόν ἔρανο ὑπέρ τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας· τίς σημειώσεις αὐτές τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο τοῦ «Οἱ λικβινταριστές καί ἡ «ἑνότητα»».

Ἀνάμεσα στίς 18 καί στίς 24 τοῦ Αὐγούστου (31 τοῦ Αὐγούστου καί 6 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό «Ἀρχικό ὑστερόγραφο τῆς μπροσούρας «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ»».
Αὔγουστος, 19 (Σεπτέμβρης, 1).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ καντέτοι καί τό ἀγροτικό ζήτημα» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 22.
Ἀργότερα ἀπό τίς 20 τοῦ Αὐγούστου (2 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στή διεύθυνση τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ὅπου κάνει ἐκτίμηση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Αὐγούστου 1912 τῶν λικβινταριστῶν
Αὔγουστος, 21 (Σεπτέμβρης, 3).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἄσχημη ὑπεράσπιση» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Αὔγουστος, 22 (Σεπτέμβρης, 4).	Ὁ Λένιν στήν Κρακοβία μετοικεῖ σέ διαμέρισμα τῆς ὁδοῦ Λιουμπομίρσκι ἀρ. 47.
Αὔγουστος, 24 (Σεπτέμβρης, 6).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ λικβινταριστές καί ἡ «ἑνότητα»» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 99 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Αὔγουστος, 26 (Σεπτέμβρης, 8).	Σέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν τά φύλλα πού τοῦ λείπουν ἀπό τίς ἐφημερίδες «Ζβεζντά», «Νιέβσκαγια Ζβεζντά»,«Πράβντα» καί «Ζιβόγε Ντιέλο», κάνει σύσταση νά δημοσιεύεται μηνιάτικη στατιστική γιά τό τιράζ καί τή διάδοση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», δίνει θετική ἐκτίμηση τοῦ ἄρθρου τοῦ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι (Βιτίμσκι) «Πολιτισμένοι ἄνθρωποι καί βρώμικη συνείδηση». Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Κουβέντα γιά «καντετοφαγία»» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 23.
Αὔγουστος, 29 (Σεπτέμβρης, 11).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 103 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Αὔγουστος, 30 (Σεπτέμβρης, 12).	Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἄλλοτε καί τώρα» καί «Τό διεθνές συνέδριο τῶν δικαστῶν» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 104 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Αὔγουστος, 31 (Σεπτέμβρης, 13).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Στήν Ἑλβετία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 105 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Αὔγουστος 1912-Γενάρης 1913.	Σέ γράμματά του πρός τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ ὁ Λένιν δίνει ὁδηγίες γιά τή στάση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ

ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας στό Χέμνιτς, γιά τή λήψη μιᾶς σειρᾶς συγκεκριμένων μέτρων πού ἀφοροῦν τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βασιλεία καί γιά τή δουλιά τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο, ἀπαιτεῖ νά προετοιμαστοῦν ἔγκαιρα γιά ἐκτύπωση τά τακτικά φύλλα (ἀρ. 28-29 καί ἀρ. 30) τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», δίνει πληροφορίες γιά τή σύνθεση καί τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς Σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στήν Κρακοβία, δίνει πρακτικές συμβουλές γιά τήν ἔκδοση τῆς μπροσούρας «Ἀνακοίνωση καί ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν».

Σεπτέμβρης, 1(14). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ κλῆρος καί ἡ πολιτική» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 106 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Σεπτέμβρης, 2(15). Ὁ Λένιν γράφει ὑστερόγραφο στήν μπροσούρα του «Σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση τοῦ ΣΔΕΚΡ».

Σεπτέμβρης, 2 καί 9 (15 καί 22). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μιά ἀκόμη ἐκστρατεία κατά τῆς δημοκρατίας» δημοσιεύεται στά φύλ. ἀρ. 24 καί 25 τῆς ἐφημερίδας «Νιέβσκαγια Ζβεζντά».

Ἀργότερα ἀπό τίς 4 (17) τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ καί τό πολωνικό «Partei» vorstand στά ἴχνη τοῦ Μάρτοφ».

Σεπτέμβρης, 5(18). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἕνωση καντέτων καί «νοβοβρεμενιτῶν» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 109 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Σεπτέμβρης, 15 (28). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀπ' ἀφορμή τό γράμμα τοῦ Ν. Σ. Πολιάνσκι» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 118 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Σεπτέμβρης, 16 (29). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τήν πολιτική γραμμή» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 26.

Σεπτέμβρης, 17-18 (Σεπτέμβρης, 30-Ὀχτώβρης, 1). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Μέ ποιά πλατφόρμα κατεβαίνουν οἱ καντέτοι στίς ἐκλογές;».

Σεπτέμβρης, 18 (Ὀχτώβρης, 1). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἐπιτυχίες τῶν ἀμερικανῶν ἐργατῶν» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 120 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

'Αργότερα ἀπό τίς 18 τοῦ Σεπτέμβρη (1 τοῦ 'Οχτώβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ ἑνότητα τῶν ἐργατῶν καί οἱ ἐκλογές».
Νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη (3 τοῦ 'Οχτώβρη).	Μέ γράμμα του πρός τό γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς ὁ Λένιν κάνει γνωστό ὅτι δέν θά μπορέσει νά πάρει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ ΔΣΓ ἀνάμεσα στίς 1 καί 9 τοῦ Νοέμβρη 1912, λόγω τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας.
'Αργότερα ἀπό τίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη, (3 τοῦ 'Οχτώβρη).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί ζητάει νά πληροφορηθεῖ ποιοί ἔθεσαν ὑποψηφιότητα στή δεύτερη κουρία τῆς Πετρούπολης γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας, δίνει ὁδηγίες στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δραστηριοποιηθεῖ ὁ ἀγώνας ἐνάντια στούς λικβινταριστές σέ σύνδεση μέ τήν ἐκλογική καμπάνια.
Σεπτέμβρης, 25 ('Οχτώβρης, 8).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Α. Καρμπίνσκι στή Γενεύη σχετικά μέ τό XIX διεθνές συνέδριο τῆς εἰρήνης, ἐκφράζεται ἐνάντια στή «διπλωματική» συμπεριφορά ἀπέναντι στούς ὀπορτουνιστές.
Σεπτέμβρης, 28 ('Οχτώβρης, 11).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό τέλος τοῦ πολέμου τῆς 'Ιταλίας ἐνάντια στήν Τουρκία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 129 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Τέλη τοῦ Σεπτέμβρη.	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ὅπου τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἕνα καθοδηγητικό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας νά ἐφαρμόζει σταθερή καί συνεπή πολιτική στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, νά ἐξηγεῖ καθημερινά στίς ἐργατικές μάζες τήν ἀντιμαρξιστική γραμμή τῶν λικβινταριστῶν, νά μήν ἐπιτρέπει παραβιάσεις τῆς ἀρχῆς τῆς συλλογικότητας στή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς.
'Αρχές τοῦ 'Οχτώβρη.	Σέ γράμμα του πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι ὁ Λένιν ζητάει πληροφορίες γιά τήν ὑγεία του, τόν παρακαλεῖ νά γράφει στήν «Πράβντα», τόν ἐνημερώνει γιά τήν πορεία τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας.
'Οχτώβρης, 4 (17).	Σέ γράμμα του πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι ὁ Λένιν, ἐξονόματος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα», τοῦ προτείνει νά γίνει μόνιμος συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας, τόν πληροφορεῖ γιά τήν πάλη πού ἄναψε ἐνάντια στούς λικβινταριστές ἐξαιτίας τῶν ἐκλογῶν τῆς IV Κρατικῆς Δούμας, γιά τή νίκη ἐνάντια στούς λικβινταριστές στή Μόσχα καί στό Χάρκοβο.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τυχερό παιχνίδι» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 134 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα «Δυό οὐτοπίες», «Ἀγγλικές διαμάχες γιά τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική» καί ἄρθρο ἀφιερωμένο στήν κριτική τῆς ἀποχῆς. Τό ἄρθρο «Ἀγγλικές διαμάχες γιά τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική» δημοσιεύτηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1913 στό τεῦχος 4 τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε».

Ὀχτώβρης, 5 (18). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ κλῆρος στίς ἐκλογές καί οἱ ἐκλογές μέ τόν κλῆρο» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλ. 27.

Ὀχτώβρης, 6 (19). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ «θέση» τοῦ κ. Μιλιουκόφ» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 136 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νωρίτερα ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Λένιν γράφει τήν ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Σ' ὅλους τούς πολίτες τῆς Ρωσίας», πού στίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη τή στέλνει στό Γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς καί τόν παρακαλεῖ νά δόσει τό κείμενο αὐτῆς τῆς ἔκκλησης στούς γραμματεῖς τῶν Σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί στόν τύπο.

Ὀχτώβρης, 11 (24). Σέ γράμμα του πρός τόν Κ. Χούισμανς ὁ Λένιν κάνει γνωστό ὅτι τοῦ στέλνει δήλωση τῆς Ἐπιτροπῆς Βαρσοβίας τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας, μέ τήν ὁποία διαψεύδονται οἱ κατηγορίες πού κατάθεσε στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο ἡ Κεντρική Διοίκηση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας σέ βάρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βαρσοβίας καί προτείνει τό ντοκουμέντο αὐτό νά ἔλθει σέ γνώση ὅλων τῶν κομμάτων, πού ἀνήκουν στή ΙΙ Διεθνή.

Ὀχτώβρης, 12 (25). Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. Γκ. Πολετάγεφ ὁ Λένιν κάνει ὑπόδειξη στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» νά ἀφιερώσει εἰδικό φύλλο τῆς ἐφημερίδας γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας, ἀπαιτεῖ νά προπαγανδίσει πιό πλατιά τό ἐκλογικό πρόγραμμα τῶν μπολσεβίκων ἐνόψει τοῦ συνεδρίου τῶν πληρεξουσίων τῆς ἐργατικῆς κουρίας τῆς Πετρούπολης, νά δημοσιεύσει ὁλόκληρους τούς καταλόγους τῶν μπολσεβίκων ὑποψηφίων ἐκλεκτόρων, κάνει γνωστό ὅτι στέλνει στή Συντακτική ἐπιτροπή τά ἄρθρα του σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό.

Ὀχτώβρης, 16 (29). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ὁ βουλευτής τῶν ἐργατῶν τῆς

Πετρούπολης» καί «Οἱ βαλκανικοί λαοί καί ἡ εὐρωπαϊκή διπλωματία» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 144 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νωρίτερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι τόν πληροφορεῖ ὅτι πῆρε τά γράμματά του, χαιρετίζει τό σχέδιο συγκέντρωσης τῶν ὑλικῶν γιά τήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης.

Ὀχτώβρης, 17 30). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀστάθεια πολιτικοῦ χαρακτήρα (γράμμα στή Συντακτική ἐπιτροπή)» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 145 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ὀχτώβρης, 18(31). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ἀλεπού καί τό κοτέτσι» καί «Ἐπαίσχυντη ἀπόφαση» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 146 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ὀχτώβρης, 19 (Νοέμβρης, 1). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ καντέτος καθηγητής» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 147 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ὀχτώβρης, 20 (Νοέμβρης, 2). Ὁ Λένιν γράφει δυό γράμματα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», μέ τά ὁποῖα τῆς κάνει γνωστό ὅτι πῆρε τίς πληροφορίες γιά τήν ψηφοφορία στίς ἐκλογές τῆς ἐργατικῆς κουρίας τῆς Πετρούπολης, τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά μελετηθοῦν παραπέρα τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν στήν IV Δούμα καί νά δημοσιευτεῖ ἔκθεση γιά τίς ἐκλογές τῶν ἐργατῶν ἐκλεκτόρων, ὅπου νά δείχνεται ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού πῆραν, καθώς καί τά στοιχεῖα γιά τήν ψηφοφορία τῶν πουτιλοφικῶν, τῶν σεμιανικοφικῶν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν συναντιέται μέ τόν ἐργάτη Βασίλι Σούμκιν, πού τόν ἔστειλε ἡ ὀργάνωση τῶν μπολσεβίκων τῆς Μόσχας στήν Κρακοβία γιά παράνομο τύπο.

Ἀργότερα ἀπό τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη). Μέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν κάνει γνωστό ὅτι ὁ Α. Μ. Γκόρκι εἶναι σύμφωνος νά συνεργάζεται στήν ἐφημερίδα, παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν μιά σειρά φύλλα τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Νιέβσκαγια Ζβεζντά», ρωτάει ἄν ἔχει σκοπό ἡ «Πράβντα» νά ἀπαντήσει στίς κακεντρεχεῖς ἐπιθέσεις τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Λούτς».

Ὀχτώβρης, 21 (Νοέμβρης, 3). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἕνα καινούργιο κεφάλαιο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 149 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ὀχτώβρης, 24 (Νοέμβρης, 6). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ καντέτοι καί οἱ ἐθνικιστές» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 151 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

'Οχτώβρης, 25-Νοέμβρης, 7 (Νοέμβρης. 7-20).	Ὁ Λένιν ἀλληλογραφεῖ μέ τόν Κ. Χούισμανς γιά τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βασιλεία, τοῦ κάνει γνωστά τά ἀποτελέσματα τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Μόσχας, τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει ὁρισμένες πληροφορίες πού τοῦ εἶναι ἀπαραίτητες γιά νά καταρτίσει τήν ἔκθεση στήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ ΔΣΓ.
'Οχτώβρης. 28 (Νοέμβρης, 10).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ φρίκες τοῦ πολέμου» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 155 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
'Οχτώβρης-ἀρχές τοῦ Νοέμβρη.	Ὁ Λένιν ἐπιμελεῖται τήν ἔκδοση τοῦ φύλλου 28-29 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».
Νοέμβρης, 1 (14).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ καντέτοι καί ἡ μεγαλοαστική τάξη» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 157 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Νοέμβρης, 4 (17).	Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ τόν παρακαλεῖ νά κάνει γνωστό στήν 'Επιτροπή τοῦ συνεδρίου τῆς Βασιλείας τῆς ΙΙ Διεθνοῦς ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν συμφωνοῦν μέ τό ἄρθρο τοῦ Κ. Κάουτσκι «Der Krieg und die Internationale» («Ὁ πόλεμος καί ἡ Διεθνής»), πού δημοσιεύτηκε στίς 8 τοῦ Νοέμβρη 1912 στό περιοδικό «Die Neue Zeit», τεῦχ. 6 καί στό ὁποῖο ὁ Κάουτσκι δέν παραδεχόταν τήν ἀνάγκη τῆς ἐπαναστατικῆς μαζικῆς ἀπεργίας. Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γνήσια ρωσικά ἤθη» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 160 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Νωρίτερα ἀπό τίς 5(18) τοῦ Νοέμβρη.	Ὁ Λένιν στέλνει στό τυπογραφεῖο τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» τήν «'Εντολή τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στόν ἐργάτη βουλευτή τους», πού ἔγραψε ὁ Ι. Β. Στάλιν.
Νοέμβρης, 5(18).	Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ πλατφόρμα τῶν ρεφορμιστῶν καί ἡ πλατφόρμα τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν» καί «Τό παράνομο κόμμα καί ἡ νόμιμη δουλιά» δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἀρ. φύλ. 28-29.
Νοέμβρης,7 (20).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ κοινωνική σημασία τῶν σερβοβουλγαρικῶν νικῶν» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 162 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Νοέμβρης, 8 (21).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἀναγεννημένη Κίνα» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 163 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νοέμβρης, 9 (22).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά ἀποτελέσματα καί ἡ σημασία τῶν προεδρικῶν ἐκλογῶν στήν 'Αμερική» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 164 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Νωρίτερα ἀπό τίς 11(24) τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν γράφει ἔκθεση στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Μέ τηλεγράφημα πρός τόν Γ. Α. Μπέρζιν ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά ζητήσει πληροφορίες ἀπό τόν Κ. Χούισμανς γιά τίς αἰτίες πού ἡ «πολωνική ἀντιπολίτευση» («ροζλαμοβικοί») δέν πῆρε πρόσκληση γιά τό συνέδριο τῆς Βασιλείας τῆς II Διεθνοῦς.
Νοέμβρης, 11 (24).	Μέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν παρακαλεῖ νά δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα σέ περίβλεπτη θέση ἡ «'Εντολή τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στόν ἐργάτη βουλευτή τους», πού ἔγραψε ὁ Ι. Β. Στάλιν.
'Αργότερα ἀπό τίς 11 (24) τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν γράφει τίς θέσεις «Σχετικά μέ μερικές ἀγορεύσεις τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν», πού ἀποτέλεσαν τή βάση τῆς διακήρυξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας.
Νοέμβρης, 12 ἤ 13 (25 ἤ 26).	'Ο Λένιν κάνει στήν Κρακοβία συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: οἱ οἰκονομικές δυσκολίες τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἡ μελλοντική σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν κ.ἄ.
Νωρίτερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν μέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» τήν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει τό φύλ. ἀρ. 8 τῆς ἐφημερίδας.
Νοέμβρης, 13 (26).	'Ο Λένιν στέλνει στούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας τό σχέδιο διακήρυξης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, πού ἔγραψε ὁ ἴδιος. Μέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν τονίζει τίς ἐλλείψεις τοῦ φύλ. ἀρ. 166 τῆς ἐφημερίδας τῆς 11 (24) Νοέμβρη 1912, ἀπαιτεῖ ἀπό τόν Α. Ε. Μπαντάγεφ, μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας, νά δίνει περισσότερη προσοχή στή δουλιά τῆς «Πράβντα».
Νωρίτερα ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν συνομιλεῖ μέ τό βουλευτή τῆς IV Κρατικῆς δούμας Μ. Κ. Μουράνοφ γιά τίς ἐπικείμενες ἐργασίες τῆς Δούμας.
Δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Σχετικά μέ τά γεγονότα τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη (Λόγος πού δέν ἐκφωνήθηκε)».

Νοέμβρης, 17 (30).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Ι. Νιέβσκι (Κριβομπόκοφ), ὅπου τόν εὐχαριστεῖ γιά τή λεπτομερή ἔκθεση πού πῆρε σχετικά μέ τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας καί τοῦ προτείνει νά ἔλθει στήν Κρακοβία γιά νά πάρει μέρος στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν.
Ἀργότερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Νοέμβρη.	Ὁ Λένιν κάνει ὑπογραμμίσεις καί σημειώσεις στό ἄρθρο «Neues vom Wesen der Rentgenstrahlen» («Νεότερα στοιχεῖα γιά τή φύση τῶν ἀκτίνων Ρέντγκεν»), πού δημοσιεύτηκε στίς 30 τοῦ Νοέμβρη 1912 σάν παράρτημα τοῦ φύλ. 281 τῆς ἐφημερίδας «Bremer Bürger-Zeitung».
Νοέμβρης, 21 (Δεκέμβρης, 4).	Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Β. Ι. Νιέβσκι (Κριβομπόκοφ) στό Χάρκοβο τόν παρακαλεῖ νά ἔλθει στήν Κρακοβία γιά νά πάρει μέρος στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν.
Νοέμβρης, 22 (Δεκέμβρης, 5).	Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Ντεμιάν Μπέντνι ἐκφράζει τήν ἱκανοποίησή του γιατί ἐπέστρεψε στόν κύκλο τῶν συνεργατῶν τῆς «Πράβντα», τόν παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώσει πιό λεπτομερειακά γιά τήν κατάσταση τῶν πραγμάτων στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας καί γιά τή δουλιά της.
Νοέμβρης, 23 (Δεκέμβρης, 6).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ι. Β. Στάλιν γιά τήν ἀνάγκη νά βγεῖ μιά προκήρυξη πού νά καλεῖ τούς ἐργάτες σέ 24ωρη ἀπεργία, σέ συλλαλητήρια καί διαδηλώσεις μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῶν γεγονότων τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1905 καί γιά τά καθήκοντα τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας στήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές.
Ἀνάμεσα στίς 24 καί 29 τοῦ Νοέμβρη (7 καί 12 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τό ζήτημα τῆς κομματικότητας ἀνάμεσα στούς δημοκρατικούς φοιτητές».
Νωρίτερα ἀπό τίς 25 τοῦ Νοέμβρη (8 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα «Ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές στήν Ἀμερική» καί «Ὑπέρμετρος ζῆλος».
Νοέμβρης, 27-28 (Δεκέμβρης,10-11).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Καί πάλι γιά τούς ἀγρότες βουλευτές τῆς IV Δούμας».
Νοέμβρης, 28 (Δεκέμβρης, 11).	Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα πρός τόν Ι. Β. Στάλιν μέ σχέδια ἀποφάσεων γιά τούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας: σχετικά μέ τήν πρόσληψη στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τοῦ βουλευτῆ Γιαγγέλλο· γιά τή στάση ἀπέναντι στήν ἀπεργία τή

μέρα τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τῆς Δούμας· γιά τήν ἀποδιοργανωτική συμπεριφορά τῶν λικβινταριστῶν στίς ἐκλογές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ὑποψηφίων ἀπό τήν ἐργατική κουρία τῆς Πετρούπολης στήν IV Κρατική δούμα.

Ὁ Λένιν στέλνει στήν Πετρούπολη, στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» γιά τούς μπολσεβίκους-βουλευτές ἕνα ἐρωτηματολόγιο γιά νά βγάλει τά πορίσματα τῶν ἐκλογῶν ἀπό τήν ἐργατική κουρία.

Νοέμβρης, 29 (Δεκέμβρης, 12). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἀρρώστια τοῦ ρεφορμισμοῦ» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 180 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νοέμβρης, 30 (Δεκέμβρης, 13). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐξαθλίωση στήν καπιταλιστική κοινωνία» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 181 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Νοέμβρης. Ὁ Λένιν γράφει «Τά «φλέγοντα ζητήματα» τοῦ κόμματός μας». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο 1913 στό τεῦχ. 1 τοῦ περιοδικοῦ «Pismo Dyckusyjne» πού ἐκδόθηκε ἀπό τίς Ἐπιτροπές τῆς Βαρσοβίας καί τοῦ Λότζ τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Νοέμβρης-Δεκέμβρης. Ὁ Λένιν ἀλληλογραφεῖ μέ τούς συγγενεῖς του, δείχνει ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τήν οἰκογένεια, ἀνησυχεῖ γιά τήν ὑγεία τῆς μητέρας του, ρωτᾶ ἄν εἶναι καλά στήν ὑγεία τους οἱ ἀδελφές του, τούς ἐνημερώνει γιά τή ζωή του στήν Κρακοβία.

Ἀργότερα ἀπό τό Νοέμβρη. Ὁ Λένιν καταρτίζει πίνακα περιεχομένων τοῦ τετραδίου «Τό ἐθνικό ζήτημα. II», βγάζει ἀποσπάσματα μέ κριτικές παρατηρήσεις ἀπό τά βιβλία: Σ. Ν. Στσεγκολιόφ. «Τό οὐκρανικό κίνημα, σάν σύγχρονο στάδιο τοῦ νοτιορωσικοῦ σεπαρατισμοῦ» (Κίεβο, 1912),«Πρακτικά τῶν συνδιασκέψεων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας, 16-20 τοῦ Ἀπρίλη 1907» (Πετρούπολη, 1908), Μ. Σ. Γκρουσέβσκι. «Ὁ οὐκρανισμός στή Ρωσία, οἱ πόθοι καί οἱ ἀνάγκες του» (Πετρούπολη, 1906) καί ἀπό τά ἄρθρα τοῦ Στροῦβε γιά τόν «οὐκρανισμό» στό περιοδικό «Ρούσκαγια Μίσλ».

Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις στήν μπροσούρα τοῦ Κ. Φορτουνάτοφ «Οἱ ἐθνικές περιοχές τῆς Ρωσίας (δοκίμιο στατιστικῆς ἔρευνας μέ βάση τά στοιχεῖα τῆς γενικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1897)» (Πετρούπολη, 1906).

Δεκέμβρης, *1 (14).* Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ι. Β. Στάλιν ὅπου τονίζει τήν ἀνάγκη νά παρθοῦν ἐπειγόντως μέτρα

για να γίνει ή μεταφορά τοῦ ἐκδοτικοῦ τῆς «Πράβντα» καί τοῦ ταμείου τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς στό ὄνομα τοῦ Μ. Κ. Μουράτοφ· γιά τήν οἰκονομική κρίση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» καί γιά τά μέτρα τῆς ἀποτροπῆς της· γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές· γιά τήν ὀργάνωση τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού καθορίστηκε νά γίνει στήν Κρακοβία.

Δεκέμβρης, 4(17). Μέ γράμμα πρός τούς μπολσεβίκους-βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας στό ὄνομα τοῦ Ν. Ι. Ποντβόισκι ὁ Λένιν ἀνακοινώνει τά μέτρα γιά τή ρύθμιση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῆς «Πράβντα» καί παρακαλεῖ νά ἐπισπευθεῖ ἡ ἀποστολή τῶν ὑλικῶν τῆς IV Κρατικῆς δούμας.

Νωρίτερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Στήν Ἀμερική».

Σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι ὁ Λένιν τονίζει ὅτι δέν φωτίζονται ἀρκετά στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου τῆς Βασιλείας τῆς II Διεθνοῦς· τοῦ κάνει γνωστές τίς χρηματικές δυσχέρειες τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» καί τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί τήν ἀνάγκη νά ὑποστηριχτοῦν μέ ὅλα τά μέσα, τόν ἐνημερώνει γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τήν IV Κρατική δούμα καί γιά τήν κατάσταση τῆς παράνομης δουλιᾶς.

Δεκέμβρης, 7 (20). Μέ γράμμα του πρός τόν Ι. Β. Στάλιν καί τόν Ρ. Β. Μαλινόβσκι ὁ Λένιν διαμαρτύρεται γιατί στή διακήρυξη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας μπῆκε τό σημεῖο πού περιέχει τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας, πού ἔγινε δεκτό ἀπό τούς μενσεβίκους-βουλευτές· ἐκφράζει τήν ἀγανάκτησή του γιατί οἱ μπολσεβίκοι-βουλευτές τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας σώπασαν πάνω στό ζήτημα αὐτό. Παρακαλεῖ νά προσπαθήσουν νά ἔλθουν στήν Κρακοβία στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν καί οἱ ἕξι μπολσεβίκοι-βουλευτές.

Δεκέμβρης, 9 (22). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Κ. Χούισμανς στή γαλλική γλώσσα σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσώπευσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο.

Δεκέμβρης, 9 ἤ 10 (22 ἤ 23). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι γιά τή δύσκολη οἰκονομική κατάσταση τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί τήν ἀνάγκη τῆς ὑποστήριξής της, γιά

τίς ἐπιτυχίες τῶν μπολσεβίκων στήν ἐκλογική καμπάνια τῆς IV Κρατικῆς δούμας καί γιά τήν ἐπαναστατική δουλιά στίς μάζες.

Δεκέμβρης, 15 (28). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ «συμφιλίωση» τῶν ἐθνικιστῶν μέ τούς καντέτους» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 194 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Λένιν γράφει μιά σειρά ἄρθρα μέ τόν τίτλο «Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ «κοινοβουλευτική» ἀντιπροσώπευσή της». Τό πρῶτο ἄρθρο δημοσιεύεται στίς 12 τοῦ Δεκέμβρη 1912 στό φύλ. ἀρ. 191 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». Τά ὑπόλοιπα ἄρθρα δέν δημοσιεύτηκαν ἐκεῖνο τόν καιρό.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ Δεκέμβρη (3 τοῦ Γενάρη 1913). Ὁ Λένιν κάνει διορθώσεις ἄρθρων γιά τό φύλ. ἀρ. 30 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

Δεκέμβρης, 22 (4 τοῦ Γενάρη 1913). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ἐθνικοφιλελεύθεροι» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 200 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Δεκέμβρης, 26 (8 τοῦ Γενάρη 1913). Μέ γράμμα του πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι ὁ Λένιν τόν ἐνημερώνει γιά τήν ἄφιξη στήν Κρακοβία τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας, καθώς καί τῶν κομματικῶν στελεχῶν ἀπό τή Ρωσία γιά νά μετάσχουν στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν· τόν ἐνημερώνει ἐπίσης γιά τίς οἰκονομικές δυσχέρειες τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί γιά τά μέτρα τῆς ἐξάλειψής τους· γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τήν ἀνάγκη τοῦ δυναμώματος τῆς πάλης ἐνάντια στούς λικβινταριστές.

Δεκέμβρης, 26 Γενάρης, 1 (8-14 τοῦ Γενάρη 1913). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή σύσκεψη τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν.

Ὁ Λένιν κάνει τίς εἰσηγήσεις: «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, οἱ ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα».

Ὁ Λένιν συντάσσει καί ἐπιμελεῖται τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης: «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, οἱ ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», «Συγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης», «Γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας», «Γιά τόν παράνομο τύπο», «Γιά

τήν καμπάνια τῶν ἀσφαλίσεων», «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα», «Γιά τίς «ἐθνικές» σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις», «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»».

Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς ὁμιλίες στή σύσκεψη.

Δεκέμβρης. Ὁ Λένιν γράφει τίς θέσεις «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί γιά τήν ἑνότητα» γιά τή σύσκεψη τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τό 1912. Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις στή γερμανική γλώσσα καί κάνει παρατηρήσεις στήν μπροσούρα Karl Radek. «Der deutsche Imperialismus und die Arbeiterklasse». Bremen, 1912 (Κάρλ Ράντεκ. «Ὁ γερμανικός ἰμπεριαλισμός καί ἡ ἐργατική τάξη». Βρέμη, 1912).

Τέλη τοῦ χρόνου. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στή γερμανική γλώσσα πρός τή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Bremer Bürger-Zeitung» καί τήν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας πού περιέχουν τό κριτικό σχόλιο γιά τό βιβλίο τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ, τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διορθώσει ἡ Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας τό ὄχι σωστό ρεπορτάζ γιά τή συνεδρίαση τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ ΔΣΓ.

Τέλη τοῦ 1912-ἀρχές τοῦ 1913. Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις στή μπροσούρα τοῦ A. Pannekoek. «Klassenkampf und Nation», Reichenberg, 1912 (Α. Πάννεκουκ. «Ταξική πάλη καί ἔθνος». Ράιχενμπεργκ, 1912), κάνει σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις στή μπροσούρα Josef Strasser. «Der Arbeiter und die Nation». Reichenberg, 1912 (Ἰωσήφ Στράσσερ. «Ὁ ἐργάτης καί τό ἔθνος». Ράιχενμπεργκ, 1912).

1912-1913. Ὁ Λένιν γράφει ἄρθρο, ὅπου ξεσκεπάζει τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης.

1 9 1 3

Γενάρης, 1 (14). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα τό 1912» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 1 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀρχές τοῦ Γενάρη. Μετά τό τέλος τῆς σύσκεψης τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν ὁ Λένιν κάνει συνεδριάσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπου συζητοῦνται τά ἑξῆς ζητήματα: ἡ σύνθεση τῆς ΚΕ, ἡ δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς

«Πράβντα», ἡ δράση τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας κ.ἄ.

Ἀνάμεσα στίς 1 καί 8 (14 καί 21) τοῦ Γενάρη). — Ὁ Λένιν γράφει τήν «Ἀνακοίνωση» γιά τή Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν καί ἐπιμελεῖται τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης. Οἱ ἀποφάσεις κυκλοφόρησαν ἀρχικά στήν Κρακοβία σέ πολυγραφημένη ἔκδοση τό Γενάρη τοῦ 1913.

Γενάρης, 3 (16). — Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Εὐγένιος Ποττιέ (στά 25χρονα ἀπό τό θάνατό του)» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 2 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀργότερα ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Γενάρη. — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐργατικῶν χορωδιῶν στή Γερμανία».

Γενάρης, 6 (19). — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Κάλλιο ἀργά, παρά ποτέ». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 11 τοῦ Γενάρη 1913 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» ἀρ. φύλ. 8.

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Γενάρη. — Μετά τή σύσκεψη τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς μπολσεβίκους-βουλευτές, ρωτάει γιά τή δουλιά στίς ἐκλογικές περιφέρειες.

Γενάρης, 8 (21). — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι, πού τόν παρακαλεῖ νά βοηθήσει τό μπολσεβίκικο περιοδικό «Προσβεστσέσνιγε».

Ἀργότερα ἀπό τίς 9 (22) τοῦ Γενάρη. — Μέ γράμμα του πρός τό διευθυντή τοῦ Ρωσικοῦ σοσιαλιστικοῦ ἀρχείου τοῦ Βερολίνου Γκ. Μ. Βιάζμενσκι ὁ Λένιν τοῦ κάνει γνωστό ὅτι θά προσπαθήσει νά ἐκπληρώσει τήν παράκλησή του σχετικά μέ τήν ἀποστολή παράνομου ρωσικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ τύπου, τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει «τό πολύ-πολύ γιά μιά βδομάδα» τήν «Ἰσβέστιγια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ» τοῦ 1907.

Νωρίτερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Γενάρη. — Ὁ Λένιν γράφει τό ἀρχικό ὑστερόγραφο στό ἄρθρο του «Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς ἀπεργίας καί τῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους».

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τόν μπολσεβικισμό». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό 1913 στό δεύτερο τόμο τῆς 2ης ἔκδοσης τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Α. Ρουμπάκιν «Ἀνάμεσα στά βιβλία».

Γενάρης, 12 (25). — Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. Α. Ρουμπάκιν ὁ Λένιν τοῦ κάνει γνωστό ὅτι τοῦ στέλνει τό ἄρθρο «Γιά τόν

μπολσεβικισμό» γιά τό δεύτερο τόμο τοῦ βιβλίου «'Ανάμεσα στά βιβλία», βάζει σάν κατηγορηματικό ὅρο τῆς δημοσίευσης τοῦ ἄρθρου νά μή γίνει «*καμιά ἀπολύτως* ἀλλαγή».

Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. Ι. Ποντβόισκι ὁ Λένιν τόν πληροφορεῖ ὅτι δέν ἔχει εἰδήσεις γιά τό σχέδιο ἀναδιοργάνωσης τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἐπικρίνει τά λάθη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπαιτεῖ τήν καθιέρωση ἐλέγχου γιά τούς χρηματικούς πόρους τῆς ἐφημερίδας.

Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς ἀπεργίας καί τῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους» καί «Ἡ διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 30 τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ».

'Αργότερα ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν στέλνει στό Παρίσι τήν «'Ανακοίνωση» καί τίς ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν γιά νά βγοῦν σέ χωριστή μπροσούρα. Ἡ μπροσούρα βγῆκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Φλεβάρη (ν. ἡμ.) τοῦ 1913.

Μέ γράμμα του πρό τόν Α. Μ. Γκόρκι ὁ Λένιν τόν πληροφορεῖ ὅτι τοῦ στέλνει τίς ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, τόν ἐνημερώνει γιά τό σχέδιο νά βγεῖ στή Μόσχα μιά νόμιμη ἐργατική ἐφημερίδα, ἐπιδοκιμάζει τήν πρόθεση τοῦ Γκόρκι γιά τήν ἔκδοση ἑνός μεγάλου, μπολσεβίκικου περιοδικοῦ τονίζοντας ταυτόχρονα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἑδραιωθεῖ καί νά διαδοθεῖ τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε».

Γενάρης, 15 (28). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ σημασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πουανκαρέ» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 11 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Γενάρης, 17(30). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Απροκάλυπτα» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 13 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Γενάρης, 18 (31). Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. 'Οσίνσκι ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά τοῦ προμηθεύσει τοπικές ἐκδόσεις τῶν ζέμστβο καί ἐκδόσεις ἐργοστασιακῆς στατιστικῆς.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ κυβέρνηση Μπριάν» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 14.

Γενάρης, 19 (Φλεβάρης, 1). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ζωή διδάσκει» (κύριο ἄρθρο) καί «Ἡ καινούργια δημοκρατία» δημοσιεύονται στό φύλ. ἀρ. 15 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Γενάρης, 20 καί 22 (Φλεβάρης, 2 καί 4).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τό ναροντνικισμό» δημοσιεύεται στά φύλ. ἀρ. 16 καί 17 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Ἀνάμεσα στίς 20 τοῦ Γενάρη καί 23 τοῦ Ἀπρίλη (2 τοῦ Φλεβάρη καί 6 τοῦ Μάη).	Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις, ὑπογραμμίσεις καί λογαριασμούς τῶν χρηματικῶν εἰσπράξεων τῆς ἐφημερίδας «Λούτς» γιά τό χρονικό διάστημα Γενάρης-Μάρτης 1913. Τά στοιχεῖα αὐτά τά χρησιμοποίησε στό ἄρθρο του «Λίγα λόγια γιά τά ἀποτελέσματα καί τά γεγονότα».
Γενάρης, 22 (Φλεβάρης, 4).	Ὁ Λένιν γράφει τήν ἔκκληση «Πρός τούς σοσιαλδημοκράτες», πού κατευθύνεται ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Ἡ ἔκκληση ἐκδόθηκε σιά τέλη τοῦ Γενάρη 1913 στήν Κρακοβία σέ χωριστή πολυγραφημένη μπροσούρα.
Γενάρης, 25 (Φλεβάρης, 7).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Στόν κόσμο τῶν Ἄζεφ» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 20 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Γενάρης, 27 (Φλεβάρης, 9).	Μέ γράμμα του πρός τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ ὁ Λένιν ὑπογραμμίζει τή σημασία τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἐπικρίνει τίς ἀδυναμίες στή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας, ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση ἀναδιοργάνωσή της.
Γενάρης, 29 (Φλεβάρης, 11).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἀστική τάξη καί ὁ ρεφορμισμός» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 23 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Γενάρης, 30 (Φλεβάρης, 12).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τό νόμιμο κόμμα» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 24 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».
Γενάρης, 31 (Φλεβάρης, 13).	Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. Α. Ρουμπάκιν ὁ Λένιν δέν δέχεται νά γίνουν συντακτικές ἀλλαγές στό ἄρθρο «Γιά τόν μπολσεβικισμό».
Γενάρης.	Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Ι. Α. Πιάτνιτσκι (Ἄλμπερτ) κάνει κριτική στίς παρατηρήσεις του σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας «Γιά τίς «ἐθνικές» σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις» καί ἐκθέτει τή θέση τῶν μπολσεβίκων πάνω στό ἐθνικό ζήτημα.
	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν» δημοσιεύεται στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1.
Γενάρης-πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη.	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο καί τό σκελετό τοῦ λόγου πάνω στόν προϋπολογισμό γιά ὁμιλία σοσιαλδημοκράτη βουλευτῆ τῆς IV Κρατικῆς δούμας· κρατάει σημειώσεις ἀπό τήν «Ἐφημερίδα τῆς Ρωσίας» τοῦ 1910 καί τοῦ 1912 καί ἀπό τόν πίνακα στατιστικῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν («Statistical abstract of the United States». Washington, 1912).

Τέλη τοῦ Γενάρη-ἀρχές τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα «Ρῶσοι καί νέγροι» καί «Κατάρευση τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν».

Γενάρης-Φλεβάρης. Ὁ Λένιν ἐξετάζει τόν κατάλογο «Monatliche Übersicht der bedeuterenden Erscheinungen des deutschen Buchhandels». J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung in Leipzig («Μηνιαία ἐπιθεώρηση τῶν περισσότερο ἤ λιγότερο σημαντικῶν νεωτερισμῶν στή γερμανική ἀγορά τοῦ βιβλίου» τοῦ βιβλιοπώλη Χίνριξ τῆς Λειψίας).

Φλεβάρης, 1 (14). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα», ὅπου τῆς κάνει κριτική καί διαμαρτύρεται γιατί δημοσίευσε στό φύλ. ἀρ. 24 τῆς ἐφημερίδας τό γράμμα τοῦ Α. Μπογκντάνοφ γιά τούς ὅρους τῆς συνεργασίας του στήν «Πράβντα».

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ μεταβίβαση τῶν ἀγροτικῶν γαιῶν» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 26 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀνάμεσα στήν 1 καί 12 (14 καί 25) τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι καί τοῦ ἐκφράζει τήν ἱκανοποίησή του γιατί συγκατατέθηκε νά διευθύνει τή λογοτεχνική στήλη τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε»· τόν ἐνημερώνει γιά τή δράση τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς IV Κρατικῆς δούμας, γιά τίς μαχιστικοϊδεαλιστικές ἐκδηλώσεις τοῦ Α. Μπογκντάνοφ, καθώς καί γιά τήν ἐπεξεργασία ἀπό τούς μπολσεβίκους τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Φλεβάρης, 2 (15). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μερικά γιά τίς ἀπεργίες» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 27 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Φλεβάρης, 5 (18). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά μιά ἀνακάλυψη» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 29 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Φλεβάρης, 6 (19). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό συνέδριο τοῦ ἀγγλικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 30 τῆς «Πράβντα».

Φλεβάρης, 6-9 (19-22). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Αὐξανόμενη ἀναντιστοιχία. Σημειώσεις δημοσιολόγου». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τό Μάρτη καί Ἀπρίλη 1913 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεύχη 3 καί 4.

Φλεβάρης, 6 (19). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα», τή συγχαίρει γιατί ἄρχισε ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας καί τῆς εὔχεται παραπέρα ἐπιτυχίες στή δουλιά της.

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) Φλεβάρη. Ὁ Λένιν γράφει τά ἄρθρα «Ἀπάντηση στόν Μαγέβσκι», «Ὁ Μπουλγκάκοφ γιά τούς ἀγρότες» καί δυό ἄρθρα γιά τήν ἠθική.

Φλεβάρης, 8 (21). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα», πού τή συγχαίρει γιά τή βελτίωση τῆς διεύθυνσης τῆς ἐφημερίδας, τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐκδοθεῖ εἰδικό φύλλο στά 30χρονα ἀπό τή μέρα τοῦ θανάτου τοῦ Κ. Μάρξ, παρακαλεῖ νά τοῦ στέλνουν πιό τακτικά τήν «Πράβντα», καινούργια βιβλία καί περιοδικά.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν καταρτίζει τό σχέδιο τῆς μπροσούρας ἤ τῆς συλλογῆς γιά τά 30χρονα ἀπό τή μέρα τοῦ θανάτου τοῦ Κ. Μάρξ.

Φλεβάρης, 9 (22). Μέ γράμμα του πρός τόν Μ. Α. Σαβέλιεφ ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν τά ἄρθρα του πού δέν δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ζβεζντά»: «Ἀγγλικές διαμάχες γιά τή φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική», «Δυό οὐτοπίες» καί τό ἄρθρο πού κάνει κριτική στήν ἀποχή (ἐνάντια στόν Ἀμφιτεάτροφ), καί ἀπό τά ἄρθρα πού δέν δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» καί στάλθηκαν συμπληρωματικά, νά γράψουν «Σημειώσεις δημοσιολόγου» καί νά τίς δημοσιεύσουν μέ τήν ὑπογραφή «Τ» στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε».

Φλεβάρης, 11 (24). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στό Σαράτοφ στήν Μ. Α. Οὐλιάνοβα καί τήν Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα, περιγράφει τή ζωή του στή Κρακοβία, τούς γνωρίζει ὅτι ὑπάρχει ἡ σκέψη νά ὀργανωθεῖ στήν «Πράβντα» τμῆμα πού νά ἐκδίδει σοσιαλιστικές μπροσοῦρες.

Νωρίτερα ἀπό τίς 12 (15) τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Ντεμιάν Μπέντνι τόν ρωτάει γιά τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα», γιά τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», γιά τή στάση του ἀπέναντι στούς μαχιστές καί τούς βπεριοντοφικούς, τοῦ τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς συλλογικῆς διεύθυνσης τῆς δουλιᾶς στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Φλεβάρης, 12 (25). Σέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ὁ Λένιν δίνει ὑψηλή ἐκτίμηση στό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ἡ σοσιαλδημοκρατία» καί ἐπικρίνει τόν Α. Α. Τρογιανόβσκι γιά τήν πρόθεσή του νά τό δημοσιεύσει στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» σάν ἄρθρο γιά συζήτηση, κάνει γνωστό ὅτι ἄρχισε ἡ αναδιοργάνωση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα», ὅτι ἑδραιώθηκαν οἱ παράνομες σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώ-

σεις στήν Πετρούπολη, στήν περιοχή τῆς Μόσχας, στό Νότο.

Μέ γράμμα του πρός τόν Ν. Γκ. Πολετάγεφ ὁ Λένιν τοῦ ὑποδείχνει ὅτι δέν ἐκτίμησε σωστά τήν ἔξοδο τῶν μπολσεβίκων-βουλευτῶν τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ἀπό τή σύνταξη τῆς «Λούτς», ἐκφράζει τή λύπη του γιατί ὁ Πολετάγεφ δέν συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στούς συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ἐκφράζει τίς ἀντιλήψεις του σχετικά μέ τό σχέδιο πού πρότεινε ὁ Πολετάγεφ γιά τήν ἔκδοση μιᾶς μεγάλης ἐφημερίδας, καθώς καί βιβλίων καί φυλλαδίων.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Εὐχαριστοῦμε γιά τήν εἰλικρίνεια» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 35 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Μέσα τοῦ Φλεβάρη. Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν γίνεται σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: ἡ παραπέρα δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», ἡ ἀνάγκη νά ἐκδίδονται στήν «Πράβντα» μιά σειρά σοσιαλδημοκρατικές μπροσοῦρες.

Φλεβάρης, 16 (Μάρτης, 1). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό ζήτημα τῆς ἑνότητας» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλ. ἀρ. 39 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Ἀργότερα ἀπό τίς 21 τοῦ Φλεβάρη (6 τοῦ Μάρτη). Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Α. Μ. Γκόρκι τόν πληροφορεῖ ὅτι στή Ρωσία ἐκδόθηκε μανιφέστο, μέ τό ὁποῖο χορηγεῖται ἀμνηστία μέ τήν εὐκαιρία τῶν 300χρονων τοῦ Οἴκου τῶν Ρομάνοφ, συμβουλεύει τόν Γκόρκι νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν ἀμνηστία γιά νά ἐπιστρέψει στήν πατρίδα.

Φλεβάρης, 23 (Μάρτης, 8). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μερικά ἀποτελέσματα τῆς «γαιορύθμισης»» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 45 τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα».

Φλεβάρης. Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τί γίνεται στό ναροντνικισμό καί τί γίνεται στό χωριό;» δημοσιεύεται στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 2.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι, πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

1 9 1 3

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τό Μάη τοῦ 1979, σέ 5.000 ἀντίτυπα, τυπ. φύλ. 40

Σόλωνος 130, 'Αθήνα
Τηλ. 3620835 - 3623649

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

22